

Nr 120.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1946/47; given Stockholms slott den 1 mars 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Allan Vougt.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 mars 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet ävensom, såvitt avser frågor berörande beredskapens avveckling jämväl med statsrådet Sköld, såvitt avser fråga om skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. även med chefen för socialdepartementet samt, såvitt avser anslag till försvarsstaben, jämväl med statsrådet Mossberg anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, följande.

Översikt.

I de anslagsäskanden, som framlagts i årets statsverksproposition vid anmälan av fjärde huvudtiteln, har ett antal anslag upptagits med allenast beräk-

nade belopp. Pågående utredningar möjliggjorde en noggrannare anslagsberäkning först vid en senare tidpunkt. Jag anmäler i detta sammanhang flertalet av de äskanden, vilka sålunda tills vidare lämnats öppna.

En översikt av de viktigare punkterna i dessa förslag torde här böra lämnas.

Vad beträffar försvarets centrala förvaltningsmyndigheter berörde jag i statsverkspropositionen frågan om en översyn av dessa myndigheters organisation. I det följande förutsätter jag, att en särskild utredning i ämnet skall komma till stånd. I väntan på denna utredning har det syntts mig erforderligt, att vissa åtgärder vidtagas till stärkande av personalorganisationen vid dessa verk. Sålunda har organisationen av försvarets civilförvaltning gjorts till föremål för preliminär granskning av särskild utredningsman. Denna granskning föranleder i det följande förslag till reglering av vissa tjänster vid verket. Arméns fortifikationsförvaltnings organisation påverkas i hög grad av ställningstagandet till ett under övervägande varande förslag rörande ändrad organisation av fortifikations- och byggnadsverksamheten inom försvaret. Det synes icke uteslutet, att detta förslag kan komma att föranleda framställning till riksdagen inom en nära framtid. Därför föreslås i det följande endast vissa smärre ändringar i verkets organisation och en budgetmässigt mer tillfredsställande reglering av vissa utgifter, som under beredskapstiden bestritts i särskild ordning. Vad beträffar arméförvaltningen har jag funnit skäl föreligga att föreslå överflyttning av vissa avlöningskostnader från s. k. sakanslag till ämbetsverkets avlöningsanslag och i samband därmed en reglering av vissa tjänster. De förslag som sålunda framläggas för förvaltningsmyndigheternas del ha syntts mig icke föregripa den mer allsidiga prövning av personalbehovet, som vid förutnämnda utredning kommer till stånd.

Personalorganisationen vid de nu berörda myndigheterna kan icke sägas ännu ha helt anpassats efter det nya läge som inträtt genom 1942 års försvarsbeslut. Så är däremot fallet i stort sett beträffande personalorganisationen vid armén och marinen samt vid försvarsstaben. De nya beställningar som enligt 1942 års försvarsbeslut skulle tillkomma ha såvitt angår nämnda försvarsgrenar i praktiskt taget samtliga fall redan inrättats. Skälet härtill är, att det varit möjligt och av beredskapsskäl önskvärt att genomföra försvarsbeslutet på kortare tid än vid försvarsbeslutet förutsatts.

Förslag föreligger nu om inrättande vid försvarsgrenarna av ett antal beställningar som i försvarsbeslutet förutsatts. Med hänsyn till pågående översyn av försvarsorganisationen har jag funnit befogat iakttaga stor återhållsamhet vid prövningen av dessa förslag. Såsom av det följande närmare framgår förordar jag sålunda, att med inrättandet av vissa tjänster får tills vidare anstå. Undantag utgöra s. k. långtjänstbeställningar för underbefäl; svårigheterna att rekrytera kontraktsanställt manskap ha här gjort särskilda åtgärder nödvändiga. De förslag, som i dessa hänseenden framläggas, medföra en ej oväsentlig minskning av de löneutgifter, som i 1942 års försvarsbeslut förutsatts.

Redan vid anmälan av statsverkspropositionen förutskickades, att de inom

försvaret pågående organisationsundersökningarna kunde föranleda förslag av betydelse vid anslagsberäkningarna för nästa budgetår. Förslag föreligger nu till ändrad organisation av infanteriregementena, vilket utarbetats av statens organisationsnämnd och dess organ försvarets centrala organisationskommitté. Den redogörelse som i det följande lämnas utvisar, att förslaget genomförande icke beräknas nämnvärt påverka anslagsbehovet för nästa budgetår. På längre sikt kommer emellertid förslaget, om och i den mån det finnes kunna godtagas, att leda till en betydande begränsning av försvarsutgifterna.

I det följande lämnas en orientering rörande rationaliseringsåtgärderna vid truppförbandens matinträttningar, vilka åtgärder beräknas komma att nedbringa personalkostnaderna.

De minskade värnpliktskontingenterna och den ökade uttagningen av värnpliktiga till vapentjänst ha medfört stora svårigheter att på tillfredsställande sätt ordna handräckningstjänsten vid truppförbanden. Jag kommer därför att förorda anställande i viss utsträckning av civil personal för ändamålet. Samtidigt framlägger jag förslag om viss utökning av för förrådsverksamheten erforderlig personal i övrigt. Förslagen, som i vad avser truppförbanden upprättats med beaktande av erfarenheterna av pågående organisationsundersökningar, leda till en ökning av vissa avlöningsanslag utöver vad i försvarsbeslutet förutsatts. I samband härmed förutsattes att även för fredstid skola — såsom fallet varit under en del av beredskapstiden — finnas anställda civila eldare vid truppförbanden i stället för värnpliktiga eldare. Denna anordning har givit goda erfarenheter och medfört förbättrad bränsleekonomi.

Översynen av försvarsorganisationen synes mig ej böra förhindra vidtagandet av även andra ändringar i försvarsorganisationen som kunna leda till större arbetseffektivitet eller till besparingar. I det följande förordas i anslutning härtill en begränsning av antalet försvarsområden. Även föreslås en provisorisk omorganisation av försvarsstaben. Vidare förutsätts vissa förenklingar av den ekonomiska organisationen vid marinens lokala myndigheter.

Fortsättningsvis föreslås anvisande av medel — utöver vad i försvarsbeslutet förutsatts — för att intensifiera forskningsverksamheten på det militära området.

Samma skäl som talat för återhållsamhet vid prövningen av behovet av nya beställningar och befattningar ha föranlett försiktighet vid bedömandet av förslag om löneförbättringar. Sådana komma i det följande att av mig förordas endast i ett fåtal fall, då rekryteringssynpunkter, hänsynen till en god materiellvård eller andra särskilda skäl synt mig tala för löneförbättringar. Av detta skäl framläggas i det följande förslag till fastare reglering av anställningsförhållandena för cheferna för arméns tygverkstäder, varjämte jag förutsätter, att de löneförmåner, som tillkomma truppförbandens husmodrar, skola göras till föremål för översyn. Vidare framlägges förslag till lönereglering för befattningshavare vid sjökarteverket.

I. Vissa särskilda frågor.

1. Vissa frågor beträffande omfattningen av försvarsgrenarnas personalstater för nästa budgetår.

De resultat, som uppnåtts vid inom högkvarteret utförd utredningsarbete rörande försvarets organisation efter utgången av löpande femårsperiod, kunna i viss utsträckning påverka bedömandet av de förslag om inrättande av nya beställningar (befattningar) för armén, marinen och flygvapnet från och med budgetåret 1946/47, som av myndigheterna framlagts i föreliggande petita-skrivelser. Överbefälhavaren har i yttrande den 15 januari 1946, vilket på uppdrag av mig avgivits, i huvudsak anslutit sig till vissa av försvarsgrenscheferna framställda förslag i ämnet. Förslagen innebära, att vid armén och marinen vissa för nästa budgetår föreslagna statökningar av angivet skäl icke böra komma till stånd ävensom, såvitt avser armén, att jämväl viss minskning i förhållande till den nuvarande personalorganisationen bör vidtagas.

På anmodan av mig har vidare från arméstaben överlämnats en inom staben uppgjord promemoria, enligt vilken vissa officers- och underofficersbeställningar vid pansartrupperna och trängen, som planenligt skulle tillkomma från och med nästa budgetår, på grund av befodringsläget icke kunna tillsättas och därför icke nu böra inrättas.

Dessa förslag medföra en minskning av medelsbehovet med i runda tal följande belopp, nämligen

för armén	463 000 kronor
» marinen	410 000 »
» kristillägg	127 000 »
	Summa 1 000 000 kronor

Vid behandlingen i det följande av arméns och marinens avlöningsanslag beaktar jag vad sålunda anförts.

I väntan på resultatet av pågående omprövning av försvarsorganisationen bör självfallet undvikas — i den mån så låter sig göra — att tillsätta även andra tjänster som vid en blivande omorganisation kunna bli överflödiga. Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga de tillfälliga anordningar som till vinnande av detta syfte bli erforderliga. Därvid kan det i vissa fall befinnas lämpligt att ersätta beställningar eller befattningar i högre lönegrad med dylika i lägre lönegrad.

2. Ändrad militärterritoriell indelning.

Vid anmälan av försvarspropositionen 1942: 210 förordade min företrädare i ämbetet vid behandlingen av frågan om den militärterritoriella indelningen, att riket borde indelas i 7 militärområden samt i 31 lantmilitära och 4 marina försvarsområden. Genom viss genomförd sammanslagning skulle emellertid endast 24 försvarsområdesstaber vara organiserade i fredstid. Av marina

skäl skulle mera lokalt betonade stridskrafter, organ och anstalter sammanföras till 6 marindistrikt. I flygterritoriellt hänseende borde landet indelas i 5 flygbasområden. Det förutsattes att det skulle få ankomma på Kungl. Majt att fatta beslut angående de olika områdenas och distriktens avgränsning. Riksdagen fann icke någon anledning till erinran häremot. I anledning härav har Kungl. Maj:t den 22 januari 1943 utfärdat bestämmelser angående rikets militärterritoriella indelning (SFS 1943: 33).

Överbefälhavaren har nu i skrivelse den 11 januari 1946 framlagt förslag till reviderad militärterritoriell indelning. Till grund härför ligga följande principer. Indelningen i krig och fred borde i möjligaste mån överensstämma dels sinsemellan, dels med den civiladministrativa indelningen, varjämte de olika militära indelningarna av riket borde bringas till största möjliga överensstämmelse. Antalet territoriella staber borde nedbringas såväl i fred som krig, varigenom personal och kostnader kunde sparas.

I anledning härav förordar *överbefälhavaren*, att gränsdragningen mellan IV., V. och II. militärområdena ändras så, att till V. militärområdet hänföres nuvarande IV. militärområdets norr om Mälaren belägna del jämte södra delen av Gävle försvarsområde, nu tillhörande II. militärområdet. Beträffande försvarsområdesindelningen förordas en minskning av antalet försvarsområden i krig från 35 till 29 och av antalet försvarsområdesstaber i fred från 28 till 21. Härigenom beräknas uppstå en kostnadsminskning i fredstid av cirka 300 000 kronor per år. Beträffande vissa detaljer har i skrivelsen anförts följande.

Inom I. militärområdet borde nuvarande 5 försvarsområden i Skåne sammanföras till 2 områden, Malmö försvarsområde och Kristianstads försvarsområde, varvid gränserna för de nya försvarsområdena borde sammanfalla med Malmöhus respektive Kristianstads län. Blekinge försvarsområde borde omfatta Blekinge län, varjämte befattningarna som marindistriktschef och försvarsområdesbefälhavare borde vara förenade. Såsom biträde beträffande den lantmilitära verksamheten borde finnas en stabschef ur armén (regementsofficer på aktiv stat). Kalmar försvarsområde borde sammanslås med Växjö försvarsområde.

Med hänsyn till den föreslagna ändrade gränsdragningen mellan II. och V. militärområdena borde Hudiksvallsområdet överföras till Härnösands försvarsområde. Hemsö försvarsområde borde uppgå i Härnösands försvarsområde.

Inom III. militärområdet borde Halmstads försvarsområde omfatta hela Hallands län, varjämte försvarsområdet i fred skulle ha gemensam stab med Göteborgs försvarsområde. I sistnämnda försvarsområde borde därjämte Göteborgs skärgårds försvarsområde uppgå. Med hänsyn till Göteborgsombudets betydelse syntes försvarsområdesbefälhavaren böra vara officer på aktiv stat i lönegraden Ob 1 samt tillika kommandant i Göteborg.

Beträffande IV. militärområdet förordade *överbefälhavaren*, att Stockholmsområdet uppdelades på två försvarsområden, Stockholms västra försvarsområde omfattande Stockholms stad och dess förterräng i norr och sydväst samt Stockholms östra försvarsområde omfattande i huvudsak Stockholms skärgård. Försvarsområdesbefälhavaren i förstnämnda försvarsområde borde liksom för närvarande tillika vara kommandant i Stockholm. Befälhavaren för det östra området borde vara kustartilleriofficer på aktiv stat och ha en regementsofficer ur armén till sitt förfogande som stabschef. Vidare borde Strängnäs och Örebro försvarsområden sammanslås samt försvarsom-

rådesstaben flyttas till Nyköping, varför det nybildade försvarsområdet syntes böra benämnas Nyköpings försvarsområde.

Inom det föreslagna V. militärområdet skulle i huvudsak Uppland bilda Uppsala försvarsområde och Västmanlands län Västerås försvarsområde. I fredstid skulle de båda försvarsområdena ha gemensam stab i Uppsala.

Bodens och Luleå försvarsområden inom VI. militärområdet borde sammanställas även i krigstid. Kommendanten i Boden borde ersättas av en försvarsområdesbefälhavare, som med hänsyn till områdets betydelse borde vara officer på aktiv stat i lönegraden Ob 1.

Överbefälhavaren tillstyrkte vidare ett av chefen för armén framlagt förslag, att officerare med regementschefs löneställning skulle kunna ifrågakomma som försvarsområdesbefälhavare vid tillsättande av viktigare sådana befattningar. Antalet dylika befattningar kunde, utöver de för Göteborgs, Stockholms västra och Bodens försvarsområden avsedda befattningarna, för närvarande beräknas till 7. Vidare borde såsom befälhavare för Morjärvs försvarsområde placeras överstelöjtnant på aktiv stat.

Vidkommande marindistriktet förordade överbefälhavaren, att Sydkustens marindistrikt skulle omfatta kustvattnen utanför I. militärområdet och Ostkustens marindistrikt kustvattnen utanför de föreslagna IV. och V. militärområdena. Öresunds marindistrikt kunde indragas, dock erfordrades alltså en särskild chef för den marina verksamheten i Öresund. Norrlandskustens marindistrikt erhöle genom förslaget minskad utsträckning.

De marina försvarsområdena borde utgå ur marindistriktet och tillföras militärområdena, där de i territoriellt hänseende skulle inordnas i försvarsområdesindelningen. För att underlätta bestämmelser utfärdande m. m. för de områden, där den marinoperativa verksamheten främst måste säkerställas, nämligen för skärgårdsområdena utanför Göteborg, Karlskrona, Stockholm och Ångermanälvens mynning, förordades införande av benämningen krigshamn.

Landets indelning i flygbasområden borde jämkas med hänsyn till de föreslagna ändringarna i den lantmilitära territoriella indelningen.

1945 års försvarskommitté har anmodats yttra sig rörande i vad mån föreliggande förslag borde med hänsyn till därigenom uppkommande kostnadsminskningar genomföras redan från och med budgetåret 1946/47. Kommittén har uttalat, att de av överbefälhavaren framlagda förslagen bland annat syftade till en rationalisering och förenkling av nuvarande befälsförhållanden samt en minskning av kostnaderna för fredsorganisationen. Såvitt avsåge kostnadsfrågan vore emellertid endast det förslag, som berörde försvarsområdesindelningen, av betydelse. Ett genomförande av detta förslag skulle på längre sikt medföra besparingar, vilka av överbefälhavaren uppskattades till omkring 300 000 kronor om året, vartill syntes komma vissa ytterligare besparingar i följd av indragningar inom marinorganisationen samt minskningar i utgifter för rörligt tillägg och kristillägg m. m. Då ändringarna i försvarsområdesindelningen enligt förslaget vore avsedda att genomföras successivt, syntes dock statsverket under nästa budgetår kunna tillgodogöra sig endast en mindre del av dessa besparingar.

Kommittén hade intet att erinra mot att de besparingsmöjligheter, som kunde erbjuda sig vid en sammanslagning av vissa lantmilitära försvarsområden eller en ändrad gränsdragning mellan sådana områden, tillvaratoges.

För övrigt vore kommittén med hänsyn till det samband, som finge anses råda mellan den militärterritoriella indelningen och försvarsorganisationens utformning i övrigt, icke beredd att taga ställning till förslaget.

I särskilt yttrande ha två av försvarskommitténs sakkunniga, generalmajoren Ehrensvärd och översten Backlund, anfört, att överbefälhavarens förslag i sin helhet redan nu borde genomföras.

Självfallet böra föreliggande möjligheter att effektivisera och förbilliga den militära organisationen tillvaratagas utan avbidan på försvarskommitténs arbete, i den mån så kan ske utan att resultatet av detta arbete föregripes. Den av överbefälhavaren föreslagna omorganisationen och begränsningen av försvarsområdesindelningen beräknas helt genomförd leda till en årlig kostnadsminskning av omkring 300 000 kronor och är alltså ur besparingssynpunkt att förorda. 1945 års försvarskommitté har biträtt förslaget såvitt avser de lantmilitära försvarsområdena. Vad däremot angår ändrad gränsdragning för militärområdena och upphävande av de marina försvarsområdenas särställning har kommittén icke funnit sig beredd att taga ställning.

För egen del anser jag mig böra i huvudsak ansluta mig till försvarskommitténs uppfattning och utgår alltså från att den lantmilitära försvarsområdesindelningen och gränsdragningen mellan försvarsområden revideras i huvudsaklig överensstämmelse med överbefälhavarens förslag. Däremot torde med ställningstagandet till de övriga frågorna böra anstå, varvid jag dock förutsätter, att sådana provisoriska jämkningar som kunna vara möjliga att genomföra utan föregripande av försvarskommitténs utredning kunna vidtagas i den mån de medföra en effektivisering.

Den förordade sammanslagningen av vissa försvarsområden torde böra genomföras med beaktande i skäligen utsträckning av den redan anställda personalens intressen. De besparingar som äro möjliga att ernå kunna alltså först successivt vinnas. Det lär er få ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av de militära myndigheterna, meddela erforderliga bestämmelser i ämnet.

Vad beträffar begränsningen av försvarsområdesorganisationen lär erfordras riksdagens bemyndigande för Kungl. Maj:t att vidtaga avsedda åtgärder. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att genomföra omorganisation av den lantmilitära indelningen i försvarsområden.

3. De värnpliktigas tjänstgöring under budgetåret 1946/47.

För värnpliktig som icke uttagits för utbildning till officer eller underofficer utgör utbildningstiden inom envar av försvarsgrenarna i regel 450 dagar och skall enligt värnpliktslagen i allmänhet fullgöras i följande ordning. Värnpliktig tilldelad armén eller kustartilleriet skall efter en första tjänstgöring om 360 dagar fullgöra två repetitionsövningar om vardera 30 dagar, den första före utgången av tredje året och den andra före utgången av åttonde året efter inskrivningsåret, samt en efterutbildningsövning om 30 dagar före utgången av adertonde året efter inskrivningsåret. Värnpliktig tilldelad

flottan skall antingen fullgöra hela tjänstgöringen i en följd eller efter en första tjänstgöring om 420 dagar fullgöra en efterutbildningsövning om 30 dagar före utgången av adertonde året efter inskrivningsåret. Värnpliktig tilldelad flygvapnet skall efter en första tjänstgöring om 360 dagar fullgöra en repetitionsövning om 60 dagar eller två repetitionsövningar om vardera 30 dagar före utgången av åttonde året efter inskrivningsåret samt en efterutbildningsövning om 30 dagar före utgången av adertonde året efter inskrivningsåret. I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag har vid beräkning av anslagen för budgetåret 1946/47 till avlöningar m. m. till värnpliktiga förutsatts, att repetitionsövningar och efterutbildningsövningar skulle äga rum i den angivna omfattningen. Emellertid har sedermera uppkommit fråga om avsteg härifrån med hänsyn till beredskapstjänstgöring. Värnpliktig som fullgjort sådan tjänstgöring skulle sålunda tillgodoräknas denna såsom repetitionsövning eller efterutbildningsövning. Ett sådant förfarande skulle minska antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga under nästa budgetår och därigenom medföra väsentliga besparingar å ett flertal anslag, främst anslagen till avlöningar till värnpliktiga och till familjebidrag.

För nästa budgetår beräknas ifrågavarande åtgärder medföra en minskad belastning å därav berörda anslag med inalles omkring 7 000 000 kronor. Av tekniska skäl har det varit möjligt att vid framläggandet av anslagsäskanden för nästa budgetår beakta dessa besparingar endast såvitt angår familjebidrag, 2 000 000 kronor. Jag utgår emellertid från att Kungl. Maj:t i samband med dispositionsbeslut beträffande ifrågakommande anslag skall äga förordna — såvitt angår reservationsanslag — att uppkommande besparingar skola tillgodoföras budgetutjämningsfonden.

Jag förutsätter, att här avsedd tillgodoräkning av beredskapstjänstgöring beaktas vid beräkning av försvarsgrenarnas medelsbehov för senare budgetår.

4. Försvarets manskapsorganisation.

Nuvarande förhållanden.

Antalet fast anställt manskap är bestämt med hänsyn till å ena sidan fredstjänstens behov av att kunna disponera erforderligt underbefäl såsom instruktörer under utbildningsarbetet eller såsom yrkes- och förhandsmän och å andra sidan behovet av personal i krigsorganisationen med gedignare militär utbildning och större militär rutin än de värnpliktiga erhålla. Enligt 1942 års försvarsbeslut avses värnpliktigt befäl skola i större utsträckning än tidigare fylla det vid krigsorganisationen utöver fredsorganisationens kader föreliggande behovet av befälspersonal, ett förhållande som i och för sig skulle leda till ett minskat behov av kontraktsanställt manskap. Bland annat på grund av försvarsorganisationens utvidgning innebar det oaktat försvarsbeslutet en ökning av manskapskadern. Antalet beställningar för kontraktsanställt manskap uppgår för närvarande till omkring 20 000, vartill kommer ett antal långtjänstunderbefäl (innehavare av pensionsberättigande manskapsbeställningar). Det är ett i förhållande till vårt lands befolkningsläge

mycket stort antal ynglingar, som årligen måste antagas för att dessa beställningar skola kunna besättas. Det årliga rekryteringsbehovet kan sålunda beräknas normalt utgöra omkring 4 000 man. Uppenbart är, att svårigheter föreligga att genomföra en rekrytering av denna storleksordning, särskilt i tider med ett gynnsamt läge på den allmänna arbetsmarknaden.

I samband med försvarsbeslutet förbisågs icke, att ökningen av manskapskatern skulle komma att ställa större anspråk på civilianställningsorganisationen och medföra rekryteringssvårigheter. Åtgärder befunnos erforderliga i syfte att minska dessa olägenheter, och utredningar igångsattes i ämnet. En av dessa inriktades på frågan vilka åtgärder som borde vidtagas för att nedbringa antalet kontraktsanställda i manskaps grad genom anställande av långtjänstunderbefäl, genom ianspråktagande av värnpliktiga såsom truppinstruktörer och genom ökad användning av civil arbetskraft till uppgifter, för vilka kontraktsanställt manskap dittills tagits i anspråk. På grundval av den härutinnan verkställda utredningen (SOU 1944: 2) fattade 1944 års riksdag (proposition nr 143; riksdagens skrivelse nr 273) beslut om vissa ändringar i arméns och kustartilleriets manskapsstater, innefattande, bland annat, att ett antal beställningar för långtjänstunderbefäl — överfurirer, avsedda för vissa angivna befattningar, företrädesvis inom stabs- och förvaltningstjänsten — inrättades vid dessa delar av krigsmakten samt att kadern av kontraktsanställt manskap minskades. I detta beslut har av 1945 års riksdag i vad avser armén vidtagits viss jämkning, föranledd av beslutad uppsättning av Skånska kavalleriregementet.

För flottans vidkommande bereddes redan genom 1925 års försvarsbeslut möjlighet för ett mindre antal underbefäl att genom anställning i en då nyinrättad underbefälsgrad — högbåtsman — kvarstå i tjänst längre än som eljest är medgivet för fast anställt manskap. Vid flygvapnet beträddes samma väg genom 1942 års försvarsbeslut, då även vid denna försvarsgren en motsvarande underbefälsgrad — överfurir, huvudsakligen avsedd för viss teknisk personal — inrättades.

Kadern av överfurirer är för närvarande under uppsättning. Vid armén och kustartilleriet skall den enligt planerna vara färdigrekryterad under budgetåret 1948/49, vid flygvapnet under budgetåret 1950/51.

I samband med 1944 års beslut förutsågs — under hänsynstagande bland annat till att numerären hos de åldersgrupper, som vid rekryteringen till manskapsbeställningarna komma i fråga, avsevärt nedgått och komma att ytterligare minskas — att en ytterligare nedskärning av antalet kontraktsanställt manskap skulle bli nödvändig för att en tillfredsställande rekrytering skulle bli möjlig att genomföra. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 november 1944 tillkallade min företrädare i ämbetet fem sakkunniga att inom försvarsdepartementet biträda med utredning av frågan om nedbringande av antalet kontraktsanställda i manskaps grad inom försvaret.

Föreliggande förslag.

De sakkunniga¹ — 1944 års manskapsutredning — ha den 29 december 1945 avgivit betänkande (SOU 1946:7) med förslag till åtgärder i berörda syfte, avsedda att i huvudsak genomföras under en femårig övergångsperiod med början budgetåret 1946/47. Utredningen har härvid utgått från att det bleve nödvändigt att nedbringa det årliga rekryteringsbehovet till omkring 2 000 man. Förslaget innebär för armén och marinen *dels* en betydande, i vissa fall kompensationslös, reducering av antalet kontraktsanställt manskap, *dels ock* utökning av antalet överfurirer (högbåtsmän), till huvudsaklig del avsedda för trupptjänstbefattningar. För arméns del har därjämte föreslagits inrättande av ett stort antal civilmilitära beställningar, avsedda för mekaniker, samt utökning med ett mindre antal för hovslagarbefäl avsedda underofficersbeställningar.

Med den ståndpunkt, som jag i det följande intager till utredningens förslag beträffande armén och marinen, anser jag icke erforderligt att nu lämna en mera ingående redogörelse för förslaget i dessa delar.

De mest genomgripande förändringarna föreslår utredningen beträffande flygvapnet. Även här förordas en betydande reducering av antalet kontraktsanställt manskap men ej någon utökning av överfurirskadern. Denna kader föreslås i stället minskad till att omfatta endast ett mindre antal beställningshavare, avsedda såsom trupputbildare. I stället föreslår utredningen inrättande av ett stort antal civilmilitära beställningar, avsedda för de tekniska yrkesgrenarna.

Utredningen har vidare för flygvapnets del föreslagit införande av en helt ny yrkesgren för *stamflygförare*, därvid utredningen i hithörande del berört ett av flygvapnets ledning utarbetat och av överbefälhavaren biträtt förslag till plan för flygvapnets krigs- och fredsorganisation efter den nu löpande femårsperiodens utgång — i det följande benämnd flygledningens plan.

Utredningen har erinrat, att bland flygvapnets stammanskap årligen ett visst antal uttages för utbildning till flygförare. Sådan uttagning ägde för närvarande rum bland furirskompetent personal tillhörande yrkesgrenarna flygplan-, vapen-, torped- och signalmekaniker samt trupputbildare. Någon särskild yrkesgren för flygförare funnes sålunda icke. Den här berörda uttagningen till flygförarutbildning vore olämplig såtillvida, att i åtskilliga fall de dugligaste mekanikerna etc. komme i fråga för densamma. Dessas tidigare yrkesutbildning inom flygvapnet vore alltså i viss utsträckning bortkastad. En särskild yrkesgren för stamflygförare borde därför inrättas.

I denna fråga har utredningen hänvisat till en i flygledningens plan lämnad redogörelse för personalorganisationen i dess helhet, i vad densamma berörde flygförare. Härom har i planen anförts i huvudsak följande.

¹ Konteramiralen M. E. Giron, ordförande, samt majoren vid flygvapnet K. B. G. F. H:son Falk, ledamoten av riksdagens andra kammare, deputeraden i riksbanken D. E. Hall, förste byråsekreteraren H. V. Karén och majoren vid generalstabskåren T. K. E. Wiklund.

Reservanställda reservofficerare avsåges för närvarande ingå såsom flygförare i flygvapnets krigsorganisation intill en levnadsålder av omkring 38 år. Detta medförde, att reservofficerare måste omskolas till nya flygplantyper en eller flera gånger under sin anställning i reserven. I fredstid kunde denna personal dock inte åläggas annan tjänstgöring än författningsenligt bestämda repetitionsövningar. Utvecklingen mot alltmer svårflugen materiel gjorde det omöjligt att enbart under dessa repetitionsövningar omskola flygförare för nya flygplantyper. Repetitionsövningar vartannat år vore inte ens tillfyllest för att vidmakthålla reservpersonalens flygfärdighet på den flygplantyp, med vilken personalen under sin grundläggande utbildning blivit förtrogen. Reservanställda reservofficerare vid flygvapnet borde till följd härav inte längre förekomma som flygande personal.

Av i stort sett samma skäl borde såväl flygande reservunderofficerare som värnpliktiga flygförare utgå ur organisationen.

Mot kategorierna stamofficerare och stamunderofficerare funnes ur här berörda synpunkter intet att erinra, enär de kontinuerligt kunde delta i flygträning, respektive genomgå omskolning för nya flygplantyper. Stamofficerare placerades även vid högre levnadsålder som flygande personal inom krigsorganisationen. Några motsvarande befattningar för äldre stamunderofficerare funnes inte och underofficerarna ansåges inte kunna fram till pensionsåldern krigsplaceras som flygförare i egentliga krigsflygplan. Ett mindre antal befattningar i krigsorganisationen som flygförare i transport- eller sambandsflygplan skulle visserligen kunna bestridas av äldre flygande stamunderofficerare, men något behov av sådan personal för dessa uppgifter föreläge inte i fred. Ett olösligt sysselsättningsproblem skulle sålunda uppkomma för dessa underofficerare. Krigsbehovet av ifrågavarande personal kunde dessutom täckas med förutvarande stamflygförare. Flygande stamunderofficerare överfördes för övrigt redan i nuvarande organisation med tiden till marktjänst i befattningar som stations-, materiel- eller stabsunderofficerare.

Detta system syntes inte vara rationellt. Stamflygförare borde ersätta alla i krigsorganisationen som flygförare för närvarande placerade reservanställda reservofficerare, stamunderofficerare, reservunderofficerare och värnpliktiga flygförare.

I överensstämmelse med vad sålunda förordats funne utredningen det innebära en ändamålsenlig lösning att inrätta en särskild yrkesgren för stamflygförare, även om det fast anställda manskapet här i mycket ringa utsträckning kunde påräkna att i den militära tjänsten vinna befordran till pensionsberättigande beställning. Utredningen hölle emellertid före, att vägen till stamofficer under alla förhållanden skulle stå öppen för ifrågavarande kategori, vilken därmed bleve den enda yrkesgren vid flygvapnet, för vilken denna befordringsmöjlighet komme att föreligga. Utredningen hade i förevarande sammanhang räknat med att officersrekryteringen skulle ske via såväl aspirant- som stamflygförlinjen. På grund av svårigheten att jämföra elever ur de olika kategorierna syntes uttagningen till officersutbildning böra ske med hjälp av kvot-system. Kvotens storlek kunde dock för närvarande inte fastställas utan borde bliva beroende av praktiska erfarenheter rörande personalkvaliteten inom stamflygförlinjen. I avvaktan på dylika hade utredningen räknat med att officerskåren till omkring $\frac{1}{3}$ skulle rekryteras från stamflygförare och till omkring $\frac{2}{3}$ från studenter och likställda.

I och med att utbildningen av flygande reservofficerare upphörde, komme tillgången på sådana reservofficerare i marktjänst, som utgjordes av förutvarande flygande reservofficerare, att successivt försvinna. Markreservofficerare kunde dock, enligt vad utredningen erfarit, inte undvaras i krigsorganisationens basförband. Då det emellertid vore ett önskemål, att reservofficerare i marktjänst vore väl förtrogna med flygtjänsten och dess krav på basförband, föresloge utredningen, att jämväl denna kategori rekryterades bland stamflygförare.

Med hänsyn till dels krigsflygskolans maximala kapacitet i fråga om utbildning av flygförare, dels krigsbehovet av flygförare, dels slutligen det ur statens synpunkt oekonomiska i att på alltför kort tid omsätta flygförare med deras mycket dyrbara utbildning, hade utredningen funnit det nödvändigt, att stamflygförarna bunde sig för en första anställning om sex år. Med föreliggande möjligheter till vidarebefordran inom det militära samt till den civilanställningsutbildning, för vilken i det följande redogjordes, syntes ett dylikt krav vara godtagbart även ur personalsynpunkt och möjliggöra en fullt tillfredsställande rekrytering.

Efter den första anställningstiden borde stamflygförare i likhet med övrigt stammanskap ha möjlighet att rekapitulera för viss tid. För att levnadsåldern för flygförare i krigsflygförband inte skulle bliva för hög, syntes stamflygförare dock inte böra medgivas kvarstå längre tid i tjänst än till och med utgången av det anställningsår, varunder vederbörande uppnådde en levnadsålder av 28 år.

Enligt flygledningens plan borde en förutvarande stamflygförare för att vid mobilisering kunna vara användbar som flygförare i krigsflygplan fullgöra repetitionsövning varje år. Omskolning för ny flygplantyp borde emellertid ske under vederbörandes aktiva tjänstgöring. En förutvarande stamflygförare kunde i regel trots repetitionsövningar inte placeras som förare i *krigsflygplan* längre tid än omkring tre år efter avskedet. Antalet repetitionsövningar kunde därför begränsas till två. Att repetitionsövningar till detta antal och med en längd, som inte överskredde de nuvarande för värnpliktiga flygförare — 45 dagar — likväl kunde anses vara tillfyllest för att stamflygförarna, även efter det de lämnat den aktiva tjänsten, skulle vara direkt användbara i krigsflygförband, ansåges bero därpå, att de — till skillnad från reservanställda reservofficerare, reservunderofficerare och värnpliktiga flygförare — dels hade fått en befastad färdighet i flygning under en minst 6-årig aktiv tjänstgöring, dels därunder hade hunnit i erforderlig grad omskolas för de nya flygplantyper, som beräknades vara i tjänst under deras fortsatta krigsplacering som flygförare.

Skyldigheten för stamflygförare att fullgöra två repetitionsövningar syntes antingen böra inskrivas i värnpliktslagen eller — vilket vore fördelaktigast — föreskrivas i vederbörlig reservbefälskungörelse. Sistnämnda kungörelse måste då göras tillämplig på förutvarande fast anställt manskap inom nu ifrågavarande yrkesgren. Avgående stamflygförare skulle i sistnämnda fall åläggas att i samband med avskedet från aktiv tjänst inträda i flygvapnets reserv.

Efter två fullgjorda repetitionsövningar som flygförare borde de förutvarande

stamflygförarna erhålla en premie om 1 500 kronor, d. v. s. samma belopp som för närvarande tilldelades reservofficersaspiranter, värnpliktiga flygförare och värnpliktiga bombfällare. Reservpension syntes däremot inte böra ifrågakomma för denna personal.

Stamflygförare, som under grundläggande flygutbildning och grundläggande flygslagsutbildning visade sig oförmögen att utbildas till flygförare, borde vara skyldig avgå från sin anställning.

Förslaget till förlängning av första anställningstiden ävensom rörande skyldigheten att lämna den fasta anställningen såsom manskap vid viss levnadsålder eller vid ådagalagd oförmåga att genomgå utbildning som flygförare förutsatte ändring i gällande antagningskungörelse.

Med utgångspunkt från angivna förutsättningar erfordrades vid stabiliserad personalorganisation, att antalet inryckande volontärer uppginge till 220 man. På grund av den kraftiga gallring, som syntes vara nödvändig under flygutbildningen, kunde antalet volontärer efter omkring ett halvt års tjänst beräknas ha nedgått till 130 man och efter ytterligare $\frac{3}{4}$ år — då den grundläggande flygutbildningen avslutats och den grundläggande flygslagsutbildningen skulle börja — till 110 man. Bortsett från det överskott, som erfordrades för den första gallringen av stamflygförare, bleve således det årliga rekryteringsbehovet omkring 110 man.

Med hänsyn till utbildningsorganisationen måste — i likhet med vad nu vore fallet med de värnpliktiga flygförarna — stamflygförarnas inryckning vara så avpassad, att den huvudsakliga gallringen avslutats, innan officersaspiranternas utbildning påbörjades i mitten av juni månad. Volontärerna borde därför börja sin första tjänstgöring omkring den 1 februari. Med hänsyn till vederbörande volontärs allmänbildningsståndpunkt vid antagningen — genomgången folkskola, respektive avlagd realexamen etc. — kunde det måhända visa sig lämpligt att för denna yrkesgren ordna två rekryteringsterminer t. ex. i februari och i juni. I förevarande sammanhang ansåge sig utredningen emellertid inte böra taga ställning till denna fråga.

Den kraftigaste gallringen bland stamflygförarna kunde, som nyss sagts, förväntas komma att ske under flygutbildningens första skede. Detta föranledde utredningen föreslå, att samtliga volontärer tillhörande yrkesgrenen stamflygförare anställdes över stat under de sex första anställningsmånaderna.

Det erforderliga antalet beställningar för stamflygförare bleve för att fylla krigsorganisationens behov 350 i lönegrad Ma 3, 80 i lönegrad Ma 2, 180 i lönegrad Ma 1 samt i medeltal 175 över stat.

Av de stamflygförare, som årligen toge avsked, syntes — vid konsoliderad organisation — enligt av utredningen företagen undersökning omkring 25 % kunna beredas fortsatt anställning inom flygvapnet (såsom stamofficer eller såsom civil tjänsteman) eller anställning inom den civila luftfarten. Återstående 75 % måste omskolas till nytt yrke. Med hänsyn härtill borde stamflygförarna beredas civilanställningsutbildning. Denna utbildning avsåge utredningen äga rum under 4:e, 5:e och 6:e vinterhalvåren.

Uppbyggandet av stamflygförarkadern liksom övriga i betänkandet före-

slagna åtgärder har utredningen avsett skola genomföras under en period av fem år med början under budgetåret 1946/47, därvid utredningen för detta budgetår upptagit 75 beställningar i lönegrad Ma 1.

I skrivelse den 18 januari 1946 har jämväl *chefen för flygvapnet* framlagt förslag om införande av stamflygförare, vilket såväl till syftet som till utformningen i väsentliga delar överensstämmer med det av manskapsutredningen härutinnan avgivna förslaget. Flygvapenchefen har i sin berörda skrivelse framhållit, hurusom erfarenheterna under de senaste åren givit vid handen, att den utbildning, som reserv- och värnpliktig personal i flygtjänst bibringades under första tjänstgöringen, icke kunde vidmakthållas genom repetitionsövningar av nuvarande antal och längd. Då det av flygvapenchefen icke bedömdes möjligt att öka repetitionsövningarnas antal och längd i tillräcklig omfattning, syntes det nödvändigt att frångå nuvarande system med reservanställda officerare, reservunderofficerare och värnpliktiga i flygtjänst samt i stället införa en kategori korttidsanställda stamflygförare. Därigenom skulle även ernås en önskvärd förnyring av personalen i flygstyrkorna.

Övergången till det nya systemet har jämväl av flygvapenchefen avsetts skola påbörjas redan under nästa budgetår, därvid han förutsatt en snabbare övergång än utredningen räknat med. Omkring 170 man beräknades kunna påbörja utbildningen den 1 juli 1946, omkring 100 man den 1 februari 1947 samt ytterligare omkring 100 man den 15 juni 1947. Härför erfordrades för dem, som avsåges påbörja utbildningen den 1 juli 1946, 135 beställningar över stat i lönegrad Ma 1 under tiden den 1 juli—den 31 december 1946 samt 92 beställningar på stat i samma lönegrad under tiden den 1 januari—den 30 juni 1947. För dem som avsåges påbörja utbildningen den 1 februari 1947 erfordrades 80 beställningar över stat i lönegrad Ma 1 under tiden den 1 februari—den 30 juni 1947. För dem som avsåges påbörja utbildningen den 15 juni 1947 erfordrades slutligen 80 sådana överstatsbeställningar under tiden den 15 juni—den 30 juni 1947.

Med hänsyn till önskvärheten av att stimulera stamflygförare till fullgörande av repetitionsövningar, syntes det jämväl flygvapenchefen böra övervägas, huruvida icke penningpremie med förslagsvis 1 500 kronor borde utgå till avgångna stamflygförare. Premien borde därvid utbetalas efter fullgjorda repetitionsövningar. Stamflygförare borde därjämte åtnjuta — förutom kostnadsfri omskolning — civilanställningsförmåner enligt de för korttidsanställt manskap gällande grunder.

I ett över manskapsutredningens betänkande avgivet utlåtande har flygvapenchefen i fråga om den ifrågasatta premien för stamflygförare emellertid föreslagit, att sådan premie i stället måtte — i syfte att stimulera till fullgörande av frivilliga repetitionsövningar — utbetalas med 1 000 kronor sedan två obligatoriska repetitionsövningar fullgjorts och med 500 kronor efter var och en av därefter följande frivilliga repetitionsövningar, högst två.

Chefen för flygvapnet har vidare i sitt berörda utlåtande beträffande utredningens förslag att officerskåren till omkring $\frac{1}{3}$ skulle rekryteras från stamflygförare och till omkring $\frac{2}{3}$ från studenter och likställda anfört, att han intet

hade att erinra mot att dessa kvottal användes såsom beräkningsgrund. Det vore emellertid av vikt, att de angivna proportionerna icke fastlästes. De praktiska erfarenheter, som senare komme att vinnas, borde vara normgivande för kvottalens slutliga fastställande. Det kunde måhända även visa sig nödvändigt att — beroende på variationer i den årliga rekryteringen — tillämpa olika kvottal under olika år. I detta sammanhang ville flygvapenchefen jämväl framhålla, att det syntes bliva nödvändigt att öka antalet platser för elever ur flygvapnet vid försvarets läroverks studentlinje.

Yttranden.

Förutom av chefen för flygvapnet ha yttranden över manskapsutredningens betänkande avgivits av ett stort antal andra myndigheter och statliga organ ävensom av vissa personalsammanslutningar.

De hörda *militära myndigheterna* ha därvid — under framhållande att snara åtgärder vore av nöden med hänsyn till det ogynnsamma rekryteringsläget — i stort sett biträtt utredningens förslag, därvid emellertid från flera håll framhållits att man, med hänsyn till pågående utredningar, icke nu borde binda sig för något slutläge i fråga om personalorganisationen. Samtliga militärmyndigheter ha ansett av utredningen för nästa budgetår föreslagna åtgärder kunna genomföras utan föregripande av det beslut som kunde komma att fattas rörande försvarets framtida organisation, en uppfattning vartill jämväl *1945 års försvarskommitté* anslutit sig.

Från vissa håll ha emellertid framställts erinringar mot utredningens förslag, särskilt såvitt avser vissa av utredningen berörda lönefrågor samt beträffande de föreslagna nya civilmilitära beställningarna. Det har ifrågasatts, huruvida man icke i stället för att inrätta dylika beställningar borde anlita kollektivavtalsanställd personal.

Vad beträffar frågan om införande av stamflygförare vid flygvapnet ha gjorts följande uttalanden.

1945 års försvarskommitté har understrukit vikten av att de föreslagna stamflygförarna erbjödes tillfälle till officersutbildning i all den utsträckning de funnes därtill lämpade.

Beträffande den för stamflygförarna föreslagna premien har försvarskommittén ansett det böra övervägas, om icke premien borde sättas i samband även med de förutsatta frivilliga repetitionsövningarna samt om och i vad mån en uppdelning av premien på olika betalningsterminer borde ske, varjämte kommittén ifrågasatt, om icke med hänsyn till syftet med premien en annan beteckning å densamma borde väljas.

Försvarskommittén har vidare ifrågasatt, om icke — i likhet med vad som skett beträffande värnpliktiga, vilka på frivillighetens väg uttagits till flygförare, bombfällare och flygskyttar — stamflygförarnas ställning i olika hänseenden borde regleras genom utfärdande av särskilda bestämmelser.

Den kaderökning, som vid bifall till chefens för flygvapnet förslag i fråga om stamflygförare skulle komma att ske under nästa budgetår, har syntts försvarskommittén icke vara av den storleksordning att den kunde anses

vålla betänkligheter med hänsyn till pågående utredning rörande försvarets organisation efter utgången av nu löpande femårsperiod.

Försvarets civilförvaltning har beträffande förslaget om införande av stamflygförare anfört att, såvitt ämbetsverket kunde bedöma, ur militära synpunkter påtagliga fördelar stode att vinna härmed. Benämningen stamflygförare syntes dock mindre tillfredsställande. Ämbetsverket ifrågasatte om icke den föreslagna yrkesgrenen kunde benämnas »manskap i flygförartjänst».

I avsaknad av närmare erfarenheter syntes det civilförvaltningen vanskligt att avgöra, huruvida och i vad mån stamflygförarna — utöver kontraktsanställt manskap i allmänhet tillkommande avskedspremie och eljest utgående civilanställningsförmåner — borde åtnjuta särskilt bidrag för underlättande av övergången till civil yrkesutövning. Måhända kunde den utbildning, som härför erfordrades, beredas vederbörande inom ramen för den frivilliga fritidsundervisningen, exempelvis omskolning per korrespondens under ledning av vid förbanden redan befintlig lärarpersonal.

Den ifrågavarande personalen syntes under repetitionsövningar böra erhålla avlöning enligt för manskap på aktiv stat gällande grunder, därvid lönen borde utgå efter den lönegrad och löneklass eller lönegrad och löneklass motsvarande dem, vederbörande omedelbart före avgången från den aktiva tjänsten tillhörde. Ifrågavarande spörsmål syntes bliva reglerat, därest personalen efter avgången ur aktiv tjänst överfördes till reserven och underkastades reservbefälskungörelsen för flygvapnet. I likhet med utredningen ansåge civilförvaltningen, att reservpension icke borde ifrågakomma för denna personalkategori. Därest reservbefälskungörelsen bleve tillämplig å personalen, syntes såsom utredningen förordat bestämmelser rörande skyldighet att fullgöra repetitionsövningar böra inflyta i kungörelsen.

Den för stamflygförarna föreslagna premien borde enligt civilförvaltningen icke ses såsom en anordning för underlättande av övergången till civil verksamhet utan såsom en premie för fullgjord repetitionsövning. I enlighet härmed borde premiebeloppet uppdelas att utgå med viss mindre del efter varje fullgjord repetitionsövning.

Försvarets anställningsbyrå har anfört, att det icke syntes råda något tvivel om att flygvapnets behov av flygförare genom införande av yrkesgrenen stamflygförare kunde tillgodoses på ett mera tillfredsställande sätt än hittills. Det funnes också enligt anställningsbyråns anledning antaga, såväl att den föreslagna organisationen komme att ställa sig billigare än den nuvarande som att möjligheter till rekrytering av denna manskapskategori förelåge, trots att den första anställningstiden vore avsedd att bestämmas till sex år. Möjligheter för stamflygförare att erhålla placering i ur deras synpunkt tillfredsställande civila befattningar syntes förefinnas, om — såsom utredningen förutsatte — övergången förbereddes genom civilanställningsutbildning under anställningstiden. Denna civilanställningsutbildning måste emellertid särskilt organiseras och inriktas med beaktande av till buds stående anställningsmöjligheter, de anställdas önskemål m. m. Huru densamma skulle ordnas måste bliva föremål för närmare övervägande, sedan yrkesgre-

nen i fråga införts. Arten och omfattningen av denna civilianställningsutbildning kunde möjligen också komma att påverka vederbörandes rätt till vanliga civilianställningsförmåner i form av avskedspremie och övergångsersättning. Vad särskilt anginge den premie, som vore avsedd skola tillkomma från aktiv stat avgångna stamflygförare, sedan de fullgjort dem efter inträdet i reserven åliggande tjänstgöring, ville byrån såsom sin uppfattning uttala, att dylik premie också borde kunna utbetalas till de efterlevande vid dödsfall och med halva sitt belopp till den, som fullgjort första repetitionsövningen och som därefter av giltig orsak erhållit befrielse från fullgörande av den andra repetitionsövningen.

Statens organisationsnämnd har framhållit, att förslaget om inrättande av en särskild yrkesgren för stamflygförare, bland annat innebärande en rekrytering av officersskåren med omkring $\frac{1}{3}$ från stamflygförare, vore ett steg i rätt riktning, nämligen mot ett förenhetligande av den ur många synpunkter allt annat än tillfredsställande indelningen i befälskårer vid försvaret.

Förslaget om införande av kategorien stamflygförare har biträtts jämväl av *försvarsväsendets underbefälsförbund*. Det syntes förbundet emellertid önskvärt och möjligt att öka den procentuella andelen i officersrekryteringen för denna personalkategori till 50 %. Vidare ville förbundet understryka vikten av att stamflygförarna meddelades en gedigen och omfattande undervisning i ämnen av betydelse i civilianställningshänseende. Icke minst i de anställningar inom den civila luftfarten, för vilka avgående stamflygförare med hänsyn till sin yrkesutbildning bleve väl kvalificerade, uppställdes krav på en god allmänbildningsstandard samt ganska höga fordringar i fråga om språkkunskaper.

Såsom av det sagda framgår har sedan ett par år tillbaka uppmärksamheten varit riktad på nödvändigheten av att nedbringa det alltför stora antal beställningar för kontraktsanställt manskap, varmed räknats i 1942 års försvarsbeslut. Sålunda har 1944 års riksdag godkänt vissa grunder för sammansättningen av arméns och marinens manskapsstater, vilket beslut innebär, att ett antal beställningar för långtjänstunderbefäl — företrädesvis avsedda för s. k. inre tjänst — skulle inrättas inom de angivna försvarsgrenarna, i samband varmed kadern av kontraktsanställt manskap skulle minskas. Ifrågasvarande beslut är under genomförande och har föranlett inrättande successivt av nya beställningar för långtjänstunderbefäl och indragning i samband därmed av beställningar för kontraktsanställt manskap.

Den nu föreliggande utredningen synes giva vid handen, att det blir nödvändigt att vidtaga betydligt mer långtgående åtgärder i ifrågasvarande avseende än som i 1944 års beslut förutsattes. Det i detta hänseende av 1944 års manskapsutredning framlagda förslaget innebär, att antalet beställningar för kontraktsanställt manskap skall nedbringas i sådan omfattning, att det årliga rekryteringsbehovet minskas från normalt omkring 4 000 till omkring 2 000 man. Sistnämnda antal har beräknats motsvara de nuvarande rekryteringsmöjligheterna. Förslaget innebär en lösning efter i princip samma riktlinjer

Departements-
chefen.

som år 1944 godkänts, varvid dock förutsatts, att de nya långtjänstbeställningar som skola inrättas till huvudsaklig del skola avses för trupptjänst — alltså ej blott för inre tjänst — samt att ett betydande antal civilmilitära mekanikerbeställningar och ett antal för hovslagarbefäl avsedda underofficersbeställningar skola inrättas. Vad beträffar flygvapnet, som ej berördes av 1944 års beslut, förutsattes, att antalet överfurirer skall minskas och avses endast för trupputbildning och expeditionstjänst samt att ett stort antal civilmilitära beställningar skall inrättas, avsedda för tekniska yrkesgrenar. Dessutom föreslås för denna försvarsgren, att en ny kategori kontraktsanställt manskap — stamflygförare — skall ersätta underofficerare på aktiv stat, reservanställda officerare, reservunderofficerare och värnpliktiga flygförare i flygtjänst.

Även jag finner det tydligt att det, vid bibehållande i princip av de nuvarande formerna för trupputbildningen, blir nödvändigt att gå vidare på den väg, som beträddes genom 1944 års riksdagsbeslut. Detta leder — såsom av den föreliggande utredningen framgår — till en betydande minskning av försvarets årliga kostnader men medför samtidigt, i den mån ordinarie, pensionsreglerade tjänster inrättas, att försvarsorganisationen i högre grad bindes för framtiden. Den föreliggande frågan innefattar åtskilliga problem, som synas mig erfordra ytterligare övervägande, innan förslag i ämnet kan framläggas för riksdagen. Sålunda bör övervägas i vad mån civil, kollektivavtalsavlönad personal bör kunna tagas i anspråk i stället för de civilmilitära beställningshavare, varmed räknats för armén och flygvapnet. De lönefrågor, i vilka manskapsutredningen framlagt förslag, synas mig även vara i behov av närmare övervägande. Föreliggande förslag innefattar dessutom åtskilliga detaljproblem, som fordra ytterligare omprövning. Jag är därför icke beredd att nu taga ställning till detsamma men finner det sannolikt, att det skall bliva möjligt att senare under riksdagen framlägga förslag i ämnet. Åt särskilda sakkunniga torde efter Kungl. Maj:ts bemyndigande böra uppdragas att skyndsamt verkställa utredning rörande de i detta sammanhang aktuella lönefrågorna. Det förutsattes, att denna utredning skall ske i nära samarbete med 1945 års lönekommitté och med försvarets tjänsteförteckningssakkunniga.

Ehuru jag alltså icke är beredd att nu taga ställning till manskapsutredningens förslag i hela dess vidd, har jag övervägt, huruvida icke vissa åtgärder i syfte att minska rekryteringsbehovet ändock skulle kunna vidtagas från och med nästa budgetår, utan att därigenom det slutliga ställningstagandet till förslaget föregripes.

För arméns del har en framkomlig väg synts mig vara, att det genom 1944 års riksdagsbeslut fastställda slutläget beträffande sammansättningen av manskapsstaterna intages redan under nästa budgetår. De avsevärda vakanserna inom de lägre manskapsgraderna möjliggöra de minskningar av manskapsstaterna, som en dylik åtgärd innebär. Av skäl som anföres vid behandlingen av arméns avlöningsanslag anser jag mig härvid icke böra taga hänsyn till den av 1945 års riksdag i anledning av beslutet om uppsättandet av Skånska kavalleriregementet förutsatta ökningen av antalet överfurirsbeställningar.

Av följande tablå framgår — utom i vad avser musikmanskap — de för innevarande budgetår fastställda manskapsstaterna för armén, det ungefärliga personalläget den 1 november 1945 samt slutläget vad beträffar sammansättningen av manskapsstaterna enligt 1944 års riksdagsbeslut.

Enligt stat 1945/46				Läget 1/11 1945				Slutläge enligt 1944 års riksdagsbeslut			
Ma 1	Ma 2	Ma 3	Mb 1	Ma 1	Ma 2	Ma 3	Mb 1	Ma 1	Ma 2	Ma 3	Mb 1
4 368	2 376	3 945	536	1 420	1 620	3 450	465	3 735	1 937	3 592	925

Jag förordar alltså, att inom armén antalet beställningar i Mb 1 ökas med (925 — 536 =) 389, samtidigt varmed antalet beställningar i Ma 1—3 minskas med vad beträffar Ma 1 (4 368 — 3 735 =) 633, Ma 2 (2 376 — 1 937 =) 439 och Ma 3 (3 945 — 3 592 =) 353. Förslaget innebär alltså, att 389 långtjänstbeställningar tillkomma, medan 1 425 kontraktsbeställningar bortfalla.

För avlöning av volontärer över stat böra beräknas medel efter sedvanliga grunder.

För marinens del anser jag mig däremot kunna föreslå, att de av manskapsutredningen för nästa budgetår föreslagna manskapsstaterna godtagas. Härigenom synes, som jämväl framhållits av bland annat 1945 års försvarskommitté, något föregripande av pågående utredning angående försvarets framtida organisation icke behöva befaras.

Av följande tablå framgår marinens för innevarande budgetår fastställda manskapsstat, personalläget den 1 november 1945 samt utredningens förslag till manskapsstat för nästa budgetår.

Vapenslag	Enligt stat 1945/46				Läget 1/11 1945				Utredningens förslag för 1946/47			
	Ma 1	Ma 2	Ma 3	Mb 1	Ma 1	Ma 2	Ma 3	Mb 1	Ma 1	Ma 2	Ma 3	Mb 1
Flottan.....	2 315	¹ 1 045	2 010	180	1 878	132	1 193	180	1 590	500	1 700	265
Kustartilleriet ²	620	³ 344	515	38	188	219	301	9	298	200	412	50

¹ 800 under del av budgetåret Ma 1.
² Utom i vad avser musikmanskap.
³ 246 under del av budgetåret Ma 1.

Mitt förslag innebär alltså, att 97 långtjänstbeställningar tillkomma, i samband varmed 2 149 kontraktsbeställningar bortfalla.

För flygvapnets del är jag icke nu beredd taga ställning till manskapsutredningens förslag i annan mån än vad angår införande av kategorien stamflygförare. Vad i denna fråga anförts av chefen för flygvapnet och manskapsutredningen har övertygat mig om nödvändigheten av att för säkerställande av tillgången på användbara flygförare i krigsorganisationen inrätta en särskild yrkesgren för stamflygförare av manskaps grad i lönegraderna Ma 1—Ma 3. Visserligen kan detta sägas vara en åtgärd rakt motsatt de i det före-

gående förordade. Då rekryteringssvårigheter emellertid på detta område icke torde komma att föreligga, finner jag förslaget genomförande icke behöva framkalla större betänkligheter av praktisk eller principiell innebörd.

Stamflygförare bör, såsom föreslagits, binda sig för en första anställning av 6 år samt efter avskedet vara skyldig fullgöra två repetitionsövningar i flygtjänst. Jag har intet att erinra mot att vederbörande jämväl beredes tillfälle att fullgöra ytterligare högst två frivilliga repetitionsövningar i flygtjänst. Såsom civilförvaltningen föreslagit synes förutvarande stamflygförare under repetitionsövning böra erhålla avlöning enligt för manskap på aktiv stat gällande grunder. Jag anser mig vidare böra förorda, att till förutvarande stamflygförare får utgå premie för fullgjorda repetitionsövningar. Chefens för flygvapnet förslag att premien skall utgå med 1 000 kronor efter fullgörandet av de två obligatoriska repetitionsövningarna och med 500 kronor efter var och en av därefter följande frivilliga repetitionsövningar kan av mig i princip tillstyrkas. Dock finner jag det tillräckligt, att det förstnämnda beloppet bestämmas till 500 kronor. De av försvarskommittén anförda synpunkterna beträffande premien torde härigenom ha blivit i huvudsak tillgodosedda. Likaledes biträder jag försvarets anställningsbyrås förslag att premie vid dödsfall skall få utbetalas till efterlevande. Därvid bör med efterlevande förstås anhörig, gentemot vilken den avlidne vid tiden för dödsfallet varit försörjningskyldig.

Det synes enligt min mening icke vara ändamålsenligt att föreskriva skyldighet för avgången stamflygförare att inträda i flygvapnets reserv och därigenom göra reservbefälskungörelsen för flygvapnet tillämplig på honom. Det torde i stället böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda reglerande bestämmelser rörande såväl stamflygförare som förutvarande stamflygförare ställning i olika hänseenden. Föreliggande civilanställningsfrågor torde böra göras till föremål för särskild utredning av försvarets anställningsbyrå (socialbyrå) i samråd med chefen för flygvapnet. Det synes icke behövt eller möjligt att i detta sammanhang avgöra i vilken omfattning stamflygförare skola komma i fråga vid rekrytering av flygvapnets officerskader. Vad utredningen härutinnan föreslagit synes emellertid i och för sig godtagbart.

De problem, som i övrigt kunna uppkomma beträffande anställnings- och utbildningsförhållanden för ifrågakommande personalkategori, torde efter närmare prövning få lösas i anslutning till motsvarande bestämmelser för jämförbara personalgrupper inom flygvapnet eller försvarsväsendet i övrigt. Även vissa frågor berörande de personalkategorier inom flygvapnet, som vid genomförande av nu framlagda förslag komma att erhålla ändrad ställning, kräva särskild uppmärksamhet. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av chefen för flygvapnet fatta beslut i här angivna hänseenden.

Med hänsyn till pågående översyn av försvarsorganisationen är det icke möjligt att bedöma den slutliga storleken av stamflygförarkadern. Manskapsutredningen har föreslagit, att för nästa budgetår skola såsom ett första led i organisationens uppbyggande upptagas 75 beställningar för stamflygförare i lönegrad Ma 1. Flygvapenchefen har, såsom framgår av

det föregående, föreslagit en snabbare övergång till den nya organisationen än den utredningen räknat med, innebärande att för nästa budgetår skola upptagas 92 beställningar för stamflygförare i lönegrad Ma 1, avsedda att efter föregången överstatsanställning tillsättas den 1 januari 1947. Då den av flygvapenchefen sålunda förordade kaderökningen icke kan befaras föregripa prövningen av frågan om flygvapnets framtida organisation, räknar jag med inrättande från och med budgetåret 1946/47 av 92 beställningar i lönegrad Ma 1, avsedda för stamflygförare. Manskapskadern i övrigt vid flygvapnet synas böra utökas i enlighet med 1942 års försvarsbeslut samt 1944 års riksdagsbeslut angående uppsättandet av Södertörns flygflottilj (F 18). En något snabbare utökning av överfurirskadern synes dock vara möjlig.

Jag föreslår att flygvapnets manskapsstater, musikpersonalen icke inräknad, för nästa budgetår erhålla den sammansättning, som framgår av följande tablå, vari jämväl angivits de för innevarande budgetår fastställda staterna.

Budgetåret 1945/46				Budgetåret 1946/47				
Ma 1	Ma 2	Ma 3	Mb 1	Ma 1		Ma 2	Ma 3	Mb 1
				Summa	därav stamflygförare			
1 410	775	1 750	260	932	92 ¹	850	1 750	460

¹ Fr. o. m. den 1 januari 1947.

Därutöver beräknar jag, att antalet under budgetåret över stat anställda stamflygförare kommer att uppgå till i genomsnitt omkring 110. För avlöning av dessa kommer jag att i det följande vid behandlingen av flygvapnets avlöningsanslag beräkna medel. Vid beräkningen av personalbehovet har jag förutsatt, att de kontraktsanställda civila mekaniker, som i enlighet med 1942 års försvarsbeslut finnas anställda vid flygvapnet, må kvarstanna i tjänst även under nästa budgetår.

Ehuru jag, såsom framgår av det föregående, icke för nästa budgetår föreslår en så omfattande förändring beträffande flygvapnets manskapsstater, som av manskapsutredningen förutsatts, bör självfallet årets manskapsrekrytering till flygvapnet icke givas sådan omfattning, att ett genomförande av utredningens förslag i fråga om den tekniska personalen därigenom försvåras. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av chefen för flygvapnet fastställa omfattningen av den manskapsrekrytering, som hösten 1946 skall äga rum vid flygvapnet.

Den omständigheten, att jag icke för närvarande kunnat taga ställning till manskapsutredningens förslag om inrättande av civilmilitära beställningar för de tekniska yrkesgrenarna, synes icke böra utesluta, att under nästa budgetår enligt Kungl. Maj:ts bestämmande tillfälligt anställas personal i lönegraden MEx 10 för sådan tjänst.

En förutsättning för att de av mig vad beträffar armén och kustartilleriet för nästa budgetår föreslagna åtgärderna skola tjäna avsett syfte är, att överfurirsbeställningarna utnyttjas såväl för trupputbildning som i stabs- och förvaltningstjänst. Jag förutsätter, att så får ske även beträffande redan

befintliga men ännu ej tillsatta beställningar. I de personalförteckningar, som komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, ha beställningarna i de olika lönegraderna fördelats på truppslag och förband i enlighet med de beräkningar, som lågo till grund för 1944 års beslut. Då emellertid med hänsyn till det aktuella personalläget inom ramen för det totala antalet beställningar vid armén jämkningar härutinnan kunna visa sig erforderliga, förutsätter jag, att Kungl. Maj:t skall äga medgiva, att gällande personalförteckning för ordinarie tjänstemän vid armén må, såvitt avser manskapsbeställningarna, övergångsvis tillämpas jämväl under nästa budgetår. Jag avser att i det följande under arméns avlöningsanslag hemställa härom.

De förändringar i försvarsgrenarnas manskapsstater, som i det föregående föreslagits, komma att närmare preciseras i de personalförteckningar, som i vanlig ordning komma att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. I detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att en ny yrkesgren för stamflygförare skall inrättas vid flygvapnet,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående anförts utfärda reglerande bestämmelser beträffande stamflygförares och förutvarande stamflygförares ställning i olika avseenden.

5. Ändrad organisation av infanteriregemente.

Sedan ett par år tillbaka ha bedrivits undersökningar i syfte att effektivisera organisationen av fredsregementets staber och förvaltningsorgan och verksamheten vid dessa. Undersökningarna handhades till en början av militära expeditionstjänstkommittén men ha i och med inrättandet av statens organisationsnämnd och den till denna nämnd anslutna försvarets centrala organisationskommitté utförts av de sistnämnda organen. Utbildningsverksamheten ligger utanför ramen av de ifrågavarande undersökningarna.

Undersökningarna äro även med den senast angivna begränsningen av tämligen komplicerad beskaffenhet. Det har bland annat av denna anledning funnits ändamålsenligt att vid ett i verksamhet varande förband försöksvis genomföra de organisationsändringar som prövats böra ifrågakomma. För ändamålet har utvalts Älvsborgs regemente (I 15), vid vilket denna försöksverksamhet bedrivits sedan våren 1944.

De grundläggande organisationsundersökningarna vid detta regemente avslutades i juli 1945. Regimentet har sedan dess varit partiellt organiserat efter nya riktlinjer. En preliminär rapport rörande undersökningsresultatet avgavs av organisationskommittén i september 1945. Slutlig rapport har av organisationsnämnden avlämnats den 13 december 1945. I denna rapport har nämnden hemställt, bland annat, att chefen för armén måtte bemyndigas att i samarbete med försvarets centrala organisationskommitté snarast möjligt genomföra den föreslagna organisationen vid Älvsborgs regemente, utom vad angår kassaavdelningen, samt efter hand vid övriga infanteriregementen.

Nämndens slutrapport jämte organisationsförslag innefattar i kort sammanfattning följande.

Organisationen avses skola utformas så att fredsregementsstaben vid mobilisering eller förstärkt beredskap direkt och med minsta möjliga friktioner kan övergå till och fungera såsom depåstab.

Alla mellaninstanser inom regementsstaben, regementsstabschefen inberäknad, bortfalla. Varje avdelningschef blir föredragande direkt för regementschefen. Denne får sålunda av målsmannen för vederbörlig verksamhetsgren utan omgång alla de upplysningar i ett ärende, som erfordras för dettas handläggning. Härigenom uppstår en tidsvinst, som kommer såväl stabsarbetet som regementet i övrigt till godo.

Genom att sammanföra ärenden, som tidigare handlagts på ett flertal ställen inom regementsstaben, till en och samma avdelning, har man sökt undvika onödigt dubbelarbete. Samtidigt har en specialisering av arbetsuppgifterna till vissa avdelningar genomförts.

På liknade sätt har huvuddelen av allt skrivmaskinsarbete och all budskickning inom regementet förlagts till regementsexpeditionen samt all förrådsbokföring överflyttats till ett särskilt förrådsbokföringskontor. Förrådspersonalen har sammanförts till större arbetsgrupper än hittills och varje arbetsgrupp svarar för ett flertal förrådsgrupper. Härigenom kan arbetet förläggas till den förrådsgrupp, som för tillfället är särskilt aktuell. Detta i sin tur medför jämnare arbetsfördelning samt såsom en följd härav minskat personalbehov. En genomgående strävan har varit att sätta rätt man på rätt plats. På grund härav har antalet civila befattningshavare ökats utöver vad tidigare var fallet.

Ett centralt utrustnings- och bytesförråd för intendenturpersedlar har anordnats. Vid detta utrustas all manskapspersonal, och där kan varje man verkställa tvättbyte. Härigenom har varje slag av förråd av intendenturpersedlar bortfallit vid kompanierna. Kompaniadjutanternas och dagkorpralernas arbete minskas i motsvarande grad.

Särskilda arbetsbesparande blanketter ha införts för all den rutinmässiga skriftväxlingen, där detta varit möjligt. Ett antal expeditionshandlingar, som saknat betydelse eller som utan olägenhet kunnat inarbetas i andra dylika, ha avskaffats. Den tidsödande kronologiska diarieföringen och registreringen av icke hemliga skrivelser har ersatts därmed att handlingarna klassificeras, ordnas och förvaras efter saksnummer.

Alla dessa rationaliseringsåtgärder tillsammansantagna ha medfört en sådan minskning av det rutinmässiga expeditionsarbetet, att personalen vid flertalet expeditioner kunnat minskas avsevärt. Skrivbiträden i egentlig mening finnas sålunda endast vid regementsexpeditionen. Antalet underofficerare i expeditionstjänst har även kunnat nedbringas. De hittillsvarande tre bataljonsexpeditionerna ha kunnat sammanslås till en enda med en pensionerad underofficer som ensam expeditionshavande. Denne ombesörjer det rutinmässiga expeditionsarbetet för samtliga tre bataljonschefer. Slutligen har arbetet på kompaniexpeditionerna och den därtill anslutna inre tjänsten minskats så, att en överfurir i egenskap av kompaniadjutant med biträde av en värnpliktig dagkorpral kan bemästra de arbetsuppgifter, som åligga en kompaniexpedition.

Den egentliga handräckningstjänsten har gjorts till föremål för ingående undersökningar och därpå grundade försök. Enligt organisationsnämndens förslag svarar chefen för kasernkompaniet — hittills benämnt yrkeskompaniet — för utbildningen och den rationella användningen av regementets samtliga värnpliktiga i handräckningstjänst. Med anledning härav organiserar han centralt alla inom regementet förekommande ekonomikörslor och därmed

sammanhängande arbeten ävensom alla tillfälliga arbeten, som icke falla inom ramen för de olika avdelningarnas verksamhetsområden. Sålunda ombesörjer kasernekompagniet exempelvis alla för tjänsten vid furage- och bränsleförråden erforderliga transporter och arbeten. Härvid tillämpas betingsprincipen så långt detta är möjligt. Betingssättningen grundas på verkställda arbetsstudier. Resultatet har blivit att en värnpliktig i handräckningstjänst i allt väsentligt fullgör fullgod arbetsprestation samt att på grund därav det sammanlagda behovet av handräckningspersonal — både värnpliktig och civil — kunnat hållas förhållandevis lågt.

Organisationsundersökningarna ha jämväl omfattat förrådsplanering. Denna har såvitt avser I 15 givit till resultat att det tidigare beräknade behovet av förrådsutrymme kunnat reduceras med lågt räknat 1 500 m². Detta motsvarar en ungefärlig kostnadsbesparing om ungefär 100 000 kronor, i de fall där nya förrådsbyggnader eljest skulle behöva uppföras. En föreslagen byggnad för personalredovisningsorganen, kostnadsberäknad till 160 000 kronor, har kunnat inbesparas. Dessa siffror reduceras emellertid med ett sammanlagt belopp om ungefär 100 000 kronor, som delvis redan använts för vissa av rationaliseringsåtgärderna påkallade ändrings- och moderniseringsarbeten inom regementets expeditions-, förråds-, köks- och stallbyggnader, delvis erfordras för att nämnda åtgärder med full effekt skola kunna genomföras vid regementet i dess helhet. En nettobesparing om 160 000 kronor skulle sålunda kunna beräknas uppstå i fråga om byggnadskostnader vid I 15.

De vid regementets stabs- och förvaltningsorgan genomförda personalbesparingarna representera budgettekniskt sett ett belopp om i runt tal 200 000 kronor per år. Medräknas statens utgifter för personalens pensionering och sociala omvårdnad, uppgår den uppnådda årliga kostnadsbesparingen till ungefär 230 000 kronor. Viss del av dessa besparingar uppstår emellertid därigenom att 3 officerare, 11 underofficerare och 3 furirer frigjorts från stabs- och förvaltningstjänsten. Överförs dessa till utbildningsarbetet, uppstår i denna del ingen reell besparing för staten.

Behovet av biträdes- och handräckningspersonal har kunnat nedbringas så långt att sammanlagt omkring 35 personer av denna kategori inbesparats. Enär antalet vid regementet disponibla värnpliktiga i handräckningstjänst framdeles icke torde komma att överstiga det antal — 54 man — som beräknats för I 15, skulle sålunda ovannämnda 35 personer måst civilianställas. Statens sammanlagda kostnader för dessa — 5 underofficerare i arvodesbefattning medräknade — kunna beräknas till i runt tal 135 000 kronor.

Genom beslut den 31 december 1945 har Kungl. Maj:t förordnat, att försöksorganisationen vid Älvsborgs regemente skall i sin helhet genomföras. Samtidigt har nämndens förslag remitterats till ett antal myndigheter och sammanslutningar m. m. Tillika har föreskrivits att dessa remissinstanser skola erhålla tillfälle att före remissvarets avgivande vid Älvsborgs regemente studera försöksorganisationen.

Såsom framgår av den kortfattade redogörelsen för statens organisationsnämnds förslag beräknas förslagets genomförande leda till dels besparingar i form av minskade utgifter för försvaret, dels förbättrad tillgång på befäl för utbildningsarbete m. m. Förslaget synes även innebära andra fördelar, i form av effektivisering och förenkling av arbetet vid infanteriregimentena. Det är självfallet av den största vikt, att dessa fördelar tillvaratagas så snart ske kan. I syfte att underlätta bedömandet av organisationsnämndens förslag

har Kungl. Maj:t, såsom av det föregående framgår, förordnat, att försöksorganisationen vid Älvsborgs regemente skall i sin helhet genomföras och möjlighet beredas remissinstanserna att, innan yttranden över förslaget avgivnas, på ort och ställe studera den nya organisationen. Härigenom vinnes, att förslaget kan allsidigt och grundligt bedömas innan statsmakterna taga ställning till detsamma.

Förslag i ämnet läser icke kunna föreläggas riksdagen inom sådan tid, att omorganisationen slutligt kan genomföras vid andra förband än Älvsborgs regemente före den 1 januari 1947. Å andra sidan framgår av den lämnade redogörelsen, att vissa av de föreslagna åtgärderna äro av natur att kunna genomföras utan riksdagens medverkan. Jag ämnar framdeles, sedan remissyttrandena över nämndens förslag föreligga, för Kungl. Maj:t anmäla hithörande frågor, varvid jag förutsätter, att sådana åtgärder icke vidtagas som kunna föregripa riksdagens prövning av frågan om överfurirers tjänstgöring som kompaniadjutanter ävensom övriga delar av ärendet som böra hänskjutas till riksdagen. I andra sammanhang upptager jag frågan om bestridande av vissa vid en omorganisation av förbanden uppkommande engångskostnader.

Självfallet är det icke möjligt att i det följande vid beräkningen av medelsbehovet för armén under budgetåret 1946/47 taga hänsyn till de förskjutningar i personalberäkningarna, som föranledas av en ändrad organisation av infanteritruppförbanden.

6. Rationalisering av driften vid matinrättningarna.

Jämlikt beslut den 23 februari 1945 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens organisationsnämnd att i samråd med arméförvaltningens intendenturavdelning efter hand vid arméns matinrättningar vidtaga de rationaliseringsåtgärder, som syntes möjliga med stöd av erfarenheterna från organisationsundersökningarna vid Älvsborgs regementes (I 15) matinrättning. Motsvarande uppdrag lämnades den 15 juni 1945 beträffande flygvapnets matinrättningar. Med anledning av uppdrag den 28 januari 1944 ha i samråd med marinförvaltningen bedrivits organisationsundersökningar jämväl vid vissa av marinens fasta matinrättningar i land.

I skrivelse den 11 januari 1946 har nu *statens organisationsnämnd* framlagt de förslag, vartill uppdragen givit anledning. Härvid har nämnden erinrat, att i samband med organisationsundersökningarna vid de olika förbanden upprättats promemorior dels beträffande föreslagna omläggningar rörande arbetsfördelning, utportionering, transporter m. m., dels beträffande bristfälligheter med avseende på lokaliteter, förplägnadsmateriel m. m. Dessa promemorior hade bland annat delgivits vederbörande förbandschefer.

De företagna rationaliseringsåtgärderna bestyrkte enligt nämndens mening, att en begränsning av såväl den arbetsledande som den biträdande personalen kunde göras på sätt skett vid I 15.

Antalet husmödrar vid varje förband borde sålunda vid matinrättningar med ett portionstagarantal överstigande 500 begränsas till högst två. Den ena

husmodern syntes böra vara husmoder av 1. eller 2. klass, beroende på matinrättningens storlek m. m., och den andra biträdande. För matinrättningar med portionstagarantal understigande 500 beräknades antingen 1 husmoder av 2. klass och 1 biträdande husmoder eller 1 husmoder av 2. klass och 1 kokerska. I avvaktan på resultatet av vissa andra organisationsundersökningar syntes vid flertalet flygflottiljer böra finnas husmödrar av 1. klass, oaktat dessa matinrättningars storlek enligt förutnämnda grunder endast motiverade anställande av husmödrar av 2. klass.

I samband med undersökningarna hade spörsmålet angående anställande av arbetande förmän varit föremål för överväganden. Med hänsyn till att det vore fördelaktigt att kunna uppdraga åt kvalificerade köks- och servisbiträden att vid sidan av arbetet även övervaka och leda viss arbetsgrupp, förordade nämnden anställande av 2 arbetande förmän, benämnda första biträden, i lönegrad MvC vid varje matinrättning där icke kokerska funnes anställd. Vid matinrättningar med kokerska borde anställas endast 1 första biträde.

Placering av överfurir till tjänstgöring såsom matsalsfurir vore icke erforderlig. För detta ändamål avsedda överfurirer kunde utgå ur organisationen.

Efter ingående studier och undersökningar vid ett flertal matinrättningar med olika portionstagarantal hade nämnden kunnat uppgöra en tabell över det antal biträden, som erfordrades vid olika portionsstyrkor. Med hänsyn till mindre god lokalplanering vid vissa matinrättningar vore en jämkning uppåt av antalet biträden nödvändig vid vissa kök. Organisationsnämnden hade vid sina beräkningar tagit hänsyn även till denna personalförstärkning. Till skillnad från nu gällande motsvarande tabell inkluderade den föreslagna tabellen behovet av såväl manlig som kvinnlig personal men däremot icke behovet av ersättningspersonal för sjukdom, tjänstledighet och semester m. m.

Den manliga personalen, som huvudsakligen vore avsedd för tyngre arbeten, borde utgöras av 2 till 4 värnpliktiga, tillhörande besiktningsgrupp 4. Den kvinnliga personalen borde liksom för närvarande utgöras av extra ordinarie befattningshavare enligt löneplan MV samt tillfälligt anställd personal.

Beträffande detaljerna i övrigt i organisationsnämndens förslag hänvisar jag till handlingarna i ärendet.

Nämnden har beräknat, att den årliga kostnadsminskningen vid genomförande av förslaget för armén skulle belöpa sig till 700 000 kronor, vartill komme ytterligare 240 000 kronor, därest den såsom matsalsfurir avsedda överfuriren utginge ur organisationen. Kostnadsminskningen för marinen och flygvapnet har beräknats till 150 000 kronor respektive 95 000 kronor.

Några särskilda åtgärder för att nedbringa antalet extra ordinarie biträden enligt förslaget vore icke erforderliga. I övrigt borde tillämpningen av de nya personalstaterna ske successivt i mån av vakanser samt om möjligt efter frivillig överenskommelse. Flyttningssättning syntes härvid böra utgå.

Arméförvaltningens intendenturavdelning har erinrat om att avdelningen i samråd med statens sakrevision redan år 1943 påbörjat vissa undersökningar i syfte att åstadkomma rationalisering av driften vid arméns matinrättningar. Sedan statens organisationsnämnd trätt i verksamhet, hade de fortsatta arbetsstudierna vid matinrättningarna övertagits av nämnden.

De av organisationsnämnden nu gjorda undersökningarna bestyrkte redan tidigare vunna erfarenheter, att en fullt rationell drift av matinrättningarna icke vore möjlig, om icke ett flertal av dessa bleve föremål för genomgripande ombyggnadsarbeten, samt att behov förelåge att utöka den maskinella utrustningen vid ett flertal matinrättningar.

Mot det av nämnden föreslagna antalet husmödrar vid olika förband hade ämbetsverket intet att erinra. Den föreslagna organisationen medförde emellertid ett väsentligt ökat krav på dessa befattningshavares kunnande. Med hänsyn härtill och den ogynnsamma ställning i avlöningshänseende, som husmödrarna intoge jämfört med motsvarande befattningshavare inom den civila statsförvaltningen, syntes det icke möjligt genomföra förslaget, som bland annat innebure nedflyttning av ett antal husmödrar av 1. klass till befattning av 2. klass, utan att en lönerrevision samtidigt företoges. För att bereda dessa befattningshavare en rättvis löneställning, överensstämmande exempelvis med den för köksföreståndare vid statens sinnessjukhus gällande, borde husmoder av 1. klass placeras i lönegraden MEo 11, husmoder av 2. klass i lönegraden MEo 9 och biträdande husmoder i lönegraden MEo 7. Intendenturavdelningen hade för avsikt att ingiva särskilt förslag härom. Nuvarande avlöningskostnader för husmödrar belöpte sig till cirka 682 000 kronor därest samtliga befattningar vore tillsatta. Organisationsnämndens förslag innebure en kostnad av cirka 524 000 kronor för år, medan intendenturavdelningens förslag med avlöningsförbättringar för husmödrarna belöpte sig till cirka 579 000 kronor.

Det antal biträden, som vid olika portionstagarantal skulle få finnas anställt, syntes vara alltför snävt tilltaget. Ämbetsverket kunde emellertid tillstyrka förslaget i denna del, därest det skulle tillämpas försöksvis och den centrala förvaltningsmyndigheten medgäves att vid behov öka biträdespersonalen med det antal, som bleve oundgängligen erforderligt vid de olika matinrättningarna. Vidkommande den manliga biträdespersonalen erinrades om svårigheterna att för dessa uppgifter avse värnpliktig personal. I flera fall hade därför redan nu måst anlitas civila manliga handräckningsmän. Med hänsyn härtill och till vissa fördelar, som kunde ernås, föresloges att 2 av de manliga biträdena i varje matinrättning skulle anställas i lönegrad MEo 5 och benämnas ekonomibiträden.

I avvaktan på en tids erfarenhet av nuvarande fredsbestämmelsers verkan kunde ämbetsverket av flera skäl icke nu tillstyrka sloandet av överfurir som matsalsfurir. Emellertid syntes det icke uteslutet, att matsalsfuriren skulle kunna åläggas även andra arbetsuppgifter.

Med hänsyn till det anförda syntes de verkliga årliga besparingarna bliva väsentligt mycket lägre än vad som beräknats av organisationsnämnden.

Marinförvaltningen har anført, att mot det för marinen föreslagna antalet husmödrar intet vore att erinra. Däremot syntes allvarliga erinringar kunna göras beträffande avvägningen av husmodersbefattningarna i de olika lönegraderna. Ämbetsverket förordade sålunda, att 8 befattningar skulle vara av 1. klass och 5 av 2. klass i stället för av organisationsnämnden föreslagna 5 av 1. klass och 8 av 2. klass. På grund av de krav på husmoderns organisa-

tions- och planeringsförmåga, som förslaget förutsatte, ävensom med tanke på de stora ekonomiska värden, som husmodern handhade, syntes löneställningen för husmödrar mindre väl avvägd.

Att erhålla kvalificerad personal såsom kokerskor syntes vidare uteslutet, om avlöning skulle utgå enligt lönegrad MEO 2. Beträffande antalet köks- och servisbiträden erinrades om att vid marinens matinrättningar icke regelmässigt utnyttjades det antal, som enligt nu gällande föreskrifter högst finge vara anställda. Det syntes marinförvaltningen av skilda anledningar tveksamt, om de utförda arbetsstudierna gäve tillräcklig grund för bestämmandet av matinrättningarnas personalbehov, varför de av nämnden förordade beräkningsgrunderna endast borde tillämpas på försök med rätt för central förvaltningsmyndighet att medgiva ökning där så oundgängligen vore nödvändigt.

Slutligen erinrades om att i förevarande sammanhang endast en av kostnadsfaktorerna, nämligen arbetsfaktorn, blivit i sin helhet analyserad, medan övriga faktorer, såsom råvarukostnader och övriga omkostnader, lämnats åsido. Då det kunde tänkas att minskade kostnader för en faktor medförde ökade kostnader för andra faktorer, kunde den räknade besparingen lätt förbytas i sin motsats. Med anledning härav vore en undersökning av samtliga kostnadsfaktorer påkallad, innan slutlig ställning toges till det av organisationsnämnden framlagda förslaget.

Chefen för flygvapnet och flygförvaltningen ha i gemensamt yttrande anfört, att mot förslaget till personalorganisation i stort sett intet vore att erinra. Däremot syntes organisationsnämndens beräkning av besparingar väl optimistisk. Med tillämpande av förslagets bestämmelser syntes uppstå en kostnadsökning i förhållande till gällande tilldelning av personal av cirka 5 000 kronor i stället för av nämnden beräknad kostnadsminskning av 95 000 kronor.

Chefen för armén har uttalat, att viss tveksamhet rädde beträffande lämpligheten att borttaga matsalsfurirerna samt beträffande antalet husmödrar och dessas avlöningsvillkor. Med hänsyn härtill förordades, att organisationsnämndens förslag icke skulle genomföras förrän remissyttranden rörande organisationen vid I 15 hunnit beaktas.

Chefen för marinen har funnit den av organisationsnämnden beräknade kostnadsminskningen vara för högt tilltagen.

Försvarets civilförvaltning har anfört, att mot av organisationsnämnden föreslaget antal husmödrar vore i huvudsak intet att erinra. Däremot syntes det tveksamt, om tillräckliga skäl kunde anses föreligga för det föreslagna utbytet av husmoder av 1. klass mot husmoder av 2. klass vid de mindre förbanden. Beträffande beräkningen av behovet av biträdespersonal ville det synas, som om antalet biträden vore beräknat i underkant. Av förslaget framginge icke i vilken utsträckning de arbetsuppgifter, som för närvarande ankomme på matsalsfuriren, kunde överflyttas på annan personal eller om dessa uppgifter vid genomförandet av organisationen komme att helt bortfalla. Frågan om indragning av befattning såsom matsalsfurir syntes i varje fall böra bedömas i samband med prövningen av 1944 års manskapsutredningsförslag.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har anfört, att en lönerrevision för husmödrarna måste komma till stånd jämsides med genomförandet av den föreslagna omorganisationen. Beträffande biträdespersonalen vore den föreslagna minskningen av antalet biträden alltför stor, i all synnerhet som stora svårigheter föreläge att anskaffa kompetent ersättningspersonal. Mot anställande av manlig biträdespersonal hade förbundet intet att invända, men det syntes böra ifrågasättas, om icke denna personal och den kvinnliga biträdespersonalen borde anställas enligt kollektivavtal.

Försvarsverkens civila personals förbund har uttalat, att antalet biträden vid matirättningarna över lag syntes ha tillmätts för knappt. Nämndens förslag förutsatte möjligheter till tillfällig förstärkning av arbetsstyrkan när så erfordrades. Förbundets erfarenhet vore emellertid den, att det med hänsyn till läget på arbetsmarknaden vore mycket svårt att erhålla lämplig tillfällig personal.

De av statens organisationsnämnd nu genomförda undersökningarna beträffande försvarets matirättningar ha utmynnat i förslag till minskning av i gällande personalförteckningar upptagna befattningar för husmödrar och biträdespersonal. För egen del räknar jag med att en successiv minskning av ifrågavarande befattningar genomföres i huvudsaklig överensstämmelse med nämndens förslag. Husmödrarnas nuvarande lönegradsplacering — MEO 8, MEO 6 respektive MEO 4 — synes böra bli föremål för översyn. I detta sammanhang torde böra erinras om att motsvarande personal vid sinnessjukhusen före den 1 juli 1945 var placerad i lönegraderna A 7, A 6 och A 5. I propositionen 1945: 241 föreslog Kungl. Maj:t, att nämnda befattningshavare skulle inplaceras i lönegraderna A 10, A 8, A 6 och A 5. Riksdagen hade intet att erinra häremot (skrivelse 1945: 424). Då det vid försvarsväsendet är fråga om extra ordinarie personal, lär det få ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande.

Departements-
chefen.

Av olika skäl är det icke möjligt att nu slutligt bedöma de kostnadsminskningar, som organisationsnämndens förslag innebär. Sålunda ha undersökningarna ägt rum dels under beredskapsförhållanden och dels under en övergångsperiod från beredskaps- till fredsförhållanden. Vidare äro vissa befattningar, som återfinnas i personalförteckningarna, av olika anledningar icke tillsatta. Organisationsnämnden har, synes det mig, räknat med väl höga besparingar, under det remissmyndigheterna torde ha varit väl pessimistiska vid sina beräkningar av kostnadsminskningens storlek. Det vill emellertid förefalla som om genomförandet av organisationsnämndens förslag i enlighet med vad jag tidigare anfört medför vissa icke obetydliga kostnadsminskningar, även om hänsyn tages till den förutberörda löneregligen.

Ehuru det lär ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i ämnet, har jag dock här velat anmäla föreliggande spörsmål, vilket är av betydelse vid bedömandet av medelsbehovet för icke-ordinarie personal. För nästa budgetår synes medelsbehovet icke röna större inverkan av åtgärderna, då ju genomförandet som nämnts måste ske successivt.

7. Den ekonomiska organisationen vid marinens lokala myndigheter.

Marindistrikt.

De kamerala arbetsuppgifterna inom marindistrikt bortsett från kustartillerimyndigheter och örlogsvarv skola enligt 1942 års försvarsbeslut fullgöras av kameralkontor och av örlogsstationernas kompanier. På kameralkontoret skola handläggas kassaärenden i allmänhet med därtill hörande bokföring och medelsredovisning samt därjämte i viss utsträckning allmän förvaltningskontroll. Kompanierna åter skola huvudsakligen handha avlöningsärendena för det fast anställda manskapet och de värnpliktiga.

I sitt betänkande framhöll 1941 års försvarsutredning, att önskemål sedan länge förelegat att sammanföra den ekonomiska förvaltningen vid örlogsstationernas kompanier till ett gemensamt kompaniernas ekonomikontor. Härigenom skulle kompanicheferna, som i allmänhet saknade lämplig utbildning för handläggning av kassaärenden, helt kunna ägna sig åt sin huvudsakliga uppgift, den militära tjänsten. Utredningen anslöt sig till förslaget och ansåg, att som chef för ekonomikontoret borde avses en intendentur officer, medan den övriga personalen borde utgöras av extra ordinarie tjänstemän, lämpligen rekryterade från ur tjänst avgånget manskap, vilka vore lämpade för ekonomitjänst.

I försvarspropositionen 1942: 210 (s. 450) anförde min företrädare i ämbetet, att han i likhet med försvarsutredningen funne det erforderligt och lämpligt att inrätta ett kompaniernas ekonomikontor vid örlogsstationerna. Kontoren syntes kunna ställas under överinseende av biträdande stationsintendenten. Personalbehovet i övrigt borde emellertid ytterligare granskas, innan organisationen slutligen fastställdes.

Vid Stockholms örlogsstation har sedermera från och med den 1 juli 1943 med marinförvaltningens medgivande försöksvis funnits inrättat ett ekonomikontor med i huvudsak de arbetsuppgifter, som tidigare nämnts. Denna försöksvis tillämpade organisation har visat sig väl uppfylla förväntningarna och har därjämte medfört icke oväsentliga personalbesparingar.

Vid Göteborgs örlogsstation har under hösten 1944 under ledning av försvarets centrala organisationskommitté likaledes försöksvis organiserats ett ekonomikontor av i huvudsak samma struktur som vid Stockholms örlogsstation. Marinförvaltningen har vidare efter samråd med försvarets civilförvaltning anbefallt, att från och med hösten 1945 de arbetsuppgifter, som avse manskapets avlöning vid Karlskrona örlogsstation, skola överflyttas från kompanierna till kameralkontoret vid Sydkustens marindistrikt och där fullgöras av en detalj motsvarande de förut omnämnda ekonomikontoren.

1944 års marintendenturutredning behandlade i sitt betänkande frågan om den kamerala förvaltningens organisation inom marindistrikt. Utredningen ansåg, att den försöksvis tillämpade nya ordningen för utbetalande av avlöning m. m. till fast anställt manskap och värnpliktiga medförde så påtagliga fördelar, att en centralisering av avlöningsväsendet i denna del borde komma till stånd vid samtliga örlogsstationer. Utredningen ifrågasatte emel-

lertid, huruvida den kamerala förvaltningsverksamheten vid örlogsstationerna och marindistriktet i övrigt lämpligen borde handhas av särskilda i förhållande till varandra självständiga organ. Naturligare vore att härför avsåges ett för vederbörande marindistrikt gemensamt förvaltningsorgan, förslagsvis benämnt kameralförvaltning. Detta skulle enligt utredningens mening vara ägnat att säkerställa en enhetlig ledning av den kamerala verksamheten inom marindistriktet och att möjliggöra ett mera rationellt utnyttjande av personalen. Det sålunda föreslagna förvaltningsorganet skulle handha endast kassa-, räkenskaps- och avlöningsärenden, medan den tidigare omnämnda förvaltningskontrollen borde överflyttas till respektive förvaltningsmyndigheter. Den exakta avgränsningen av den föreslagna kameralförvaltningens arbetsområde samt kameralförvaltningens interna organisation syntes böra göras till föremål för ingående organisationsundersökningar av försvarets civilförvaltning.

Till personalbehovet vid kameralförvaltningarna tog marinintendentsutredningen ställning endast i vad avsåge den ledande personalen. I princip syntes marinintendenturofficerare icke böra användas för rent kamerala arbetsuppgifter, utan härför borde avses civila befattningshavare. Såsom chefer för kameralförvaltningarna i Stockholm och Karlskrona funne utredningen befogat att avse befattningshavare i lönegrad A 26, förslagsvis benämnda kamrerare. Härförutom borde vid vardera förvaltningen finnas en revisor i lönegrad A 21 och en amanuens i Eo 18—15. För kameralförvaltningen vid Västkustens marindistrikt syntes en kamrerare i lönegrad A 22 och en amanuens i Eo 18—15 böra avses.

Vid anmälan av propositionen 1945:170 (s. 163) anförde min företrädare i ämbetet, att de av marinintendenturutredningen framlagda förslagen rörande organisationen och ledningen av de kamerala organen syntes i huvudsak lämpliga. Emellertid syntes fortsatta organisationsundersökningar vara erforderliga, innan ställning kunde tagas till dessa frågor, varför några civila befattningar för ändamålet icke borde upptagas för budgetåret 1945/46. I avbidan på slutligt ställningstagande borde liksom dittills marinintendenturofficerare bestrida de kamerala befattningarna.

Försvarets civilförvaltning har i skrivelse den 18 juni 1945 anmält, att ämbetsverket genomfört vissa undersökningar och viss försöksverksamhet vid marindistriktet och att detta arbete fortskridit så långt, att en redogörelse för resultatet syntes böra framläggas.

Civilförvaltningen har anført, att vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt — i huvudsaklig överensstämmelse med det av 1944 års marinintendenturutredning framlagda förslaget — kameral- och ekonomikontoren borde sammanföras till en för vardera marindistriktet gemensam kameralförvaltning under chefskap av en kamrerare i lönegrad A 26 samt med en revisor i lönegrad A 21 som chefs ställföreträdare. Kameralförvaltningen borde organiseras på expedition, bokförings- och postgirodetalj, avlöningsdetalj, kassaexpedition, granskningsdetalj samt blankett- och expensförråd. För kameralförvaltningen vid Ostkustens marindistrikt räknade civilförvaltningen under

fredsförhållanden med — förutom förutnämnda ledande personal — 1 amanuens i lönegrad MEO 18, 2 befattningshavare i MEO 15, 1 i MEO 8, 3 i MEO 7 och 10 i MEO 4. För Sydkustens marindistrikt räknade ämbetsverket med ytterligare 2 befattningshavare i MEO 10, 1 i MEO 7 och 2 i MEO 4. Vid Västkustens marindistrikt borde en liknande kameralförvaltning med motsvarande detaljindelning som vid Ost- och Sydkustens marindistrikt inrättas. Med hänsyn till verksamhetens mindre omfattning vid detta marindistrikt, föresloges som chef en kamrerare i lönegrad A 24. Övrig personal borde enligt förslaget utgöras av 1 amanuens i lönegrad MEO 18—15, 1 befattningshavare i lönegrad MEO 13, 1 i MEO 10, 2 i MEO 7 och 2 i MEO 4. Beträffande förslagets detaljer i övrigt torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Marinförvaltningen har tillstyrkt förslaget och därvid bland annat anfört, att en organisation i huvudsaklig överensstämmelse med civilförvaltningens nyssnämnda förslag varit föremål för ämbetsverkets övervägande och att genomförandet därav efter samråd med civilförvaltningen i väsentliga delar redan anbefallts.

Statens organisationsnämnd har uttalat, att nämnden delade civilförvaltningens uppfattning om ändamålsenligheten av att sammanslå kameral- och ekonomikontoren vid marindistrikten till gemensamma kassaenheter, vilkas arbetsuppgifter borde begränsas att omfatta allenast kassa-, räkenskaps- och avlöningsärenden. Ur organisatorisk synpunkt vore det emellertid av betydelse, att de lokala kameralorganen vid försvaret i möjligaste mån erhöle likartade arbetsuppgifter och samma struktur. De synpunkter och erfarenheter, som framkommit vid försöksorganisationen vid Älvsborgs regemente, borde med de modifikationer i fråga om biträdespersonalens omfattning m. m., som kunde betingas av förvaltningarnas omslutning och andra olikartade förhållanden, vinna beaktande även vid utförandet av organisationen av marinens lokala kamerala förvaltningar, varigenom bland annat icke oväsentliga besparingar i personalkostnader syntes stå att vinna. De organisationsundersökningar, som genom nämndens försorg bedrevs vid Västkustens marindistrikt, hade beträffande kassaverksamheten inriktats på en undersökning, huruvida den försöksorganisation, som förslagsvis framkommit vid förutnämnda undersökningar vid Älvsborgs regemente, skulle kunna komma till användning vid det av civilförvaltningen föreslagna gemensamma organet vid Västkustens marindistrikt. Preliminärt hade dessa undersökningar givit goda resultat. Under sådana förhållanden ansåge organisationsnämnden, att ställningstagande till organisationen av kameralförvaltningarna vid marindistrikten och uppförande av härför avsedda tjänster enligt civilförvaltningens förslag borde uppskjutas i avvaktan på slutförandet av nämndens organisationsundersökningar.

Försvarets civilförvaltning har med anledning av organisationsnämndens yttrande anfört, att ämbetsverkets på erfarenhet grundade uppfattning vore den, att arméns och marinens kassamyndigheter icke vore jämförbara i fråga om behovet av personal. Detta berodde bland annat på den av tjänstgöringen ombord betingade större rörligheten hos marinens personal samt de i vissa

hänseenden mera differentierade avlöningsförmånerna vid marinen. Härtill komme att de föreslagna kameralförvaltningarna vore avsedda att ombesörja utbetalning av jämväl penningbidrag till värnpliktiga, vilka utbetalningar vid armén ägde rum vid kompanierna. Ämbetsverket ville icke motsätta sig att i avvaktan på organisationsnämndens undersökningar tills vidare finge anstå med utformningen av den kamerala organisationen av Västkustens marindistrikt. Däremot borde ställningstagande till den kamerala organisationen vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt icke skjutas på framtiden.

Riksräkenskapsverket, som tidigare i princip uttalat sig för en sammanslagning av ekonomi- och kameralkontoren, har anfört, att den av civilförvaltningen verkställda uppdelningen av kameralförvaltningarna på underavdelningar syntes ändamålsenlig. Ämbetsverket hade icke kunnat pröva, huruvida personaluppsättningen och dennas fördelning på lönegrader till alla delar vore riktigt avpassad, men då det framlagda förslaget innebure icke oväsentliga kostnadsminskningar, syntes det böra läggas till grund för kameralförvaltningarnas organisation vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt.

Vidkommande kamerala organisationen vid övriga marindistrikt torde böra framhållas, att de kamerala arbetsuppgifterna vid Norrlandskustens och Gotlands marindistrikt äro av så ringa omfattning, att dessa marindistrikt ha gemensamma kamerala organ med Hemsö kustartilleriförsvaret och Härnösands kustartilleridetachment respektive Gotlands kustartillerikår. Härutinnan har icke ifrågasatts någon förändring. Vid Öresunds marindistrikt finnes en kassa inrättad och icke heller här har någon förändring ifrågasatts.

Kustartillerimyndigheter.

Även den kamerala organisationen vid kustartilleriförsvaren och kustartilleriförbanden har under de senaste åren varit föremål för omorganisation och försöksverksamhet. 1941 års försvarsutredning förordade inrättande inom kustartilleriförsvaren av kameralkontor med i stort sett samma uppgifter som marindistriktens. På initiativ av militära expeditionstjänstkommittén inrättades också på försök vid Stockholms kustartilleriförsvaret ett ekonomikontor. Kontoret, som i organisatoriskt hänseende är anslutet till kustartilleriregementet, har vidsträcktare arbetsuppgifter än motsvarande organ vid Stockholms örlogsstation, enär det även handhar avlöningsväsendet för officerare, underofficerare och civil personal.

1944 års marinintendenturutredning uttalade, att tillskapandet av ekonomikontor vid kustartilleriförbanden syntes innebära så stora praktiska fördelar att det vore i hög grad önskvärdt, att dylika organ inrättades permanent. Emellertid borde övervägas, huruvida icke desamma jämväl borde handhåva det centraliserade kassaväsendet vid kustartilleriförsvaret, varigenom för dessa myndigheter skulle erhållas en kameralförvaltning, vilken i fråga om organisation och arbetsuppgifter komme att nära överensstämma med motsvarande organ inom marindistriktens. Såsom chefer för dessa kameralförvaltningar föreslog utredningen tjänstemän i lönegrad A 22 för Stockholms, Blekinge och Göteborgs kustartilleriförsvaret samt i lönegrad A 21 för Gotlands kustartilleri-

försvar. Härutöver borde finnas en befattningshavare i lönegrad Eo 18—15. Även utformningen av kustartilleriets kameralförvaltningar förutsatte emellertid organisationsundersökningar.

Försvarets civilförvaltning har i sin tidigare omnämnda skrivelse av den 18 juni 1945 även redogjort för sina undersökningar beträffande kustartilleriförsvarens kameralonganisation, men civilförvaltningen har — i motsats till vad som skett beträffande marindistriktet — icke framlagt detaljerade förslag till de kamerala förvaltningarnas organisation vid de olika kustartillerimyndigheterna.

Vid sina undersökningar hade ämbetsverket, enligt vad som i redogörelsen anförts, kommit till sådana resultat, att det ansett sig böra förorda en ny typ av förvaltningsorgan, vilken syntes mycket väl lämpad för kustartillerimyndigheterna. I samråd med regementsintendenten vid Karlskrona kustartilleriregemente hade nämligen vid detta regementes kassaförvaltning inrättats en särskild detalj, där all avlöningsuträkning ägde rum. Avlöningsdetaljen ut-sände på avlöningsdagar särskilda avlöningsförrättare, som verkställde utbetalningarna av penningbidrag m. m. till manskapet. Till följd av de goda resultat, som därvid uppnåtts, förordade civilförvaltningen att inom kustartilleriförsvar och kustartilleriförband var för sig samtliga kamerala arbetsuppgifter centraliserades till ett kameralt organ, vilket kunde betecknas såsom en utvidgad kassaförvaltning av den i Karlskrona försöksvis organiserade typen.

Marinförvaltningen har i anslutning härtill anført, att ämbetsverket jämväl beträffande rationaliseringen av förvaltningen vid kustartillerimyndigheterna vidtagit åtgärder vilka i huvudsak ginge i samma riktning som civilförvaltningens förslag.

Statens organisationsnämnd har för sin del uttalat, att kassaorganisationen vid kustartilleriförsvar med fördel syntes kunna förlänas samma struktur som vid försöksorganisationen vid Älvsborgs regemente, varigenom icke oväsentliga besparingar vore att förvänta. Slutlig ställning till detta spörsmål borde därför icke tagas förrän nämnden framlagt resultatet av sina organisationsundersökningar.

*Departements-
chefen.* Såsom framgår av det anförda har den ekonomiska organisationen vid marinens lokala myndigheter sedan länge varit föremål för utredningar och organisationsundersökningar. Endast beträffande örlogsvarven ha dessa utredningar lett till definitivt ställningstagande i fråga om utformningen av den kamerala organisationen.

Nu föreliggande förslag till ekonomisk organisation vid marindistriktet — med bortseende från kustartillerimyndigheterna — äro i princip överensstämmande och innebära, att de försöksvis organiserade ekonomikontoren inlemmas i marindistriktets nuvarande kameralkontor. Däremot förete förslagen icke oväsentliga skiljaktigheter beträffande utformningen av dessa organ. De framlagda förslagen beträffande organisationen av de lokala kameralonganerna hos kustartillerimyndigheterna gå emellertid isär även vad beträffar principerna.

Sålunda eftersträvar 1944 års marinintendenturutredning med sitt förslag skapandet av större likformighet mellan de olika kamerala enheterna inom marinen, medan civilförvaltningen och organisationsnämnden ha velat konstruera en kassamyndighet, som med beaktande av marinens speciella förhållanden i så hög grad som möjligt överensstämmer med de sinsemellan likartade kassamyndigheterna vid armén och flygvapnet. Härvid ha dock civilförvaltningen och organisationsnämnden kommit till olika resultat.

Innan jag behandlar de föreliggande förslagen vill jag erinra om att även den övriga förvaltningen vid marinen av skilda anledningar företer avsevärda olikheter gentemot motsvarande förvaltning och förvaltningsorgan inom armén och flygvapnet. Genom beslut den 12 januari 1946 har Kungl. Maj:t uppdragit åt statens organisationsnämnd att bedriva organisationsundersökningar vid marinen. Såvitt nu kan bedömas komma dessa undersökningar att bland annat föranleda förslag till vissa ändringar även av den icke-kamerala förvaltningen inom marinen. Denna förvaltning sammanhänger emellertid intimt med den kamerala.

Med hänsyn härtill och till den nu pågående utredningen angående försvarets organisation efter utgången av budgetåret 1946/47 ävensom organisationsnämndens pågående undersökningar beträffande marinens kameralkameralorganisation anser jag mig för närvarande icke kunna taga slutlig ställning till utformningen av den ekonomiska organisationen vid marinens lokala myndigheter.

Såsom riksräkenskapsverket framhållit, innebär civilförvaltningens i detalj utarbetade förslag beträffande kameralförvaltningarna vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt emellertid viss kostnadsminskning i förhållande till nuvarande organisation. Jag anser mig därför böra förorda, att den av civilförvaltningen i samråd med marinförvaltningen planerade och delvis på försök genomförda sammanslagningen av ekonomi- och kameralkontoren fullföljes. En sådan anordning utesluter icke framtida ytterligare rationalisering. Av tidigare anförda skäl finner jag mig emellertid icke böra binda nu pågående utredningar och organisationsundersökningar genom inrättande av civila ledande befattningar vid de kamerala organen. I avvaktan på slutligt ställningstagande torde liksom hittills marinintendenturofficerare få tagas i anspråk för dessa arbetsuppgifter. Detta torde förutsätta att i ett par fall reservofficerare, som äro därtill villiga, måste hållas inkallade till förstärkning av den aktiva intendenturpersonalen på sätt förutsatts i samband med 1942 års försvarsbeslut. Skulle å andra sidan för ändamålet lämpliga officerare icke finnas att tillgå, lär annan utväg icke stå öppen än att med ianspråktagande av medel för tillfälligt anställande av personal provisoriskt lösa uppkommande personalfrågor genom anställning av civil personal.

I samband med ärendets beredning inom försvarsdepartementet har civilförvaltningen under hand anmodats inkomma med nytt förslag till stater för övrig personal vid dessa kameralkontor. Härvid skulle hänsyn tagas till nu anställd extra ordinarie personal. Ett i anledning härav framlagt förslag skiljer sig beträffande befattningarnas lönegradsplacering icke oväsentligt från civilför-

valtningens förslag av den 18 juni 1945. Detta beror på att i sistnämnda förslag till följd av den planerade omorganisationen och arbetsrationaliseringen ett flertal befattningar föreslagits inrättade i lägre lönegrader än de nu förekommande. Enligt inom statsförvaltningen i allmänhet tillämpade principer bör emellertid den redan anställda extra ordinarie personalen tills vidare övergångsvis medgivas kvarstå i nu innehavda befattningar, i den mån överflyttning till andra tjänster ej kan ske. För Ostkustens marindistrikt innebär civilförvaltningens senaste förslag en minskning av den militära personalen med 2 flaggunderofficerare, 4 högbåtsmän och 5 värnpliktiga, varjämte en befattningshavare med arvode å 400 kronor per månad icke vidare anses erforderlig. Av de icke-ordinarie befattningarna föreslås utbyte av 1 befattning i lönegrad MEx 7 mot 1 extra ordinarie befattning i motsvarande lönegrad samt ökning med 1 befattning för extra kontorsbiträde i lönegrad MEx 4. De för närvarande vid Stockholms örlogsstation redovisade vid ekonomikontoret tjänstgörande båda kontorsbiträdena i lönegrad MEO 4 föreslås överflyttade till kameralkontoret. För Sydkustens marindistrikt innebär civilförvaltningens förslag en minskning med 2 flaggunderofficerare och 2 lottor. Beträffande den icke-ordinarie personalen föreslår civilförvaltningen ett utbyte av 2 befattningar i lönegraden MEO 7 respektive MEx 8 mot 2 befattningar i MEO 8, av 3 befattningar för extra kontorsbiträden i lönegrad MEx 4 mot motsvarande antal extra ordinarie befattningar samt 2 befattningar för extra skrivbiträden i MEx 2 mot 2 befattningar i MEO 2. De båda befattningshavarna i lönegrad MEO 8 avses tjänstgöra vid avlöningsdetaljen. De skola dessutom handha den kontanta utbetalningen till manskapet.

För egen del anser jag, att i nuvarande läge endast oundgängligen erforderliga personalförändringar böra vidtagas. Emellertid erbjuder det stora svårigheter att nu taga ställning till vilka befattningar som i den föreslagna övergångsorganisationen bliva erforderliga. Då här är fråga om lägre icke-ordinarie personal lär det få ankomma på Kungl. Maj:t att vid organisationens genomförande vidtaga de personalförändringar, vilka i anslutning till vad jag anfört kunna bli erforderliga.

Jag utgår från att de föreslagna kamerалmyndigheterna fortfarande benämnas kameralkontor.

Vidkommande den kamerala organisationen vid Västkustens marindistrikt förutsätter jag, att de av statens organisationsnämnd där bedrivna organisationsundersökningarna skola fullföljas. Jag ifrågasätter därför icke nu någon ändring av den vid marindistriktet tjänstgörande kamerala personalen.

Vad beträffar kustartilleriförsvaren och kustartilleriförbanden föreligger, som jag tidigare nämnt, icke något detaljerat förslag till ny organisation. Nu bedrivna organisationsundersökningar torde böra skyndsamt fortsättas. Icke heller för dessa myndigheter ifrågasätter jag nu några personaländringar.

Under relativt lång tid ha olika försöksorganisationer tillämpats vid marinen lokala kamerалmyndigheter. Föreliggande förslag till provisorisk lösning innebär mot bakgrunden härav vissa olägenheter. Av vad jag tidigare anfört framgår dock, att en sådan anordning nu torde vara nödvändig. Emel-

lertid utgår jag från att nuvarande utredningar och organisationsundersökningar skola kunna bedrivas i sådant tempo, att slutligt förslag till kameralorganisation vid marinen skall kunna framläggas utan längre dröjsmål. Ur arbetssynpunkt och med tanke på personalen vore det i hög grad önskvärt, att så kunde ske.

8. Löneställningen för ingenjörpersonalen vid arméns tygverkstäder.

Genom brev den 29 november 1940 medgav Kungl. Maj:t, att vid vissa armén tillhörande tygverkstäder finge finnas anställda bland annat följande befattningshavare:

2 verkstadsingenjörer med årligt arvode av 12 000 kronor,
2 » » » » 10 000 » .

Till dessa arvoden — motsvarande lön enligt lönegraderna C 4 och C 2 — komma rörliga tilläggsförmåner ävensom vissa andra förmåner enligt de bestämmelser, som gälla för innehavare av befattning, tillhörande löneplan C.

Ifrågavarande arvoden disponeras för närvarande sålunda:

arvodena å 12 000 kronor för verkstadscheferna vid Stockholms tygstation, respektive vid signalverkstäderna i Sundbyberg;

arvodena å 10 000 kronor för verkstadscheferna vid Södermanlands pansarregemente, respektive vid Östgöta luftvärnsregemente.

Sedermera ha vid följande tygverkstäder civila verkstadschefer anställts medelst kontrakt mot följande årsarvoden i ett för allt:

	Kronor
Karlsborgs tygstation.....	arvode 10 800
Bodens »	» 12 000
» tygstations signalverkstad.....	» 12 000
Gotlands tygstation	» 12 000
Göta artilleriregemente	» 12 000
Skånska pansarregementet	» 12 000
Skaraborgs pansarregemente	» 10 200
Smålands artilleriregemente	» 10 800
Bergslagens artilleriregemente	» 10 800
Svea ingenjörkår.....	» 8 100

Samtliga ifrågavarande befattningshavare avlönas från sakanslag.

I skrivelse den 6 april 1945 med förslag rörande erforderligt antal extra ordinarie och extra tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e med avlöning av andra anslag än avlöningsanslag anförde *arméförvaltningens tygavdelning*, att avdelningen ansåge, att särskilda verkstadschefer även under fredsförhållanden borde leda arbetet vid de större tygverkstäderna. I avvaktan på beslut i anledning av ingenjörutredningens förslag och däröver avgivna yttranden syntes den lämpligaste anställningsformen vara extra ordinarie anställning enligt militära icke-ordinariereglementet. Lönernas storlek borde avpassas så, att man för dessa befattningar, i konkurrens med vad som

för motsvarande arbetsuppgifter inom den civila industrien erbjödes, kunde förvärva tillräckligt kvalificerade personer. Beträffande kompetensfordringarna ansåge tygvadlingen, att högskoleutbildning givetvis borde vara meriterande men att på grund av arbetets speciella art såsom grundläggande faktorer borde uppställas krav på vitsord om framstående arbetsledaregenskaper, ådagalagda under även i övrigt välmeriterad praktisk verksamhet i chefsställning inom den mekaniska verkstadsbranschen. Med hänsyn till storleken av den olika verkstadschefer åvilande arbetsbördan förordade tygvadlingen, att verkstadscheferna vid följande tygverkstäder bereddes extra ordinarie anställning enligt militära icke-ordinariereglementet sålunda:

	Lönegrad
Stockholms tygstation	MEo 28
Gotlands »	MEo 28
Signalverkstäderna, Sundbyberg	MEo 28
Göta artilleriregemente	MEo 28
Skånska pansarregementet	MEo 28
Södermanlands pansarregemente	MEo 28
Skaraborgs pansarregemente	MEo 28
Karlsborgs tygstation	MEo 26
Bodens »	MEo 26
Bodens tygstations signalverkstad	MEo 26
Smålands artilleriregemente	MEo 26
Östgöta luftvärnsregemente	MEo 26

I en inom försvarsdepartementet hösten 1945 upprättad *P. M. angående arméns ingenjörspersonal* jämte förslag rörande denna personals infogande i arméorganisationen har uttalats, dels att lämpliga löneställningar för arméingenjörer syntes vara för motoringenjörer i underordnade befattningar lönegraderna MEo 20, 22 och 24 samt för signal- och vapeningenjörer ävensom motoringenjörer i mera kvalificerade befattningar lönegraderna MEo 24, 26, 28 och 30, dels ock att i huvudsak enahanda synpunkter syntes kunna läggas på löneproblemet för de civila ingenjörernas vidkommande, dock att det icke syntes möjligt att i befattningar som verkstadschefer erhålla kompetent personal, därest minimilönen sattes lägre än 24:e lönegraden.

I en vid promemorian fogad bilaga 2 ha verkstadscheferna upptagits sålunda:

	Lönegrad
Stockholms tygstation	Eo 30
Karlsborgs »	Eo 24
Bodens »	Eo 26
Gotlands »	Eo 26
Signalverkstäderna, Sundbyberg	Eo 26
» , Boden	Eo 26
Centrala tygverkstaden, Göteborg	Eo 26 ¹

¹ Skall anslutas till Göteborgs luftvärnskår; i tygverkstaden skall uppgå nuvarande verkstaden vid Göta artilleriregemente.

	Lönegrad
Centrala tygverkstaden, Sollefteå.....	Eo 24 ¹
Skånska pansarregementet.....	Eo 26
Södermanlands pansarregemente	Eo 24
Göta pansarlivgarde	Eo 24 ²
Wendes artilleriregemente.....	Eo 26 ²
Norrlands artilleriregemente	Eo 24 ²
Smålands artilleriregemente.....	Eo 24
Bergslagens artilleriregemente	Eo 24
Östgöta luftvärnsregemente	Eo 24
Skaraborgs pansarregemente	Eo 26

I över promemorian avgivna yttranden har framhållits dels av *allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd*, att löneställningen för verkstadscheferna borde tagas under omprövning, enär de föreslagna inplaceringarna i vissa fall syntes för låga för att tillräckligt kvalificerad personal skulle kunna erhållas för befattningarna i fråga, ävensom att enligt lönenämndernas mening för övrigt vissa skäl talade för att nuvarande anställningsformer tills vidare bibehölles för denna personalkategori, dels ock av *försvarets sakanslagsutredning*, att utredningen icke kunnat värja sig för det intrycket, att de föreslagna lönegradsplaceringarna beträffande verkstadscheferna närmast framstode såsom låga samt att det kunde ifrågasättas, huruvida icke även ur rekryteringssynpunkt skäl talade för att tills vidare bibehålla formen med anställning enligt kontrakt i hittills förekommande utsträckning för verkstadscheferna vid truppförband m. m. .

I skrivelse den 23 oktober 1945 har *arméförvaltningens tygavdelning* anført, att efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande den 1 juli 1945 en viss oro gjort sig gällande hos de vid tygverkstäderna för närvarande kontraktsanställda verkstadscheferna. Enligt vad tygavdelningen erfarit, sammanhängde detta förhållande i hög grad med den för dessa verkstadschefer gällande anställningsformen. Sålunda hade verkstadscheferna vid Skånska pansarregementet och Skaraborgs pansarregemente begärt entledigande och slutat sina anställningar den 19 respektive den 30 september 1945. Vidare hade verkstadschefen vid Bodens tygstations signalverkstad begärt avsked från och med den 1 december 1945. Befattningen som verkstadschef vid Skånska pansarregementet hade tygavdelningen ledigförklarat dels den 14 juli 1945, dels ånyo tillsammans med verkstadschefsbefattningen vid Skaraborgs pansarregemente den 4 och 8 september 1945. Samtliga sökande med examen från teknisk högskola och tekniskt gymnasium saknade sådan väl vitsordad och mångårig verkstadspraktik, som ansetts vara erforderlig för att kunna fylla de anspråk, som måste ställas på innehavare av ifrågavarande befattningar. Sökandena med lägre teknisk utbildning saknade sådan lång och meriterande praktisk verksamhet, som skulle kunna kompensera den bristande tekniska

¹ Skall utbyggas på basis av nuvarande verkstaden vid Norrlands trängkår.

² Verkstadsorganisationen under uppsättning.

skolutbildningen. Därest tygavdelningen med hänsyn till nödvändigheten att besätta de uppkomna vakanserna bleve nödsakad att välja bland de sökande, som anmält sig, skulle följden sannolikt bliva, dels att befattningarna besattes med mindre väl kvalificerad personal, dels ock att denna personal vid framtida ledigförklarande av de extra ordinarie tjänster, som Kungl. Maj:t kunde komma att bevilja, förmodligen icke skulle kunna hävda sig i konkurrens med de medsökande, som då kunde komma att anmäla sig. Enär inrättande av de i framställningen av den 6 april 1945 föreslagna extra ordinarie befattningarna sannolikt skulle i hög grad underlätta tillsättandet av de nu vakanta verkstadschefsbefattningarna och därjämte motverka ytterligare avgång från ifrågavarande, för arméns tygmaterielreparationstjänst så viktiga poster, hemställde tygavdelningen, att Kungl. Maj:t måtte upptaga tygavdelningens berörda framställning, i vad den rörde förslag till extra ordinarie anställningar för angivna verkstadschefer, till särskild behandling utan avvaktan på prövningen av framställningen i dess helhet.

I häröver den 7 november 1945 avgivet yttrande har *försvarsväsendets lönenämnd* erinrat, att i den inom försvarsdepartementet hösten 1945 upprättade promemorian angående arméns ingenjörspersonal motsvarande befattningar föreslagits inplacerade i lönegraderna Eo 30 (Stockholms tygstation) samt Eo 26 och Eo 24 ävensom att allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd i sitt över promemorian avgivna yttrande förordat, att löneställningarna för ifrågavarande verkstadschefer toges under omprövning, enär de föreslagna löneställningarna syntes lönenämnderna i vissa fall för låga för att tillräckligt kvalificerad personal skulle kunna erhållas. Av det anförda framginge, att försvarsväsendets lönenämnd, därest extra ordinarie befattningar skulle inrättas för verkstadscheferna, ansåge en placering i högre lönegrader än som föreslagits i promemorian i och för sig motiverad. Härvid syntes de av tygavdelningen föreslagna lönegraderna MEo 28 och MEo 26 närmast böra ifrågakomma. Varken promemorian eller tygavdelningens framställning gäve emellertid tillräcklig ledning för en detaljbedömning av de olika verkstadschefernas löneställning. Lönenämnden funne även vanskligt att i nuvarande läge, då en särskild tjänsteförteckningsrevision vore igångsatt inom försvarsväsendet, förorda en inplacering av verkstadscheferna i lönegradsystemet. En dylik åtgärd syntes endast kunna vidtagas efter särskild utredning företagen av eller i samråd med försvarets tjänsteförteckningssakkunniga. Då emellertid en dylik utredning måste taga viss tid i anspråk och då beträffande vissa verkstadschefer, t. ex. chefen för verkstaden vid Skaraborgs pansarregemente, nu utgående arvode syntes vara uppenbart för lågt, ville lönenämnden förorda, att arvodena i förekommande fall jämkades uppåt i anslutning till de av tygavdelningen i föreliggande framställning föreslagna löneställningarna för olika verkstadschefer.

I anledning härav har uppdragits åt *försvarets tjänsteförteckningssakkunniga* att verkställa utredning i ämnet. I skrivelse den 19 januari 1946 ha de sakkunniga anført följande.

Såsom tygavdelningen förutsatt, syntes för ledningen av de i den remit-

terade framställningen åsyftade större tygverkstäderna särskilda verkstadschefer bli erforderliga jämväl efter en återgång till normala fredsförhållanden. I betraktande härav framstode det som naturligt, att krav rests på tillskapande av mera tryggade anställningsförhållanden än enligt den hittills tillämpade kontraktsanställningsformen. Emellertid funnes för närvarande vid tygverkstäderna, förutom verkstadschefer, ett antal medelst kontrakt anställda verkstadsingenjörer och arbetsstudieingenjörer, vilka enligt vad de sakkunniga inhämtat i viss utsträckning beräknades erforderliga jämväl i den blivande fredsorganisationen. Vid sådant förhållande hade de sakkunniga icke kunnat undgå att i princip ställa sig tveksamma till en lösning syftande till en reglering av anställningsvillkoren allenast för verkstadscheferna. Därest det emellertid ansåges påkallat, att denna fråga nu upptoges till omprövning, syntes bland annat i avbidan på en definitiv lösning av frågan om arméingenjörorganisationen extra ordinarie anställning tills vidare utgöra en lämplig anställningsform för verkstadscheferna.

För ett ställningstagande till spörsmålet om inplacering i lönegrader av de berörda befattningshavarna vore det av grundläggande betydelse att få utrönt vilka kvalifikationskrav som ansåges böra ställas på innehavarna av befattningarna. Tygavdelningen hade härutinnan begränsat sig till att allmänt uttala, att vid befattningarnas tillsättande högskoleutbildning borde vara meriterande men att på grund av arbetets speciella art såsom grundläggande faktorer borde uppställas krav på vitsord om framstående arbetsledaregenskaper, ådagalagda under även i övrigt välmeriterad praktisk verksamhet i chefsställning inom den mekaniska verkstadsbranschen. I syfte att om möjligt få spörsmålet om kompetenskraven mera ingående belyst än som sålunda från tygavdelningens sida skett, hade de sakkunniga trätt i förbindelse med tygavdelningens verkstadsbyrå med anhållan att få del av byråns uppfattning angående de minimikrav i fråga om teoretisk utbildning och praktisk erfarenhet som, med bortseende från de nuvarande befattningshavarnas kvalifikationer i dessa hänseenden, borde ställas på verkstadscheferna. Då vidare en viss överensstämmelse i fråga om storleksordning och arbetsuppgifter synts föreligga mellan statens järnvägars verkstäder och tygverkstäderna, hade de sakkunniga därjämte förhört sig angående järnvägsstyrelsens uppfattning rörande de minimivillkor i fråga om teoretisk utbildning och praktisk erfarenhet, som — oavsett vad som funnes stadgat i vederbörliga instruktioner och arbetsordningar — borde ställas på verkstadsföreståndare vid statens järnvägar.

I anledning av de sålunda gjorda förfrågningarna hade tygavdelningen för sin del allenast hänvisat till sitt tidigare i ämnet gjorda allmänna uttalande. Järnvägsstyrelsen hade å sin sida anfört följande.

De teoretiska kompetensvillkoren för befordran till verkstadsföreståndare vid statens järnvägar bestode i avlagd högre teknisk examen vid svenskt eller främmande läroverk. Från dessa fordringar kunde i vissa fall under nedan angivna förutsättningar dispens medgivnas av styrelsen. Några minimivillkor i teoretiskt avseende för erhållande av dispens till ifrågakvarande tjänster funnes ej fastställda.

Aspiranter på verkstadsföreståndarbefattningarna vid statens järnvägar finge i regel under ett flertal år genomgå lägre tjänster i lönegraderna A 20—A 24 och därunder efterhand prövas i allt mera självständiga och krävande uppgifter.

Vid tillsättande av befattning som verkstadsföreståndare, vilken närmast under verkstadsdirektören i järnvägsstyrelsen vore ansvarig för verkstadens ledning och skötsel, tillämpades samma befordringsgrunder som beträffande varje annan tjänst vid verket, nämligen förtjänst och skicklighet. Vid bedömande av vederbörandes skicklighet fästes särskilt stor vikt vid tidigare ådagalagd duglighet som arbetsledare och organisatör.

Förutsättningarna för erhållande av dispens vore:

- a) sökanden skulle hava ådagalagt särskilt framstående duglighet i tjänsten;
- b) sökanden skulle genom sina personliga egenskaper och sitt förhållande i övrigt hava givit grundad anledning till antagande, att han skulle komma att på ett förträffligt sätt bestrida befattningen, för vilken erfordrades sådan formell kompetens som den, från vilken dispens söktes;
- c) alltför stora svårigheter skulle föreligga för sökanden att erhålla den formella kompetensen;
- d) sökanden skulle hava innehaft anställning vid statens järnvägar under minst fem år.

I detta sammanhang kunde anmärkas, att såsom allmänna kvalifikationskrav för ingenjörspersonal vid statens järnvägar gällde, att vederbörande skulle ha avlagt examen vid teknisk högskola för erhållande av befattning i 26:e eller 27:e lönegraden, respektive ha genomgått lägst tekniskt gymnasium (teknisk elementarskola) för erhållande av befattning i 20:e eller 22:a lönegraden.

Den ståndpunkt, tygavdelningen sålunda intagit till frågan om kompetenskraven, syntes enligt vad som bestyrkts vid under hand förda förhandlingar med verkstadsbyråns ledning få betraktas som ett uttryck för en önskan från byråns sida att utan strängt fasthållande vid i förväg uppställda kompetensvillkor verkställa personvalet efter lämplighetssynpunkt i varje särskilt fall. Detta betraktelsesätt borde delvis ses mot bakgrunden av de extraordinära förhållanden, under vilka tygverkstadsorganisationen framvuxit och vilka i personellt hänseende kännetecknats av att såsom verkstadschefer genomgående fått väljas personer med växlande kvalifikationer från den privata industrien. Då erfarenheter av tygverkstädernas verksamhet under fredsförhållanden ännu saknades, kunde det synas förklarligt, att tygavdelningen funnit svårigheter för närvarande föreligga att närmare än som skett precisera de kompetenskrav, som borde ställas på verkstadscheferna.

Med hänsyn till att enligt de sakkunnigas uppfattning skilda synpunkter kunde anläggas på frågan om arten och omfattningen av de uppgifter, som borde ankomma på verkstadscheferna, hade de sakkunniga ansett sig böra undersöka det föreliggande spörsmålet utifrån olika förutsättningar och i sådant hänseende velat ifrågasätta, att verkstadschefernas löneställning reglerades efter endera av två alternativa linjer. Enligt det förra alternativet förutsatte de sakkunniga, att verkstadscheferna hade till uppgift, förutom att leda arbetet vid verkstäderna, att genom bearbetning av under arbetets gång gjorda rön och iakttagelser söka verka för eller till förbandschef eller arméförvaltningens

tygavdelning lämna impulser till materielens förbättring eller fulländning i tekniskt avseende liksom till reparationstjänstens och materielvårdens organisatoriska utveckling. Enligt det senare alternativet förutsattes verkstadschefernas uppgifter i huvudsak vara begränsade till den praktiska ledningen av det egentliga verkstadsarbetet.

För en verkstadschef med arbetsuppgifter enligt det förra alternativet erfordrades givetvis, förutom praktisk erfarenhet av verkstadsdrift i chefsställning, ett högre mått av teoretisk-teknisk utbildning, under det att på en verkstadschef, vars åligganden begränsades enligt det senare alternativet, icke oundgängligen syntes behöva ställas krav på teoretisk-teknisk utbildning men däremot på en långvarig erfarenhet från verkstadsarbete samt på ingående kännedom om den av verksamheten berörda materielen.

Enligt såväl tygavdelningens som den i det föregående berörda departementspromemorians förslag skulle en viss differentiering av löneställningen för verkstadscheferna ske med hänsyn till verkstädernas inbördes storleksordning. Jämväl de sakkunniga hölle före, att en viss inbördes gradering av verkstadschefernas löneställning vore befogad, vilketdera av de utav de sakkunniga ifrågasatta alternativen som än valdes. Såsom en beräkningsgrund härvidlag syntes åtskillnad kunna göras mellan å ena sidan de till vederbörande truppförband anknutna verkstäderna och å andra sidan de självständiga tygstationerna samt de centrala tygverkstäderna så att för den förra gruppen av verkstäder avsåges befattningar i en lägre löneställning än för den senare, varvid dock möjlighet borde hållas öppen att, där förhållandena därtill gäve anledning, inom ramen av antalet befintliga befattningar verkställa omfördelning av desamma verkstäderna emellan. De sakkunniga överginge här efter till att närmare redogöra för de löneställningar, som enligt de ifrågasatta båda alternativen syntes böra ifrågakomma för verkstadscheferna.

Enligt det av de sakkunniga först angivna alternativet, innebärande att såsom verkstadschefer skulle avses personer med såväl högre teoretisk utbildning som praktisk erfarenhet, borde lämpligen 24:e och 26:e lönegraderna komma till användning, varvid cheferna för de till truppförbanden anknutna verkstäderna borde hänföras till 24:e och cheferna för tygstationerna m. fl. till 26:e lönegraden. Vad beträffade verkstadschefen vid Stockholms tygstation syntes dock med hänsyn såväl till verksamhetens mångskiftande karaktär som till att denna tygstation vore den till storleksordningen främsta av tygstationerna skäl tala för att ifrågavarande befattningshavare tillades en något högre löneställning än cheferna för övriga tygstationer, förslagsvis enligt 27:e lönegraden.

Såsom kompetensvillkor för erhållande av ingenjörsbefattning i 24:e eller högre lönegrad — i vissa fall även för befordran till ingenjörstjänst i 21:a lönegraden — erfordrades inom statsförvaltningen för närvarande i regel avgångsexamen från teknisk högskola eller motsvarande högre teknisk utbildning. Från dessa teoretiska kompetenskrav syntes emellertid dispens medges i icke ringa utsträckning, där för befattningen erforderliga teoretiska och praktiska kvalifikationer förvärvats på annat sätt. I betraktande av de arbetsuppgifter,

som komme att åvila verkstadscheferna enligt förevarande alternativ syntes — förutom krav på väl meriterad praktisk verksamhet i chefsställning inom verkstadsbranschen — böra erfordras högre teknisk utbildning, från vilken sistnämnda kompetens i förekommande fall dispens dock borde kunna lämnas. De sakkunniga önskade emellertid understryka, att dispens från det formella kravet på högre teknisk utbildning borde medgivnas endast under förutsättning att vederbörande på annat sätt styrkt sig äga sådana kvalifikationer, att desamma kunde anses uppväga den bristande formella kompetensen. De vid statens järnvägar tillämpade grunderna för meddelande av dispens syntes härvidlag i stort sett kunna tjäna såsom ledning.

Därest för verkstadscheferna avsåges arbetsuppgifter enligt det av de sakkunniga angivna senare alternativet, syntes som förut nämnts krav på teoretisk-teknisk utbildning icke oundgängligen böra uppställas. Befattningarna syntes härvid kunna i stor utsträckning för framtiden rekryteras från sådan arbetsledande personal (tygverkmästare, verkmästare o. s. v.), som genom långvarig, väl vitsordad tjänstgöring, kompletterad med genom självstudier eller på annat sätt förvärvade kunskaper, inom ifrågavarande arbetsområde meriterat sig för erhållande av befattningarna. De sakkunniga hade funnit, att i detta alternativ 20:e och 22:a lönegraderna lämpligen borde komma till användning för verkstadschefer vid truppförbandsverkstäderna, respektive vid tygstationerna m. fl., dock med möjlighet till omfördelning av befattningarna mellan de olika verkstäderna på motsvarande sätt som enligt det först omnämnda alternativet.

Vad slutligen anginge tjänstebenämningensfrågan framhålla de sakkunniga, att beteckningen verkstadschef i regel förbehölles befattningshavare i högre löneställning, vilka självständigt utövade ledningen av industriföretag av betydligt större omfattning än de verkstäder, varom här vore fråga. Ehuru de sakkunniga ännu icke varit i tillfälle att verkställa en allmän översyn av tjänstebenämningarna för den civila personalen vid försvaret, ville de sakkunniga ifrågasätta, om icke beteckningen verkstadsföreståndare skulle kunna komma till användning för den i det remitterade ärendet avsedda verkstadspersonalen. Anmärkas kunde, att i tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet under rubriken sjöförsvaret funnes upptagen befattning såsom verkstadsföreståndare i 26:e lönegraden vid artilleridepartementet vid Karlskrona örlogsvarv.

Arméförvaltningens tygavdelning har i yttrande över de sakkunnigas förslag erinrat, att enligt Kungl. Maj:ts reglemente den 15 juni 1945 angående förvaltningen i fred av arméns tygmateriel verkstadschef intoge en synnerligen självständig ställning. Enligt den instruktion, som tygavdelningen med stöd av reglementet utfärdat, vore verkstadschefen föredragande inför regementschefen och skulle självständigt svara för verkstadsdriftens rationella bedrivande och därmed sammanhängande frågor. Beträffande de krav som härvidlag och i övrigt ställas på verkstadschef har tygavdelningen anfört följande.

Verkstadschef hade utanordningsrätt med därav följande ekonomiskt ansvar. Han vore även skyldig att föra lokala förhandlingar i anslutning till gällande kollektivavtal. Hans arbetsuppgifter sammanföle närmast med vad av de sakkunniga angivits i deras första alternativ. Dock måste tygavdelningen framhålla, att arbetsområdet, ekonomiska ansvaret och kravet på självständighet vore vida större än vad de sakkunniga torde ha ansett, att döma av deras förslag till inplacering av verkstadscheferna i löneskala. Således skulle största vikt läggas vid hans förmåga att på mest ekonomiska sätt utföra reparationsuppdrag, som av honom ledd verkstad anförtröddes av beställande truppförband eller motsvarande, vilka rörde sig med till storleken fixerade underhållsanslag. På grund av den reparabla materielens mångfald och skiftande art ställdes stora krav på verkstadschefs erfarenhet av och förmåga att bedöma dylika arbeten. Vid sidan av sin egentliga uppgift som driftsledare skulle han givetvis, som följd av gjorda iakttagelser, giva impulser till materielens tekniska förbättring. Han borde dock icke åläggas att själv bearbeta eller lösa sådana uppgifter, som fordrade specialkunskaper och militära insikter. Ett sådant åläggande sammanföle icke heller väl med det krävande arbete, som en effektiv driftsledning i och för sig innebure, om ett i ekonomiskt hänseende fullgott resultat skulle ernås.

Tygavdelningen kunde i sak icke finna någon skillnad mellan de av tygavdelningen och de av järnvägsstyrelsen angivna kompetensfordringarna, med undantag för de av järnvägsstyrelsen specificerade dispensbestämmelserna. Tygavdelningen, som intet hade att erinra mot att i tillämpliga delar godtaga dessa bestämmelser, ville dock i detta sammanhang framhålla, att dessa för järnvägsstyrelsens del tydligt framkommit som en följd av den befordringsgång, som sedan länge föreläge inom statens järnvägar. I och med att organisationen och uppbyggnaden av verkstäderna hunnit avslutas, komme även inom tygavdelningen och underställda verkstäder en viss befordringsgång att kunna tillämpas. Enligt tygavdelningens uppfattning komme det dock att bli nödvändigt att för ifrågavarande befattningar kunna anställa personer från annan statlig eller enskild verksamhet.

Tygavdelningen ville i detta sammanhang, utan att bortse från de krav tygavdelningen angivit i fråga om teoretisk utbildning, framhålla, att väl meriterad praktisk verksamhet i ledande ställning från motsvarande arbetsområden borde tillerkännas stor betydelse.

För rekryteringen av verkstadscheferna vore tygavdelningen för närvarande i stor utsträckning hänvisad till den civila arbetsmarknaden och ansåge också att även i framtiden förnyelsen inom verkstadschefernas krets, med därav följande möjligheter till fruktbärande impulser, på ett utmärkt sätt tillgodosåges genom lämpligt växelutbyte mellan statlig och enskild verksamhet.

Detta förhållande, i förening med den omständigheten, att verksamheten inom tygverkstäderna i relativt stor utsträckning nära anslöte sig till verksamheten inom privatindustrien, medförde att det såväl för att erhålla kompetenta personer såsom verkstadschefer som att bibehålla dem i sina befattningar vore oundgängligen nödvändigt, att dem kunde erbjudas anställningsvillkor i nära paritet med vad som på lång sikt kunde beräknas förekomma inom privatindustrien.

Nu anförda synpunkter gäve en fullständig motivering för att lönesättningen icke finge bli så låg, att kompetent personal ej kunde erhållas och behållas.

Vid inplacering i lönegrader hade de sakkunniga förbisett, att verkstadschefernas arbetsuppgifter ej kunde sättas i relation till den av de sakkunniga

angivna klassificeringen av tygverkstäderna, enär en till ett truppförband knuten verkstad kunde både vara större och fordra mer kompetens hos verkstadschefen än vad fallet vore vid en mindre central verkstad. I de sakkunnigas utlåtande hade icke angivits några bärande skäl för den låga löneställning som av de sakkunniga förordats.

I skrivelse under hand till tjänsteförteckningssakkunniga hade tygavdelningen med frångående av sitt tidigare ställningstagande i fråga om befattningen såsom verkstadschef vid Stockholms tygstation anslutit sig till den uppfattning, som kommit till uttryck i departementspromemorian och vari förordats, att verkstadschefen vid Stockholms tygstation placerades i 30:e lönegraden. Som motivering härför hade anförts storleken och betydelsen av denna verkstad och nödvändigheten av att till denna kunna knyta en befattningshavare, som besatte såväl hög teknisk utbildning som mångårig intim kännedom om tygmaterielen. Ytterligare kunde anföras betydelsen av att för befördringsgången ha en toppbefattning med högre löneställning, vilket givetvis komme att verka stimulerande på sökande till de befattningar, som vore placerade i lägre lönegrader.

Vad anginge tjänstebenämningensfrågan ansåge tygavdelningen, att beteckningen verkstadsföreståndare vore lämplig endast vid de mindre truppförbandsverkstäder, där verkstadens ledning vore avsedd att utövas av en tygverkmästare eller verkmästare direkt underställd tygofficeren. Benämningen verkstadschef borde däremot med hänsyn till vederbörandes självständiga ställning fastställas för befattningshavare vid verkstäder, där särskild driftsledare funnes tillsatt.

Försvarets civilförvaltning har yttrat, att löneställningen i 27:e lönegraden för ingenjörspersonal ursprungligen syntes ha tillkommit med sikte på statens affärsdrivande verk och därutöver förekomme endast undantagsvis, bland annat för viss civilmilitär ingenjörspersonal. Det syntes tveksamt, om en utvidgad användning av ifrågasatt löneställning för ingenjörer borde ifrågakomma, innan det slutliga resultatet av tjänsteförteckningssakkunnigas uppdrag föreläge. Civilförvaltningen ville därför ifrågasätta, huruvida icke i avbidan på nämnda resultat befattningen såsom verkstadschef vid Stockholms tygstation lämpligen borde hänföras till 26:e lönegraden. Därest det ur skilda synpunkter skulle finnas erforderligt att bereda innehavare av befattningen i fråga bättre löneinkomst än som följde av gällande löneklassplaceringsregler, syntes en utväg vara att efter Kungl. Maj:ts bestämmande vederbörande inplacerades i högre löneklass.

Allmänna lönenämnden och *försvarsväsendets lönenämnd* ha med hänsyn till vad i ärendet förekommit, sedan nämnderna senast yttrade sig, icke velat framställa någon erinran mot att extra ordinarie befattningar nu inrättades för ifrågasatt personal. Lönenämnderna ha vidare framhållit, att de prövat frågan om verkstadschefernas lönegradsplacering med utgångspunkt från nu gällande lönenivå. Lönenämnderna funne det för sin del uteslutet, att det vid en inplacering av ifrågasatt befattningar i 20:e och 22:e lönegraderna skulle bliva möjligt att för desamma förvärva så kvalificerade personer,

att verkstäderna under deras ledning skulle kunna fullgöra sin uppgift i försvarsorganisationen. Av vad de sakkunniga anfört hade lönenämnderna, som i detta sammanhang icke inginge på frågan om löneställningen för chefen för Stockholms tygstation, ej heller övertygats om att en placering av verkstadscheferna i 24:e och 26:e lönegraderna skulle visa sig tillfyllest. Den av arméförvaltningens tygavdelning föreslagna placeringen av dessa befattningshavare i 26:e och 28:e lönegraderna funne lönenämnderna bättre motsvara de krav, som måste ställas å dessa befattningshavare. Lönenämnderna ville dock framhålla, att för placering i nämnda lönegrader endast borde ifrågakomma personer, som genom civilingenjörexamen eller på annat sätt förskaffat sig erforderlig teoretisk utbildning, samtidigt som de hade en på praktisk verksamhet grundad erfarenhet från verkstadsdrift i större skala. I den mån det i brist på lämpliga sökande bleve nödvändigt att å befattningarna placera personer, vilka icke fyllde nämnda förutsättningar, syntes vederbörande böra placeras i lägre lönegrader. I anslutning till ett vid försvarets fabriksverk tillämpat system borde därför enligt lönenämndernas mening 26:e och 28:e lönegraderna fastställas såsom de högsta lönegrader, vilka borde få tagas i anspråk för respektive verkstadschefsbefattningar.

Såvitt framginge av de uppgifter lönenämnderna under hand inhämtat angående de olika verkstädernas beräknade storlek under fredsförhållanden, förekommande verksamhetsgrenar m. m. syntes någon mera väsentlig erinran icke vara att göra mot de av tygavdelningen tilltänkta inplaceringarna. Vad särskilt anginge chefen för Stockholms tygstation syntes dock en placering i 29:e lönegraden vara tillfyllest.

Lönenämnderna ha förordat, att för cheferna för arméns tygverkstäder avsåges en befattning i högst Eo 29, 6 befattningar i högst Eo 28 och 10 befattningar i högst Eo 26.

I proposition den 25 januari 1946 angående arméns ingenjörpersonal, nr 80, har framlagts förslag rörande en fastare organisation av ingenjörpersonalen vid armén och rörande personalens löneställning. I propositionen har förutsatts, att denna personal tills vidare, i väntan på försvarskommitténs förslag, skall erhålla extra ordinarie anställning. Vid anmälan av propositionen anförde jag, att särskild utredning påginge rörande frågan om löneställningen för ingenjörpersonalen vid arméns tygverkstäder. De för dessa verkstäder avsedda chefs-tjänsterna, sammanlagt 17, innefattades därför icke i det förslag som i propositionen framlades. I det föregående har redogjorts för den utredning som numera föreligger i denna fråga.

Samtliga de befattningar om vilka här är fråga bestridas av ingenjörer, vilka åtnjuta arvoden från s. k. sakanslag. De nuvarande anställningsvillkoren ha visat sig icke tillräckliga för att trygga en god rekrytering. Vissa av tjänsterna äro för närvarande vakanta i brist på sökande. I de fall då befattningar ledigkungjorts ha kompetenta sökande i allmänhet icke anmält sig. Med hänsyn härtill råder numera enighet om att anställningsvillkoren måste fastare regleras, på sätt förutsatts i den förutnämnda departements-

*Departements-
chefen.*

promemorian, och att detta bör ske genom inrättande av extra ordinarie befattningar i avbidan på den översyn, som verkställes av försvarskommittén. Såsom av det föregående framgår finnas även vissa andra tjänster för ingenjörer vid de ifrågakommande verkstäderna. I enlighet med de principer som angivits i den förutnämnda propositionen angående arméns ingenjörspersonal böra dessa tjänster icke medtagas i detta sammanhang; det får förutsättas, att ifrågakommande befattningshavare även i fortsättningen kontraktanställas med anlåtande av sakanslag intill dess behovet av befattningarna prövats i samband med pågående översyn av försvarsorganisationen.

Om sålunda enighet råder rörande behovet av fastare anställningsvillkor för ifrågakommande chefer för tygverkstäderna, råda olika uppfattningar rörande de lönegrader, till vilka befattningarna böra hänföras. Den av tjänsteförteckningssakkunniga verkställda utredningen synes i viss mån ha försvårats därav, att de sakkunniga icke av arméförvaltningens tygavdelning erhållit fullständiga upplysningar om den kompetens som bör fordras av tjänsternas innehavare. Den utredning som i detta hänseende numera föreligger synes visa, att det av de sakkunniga angivna senare alternativet för lönesättningen icke bör komma i fråga.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha föreslagit, att de ifrågakommande lönegraderna skola fastställas såsom högst-lönegrader, på sätt tillämpas inom försvarets fabriksverk. Då denna anordning väl lämpar sig på förevarande område och inom fabriksverket givit gynnsamma erfarenheter, har jag intet att däremot erinra. Vad benämningen av tjänsterna beträffar ansluter jag mig till tygavdelningens förslag. Vad angår löneställningen finner jag det önskvärt, att möjligheter skapas för en viss beföringsgång inom denna personalkategori, samt förordar med hänsyn härtill och med beaktande av den i ärendet föreliggande utredningen i övrigt, att för cheferna för arméns tygverkstäder inrättas

- 1 befattning i högst Eo 29,
- 4 befattningar i högst Eo 28,
- 7 » » högst Eo 26,
- 5 » » högst Eo 24.

Samtliga befattningar synas böra — i varje fall tills vidare — uppföras på personalförteckningen för arméförvaltningen. Härutinnan framlägger jag förslag i det följande.

Bifall till förslaget innebär en överflyttning av kostnader från sakanslag till avlöningsanslag. Såsom förutsatts i den förutnämnda propositionen bör på Kungl. Maj:t ankomma att pröva i vad mån en mot den minskade belastningen svarande del av vederbörande sakanslag bör innehållas i samband med meddelande av dispositionsbeslut beträffande anslagen.

9. Bibehållen lön vid kompletteringsstudier.

I detta sammanhang torde jag få beröra frågan om avlöningsförmåner till officersaspiranter under extra tjänstledighet för kompletteringsstudier. En-

ligt gällande bestämmelser må officersaspirant med otillräckliga kunskapsmätt icke antagas till fänrik, förrän han genom vederbörlig fyllnadsprövning visat sig ha förvärvat härför föreskrivna betyg. Detta gäller såväl fast anställda som värnpliktiga officersaspiranter. Fast anställd officersaspirant, som saknar föreskrivna kunskapsmätt, återgår efter avlagd officersexamen till tjänstgöring såsom furir vid vederbörligt truppförband, i samband varmed han entledigas såsom officersaspirant och honom meddelat förordnande såsom sergeant återkallas. Värnpliktig, icke fast anställd officersaspirant utrycker efter avlagd officersexamen från tjänstgöring och återinträder icke i tjänst förrän efter antagning till fänrik. Härav följer att den fast anställde åtnjuter avlöning under kompletteringstiden, dock endast i den mån han icke begär och får tjänstledighet för studiers bedrivande utöver honom författningsenligt tillkommande semester. Den värnpliktige däremot, som icke äger frivilligt kvarbliva i tjänstgöring under kompletteringstiden, uppbär härunder inga som helst löneförmåner från försvaret.

I skrivelse den 28 september 1945 har arméinspektören, på uppdrag av *chefen för armén*, föreslagit utfärdande av bestämmelser i syfte att tillförsäkra officersaspirant avlöning under tid som erfordras för berörda kompletteringsstudier samt därvid anfört i huvudsak följande.

Det måste ur rekryteringssynpunkt anses vara av särskild betydelse och därtill ur social synpunkt skäligt, att en icke fullt studiekompetent yngling, som trots detta antagits till officersaspirant, icke berövades sina existensmöjligheter under den förhållandevis korta och därtill i regel krävande tid, som han efter avlagd officersexamen behöver för sin betygskomplettering. Ur statsnyttans synpunkt vore det dessutom betydelsefullt, att utnämningen till fänrik icke onödigtvis fördröjdes. Det syntes därför ändamålsenligt och skäligt, att de icke studiekompetenta officersaspiranterna bereddes tillfälle att fullgöra sina kompletteringsstudier med bibehållande av de avlöningsförmåner de åtnjuter under närmast föregående utbildningsskede, nämligen officerskursen. Av rättviseskäl borde detta gälla såväl fast anställda som värnpliktiga officersaspiranter. Någon åtskillnad alltefter vederbörandes civilstånd borde heller icke göras, när de personliga ekonomiska förhållandena kunde vara lika ogynnsamma för den ogifte som för den gifte.

För de fast anställda officersaspiranterna borde en dylik förmån utgå i form av extra tjänstledighet. För den värnpliktige officersaspiranten borde lämpligen stadgas rättighet till frivilligt kvarblivande i tjänstgöring, varunder likaledes extra tjänstledighet borde kunna erhållas.

Emellertid måste naturligen en maximigräns dragas för den tid, under vilken vederbörande skulle äga åtnjuta ledighet för studier. Av skolöverstyrelsen anordnad särskild prövning för betygskomplettering ägde regelmässigt rum dels i november, dels i januari. Officersexamen avlades i slutet av augusti. Erforderliga kompletteringsstudier syntes endast undantagsvis hinna genomföras före novemberprövningarnas början, utan i regel måste den senare prövningstiden utnyttjas. Det syntes därför skäligt, att en icke studiekompetent officersaspirant efter officersexamens avläggande finge disponera återstående delen av året för kompletteringsstudier, så att själva prövningarna kunde äga rum i januari. Detta skulle innebära ett behov av rätt till högst fem månaders extra tjänstledighet, dock att den del härav, som infölle efter den 31 december, borde avdragas från sedermera under första fänriksåret författningsenligt tillkommande semester.

Beslut om rätt till dylik tjänstledighet med bibehållna avlöningsförmåner syntes vara ägnat såväl att åstadkomma reda och rättvisebefrämjande enhetlighet i hithörande frågor som att öka de icke studiekompetenta officersaspiranternas strävan att snabbt fullgöra sina kompletteringsprov.

Försvarets civilförvaltning har uttalat, att det förefölle ämbetsverket som om åtgärder i framställningens syfte skulle i sin mån kunna bidra till att eliminera rådande svårigheter i fråga om officersrekryteringen vid armén. Med hänsyn härtill och då de vid bifall till förslaget uppkommande kostnaderna syntes bliva relativt blygsamma, ansåge civilförvaltningen sig böra förorda ett tillmötesgående av förslaget. I likhet med arméchefen ansåge ämbetsverket de ifrågasatta förmånerna böra tillkomma vederbörande oberoende av civilstånd. Någon differentiering av förmånerna med hänsyn till vederbörandes ekonomiska förhållanden syntes icke heller böra ske.

Departements-
chefen.

För egen del finner jag det skäligt och ur rekryteringssynpunkt lämpligt, att officersaspirant tillförsäkras de av arméchefen föreslagna förmånerna. Jag förutsätter därför, att Kungl. Maj:t skall äga medgiva, *dels*, beträffande fast anställd officersaspirant, att han efter genomgången krigsskolekurs må, utöver honom författningsenligt tillkommande semester, med bibehållande av de avlöningsförmåner som tillkommit honom under krigsskolekursen erhålla tjänstledighet under högst fem månader för ernående av det för antagning till fänrik stadgade kunskapsmättet, *dels ock*, beträffande värnpliktig, icke fast anställd officersaspirant, att han efter genomgången krigsskolekurs må frivilligt kvarbliva i tjänstgöring och därvid, med bibehållande av de avlöningsförmåner som tillkommit honom under krigsskolekursen, och av rätt till familjebidrag, erhålla tjänstledighet under likaledes högst fem månader för ernående av berörda kunskapsmätt.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående föreslagits.

II. Vissa anslagsfrågor.

[10.] **Försvarets civilförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 1 242 000 kronor, disponeras jämlikt fastställd personalförteckning och avlöningsstat med därtill hörande bestämmelser (se statsliggaren för budgetåret 1945/46, s. 75 f.).

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 3) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 allenast beräkna ett anslag till civilförvaltningens avlöningar. Det beräknade anslaget har därvid — liksom i allmänhet även beträffande övriga beräknade anslag under fjärde huvudtiteln i statsverkspropositionen — upptagits till samma belopp som för samma ända-

mål finnes uppfört å riksstaten för innevarande budgetår utan att ställning därmed tagits till ifrågasatta ändringar i anslagsberäkningarna.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *försvarets civilförvaltning* framlagt förslag beträffande ämbetsverkets avlöningsanslag för nästa budgetår, innebärande en betydande höjning av anslaget. Civilförvaltningen har i skrivelsen erinrat, att ämbetsverket i sina förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår förklarat sig icke kunna taga slutlig ståndpunkt till ämbetsverkets personalbehov i fredstid med hänsyn bland annat till den då icke avgjorda frågan om en centralisering enligt hålkortsmetod av försvarets bokföring samt eventuellt också till den av 1941 års riksdag begärda utredningen angående det statliga revisionsväsendet. De då framlagda beräkningarna hade därför icke grundats på någon genomgående omprövning av ämbetsverkets personalbehov. Civilförvaltningen har vidare anfört, att numera ytterligare ett års erfarenhet vunnits angående civilförvaltningens arbetsuppgifter. Då vidare den förstärkta försvarsberedskapen upphört och en återgång till normala fredsförhållanden efter avvecklingsarbetets slutförande förestode inom en nära tid, hade civilförvaltningen ansett nödvändigt att verkställa förnyade beräkningar av personalbehovet. Detta hade varit så mycket mera angeläget som ämbetsverket med hänsyn till redan vunna erfarenheter icke funne det möjligt att med allenast den för fredsförhållanden avsedda personalen på vederbörligt sätt fullgöra sina åligganden. Vid dessa beräkningar hade ämbetsverket strävat att komma till mera slutgiltiga resultat. Dessa beräkningar måste dock beträffande delar av ämbetsverket vidlåsas av en viss grad av osäkerhet. Detta gällde särskilt de delar, för vilka arbetsunderlaget huvudsakligen utgjordes av försvarets lokala myndigheters räkenskaper och verifikationer.

Såsom jag anförde vid anmälan i årets statsverksproposition av förevarande anslag har uppdragits åt *generaldirektören E. R. Stridsberg* att inom försvarsdepartementet biträda med översyn av civilförvaltningens personalorganisation samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, som av utredningen kunde påkallas. Med skrivelse den 26 januari 1946 har utredningsmannen inkommit med utredning och förslag i ärendet.

Utgångspunkter för personalberäkningarna m. m.

Civilförvaltningen har såsom utgångspunkter för sina beräkningar av ämbetsverkets personalbehov närmare berört vissa arbetsuppgifter och organisationsfrågor, nämligen den på ämbetsverket ankommande utredningsverksamheten, byråchefernas ställning, proportionen mellan ordinarie och extra ordinarie personal samt centraliseringen av bokföringen. Beträffande utredningsverksamheten har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

En mycket väsentlig och krävande del av civilförvaltningens arbete hänförde sig till utredningsverksamhet av olika slag. Denna verksamhet, som i stor utsträckning avsåg planering på längre sikt av ekonomiska och organisatoriska förhållanden av ofta nog omfattande betydelse, grundade sig såväl på uppdrag av Kungl. Maj:t som på ämbetsverkets eget initiativ och hänvändelser från övriga centrala försvarsförvaltningsmyndigheter. Densamma finge anses utgöra en naturlig följd av civilförvaltningens ställning såsom centralt

civilt organ inom försvaret. Såvitt civilförvaltningen kunde bedöma borde denna verksamhets utveckling främjas. Många av civilförvaltningens hittillsvarande utredningsarbeten i vad avsåge den kamerala förvaltningens område hade krävt en à två personers arbetstid under flera månader. Liknande vore förhållandet beträffande kanslibyrån, där besvarandet av större remisser, arbetet å anslagsäskanden för försvaret, remisser å sådana äskanden samt förslag till stater och andra förarbeten till regleringsbrev i betydande omfattning toge personal, och då givetvis kvalificerad sådan, i anspråk. För att ämbetsverket skulle kunna rätt fylla sin uppgift vore det ofrånkomligt, att erforderlig personal funnes tillgänglig för ifrågavarande verksamhet, utan att det i och för sig omfattande löpande arbetet åsidosattes.

Civilförvaltningens sålunda berörda arbetsuppgifter hade, anför civilförvaltningen vidare, icke minst medfört en arbetsbelastning för krigsråden. Dessa hade att taga erforderliga initiativ samt att leda arbetet efter lämpliga riktlinjer. Då de jämväl måste leda och övervaka det omfattande och skiftande löpande arbetet hade de fått sig pålagda en arbetsbörda och ett ansvar, som icke stode i rimlig proportion till deras löneställning. Med stöd av civilförvaltningens instruktion hade i betydande utsträckning uppdragits åt krigsråden att besluta i på civilförvaltningen ankommande ärenden, i anledning varav en föredragning för krigsråden i stor omfattning ägde rum. Därigenom hade krigsråden kommit att intaga en väsentligt mera ledande ställning än byråchefer i allmänhet. Ämbetsverkets nuvarande byråer vore dessutom av helt annan omfattning än vad fallet vore inom övriga statliga ämbetsverk. Detta borde också enligt civilförvaltningens mening komma till uttryck i deras benämning. Civilförvaltningen ville därför i likhet med 1941 års förvaltningsutredning föreslå, att benämningen byrå utbyttes mot avdelning. Civilförvaltningen har vidare erinrat att, då ämbetsverket organiserats på allenast tre enheter, detta skett för att vinna största möjliga garanti för enhetlig författningstillämpning och i övrigt erforderlig sammanhållning och följdriktighet i arbetet, ett på detta område särskilt eftersträvanvärt mål. Hade organisationen skett efter andra, eljest vedertagna grunder skulle utan tvivel antalet enheter ha blivit större samt arbetsbörda och ansvar för vederbörande chefer mera normala. Under dylika förhållanden ansåge civilförvaltningen icke skäligt att krigsråden bibehölles vid deras nuvarande löneställning. Civilförvaltningen ville fördensskull föreslå, att krigsråden tilldelades den av 1941 års förvaltningsutredning föreslagna placeringen i lönegrad C 8.

I fråga om proportionen mellan den ordinarie och extra ordinarie personalen har civilförvaltningen anført, att detta vore ett spörsmål, som enligt ämbetsverkets mening oavvisligen måste regleras. Härom har civilförvaltningen vidare yttrat:

Det torde få anses ställt utom fråga, att den nuvarande proportionen i nämnda hänseende icke är lyckligt avvägd. Åt denna uppfattning ha även allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd givit uttryck i sitt utlåtande över civilförvaltningens förslag till anslagsäskanden för innevarande budgetår. Särskilt vill civilförvaltningen framhålla det olämpliga i att vissa högre nyckelbefattningar äro av extra ordinarie-natur. Då extra ordinarie befattningshavare i högre lönegrader samtidigt inneha ordinarie tjänster i lägre

lönegrader medför ovannämnda förhållande — förutom olägenheter för vederbörande befattningshavare — ett system med vikariatslöner, som sträcker sig över ett flertal lönegrader. Ämbetsverket har emellertid icke för närvarande ansett sig böra i hela dess vidd upptaga ifrågavarande spörsmål till behandling, enär det kan synas befogat att avvakta ytterligare erfarenhet, innan så sker. Beträffande åter dylika befattningar där underlag för ett tillförlitligt bedömande nu föreligger, har det emellertid framstått såsom ofrånkomligt att begära överflyttning till ordinarie stat.

Civilförvaltningen har vidare grundat personalberäkningarna på förutsättningen att fullständig övergång till central bokföring enligt hålkortssystem genomföres från och med den 1 juli 1946.

Denna fråga om centralisering av försvarets bokföring förelades riksdagen i propositionen 1945: 170 (s. 190 o. f.). Till den där lämnade redogörelsen för framlagt förslag i ämnet torde här få hänvisas. Föredragande departementschefen tillstyrkte i princip förslaget men förutsatte, att övergången till det nya systemet skulle föregås av mera ingående undersökningar. Departementschefen förutsatte, att det nya bokföringssystemet icke kunde komma till användning förrän tidigast från och med ingången av budgetåret 1946/47. Riksdagen har enligt skrivelse 1945: 353 (s. 10) i princip bifallit förslaget om införande av central bokföring inom försvaret samt bemyndigat Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga förberedande åtgärder för systemets genomförande ävensom träffa avgörande om tillämpning försöksvis av systemet i vissa hänseenden eller beträffande vissa delar av försvarets bokföring.

I skrivelse den 27 september 1945 hemställde civilförvaltningen om bemyndigande att från och med den 1 april 1946 förhyra erforderliga bokföringsmaskiner samt om anvisande av medel för maskinhyra och personalkostnad. I skrivelsen anförde civilförvaltningen i huvudsak följande.

För bokföring hade hålkortssystem redan i viss utsträckning tillämpats vid civilförvaltningen med mycket gott resultat. På grundval av de vunna erfarenheterna hade civilförvaltningen kommit till den bestämda uppfattningen, att övergång till central hålkortsbokföring för försvaret i dess helhet snarast borde ske. De ytterligare undersökningar, som erfordrades för planläggning av övergången, kunde i stort sett anses avslutade. Det vore önskvärt, att den fullständiga övergången ägde rum från ingången av budgetåret 1946/47. På grund därav erfordrades vissa förberedande åtgärder redan under innevarande budgetår. Sålunda måste erforderliga maskiner finnas installerade och provade och utbildad personal vara tillgänglig vid nämnda tidpunkt. Vidare måste viss inredning färdigställas för förvaring av verifikationer och hålkort. Slutligen vore det önskvärt, att övergången i viss utsträckning skedde successivt. Civilförvaltningen, som redan från och med den 1 juli centraliserat redovisningen för flottans fartyg enligt hålkortsmetod, planerade därför att införa systemet beträffande marinens landmyndigheter och flygvapnet redan från den 1 april 1946. Med hänsyn därtill samt till utbildningssynpunkterna borde maskinerna vara installerade redan den 1 april.

Genom beslut den 30 november 1945 har Kungl. Maj:t bemyndigat civilförvaltningen att förhyra erforderligt antal maskiner av typ Hollerith. Civilförvaltningen anbefalldes därvid att i god tid samråda med statens organisa-

tionsnämnd rörande utformningen av titelcod. I fråga om kostnaderna förklarade Kungl. Maj:t Sig vilja framdeles efter förnyad framställning meddela beslut rörande deras bestridande.

Civildförvaltningen har i förevarande skrivelse redogjort för de personalförändringar som bleve en följd av det nya bokföringsystemet samt för de ekonomiska konsekvenserna av omläggningen. Ämbetsverket har anfört bland annat följande.

Bokföringsverksamheten, vilken avsåges skola förläggas till kameralbyråns bokföringskontor, förutsatte viss förgranskning, s. k. avprickning, som enligt nuvarande system ålåg revisionsbyråns biträdespersonal. Vidare erfordrades före bokföringen en noggrann titelkontroll. Då övergång till hålkortsbokföring sålunda förutsatte, att en väsentlig del av de revisionsbyråns biträdespersonal åliggande arbetsuppgifterna överflyttades till kameralbyråns bokföringskontor, komme det att ställa sig fördelaktigt att samtidigt överflytta jämväl nämnda personals återstående arbetsuppgifter av löpande art. Först genom en sådan åtgärd kunde den genom hålkortsbokföringen möjliga personalbesparingen till fullo utnyttjas.

De sammanlagda årskostnaderna för hålkortsbokföringen komme att uppgå till 215 100 kronor, varav personalkostnader 151 600 kronor och maskinkostnader 63 500 kronor. Frånsett de väsentliga fördelarna i form av dels möjligheter att med tillräcklig snabbhet sammanställa kassarapporter, belastningstabeller m. m., dels avlastning av de lokala kassamyndigheternas arbete, dels ock möjligheter att genomföra en snabbare och effektivare titelkontroll och siffergranskning av räkenskaperna, medförde systemet dessutom icke oväsentliga besparingar för ämbetsverkets del.

Siffergranskningen och »prickningen» å de fem revisionskontor (detaljer), vilka inom revisionsbyrån fullgjorde allmänna revisionsuppgifter, beräknades av civilförvaltningen vid ett granskningsunderlag av cirka 2 miljoner verifikationer om året kräva en personal av 4 kontorister och 36 kontorsbiträden. Av denna personal beräknades vid övergång till hålkortsbokföring 4 kontorister och 29 kontorsbiträden kunna inbesparas. Vidare kunde som besparing räknas hela den eljest erforderliga biträdande personalen å bokföringskontoret, uppgående till 1 kanslibitråde samt 9 kontorsbiträden. Slutligen vore hålkortsredovisningen — i motsats till vad som tidigare förutsatts — avsedd att omfatta jämväl civilförvaltningens egen kassa, varigenom 4 kontorsbiträdesbefattningar å kameralbyråns kamrerarkontor inbesparades. De totala avlöningskostnaderna för den personal, som sålunda kunde inbesparas, uppginge till omkring 197 400 kronor.

För närvarande bearbetades de lokala kassamyndigheternas kassarapporter och bokföringsuppgifter m. m. enligt hålkortsmetod. Kostnaderna härför uppginge till 59 500 kronor och avsåge huvudsakligen service- och kortkostnader samt löner till ett mindre antal stansoperatriser. Nämnda belopp finge i detta sammanhang räknas som besparing. Inberäknat en besparing av omkring 20 000 kronor årligen, som uppkomme genom att vissa specialmaskiner för de lokala kassaförvaltningarna ej behövde anskaffas, skulle sålunda genom hålkortsbokföring inbesparas omkring 276 900 kronor. Härtill komme värdet av arbetsbesparingen för lokala kassamyndigheter, vilket värde emellertid för närvarande ej kunde uppskattas till något visst belopp. Civilförvaltningen avsåge att undersöka i vad mån denna arbetsbesparing jämväl kunde omsättas i minskade personalkostnader. Nettobesparingen skulle härigenom uppgå till omkring 61 800 kronor.

Enligt vad sålunda föreslagits avsåges revisionsverksamhet i vidsträckt

mening skola fullgöras icke blott inom revisionsbyrån utan även å kameralbyråns bokföringskontor, dit alltså skulle förläggas dels viss förgranskande verksamhet, dels liksom hittills den centrala anslags-, postgiro- och förskotts-kontrollen, vilken jämväl till en del utfördes å hålkortsmaskiner. Den räkningskontroll, som sålunda skulle förläggas till bokföringskontoret, måste av naturliga skäl vara 100-procentig. Beträffande den granskning åter, som åläge revisionsbyrån, förutsatte civilförvaltningen i personalbesparande syfte i likhet med 1941 års förvaltningsutredning, att densamma skulle omfatta endast viss del av räkenskapsmaterialet, av civilförvaltningen beräknad till 75 %. Såsom tidigare framhållits, beräknades detta — ehuru säkra hållpunkter för ett bedömande därav för närvarande saknades — komma att omfatta cirka 2 miljoner verifikationer.

Civilförvaltningen har i en utförlig redogörelse för varje enhet inom ämbetsverket närmare motiverat sina beräkningar av personalbehovet. Kostnaderna för den personalorganisation som civilförvaltningen sålunda angivit erforderlig ha beräknats till 1 622 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagshöjning med 380 000 kronor.

Utredningsmannen har inledningsvis avgivit vissa synpunkter på utredningens omfattning och därvid anför följande.

I nuvarande läge, innan man ännu kunnat vinna tillräcklig erfarenhet angående omfattningen av de arbetsuppgifter, vilka komma att åvila civilförvaltningen efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande, är det enligt min mening icke möjligt att avgiva ett detaljerat och mera slutgiltigt förslag rörande civilförvaltningens personalorganisation. Härmed torde få anstå till dess den nuvarande försvarsorganisationen vunnit full stadga eller efterträtts av en nyorganisation av försvarsväsendet, därest en sådan kommer att genomföras inom de närmaste åren. Vid en sådan tidpunkt synes en fullständig organisationsundersökning av civilförvaltningen böra företagas. Om en dylik allmän undersökning skulle dröja mera avsevärd tid, synes särskild undersökning beträffande arbetsrutinen böra utföras inom vissa delar av ämbetsverket. Under nu angivna förhållanden har jag i huvudsak begränsat min översyn av civilförvaltningens personalorganisation till en granskning av de förslag rörande personaluppsättningen, som ämbetsverket framfört i sin petitaskrivelse.

Vidare har utredningsmannen till belysning av civilförvaltningens förslag lämnat vissa uppgifter angående lönekostnader och personaluppsättning. Härav må återgivas följande.

Utvecklingen av lönekostnaderna för försvarets civilförvaltning från och med budgetåret 1944/45 framgår av följande siffror: 1944/45 enligt räkenskaperna 2 162 822 kronor, inberäknat avlöning till befattningshavare avlönade från beredskapsanslag, 1945/46 anvisade anslagsmedel, inberäknat avlöningsmedel av avvecklingsanslag, 1 957 000 kronor, samt 1946/47 enligt civilförvaltningens äskande 1 622 000 kronor. Civilförvaltningens petitaskrivelse ger vid handen, att framställning om anvisande av avvecklingsmedel för budgetåret 1946/47 förutsatts. Till beloppet för budgetåret 1945/46 bör läggas det belopp, varmed civilförvaltningen bemyndigats övergångsvis överskrida icke-ordinarieposten för att bereda högst 11 extra tjänstemän anställning såsom extra ordinarie, uppskattat till omkring 62 000 kronor. För budgetåret 1946/47 ingår ifrågavarande amanuenspersonal bland den extra ordinarie personalen i allmänhet.

Från avvecklingsanslaget avlönas civilförvaltningens extra tjänstemän även som tillfälliga befattningshavare. Sammanlagt uppgick antalet av dessa båda personalgrupper den 1 januari 1946 till 186. Från avvecklingsanslaget utgår även den löneskillnad, som uppkommer mellan lön såsom extra befattningshavare i högre lönegrad och vederbörande tillkommande lön såsom extra ordinarie tjänsteman i lägre lönegrad.

I det av civilförvaltningen nu framlagda förslaget äro inga särskilda medel beräknade för extra befattningshavare. Enligt vad utredningsmannen inhämtat förklaras detta förhållande av att under det närmaste budgetåret behovet av extra ordinarie personal anses komma att omedelbart fyllas från den stora gruppen från avvecklingsanslag nu avlönad extra personal.

Antalet extra ordinarie befattningshavare den 1 januari 1946 har angivits till 142. Den för civilförvaltningen gällande personalförteckningen upptager 18 extra ordinarie befattningshavare i högre lönegrad än 20. Härjämte åtnjuta för närvarande 12 extra ordinarie tjänstemän med stöd av särskilda be- myndiganden arvoden enligt lägst 21:a löneklassen. Enligt civilförvaltningens anslagsäskande för 1946/47 skulle antalet extra ordinarie befattningshavare uppgå till sammanlagt 198, varav 25 i högre lönegrad än 20.

Antalet ordinarie tjänstemän utgör för närvarande 63, vilket antal enligt personalstatsförslaget skulle höjas till 70, varav 2 upptagna å övergångsstat. Antalet befattningshavare tillhörande lönegrader över den 20:e föreslås höjt från 33 till 37.

Enligt civilförvaltningens förslag skulle vidare för budgetåret 1946/47 arvoden utgå till 9 heltidstjänstgörande befattningshavare.

Till dessa uppgifter har utredningsmannen anfört vissa allmänna synpunkter och därvid yttrat följande.

Av de ovan meddelade sifferuppgifterna framgår, att civilförvaltningen räknat med att till extra ordinarie tjänstemän överflytta ett avsevärt antal av de nu med medel å avvecklingsanslag avlönade extra och tillfälliga befattningshavarna i verket. Dessa befattningshavare kunna ock anses redan fullgöra åligganden tillhörande civilförvaltningens regelmässiga, av den förstärkta försvarsberedskapen oavhängiga arbetsuppgifter. — — —

Av civilförvaltningens personalstatsförslag har jag, efter att ha tagit del av arbetsuppgifterna å ämbetsverkets olika avdelningar, erhållit det intrycket, att personaluppsättningen i allmänhet icke tilltagits alltför riklig. Den av mig verkställda undersökningen av ämbetsverkets arbetsförhållanden har givit vid handen, att civilförvaltningen kräver ett relativt stort personalantal. Detta sammanhänger med civilförvaltningens allmänna ställning inom försvarsorganisationen, med en mångfald ärenden av delvis mycket skiftande och långt i detalj gående beskaffenhet. Jag vill i detta sammanhang framhålla, att det skulle vara önskvärt, om vissa grupper av ärenden, vilka nu dragas under Kungl. Maj:ts prövning utan att deras beskaffenhet oundgängligen synes så påkalla, kunde slutligt handläggas inom civilförvaltningen. Det skulle nämligen verka tidsbesparande, om ämbetsverket i stället för att avgiva utlåtanden till Kungl. Maj:t kunde fatta direkta beslut, på vilkas utformande icke skulle behöva nedläggas lika mycket arbete som på remissutlåtandena. Detta spörsmål — som särskilt har avseende å kanslibyrån — är av den betydelse, att detsamma synes böra utan dröjsmål tagas under närmare omprövning.

Utredningsmannen har därefter övergått till de spörsmål av mera allmän beskaffenhet, som civilförvaltningen tagit upp. I frågan om krigsrådens löneställning har utredningsmannen därvid anfört följande.

Det torde vara ganska vanskligt att göra några direkta jämförelser mellan krigsråden i civilförvaltningen och byråcheferna i andra ämbetsverk. Byråer med mycket stor personaluppsättning och med omfattande befogenhet för chefen att själv avgöra ärendesgrupper finnas jämväl inom andra delar av statsförvaltningen. Även om krigsrådstjänsterna inom försvarets civilförvaltning, ur olika synpunkter, torde vara att hänföra till de mera krävande byråchefstjänsterna inom statsförvaltningen, synes det icke möjligt att i förevarande sammanhang taga ställning till civilförvaltningens förslag om krigsrådstjänsternas placering å löneplan C. Det må erinras att i årets statsverksproposition (För flera huvudtitlar gemensamma frågor, s. 14) spörsmålet om en allmän differentiering i lönehänseende av byråchefs- och rådstjänsterna icke ansetts böra framläggas för riksdagen. — — — Vid sådant förhållande har jag måst lämna civilförvaltningens ifrågavarande förslag åsido.

Beträffande frågan om proportionen mellan ordinarie och extra ordinarie personal har utredningsmannen ansett det uppenbart att inom civilförvaltningen antalet ordinarie befattningar är osedvanligt ringa i förhållande till antalet extra ordinarie tjänster. Enligt det förslag till personalstater som civilförvaltningen framlägger skulle visserligen — anför utredningsmannen vidare — proportionen ej komma att förbättras, men detta sammanhängde med den väsentliga utökning antalet extra ordinarie befattningshavare skulle undergå på grund av föreslagen överflyttning till sistnämnda kategori av nu från avvecklingsanslag avlönade extra befattningshavare. Utredningsmannen anser civilförvaltningens förslag om uppförande å ordinarie stat av nya tjänster vara uppgjort med stor försiktighet. Med hänsyn till den berörda missproportionen mellan ordinarie och icke-ordinarie befattningar har utredningsmannen ansett det vara fullt motiverat att föreslå, att ytterligare ett antal tjänster, om vilkas framtida behövlighet, enligt hans mening, tvekan ej kunde råda, uppföras å ordinarie stat.

Personalberäkningar.

Kanslibyrån.

Enligt instruktionen för civilförvaltningen handläggas ärendena å kanslibyrån å ett sekretariat, två sektioner och ett pensionskontor. Till sektion II är ansluten en detalj för handläggning av ärenden rörande ersättning för flyttningskostnader och vissa andra ersättningsfrågor. Till följd av de omfattande arbetsuppgifter som ankommit på byrån, alltsedan ämbetsverkets tillkomst, har det emellertid befunnits nödvändigt att från de båda sektionerna bryta ut mål och ärenden angående förmåner under kommenderingar, ortsgrupplöner, anställande av tillfällig och extra personal m. m., vilka handläggas å en provisoriskt inrättad tredje sektion.

I fråga om personalbehovet inom kanslibyrån har *civilförvaltningen* anfört i huvudsak följande.

Huvuddelen av de på kanslibyrån ankommande ärendena rörde frågor om förmåner av olika slag åt försvarets personal av skilda kategorier. Denna personal hade uppenbarligen ett befogat krav på att få sina angelägenheter behandlade utan onödigt dröjsmål. Trots de ansträngningar, som gjorts för att få arbetet att löpa friktionsfritt, hade emellertid en viss eftersläpning icke kunnat undvikas. Visserligen syntes någon minskning i arbetet kvantita-

tivt sett komma att inträda efter den förstärkta försvarsberedskapens avveckling. Med hänsyn till arten av göromålen syntes dock en dylik minskning ej kunna beräknas bliva av större omfattning. I kvalitativt avseende kunde man icke räkna med någon ändring. Med hänsyn till det anförda ansåge civilförvaltningen det ofrånkomligt, att viss personalförstärkning bereddades kansli- byrån för att i möjligaste mån avhjälpa de svårigheter, som hittills rått.

Då arbetsbelastningen för sektionerna I och II enligt civilförvaltningens mening ej möjliggjorde överförande till dessa sektioner av de hittills på den tredje sektionen handlagda göromålen, syntes den närmast till hands lig- gande utvägen vara, att kanslibyråns fredsorganisation utbyggdes med ytter- ligare en sektion (III) med i huvudsak samma arbetsuppgifter som den för beredskapstiden inrättade sektionen. Såsom chef för denna sektion kunde med hänsyn till arbetsuppgifterna icke rimligen avses befattningshavare i lägre löneställning än 26:e lönegraden. Befattningen syntes tills vidare få uppföras såsom extra ordinarie. Då överflyttning av personal från annan av- delning icke vore möjlig, måste medel för avlöning åt den för sektionen er- forderliga personalen beräknas på avlöningsstaten. Tills vidare syntes man såsom biträde åt sektionschefen få räkna med en byråsekreterare i lönegrad Eo 21 samt en amanuens.

Den erfarenhet civilförvaltningen vunnit hade givit vid handen, att kansli- byrån därutöver vore i behov av förstärkning av arbetskrafterna med en byrå- sekreterare i 21:a lönegraden, närmast avsedd för sektion I.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 ifrågasatte civilförvaltningen om icke befattningarna för chefer för sektionerna I och II vid kanslibyrån, en byrådirektör i Eo 28 och en förste byråsekreterare i Eo 26, såsom under alla omständigheter ständigt erforderliga för ämbetsverket, borde uppföras å ordi- narie stat. Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd anförde härom, att starka skäl syntes tala för att åtminstone byrådirektören snarast bereddades ordinarie anställning, detta med hänsyn till den betydelse denna tjänst otvivelaktigt hade. Föredragande departementschefen anförde i denna fråga (propositionen 1945:170), att, även om goda skäl talade för att vissa av de i samband med 1943 års förvaltningsreform inrättade nyckelbefatt- ningarna hos civilförvaltningen borde uppföras å ordinarie stat, det syntes lämpligt avbida ytterligare någon tids erfarenhet, innan en sådan åtgärd vidtoges.

Civilförvaltningen anför nu, att ämbetsverkets sedermera vunna erfarenhet till fullo bestyrkt dess tidigare uttalade uppfattning. Utvecklingen hade givit vid handen, att i varje fall de båda sektionschefsbefattningarna under alla förhållanden bleve erforderliga för framtiden. Med hänsyn till vikten av kon- tinuitet beträffande ärendenas handläggning och det därav betingade in- tresset att till befattningar sådana som de ifrågavarande kunna varaktigt knyta kvalificerade krafter hemställer ämbetsverket, att desamma måtte uppföras såsom ordinarie.

I fråga om personal inom kanslibyrån innebär civilförvaltningens före- nämnda förslag i förhållande till antalet nuvarande ordinarie och extra ordi- narie befattningar i högre lönegrad än 20 utbyte av 1 byrådirektörsbefattning i Eo 28 mot ordinarie befattning i A 28 samt inrättande av 1 förste byrå- sekreterarbefattning i A 26 och 2 byråsekreterarbefattningar i Eo 21. I öv-

rigt har av personal i extra ordinarie befattningar räknats med 10 amanuenser (Eo 18—15), 2 kontorister (Eo 9), 3 kanslibiträden (Eo 7) och 6 kontorsbiträden (Eo 4).

Utredningsmannen har intet haft att erinra mot civilförvaltningens förslag om utbyte av extra ordinarie befattningar mot ordinarie. Beträffande byrådirektörstjänsten har särskilt framhållits önskvärdheten av dels att en av sektionsscheferna erhöle sådan löneställning, att han normalt borde inträda såsom ersättare för krigsrådet, och dels att upprepade successionsförordnanden såvitt möjligt undvekes.

Ej heller förslagen om inrättande av 2 nya tjänster för byråsekreterare i Eo 21 har föranlett erinran från utredningsmannens sida. Utredningsmannen föreslår därjämte, att en för sekretariatet avsedd extra ordinarie byråsekreterarbefattning, med hänsyn till angelägenheten att kanslibyråchefen på sekretariatet kunde räkna med en mera stadigvarande personaltillgång än hittills, ersättes med en ordinarie befattning (A 21).

Vad beträffar frågan om bibehållande av en tredje sektion i fredsorganisationen har utredningsmannen, med hänsyn till antalet avgjorda ärenden å byrån, 9 171 under 1945 mot 7 405 under 1944, funnit det uppenbart, att kanslibyråns arbetsbörda avsevärt ökats under det senaste året. Huru utvecklingen komme att gestalta sig under den närmaste framtiden vore emellertid svårt att bedöma. En eventuell delegering av beslutanderätten i vissa grupper av ärenden till civilförvaltningen skulle sannolikt påverka kanslibyrån i arbetsbesparande riktning. Under nu angivna förhållanden syntes enligt utredningsmannens mening frågan om sektion III och dess ställning i organisationen böra tills vidare hållas öppen, även om det finge anses erforderligt att för den närmaste tiden bibehålla sektionen såsom självständig. Vid bifall till vad sålunda föreslagits syntes, i stället för lön till en extra ordinarie förste byråsekreterare (Eo 26), böra utgå vikariatslön i nämnda lönegrad till den tjänsteman, som erhöle uppdrag att förestå sektionen.

Utredningsmannen har ansett det kunna sättas i fråga, om anordningen med ett särskilt pensionskontor i fortsättningen borde bibehållas. Det syntes emellertid icke finnas anledning att vidtaga ändring i organisationen, så länge den nuvarande pensionskamreraren (A 24) kvarstode i tjänst. Civilförvaltningen hade räknat med 1 amanuensbefattning för pensionskontoret. Enligt utredningsmannens mening borde för kontoret beräknas allenast en halvtidsamanuens, vilken i övrigt syntes kunna tagas i anspråk för att fylla det behov av amanuensbiträde hos generaldirektören, varmed civilförvaltningen räknat, eller utnyttjas på annan avdelning av kanslibyrån.

Beträffande personal i lägre löneställning har utredningsmannen föreslagit 2 ordinarie kontoristbefattningar i A 9 samt, för expeditionen, 1 ordinarie kanslibiträdesbefattning i A 7 i stället för av civilförvaltningen beräknade motsvarande extra ordinarie befattningar. Vidare borde man för expeditionen och skrivcentralen räkna med 2 extra ordinarie skrivbiträden i stället för kontorsbiträden.

I förhållande till nu befintlig ordinarie personal eller extra ordinarie per-

sonal i högre löneställning än Eo 20 innebär utredningsmannens förslag för kanslibyråns del således utbyten av 1 befattning för byrådirektör i Eo 28 mot 1 i A 28 och av 1 befattning för förste byråsekreterare i Eo 26 mot 1 i A 26 samt ökning med två byråsekreterarbefattningar, 1 i A 21 och 1 i Eo 21, samt med 2 kontoristbefattningar i A 9 och 1 kanslibiträdesbefattning i A 7. Antalet övriga befattningar skulle med utredningsmannens förslag uppgå till 10 amanuenser (Eo 18—15), 2 kanslibiträden (Eo 7), 4 kontorsbiträden (Eo 4) och 2 skrivbiträden (Eo 2).

Kameralbyrån.

Enligt gällande organisation omfattar kameralbyrån sekretariat, kamrerar- och bokföringskontor ävensom följande fristående detaljer, nämligen mobiliseringsdetalj, personaldetalj, blankettdetalj samt läger- och manskapskassedetalj.

Civilförvaltningen har anfört, att benämningen sekretariat ej helt täckte de arbetsuppgifter, som åvilade denna del av kameralbyrån. Nämda uppgifter innefattade nämligen, förutom sekreterargöromål i egentlig mening, utrednings- och administrativa uppgifter av olika slag. Civilförvaltningen ansåge lämpligare och mera konsekvent att benämningen sekretariat utbyttes mot centralkontor. Detta kontor skulle — förutom det nuvarande sekretariatet — innefatta jämväl mobiliserings- samt läger- och manskapskassedetaljerna. Bedömandet av centralkontorets personalbehov borde ske under beaktande av att den inledningsvis berörda utredningsverksamheten till största delen fülle på detta kontor. Vidare hade kontoret att utarbeta de bestämmelser inom kameralavdelningens arbetsområde, vilkas utfärdande ankomme på civilförvaltningen, samt att vid behov omarbета och överse dylika föreskrifter.

Civilförvaltningen föreslår, att den nuvarande förste byråsekreterarbefattningen i lönegrad Eo 26 utbytes mot en byrådirektörsbefattning i lönegrad A 28. Nämda befattningshavare skulle enligt den föreslagna organisationen dels utgöra krigsrådets närmaste biträde vid ledningen av byrån, dels föreståndare för centralkontoret. Till stöd för detta förslag har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Förste byråsekreteraren å kameralbyrån hade alltsedan befattningens inrättande i egenskap av extra föredragande åtnjutit särskild ersättning enligt Kungl. Maj:ts medgivande med belopp motsvarande vikariatsersättning vid förordnande att uppehålla befattning i lönegrad A 28. Även efter återgång till fredsförhållanden bleve det erforderligt att ålägga ifrågavarande befattningshavare en omfattande föredragningsskyldighet, avseende dels ärenden, som avgjordes av krigsrådet, dels huvudparten av de löpande ärenden å byrån, som avgjordes av generaldirektören, vilka senare bland annat omfattade ett stort antal remisser av olika slag. Nämda befattningshavare ålåge dessutom att ombesörja utarbetande av föreskrifter av skilda slag för fred och krig för försvarsväsendet i dess helhet.

Det borde särskilt framhållas, att befattningen icke vore specialiserad utan att dess innehavare måste äga ingående kännedom angående byråns övriga kontor och detaljer. Arbetet med utarbetande av bestämmelser och med större utredningar vore förenat med en hög grad av självständighet och förutsatte

grundliga insikter i det ämne, föreskrifterna respektive utredningarna avsåge. Befattningen, vilken förutom föredragning i stor utsträckning avsåge arbetsuppgifter av ledande och övervakande natur, vore till sin karaktär icke en sekreterarbefattning utan måste anses motsvara en byrådirektörstjänst. Densamma borde — såsom utgörande en nyckelbefattning — uppföras å ordinarie stat. Härför talade vidare önskvärdheten av att till befattningen i fråga kunna knyta en tillräckligt kvalificerad arbetskraft.

Genom beslut den 22 juni 1945 har Kungl. Maj:t medgivit, att tills vidare intill den 1 juli 1946 finge för beredning och föredragning av anslags- och budgetärenden m. m. anställas en extra tjänsteman med arvode motsvarande lön enligt 23:e löneklassen i löneplanen Eo civila icke-ordinariereglementet. Kostnaderna härför bestridas från civilförvaltningens avlöningsanslag. Civilförvaltningen har anfört, att för beredning och föredragning av budget- och därmed sammanhängande ärenden erfordrades, enligt vad erfarenheten utvisade, även för framtiden en särskild befattningshavare. För ifrågavarande, i huvudsak för ärenden av anslagsteknisk och budgetnatur avsedda befattning inom centralkontoret syntes en placering i lönegrad Eo 26 få anses motiverad. Såväl beredningen av dessa ärenden och därmed förenat, ofta mycket omfattande utredningsarbete, som föredragningen av desamma komme att åligga innehavaren av nämnda befattning. Härför erfordrades vidsträckta anslags- och budgettekniska insikter, vilka icke finge vara begränsade till enbart fjärde huvudtiteln. Genom inrättande av ifrågavarande befattning skapades förutsättningar för en fortlöpande enhetlig kontroll av fjärde huvudtiteln ur anslagsteknisk och formell synpunkt. För befattningen vore kontinuitet med därav följande fördjupade insikter och erfarenhet av största betydelse. Denna kontinuitet äventyrades vid en lägre placering än den föreslagna, varigenom kunde befaras, att tjänsten i fråga bleve en genomgångsbefattning, som måhända ej ens alltid kunde besättas med en tjänsteman med erforderlig kompetens och arbetskapacitet.

Beräkningarna av personalbehovet i övrigt för det föreslagna centralkontoret upptaga, utöver nu befintliga ordinarie befattningar och extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än 20, 4 amanuenser (Eo 18—15), 1 kanslibiträde (Eo 7) samt 7 kontorsbiträden (Eo 4).

Civilförvaltningen har närmare motiverat bibehållande av en befattning för revisor i A 21 såsom chef för mobiliseringsdetaljen. Det vore av utomordentlig vikt att en ordinarie befattningshavare med erforderlig erfarenhet inom detta område placerades såsom föreståndare för ifrågavarande detalj. Detaljen måste med hänsyn till ämbetsverkets krigsförberedelsearbete bibehållas även i fred. Till detaljens arbete hörde, bland annat, verkställande av kostnadsberäkningar av olika slag, registrering av hemliga general-, högkvartersorder m. m., utrustande av krigskassaavdelningarna i enlighet med gällande krigskassaplan, ärenden angående placering av personal hos ämbetsverket under beredskap och i krig m. m. Vidare ålåg mobiliseringsdetaljen att fortlöpande hålla vederbörliga mobiliseringstabeller i aktuellt skick, vilken uppgift fordrade mycket stor noggrannhet och krävde ett avsevärt arbete. Därest dessa uppgifter ej skulle under fred bereda vederbörlig förestån-

dare full sysselsättning, kunde han utnyttjas för utrednings- och sekreterargöromål.

Utredningsmannen har ansett de skäl, som av civilförvaltningen anförts till stöd för placering av den nuvarande förste byråsekreteraren i 28:e lönegraden, väl vara vägande. Att under nuvarande förhållanden, innan man kunde bedöma, i vad mån försvarsberedskapens slutliga avveckling kunde påverka göromålen å kameralbyrån, göra nämnda befattning till ordinarie i 28:e lönegraden syntes dock knappast tillrådligt. *Utredningsmannen* har fördenskull förordat, att förste byråsekreterartjänsten ombildades till ordinarie i nuvarande lönegrad (A 26) men att medgivande lämnades, att för budgetåret 1946/47 tjänsteinnehavaren finge uppbära vikariatslön enligt 28:e lönegraden. Några förordnanden i succession borde givetvis därvid icke meddelas.

För handläggning av budget- och därmed sammanhängande ärenden kunde enligt *utredningsmannens* mening — vid jämförelse med motsvarande förhållanden inom andra ämbetsverk — icke anses vara motiverat att anställa en befattningshavare i högre lönegrad än den 24:e. Med hänsyn till att de uppgifter, som komme att åligga ifrågavarande befattningshavare, vore av permanent natur, borde dock tjänsten omedelbart uppföras å ordinarie stat.

Det syntes *utredningsmannen*, att en särskild befattningshavare i 21:a lönegraden knappast borde avses för de arbetsuppgifter som ankomme på mobiliseringsdetaljen. Att pålägga en befattningshavare i nämnda löneställning registrering av hemliga order och dylikt syntes vara att använda överkvalificerad arbetskraft. *Utredningsmannen* har fördenskull föreslagit, att mobiliseringsdetaljen — till vilken någon motsvarighet icke funnits före den förstärkta försvarsberedskapens införande — utginge ur fredsorganisationen samt att detaljens arbetsuppgifter förlades direkt under centralkontoret. Detta borde för ändamålet förses med en ordinarie befattningshavare, förslagsvis en kontorist i A 9, för registrering och handläggning av fortlöpande göromål i övrigt, medan övriga uppgifter borde påläggas någon tjänsteman å centralkontoret i byråsekreterar- eller amanuensgrad. Då för mobiliseringsdetaljen avsetts en redan förefintlig ordinarie revisor, syntes denne kunna disponeras för annan tjänst, förslagsvis å kamrerarkontoret.

Beträffande löneställningen för biträdespersonalen å expedition och skrivcentral har *utredningsmannen* ansett det befogat, att föreståndaren för expeditionen (nu kanslibitråde i Eo 7) erhöle ordinarie anställning (A 7). Av de beräknade 7 kontorsbiträdestjänsterna (Eo 4) syntes 1 böra upptagas som ordinarie (A 4), medan 2 borde utbytas mot skrivbiträdestjänster (Eo 2).

Civilförvaltningens beräkningar av personalbehovet för kamrerarkontoret upptaga — förutom redan befintliga befattningar för 1 kamrerare, 1 kassör, 1 kansliskrivare, 1 kanslibitråde och 2 kontorsbiträden, samtliga ordinarie — 2 revisorer i Eo 21, 2 amanuenser (Eo 18—15), 1 ordinarie kontorist (A 9) och 8 kontorsbiträden. Civilförvaltningen har såsom motivering för denna personaluppsättning anført i huvudsak följande.

De två revisorerna vore i huvudsak avsedda för förhandsgranskningen, för vilken uppgift även en amanuens avsåges. Med hänsyn till att den fredsmässiga omfattningen av förgranskningsarbetet givetvis icke för närvarande kunde med full säkerhet bedömas, kunde det måhända förefalla naturligare, att civilförvaltningen inskränkte sig till att begära endast en revisorsbefattning. Ämbetsverket hade ingående övervägt denna lösning men därvid funnit, att en dylik personalbegränsning allvarligt skulle äventyra kamrerarkontorets funktionsduglighet. Nämda granskning avsåge i huvudsak kommittékostnader, ersättningar enligt gällande avlöningsreglementen såsom sjukvårdskostnader m. m., reseräkningar, expensräkningar samt järnvägs-transporträkningar, beträffande vilka sistnämnda civilförvaltningen i stor utsträckning utgjorde centralt likvidorgan för de tre försvarsgrenarna.

Arten och omfattningen av berörda förgranskningsarbete, vilket fullgjordes under redogöraransvar, gjorde enligt civilförvaltningens bestämda mening de två revisorsbefattningarna erforderliga.

Den andre amanuensen borde i stort sett avses för granskning av militärtransporträkningar. Denna granskning bleve av stor omfattning, sedan under beredskapen tillämpad medelprisberäkning upphört.

Övergången till hålkortsbokföring för jämväl civilförvaltningens kassa komme att såtillvida skilja sig från motsvarande bokföring för de lokala myndigheterna, att verifikationerna vid deras överlämnande till bokföringskontoret skulle vara granskade i avseende å titelsättning och överensstämmelse med sammandrag. Ifrågavarande granskning vore avsedd att ombesörjas av kansliskrivaren.

Kontoristen avsåges för uppbördsdetaljen och kanslibiträdet såsom kamrerarens biträde vid dispositionsbokföringen.

Av kontorsbiträdena avsåges 4 för arbetet med utskrivande medelst specialmaskiner av postgirokort och postgiroförteckningar. Vidare vore ett kontorsbiträde avsett att biträda vid granskningen av järnvägsräkningar, två att biträda kassören, ett för uppbördsdetaljen, ett för räkningsregistrering m. m. samt slutligen ett såsom biträde vid det kansliskrivarens åvilande granskningsarbetet.

Utredningsmannen har framhållit, att det icke utan en mycket ingående granskning läte sig med bestämdhet avgöra, om hela det begärda antalet biträdespersonal vore behöfligt. I förhållande till det nuvarande personalantalet innebure visserligen personalstatsförslaget en minskning med 4 biträden, men detta sammanhänge med hålkortsredovisningens utsträckande till civilförvaltningens egen kassa. Något yrkande om personalbeskärning saknade utredningsmannen emellertid anledning att framställa. Beträffande löneställningen för ifrågavarande biträdespersonal syntes den ändringen böra vidtagas, att av de 8 extra ordinarie kontorsbiträdena 2 erhöle ordinarie ställning (A 4), medan 2 utbyttes mot skrivbiträden (Eo 2).

Utredningsmannen har vidare anfört, att det föreslagna inrättandet av två revisorstjänster i Eo 21 icke innebure någon utökning av arbetskrafterna å kamrerarkontoret utan närmast ett utbyte av amanuens tjänster mot revisorsbefattningar. Då amanuenserna borde äga samma befogenhet som revisorerna, vore det i och för sig icke nödvändigt att med hänsyn till arbets-effekten vidtaga den begärda uppflyttningen. För den ene av de ifrågavarande befattningshavarna kunde emellertid lämpligen disponeras den ordinarie revisorstjänst, som bleve överflödig, om mobiliseringsdetaljen slopades. För

beredande av önskvärd förbättring i amanuenspersonalens befordringsförhållanden syntes även kunna tillstyrkas, att en extra ordinarie revisorstjänst inrättades.

Införandet av bokföring enligt hålkortsmetod förutsätter väsentliga förändringar i organisationen av bokföringskontoret. Kontorets arbetsuppgifter kunna, enligt *civilförvaltningen*, i stort sett uppdelas i två grupper, nämligen dels de administrativt betonade göromålen, vilka för närvarande åvila detsamma, och dels arbetet med den centrala bokföringen enligt hålkortsmetod med därtill anslutna granskningsuppgifter i fråga om lokalmyndigheternas räkenskaper. För sistnämnda ändamål beräknar civilförvaltningen personalbehovet enligt följande.

Granskningsdetaljens arbete avsåges skola uppdelas på tre underdetaljer för arméns, marinens respektive flygvapnets jämte vissa andra försvarsmyndigheters räkenskaper. Ledningen av var och en av dessa underdetaljer avsåges skola handhas av en kontorist i lönegrad Eo 9 med biträde av ett kanslibitråde i 7:e lönegraden. För sistnämnda ändamål borde, bland annat, avses ett å bokföringskontoret för närvarande placerat ordinarie kanslibitråde, under det att de båda övriga kanslibitradena borde placeras i Eo 7. På kontoristen komme i första hand ansvaret för den i det föregående berörda titelkontrollen att vila. Med hänsyn till de ingående kunskaper i fråga om titelsystemets uppbyggnad som fördenskull måste krävas av vederbörande måste en placering i 9:e lönegraden anses väl motiverad. För granskningsarbetet i övrigt, innefattande i stort sett den på revisionsbyrån för närvarande ankommande siffergranskningen, erfordrades — såvitt nu kunde bedömas — tillhoppa 12 kontorsbiträden i 4:e lönegraden. Ett å bokföringskontoret placerat ordinarie kontorsbiträde borde tagas i anspråk därför under det att de övriga borde vara extra ordinarie.

För maskindetaljen erfordrades i första hand tillhoppa 11 stansoperatriser, varav 5 borde placeras i lönegrad Eo 4 och återstoden i lönegrad Eo 2. Förutom stansoperatriser erfordrades för handhavande av tabulerings-, sorterings- och collatormaskinerna två maskinskötare varav den ene borde placeras i lönegrad Eo 16 och den andre i lönegrad Eo 12. Civilförvaltningen avsåge att anskaffa allenast en tabuleringsmaskin. Vid sådant förhållande syntes det bliva erforderligt att utnyttja densamma i skift varför två maskinskötare bleve erforderliga. Skulle trots detta maskinkapaciteten visa sig otillräcklig, syntes servicevägen böra anlitas, för vilket ändamål ett belopp av förslagsvis 5 000 kronor borde beräknas under omkostnadsanslaget.

För ledning av gransknings- och maskindetaljerna erfordrades en föreståndare, av vilken komme att krävas såväl tekniskt-organisatoriska som administrativa kvalifikationer. En av hans främsta arbetsuppgifter borde vara att beträffande den betydande personal, tillhoppa 31 personer, vilken han hade sig underställd, fortlöpande sörja för en ändamålsenlig arbetsrutin. Därjämte åläge det honom att svara för alla avstämningar av inkomster, utgifter, postgirosystem och balanser, vilka vore en grundval för systemets tillämpning. Med hänsyn till vad sålunda anförts borde föreståndaren placeras i lönegrad Eo 22 med benämningen kamrerare.

För den direkta ledningen av gransknings- och stansningspersonalens arbete avsåges en kansliskrivare, vilken tillsammans med ett kontorsbiträde utgjorde hålkortsdetaljens expedition. Vederbörande åläge, bland annat, att mottaga och registrera inkommande räkenskapsmaterial, fördela detsamma till handläggning, vederbörligen försett med arbetssedlar, samt slutligen efter

bokföringen omhändertaga verifikationerna och ordna desamma för bindning. För sistnämnda uppgifter borde finnas ett bokbinderi.

De administrativt betonade göromålen innefattade ett flertal arbetsuppgifter av betydande omfattning. Vissa av dessa uppgifter borde fullgöras av bokföringskamreraren. Självfallet måste emellertid denne ägna huvudparten av sin tid åt planläggningen och ledningen av hela kontorets fortlöpande arbete, kontrollen av att vederbörliga kassarapporter, belastningstabeller, huvudböcker m. m. avlämnades i vederbörlig ordning och på föreskriven tid o. s. v. Fördenskull kunde härutöver hans tid tagas i anspråk allenast för vissa särskilt betydande arbetsuppgifter.

Bland kontorets fortlöpande uppgifter kunde i första hand nämnas kontrollen över titelsystemets ändamålsenliga uppbyggnad och riktiga tillämpning. Hit hörde, bland annat, planerandet och uppläggandet av redovisningstitlar, samt den anslagskontroll, som efter återgång till fredsmässig medelshushållning åter bleve en tvingande nödvändighet. En årligen återkommande uppgift, som krävde betydande erfarenhet och avsevärt arbete, vore verkställandet av bokslut och upprättandet av försvarsväsendets sju huvudböcker. För dessa arbetsuppgifter måste under viss tid jämväl större delen av revisors- och amanuenspersonalen å kontoret tagas i anspråk. Kontoret hade vidare att fullgöra ett flertal andra kontrolluppgifter, såsom kontroll av samtliga ut- och inbetalningar över postgiro, av samtliga utlämnade förskott och av redovisningen under titlar för fonder och diverse medel. Bokföringskontorets personal avsåges härjämte att i den mån övriga arbetsuppgifter så medgäve tagas i anspråk för inventeringsförrättningar hos lokalmyndigheterna. Härutöver kunde tilläggas, att lokalmyndigheternas redogörarpersonal i synnerligen stor omfattning vid personliga besök begärde handledning av bokföringskontorets personal i redovisnings- och anslagsfrågor. Den härav föranledda upplysningsverksamheten toge avsevärd tid i anspråk.

För fullgörande av nu nämnda arbetsuppgifter beräknades två revisorer i lönegrad Eo 21 och tre amanuenser i lönegrad Eo 18—15 erforderliga. En av de båda revisorsbefattningarna funnes redan inrättad. På revisorerna borde i första hand ankomma ansvaret för gransknings- och kontrolluppgifternas fullgörande, varvid den ene komme att främst tagas i anspråk för anslagskontroll och åtgärdande av från granskningsavdelningen inkommande rapporter om bokföringsfel. Den andre revisorn borde vara kamrerarens närmaste arbetsbiträde vid fullgörandet av kvalificerade arbetsuppgifter och borde därvid handhåva den löpande översynen över titel- och redovisningssystemet. De särskilda kontrolluppgifterna borde fördelas på lämpligt sätt mellan de båda revisorerna, vilka därvid kunde erhålla biträde av amanuenserna.

Chef för bokföringskontoret vore för närvarande en kamrerare i lönegrad A 24. Bokföringskamrerarens arbete hade under de senaste åren blivit avsevärt mera komplicerat genom ansvällningen av det centrala bokföringsarbetet och tillkomsten av nya arbetsuppgifter. Icke minst hade detta varit följden av att han numera hade att förrätta sju årsbokslut och upprätta lika många huvudböcker ävensom av uppspaltningen av försvarets fastighetsfond på tre delfonder och tillkomsten av försvarets bostadsanskaffningsfond.

Härutöver komme i och med införandet av central bokföring enligt hålkortsmetod ytterligare ett betydande ansvar och betungande arbetsuppgifter att åläggas bokföringskamreraren. Även om den direkta ledningen av den nya hålkortsavdelningens löpande arbete omhänderhades av kamreraren i 22:a lönegraden, komme dock i första hand ansvaret för hela försvarets bokföring att i och med omläggningen främst åvila föreståndaren för bokföringskontoret. För att å befattningen skulle kunna erhållas en i alla dessa av-

seenden fullt kompetent befattningshavare, ansåge civilförvaltningen ofrånkomligt att densamma placerades i lönegrad A 26.

Vad civilförvaltningen sålunda föreslagit beträffande bokföringskontoret innebär i fråga om åmbetsverkets personalförteckning upptagna befattningar, att en kamrerarbefattning i A 24 uppflyttas i lönegrad A 26 samt att en befattning som kamrerare i lönegrad Eo 22 och en befattning som revisor i lönegrad Eo 21 tillkomma samt i övrigt att medel borde beräknas för 3 amanuenser (Eo 18—15), 2 maskinskötare, 1 i Eo 16 och 1 i Eo 12, 1 kansli-skrivare (Eo 11), 3 kontorister (Eo 9), 2 kanslibiträden (Eo 7), 12 kontorsbiträden (Eo 4) samt 11 stansoperatriser, därav 5 i Eo 4 och 6 i Eo 2.

Utredningsmannen har intet haft att erinra mot nyinrättande av 1 befattning för revisor i Eo 21. Vad åter anginge förslaget att höja kamreraren från A 24 till A 26, kunde utredningsmannen ej finna tillräckliga skäl föreligga därför, så länge man ej vunnit närmare erfarenhet om betydelsen för kamrerarens arbete och ansvar av hålkortsredovisningens genomförande. Beträffande personaluppsättningen i övrigt för de administrativa arbetsuppgifterna har utredningsmannen endast — i viss anslutning till ett uttalande av civilförvaltningen — velat betona, att personalen å bokföringskontoret borde i all möjlig utsträckning deltaga i inventeringsförrättningarna vid lokalmyndigheterna, därvid i erforderlig mån samverkan borde åvägbringas mellan kameralbyrån och revisionsbyrån. Beträffande löneställningen för granskningspersonalen syntes för närvarande icke vara skäl att förorda annan ändring i civilförvaltningens förslag än att 1 extra ordinarie kanslibitråde samt 3 extra ordinarie kontorsbiträden borde ersättas av motsvarande antal ordinarie biträden i A 7 respektive A 4.

Den för den egentliga maskindetaljen avsedda kansli-skrivartjänsten, vilken redan funnes inrättad såsom extra ordinarie, syntes böra vid hålkortsredovisningens utsträckande till att omfatta hela försvarsväsendet omedelbart ombildas till ordinarie befattning (A 11).

Med stöd av resultatet av en jämförande undersökning vid bland annat centrala värnpliktsbyråns statistikdetalj har utredningsmannen föreslagit att, i stället för den föreslagne maskinskötaren i Eo 16, en såsom maskintekniker betecknad tjänsteman i lönegrad Eo 15 anställdes hos civilförvaltningen. Vad åter anginge förslaget om anställande av ytterligare en maskinskötare, placerad i lönegrad Eo 12, hade det vid jämförelse med förhållandena vid centrala värnpliktsbyrån icke syntes motiverat att för ändamålet i fråga anställa en befattningshavare i så hög lönegrad som den föreslagna. Med hänsyn bland annat till att denne maskinskötare huvudsakligen syntes komma att arbeta efter den förut berörde maskinteknikerns anvisningar, kunde utredningsmannen för sin del ej tillstyrka, att befattningen uppföres i högre lönegrad än Eo 9. Vid sådant förhållande borde benämningen kontorist lämpligen användas för ifrågavarande befattningshavare.

Beträffande den föreslagne föreståndaren för gransknings- och maskindetaljerna, kamrerare i Eo 22, har utredningsmannen förordat att benämningen kamrerare utbyttes mot »biträdande kamrerare».

Utredningsmannens förslag beträffande bokföringskontoret innebär nyinrättande av 1 kansliskrivarbefattning i A 11 i utbyte mot 1 i Eo 11, 1 kanslibiträdesbefattning i A 7, 3 kontorsbiträdesbefattningar i A 4, 1 befattning för biträdande kamrerare i Eo 22 och 1 revisorsbefattning i Eo 21 samt behov av följande extra ordinarie personal i lägre lönegrader än 21, nämligen 3 amanuenser (Eo 18—15), 1 maskintekniker i Eo 15, 4 kontorister (Eo 9), 1 kanslibitråde (Eo 7), 9 kontorsbiträden (Eo 4) samt 11 stansoperatriser, varav 5 i Eo 4 och 6 i Eo 2.

För kameralavdelningens personaldetalj har *civilförvaltningen* ansett erforderlig en förste amanuens i Eo 18, vilken såsom biträde för upprättande av avlöningslistor, förande av matriklar m. m. borde ha ett kanslibitråde i lönegrad Eo 7.

För den på civilförvaltningen i enlighet med statsmakternas beslut vid 1945 års riksdag (proposition 1945: 170, riksdagens skrivelse nr 353) ankommande blankettgranskningen finnes å kameralavdelningen organiserad en blankett-detalj. Civilförvaltningen har icke ifrågasatt ändring i den för detaljen beslutade personaluppsättningen, vilken — förutom en detaljchef, revisor i Eo 21 — upptager 3 amanuenser (Eo 18—15), 1 assistent i Eo 11, 1 kanslibitråde (Eo 7) och 2 kontorsbiträden (Eo 4). Därjämte har för tjänstgöring å detaljen avsetts en pensionerad officer i arvodesbefattning (Oa 10).

Utredningsmannen har ifrågasatt, om tillräcklig anledning föreläge att för blankett-detaljen avse även en pensionerad officer. Ännu syntes behov av sådan befattningshavare icke ha uppstått. Då vidare en officer svårigen kunde behärska samtliga försvarsgrenars blankettfrågor, syntes befattningen utan större olägenhet kunna utgå ur organisationen.

Revisionsbyrån.

Revisionsbyrån är enligt civilförvaltningens förslag — i huvudsaklig anslutning till nuvarande organisation — uppdelad på ett sekretariat med därtill ansluten expedition och skrivcentral, två revisionskontor (I och II) för arméns räkenskaper, ett revisionskontor (III) för marinens landräkenskaper samt den s. k. sjörevisionen för marinens fartygsräkenskaper, ett revisionskontor (IV) för flygvapnets räkenskaper, ett revisionskontor (V) för avlöningsräkenskaper ävensom den s. k. undersökningsdetaljen, avsedd för undersökning av mera allmänna, större delar av försvarsförvaltningen berörande spörsmål.

Civilförvaltningen har i fråga om personalbehovet för revisionsbyrån anfört i huvudsak följande.

De av ämbetsverket i det föregående berörda svårigheterna att med säkerhet bedöma utgångspunkterna för en uppskattning av personalbehovet för de delar av ämbetsverket, vilkas arbetsunderlag huvudsakligen utgjordes av försvarets lokala myndigheters räkenskaper och verifikationer, gjorde sig särskilt gällande i fråga om revisionsbyrån. För att i detta hänseende erhålla någon utgångspunkt hade civilförvaltningen beräknat räkenskapsmaterialet komma att omfatta cirka 2 miljoner verifikationer. Civilförvaltningen hade vidare i personalbesparande syfte i likhet med 1941 års förvaltningsutredning förutsatt, att den revisors- och amanuenspersonalen åliggande granskningen skulle omfatta allenast en viss del av räkenskapsmaterialet, av

civilförvaltningen beräknad till 75 %. Även dessa beräkningar vore emellertid i vissa avseenden osäkert grundade.

Övergången till central bokföring enligt hålkortsmetod komme att i avsevärd grad påverka revisionsbyråns arbete och personalbehov. Detta toge sig i första hand uttryck däri, att den med siffergranskning sysselsatta personalen å byrån, innefattande huvudparten av den kvinnliga biträdespersonalen å de revisionskontor, vilka handhade allmänna revisionsuppgifter, bleve överflödig i och med att motsvarande arbetsuppgifter förlades till kameralbyråns bokföringskontor för att där fullgöras i samband med bokföringen. Då det icke kunde anses uteslutet, att de avsevärda förändringar i revisionsbyråns personaluppsättning, som sålunda i första hand bleve följden av hålkortsbokföringens genomförande, jämväl i andra avseenden borde föranleda vissa ändringar i byråns organisation för fred, hade civilförvaltningen ansett sig icke utan en närmare erfarenhet därav kunna framlägga definitiva beräkningar rörande revisionsbyråns personalbehov.

Med utgångspunkt från vad sålunda anförts hade civilförvaltningen inskränkt sig till att föreslå allenast vissa förändringar, vilka framstode såsom under alla omständigheter erforderliga för att revisionsverksamheten skulle kunna vidmakthållas i förutsatt omfattning.

Sålunda borde med hänsyn till de arbetsuppgifter, som komme att åvila byråns sekretariat, för detsamma nyinrättas 1 byråsekreterarbefattning i Eo 21 i utbyte mot en befattning såsom förste amanuens.

De för närvarande på tre expeditioner uppdelade registrerings- och expedieringsgöromålen borde centraliseras till en under byråns sekretariat hörande, för dess samtliga underavdelningar gemensam expedition. På föreståndaren för denna expedition komme att vila ett omfattande registreringsarbete samt därjämte åliggande att föra aktoratsbok m. m. Med hänsyn till dessa arbetsuppgifter ansåge civilförvaltningen det berättigat, att för föreståndaren inrättades 1 befattning i lönegrad A 9.

Med införandet av central bokföring enligt hålkortsmetod komme vissa för närvarande å revisionsbyrån ankommande arbetsuppgifter att överflyttas å bokföringskontorets granskningsdetalj. Den med dessa arbetsuppgifter sysselsatta personalen, vilken — såsom civilförvaltningen i det föregående framhållit — beräknades i fredstid komma att omfatta 4 kontorister och 36 kontorsbiträden, bleve därför i princip överflödig. För tillgodoseende av därefter kvarstående behov av biträdespersonal för mindre kvalificerade uppgifter å de revisionskontor, som sysslade med allmän revisionsverksamhet, beräknade civilförvaltningen sammanlagt 7 kontorsbiträden i lönegrad Eo 4. Nettobesparingen av personal omfattade således 4 kontorister samt 29 kontorsbiträden.

Civilförvaltningens beräkningar av den personal för revisionsbyrån, som civilförvaltningen anser erforderlig för att byrån skall kunna fullgöra sina arbetsuppgifter, innefatta, vad beträffar antalet ordinarie befattningar och befattningar i högre lönegrad än 20, utökning med 3 befattningar i Eo 21, nämligen, förutom förenämnde byråsekreterare, 2 revisorer avsedda för föreståndare för revisionslotter och med förenämnda kontoristbefattning i A 9 samt, vad beträffar övrig extra ordinarie personal, 1 revisor i Eo 20, 30 amanuenser (Eo 18—15), 5 kanslibiträden (Eo 7) och 18 kontorsbiträden (Eo 4). Därutöver har föreslagits inrättande för den på sjörevisionen ankommande förrådskontrollen av 1 arvodesbefattning i UO 7 för en pensionerad underofficer.

Utredningsmannen har föreslagit viss omorganisation av revisionsbyrån samt i anslutning därtill vissa personalbegränsningar i förhållande till civilförvaltningens förslag. Härom har utredningsmannen anfört i huvudsak följande.

Det kunde med skäl ifrågasättas, om det skulle vara nödvändigt att konstant utföra författnings- och därmed jämförlig granskning till så stor del av räkenskapsmaterialet som 75 %. Det syntes under normala förhållanden vara tillräckligt, därest omkring 60 % av verifikationerna underkastades granskning av nu ifrågasatt slag. Att minska revisionspersonalen i fullt samma proportion som reduceringen av procenttalet syntes dock ej vara tillräddigt. Sälunda borde viss personal vara disponibel för tillfälligt uppträdande behov av mera ingående granskning av särskilda räkenskaper. Någon generell reduktion av granskningen borde ej ske beträffande undersökningsdetaljen och för närvarande knappast heller i fråga om sjörevisionen, på grund av där rådande speciella förhållanden. Med nu tillämpat system beträffande granskningen av löneklassuppflyttningar kunde någon inskränkning av dylikt arbete ej nu genomföras. Tillräcklig personal måste också finnas å revisionsbyrån för bedrivande i erforderlig omfattning av den viktiga inventeringsverksamheten.

Från nu angivna utgångspunkter borde i förhållande till civilförvaltningens förslag 4 amanuensjänster kunna indragas å revisionsbyrån. Med hänsyn jämväl till den personalminskning i förhållande till personalläget den 1 januari 1946, som enligt civilförvaltningens förslag skulle ske å nämnda byrå, vore det uppenbart, att en så avsevärd arbetsminskning komme att inträda för den ledande revisionspersonalen, att frågan om revisionsbyråns inre organisation måste upptagas till omprövning.

Att börja med syntes en sammanslagning av de nuvarande I och II revisionskontoren kunna äga rum. Dessa kontor sysslade båda med samma slag av räkenskaper, nämligen de regionala och lokala armémyndigheternas. De räkenskaper, som hänförde sig till lantförsvaret tillhörande skolor och anstalter av olika slag, kunde utan olägenhet överflyttas till nuvarande IV revisionskontoret, vilket eljest skulle bliva ett kvantitativt väl litet kontor för att bibehållas såsom självständigt. Ifrågasättas kunde även att inflytta sjörevisionen i det med granskning av marinens landräkenskaper sysselsatta III revisionskontoret. Tiden syntes emellertid icke vara inne att taga ställning till detta spörsmål, då närmare erfarenhet ännu ej vunnits om fartygsräkenskapernas omfattning under fredsforhållanden.

Utöver ovan angiven åtgärd syntes ytterligare en jämkning i avseende å den ledande revisionspersonalen kunna vidtagas. Såsom föreståndare för revisionsbyråns sekretariat funnes nu en extra ordinarie förste byråsekreterare (Eo 26). Dennes huvudsakliga uppgifter vore att granska alla anmärkningar, innan de utställdes till förklaring, att verka för enhetlighet i revisionsbyråns verksamhet samt att delge föreståndarna för revisionskontoren (motsvarande detaljer) iakttagelser beträffande anmärkningsanledningar och dylikt, att i revisionsbyråchefens ställe närvara vid avgörande av besvärsmål samt att föredraga och avgiva förslag till åtgärd i anledning av inkomna rapporter över av byrån verkställda inventeringar. Övriga viktigare göromål utgjordes huvudsakligen av sådana, som grundade sig på förste byråsekreterarens ställning såsom föreståndare för sekretariatet med därtill ansluten expedition och skrivcentral.

På grund av den vidtagna respektive förestående avvecklingen av den utav beredskapen föranledda ökade revisionsverksamheten syntes behovet av en

under revisionsbyråchefen ställd särskild förste byråsekreterare med huvudåliggande att sammanhålla revisionsarbetet i hög grad kunna reduceras. Vad särskilt anginge uppgiften att verka för enhetlighet de olika revisionskontoren emellan, minskades denna uppgift i betydelse, då antalet kontorschefer nedginge med två. Med den löneställning, som tillkomme revisionskommisarierna — 26:e lönegraden — kunde det krävas av dessa tjänstemän, att de skulle helt svara för anmärkningarnas såväl form som innehåll. Sjörevisionens och undersökningsdetaljens uppgifter vore av så särpräglad art, att en sammanknytning av dessa med revisionen i övrigt genom särskild tjänsteman icke kunde vara erforderlig. Under förutsättning att, såsom civilförvaltningen föreslagit, en byråsekreterare i Eo 21 stadigvarande ställdes till revisionsbyråchefens förfogande, syntes tillräcklig anledning icke längre finnas att bibehålla den extra ordinarie förste byråsekreterartjänsten å sekretariatet.

Det syntes vara ändamålsenligt, att den enligt civilförvaltningens instruktion till sekretariatet anslutna undersökningsdetaljen närmare än som i verkligheten blivit fallet sammanfördes med sekretariatet och ställdes under revisionsbyråchefens direkta överinseende. Vid ett samordnande av undersökningsdetaljen med sekretariatet syntes »centralkontor» vara en lämplig sammanfattande benämning.

Beträffande personaluppsättningen å revisionsbyråns olika underavdelningar har utredningsmannen anfört i huvudsak följande.

Av fem extra ordinarie kontorsbiträden som civilförvaltningen beräknat för den expedition med skrivcentral, som skulle anknutas till det av utredningsmannen föreslagna centralkontoret, syntes 1 biträde böra göras till ordinarie (A 4) samt 1 uppföras såsom skrivbiträde (Eo 2).

Vid sammanslagning av I och II revisionskontoren bortföle den extra ordinarie revisionskommisariatstjänst (Eo 26), som vore avsedd för II kontoret. Beträffande personalen å det sammanslagna nya revisionskontoret borde, vid minskning av granskningens omfattning i enlighet med vad som förordats, förslagsvis 2 amanuenser kunna utgå. Vidare borde antalet kontorsbiträden kunna minskas med ett (Eo 4).

Med hänsyn särskilt till den förordade beskringen av granskningens omfattning kunde antalet amanuenser vid III revisionskontoret nedsättas från 7 till 5.

Vad sjörevisionen beträffade syntes antalet rustade fartyg komma att efter beredskapens upphörande nedgå i högre grad än som komme till uttryck i den personalreduktion för sjörevisionens del, som civilförvaltningen föreslagit i förhållande till personalläget den 1 januari 1946. — Utredningsmannen ville ifrågasätta införande — på sätt tillämpas i riksräkenskapsverket — av en kategori av revisionsassistenter, placerade i lönegrad A 18 å sjörevisionen, där arbetsuppgifterna vore av den speciella art, att en dylik personalkategori skulle vara särskilt lämplig. Den ifrågavarande å sjörevisionen nu tjänstgörande personalen innehade i regel icke högre formell kompetens, varför det för dessa befattningshavare syntes komma att möta svårigheter att erhålla befordran till lönegrad A 21 i konkurrens med högre kvalificerade befattningshavare. För sjörevisionen borde för den skull i stället för av civilförvaltningen föreslagna 4 amanuenser (Eo 18—15) beräknas 3 revisionsassistenter i A 18 samt 1 extra ordinarie tjänsteman i Eo 15. — Den för sjörevisionen nu upptagne pensionerade officeren, Oa 10, borde utgå såsom obehövlig.

Frågan om omfattningen av och sättet för kontrollen å löneklassplaceringar borde göras till föremål för ingående undersökning, därvid även syntes böra

tagas under övervägande, om ej för vissa arbetsuppgifter, som nu utfördes av revisors- och amanuenspersonal, skulle huvudsakligen kunna tagas i anspråk revisionsassistenter, eventuellt även på uppgifterna i fråga specialiserade befattningshavare i än lägre lönegrad. Den beräknade personalen i övrigt å V revisionskontoret syntes i anslutning till den förordade allmänna begränsningen av räkenskapsgranskningen böra i förhållande till civilförvaltningens förslag minskas med ett kanslibitråde och ett kontorsbitråde, båda extra ordinarie.

I förhållande till civilförvaltningens personalberäkningar innebär utredningsmannens förslag indragning av 2 befattningar i Eo 26, varav 1 för förste byråsekreterare och 1 för revisionskommissarie, ökning med 3 revisionsassistenter i A 18, 1 kontorsbitråde i A 4 och 1 skrivbitråde i Eo 2 samt minskning med 7 befattningar i Eo 18—15, 1 i Eo 7 och 4 i Eo 4 samt 1 arvodesbefattning i Oa 10.

Advokatfiskalskontoret.

I överensstämmelse med den av ämbetsverket hävdade uppfattningen att befattningar, som ovedersägligen äga karaktär av nyckelbefattningar, böra vara ordinarie, hemställer *civilförvaltningen*, att advokatfiskalsbefattningen, nu i Eo 28, uppföres å ordinarie stat.

Förutom de nuvarande befattningarna såsom advokatfiskal och biträdande advokatfiskal samt två byråsekreterarbefattningar beräknar civilförvaltningen för juristgöromål 4 amanuenser i lönegrad Eo 18. Av dessa erfordras en för bevakningsuppgifter, d. v. s. bevakande och vidmakthållande av kronans rätt mot personer, som ålagts ersättningsskyldighet. Då den fredsmässiga omfattningen av bevakningsarbetet för närvarande icke kunde med säkerhet överblickas och dessutom bleve beroende av de nya bestämmelser angående avskrivning av kronans fordringar, som syntes vara att förvänta, inskränkte sig civilförvaltningen till att för ifrågavarande arbete föreslå nämnde amanuens samt en med årsarvode av 6 000 kronor anställd tjänsteman.

Beträffande den biträdande personalen har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Huvuddiariet fördes för närvarande av ett kanslibitråde i A 7. På grund av att på innehavaren av ifrågavarande registratorstjänst måste ställas större krav på självverksamhet och omdöme än vad fallet eljest vore beträffande byråregistratorer finge det anses befogat, att ifrågavarande befattning placerades i lönegraden A 11.

För registrering av fatalier m. m. erfordrades en särskild tjänsteman. På grund av de krav på omdöme och noggrannhet, som måste ställas på ifrågavarande tjänsteman, borde befattningen placeras lägst i lönegrad Eo 7.

För skrivandamål slutligen erfordrades minst 4 kontorsbiträden i lönegrad Eo 4.

Utredningsmannen har ifrågasatt, om ej kostnaden för den arvodesbefattning, som avsetts för bitråde med bevakningsuppgifter, borde beräknas å det avvecklingsanslag, som civilförvaltningen ansett vara erforderligt för, bland annat, advokatfiskalskontoret under budgetåret 1946/47. Det syntes utredningsmannen icke föreligga tillräcklig anledning att upptaga befattningen för

den tjänsteman som hade att föra huvuddiariet i högre löneställning än såsom kontorist (A 9).

Gemensam personal.

För registratorskontoret beräknar civilförvaltningen som biträdespersonal tre kontorsbiträden i lönegrad Eo 4.

Beträffande vaktmästarpersonalen har civilförvaltningen anfört, att frågan om behovet av dylik personal helt bleve beroende på utformningen av de lokaler, i vilka ämbetsverket slutligen komme att inrymmas, varför slutligt ställningstagande till behovet av vaktmästarpersonal icke kunde tagas i detta sammanhang. Det på grundval av redan föreliggande erfarenheter beräknade minimibehovet av expeditionsvakter, som under alla omständigheter komme att föreligga, uppginge — med bortseende från förste expeditionsvakten — till 20 befattningshavare. Av nämnda personal vore för närvarande å civilförvaltningens personalförteckning uppförda två expeditionsvakter såsom ordinarie i lönegrad A 5. Detta antal stode uppenbarligen icke i rimlig proportion till det betydande antalet expeditionsvakter. Då dessutom vissa vaktmästarpersonalen åliggande uppgifter, såsom handhavande av värdepост och andra med kassans verksamhet förbundna göromål, krävde en högre grad av pålitlighet och omdöme, syntes det vara befogat att bereda ordinarie ställning åt ytterligare ett antal expeditionsvakter. Civilförvaltningen har för denskull föreslagit, att ytterligare 3 expeditionsvakter erhöles ordinarie anställning. Övriga 15 expeditionsvakter borde upptagas såsom extra ordinarie i Eo 5.

Bindningen av samtliga försvarsväsendets lokala myndigheters räkenskaper borde enligt civilförvaltningen i fortsättningen fullgöras inom ett i ämbetsverket ingående bokbinderi. För detta erfordrades två bokbindare, av vilka den ene borde vara föreståndare och placeras i lönegrad Eo 6 och den andre lämpligen placeras i lönegrad Eo 5. Härutöver erfordrades tillhoppa fyra bokbinderibiträden, vilka borde erhålla ett månatligt arvode av 225 kronor.

För omhändertagande av civilförvaltningens inventarieuppsättning, omfattande bland annat ett betydande antal kontorsmaskiner av skilda slag, har civilförvaltningen föreslagit inrättande av 1 befattning för pensionerad underofficer i UO 7.

För betjänande av civilförvaltningens telefonväxel erfordrades tillhoppa 3 telefonister, varav 1 borde placeras i lönegrad Eo 4 och de övriga i lönegrad Eo 2.

Civilförvaltningen har slutligen beräknat 2 000 kronor erforderliga för anlåtande av experter.

Utredningsmannen har ansett det begärda antalet expeditionsvakter vara väl högt tillmätt. Av en närmare beräkning huru personalbehovet komme att ställa sig efter inflyttandet i de nya lokaler, som för civilförvaltningen skulle uppföras i anslutning till övriga militära förvaltningsbyggnader på Ladugårdsgårde, framginge, att det framtida behovet av expeditionsvaktspersonal skulle uppgå till 16 personer. För tiden intill inflyttningen i de nya

Befattningar		Nuvarande antal	Civilförvalt- ningens förslag Ökning + Minskning —	Summa	Utrednings- mannens förslag Ökning + Minskning —	Summa
C 12	Generaldirektör	1	—	1	—	1
C 8	Krigsråd	—	+ 3	3	—	—
A 30	”	3	— 3	—	—	3
A 28	Byrådirektör	—	+ 2	2	+ 1	1
	Advokatfiskal	—	+ 1	1	+ 1	1
Eo 28	Byrådirektör	1	— 1	—	— 1	—
	Advokatfiskal	1	— 1	—	— 1	—
A 26	Förste byråsekreterare	1	+ 1	2	+ 2	3
	Kamrerare	—	+ 1	1	—	—
	Revisionskommisarie	4	—	4	—	4
Eo 26	Förste byråsekreterare	3	—	3	— 3	—
	Revisionskommisarie	1	—	1	— 1	—
A 24	Förste byråsekreterare	1	—	1	+ 1	2
	Pensionskamrerare	1	—	1	—	1
	Kamrerare	2	— 1	1	—	2
Eo 24	Förste byråsekreterare	1	—	1	—	1
	Förste revisor	2	—	2	—	2
	Biträdande advokatfiskal	1	—	1	—	1
Eo 22	Biträdande kamrerare	—	+ 1	1	+ 1	1
A 21	Byråsekreterare	4	—	4	+ 1	5
	Revisor	15	—	15	—	15
	Registrator	1	—	1	—	1
Eo 21	Byråsekreterare	4	+ 3	7	+ 2	6
	Revisor	4	+ 5	9	+ 4	8
Eo 20	”	1	—	1	—	1
A 18	Revisionsassistent	—	—	—	+ 3	3
Eo 18—						
14	Amanuens och motsvarande	45	+ 13	58	+ 5	50
Eo 16	Maskinskötare	—	+ 1	1	—	—
A 15	Kassör	1	—	1	—	1
Eo 15	Maskintekniker	—	—	—	+ 1	1
Eo 12	Maskinskötare	—	+ 1	1	—	—
A 11	Kansliskrivare	1	+ 1	2	+ 1	2
Eo 11	”	1	—	1	— 1	—
	Assistent	1	—	1	—	1
A 9	Kontorist	—	+ 2	2	+ 6	6
Eo 9	”	2	+ 3	5	+ 2	4
A 7	Förste expeditionsvakt	1	—	1	—	1
	Förrådsförman	1	—	1	—	1
	Kanslibitråde	11	— 3	8	— 2	11
Eo 7	”	12	+ 2	14	— 2	10
Eo 6	Bokbinderiföreståndare	—	+ 1	1	+ 1	1
A 5	Expeditionsvakt	2	+ 3	5	+ 3	5
Eo 5	”	8	+ 7	15	+ 2	10
	Bokbindare	1	—	1	—	1
A 4	Kontorsbiträde	13	—	13	+ 7	20
Eo 4	”	44	+ 16	60	— 1	43
	Telefonist	1	—	1	—	1
	Stansoperatris	—	+ 5	5	+ 5	5
Eo 2	”	—	+ 6	6	+ 6	6
	Skrivbiträde	6	— 6	—	+ 1	7
	Telefonist	2	—	2	—	2
	Summa	1205	+ 63	268	+ 46	251

¹ Utöver denna personal voro den 1 januari 1946 — med avlöning från avvecklingsanslag — anställda 186 befattningshavare.

lokalerna skulle ytterligare 5 expeditionsvakter erfordras. Härtill skulle komma 2, i civilförvaltningens petitaskrivelse ej berörda expeditionsvakter för handhavandet av civilförvaltningens blankettförråd, till dess detta efter inrättandet av försvarets centrala bok- och blankettförråd kunde indragas. Utredningsmannen, som ej funnit skäl att framställa erinran mot att antalet ordinarie expeditionsvakter utökades till 5, har därutöver räknat med 10 extra ordinarie expeditionsvakter. För den övergångsvis behövliga personalen borde avses extra och tillfälliga expeditionsvakter, eventuellt avlönade från avvecklingsanslag.

Som en sammanfattning av sitt förslag har utredningsmannen anfört i huvudsak följande.

Med de föreslagna ändringarna i civilförvaltningens förslag skulle antalet ordinarie tjänster ökas från begärda 70 till 89 samtidigt som antalet extra ordinarie befattningar skulle reduceras från beräknade 198 till 162. Sammanlagt skulle ifrågasvarande tjänster, som i civilförvaltningens förslag upptoges till 268, stanna vid 251. Av dessa siffror framginge, att proportionen mellan ordinarie och extra ordinarie personal skulle vid bifall till utredningsmannens förslag ej obetydligt förbättras i förhållande till civilförvaltningens anslagsäskanden.

Civilförvaltningen har beräknat avlöningskostnaderna för den föreslagna personaluppsättningen till 1 622 000 kronor. Utöver detta medelsbehov beräknar civilförvaltningen behov av vissa ytterligare medel för anställande övergångsvis av personal, i första hand för slutförande av siffergranskningen av de på tiden före den 1 juli 1946 belöpande räkenskaper, vilka då återstå att granska å revisionsbyrån, men även på den grund att den för hålkortsdetaljen avsedda personalen till en början icke kan beräknas uppnå det av civilförvaltningen förutsatta arbetsresultatet. Då säkra hållpunkter för bedömning av dessa tillfälligt föreliggande medelsbehov för närvarande icke föreligga, har civilförvaltningen anmält sin avsikt att sedermera hemställa om bemyndigande att få överskrida vederbörliga anslagsposter med erforderliga belopp.

De föreslagna personalförändringarna i förhållande till civilförvaltningens nuvarande uppsättning av ordinarie och extra ordinarie personal framgå av en *sammanställning*, vilken torde få införas i statsrådsprotokollet.

Vid anmälan i årets statsverksproposition (bilagan fjärde huvudtiteln, punkt 6) av medelsbehovet under anslaget till Krigsmaterielverket: Avlöningar erinrade jag, att från olika håll framhållits behovet av en omprövning av försvarets centrala förvaltningsorganisation. För egen del anförde jag, bland annat, att frågan huruvida en dylik omprövning borde företagas av 1945 års försvarskommitté då ännu icke kunde bedömas. I vart fall kunde kommittén först sedan preliminära resultat nåtts i fråga om försvarets allmänna organisation upptaga spörsmålet om erforderliga ändringar i förvaltningsorganisationen. En annan ordning för frågans behandling skulle — anförde jag — enligt mitt förmenande kunna avsevärt försena slutförandet av kommitténs huvuduppdrag. Vid de fortsatta övervägandena av denna fråga

har jag funnit en dylik försening vara att befara, därest ifrågavarande omfattande fråga skulle hänskjutas till den redan mycket betungade försvarskommittén. Å andra sidan föreligger mellan försvarskommitténs uppdrag och det nu aktuella ett sådant samband, att det är erforderligt att vid utredningsarbetet hålles en nära kontakt. En lämplig anordning har synts mig vara, att den nu föreliggande uppgiften anförtros åt en särskild utredning med sådan sammansättning att ett nära personligt samband mellan de båda utredningarna tryggas utan att därför försvarskommittén såsom sådan betungas. Frågan om tillsättande av en dylik utredning för översyn av den centrala försvarsförvaltningens organisation ämnar jag framdeles anmäla för Kungl. Maj:t.

Såsom jag anfört vid anmälan i årets statsverksproposition av äskandena under fjärde huvudtiteln är det av där närmare angivna skäl icke möjligt att, i avbidan på en utredning av nyss angivna art, uppskjuta ett ställningstagande till föreliggande förslag om personalökningar vid olika förvaltningsmyndigheter. Självfallet är det dock, såsom jag också tidigare framhållit, av den största vikt att den utökning av personalorganisationen som prövas böra ske icke genomföres på sådant sätt att ett framtida övervägande av dessa frågor i avgörande grad bindes.

Dessa riktlinjer för bedömandet av frågor om personalökningar vid de centrala förvaltningsmyndigheterna äga givetvis sin giltighet även för civilförvaltningen. I betraktande av verkets centrala ställning inom försvarsorganisationen med inriktning väsentligen på ekonomiska och administrativa spörsmål är det uppenbart, att civilförvaltningens personalorganisation bör beräknas på sådant sätt att personalrekryteringen kan bli god.

Civilförvaltningens nu framlagda förslag till personalorganisation innebär betydande personalökningar. Förslaget innebär även, att viss personal, särskilt i högre befattningar, erhåller ordinarie anställning och, i en del fall, förbättrad löneställning. I vissa fall grunda sig förslagen på förutsättningen att smärre ändringar i ämbetsverkets fastställda organisation vidtagas. Civilförvaltningen har, enligt vad verket angiver, strävat efter att i sina till grund för förslaget liggande beräkningar komma till mera slutgiltiga resultat men har framhållit, att vissa osäkerhetsmoment föreligga, särskilt i fråga om de delar av verket, för vilka arbetsunderlaget huvudsakligen utgöres av lokalmyndigheternas räkenskapsmaterial, d. v. s. i första hand de delar, där revisionsverksamhet förekommer. Detsamma torde väl för övrigt, särskilt med hänsyn till den beslutade omläggningen av bokföringen, gälla de delar av verket, som syssla med bokföringsuppgifter.

Med hänsyn till omfattningen av civilförvaltningens förslag och de olika problem, som uppstålla sig vid en bedömning av detsamma, har jag ansett det tveksamt, om ett remissförfarande i vanlig ordning skulle kunna ge den överskådlighet och den belysning av frågorna, som erfordras för en prövning av förslaget. Större fördelar i angivna hänseenden ha synts mig stå att vinna, om förslaget i dess helhet underkastades en enhetlig granskning ur såväl arbetsorganisatoriska och lönetekniska som allmänt administrativa synpunkter i övrigt. Den utredning som i dessa hänseenden enligt det föregående

verkställt av särskilt tillkallad utredningsman har i väntan på den förutnämnda översynen av förvaltningsorganisationen inriktats på en undersökning av vilka ändringar i personalorganisationen som äro närmast erforderliga och kunna vidtagas utan att hindra en översyn av förvaltningsorganisationen i dess helhet. Utredningen innefattar förslag om vissa begränsningar i civilförvaltningens förslag, särskilt beträffande revisionsbyrån. Vid avvägningen av proportionen mellan ordinarie och extra ordinarie personal har utredningsmannen ansett sig böra sträcka sig något längre än civilförvaltningen. Som ett allmänt omdöme om civilförvaltningens förslag har utredningsmannen anført, att den av verket förordade personaluppsättningen i allmänhet icke tilltagits alltför riklig. I anledning av den av utredningsmannen ifrågasatta decentraliseringen av ärenden till civilförvaltningen har jag uppdragit åt ämbetsverket att till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande de grupper av ärenden i vilka beslutanderätten må kunna överflyttas från Kungl. Maj:t till civilförvaltningen. I den mån ett genomförande av dylika åtgärder erfordrar riksdagens medverkan torde frågan få i annat sammanhang underställas riksdagen.

Civilförvaltningen har av närmare anförda skäl föreslagit, att ämbetsverkets tre byråchefsbefattningar, nu placerade i A 30 med benämningen krigsråd, måtte uppföras i C 8. Ämbetsverket har jämväl ansett, att omfattningen av dess byråer motiverade benämningen avdelningar å dessa enheter och i anslutning därtill föreslagit benämningen avdelningschefer å krigsråden. Frågan om krigsrådens löneställning berördes av civilförvaltningen jämväl i dess medelsäskanden för innevarande budgetår. Föredragande departementschefen anförde härom (prop. 1945: 170, s. 202), att denna fråga uppenbarligen sammanhänge med spörsmålet om byråchef- och rådstjänsternas lönegrads-placering överhuvudtaget, varför han icke funne anledning att ingå på frågan. För egen del anser jag frågan om löneställningen för krigsråden i civilförvaltningen vara väl värd övervägande. Såsom utredningsmannen framhållit är emellertid frågan om en allmän differentiering i lönehänseende av byråchef- och rådstjänsterna föremål för prövning. Jag finner mig icke kunna förorda, att förevarande spörsmål utbrytes ur det större sammanhanget och prövas isolerat från detta och kan därför icke nu tillstyrka civilförvaltningens förslag. Ej heller finner jag anledning upptaga frågan om ändrad benämning av de nuvarande byråerna.

Användning av extra ordinarie befattningar i högre lönegrad innebär otvivelaktigt nackdelar bland annat därigenom att vikariatslöneförordnanden genom ett flertal lönegrader i regel bliva en följd därav. Jag anser mig med hänsyn härtill böra tillstyrka, att till ordinarie anställning överföras vissa högre tjänster som redan nu kunna förutses bliva erforderliga även efter en omprövning av civilförvaltningens organisation. Jag förordar sålunda, att bland andra befattningarna för byrådirektör och förste byråsekreterare (sektionschefer inom kanslibyrån) omändras till ordinarie i lönegrad A 28 respektive A 26. Av samma skäl tillstyrker jag, att advokatfiskalsbefattningen upptages i A 28.

Arbetets omfattning inom kanslibyrån torde göra det nödvändigt att fortfarande avdela särskilda tjänstemän för handläggning av vissa på byrån ankommande ärenden. Jag är emellertid icke nu beredd att tillstyrka, att den tredje sektionen inom byrån bibehålles även i fredsorganisationen, och kan därför icke förorda civilförvaltningens förslag om inrättande av en befattning för förste byråsekreterare såsom chef för en dylik sektion. Såsom utredningsmannen föreslagit torde i stället vikariatslön i 26:e lönegraden få utgå till tjänsteman, åt vilken uppdrages att förestå handläggningen av ifrågasvarande ärenden.

På de skäl utredningsmannen anfört tillstyrker jag, att en extra ordinarie byråsekreterarbefattning, avsedd för sekretariatet, ersättes med en ordinarie dylik befattning i A 21. Likaledes tillstyrker jag, att 2 nya befattningar för byråsekreterare i Eo 21 inrättas för kanslibyrån.

Den av utredningsmannen berörda frågan om pensionskontorets fortsatta bestånd torde komma under bedömande vid den blivande översynen av civilförvaltningens organisation.

Förslaget att inrätta en byrådirektörsbefattning för föreståndaren för kameralbyråns sekretariat kan jag på i huvudsak de skäl utredningsmannen här emot anfört icke biträda. Vad jag i det föregående yttrat rörande överförande till ordinarie anställning av vissa högre befattningar gäller även beträffande den befattning för förste byråsekreterare, varom här är fråga, varför jag i likhet med utredningsmannen förordar, att befattningen uppföres i lönegrad A 26. Förslaget om inrättande av en ny befattning för beredning och föredragning av anslags- och budgetärenden anser jag mig böra tillstyrka. Jag delar utredningsmannens uppfattning, att befattningen bör upptagas i 24:e lönegraden, och föreslår, att för ändamålet inrättas en befattning för förste byråsekreterare i A 24. Särskild lönekomensation åt föreståndaren för sekretariatet torde böra komma i fråga endast om så kan anses betingat av arbetets omfattning under tiden för avvecklandet av beredskapen, varför eventuellt uppkommande fråga därom torde få prövas i annat sammanhang.

Till frågan om ändrad benämning av kameralbyråns sekretariat tar jag icke nu ställning. Det synes ändamålsenligt, att ärenden rörande läger- och manskapskassorna inordnas under sekretariatet. Skäl torde icke föreligga att för handläggning under fredsförhållanden av mobiliseringsärenden bibehålla en särskild detalj. Den revisorsbefattning i A 21 som enligt civilförvaltningens förslag avses såsom chef för denna detalj kan därför frigöras. Såsom utredningsmannen föreslagit bör i sådant fall med mobiliseringsärendena sammanhängande registreringsuppgifter m. m. kunna anförtros åt en lägre befattningshavare. Jag föreslår i likhet med utredningsmannen, att härför inrättas en befattning för kontorist i A 9.

För granskningsarbete inom kamrerarkontoret har civilförvaltningen föreslagit inrättande av två extra ordinarie revisorsbefattningar. Såsom utredningsmannen anfört kan för tillgodoseende av detta personalbehov utnyttjas den ordinarie revisorsbefattning som frigöres vid indragning av mobiliseringsdetaljen. Med inrättande av ytterligare en revisorsbefattning torde böra anstå

i avvaktan på erfarenheterna av arbetsbelastningen efter återgång till freds-förhållanden. Inrättandet för kamrerarkontoret av en ny befattning för kon-
trollant i A 9 finner jag mig kunna tillstyrka.

Mot civilförvaltningens förslag att nu uppflytta kamrerartjänsten å bok-
föringskontoret till A 26 talar det skäl utredningsmannen därutinnan anfört,
varför jag icke kan biträda förslaget. Däremot tillstyrker jag förslaget, att för
de administrativt betonade göromålen inom bokföringskontoret inrättas ytter-
ligare en revisorsbefattning i Eo 21.

Vad civilförvaltningen föreslagit rörande omfattningen av personal
för den del av bokföringskontoret, som skall handhava de med genomförandet
av den centraliserade bokföringen väsentligt utvidgade bokförings- och gransk-
ningsuppgifterna, har icke givit mig anledning till erinran. Jag tillstyrker, att
för föreståndaren för verksamheten i fråga inrättas en befattning i Eo 22,
vilken bör benämnas biträdande kamrerare. I enlighet med utredningsman-
nens förslag och på av honom anförda skäl föreslår jag, att den för ledningen
av gransknings- och stansningspersonalens arbete avsedda kansliskrivartjän-
sten uppföres i A 11. I likhet med utredningsmannen räknar jag med placering
av de båda för maskinernas skötsel avsedda befattningshavarna i Eo 15 respektive
Eo 9.

Jag vill icke motsätta mig, att den för blankett detaljen avsedda arvodesbe-
fattningen i Oa 10 fortfarande må finnas inrättad i avbidan på närmare erfä-
renheter av den omläggning av blankettgranskningen, som beslöts av fjolårets
riksdag.

Vad revisionsbyrån beträffar har civilförvaltningen framhållit, att i
fråga om denna i särskild grad gjorde sig gällande vad ämbetsverket anfört
rörande osäkerheten i beräkningarna av erforderlig personal för sådana delar
av verket, vilkas arbetsunderlag huvudsakligen utgjordes av försvarets lokala
myndigheters räkenskaper och verifikationer. Civilförvaltningen har med hän-
syn härtill och till möjligheten av att byråns fredsorganisation kunde även i
andra avseenden påverkas av de avsevärda förändringar i dess personaluppsätt-
ning, som hålkortsbokföringens genomförande medförde, ansett sig icke kunna
nu framlägga definitiva beräkningar rörande revisionsbyråns personalbehov.
Som utgångspunkt för de nu föreliggande beräkningarna har förutsatts, att den
mera kvalificerade granskningen liksom hittills skulle begränsas till 75 % av
det till 2 miljoner verifikationer per år uppskattade räkenskapsmaterialet.

Utredningsmannen har ansett ifrågavarande granskning under normala för-
hållanden kunna begränsas till omkring 60 % av verifikationerna. Med denna
förutsättning har utredningsmannen omräknat den av civilförvaltningen före-
slagna personaluppsättningen för revisionsbyrån. Med hänsyn bland annat
till de personalbegränsningar som därvid ansetts kunna ske har utrednings-
mannen jämväl förordat vissa ändringar i revisionsbyråns organisation.

För egen del anser jag den av utredningsmannen valda utgångspunkten nu
kunna läggas till grund vid personalberäkningarna. En ytterligare begräns-
ning av den kvalificerade räkenskapsgranskningen bör emellertid enligt mitt
förmenande övervägas. Jag betraktar därför den av utredningsmannen angivna

granskningsnormen såsom uttryck för granskningens maximala omfattning. Vad särskilt angår granskningen av räkenskaperna från beredskapstiden finner jag det kunna starkt ifrågasättas om denna granskning, som medför förhållandevis stora anspråk på medelsanvisning från avvecklingsanslag, bör ske ens tillnärmelsevis i den omfattning, som nyss antytts. På i första hand civilförvaltningen synes böra ankomma att pröva om och i vad mån sådan granskning fortsättningsvis bör ske.

Utredningsmannens förslag att I och II revisionskontoren sammanslås, att räkenskaper, som hänföra sig till lantförsvarets skolor och anstalter, i samband därmed överflyttas till nuvarande IV revisionskontoret samt att undersökningsdetaljen infogas i sekretariatet kunna av mig förordas. Åt frågan om inordnande av sjörevisionen i III revisionskontoret bör ägnas fortsatt uppmärksamhet. Vad utredningsmannen anfört rörande omfattningen av och sättet för kontrollen av löneklassplaceringar torde böra beaktas vid de organisationstekniska undersökningar, som bliva erforderliga i samband med den blivande slutliga översynen av civilförvaltningens organisation.

Till följd av dessa organisationsförändringar kan en befattning för revisionskommissarie i Eo 26 indragas. På de skäl utredningsmannen anfört bör även befattningen såsom föreståndare för sekretariatet, förste byråsekreterare i Eo 26, kunna utgå ur organisationen. Därvid bör emellertid en byråsekreterarbefattning i Eo 21 för sekretariatet tillkomma, varför jag tillstyrker civilförvaltningens av utredningsmannen förordade förslag härom. Civilförvaltningens personalberäkningar i vad de avse utökning av 2 revisorsbefattningar vill jag emellertid, i avvaktan å erfarenheter av revisionsverksamhetens omfattning i fredstid, icke nu tillstyrka.

Förslaget att för vissa revisionsuppgifter inrätta särskilda befattningar i 18:e lönegraden synes i och för sig lämpligt. Med hänsyn till osäkerheten beträffande revisionsbyråns framtida arbetsomfång vill jag emellertid icke nu tillstyrka, att ordinarie befattningar inrättas för ändamålet. För föreståndaren för revisionsbyråns expedition bör i enlighet med civilförvaltningens av utredningsmannen utan erinran lämnade förslag inrättas en kontoristbefattning i A 9. Tillika tillstyrker jag, att en arvodesbefattning för pensionerad underofficer i UO 7 inrättas för den på sjörevisionen ankommande förrådskontrollen. En nu befintlig befattning för pensionerad officer i Oa 10 torde, såsom utredningsmannen funnit, vara obehörlig och kan därför utgå.

I det föregående har jag tillstyrkt förslag om uppförande av advokatfiskalsbefattningen å ordinarie stat. En förbättring av löneställningen för den befattningshavare, som har att föra huvuddiariet å advokatfiskalskontoret, synes skäligen. I likhet med utredningsmannen finner jag en placering i 9:e lönegraden lämpligt avvägd och föreslår sålunda, att för ändamålet uppföres en kontoristbefattning i A 9. Jag är icke övertygad om behovet efter fullständig återgång till fredsverksamhet av en särskild tjänsteman utöver den beräknade amanuenspersonalen å advokatfiskalskontoret för bevakningsuppgifter, varför jag icke beräknar några medel för sådant ändamål.

Vad beträffar den såsom erforderlig beräknade lägre personal, som icke i det föregående särskilt behandlats (revisionspersonal och amanuenser, kontorister samt kansli-, kontors- och skrivbiträden), kan jag i huvudsak godtaga civilförvaltningens behovsberäkningar, dock med de ändringar av antalet befattningar i olika grader, huvudsakligen hänförande sig till revisionsbyrån, som av utredningsmannen föreslagits. Jag har i det föregående avstyrkt vissa förslag om inrättande av befattningar för revisionsassistenter samt för revisorer och byråsekreterare. I stället för dessa befattningar räknar jag här med amanuens- och motsvarande personal.

Såsom av det föregående framgår har utredningsmannen ansett sig böra föreslå en gynnsammare proportion mellan ordinarie och extra ordinarie personal än civilförvaltningen förutsatt. Det kan här framhållas, att de utökningar av antalet befattningar i lönegraderna A 11 och A 9, som civilförvaltningen föreslagit, motsvaras av minskningar i antalet ordinarie befattningar i kanslibiträdesgraden. Förutom det av mig ej biträdda förslaget om beredande av ordinarie anställning åt vissa revisionstjänstemän samt vad övriga av mig i det föregående behandlade personalfrågor innefatta i förevarande hänseende har utredningsmannen föreslagit, att följande antal av civilförvaltningen såsom extra ordinarie föreslagna befattningar skulle uppföras å ordinarie stat, nämligen 2 kontorister (A 9), 3 kanslibiträden (A 7) och 7 kontorsbiträden (A 4). Då ett tillmötesgående av vad sålunda föreslagits torde vara ägnat att underlätta civilförvaltningens rekrytering av biträdespersonal och kvarhålla önskvärd dylik personal i tjänst, vill jag tillstyrka förslaget.

På de skäl civilförvaltningen anfört tillstyrker jag, att ytterligare 3 ordinarie befattningar för expeditionsvakter (A 5) inrättas. Därutöver har civilförvaltningen angivit behov av 15 extra ordinarie expeditionsvakter, vilket antal utredningsmannen, utgående från vad som kunde anses erforderligt sedan civilförvaltningen flyttat till Ladugårdsgärde, föreslagit skulle begränsas till 10. Härtill vill jag erinra, att jag vid behandlingen i årets statsverksproposition av anslaget till Marinförvaltningen: Avlöningar (s. 55) ifrågasatt en undersökning rörande behovet av vakt- och budskickningspersonal vid de ämbetsverk, som redan inrymts i ämbetsbyggnaderna på Ladugårdsgärde. Jag räknar med att resultatet av en dylik undersökning skall giva hållpunkter för en säkrare bedömning även av civilförvaltningens blivande behov av dylik personal. Med hänsyn härtill anser jag mig icke böra räkna med mera än högst 5 extra ordinarie expeditionsvakter för civilförvaltningen. Därutöver oundgängligt behov av personal för expeditionsvaktsgöromål torde i mån av tillgång på medel för ändamålet få tillgodoses genom anställande av extra och tillfällig personal.

Vad civilförvaltningen föreslagit rörande telefonistpersonal tillstyrker jag. Inrättande av en befattning för en pensionerad underofficer i UO 7, avsedd för omhänderhavande av ämbetsverkets inventarieuppsättning, kan jag icke tillstyrka. Ej heller finner jag mig böra förorda, att ytterligare bokbinderipersonal anställas; för bokbindning synes vid behov böra anlitas det till försvarets tryckeri anslutna bokbinderiet.

Jag tillstyrker civilförvaltningens förslag om anvisande av medel till anlitande av experter och beräknar under icke-ordinarieposten ett belopp av 2 000 kronor för detta ändamål. Därutöver beräknar jag för tillgodoseende av det behov av medel, som civilförvaltningen angivit övergångsvis föreligga för slutförande av siffergranskning av räkenskaper och för erhållande av effektivt resultat av arbetet med hålkortstansning, under samma anslagspost ett belopp av 15 000 kronor. Sistnämnda belopp utgör alltså en tillfällig ökning av anslaget, som sedermera kommer att bortfalla.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit skulle för civilförvaltningen erfordras, för avlöningar till ordinarie tjänstemän förslagsvis 545 000 kronor (nu 440 000 kronor), för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 16 000 kronor (nu 20 000 kronor), för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 750 000 kronor (nu 630 000 kronor) samt för rörligt tillägg 200 000 kronor (nu 167 000 kronor). Inkomster av inflytande pensionsmedel uppskattas till 11 000 kronor. Anslagsbehovet uppgår således till 1 500 000 kronor (nu 1 242 000 kronor).

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för försvarets civilförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad
1 generaldirektör		C 12
3 krigsråd		A 30
1 advokatfiskal		A 28
1 byrådirektör		A 28
3 förste byråsekreterare		A 26
4 revisionskommissarier		A 26
2 förste byråsekreterare		A 24
2 kamrerare		A 24
1 pensionskamrerare		A 24
5 byråsekreterare		A 21
15 revisorer		A 21
1 kassör		A 15
2 kansliskrivare		A 11
6 kontorister		A 9
1 förste expeditionsvakt		A 7
11 kanslibiträden		A 7
5 expeditionsvakter		A 5
20 kontorsbiträden		A 4
	Tjänstemän å övergångsstat.	
1 registrator		A 21
1 förrådsförman		A 7

Befattning	Lönegrad
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.	
1 biträdande advokattfiskal	Eo 24
1 förste byråsekreterare	Eo 24
2 förste revisorer	Eo 24
1 biträdande kamrerare	Eo 22
6 byråsekreterare	Eo 21
5 revisorer	Eo 21

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarets civilförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	545 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	16 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	750 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	200 000
<hr/>		
Summa kronor		1 511 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	11 000
<hr/>		
Nettoutgift kronor		1 500 000

dels ock till Försvarets civilförvaltning: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[11.] **Försvarets civilförvaltning: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 315 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för samma budgetår, s. 76, intagen stat.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 3) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna oförändrat anslag. Beträffande beräkningsgrunden får jag hänvisa till vad jag därom anfört under nästföregående punkt.

I sin skrivelse den 31 augusti 1945 angående medelsäskandena för civilförvaltningens verksamhet under budgetåret 1946/47 har *civilförvaltningen* beräknat omkostnadsanslaget enligt följande.

Med hänsyn till under innevarande budgetår vidtagna och nu föreslagna personalökningar borde anslagsposten till sjukvård, nu 6 000 kronor, beräknas till 8 000 kronor.

I fråga om anslagsposten till reseersättningar ifrågasätter civilförvaltningen ingen ändring.

Under delposten bränsle, lyse och vatten ha bränslekostnaderna för innevarande budgetår beräknats till 14 000 kronor. Detta belopp har beräknats

med utgångspunkt från att efter beredskapens upphörande uppvärmningen kunde komma att ske med användande av koks i stället för ved, vilket skulle ha inneburit en minskning av bränslekostnaderna med cirka 50 %. Med hänsyn till ovissheten på bränslemarknaden anser sig civilförvaltningen för nästkommande budgetår böra räkna med vedeldning, varför bränsleposten borde ökas med 14 000 kronor.

Under delposten övriga expenser tillkomma från och med den 1 juli 1946 i främsta rummet de med hålkortsbokföringen förenade årskostnaderna, innefattande dels hyra för hålkortsmaskiner m. m., dels kortkostnader. Beträffande dessa kostnader och övriga kostnader under delposten expenser för eget behov har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Kostnaderna för förhyrning av erforderliga hålkortsmaskiner uppginge enligt inkommet anbud till sammanlagt omkring 40 000 kronor. Maskinuppsättningen hade därvid i kostnadsbesparande syfte beräknats så knapp som möjligt. Med hänsyn därtill bleve det nödvändigt att använda maskinerna i skift. Vid särskilt stor arbetsbelastning bleve det därjämte erforderligt att kompensera den eventuellt bristande maskinkapaciteten genom service från leverantören. Detta ställde sig billigare än att hyra maskiner särskilt för ändamålet. För servicekostnaderna beräknade civilförvaltningen 5 000 kronor.

Årskostnaderna för hålkort kunde beräknas till 20 000 kronor. De under förevarande anslag redovisade totalkostnaderna för hålkortsredovisningen uppginge således till (40 000 + 5 000 + 20 000 =) 65 000 kronor. Med avdrag av det för försöksvis tillämpning av hålkortsredovisning i innevarande budgetårs anslag inberäknade beloppet av 15 000 kronor utgjorde sålunda kostnadsökningen 50 000 kronor, med vilket belopp delposten expenser för eget behov borde uppräknas.

Även vissa andra i sistnämnda delpost ingående delbelopp borde med hänsyn till föreslagna personalökning eller vunna erfarenheter ökas utöver vad tidigare förutsatts. För skrivmaterialier, papper, blanketryck och dylikt hade civilförvaltningen tidigare beräknat 6 000 kronor. Kostnaderna därför hade stigit avsevärt, framför allt på grund av förbrukningen av stenciler. Försiktigheten syntes bjuda att för framtiden beräkna åtminstone 20 000 kronor för detta ändamål.

Kostnaderna för abonnemang å ämbetsverkets telefonväxel hade stigit något i och med att civilförvaltningen övertagit jämväl arméförvaltningens intendenturavdelnings lokaler inom ämbetshuset och uppginge för närvarande till cirka 24 000 kronor för år. Med hänsyn till kostnader för interurbansamtal o. s. v. syntes för telefon, telegram och annonsering böra beräknas 30 000 kronor (tidigare 26 000 kronor).

För bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål hade under sistlidna budgetår avförts betydande kostnader. Största delen därav belöpte sig å sådana bindningskostnader, som kunde förväntas i stor utsträckning bortfalla, varför bindningskostnaderna icke syntes behöva överstiga det å anslaget beräknade beloppet. Däremot syntes det bliva erforderligt att höja de för bokinköp och tidningsprenumerationer avsedda medlen från 2 000 kronor till 4 000 kronor.

Tillhopa borde således delposten till övriga expenser för eget behov höjas med (50 000 + 14 000 + 4 000 + 2 000 =) 70 000 kronor.

Från delposten Övriga expenser för annat än eget behov bestridas dels kostnader för postverkets bestyr med försvarets löneutbetalningar, dels ock kost-

nader för blanketter, som skola tillhandahållas andra myndigheter än civilförvaltningen. Beträffande förstnämnda post ifrågasätter civilförvaltningen ingen ändring. Kostnaderna för blanketter, vilka tillhandahållas lokalmyndigheterna, ha enligt vad civilförvaltningen anfört på senaste tid kraftigt ökats på grund av den centralisering av anskaffningen, som den redan igångsatta rationaliseringen av blankettväsendet innebure. En ökning av det under omkostnadsanslaget därför beräknade beloppet, 35 000 kronor, syntes fördenskull bliva ofrånkomlig. I avsaknad av närmare beräkningsgrunder beräknade civilförvaltningen tills vidare för ändamålet ett belopp av 100 000 kronor.

Anslagsposten till publikationstryck har civilförvaltningen upptagit till oförändrat 7 000 kronor.

Medelsbehovet under civilförvaltningens omkostnadsanslag skulle enligt dessa beräkningar bliva 466 000 kronor. Med hänsyn till den ovisshet, som i vissa delar måste vidlåda dessa beräkningar, har civilförvaltningen ansett beloppet kunna avrundas till 450 000 kronor.

Departements-
chefen.

Civilförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår under omkostnadsanslaget innebära en anslagshöjning med 135 000 kronor. Till 50 000 kronor belöper denna höjning på omkostnader för hålkortsbokföringen. Såsom framgår av vad därom anförs under nästföregående punkt motsvaras dessa kostnader helt av de besparingar i personal som vinnas med övergången till det nya bokföringssystemet. Jämväl centraliseringen av viss blankettanskaffning och rationaliseringen av blankettväsendet måste taga sig uttryck i ökad belastning av civilförvaltningens omkostnadsanslag. I övrigt hänför sig anslagshöjningen huvudsakligen till sådana merkostnader som bliva en följd av personalorganisationens utökning. I likhet med civilförvaltningen har jag vid beräkningen av omkostnader utgått från att uppvärmning under hela nästa budgetår måste ske med vedeldning.

Mot civilförvaltningens beräkning av omkostnadsanslaget, slutande å 450 000 kronor, har jag med hänsyn till vad sålunda anförs och med beaktande av den reduktion av de beräknade kostnaderna civilförvaltningen själv vidtagit icke ansett mig böra framställa någon erinran. Jag vill dock framhålla vikten av att alla möjligheter till besparingar tillvaratagas.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets civilförvaltning*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 450 000 kronor.

[12.] **Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 299 000 kronor, disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 80, intagen personalförteckning och avlöningsstat ävensom vissa därtill anslutande bestämmelser.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 11) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna nu ifrågavarande anslag till

299 000 kronor. Beträffande beräkningsgrunden hänvisas till vad i det föregående anförts vid anmälan av fråga om anslag till avlöningar till försvarets civilförvaltning.

Arméns fortifikationsförvaltning har i sin skrivelse den 18 augusti 1945 angående förvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1946/47 framlagt förslag till utökningar av den för fred hittills beräknade personalorganisationen, medförande en anslagshöjning med omkring 370 000 kronor.

Enligt fastställd instruktion handläggas ärendena inom fortifikationsförvaltningen å en befästningsbyrå, en kasernbyrå och en civilbyrå. Till förvaltningen höra ytterligare en chefsexpedition samt ett värmekontor, ett elektrokontor och ett förrådskontrollkontor. Tills vidare äro även inom ämbetsverket inrättade ett byggnadskontor och ett organisationskontor. I instruktionen förutsatt indelning av byråerna i sektioner har ännu icke fastställts.

Beträffande civilbyrån har fortifikationsförvaltningen anført i huvudsak följande.

Antalet ordinarie tjänstemän och extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 vid byrån hade sedan budgetåret 1939/40 ökat med en tjänst såsom byråsekreterare i Eo 21, varjämte jämlikt Kungl. Maj:ts medgivande från och med den 1 januari 1941 uppdragits åt en tjänsteman hos ämbetsverket att fullgöra förste byråsekreterareuppdrag med vikariatsersättning för uppehållande av befattning i A 24. Fortifikationsförvaltningens arbetsuppgifter hade emellertid ökat högst väsentligt sedan den 1 juli 1939 på grund av genomförandet av försvarets femårsplan. Värdet av mark och byggnader, som redovisades å arméns delfond av försvarets fastighetsfond, hade den 30 juni 1939 uppgått till omkring 360 miljoner kronor och beräknades komma att efter genomförandet av försvarets femårsplan uppgå till omkring 725 miljoner kronor. Underhållet och skötseln av mark och byggnader komme att medföra en betydande ökning av förvaltningens arbetsuppgifter även i fredstid. Huvuddelen av de under beredskapstiden uppförda permanenta befästningsanläggningarna syntes komma att underhållas i fredstid. Ökningen av ämbetsverkets arbetsuppgifter medförde ett oundgängligt behov av utökning av antalet tjänster och höjning i lönegrad av vissa tjänster. Förvaltningen ansåge det icke möjligt att på ett tillfredsställande och för statsverket förmånligt sätt handlägga verket åvilande arbetsuppgifter, därest icke ett mot arbetsuppgifternas omfattning svarande antal tjänster funnes tillgängliga. Det under beredskapstiden tillämpade systemet med viktiga arbetsuppgifters bestridande genom tillfälligt anställd personal syntes icke längre kunna ifrågakomma. Det kunde icke heller vara rimligt att under fredsförhållanden låta underordnad personal handha så betydelsefulla uppgifter som under beredskapstidens särskilda förhållanden måst anföras denna personal. Förvaltningen hade därför — oaktat utredning påginge rörande den framtida organisationen av byggnads- och fortifikationsförvaltningen vid försvaret — ansett sig nu böra framlägga förslag till sådan ökning av antalet befattningar, som med hänsyn till förvaltningens fredsmässiga uppgifter ansåges oundgängligen erforderlig.

För verksamheten inom ämbetsverket har fortifikationsförvaltningen för civilbyråns del tillämpat en indelning i fem sektioner, nämligen en domänsektion, en administrativ sektion, en marksektion, en kanslisektion och en bokföringssektion.

Fortifikationsförvaltningen föreslår förbättrad löneställning för cheferna för

vissa av dessa sektioner. För chefen för domänsektionen — nu förste byråsekreterare i A 24 — föreslås inrättande av en befattning i A 26. Chefen för administrativa sektionen — för närvarande en såsom extra förste byråsekreterare med vikariatsersättning för uppehållande av befattning i lönegrad A 24 förordnad byråsekreterare i lönegrad A 21 — skulle placeras i A 24 och chefen för kanslisektionen — nu amanuens i Eo 18 — skulle erhålla ordinarie anställning i A 21. För chefen för marksektionen — nu byråsekreterare i Eo 21 — borde inrättas en befattning i Eo 24. Som skäl för de föreslagna lönegradsplaceringarna ha i huvudsak anförts, att arbetsuppgifternas art krävde ifrågasvarande löneställningar.

Fortifikationsförvaltningen föreslår vidare inrättande å domänsektionen, där för närvarande förutom chefen tjänstgör en domänofficer i Oa 15, av en befattning för jägmästare i Eo 26 för handhavandet av vården av lantförsvarets skogar samt en befattning för byråsekreterare i Eo 21, vilken det skulle åligga att uppsätta expeditioner, föra statistik m. m. Vid bifall till förslaget om inrättandet av befattningen såsom jägmästare kunde en för en pensionerad officer avsedd arvodesbefattning i Oa 10 utgå.

Å administrativa sektionen tjänstgöra för närvarande förutom chefen 2 amanuenser i Eo 18, 3 amanuenser i Ex 17 samt ett kontorsbiträde i Eo 4. Härutinnan föreslås icke annan ändring än att kontorsbiträdestjänsten uppföres å ordinarie stat.

Fortifikationsförvaltningen har ansett det nödvändigt att för uppläggande av ett fullständigt fastighetsarkiv och detsamma fortsatta underhållande å marksektionen inrättas en tjänst i Eo 21. Dessutom erfordrades för arkivet en karriterska i Eo 7. Förvaltningen har även funnit det nödvändigt att kunna påkalla biträde av lämplig arvodesavlönad lantmätare, för vilket ändamål förvaltningen räknat med att ett belopp av omkring 3 000 kronor per år skulle bliva erforderligt. I övrigt räknar förvaltningen med behov av 3 amanuenser för marksektionen.

För kanslisektionen beräknar fortifikationsförvaltningen förutom chefen 3 amanuenser, en i Eo 18 och 2 i Ex 17, och en byråregistrator, för vilken föreslås inrättande av en befattning i A 7, samt för skrivcentral, förutom ett redan befintligt kontorsbiträde i A 4, 1 kontorsbiträde i Eo 4 och 2 skrivbiträden i Eo 2. I stället för en nu befintlig arvodestjänst såsom expeditionsvakt borde å civilbyrån inrättas en tjänst såsom expeditionsvakt i lönegrad A 5.

Bokföringssektionens behov av biträdande personal beräknar fortifikationsförvaltningen till 2 amanuenser i Eo 18, varav en med halvtidstjänstgöring, 1 kanslibitråde i Eo 7 och 3 kontorsbiträden, 1 i Eo 4 och 2 i Ex 4.

För fortifikationsförvaltningens telefonväxel beräknas oförändrat 3 kontorsbiträden, 1 i Eo 4 och 2 i Ex 4.

Kostnaderna för avlöning av den civila personalen å befästmansbyrån och befästmansinspektionen ha under beredskapstiden avförts å de anslag för befästmanssändamål, som anvisats å förskottsstat.

Befästmansbyrån har organiserats på en utredningssektion — uppdelad på en konstruktionsdetalj, en planeringsdetalj, en luftvärnsdetalj samt

en arkiv- och kopieringsdetalj — en forskningssektion, en luftskyddssektion, en underhållssektion för bergrumsanläggningar samt en expedition (allmän sektion). På de olika sektionerna avses skola handläggas följande ärenden:

på utredningssektionens konstruktionsdetalj konstruktionsdetaljer för befästningsanläggningar, uppgörande av rekognosceringshäften, detaljer för rustningsplaner, försök samt bearbetning och sammanställning av de erfarenheter, som erhållas från utlandet och som erhållits under beredskapstiden; på planeringsdetaljen planering för befästningsanläggningar och bergrum, rustningsplaner; på luftvärnsdetaljen planering av konstruktioner för luftvärns- och luftbevakningsanläggningar, rustningsplaner; och på arkiv- och kopieringsdetaljen skötsel av byråns ritarkiv, kopiering, skrivgöromål, stencilering samt modellsnickeri;

på forskningssektionen litteratur- och studieforskning, forskningsverksamhet, försöksverksamhet samt konstruktioner för statliga och kommunala myndigheter;

på luftskyddssektionen planläggning av militärt luftskydd och maskering;

på underhållssektionen för bergrumsanläggningar drift och underhåll av oljelagringsanläggningar, inspektion samt underhåll av bergrumsanläggningar; samt

på expeditionen personalärenden, registrering av handlingar, förande av kortregister och diaries, dispositionsbokföring samt skrivgöromål för byrån i dess helhet.

Det enligt fortifikationsförvaltningens mening i fredstid oundgängligen erforderliga minimibehovet för att byrån på ett tillfredsställande sätt skall kunna lösa densamma åvilande arbetsuppgifter har ämbetsverket beräknat enligt följande.

Såsom chef för utredningssektionen fungerar en vid ämbetsverket tjänstgörande officer ur fortifikationskåren. På forskningssektionen och underhållssektionen för bergrumsanläggningar avses skola — liksom för närvarande — såsom chefer tjänstgöra högskolebildade ingenjörer med god praktisk erfarenhet för att kunna leda de arbeten av mångskiftande slag, som handläggas inom sektionerna. För att tillräckligt kvalificerad teknisk personal skall kunna erhållas räknar förvaltningen för dessa sektionschefer kontraktsanställning med ett månatligt arvode av i ett för allt 1 100 kronor. Såsom ende civile befattningshavare på luftskyddssektionen avses skola tjänstgöra innehavaren av en befattning såsom konstruktör av 3. klass i lönegrad MEo 18, vilken föreslås skola överföras till Eo 18.

Jämväl cheferna för konstruktions- och planeringsdetaljerna inom utredningssektionen, vilka redan äro anställda hos förvaltningen, borde bibehållas vid nuvarande löneförmåner, arvode i ett för allt av 1 050 kronor för månad.

Utöver nu nämnda befattningshavare beräknas under budgetåret 1946/47 behov av följande personal inom befästningsbyrån:

Befattning	Lönegrad
1 byråingenjör	Ex 26
3 byråingenjörer	Ex 24
2 konstruktörer av 1. klass	Ex 24
1 konstruktör » 2. »	Ex 21
3 konstruktörer » 3. »	Ex 18

Befattning	Lönegrad
1 ingenjör	Ex 18
4 ritare av 1. klass	Ex 15
1 kontorsskrivare av 1. klass	Ex 15
1 kontorsskrivare » 2. »	Ex 13
1 registrator	Ex 11
1 förste kontorist	Ex 11
1 kontorist	Ex 8
2 kanslibiträden	Ex 6
1 expeditjonsvakt	Ex 5
3 kontorsbiträden	Ex 4

Byråingenjören i Ex 26 avses för underhållssektionen för bergrumsanläggningar. Med hänsyn till dessa anläggningars betydelse och stora värde erfordras enligt fortifikationsförvaltningens mening såsom byråingenjör på denna sektion en väl kvalificerad bergsingenjör.

För befästningsinspektionen beräknas endast två tjänstemän bliva erforderliga, nämligen en karriterska i Ex 11 samt en befattningshavare för registrering av befästningsanläggningar och handlingar m. m., liksom för närvarande i Ex 20.

Kostnaderna för avlöning åt sålunda beräknad personal vid befästningsbyrån och befästningsinspektionen skulle uppgå till omkring 222 000 kronor, varav rörligt tillägg 22 000 kronor.

Huvuddelen av den civila personalen vid kasernbyrån, värmekontoret och elektrokontoret avlönas från sakanslag. Med hänsyn till att särskild utredning pågår rörande frågan i vilken utsträckning avlöning från sakanslag skall ersättas med avlöning från avlöningsanslag har fortifikationsförvaltningen ansett sig icke böra föreslå någon ändring härutinnan. Med avlöning från avlöningsanslag borde utöver befintliga befattningar tillkomma 2 amanuenser i Ex 17, en för kasernbyrån och en för värmekontoret. För förrådskontrollkontoret har förvaltningen föreslagit utökning av befintlig personal med 1 tekniskt biträde i Ex 15.

Under beredskapstiden ha expeditjonsvaktsgöromål inom förvaltningen i stor utsträckning utförts av värnpliktig personal. Med hänsyn till att möjligheten att erhålla sådan personal för framtiden beräknas helt upphöra, föreslår fortifikationsförvaltningen inrättande av en befattning såsom expeditjonsvakt i Eo 5. På grund av förläggningen av ämbetsverkets lokaler på ett stort antal platser i staden räknar förvaltningen med att 3 expeditjonsbud för budskickning kunna bli erforderliga, ettvar med ett arvode av 235 kronor i månaden. Förvaltningen föreslår vidare, att i stället för den nuvarande befattningen för expeditjonsvakt i A 6 inrättas en tjänst såsom förste expeditjonsvakt i A 7. För bevakningen av fortifikationsförvaltningens och vissa försvarets civilförvaltning tillhörande ämbetslokaler i Centralpalatset föreslår fortifikationsförvaltningen bibehållande av 3 ordningsvakter, varav två nattvakter samt en portvakt och hissförare, envar med arvode av 325 kronor för månad, vilka kostnader borde från och med nästa budgetår bestridas från fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag.

För det för byggnads- och reparationsberedskapens centrala ledning inrät-

tade organisationskontoret ha avlöningskostnader för innevarande budgetår beräknats med 85 000 kronor. Den för denna verksamhet erforderliga personalen, vilken förutsatts tills vidare skola i största möjliga omfattning vara deltidsanställd, avlönas med arvoden enligt fastställt lönegruppssystem. Kostnaderna för arvoden till den personal vid organisationskontoret som fortifikationsförvaltningen beräknar oundgängligen erforderlig för budgetåret 1946/47 uppgå till 79 200 kronor.

Utlåtanden över fortifikationsförvaltningens förevarande förslag ha avgivits av försvarets civilförvaltning, allmänna lönenämnden, försvarets saksanslagsutredning samt fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen.

Försvarets civilförvaltning har anfört i huvudsak följande.

Civilförvaltningen ifrågasatte lämpligheten av att, innan resultatet av utredningen rörande den framtida organisationen av byggnads- och fortifikationsförvaltningen framkommit, närmare ställning toges till det föreliggande förslaget helst som ett sådant ställningstagande lätt skulle kunna leda till att de mera ingående undersökningar rörande personalbehovet, som nämnda sakkunniga företoge, därigenom föregreps. Vad särskilt beträffade inrättandet av nya tjänster vore det sålunda icke nu möjligt att bedöma, om dessa läte sig inpassas i den blivande organisationen. Om alltså med prövning av de framställda förslagen därför borde tills vidare anstå, vore civilförvaltningen av den uppfattningen, att det knappast vore möjligt för fortifikationsförvaltningen att i avbidan på förenämnda utredning med den fåtaliga personal, som vore upptagen å förvaltningens stat, kunna medhinna sina göromål. I syfte att möjliggöra för förvaltningen att utan ökning av antalet ordinarie befattningshavare kunna tillgodose det oavvisliga behovet av arbetskraft, syntes alltså erforderliga medel böra beräknas å icke-ordinarieposten. Inom ramen för de medel, som å nämnda anslagspost kunde komma att stå till förfogande, syntes fortifikationsförvaltningen böra bemyndigas att efter Kungl. Maj:ts medgivande bereda befattningshavare i 18:e och högre lönegrader avlöning såsom extra tjänstemän i högre löneklass än som normalt skulle tillkomma dem.

Civilförvaltningen ansåge organisationsuppdelningen på civilbyrån vara alltför långtgående och ägnad att föranleda tillskapandet av ett knappast önskvärt antal chefsbefattningar. Det kunde ifrågasättas, om det icke vore naturligare, att de nuvarande domän- och marksektionerna bildade en enhet samt administrativa sektionen och kanslisektionen en enhet.

Inrättandet av den föreslagna jägmästarbefattningen å civilbyrån kunde i och för sig vara befogat, men civilförvaltningen ställde sig dock tveksam till förslaget med hänsyn till utredningen rörande den framtida organisationen av byggnads- och fortifikationsförvaltningen. Förslagen om anställande av en kartriterska i lönegrad Eo 7 och av en lantmätare kunde i avsaknad av motive-ring icke bedömas. Civilförvaltningen ansåge sig icke böra tillstyrka höjd löneställning för den i lönegrad A 6 placerade expeditionsvakten, då denne så sent som genom beslut av 1945 års riksdag uppflyttats till innehavande lönegrad. Civilförvaltningen biträdde förslaget om inrättande av en befattning såsom expeditionsvakt i lönegrad Eo 5 och om anställande av tre arvodesavlönade expeditionsbud samt hade intet att erinra mot det för nattvakterna föreslagna månatliga arvodet av 325 kronor.

Löneställningarna för de för befästningsbyrån föreslagna befattningarna syntes civilförvaltningen vara normala och gäve icke anledning till erinran. Civilförvaltningen ansåge sig dock icke kunna bedöma, huruvida samtliga i

framställningen upptagna befattningar bleve behövlige vid återgång till freds-förhållanden med den ändring av arbetsbelastning och arbetsuppgifter, som därav följde. Civilförvaltningen utginge emellertid från att i fråga om byråns personalbehov samma förfaringssätt skulle tillämpas som ämbetsverket föreslagit för civilbyråns vidkommande. Civilförvaltningen ifrågasatte, om ej de ovissa och svårbedömliga förhållanden, som föreläge beträffande den icke-ordinarie personalen i 20:e och lägre lönegrader gjorde det angeläget att särskild personalförteckning fastställdes för dylik personal eller att medelsförbrukningen eljest reglerades genom bestämmande av antalet befattningshavare och deras avlöning. Eventuellt borde särskild delpost under icke-ordinarieposten avses för bestridande av avlöning åt personal å befästningsbyrån, vilken delpost skulle få disponeras endast efter Kungl. Maj:ts bestämmande.

Med avseende å det för byggnads- och reparationsberedskapens centrala ledning inrättade organisationskontoret saknade civilförvaltningen möjlighet att bedöma, huruvida den för kontoret beräknade personalen vore oundgängligen behövlig under de ändrade förhållanden som inträtt. Ej heller ansåge civilförvaltningen sig kunna göra något uttalande rörande storleken av de för personalen i fråga föreslagna arvodesbeloppen. Civilförvaltningen ifrågasatte, om icke kontorets avlöningskostnader rätteligen borde i likhet med vad som ifrågasatts beträffande personal å befästningsbyrån avföras från en i avlöningsstaten upptagen särskild delpost.

Allmänna lönenämnden har ansett att, med hänsyn till den pågående utredningen, för närvarande borde anstå med inrättande av nya ordinarie befattningar eller uppflyttning av redan befintliga sådana befattningar i högre lönegrad. Å andra sidan borde enligt lönenämndens mening nämnda omständighet icke utgöra hinder för att å civilbyrån vissa extra befattningshavare med långvarig anställning bereddes extra ordinarie anställning i något större utsträckning än fortifikationsförvaltningen förutsatt. För amanuenserna syntes därvid böra utnyttjas jämväl lönegraden Eo 15.

Därest fortifikationsförvaltningen även i fortsättningen skulle omhändervarda värden av försvarsväsendets skogsdomäner, syntes det lönenämnden i och för sig icke vara något att erinra mot att vid förvaltningen anställdes en jägmästare med lön efter 26:e lönegraden.

I stället för av fortifikationsförvaltningen föreslagen befattning i A 24 har lönenämnden förordat inrättande av en befattning i Eo 24 för den byråsekreterare i A 21 å administrativa sektionen, som nu uppbär vikariatsersättning såsom vid vikariat å tjänst i A 24.

Uppflyttningen av chefen för marksektionen från byråsekreterare i Eo 21 till förste byråsekreterare i Eo 24 har lönenämnden ansett sig böra tillstyrka. Däremot finner lönenämnden tveksamt, om för uppläggandet av sektionens fastighetsarkiv och detsamma underhållande borde inrättas en extra ordinarie byråsekreterarbefattning.

Mot de föreslagna lönegradsplaceringarna för två extra byråingenjörer på underhållssektionen för bergrumsanläggningar, Ex 26 respektive Ex 24, har lönenämnden icke funnit anledning till erinran, enär för envar av dessa befattningar syntes erfordras civilingenjör eller person med motsvarande utbildning.

Försvarets sakanslagsutredning har understrukit nödvändigheten av att med hänsyn till utredningen rörande den framtida organisationen av försvarets byggnads- och fortifikationsförvaltning största försiktighet iakttoges med inrättande av nya ordinarie eller extra ordinarie befattningar. Detta gällde även expeditionsvaktsbefattningarna. Sakanslagsutredningen har ansett sig härutöver endast böra ingå på frågan om bestridande från arméns fortifikationsförvaltnings avlöningsanslag av kostnader för avlöning av den civila personalen å befästningsbyrån och hos befästningsinspektionen och tillstyrkt, att medel för avlöning av nämnda personal under nästkommande budgetår beräknades å fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag.

Fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen har, med hänsyn till att omorganisationen av förvaltningsverksamheten på här ifrågavarande område beräknades skola genomföras senast vid ingången av budgetåret 1947/48, funnit sig icke kunna i vidare mån tillstyrka uppflyttning eller nyinrättande av ordinarie eller extra ordinarie befattningar än då fråga vore om normal befordran av den extra ordinarie amanuenspersonalen.

Förevarande anslag upptogs i statsverkspropositionen med allenast beräknat belopp, enär den slutliga beräkningen gjordes beroende av prövningen av det betänkande med förslag angående omorganisation av fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom försvaret m. m., som den 27 december 1945 avgivits av fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen. Betänkandet är för närvarande föremål för remissbehandling. Med hänsyn till omfattningen av de av utredningen framlagda förslagen torde det icke bliva möjligt att framlägga förslag i ämnet för riksdagen under pågående session. För att underlätta genomförandet av en ny försvarsorganisation är det av stor betydelse att ställning utan längre dröjsmål kan tagas till denna organisationsfråga, som avser en rationalisering och effektivisering av försvarets mark- och byggnadsförvaltning m. m. Det är därför min förhoppning att förslag i förevarande ämne skall kunna föreläggas årets riksdag under en eventuell höstsession. Härvid torde få förutsättas, att den nya organisation, som kan bliva beslutad, kan träda i funktion den 1 juli 1947.

Departements-
chefen.

Då en omorganisation av arméns fortifikationsförvaltning alltså icke läser komma att genomföras under nästa budgetår, blir det nödvändigt att pröva fortifikationsförvaltningens medelsbehov på grundval av ämbetsverkets nuvarande organisation.

Föreliggande förslag beträffande ämbetsverkets avlöningsanslag innebär en avsevärd anslagshöjning. Till största delen, omkring 200 000 kronor, betingas denna höjning därav att avlöningskostnaderna för den civila personalen å befästningsbyrån förutsättas skola överföras till förevarande anslag från medel, som anvisats för utförande av befästningsanläggningar.

Liksom vad beträffar personal i lägre tjänsteställning i viss utsträckning varit fallet med övriga centrala försvarsförvaltningsmyndigheter — utom krigsmaterielverket — och på samma grund har för fortifikationsförvaltningen under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen icke räknats med

den ökning av ämbetsverkets fredsorganisation, som betingats av genomförandet av 1942 års försvarsbeslut. En förstärkning av den för fredsförhållanden beräknade personaluppsättningen synes numera oundviklig. Fortifikationsförvaltningens förslag innebär att, bortsett från befästningsbyrån, följande befattningar skulle tillkomma, nämligen 9 amanuenser, 1 tekniskt biträde i 15:e lönegraden, 3 kanslibitråden, 1 expeditionsvakt och 8 kontorsbitråden samt tillhoppa 7 expeditionsbud och ordningsvakter. Samtliga dessa befattningshavare motsvaras av hos förvaltningen nu befintlig av avvecklingsanslag avlönad personal i extra anställning eller arvodesanställd personal. En personalökning av angiven omfattning synes mig rimlig och synes kunna ske utan att prövningen av fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningens förslag därigenom föregripes. Jag tillstyrker därför densamma.

Jag anser det även i och för sig fullt berättigat, att personalen vid fortifikationsförvaltningen beredes skälig kompensation för den ökning i arbetsomfånget som inträtt samt att befattningar tillskapas, som bättre än de nuvarande svara mot de arbetsuppgifter som åligga befattningshavarna. Därest en på det nu föreliggande sakkunnigförslaget grundad ny organisation kommer till stånd, torde dessa önskemål komma att bli tillgodosedda. Utredningen räknar också med att den från avlöningsanslag avlönade civila personalen vid de organisationsenheter, som skulle komma att ingå i centralorganet enligt det alternativ utredningen förordat, utan svårighet skall kunna inpassas i detta organs personalorganisation. Att nu inrätta nya högre ordinarie befattningar vid fortifikationsförvaltningen kan emellertid, med hänsyn till att det nya organet kan komma att tillföras befattningshavare även från de övriga försvarsgrenarnas motsvarande organ, försvåra ett fritt personalval vid tillsättandet av befattningar i denna nya centralorganisation. Med hänsyn härtill och till den korta tid som nu kan förutses återstå till dess löneställningsfrågorna komma under ny omprövning anser jag mig icke nu böra tillstyrka fortifikationsförvaltningens förslag om inrättande av nya ordinarie eller högre extra ordinarie tjänster. Däremot anser jag mig kunna för detta speciella fall i anslutning till vad civilförvaltningen föreslagit förorda, att vissa befattningshavare under nästa budgetår erhålla lönefyllnad till den högre befattning som kan anses motsvara deras arbetsuppgifter. Jag räknar med att möjligheter böra föreligga för en befattningshavare i 21:a och en i 18:e lönegraden, närmast de av fortifikationsförvaltningen angivna cheferna för administrativa sektionen och kanslisektionen inom civilbyrån, att erhålla lönefyllnad till 24:e respektive 21:a lönegraden och beräknar därför medel för detta ändamål.

Behovet av en komplettering och omläggning av fortifikationsförvaltningens fastighetsarkiv har understrukits av byggnads- och fortifikationsförvaltningsutredningen, som för genomförandet av detta arbete räknat med samma personal som fortifikationsförvaltningen. Då detta arbete är under alla förhållanden erforderligt och av stor vikt, torde det böra igångsättas så snart som möjligt. Jag föreslår därför, att medel beräknas för anställande för ändamålet

av en extra befattningshavare med lön enligt 20:e löneklassen och ett extra ordinarie kanslibitråde med kunnighet i kartritning ävensom för anlåtande av sakkunnig biträdeshjäl, för vilket sistnämnda ändamål bör avses ett belopp av 3 000 kronor.

Med hänsyn till angelägenheten för fortifikationsförvaltningen att kunna av befattningshavare i lägre tjänsteställning behålla i tjänst personal, som är förtrogen med arbetsuppgifterna, torde det vara erforderligt att för dylik personal öka möjligheterna till extra ordinarie anställning. I anslutning till vad fortifikationsförvaltningen föreslagit i fråga om förbättrade löneställningar för lägre extra ordinarie och extra personal räknar jag därför, fortfarande med bortseende från befästringsbyrån, med medel för följande nytillkommande befattningar, nämligen 2 förste amanuenser i Eo 18, 2 kanslibitråden i Eo 7, 2 expeditionsvakter i Eo 5 och 2 skrivbitråden i Eo 2.

Kostnaderna för avlönande av civil personal å befästringsbyrån och befästringsinspektionen torde, såsom jag redan antytt, böra från och med nästa budgetår överföras till avlöningsanslaget. Någon försvagning av denna organisation är ej tillräddig så länge arbetet med beredskapens avveckling pågår. Med hänsyn härtill och i avbidan på prövningen av frågan om fortifikationsförvaltningens slutliga organisation synas mig ämbetsverkets beräkningar av dessa kostnader kunna godtagas liksom i huvudsak även den personaluppsättning och de löneställningar, som innefattas i dessa beräkningar. Såsom civilförvaltningen anfört bör medelsförbrukningen för detta ändamål närmare regleras. Jag förutsätter därför, att särskild personalförteckning av Kungl. Maj:t fastställs för den civila personalen vid befästringsbyrån och befästringsinspektionen. Därest så sker synes avdelande för ändamålet av särskild delpost under icke-ordinarieposten icke erforderlig.

Beräkningen av kostnaderna för arvoden åt personal å organisationskontoret, vilka med 5 800 kronor understiga de nuvarande, ha icke givit mig anledning till erinran.

Från nu angivna utgångspunkter skulle för bestridande av fortifikationsförvaltningens avlöningskostnader erfordras, för avlöningar till ordinarie tjänstemän och för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 61 000 kronor respektive 84 500 kronor, för avlöningar till icke-ordinarie personal 490 000 kronor (nu 170 000 kronor) samt för rörligt tillägg förslagsvis 71 300 kronor (nu 34 300 kronor), eller tillhoppa 706 800 kronor. Inkomsterna av inflytande pensionsmedel uppskattas till förslagsvis 50 800 kronor (oförändrat belopp). Medelsbehovet under förevarande anslag skulle således kunna uppskattas till 656 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 357 000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för arméns fortifikationsförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor	61 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	»	84 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	490 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	»	71 300
	<u>Summa kronor</u>	<u>706 800</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, förslagsvis	kronor	50 800
	<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>656 000</u>

dels ock till Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 656 000 kronor.

[13.] **Arméns fortifikationsförvaltning: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 85 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för samma budgetår, s. 80 f., intagen stat.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 11) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna oförändrat anslag. Beträffande beräkningsgrunden får jag hänvisa till vad jag anfört vid anmälan av anslaget till civilförvaltningens avlöningar.

I sin skrivelse den 18 augusti 1945 angående anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har *arméns fortifikationsförvaltning* räknat med att föreslagen överföring till ämbetsverkets avlöningsanslag av personal å befäsningsbyrån m. m. skall medföra, att omkostnader för motsvarande verksamhetsområden skola bestridas från förvaltningens omkostnadsanslag, vilket komme att medföra väsentligt ökat medelsbehov under nämnda anslag.

För anslagsposten sjukvård beräknar fortifikationsförvaltningen ökning från 1 000 kronor till 3 700 kronor. Anslagsposten till reseersättningar, nu upptagen till 10 000 kronor, anses böra ökas till 51 000 kronor. Av ökningen hänföra sig 18 000 kronor till befäsningsbyråns verksamhet.

Anslagsposten expenser föreslår fortifikationsförvaltningen ökad från 73 000 kronor till 134 700 kronor. Av ökningen ha tillhopa 54 500 kronor angivits hänföra sig till verksamhetsområden, för vilka omkostnaderna nu skulle överföras till omkostnadsanslaget. Detta belopp fördelar sig med 5 000 kronor på bränsle, lyse och vatten, 7 000 kronor på renhållning och städning, 15 000 kronor på skrivmateriel m. m., 20 000 kronor på telegram m. m., 4 000 kronor på inköp och underhåll av möbler m. m. samt 3 500 kronor på bokinköp m. m. Återstoden av ökningen, 7 200 kronor, hänför sig till förvaltningens verksamhet i den omfattning densamma hittills bekostats av omkostnadsanslaget.

För publikationstryck har fortifikationsförvaltningen upptagit oförändrat 1 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag beräknar fortifikationsförvaltningen således till $(3\ 700 + 51\ 000 + 134\ 700 + 1\ 000 =)$ 190 400 kronor.

Såsom fortifikationsförvaltningen förutsatt böra, i samband med att vissa lönekostnader överflyttas från sakanslag till avlöningsanslag, omkostnaderna för motsvarande verksamhetsområden även överflyttas till att utgå av omkostnadsanslaget. Vissa utgifter å omkostnadsanslaget äro direkt beroende av personaluppsättningens storlek. Så är särskilt förhållandet med kostnaderna för sjukvård. Mot fortifikationsförvaltningens beräkning av den därför avsedda anslagsposten, 3 700 kronor, har jag icke funnit anledning till erinran.

*Departements-
chefen.*

För reseersättningar har fortifikationsförvaltningen beräknat 51 000 kronor. Det är givet, att så högt belopp icke kan erfordras under normala förhållanden. Att kostnaderna för reseersättningar nu beräknas till så högt belopp torde sammanhånga med att genomförandet av försvarsbeslutets byggnadsprogram samt regleringen av markfrågor för befästningsanordningar kräva en mångfald resor. Resor av denna art få emellertid till största delen anses vara att hänföra till resor för besiktningar och därmed jämförliga förrättningar, vilka, såsom försvarets civilförvaltning framhöll i utlåtande över fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för innevarande budgetår, jämlikt kungörelsen angående bestridande av kostnader för avlöning enligt de militära avlöningsreglementena m. m. (SFS 1945:383) skola bestridas av sakanslag. Jag anser mig med hänsyn härtill böra förorda, att anslagsposten till reseersättningar begränsas till 20 000 kronor.

Enligt vad som under hand upplysts av fortifikationsförvaltningen ha särskilda kostnader för bränsle hittills icke beräknats under ämbetsverkets omkostnadsanslag. Från och med nästa budgetår torde så böra ske. Bränslekostnaderna beräknas för nämnda budgetår till 27 200 kronor. Fortifikationsförvaltningens uppskattning av medelsbehovet för expenser, slutande å 134 700 kronor, har icke givit mig anledning till erinran. Jag beräknar därför expensposten till $(27\ 200 + 134\ 700 =)$ 161 900 kronor.

Medelsbehovet under omkostnadsanslaget skulle härigenom uppgå till $(3\ 700 + 20\ 000 + 161\ 900 + 1\ 000 =)$ i nedåt avrundat tal 185 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 100 000 kronor.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arméns fortifikationsförvaltning*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 185 000 kronor.

[14.] **Arméförvaltningen: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 447 000 kronor, disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 81 f., införd personalförteckning och avlöningsstat med därtill anslutande bestämmelser.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 13) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna oförändrat anslag för budgetåret 1946/47. Beträffande beräkningsgrunden hänvisas till vad i det föregående anförts vid anmälan av fråga om anslag till avlöningar för försvarets civilförvaltning.

I skrivelse den 18 augusti 1945 med medelsäskanden för budgetåret 1946/47 har *arméförvaltningen* framlagt förslag rörande medelsbehovet under arméförvaltningens avlöningsanslag. Arméförvaltningen har framhållit, att ämbetsverkets personalbehov för nämnda budgetår icke kunde i erforderlig utsträckning tillgodoses med anlåtande av avlöningsanslag av samma storlek som innevarande budgetårs.

Vad beträffar tygavdelningen har den civila personal, som erfordras för handläggning av på denna avdelning ankommande ärenden, med få undantag avlönats från sakanslag. Med hänsyn till föredragande departementschefens uttalande i propositionen 1945: 170 (s. 235), att den av försvarets sakanslagsutredning bedrivna utredningen icke borde föregripas genom en omfattande överflyttning av personal från sakanslag till avlöningsanslag, har arméförvaltningen utgått från att, i avvaktan på utredningens slutförande, för tygavdelningens räkning — såsom hittills — sakanslag i erforderlig utsträckning finge tagas i anspråk för avlöning under budgetåret 1946/47 av personal, för vilken kostnaderna icke kunde bestridas av vederbörliga avlöningsanslag.

Arméförvaltningen har föreslagit ändrad löneställning för chefen för den till tygavdelningens chefsexpedition hörande ekonomisektionen, där å tygavdelningen förekommande kamerala ärenden handläggas. För nämnde chef hade avsetts en befattning såsom revisor i lönegrad A 21. Av särskilda skäl hade emellertid nuvarande innehavaren av denna befattning överflyttats till tjänstgöring å ämbetsverkets civilbyrå och uppdraget att fullgöra de med befattningen förenade göromålen hade anförtratts annan inom tygavdelningen tjänstgörande befattningshavare med ekonomisk utbildning (byråsekreterare i Eo 21).

Med hänsyn till de kvalificerade och ansvarsfulla uppgifter, som komme att åvila chefen för ekonomisektionen, syntes det arméförvaltningen vara ofrånkomligt, att en för sektionen avsedd särskild befattning såsom kamrer inrättades. Arméförvaltningen har erinrat, att vid övriga, försvaret tillhörande centrala förvaltningsmyndigheter cheferna för respektive ekonomisektioner eller kameralkontor undantagslöst vore placerade i lägst 24:e lönegraden. Då de å tygavdelningens ekonomisektion ankommande arbetsuppgifterna syntes vara fullt jämförbara med dem, som åvilade motsvarande sektioner (kontor) inom nämnda förvaltningsmyndigheter, syntes den föreslagna kamrersbefattningen böra placeras i lägst lönegrad A 24. Vid bifall därtill syntes den å arméförvaltningens personalförteckning upptagna befattningen såsom revisor i lönegrad A 21 böra överföras å övergångsstat, varvid innehavaren av befattningen även i fortsättningen borde tagas i anspråk för tjänstgöring å civilbyrån.

Bland övriga förslag till personalökningar å avlöningsanslaget har arméförvaltningen upptagit inrättande av en befattning såsom byråsekreterare i Eo 21 för chefen för kameraldetaljen inom den för ämbetsverket gemensamma civilbyrån.

Försvarets civilförvaltning har på i huvudsak samma skäl som arméförvaltningen anfört biträtt förslaget om kamrerarbefattningens inplacering i lönegrad A 24. Civilförvaltningen har ansett det tveksamt, om revisorsbefattningen i A 21 fördenskull borde indragas, och i stället föreslagit, att en av arméförvaltningen för sektionen beräknad amanuensbefattning utbyttes mot nämnda revisorsbefattning. Civilförvaltningen har vidare ansett, att civilbyråns kameraldetalj lämpligen kunde inordnas i den förenämnda ekonomisektionen, vilken i så fall syntes böra utbrytas ur tygavdelningens chefs-expedition och anslutas till civilbyrån. Därest såsom civilförvaltningen föreslagit den å arméförvaltningens stat uppförda revisorsbefattningen bibehölles, syntes det icke erforderligt att för de kamerala ärendena inrätta ytterligare en revisorsbefattning.

Allmänna lönenämnden har, med hänsyn till att ännu icke föreligger någon tillförlitlig grund för ett bedömande av arten och omfattningen av ekonomisektionens arbetsuppgifter under fredsförhållanden, särskilt som frågan om försvarets organisation är under utredning, ansett sig icke nu kunna tillstyrka någon förändring av befattningen såsom chef för ekonomisektionen. Beträffande förslaget om inrättande av en byråsekreterarbefattning i Eo 21 för chefen för civilbyråns kameraldetalj syntes enligt lönenämndens mening resultatet av 1945 års försvarskommittés arbete böra avvaktas, innan ett avgörande träffades. Därest emellertid jämväl under nästkommande budgetår arbetsuppgifterna för kameraldetaljen komme att ha sådan omfattning, att detaljen ansåges böra bibehålla sin nuvarande självständiga ställning, syntes skäligt, att chefen för detaljen tills vidare finge åtnjuta högre ersättning än den lön, som tillkomme honom i egenskap av förste amanuens. Lönenämnden ville därför förorda, att han i sådant fall tills vidare bibehölles vid nuvarande kontraktsanställning med ett arvode av 840 kronor för månad.

Försvarets sakanslagsutredning har anfört, att med inrättande av en extra ordinare befattning i 21:a lönegraden för chefen för civilbyråns kameraldetalj syntes böra anstå. Utredningen vore i varje fall för sin del icke beredd att nu taga ställning till frågan om behovet av en befattning i nämnda lönegrad under normala fredsförhållanden. Någon förändring syntes därför icke böra vidtagas i hans nuvarande avlöning, vilken enligt uppgift utginge från sakanslag.

I anledning av remiss å en framställning den 6 april 1945 av arméförvaltningens tygavdelning rörande behovet av extra ordinarie och vissa extra tjänstemän med avlöning från sakanslag har *försvarets sakanslagsutredning* i skrivelse den 26 januari 1946 föreslagit, att medel för avlöning av personalen å tygavdelningens chefsexpedition från och med budgetåret 1946/47 beräknades under arméförvaltningens avlöningsanslag. Som skäl härför har utredningen anfört, att denna personal fullgjorde administrativa göromål av

sådan natur, att de icke kunde sättas i direkt samband med den verksamhet, för vilken visst eller vissa sakanslag anvisats, varför det icke syntes behöva råda tvekan om att kostnaderna för personalen borde bestridas från avlöningsanslag.

I sin framställning den 6 april 1945 hade tygavdelningen föreslagit, att av den såsom extra tjänstemän eller medelst kontrakt anställda personalen å chefsexpeditionens ekonomi-(bokförings-)sektion skulle inrättas extra ordinarie befattningar för 1 förste amanuens, MEo 18, 2 amanuenser, MEo 15, 2 kanslibiträden, MEo 7, 1 kontorsbiträde, MEo 4, och 1 skrivbiträde, MEo 2. Sakanslagsutredningen har av de sålunda föreslagna befattningarna tillstyrkt inrättande och överförande till avlönande från avlöningsanslag av 1 befattning i Eo 18 — under förutsättning att vid bifall till arméförvaltningens i det föregående omnämnda förslag till uppflyttning av befattningen såsom chef för ekonomisektionen i A 24 den då ledigblivande befattningen i Eo 21 indroges — och 2 befattningar i Eo 15 samt 2 extra ordinarie kontorsbiträdesbefattningar och 1 extra ordinarie skrivbiträdesbefattning. Beträffande befattningarna i 18:e och 15:e lönegraderna har utredningen framhållit, att med dessa icke syntes avses sådana befattningar för rekryteringspersonal, för vilka amanuensbenämning eljest brukades.

Vidare har sakanslagsutredningen föreslagit, att medel skulle beräknas under arméförvaltningens avlöningsanslag för följande fyra redan befintliga extra ordinarie befattningar inom övriga delar av chefsexpeditionen, nämligen 1 kontorist, 8:e lönegraden, 1 kanslibiträde, 7:e lönegraden, 1 kontorsbiträde, 4:e lönegraden, och 1 skrivbiträde, 2:a lönegraden.

Av den civila personalen å intendenturavdelningen avlönas allenast ett fåtal från sakanslag, nämligen viss teknisk personal för den bränslekontrollerande verksamheten vid försvarets fasta anläggningar samt inköpschef, livsmedelsingenjör och förplägnadsassistent vid underhållsbyrån. Övrig personal har under beredskapen avlönats från å riksstaten anvisade avlöningsanslag eller från förskottsstat.

Arméförvaltningen har verkställt en närmare beräkning av behovet av den civila personal som skulle vara erforderlig för intendenturavdelningens och civilbyråns del under budgetåret 1946/47. Arméförvaltningen har därvid framhållit, att ämbetsverkets verksamhet, från att under tidigare rådande fredsförhållanden ha haft sin tyngdpunkt i funktionen såsom övervakande och ledande organ över den till truppförbanden i stor utsträckning decentraliserade verksamheten, för framtiden komme att i stället präglas av en delvis utav krisförhållandena föranledd centralisering av förvaltningsarbetet, vilken befunnits medföra så betydande fördelar att densamma vore avsedd att bibehållas vid en återgång till normala förhållanden.

Arméförvaltningens förenämnda beräkningar utvisa, att för intendenturavdelningen och civilbyrån skulle, såvitt avser befattningar i 7:e och lägre lönegrader, utöver nu befintliga 3 i 7:e, 13 i 4:e och 1 i 2:a lönegraden erfordras 7 i 7:e, 1 i 5:e, 13 i 4:e och 17 i 2:a lönegraden. Samtliga de befattningar som sålunda föreslås nyinrättade ha ansetts böra upptagas såsom

extra ordinarie. Härjämte har arméförvaltningen, utgående från att även i fredstid komme att inom intendenturavdelningen finnas en särskild byrå för handläggning av drivmedelsärenden, föreslagit inrättande av en befattning såsom drivmedelsassistent i lönegraden Eo 24. Till stöd för sistnämnda förslag har ämbetsverket anfört följande.

Arbetet med kontroll av driften vid de fasta bergrumsanläggningarna, kontroll av uppbörden, redovisning av olika drivmedelspartier, som skola utlastas och intagas, avtalsuppgörelser och kontroll av partier, som skola intagas i bergrummen, kräva anställandet av en civil fackman, drivmedelsassistent, vid drivmedelsbyrån. Denne befattningshavare bör förutom för arbetsuppgifterna beträffande bergrummen även tagas i anspråk vid drivmedelsbyråns upphandlingar samt för redovisning därstädes av de drivmedel, som i övrigt i beredskapssyfte lagras för såväl arméförvaltningens intendenturavdelnings som truppförbandens räkning. Befattningshavaren skall dessutom såsom fackman deltaga vid av byråchef förrättad inspektion av drivmedelstjänsten vid truppförbanden.

För att till befattningen må kunna förvärvas en kvalificerad person bör befattningen inplaceras i lägst lönegrad Eo 24. Det må omnämnas, att vid flygförvaltningen anställd drivmedelsassistent för närvarande åtnjuter avlöningsförmåner, som motsvara Eo 24.

Beträffande frågan om drivmedelsbyråns fortsatta bestånd har *arméförvaltningens intendenturavdelning* inkommit med särskild skrivelse den 29 december 1945, därtill föranledd av en av Kungl. Maj:t i anledning av den förstärkta försvarsberedskapens avveckling meddelad föreskrift rörande avveckling av sådana särskilda organisatoriska anordningar, som enligt beslut av Kungl. Maj:t vidtagits för beredskapsändamål. I denna skrivelse har intendenturavdelningen, främst med hänsyn till att det med drivmedelstjänsten förenade avvecklingsarbetet kunde beräknas fortgå under en stor del av år 1946, hemställt, att drivmedelsbyrån måtte få äga bestånd även under budgetåret 1946/47. Intendenturavdelningen har emellertid till stöd för framställningen härjämte anfört, att i de utredningar, som skulle tjäna till grundval för 1945 års försvarskommittés arbete, övervägdes en förläggning av drivmedelstjänstens ledning till annan byrå inom arméförvaltningen än underhållsbyrån, som enligt arméförvaltningens instruktion hade att handlägga drivmedelsärenden, samt att de pågående stora utredningarna beträffande landets drivmedelsförsörjning eventuellt kunde medföra en sådan omläggning av hela drivmedelsproblemet, att dess verkningar även sträckte sig in på den militära förvaltningen. Ett återförande av drivmedelsärendena till underhållsbyrån skulle icke heller medföra någon kostnadsbesparing, då den personal som beräknats för drivmedelsbyrån även i sådant fall skulle vara erforderlig.

För civilbyrån har *arméförvaltningen* ytterligare föreslagit inrättande av tre nya amanuensbefattningar, nämligen 1 i Eo 18 och 2 i Eo 16, ävensom överförande till ordinarie stat av den extra ordinarie byråsekreterarbefattning, vars innehavare hade att handlägga ärenden av juridisk och allmänt administrativ natur. Som skäl för sistnämnda förslag har anförts, att med ett dylikt överförande möjligheten att bibehålla lämplig arbetskraft ökas och

riskan av för kontinuiteten i arbetet olägligt ombyte av innehavare av befattningen undgås. Det syntes enligt arméförvaltningens åsikt icke kunna råda någon tvekan om att befattningen komme att bliva erforderlig i framtiden.

Civilförvaltningen har i sitt utlåtande över arméförvaltningens skrivelse den 18 augusti 1945 funnit vad arméförvaltningen anfört rörande personalbehovet å intendenturavdelningens byråer i stort sett icke föranleda erinran från civilförvaltningens sida. Därest arbetsuppgifterna för den föreslagne drivmedelsassistenten vore likvärdiga med motsvarande befattningshavares vid flygförvaltningen, syntes han liksom den sistnämnde böra placeras i lönegrad Eo 24.

Allmänna lönenämnden har anfört, att det av arméförvaltningen redovisade behovet av biträdes- och amanuenspersonal å intendenturavdelningen och civilbyrån undandroge sig lönenämndens bedömande. De ifrågasatta lönegradsplaceringarna ha i och för sig icke föranlett någon erinran från lönenämndens sida. Därest en särskild befattning för drivmedelsassistent vore erforderlig jämväl i fredstid, funne lönenämnden icke anledning till erinran mot att befattningen placerades i Eo 24. Lönenämnden har av vad arméförvaltningen anfört funnit framgå, att ännu icke tillräcklig erfarenhet föreläge rörande arbetsuppgifternas omfattning i fredstid för ett bedömande av huru civilbyråns intendentur- och tygärenden skulle fördelas å redan befintliga befattningar å denna byrå. Redan med hänsyn därtill syntes det böra anstå med förändring av den nuvarande för intendenturärenden avsedda extra ordinarie byråsekreterarbefattningen till ordinarie tjänst. Lönenämnden har vidare ansett, att beträffande här berörda spörsmål resultatet av 1945 års försvarskommittés arbete borde avvaktas, innan ett avgörande träffades.

Sakanslagsutredningen har funnit sig böra behandla arméförvaltningens förslag i fråga om personal, som tidigare avlönats från förskottsstat och vars avlöning under innevarande budgetår bestrides från avvecklingsanslag. Utredningen ville erinra, att utredningen i utlåtande över arméförvaltningens anslagsäskanden för budgetåret 1945/46 framhållit, att enligt utredningens mening verksamheten vid arméförvaltningen borde göras till föremål för organisationsundersökningar, innan ställning toges till frågan om då ifrågasatt utökning av den ordinarie biträdespersonalen vid verket. Eftersom utredningen icke heller vore beredd att, innan dylika undersökningar företagits, ingå på en närmare prövning av frågan, i vilken utsträckning ett överförande av personal från sakanslag till avlöningsanslag borde äga rum, hade utredningen — med hänsyn jämväl till den korta tid, som stått till dess förfogande för ärendets handläggning — måst inskränka sig till en summarisk behandling av denna del av arméförvaltningens då föreliggande anslagsäskanden.

Utredningen har enligt förevarande utlåtande funnit vad sålunda anförts i tillämpliga delar äga giltighet jämväl beträffande arméförvaltningens nu framlagda förslag om biträdespersonalen å intendenturavdelningen och civilbyrån. Utredningen hade sålunda icke ansett sig böra ingå på en detaljgranskning rörande behovet av sådan personal. Å andra sidan vore det uppenbart, att under nästkommande budgetår, då avvecklingsanslag icke syntes komma att

stå till förfogande, arméförvaltningen i annan ordning borde erhålla medel för avlöande av den biträdespersonal, som vore erforderlig för verksamheten. Utredningen delade ämbetsverkets uppfattning, att detta borde ske genom ökning av den i arméförvaltningens avlöningsstat upptagna anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Då här vore fråga om stadigvarande personal vid central förvaltningsmyndighet, funne nämligen utredningen — ehuru utredningen icke nu vore beredd att göra något principuttalande i frågan — övervägande skäl tala för att medel från sakanslag icke toges i anspråk för ändamålet. Enligt utredningens mening borde emellertid i nuvarande läge extra ordinarie befattningar inrättas i betydligt mindre utsträckning än arméförvaltningen föreslagit. Utredningen ville för sin del förorda, att förslagsvis ytterligare 1 kansli-, 3 kontors- och 4 skrivbiträdesbefattningar inrättades såsom extra ordinarie. Övrig personal syntes böra bibehållas vid extra anställning.

Förslaget om inrättande av en befattning i Eo 24 för en drivmedelsassistent föranledde sakanslagsutredningen att erinra, att sedan den 1 juli 1945 en drivmedelsassistentbefattning i Eo 24 funnes inrättad vid flygförvaltningen samt att motsvarande befattningshavare vid marinförvaltningen vore placerad i MEx 22 och avlönad av medel från sakanslag. Utredningen, som under hand erfarit, att frågan om en gemensam intendenturförvaltning för de tre försvarsgrenarna vore under övervägande, ansåge sig i nuvarande läge endast kunna tillstyrka, att drivmedelsassistenten i arméförvaltningen anställdes såsom extra tjänsteman.

Arméförvaltningen har vidare beräknat erforderlig personal för betjäande av ämbetsverkets telefonväxel i ämbetsbyggnaden, sedan automatisk växel iordningställd, till 6 telefonister. Samtliga ha föreslagits erhålla extra ordinarie anställning, 1 såsom kontorsbiträde och de övriga tills vidare såsom skrivbiträden. Några befattningar för detta ändamål ha icke beräknats i ämbetsverkets avlöningsanslag för innevarande budgetår.

I fråga om expeditionsvaktspersonal erfordras enligt arméförvaltningens beräkningar för ämbetshuset å Gärdet för närvarande 17 expeditionsvakter, varav 11 för tygavdelningen och 6 för intendenturavdelningen. Av dessa äro 2 uppförda på ordinarie stat och 4 avlönas från tygavdelningens sakanslag. Härtill kommer ytterligare 1 expeditionsvakt å ordinarie stat, vilken för närvarande tjänstgör i Artillerigården och som vid utbyggandet av ämbetshuset på Gärdet kommer att överflyttas dit. Arméförvaltningen, som utgått från att personal, som avlönas från tygavdelningens sakanslag, tills vidare borde bibehållas vid denna anställningsform, har i sina beräkningar upptagit, utöver de 3 å ordinarie stat, 11 expeditionsvakter med avlöning från arméförvaltningens avlöningsanslag. Av dessa inneha redan nu 2 extra ordinarie anställning.

Allmänna lönenämnden har beträffande den föreslagna utökningen av antalet expeditionsvakter framhållit, att behovet av vakt- och budskickningspersonal hittills tillgodosetts på olika sätt vid de i ämbetsbyggnaderna på Ladugårdsgårde placerade försvarsgrensförvaltningarna. Detta syntes enligt löne-

nämnden tala för att denna fråga borde göras till föremål för en organisationsundersökning. I avbidan därpå syntes försiktigheten bjuda, att nya extra ordinarie expeditionsvaktsbefattningar icke nu inrättades vid arméförvaltningen, i varje fall icke i den omfattning ämbetsverket ifrågasatt.

Sakanslagsutredningen har av samma skäl som lönenämnden ansett, att arméförvaltningens behov av expeditionsvaktspersonal — utöver nu förefintliga 3 ordinarie och 2 extra ordinarie expeditionsvakter — tills vidare borde tillgodoses med extra och tillfällig personal.

Slutligen har *arméförvaltningen* i fråga om anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, på i huvudsak samma skäl som tidigare anförts ånyo framlagt förslag om höjning av arvodet till ordföranden i remonteringsnämnden från Oa 10 till Oa 12.

Civilförvaltningen har liksom tidigare tillstyrkt förslaget.

Allmänna lönenämnden har i anledning av förslaget allenast erinrat, att denna lönenämnd och försvarsväsendets lönenämnd avstyrkt tidigare förslag i ämnet.

Såsom i bilagan fjärde huvudtiteln till årets statsverksproposition (punkt 13) anförts finnes för handhavande inom arméförvaltningens tygavdelning av på avdelningen såsom biluttagningsmyndighet ankommande frågor rörande uttagning för militära — och vissa civila — ändamål av motorfordon m. m. inrättad en särskild biluttagningssektion (militärregistret). I sitt under samma punkt omnämnda, den 13 oktober 1945 avgivna förslag har den för utredning rörande militärregistrets organisation särskilt tillkallade *utredningsmannen*, byråchefen i riksräkenskapsverket C. A. Murray, föreslagit, att det hos statistiska centralbyrån förda centrala automobilregistret, som i stort sett omfattar landets samtliga registrerade civila motorfordon, samt expeditionen och statistikdetaljen inom biluttagningssektionen skulle sammanslås till en ny avdelning inom statistiska centralbyrån samt att till denna avdelning skulle lokalt anknytas övriga delar av biluttagningssektionen, militärdetaljen och uttagningsdetaljen. Genom en dylik anordning skulle vinnas, bland annat, att vissa besparingar kunde göras i löner och omkostnader, av utredningsmannen beräknade till 22 300 kronor, samt att de maskinanläggningar, som de båda registreringsmyndigheterna var för sig disponera, skulle kunna vid sammanslagning utnyttjas mera rationellt.

I skrivelse den 14 juli 1944 framlade arméförvaltningens tygavdelning förslag rörande överflyttning av det centrala automobilregistret från statistiska centralbyrån till biluttagningsmyndigheten. I anledning av denna framställning och av vad i avgivna utlåtanden över densamma anförts har Kungl. Maj:t den 23 november 1945 genom utfärdade författningar (SFS nr 722—724) från och med den 1 december 1945 upphävt dittills gällande bestämmelser angående utfärdande genom besiktningsmännens försorg av särskilda militära besiktningsinstrument beträffande civila fordon som lämpa sig för krigsbruk. Genom beslut den 23 november 1945 har Kungl. Maj:t därjämte anbefallt statistiska centralbyrån att av hos byrån tillgängligt material tillhandahålla

biluttagningsmyndigheten vad som erfordras för dess uttagningsverksamhet. Därjämte har Kungl. Maj:t genom samma beslut anbefallt statistiska centralbyrån och biluttagningsmyndigheten att i samråd organisera på dem ankommande registerföring av motorfordon m. m. på sådant sätt, att kostnad och arbete för statsverket i största möjliga utsträckning besparas.

I utlåtanden över byråchefen Murrays förslag ha *överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning* och *riksräkenskapsverket* tillstyrkt förslaget, under det att *statskontoret* har ifrågasatt behovet och önskvärdheten av en sammanslagning i den föreslagna omfattningen.

Arméförvaltningens tygavdelning har ansett några besparingar icke stå att vinna genom den föreslagna sammanslagningen utöver dem som redan uppkomma genom att militära besiktningsinstrument icke längre utskrivs av besiktningsmännen. Tygavdelningen har vidhållit sitt förslag, att det centrala automobilregistret borde förläggas till biluttagningsmyndigheten. Först sedan praktiska erfarenheter vunnits av den anordning beträffande registerföringen, som skapats genom Kungl. Maj:ts beslut den 23 november 1945, borde avgöras om denna anordning skulle bibehållas eller endast finge betraktas såsom en övergångsform till dess en sammanslagning på ett eller annat sätt komme till stånd. Tygavdelningen har med hänsyn därtill och till att såväl den militära uttagningsverksamheten som den civila registerföringen komme att under en tid framåt vara onormalt belastad till följd av försäljningen av kronans bilar m. m. ansett, att frågan om en sammanslagning lämpligen borde uppskjutas, samt föreslagit, att åt statistiska centralbyrån och tygavdelningen gemensamt måtte uppdragas att till den 1 oktober 1946 inkomma med slutligt förslag angående biluttagningssektionens och det centrala automobilregistrets organisation från och med budgetåret 1947/48.

Statistiska centralbyrån har ansett sig icke böra motsätta sig, att frågan om centrala automobilregistret och militärregistrets förläggning och organisation i princip finge sin lösning efter de riktlinjer, som utredningsmannen föreslagit, därest biluttagningen alltjämt skulle ske efter oförändrade grunder och lokalfrågorna kunde ordnas på ett tillfredsställande sätt. Centralbyrån har ansett en förläggning såsom utredningsmannen förordad av den föreslagna nya avdelningen och övriga delar av biluttagningssektionen till centralbyråns lokaler vara den avgjort lämpligaste lösningen. Med hänsyn till lokalsvårigheter syntes dock i nuvarande läge enda utvägen vara att i avvaktan å lokalfrågans ordnande söka genom tillfälliga anordningar nå fram till en provisorisk lösning.

Med hänsyn till vad sålunda i detta ärende förekommit har Kungl. Maj:t genom beslut den 1 februari 1946 uppdragit åt arméförvaltningen och statistiska centralbyrån att gemensamt ytterligare pröva och utreda frågan om organisationsformen för den uttagningsverksamhet beträffande motorfordon som ankommer på tygavdelningen i egenskap av biluttagningsmyndighet och för den civila motorfordonsregistreringen med beaktande av att kostnaderna för den militära och den civila motorfordonsregistreringen böra i möjligaste mån begränsas. Därjämte har Kungl. Maj:t anbefallt myn-

digheterna att före den 1 oktober 1946 inkomma med det förslag i ämnet, var till utredningen kan föranleda.

Jämlikt sitt uppdrag har utredningsmannen jämväl framlagt förslag om anvisande av medel för täckning av biluttagningsmyndighetens kostnader under innevarande budgetår samt — därest den föreslagna sammanslagningen icke skulle komma till stånd under år 1946 — under budgetåret 1946/47.

Kostnaderna för militärregistret ha intill innevarande budgetår behandlats såsom löpande beredskapskostnader och täckts från förskottsanslag. Under budgetåret 1945/46 ha dessa kostnader tills vidare balanserats å förskottstitel.

Sina beräkningar av militärregistrets fredskostnader vid nuvarande organisation har *utredningsmannen* grundat på av arméförvaltningens tygavdelning utarbetade nya organisationsplaner för den nu pågående försvarsutredningen, vilka i vad avser militärregistret innebära en betydande nedskärning av de kostnader, med vilka tidigare räknats.

Biluttagningsmyndigheten förutsattes organiserad på tre detaljer, militär-detalj, uttagningsdetalj och statistikdetalj, samt en expedition. Personalbehovet har utredningsmannen beräknat till 1 ingenjör i 24:e lönegraden, chef för uttagningsdetaljen, 1 assistent (statistiker) i 18:e lönegraden, 3 kontorister i 8:e lönegraden, 2 kanslibiträden, 4 kontorsbiträden, 6 skrivbiträden och 1 expeditionsvakt (5:e lönegraden), samtliga i extra ordinarie anställning, samt 4 extra skrivbiträden. Som chef för militärdetaljen föreslås en kompaniofficer i arvodesbefattning. Lönekostnaderna för den icke-ordinarie personalen har utredningsmannen beräknat till omkring 76 500 kronor.

I sina medelsökanden för budgetåret 1946/47 har försvarets civilförvaltning under anslaget till Armén: Avlöningar återgivit ett av *chefen för armén* tillstyrkt förslag av generalfältygmästaren att för befattningen såsom chef för biluttagningssektionen skulle nyinrättas en regementsofficersbeställning å fältygkårens stat. *Civilförvaltningen* har under hänvisning till den då pågående utredningen rörande biluttagningssektionens organisation ansett sig icke böra upptaga förslaget.

Utredningsmannen har beträffande denna chefsfråga anfört, att det syntes vara klart, att *chefen* för biluttagningssektionen borde erhålla regementsofficers tjänsteställning, samt därom vidare anfört i huvudsak följande.

Under de sistförflutna åren hade det visat sig vara förmånligt att såsom chef för sektionen kunna disponera en reservofficer med bilteknisk sakkunskap och erfarenhet från civil verksamhet. Även i fortsättningen måste dylika meriter för denna befattning tillmätas betydelse. Därest chefsskapet knötes till en regementsofficersbeställning på fältygkåren minskades den krets, inom vilken befattningen kunde rekryteras. Fråga vore också om de höga tekniska krav som ställdes på officer vid fältygkåren vore erforderliga för denna befattning. Om i stället på arméförvaltningens avlöningsstat uppfördes en befattning såsom chef för biluttagningssektionen, ökades den krets, inom vilken befattningen kunde rekryteras. Befattningen syntes böra tillsättas på viss tid och i lönehänseende jämföras med regementsofficer. Om nuvarande organisation skulle bibehållas, borde för ändamålet på arméförvaltningens avlöningsstat inrättas en befattning i lönegraden C 4, benämnd byrådirektör. Om regementsofficer förordnades på denna befattning kunde han kvarstå över stat

samt bibehålla sin militära tjänsteställning och när förordnandet upphörde återgå i sin militära tur, därest han icke ansåges böra kvarstå i befattningen till uppnådd pensionsålder.

Arméförvaltningens tygavdelning har ansett det av utredningsmannen angivna behovet av biträdespersonal för lågt beräknat. Tygavdelningens egen beräkning av erforderligt antal biträdesbefattningar upptager 1 i 7:e, 13 i 4:e och 5 i 2:a lönegraden. Av de för biluttagningssektionen föreslagna befattningarna finnas redan nu i extra ordinariebefattning 1 amanuens i 18:e och 1 kontorist i 8:e lönegraden samt kanslibiträdet. Kostnaderna för lön till den civila personalen enligt tygavdelningens förslag ha beräknats till omkring 85 000 kronor. Som chef för militärdetaljen har tygavdelningen föreslagit kompaniofficer, kommenderad eller i arvodesbefattning. Tygavdelningen har understrukt behovet av att sektionens chefsfråga ordnas, särskilt som den reservofficer som tidigare innehaft befattningen lämnat densamma med utgången av år 1945.

Civilförvaltningen, som i fråga om befattningen som sektionschef yttrat sig över vad utredningsmannen därutinnan föreslagit för det fall att en sammanslagning komme till stånd, nämligen inrättande av en beställning för regementsofficer å fälttygkårens stat, har ifrågasatt, om icke befattningen även för sådant fall kunde besättas med civil befattningshavare med lön enligt lönegrad C 4. Om militär befattning ansåges böra inrättas för ändamålet, syntes befogad anledning icke föreligga att uppföra densamma å fälttygkårens stat. Måhända kunde även en arvodesbefattning i Oa 12 vara tillfyllest.

Statskontoret har beträffande biträdespersonalen anført, att några kontoristbefattningar i 8:e lönegraden icke borde inrättas. Ansåges de med dessa befattningar förenade göromålen icke tillräckligt motivera befattningarnas hänförelse till den gängse kontoristlönegraden (9:e lönegraden), borde tjänsterna placeras i 7:e lönegraden.

I fråga om arméförvaltningens personalorganisation föreligga i huvudsak samma förhållanden, som framhållits vid behandlingen i årets statsverksproposition av krigsmaterielverkets avlöningsanslag och i det föregående beträffande avlöningsanslaget för försvarets civilförvaltning. Fortfarande saknas sålunda i stort sett säkra hållpunkter för ett tillförlitligt bedömande av ämbetsverkets personalbehov under normala fredsförhållanden. Först efter slutförandet av den granskning av försvarets centrala förvaltningsmyndigheters organisation, som enligt vad i det föregående anförts förutsattes skola ske, och av de organisationstekniska undersökningar, som i samband därmed avses skola komma till stånd, torde dylika hållpunkter komma att föreligga. Ej heller för arméförvaltningens del är det möjligt att i väntan på dessa undersökningar undanskjuta trängande frågor om ändring av personalorganisationen. Det torde därför bliva nödvändigt att räkna med en icke oväsentlig ökning av förevarande anslag för inrymmande däri av avlöningskostnader för icke-ordinarie personal i lägre tjänsteställning, som — churu nödvändig för fredsorganisationen såvitt nu kan bedömas — under innevarande budgetår avlönats med anlitande av avvecklingsanslag.

*Departements-
chefen.*

Frågan om överflyttning av personalkostnader från sakanslag till avlöningsanslag har i avbidan på den av försvarets sakanslagsutredning bedrivna utredningen ännu icke kunnat lösas. Endast i obetydlig omfattning har en dylik överföring hittills kunnat ske. Jag finner det ej heller lämpligt att nu föregripa utredningens arbete genom någon mera omfattande kostnadsöverflyttning. Jag godtager därför den till grund för arméförvaltningens medelsäskanden liggande förutsättningen att en stor del av den civila personalen vid tygavdelningen samt viss för speciella arbetsuppgifter anställd personal vid intendenturavdelningen fortfarande avlönas från sakanslag. Vad beträffar personalen vid tygavdelningens chefsexpedition torde dock i enlighet med sakanslagsutredningens förslag kostnaderna för denna personal böra redan nu överflyttas till avlöningsanslaget. Därjämte kommer bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen 1946:80 framlagda förslag angående arméns ingenjörpersonal liksom till det i det föregående framlagda förslaget om beredande av fastare anställning åt cheferna för arméns tygverkstäder att medföra en icke obetydlig överflyttning av lönekostnader från sakanslag till arméförvaltningens avlöningsanslag. Vid anmälan av dessa frågor har jag förutsett, att det skall få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva i vad mån av vederbörliga sakanslag skall vid meddelande av dispositionsbeslut innehållas belopp, som svara mot den genom överflyttningen minskade belastningen å dessa anslag. Enahanda prövning torde böra ske med avseende å den ytterligare överflyttning av personalkostnader, som vid bifall till vad jag här föreslagit kommer att ske.

Såsom jag anförde vid behandlingen i statsverkspropositionen av krigsmaterielverkets avlöningsanslag är det självfallet av den största vikt, att den utökning av personalorganisationen vid förvaltningarna, som prövas böra ske, icke genomföres på sådant sätt att ett framtida övervägande av dessa frågor i avgörande grad bindes.

Vad därefter angår de särskilda befattningarna inom ämbetsverket anser jag skäl tala för att den befattningshavare som förestår handläggningen av de kamerala ärendena vid tygavdelningens chefsexpedition erhåller förbättrad löneställning. Med hänsyn till vad nyss anförts kan jag emellertid endast förorda extra ordinarie anställningsform. Jag föreslår därför, att å personalförteckningen för arméförvaltningen uppföres en befattning för kamrerare i Eo 24. Samtidigt härmed bör en befattning för byråsekreterare i Eo 21 indragas.

Jag förutsätter, att den av civilförvaltningen väckta frågan om ett sammanförande organisatoriskt av de kamerala uppgifterna vid nämnda expedition och vid civilbyrån skall upptagas till prövning vid övervägandena om arméförvaltningens blivande organisation. Jag kan därför icke tillstyrka, att för chefen för civilbyråns kameraldetalj nu inrättas en extra ordinarie byråsekreterarbefattning. Mot att såsom lönenämnden och sakanslagsutredningen förordat den befattningshavare, som för närvarande bestrider de på nämnda chefsbefattning ankommande göromålen, jämväl under nästkommande budgetår bibehålles vid sin nuvarande kontraktsanställning har jag intet att erinra, och jag beräknar därför medel för ändamålet under icke-ordinarieposten.

Såsom av det föregående framgår har det befunnits erforderligt att underkasta frågan om militärregistrets organisation ytterligare prövning. Det blir därför nödvändigt att i detta sammanhang beräkna medel för dess verksamhet under nästa budgetår. I det förslag till personalorganisation för biluttagningssektionen för det fall att ifrågasatt sammanslagning med vissa organ för den civila motorfordonsregistreringen icke kommer till stånd, som framlagts av den särskilt tillkallade utredningsmannen, ingår en extra ordinarie befattning för detaljchef i 24:e lönegraden. I avbidan på resultatet av den ytterligare prövningen av hela denna fråga anser jag icke lämpligt, att en dylik befattning nu inrättas. Befattningen torde liksom hittills tills vidare få uppehållas av kontraktsanställd tjänsteman. Inberäknat lön till nämnde detaljchef uppgå kostnaderna för löner för den av utredningsmannen föreslagna personalorganisationen till 76 500 kronor. Tygavdelningen, som föreslagit vissa utökningar av biträdespersonalen i förhållande till utredningsmannens förslag, har beräknat samma kostnader till 85 000 kronor. För egen del räknar jag med att biluttagningssektionens personalbehov skall kunna för nästa budgetår tillgodoses inom en kostnadsram av 80 000 kronor. Därvid förutsätter jag, att extra ordinarie anställning icke skall förekomma i större utsträckning än som av rekryteringsskäl oundgängligen påfordras. I beloppen ingå icke kostnader för militär personal.

I avvaktan å slutlig prövning av frågan om biluttagningsverksamhetens organisation bör särskild befattning såsom chef för biluttagningssektionen icke nu inrättas. Chefsfrågan torde tills vidare böra lösas genom kommandering, eventuellt med anlåtande av de nya regementsofficersbeställningar, som jag i det följande vid behandlingen av arméns avlöningsanslag föreslår skola inrättas å fälttygkårens stat.

Kostnaderna för biluttagningssektionen ha under innevarande budgetår balanserats å förskottstitel. Dessa kostnader måste därför regleras. För egen del anser jag, att kostnaderna böra till den del de belöpa på en organisation av den omfattning, som av mig här godtagits, täckas medelst särskilt för ändamålet anvisat anslag å tilläggsstat för innevarande budgetår och i övrigt avföras å vederbörligt avvecklingsanslag. Jag har för avsikt att i annat sammanhang förelägga Kungl. Maj:t förslag i ämnet.

Sakanslagsutredningens förslag rörande löneställning för den personal vid tygavdelningens chefsexpedition, vars löner överflyttas till avlöningsanslaget, anser jag mig kunna biträda, varför jag här räknar med avlöningskostnader för följande befattningar, nämligen 1 i Eo 18, 2 i Eo 15, 1 i Eo 8, 1 i Eo 7, 3 i Eo 4 och 2 i Eo 2. Sedan sålunda den civila personalen vid tygavdelningens chefsexpedition överförts till att avlönas från avlöningsanslaget, böra sakanslag i fortsättningen icke tagas i anspråk för avlöning av sådan personal i annan mån än som kan övergångsvis oundgängligen erfordras för ett slutförande av de i 1942 års försvarsbeslut ingående materielanskaffningsprogrammen.

Vad härefter beträffar personal vid intendenturavdelningen och vid civilbyrån finner jag behovet av en särskild befattningshavare såsom drivmedels-

assistent vara styrkt. I avbidan på lösningen av föreliggande organisationsfrågor anser jag mig emellertid tills vidare icke kunna förorda annan anställningsform för en dylik befattningshavare än såsom extra tjänsteman. Jag räknar därför i det följande med medel för avlönande av en extra tjänsteman i 24:e lönegraden.

Med det föreslagna utbytet av en befattning för extra ordinarie byråsekreterare mot en ordinarie dylik befattning synes böra tills vidare anstå.

Arméförvaltningens förslag i övrigt beträffande intendenturavdelningen och civilbyrån innebär, inberäknat den föreslagna telefonvaktpersonalen, inrättande av extra ordinarie befattningar för 1 förste amanuens, 2 amanuenser, Eo 16, 7 kanslibiträden, 1 expeditionsvakt, 14 kontorsbiträden och 22 skrivbiträden. Jag anser mig icke kunna tillstyrka en så väsentlig utökning av den extra ordinarie personalen. I det följande räknar jag därför med avlöningskostnader för följande extra ordinarie befattningar nämligen 1 i 18:e, 1 i 16:e, 4 i 7:e, 7 i 4:e och 12 i 2:a lönegraden.

Såsom jag anført vid behandlingen i årets statsverksproposition av marinförvaltningens avlöningsanslag torde det böra övervägas, huruvida, såsom lönenämnden — och i detta ärende jämväl sakanslagsutredningen — förordat, behovet av vakt- och budskickningspersonal vid de i ämbetsbyggnaderna & Ladugårdsgårde placerade försvarsgrensförvaltningarna borde göras till föremål för utredning genom organisationsundersökningar. Med hänsyn härtill räknar jag icke nu med inrättande av ytterligare extra ordinarie expeditionsvaktsbefattningar vid arméförvaltningen. Det oundgängligen erforderliga behovet av expeditionsvaktspersonal torde tills vidare få tillgodoses med tillfällig eller extra personal. Jag räknar med ett belopp av 25 000 kronor för detta ändamål.

I propositionen 1945: 80 har förutsatts, att den civila ingenjörspersonalen, personal vid arméförvaltningens tygavdelning och verkstadscheferna, skulle uppföras på arméförvaltningens personalförteckning. Utöver där angiven personal beräknar jag i enlighet med ett av särskilda sakkunniga för utredning rörande viss min- och sprängmateriel vid armén i skrivelse den 5 februari 1946 framlagt och av arméförvaltningens tygavdelning tillstyrkt förslag 1 ingenjör i Eo 21 för min- och sprängämnesdetaljen inom tygavdelningen. I enlighet härmed och med beaktande av vad i det föregående (punkten 8) anförts rörande löneställningen för verkstadscheferna böra här beräknas avlöningskostnader för — utöver de två i personalförteckningen redan nu upptagna ingenjörbefattningarna med lön enligt C-planen — följande antal extra ordinarie ingenjörbefattningar, nämligen 1 i Eo 29, 7 i Eo 28, 9 i Eo 26, 10 i Eo 24, 1 i Eo 22 och 1 i Eo 21.

Till stöd för det förnyade förslaget om höjning av arvudet till ordföranden i remonteringsnämnden ha icke anförts några nya skäl, som kunna föranleda ändrat ståndpunktstagande till denna fråga. Jag finner mig därför icke kunna biträda förslaget.

Med hänsyn till vad jag sålunda föreslagit beräknar jag arméförvaltningens avlöningsanslag på följande sätt. Anslagsposterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän och till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av

Kungl. Maj:t, upptagas med oförändrade belopp, 142 000 och 286 000 kronor. För löner m. m. till nytillkommande icke-ordinarie personal beräknar jag en höjning av anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 520 000 kronor erforderlig. Häri ingå beräknade kostnader för anställande av extra personal och för särskilda förmåner utöver lön som skola bestridas från icke-ordinarieposten med omkring 140 000 kronor. Anslagsposten upptager jag därför till (130 000 + 520 000 =) 650 000 kronor. Posten rörligt tillägg kan uppskattas till 175 000 kronor. Inkomstposten bör oförändrat upptagas till 193 000 kronor. Anslaget slutsumma ökas härigenom från 447 000 kronor till 1 060 000 kronor, vilken anslagshöjning till övervägande del hänför sig till överflyttning av lönekostnader från andra anslag.

Under åberopande av vad sålunda och i det föregående under punkt 8 anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att personalförteckningen för arméförvaltningen skall tills vidare från och med budgetåret 1946/47 under rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 upptaga följande befattningar i nedan angivna lönegrader:

1 verkstadschef	<i>högst</i>	Eo 29
3 ingenjörer		Eo 28
4 verkstadschefer	<i>högst</i>	Eo 28
2 ingenjörer		Eo 26
7 verkstadschefer	<i>högst</i>	Eo 26
5 ingenjörer		Eo 24
1 kamrerare		Eo 24
5 verkstadschefer	<i>högst</i>	Eo 24
1 ingenjör		Eo 22
1 byråsekreterare		Eo 21
1 ingenjör		Eo 21

dels godkänna följande avlöningsstat för arméförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	142 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	286 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	650 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	175 000
		<hr/>
	Summa kronor	1 253 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	193 000
		<hr/>
	Nettoutgift kronor	1 060 000;

dels ock till Arméförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 060 000 kronor.

[15.] **Arméförvaltningen: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 310 000 kronor, disponeras på sätt framgår av en i statsliggaren för nämnda budgetår, s. 82, intagen stat,

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 13) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna oförändrat anslag. Beträffande beräkningsgrunden hänvisas till vad i det föregående anförts vid anmälan av frågan om anslag till avlöningar för försvarets civilförvaltning.

Arméförvaltningen har i sin skrivelse den 18 augusti 1945 med medelsäskandena för budgetåret 1946/47 i beräkningen av detta anslag upptagit anslagsposterna till sjukvård, reseersättningar och publikationstryck med oförändrade belopp, eller 2 500 kronor, 6 000 kronor och 1 000 kronor.

Under anslagsposten till expenser har arméförvaltningen för bränsle, lyse och vatten beräknat samma medelsbehov som för innevarande budgetår, eller tillhoppa 110 000 kronor.

Genom beslut den 15 juni 1945 har Kungl. Maj:t anbefallt arméförvaltningen att i sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 särskilt ange de medelsbehov, som övergångsvis oundgängligen kunde erfordras för bestridande av vissa med genomförandet av materielanskaffningen enligt 1942 års försvarsbeslut sammanhängande expenser. I anledning därav har arméförvaltningen i förevarande sammanhang — utöver medelsbehovet för ämbetsverkets normala verksamhet — beräknat medel jämväl för nämnda övergångsvis utgående omkostnader. Vad beträffar medelsbehovet för bestridande av utgifter hänförliga till delposten övriga expenser under normal verksamhet har arméförvaltningen anført i huvudsak följande.

Utgifterna för renhållning och städning hade under budgetåret 1944/45 uppgått till omkring 60 000 kronor, varav cirka 15 000 kronor avseende lokaler utanför det nuvarande ämbetshuset. På grund därav och med hänsyn till att lönerna till städning ökats genom tillämpning av nytt kollektivavtal syntes kostnaderna för renhållning och städning icke kunna upptagas till lägre belopp än 45 000 kronor.

För skrivmaterialier och blanketryck m. m. beräknade arméförvaltningen — med hänsyn till att utgifter för blanketter, som erfordrades för redovisningsväsendet inom samtliga försvarsgrenar, skulle bestridas från civilförvaltningens omkostnadsanslag — att för fredsorganisationen komme att erfordras ett belopp av omkring 80 000 kronor. Kostnaderna för telefonabonnemang beräknades utgöra per år i runt tal 56 000 kronor, vartill komme kostnaderna för samtalsavgifter och annonser, vilka — även om den strängaste sparsamhet iakttoges — icke syntes kunna sättas lägre än 24 000 kronor. De sammanlagda telefon- och annonskostnaderna beräknades således uppgå till 80 000 kronor. För bindning av handlingar samt facklitteratur erfordrades omkring 15 000 kronor, för inventarier och kontorsmaskiner omkring 10 000 kronor samt för hyra av hålkortsmaskiner för militärregistret 13 000 kronor. Delposten till övriga expenser skulle sålunda uppgå till (45 000 + 80 000 + 80 000 + 15 000 + 10 000 + 13 000 =) 243 000 kronor och anslagsposten till expenser till sammanlagt 353 000 kronor mot för innevarande budgetår 300 500 kronor.

Anslaget till arméförvaltningens normala omkostnader skulle på grund av det anförda böra upptagas till i runt tal 363 000 kronor, vilket i förhållande till medelsanvisningen för innevarande budgetår skulle innebära en anslagsökning med 53 000 kronor.

De delposter, som berördes av verksamheten för femårsplanens genomförande, vore renhållning och städning, skrivmaterialier, papper och blankettryck, telefon-, telegram- och annonskostnader samt facklitteratur och bindning av handlingar och böcker. Härom har arméförvaltningen yttrat:

Så länge tygavdelningen behövde taga i anspråk förhyrda lokaler utanför ämbetshuset, erfordrades för renhållning och städning av dessa lokaler under budgetåret 1946/47 övergångsvis 15 000 kronor. Med ledning av under budgetåret 1944/45 bestridda kostnader, vederbörligen reducerade med hänsyn till beräknad minskning i verksamhetens omfattning, kunde de till skrivmaterialier och expenser samt blankettryck för budgetåret 1946/47 övergångsvis erforderliga medlen beräknas till 80 000 kronor. Även för telefonabonnemangs- och samtalsavgifter komme betydande kostnader att kvarstå, så länge tygavdelningen förfogade över lokaler utanför ämbetsbyggnaden. Sålunda erfordrades bland annat särskild telefonväxel i Historiska museet och Storgatan 13. Med ledning av under budgetåret bestridda kostnader, vederbörligen reducerade med hänsyn till att interurbana telefonsamtal endast borde komma till användning, då så vore oundgängligen nödvändigt, hade till telefon- och telegramkostnader samt annonser för budgetåret 1946/47 beräknats ett övergångsvis erforderligt belopp av 50 000 kronor. För bindning av handlingar och böcker samt facklitteratur hade på liknande sätt beräknats erforderligt ett belopp av 15 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehov, som — på grund av att femårsplanen icke komme att vara fullt genomförd förrän vid utgången av budgetåret 1946/47 — beräknades övergångsvis oundgängligen erforderligt under nämnda budgetår, uppginge således till 160 000 kronor.

I den utredning rörande militärregistrets organisation, som enligt vad under nästföregående punkt anförts verkstälts av särskild utredningsman, ha de årliga omkostnaderna för biluttagningssektionen (militärregistret) vid bibehållande av den nuvarande organisationen upptagits med 20 500 kronor. I detta belopp ingå för reseersättningar 2 000 kronor, för hyra för hålkortsmaskiner 7 000 kronor, för blankettryck 5 000 kronor samt för övriga utgifter, hänförliga under delposten övriga expenser, 6 500 kronor.

Genom beslut den 18 januari 1946 har Kungl. Maj:t medgivit, att bevakningen av försvarets ämbetsbyggnader på Gärdet tills vidare finge ordnas i huvudsaklig överensstämmelse med ett av chefen för marinen framlagt förslag, samt föreskrivit, att kostnaderna för bevakningen skulle bestridas från respektive armé-, marin- och flygförvaltningarnas omkostnadsanslag, anslagsposten expenser. Marinchefens ifrågavarande framställning avsåg såväl inner- som ytterbevakning nattetid av ämbetsbyggnaden. För bevakningen skulle enligt förslaget anlitas enskilt nattvaktsbolag. Ytterbevakningen skulle centralt ombesörjas av marinen och kostnaderna därför påföras marinförvaltningens omkostnadsanslag. Dessa kostnader beräknades enligt infordrade anbud till 6 500 kronor för år. De årliga kostnaderna för innerbevakningen skulle belöpa sig till för arméförvaltningen 10 800 kronor, för marinen 6 000 kronor och för flygvapnet 6 000 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av vad min företrädare i ämbetet anförde vid anmälan av motsvarande anslagsäskande för innevarande budgetår (1945 års statsverksproposition, bilagan fjärde huvudtiteln, punkt 12) ha av där angivna skäl stora svårigheter förelegat att tillförlitligt beräkna arméförvaltningens omkostnadsanslag. Först belastningen av innevarande budgetårs anslag kan ge säkrare hållpunkter för en dylik beräkning. Arméförvaltningen har grundat sina nu framlagda beräkningar på utgifterna å anslaget för budgetåret 1944/45, reducerade till vad som kan anses ha belöpt å fredsorganisationen.

De överföringar till arméförvaltningens avlöningsanslag av lönerna för viss personal, som jag under föregående punkt förordat, komma att medföra ökat medelsbehov utöver vad av arméförvaltningen förutsatts å sådana anslagsposter under omkostnadsanslaget vilka mera direkt påverkas av antalet anställda befattningshavare. Sålunda torde för sjukvård m. m. böra beräknas 7 000 kronor. Även posten till reseersättningar torde böra förstärkas. Jag anser dock höjningen av denna post böra begränsas till 2 000 kronor och räknar därför för ändamålet med 8 000 kronor.

Delposten till bränsle, lyse och vatten torde kunna upptagas till av arméförvaltningen beräknat belopp, 110 000 kronor. Beräkningen har skett från förutsättningen att eldning med ved kommer att äga rum.

Enligt givet uppdrag har arméförvaltningen i detta sammanhang verkställt beräkning av vissa särskilda merkostnader, som föranledas av anskaffningen av tygmateriel enligt försvarsbeslutet. Dessa kostnader, som hänföra sig till delposten övriga expenser, ha uppskattats till tillhoppa 160 000 kronor. Jag anser, att även dylika kostnader böra under nästa budgetår bestridas från arméförvaltningens omkostnadsanslag. Utgifterna under ifrågavarande delpost för arméförvaltningens fredsverksamhet i övrigt har förvaltningen beräknat till 243 000 kronor. Därutöver ha särskilt för biluttningssektionens behov beräknats 18 500 kronor, i vilket belopp dock ingå sådana kostnader för maskinhyra, som arméförvaltningen räknat med i sina anslagsäskanden. Under denna delpost torde jämväl böra upptagas medel för ombesörjande av den inre bevakningen av arméförvaltningens lokaler i ämbetsbyggnaden, vilka enligt vad i det föregående angivits beräknats till 10 800 kronor. Sammanlagt skulle alltså medelsbehovet under denna anslagspost uppgå till 432 300 kronor. Då beräkningarna för medelsbehovet alltjämt få anses osäkra och alla möjligheter till begränsningar i utgifterna böra tillvaratagas, räknar jag med att ett belopp av 400 000 kronor skall vara tillräckligt för ifrågavarande ändamål.

Anslagsposten till publikationstryck torde i enlighet med arméförvaltningens förslag kunna upptagas till oförändrat 1 000 kronor.

Jag beräknar således kostnaderna under detta anslag till (7 000 + 8 000 + 110 000 + 400 000 + 1 000 =) i runt tal 525 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 215 000 kronor. Av anslagsbeloppet kunna omkring 150 000 kronor anses hänförliga till utgifter, som komma att endast övergångsvis utgå under nästa budgetår.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arméförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 525 000 kronor.

[16.] **Anskaffning av inventarier m. m. för tillbyggnad till ämbetshuset å Ladugårdsgårde, reservationsanslag.** Med bifall till förslag av Kungl. Maj:t i proposition 1945: 334 (bil. 13, punkt 2) har riksdagen i skrivelse 1945: 545 anvisat 3 100 000 kronor för uppförande av ämbetsbyggnad å Ladugårdsgårde för försvarets civil- och sjukvårdsförvaltningar samt för vissa delar av arméförvaltningens tygavdelning. Genom denna tillbyggnad av försvarets ämbetsbyggnader å Gärdet erhållas 619 rumsenheter, varav 371 beräknats för civilförvaltningen, 93 för sjukvårdsförvaltningen, 70 för tygavdelningen och återstoden för andra behov.

Nämnda myndigheter ha anmodats att efter samråd med byggnadsstyrelsen inkomma med uppgifter om den inventarieanskaffning m. m., som komme att erfordras vid inflyttningen i de nya lokalerna. Härvid skulle hänsyn tagas till att redan befintliga inventarier i största möjliga utsträckning utnyttjades.

Försvarets civilförvaltning har med anledning härav hemställt om ett anslag av 270 000 kronor. Härvid har ämbetsverket beräknat kostnaderna för flyttning av inventarier m. m. till 35 000 kronor, för flyttning av telefonväxel till 49 270 kronor, för installation av snabbtelefonanläggningar och vissa alarmanordningar för kassakontoret till 6 775 kronor, för anskaffning av möbler till 15 000 kronor, för anskaffning av gardiner, mattor, armatur, skyltar, speglar m. m. till 35 000 kronor, för hyllinredning m. m. till 65 000 kronor, för inredning av lunchlokal till 55 000 kronor och för oförutsedda behov till 8 955 kronor.

Medelsbehovet för lunchlokalen har ämbetsverket beräknat efter enahanda grunder som tillämpats för arméförvaltningens lunchlokal. Beträffande anslagsposten å 65 000 kronor till hyllinredning m. m. har anförts, att sådan inredning erfordrades dels på revisionsbyrån i den granskande personalens rum och dels i ämbetsverkets arkiv, där 6 000 hyllmeter vore behövliga för bland annat 12 års räkenskaper med tillhörande verifikationer. Beloppet avsåges även för täckande av kostnaderna för inredning av ett bibliotek.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har beräknat ifrågavarande kostnader till 55 000 kronor, varav 10 000 kronor för flyttning av inventarier m. m., 21 500 kronor för anskaffning av möbler, 10 000 kronor för anskaffning av gardiner, armatur, skyltar m. m., 10 000 kronor för personalsökaranläggning samt 3 500 kronor för anordnande av sjukrum och för oförutsedda behov. Därest nu pågående sakkunnigutredning angående militärsjukvårdens organisation skulle medföra, att inspektionsorganen förenades med förvaltningsmyndigheten, erfordrades ytterligare utrymmen i nybyggnaden på Gärdet. Överslagsvis beräknades härför ett ytterligare medelsbehov för inventarier m. m. av 20 000 kronor.

Arméförvaltningens intendenturavdelning har anmält, att för den del av arméförvaltningens tygavdelning, som skall inrymmas i den planerade tillbyggnaden, intet behov av medel för inventarieanskaffning föreläge. Seder-

mera har emellertid under hand meddelats, att för flyttning av inventarier m. m. beräknades 10 000 kronor och för flyttning av telefoner 23 000 kronor.

Departements-
chefen.

Kungl. Maj:t har den 25 januari 1946 uppdragit åt krigsmaterielverket att i samråd med generalpoststyrelsen, riksräkenskapsverket och försvarets civilförvaltning skyndsamt utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till bestämmelser för omhändertagande av krisförvaltningens och försvarets övertaliga bestånd av kontorsinventarier. Jag förutsätter, att större delen av det behov av kontorsinventarier, som enligt det föregående uppkommer vid ianspråktagande av de nya lokalerna, skall kunna täckas genom överflyttning av sålunda överblivna inventarier. Även i övrigt synas vissa möjligheter föreligga att begränsa de förutnämnda medelsäskandena å sammanlagt (270 000 + 55 000 + 33 000 =) 358 000 kronor. Jag förordar, att ett reservationsanslag av sammanlagt 260 000 kronor ställes till förfogande för ändamålet. Fördelningen av beloppet synes böra ankomma på byggnadsstyrelsen.

Aberopande det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av inventarier m. m. för tillbyggnad till ämbetshusen å Ladugårdsgårde* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 260 000 kronor.

[17.] **Försvarsstaben: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår — 2 965 000 kronor — från vilket även bestridas avlöningskostnader för försvarsväsendets radioanstalt, disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 86 och 87, intagen avlöningsstat jämte personalförteckning med därtill anslutande särskilda bestämmelser.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 18) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarsstaben: Avlöningar för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 2 965 000 kronor. Denna anslagsfråga synes nu böra upptagas till behandling.

I skrivelse den 31 augusti 1945 har *chefen för försvarsstaben* framlagt försvarsstabens anslagsäskanden för budgetåret 1946/47. Häröver har *försvarets civilförvaltning* den 29 september 1945 avgivit utlåtande.

Vidare har *chefen för försvarsväsendets radioanstalt* i skrivelse den 5 september 1945, vilken överlämnats av *chefen för försvarsstaben* den 16 november 1945, framlagt anstaltens anslagsäskanden för samma budgetår.

Sedermera har *överbefälhavaren* i skrivelse den 10 januari 1946 framlagt förslag angående organisation av försvarets högsta ledning m. m. Förslaget har grundats på en under ledning av framlidne generalmajoren, friherre A. O. Rappe verkställd utredning och har närmast avsetts att utgöra underlag för den inom 1945 års försvarskommitté pågående utredningen rörande försvarets organisation efter utgången av femårsperioden 1942/47. Förslaget

avser organisationen av överbefälhavarens personliga stab, försvarsstaben, försvarsväsendets radioanstalt, centrala värnpliktsbyrån och krigsarkivet. Såvitt avser försvarsstaben har förslaget, vilket i denna del beräknats medföra en sammanlagd kostnadsminskning å avlöningsanslag av omkring 85 000 kronor, med hänsyn såväl härtill som till önskvärdheten av en rationalisering av stabens organisation ansetts böra genomföras redan från och med budgetåret 1946/47.

Överbefälhavarens förslag har den 25 januari 1946 överlämnats till 1945 års försvarskommitté för övervägande i samband med utredningsarbetets fullgörande, dock med åliggande för kommittén att avgiva särskilt yttrande i vad mån förslaget kunde böra genomföras från och med budgetåret 1946/47 eller vid annan lämplig tidpunkt.

I utlåtande den 7 februari 1946 har 1945 års försvarskommitté såvitt avser försvarsstaben anfört, att förslagets genomförande, såsom av överbefälhavarens skrivelse framginge, skulle medföra en ökning av medelsbelastningen å försvarsstabens stat, medan den av överbefälhavaren angivna kostnadsminskningen skulle ernås genom indragning av beställningar å andra stater. Enligt av kommittén verkställda beräkningar skulle kostnadsökningen å försvarsstabens stat komma att uppgå till 108 400 kronor. De indragningar, som enligt överbefälhavarens förslag skulle kunna vidtagas å andra stater, avsåge sammanlagt 21 beställningar i lönegrad Oa 3 eller Oa 2. Då å andra sidan en regementsofficersbeställning skulle tillkomma å generalstabskårens stat, skulle vid löneberäkning efter I-ort kostnadsminskningen å andra stater än försvarsstabens uppgå till omkring 189 800 kronor. Nettobesparingen för statsverket skulle härvid bli omkring 81 400 kronor. Med hänsyn till det stora antalet vakanta officersbeställningar — enbart vid armén omkring 300 — syntes emellertid indragningen av det relativa fåtal beställningar, varom här vore fråga, knappast komma att i nuvarande läge leda till någon reell besparing i vidare mån än som motsvarade skillnaden mellan löner å I-ort och å andra tjänstgöringsorter. Om därvid schematiskt räknades med F-ort, skulle nämnda skillnad bli omkring 16 900 kronor. Även om försvarsgrenarnas avlöningsanslag i samband med förslagets genomförande skulle nedräknas med sammanlagt 189 800 kronor, syntes således någon kostnadsminskning i realiteten icke för närvarande kunna påräknas utan fastmera en fördyring med omkring 91 500 kronor komma att inträda. Om således besparingsskäl knappast kunde med fog åberopas till stöd för förslagets genomförande redan från och med nästa budgetår, återstode att bedöma, huruvida en sådan åtgärd kunde anses påkallad ur rationaliseringsynpunkt. Ehuru kommittén icke ännu vore beredd att taga slutlig ställning till frågan om försvarsstabens organisation och därav betingade kostnader, borde enligt kommitténs mening hinder icke möta att i anslutning till förslaget såsom ett provisorium vidtaga de rationaliseringar inom försvarsstaben, som kunde finnas lämpliga och möjliga att genomföra utan överskridande av den nuvarande kostnadsramen för densamma. Där särskilda skäl vore för handen, syntes därvid jämväl ett utbyte av vissa i den nuvarande personal-

organisationen ingående befattningar mot andra, i förslaget upptagna sådana kunna äga rum. Vad i det föregående sagts om försvarsstaben borde i tillämpliga delar gälla även överbefälhavarens personliga stab. Det syntes icke uteslutet, att genom rationaliseringsåtgärder i angiven omfattning kunde vinnas erfarenheter av värde vid kommitténs slutliga ställningstagande till hithörande spörsmål.

Med beaktande av vad försvarskommittén sålunda anfört har jag, med ledning av en av chefen för försvarsstaben den 16 februari 1946 avgiven promemoria i ämnet, ansett mig böra föreslå, att redan från och med nästa budgetår vidtagas vissa, huvudsakligen provisoriska, förändringar i organisationen av försvarsstaben. Beträffande de ändringsförslag, som jag sålunda ansett mig kunna upptaga till behandling, torde följande redogörelse få lämnas, varvid i fråga om motiveringen för förslagen i huvudsak torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Ändrad sektions- och avdelningsindelning m. m.

Enligt försvarsstabens i enlighet med 1942 års försvarsbeslut avfattade *instruktion* (SFS 1942: 800) bedrivs verksamheten inom försvarsstaben på tolv avdelningar, varje avdelning med en regementsofficer som avdelningschef. Till försvarsstaben höra jämväl en expedition med kommandantur, med en regementsofficer som chef, samt en fotoanstalt. Två eller flera avdelningar må enligt försvarsstabschefens bestämmande sammanföras till två eller, vid krigsorganisation, flera sektioner, envar under en sektionschef. I sektion kan även fotoanstalten ingå. Två av avdelningarna — marin- och flygavdelningarna — må däremot ingå i sektion allenast vid krigsorganisation.

I *gällande fredsorganisation* har försvarsstaben organiserats på det sätt, att till sektion I hänförts fem avdelningar, nämligen armé-, kvartermästar-, luftförsvars-, kommunikations- och signaltjänstavdelningarna, ävensom fotoanstalten, medan sektion II omfattar utrikes- och inrikesavdelningarna samt krigshistoriska avdelningen. Direkt under försvarsstabschefen lyda marin- och flygavdelningarna, press- och filmavdelningen samt personalvårdsavdelningen, vidare en regementsofficer till förfogande jämte personaldetalj samt slutligen chefsexpedition med kommandantur och en detalj för förvaltningsärenden (förvaltningsbyrå).

Under *beredskapstiden* ha press- och filmavdelningen samt personalvårdsavdelningen sammanförts till en sektion III med den förras avdelningschef såsom sektionschef.

Överbefälhavarens förslag, vilket uppgjorts av chefen för försvarsstaben, innebär i huvudsak följande.

Sektion III organiseras även i fredstid.

Till sektion I sammanföras de avdelningar, som företrädesvis handlägga operativa och därmed sammanhängande ärenden, nämligen arméavdelning, marinavdelning, flyg- och luftförsvarsavdelning (för närvarande två avdelningar) samt kvartermästar-, kommunikations- och signaltjänstavdelningar.

Sektion II, inom vilken handläggas ärenden rörande inhämtande, bearbe-

tande och delgivning av underrättelser samt motverkande av främmande makters underrättelsetjänst, sammansättes av underrättelseavdelning (bildad genom sammanslagning av en för närvarande direkt under sektionschefen organiserad underrättelsedetalj med huvuddelen av utrikesavdelningen), attachébyrå (utgörande återstoden av utrikesavdelningen och avsedd för handläggning av ärenden rörande försvarsattachéer) samt inrikesavdelning. Till sektionen anknytes även fotoanstalten, vilken erhåller en mera fristående ställning än för närvarande.

Till sektion III hänföras, i huvudsaklig överensstämmelse med försvarets upplysningsutrednings förslag (SOU 1945: 21; jfr 1946 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, punkt 188), pressavdelning, upplysningsbyrå, personalvårdsavdelning och krigshistorisk avdelning.

En för närvarande i överbefälhavarens personliga stab ingående regementsofficer för forskningsärenden har föreslagits skola inordnas i försvarsstaben såsom chef för en direkt under försvarsstabschefen lydande forskningsbyrå, i vilken även skulle ingå en tekniskt utbildad officer i lönegrad Oa 3.

Beträffande övriga delar av försvarsstaben ha föreslagits vissa förenklingar i organisationen.

Det har förutsatts, att det liksom nu skall ankomma på försvarsstabschefen att besluta om avdelningarnas sammanförande i sektioner.

Chefen för försvarsstaben har till stöd för förslagen bland annat anfört följande.

Sektionsindelningen, som tillkom i 1942 års organisation, har visat sig medföra, att försvarsstabschefen i stor utsträckning kunnat befrias från rutinärenden, vilket varit till fördel vid hans handläggning av större uppgifter. Indelningen har vidare underlättat ett närmare samarbete mellan avdelningar, vilkas verksamhet hör nära samman. Det är med hänsyn till vad som sålunda anförts önskvärt att försvarsstabschefen, även då staben icke är krigsorganiserad, kan bilda en tredje sektion.

Viktiga operativa ärenden äro i allmänhet samrådsärenden, vilka skola handläggas i nära samarbete mellan de tre egentliga operativa avdelningarna, arné-, marin- och flygavdelningarna, samt mellan dem och övriga avdelningar, som ingå i sektion I (kvartermästar-, luftförsvars-, kommunikations- och signal-tjänstavdelningarna). Om marin- och flygavdelningarna inordnas i sektion I, kunna förberedande operativa planläggningsarbeten utföras under sektionschefens ledning. Därigenom vinnes, att dessa ärenden komma mera allsidigt förberedda och bearbetade inför försvarsstabschefen än vad som nu är fallet. En sådan ordning kommer även att medföra tidsvinst och arbetsbesparing. Även vid lösandet av vissa andra uppgifter torde med säkerhet tidsvinst och arbetsbesparing kunna åstadkommas, om det förberedande arbetet före fördragning för försvarsstabschefen kan ledas av chefen för den operativa sektionen.

Vissa olägenheter ha befarats kunna bli en följd av att marin- och flygavdelningarna förlora sin fristående ställning direkt under försvarsstabschefen, främst att den omedelbara kontakten mellan denne och berörda avdelningschefer skulle kunna gå förlorad ävensom att dessa avdelningschefers ställning såsom kontaktmän mellan å ena sidan överbefälhavaren (försvarsstabschefen) och å den andra respektive försvarsgrenschef (försvarsgrensstabschef) kunde tänkas bliva rubbad.

I gällande arbetsordning för försvarsstaben fastställs beträffande föredragning inför försvarsstabschefen numera, att föredragande inför försvarsstabschefen i ärenden, som skola föreläggas honom, i regel äro vederbörande avdelningschefer. Före föredragning för försvarsstabschefen sker föredragning inför vederbörande sektionschef. Denne är, när han så prövar erforderligt, närvarande vid föredragning för försvarsstabschefen. Där så finnes lämpligt med hänsyn till ärendets natur eller för tids vinnande, må föredragning verkställas av annan officer än av avdelningschef eller sektionschef. Föredragande skall, om omständigheterna så fordra, före föredragning ha verkställt samråd med av ärendet berörd sektionschef (avdelningschef). Ofta sker föredragning inför överbefälhavaren på motsvarande sätt direkt av avdelningschef eller med denne närvarande. Beslut av större räckvidd eller principiell innebörd föregås dessutom undantagslöst av beredning inför försvarsstabschefen, i vilken berörda sektions- och avdelningschefer deltaga. Beträffande särskilt betydelsefulla frågor äger beredning enligt samma grunder rum inför överbefälhavaren.

Som framgår av det anförda ha de befarade olägenheterna eliminerats.

Förslagets genomförande har ansetts kunna möjliggöra indragning av ett flertal beställningar och befattningar. De framlagda beräkningarna förutsätta i sådant hänseende — med den begränsning av omorganisationsförslaget, som i anledning av försvarskommitténs uttalande föreslagits i försvarsstabschefens den 16 februari 1946 avgivna promemoria — indragning av en beställning å försvarsstabens stat i lönegrad Oa 5/4 (med hänsyn till beräknad pensionsavgång först från och med den 1 oktober 1947), 3 arvoden för pensionerade officerare, varav 1 enligt löneklass Oa 11 och 2 enligt Oa 10, samt 1 arvode för pensionerad underofficer i UO 7. Vidare ha 16 för försvarsstaben beräknade, å försvarsgrenarnas personalförteckning uppförda beställningar för kompaniofficerare ansetts obehövlige.

Å andra sidan förutsätter förslaget viss utökning och lönereglering av den civila personalen, främst vid fotoanstalten och den föreslagna upplysningsbyrån.

Till frågan om den inre organisationen av dessa ävensom vissa andra organ inom försvarstaben återkommer jag i det följande.

Utrikes- och inrikesavdelningarnas organisation.

Såsom av det föregående framgår har *överbefälhavaren* på förslag av chefen för försvarsstaben förordat, att den nuvarande direkt under chefen för sektion II lydande underrättelsedetaljen sammanslås med huvuddelen av den nuvarande utrikesavdelningen till en underrättelseavdelning samt att av återstoden av utrikesavdelningen bildas en attachébyrå. Inrikesavdelningen skulle kvarstå, dock med något begränsad organisation. Till stöd för förslaget har anförts i huvudsak följande.

Erfarenheter i vad rör underrättelsetjänsten understryka vikten av att ett organ planlägger och inriktar underrättelsetjänstens olika grenar, sammanställer, systematiserar och bearbetar inkomna underrättelser samt slutligen ombesörjer att det bearbetade materialet delgives därav berörda. I nuvarande organisation kommer detta icke i önskvärd utsträckning till ut-

tryck. De olika uppgifterna äro nu fördelade på den direkt under sektionchefen lydande underrättelsedetaljen och på utrikesavdelningen, under det att denna avdelnings personal, främst avdelningschefen, dessutom belastas med en mångfald uppgifter, som icke direkt höra samman med underrättelse-tjänsten.

För att eliminera dessa olägenheter bör en organisationsändring genomföras, som medger en lämplig fördelning av uppgifter på sektionens olika underavdelningar. Främst bör en underrättelseavdelning skapas, som helt kan ägna sig åt underrättelsetjänsten utan att tyngas av ovidkommande ärenden. Detta kan vinnas genom sammanslagning av underrättelsedetaljen och huvuddelen av utrikesavdelningen. Återstoden av utrikesavdelningen bör bilda en attachébyrå för handläggning av ärenden rörande försvarsattachéer.

Chefen för sektion II har förutsatts samtidigt vara chef för underrättelseavdelningen. Vid denna skulle tillkomma en civil befattning för språkexpert i lönegrad MEO 28. Även för inrikesavdelningen har föreslagits viss förstärkning av den civila personalen, i det att två tjänstemän i lönegrad MEO 22 skulle tillkomma. För närvarande uppehållas två motsvarande befattningar av viss inkallad militär personal, som avlönas med anlitande av avvecklingsanslag. Vid bifall till det framlagda organisationsförslaget skulle nio militära befattningshavare kunna utgå ur organisationen.

Chefen för försvarsstaben har framhållit, att det för vinnande av ett gott arbetsresultat i underrättelsetjänsten, vilken i förhållande till annan militär verksamhet vore säregen, för vissa av underrättelseavdelningens befattningshavare erfordrades under lång tjänstgöringstid vunna erfarenheter. Det vore därför önskvärt, att särskilt lämplig personal länge kvarbleve i tjänst. Detta kunde åstadkommas genom att försvarsstabschefen erhöle bemyndigande att vid vakans, som uppkomme vid befattningshavares avgång med pension, bibehålla denne i sin gamla tjänst men i arvodesbefattning (Oa 10). En sådan anordning borde kunna vidtagas med tills vidare högst tre befattningar.

I förenämnda av försvarsstabschefen den 16 februari 1946 avgivna organisationsförslag har den föreslagna befattningen i lönegrad MEO 28 icke medtagits.

Chefen för försvarsstaben har vidare i sina anslagsäskanden för nästa budgetår under försvarsstabens omkostnadsanslag äskat ett belopp av 10 000 kronor för översättningsarbeten samt härom närmare anfört följande.

Vid försvarsstabens utrikesavdelning råder ett starkt behov av kvalificerade översättare, särskilt beträffande ryska och finska språken. Från försvarsattachéerna erhållas nämligen mycket ofta reglementen, lagar och förordningar samt facktidsskrifter och tidningar m. m. på originalspråken. Även från andra källor inkommer material på originalspråket. Allt detta material måste, för att rätt kunna utnyttjas, översättas inom rimlig tid till svenska språket. Detta kan ej göras av avdelningens ordinarie personal, såvida arbetet i övrigt på avdelningen ej skall bliva lidande.

Under tiden för den förstärkta försvarsberedskapens upprätthållande har värnpliktig personal kunnat inbeordras för ändamålet. Genom de anslag, som ställts till försvarsstabens utrikesavdelnings förfogande för avvecklingen av den förstärkta försvarsberedskapen, kan dylik personal även beräknas kunna inkallas under återstoden av budgetåret 1945/46.

Då det kan förutses, att även under budgetåret 1946/47 behovet av översättare skall förefinnas i samma omfattning, erfordras ett belopp av 10 000 kronor för täckande av i samband därmed stående utgifter.

Försvarets civilförvaltning har framhållit, att de för översättningsarbeten äskade medlen rätteligen borde, i likhet med medel för annat tillfälligt arbetsbiträde, anvisas under avlöningsanslaget. Det syntes böra undersökas, huruvida icke till nedbringande av kostnaderna ifrågavarande översättningsverksamhet skulle kunna samordnas med en av arméchefen planerad dylik verksamhet, för vilken äskats särskilda medel.

Omorganisation av försvarsstabens fotoanstalt.

Fotoanstaltens personal utgöres för närvarande av 1 på försvarsstabens personalförteckning upptagen beställningshavare i lönegraden Oa 4 eller Oa 3, 1 föreståndare för fotografiska centrallaboratoriet i lönegrad A 30, numera upptagen å övergångsstat, 1 ingenjör i lönegrad MEO 21, 1 arbetsförman av 1. klass i lönegrad MEO 12, 1 arbetsförman av 2. klass i lönegrad MEO 10, 1 fotograf i lönegrad MEO 8 samt 2 kopister i lönegrad MEO 4. För budgetåret 1945/46 har därjämte medgivits anställande av ytterligare en ingenjör mot ersättning i ett för allt av 750 kronor för månad. Å anstalten tjänstgöra vidare 1 kompaniofficer på aktiv stat ur armén, marinen eller flygvapnet samt 1 pensionerad underofficer i arvodesbefattning. Ytterligare 1 kompaniofficer på aktiv stat kommenderas därjämte till fotoanstalten, när möjlighet därtill föreligger utan kaderökning. Den till övergångsstat överförde föreståndaren för fotografiska centrallaboratoriet beräknas den 1 oktober 1946 avgå med pension.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår framlade chefen för försvarsstaben förslag till en fastare organisation av fotoanstalten. Förslaget innebar, att anstalten såsom en avdelning inom försvarsstaben under den militäre chefen såsom avdelningschef skulle organiseras på fem detaljer — varav en tryckeridetalj — jämte laboratorier, expedition m. m. I anslutning därtill föreslogs viss lönereglering för anstaltens personal.

Vid anmälan av denna fråga i propositionen 1945: 170 (s. 256) anförde min företrädare i ämbetet, bland annat, att han funne åtskilliga skäl tala för en fastare reglering av personalorganisationen vid anstalten. Såsom av en i propositionen lämnad redogörelse framginge kunde emellertid en klar avgränsning av fotoanstaltens uppgifter i fråga om kartframställning gentemot motsvarande på rikets allmänna kartverk ankommande arbetsuppgifter icke anses vara för handen. Innan slutlig ståndpunkt toges till förevarande organisationsfråga, syntes antydda spörsmål böra närmare klarläggas.

Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

I anslagsäskandena för nästa budgetår har nu *chefen för försvarsstaben* återkommit till denna fråga och därvid anført, att frågan om en avgränsning mellan rikets allmänna kartverk och försvarsstabens fotoanstalt i vad avsåge de fotogrammetriska arbetena för militära ändamål sedermera varit föremål för behandling av försvarsstaben och kartverket gemensamt. Full klarhet hade

därvid vunnits i alla hithörande spörsmål, vilket komme till synes i en skrivelser bifogad instruktion för försvarsstabens fotoanstalt, mot vilken rikets allmänna kartverk förklarar sig intet ha att erinra.

Beträffande fotoanstaltens uppgifter och organisation enligt denna instruktion har försvarsstabens anfört i huvudsak följande.

Fotoanstalten har enligt denna instruktion i fred till främsta uppgift att såsom en central läroanstalt handhava utbildningen av personal ur samtliga försvarsgrenar i militär fototjänst samt undervisningen vid vissa militära utbildningsanstalter i fototjänstens praktiska tillämpning. Utbildningsverksamheten omfattar ett betydande antal kurser årligen, bland annat i bildtolkning, fotografiskt och fotogrammetriskt laboratoriearbete samt bildspaning. Sammanlagda antalet elever beräknas under normala förhållanden uppgå till omkring 100 per år. Ett 50-tal av dessa äro officerare med krigsplacering vid olika operativa enheter, högre staber och förband, där vissa befattningshavare jämväl skola vara utbildade i fotografisk spanings- och underrättelsetjänst, särskilt i fråga om spaningsbilders tydande och bearbetning ur arméoperativ respektive marin- och flygoperativ synpunkt (bildtolkning).

Av övriga arbetsuppgifter må särskilt nämnas fotoanstaltens åliggande att ombesörja utarbetandet av krigsmässiga metoder för den militära fototjänsten, avseende bland annat bearbetning av bildmaterial för fotografisk underrättelsetjänst och laboratoriearbete samt snabbframställning av underrättelsekartor och fotogrammetriska kartor av icke permanent natur.

Personalbehovet för fotoanstalten med sålunda angivna uppgifter har beräknats på följande sätt.

Såsom chef för fotoanstalten bör beräknas en beställningshavare på försvarsstabens stat i lönegraden Oa 5 eller Oa 4, överstelöjtnant (kommendörkapten av 1. graden) eller major (kommendörkapten av 2. graden). Såsom detaljchefer avses dels tvenne vid försvarsstabens tjänstgörande respektive dit kommenderade kompaniofficerare, dels ock en fototeknisk ingenjör i lönegrad MEO 26 (nu i MEO 21) och en fotokemisk ingenjör i lönegrad MEO 24 (nu med arvode å 750 kronor per månad). För expedition, materieluppbörd och materialförråd bör även i fortsättningen avses en pensionerad underofficer i löneklass UO 7. Vid fotogrammetriska laboratoriet erfordras en laborant, tillika flygfotograf, i lönegraden MEO 15 samt vid fotoanstaltens fotografiska laboratorium och optiska verksamhet liksom hittills en arbetsförman av 1. klass i lönegraden MEO 12, en arbetsförman av 2. klass i lönegraden MEO 10 och två kopister i lönegraden MEO 4. Vid försvarets centrala flygbildregister bör fortsättningsvis placeras 1 kontorsbiträde (registrator) på försvarsstabens stat i lönegraden A 4. De båda föreslagna ingenjörsbefattningarna äro avsedda att ersätta de för närvarande på försvarsstabens personalförteckning upptagna, för anstalten avsedda befattningarna i lönegraderna A 30, vars nuvarande innehavare under år 1946 avgår med pension, och MEO 21.

Den sålunda föreslagna personalorganisationen överensstämmer i huvudsak med den i anslagsäskandena för innevarande budgetår föreslagna.

Försvarets civilförvaltning har tillstyrkt försvarsstabschefens förslag.

Såsom framgår av propositionen 1945: 170 anförde *allmänna lönenämnden* och *försvarsväsendets lönenämnd* i utlåtande över försvarsstabens anslagsäskanden för innevarande budgetår, att nämnderna i avsaknad av erfarenhet rörande omfattningen av fotoanstaltens verksamhet under fredstid ansåge an-

ledning knappast föreligga att nu företaga en höjning av löneställningen för anstaltens chef. Med hänsyn till den utveckling, som på senare tid skett i fråga om fototeknikens användning för olika krigsändamål, hade lönenämnderna ej något att erinra mot förslaget att inrätta två särskilda ingenjörsbefattningar vid anstalten. För dessa båda ingenjörer syntes dock befattningar i lönegraden MEO 24 kunna vara tillfyllest. Slutligen ha lönenämnderna, under erinran att befattningarna som flygfotograf vid rikets allmänna kartverk samt såsom stabsfotograf vid försvarsstaben hänförts till 15:e lönegraden, tillstyrkt den föreslagna lönegradsplaceringen av laboranten, tillika flygfotografen.

I sitt den 10 januari 1946 avgivna förslag rörande högkvarterorganisationen har *överbefälhavaren* biträtt det av försvarsstabschefen framlagda organisationsförslaget. Fotoanstalten har emellertid förutsatts skola erhålla en mera fristående ställning och lyda direkt under försvarsstabschefen med benämningen Försvarets fotoanstalt.

Försvarsstabschefen har i förenämnda den 16 februari 1946 avgivna memoria anført, att med höjning av löneställningen för den nuvarande ingenjören i lönegrad MEO 21 kunde tills vidare anstå.

Organ för upplysningsverksamheten.

I sitt den 1 maj 1945 avgivna betänkande med förslag rörande upplysningsverksamhet om och inom försvaret framlade *försvarets upplysningsutredning* bland annat förslag rörande inrättande av en tredje sektion inom försvarsstaben, bestående av sektionschef och tre avdelningar, en press-, en upplysnings- och en personalvårdsavdelning. Pressavdelningen, som till chef borde ha sektionschefen, skulle bestå — förutom av chefen — av bland annat en officer till förfogande, två stabsredaktörer samt en armé-, en marin- och en flygdetalj. Upplysningsavdelningen borde bestå av en detalj för inåtriktad upplysning, vars chef skulle vara civil, en detalj för utåtriktad upplysning samt en filmdetalj. En av detaljcheferna skulle vara avdelningschef. Även den civile detaljchefen borde därvid kunna ifrågakomma.

Såsom närmare framgår av årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 188) gingo remissmyndigheternas meningar starkt i sär rörande detta förslag. Särskilt kom detta till uttryck i av försvarsgrenscheferna till överbefälhavaren avgivna yttranden. *Chefen för armén* anslöt sig till förslaget att inrätta en särskild detalj för utåtriktad upplysning och även till de uppdragna riktlinjerna för dess verksamhet. *Cheferna för marinen* och *flygvapnet* hyste däremot farhågor för att den upplysningsverksamhet, som skulle komma att utgå från en till försvarsstaben förlagd detalj för utåtriktad upplysning, bland annat skulle leda till en skadlig likriktning av åsiktsbildningen i för försvaret viktiga frågor. De avstyrkte huvudsakligen av detta skäl utredningens förslag på denna punkt. *Chefen för marinen* förordade, att frågan upptoges till förnyad prövning »utefter den linjen, att de tre försvarsgrenarna under sina ansvariga ledningar ombesörjde ifrågakommande upplysningsverksamhet, om behövt efter direktiv av överbefälhavaren».

För egen del yttrade *överbefälhavaren* i anslutning härtill följande.

Den av chefen för marinen förordade tredelade ledningen av upplysningsverksamheten kan enligt tidigare vunna erfarenheter lätt komma att urarta till ensidig försvarsgrensvis bedriven propaganda. Vad utredningen anför här om är värt allvarligt beaktande. Det står fast, att all utåtriktad försvarsupplysning först och sist skall tjäna det samlade riksförsvaret, vars olika beståndsdelar skola ses icke som isolerade företeelser utan som länkar i den större gemenskapen. Det är med hänsyn härtill nödvändigt, att *överbefälhavaren* tillförsäkras ledningen av denna verksamhet, och naturligt att detta ernås genom att infoga ett organ härför i försvarsstaben.

Även i fråga om organisationen av den militära pressverksamheten voro meningarna delade.

I sitt förslag rörande högkvarterets framtida organisation har *överbefälhavaren* som förut nämnts föreslagit, att sektion III skall bestå av pressavdelning, upplysningsbyrå, personalvårdsavdelning och krigshistorisk avdelning. Den nuvarande filmdetaljen skulle utbrytas ur försvarsstaben och ingå i en till sektionen anknuten försvarets filmanstalt, bildad genom förstatligande av föreningen Armé-, Marin- och Flygfilms verksamhet.

Enär jag icke för närvarande förutsätter någon väsentligare ändring i den nuvarande press- och filmavdelningens samt krigshistoriska avdelningens organisation, torde *överbefälhavarens* förslag beträffande dessa avdelningars framtida organisation icke behöva här närmare beröras.

Upplysningsbyrån har föreslagits skola bestå av två detaljer, den ena för inåtriktad och den andra för utåtriktad upplysningsverksamhet. Såsom detaljchef för den förra har föreslagits en civil tjänsteman i lönegrad A 27, medan för den senare detaljen avses en militär detaljchef, kapten vid försvarsstaben i lönegrad Oa 3. Den civile detaljchefen har förutsatts skola utan tilläggsarvode vara chef för upplysningsbyrån.

I förenämnda av försvarsstabschefen den 16 februari 1946 avgivna promemoria har föreslagits, att den civile detaljchefsbefattningen tills vidare placeras i lönegrad MEO 23.

Bibliotekarie vid personalvårdsavdelningen.

I skrivelse den 13 juli 1945 har *chefen för försvarsstaben* hemställt, att vid försvarsstabens personalvårdsavdelning måtte inrättas en befattning såsom bibliotekarie i lönegrad MEO 23. Till stöd för framställningen har anförts bland annat följande.

För det militära likaväl som för det civila bildningsarbetet äro böcker och bibliotek grundläggande. Efter avvecklingen av den nuvarande fältbiblioteksverksamheten måste försvarsstabens bildningsdetalj alltjämt ägna omsorg åt de fredsmässiga truppförbandsbiblioteken med särskilt beaktande av att dessa framdeles skola uppsätta en första omgång fältbibliotek för vid vederbörlig mobiliseringsdepå organiserade och utrustade fältförband (motsvarande).

Förbandsbibliotekens skötsel och förvaltning handhas av bildningsråden såsom biblioteksstyrelser. Dessa militära folkbibliotek äro föremål för övervakning från skolöverstyrelsen, som även fördelar tillgängliga statsbidrag efter förslag av försvarsstabschefen. Skolöverstyrelsens representanter i biblioteksstyrelserna ha mångenstädes gjort värdefulla insatser.

Antalet truppförbandsbibliotek är 79, vilket under budgetåret 1945/46 torde ökas till 83.

Truppförbandsbibliotekens sammanlagda bokbestånd är för närvarande omkring 100 000 band. Vid avvecklingen av försvarsstabens fältbibliotek beräknas truppförbandsbiblioteken erhålla minst 80 000 band till. Det sammanlagda bokbeståndet blir då i runt tal 180 000 band.

För närvarande brister det på många håll betänkligt i bibliotekens skötsel. Särskilt äro bibliotekslokalerna på många håll icke lämpliga för sitt ändamål. För att biblioteken skola kunna fylla sin uppgift fordras, att ett energiskt och omfattande arbete nedlägges på att driva fram lämpliga lokaler och förse dessa med en ändamålsenlig inredning.

Vidare fordras en ständig tillsyn av den bibliotekstekniska skötseln av boksamlingarna.

Genom besök vid truppförbandsbiblioteken har chefen för fältbiblioteket sökt stimulera intresset för biblioteksverksamheten samt biträtt med råd i biblioteksfrågor. Ett upphörande av denna konsulentverksamhet, som givetvis på grund av fältbiblioteksverksamhetens stora omfattning ej kunnat genomföras i tillräcklig utsträckning, skulle säkerligen medföra ett kännbart avbräck i truppförbandsbibliotekens utveckling.

Främst med hänsyn till vikten av att truppförbandsbiblioteken verkligen kunna fylla sitt ändamål liksom också till den oundgängliga omsorgen om det mobiliseringsbehov, som förbandsbiblioteken för framtiden skola tillgodose, är det av stor betydelse, att skolöverstyrelsens övervakning av truppförbandsbiblioteken kompletteras med en fortlöpande kontroll och rådgivning från försvarsstabens sida. För att folkbiblioteksverksamheten inom krigsmakten skall kunna fungera tillfredsställande och ge resultat i förhållande till de statsmedel, som ställas till förfogande, torde en bibliotekariebefattning böra inrättas i försvarsstabens personalvårdsavdelning. Bildningsdetaljens chef kan nämligen icke effektivt fylla även bibliotekariens uppgift av hänsyn dels till övriga tidskrävande åligganden, dels därtill, att bibliotekarieverksamheten kräver en full insats av en fackutbildad person.

Den föreslagna befattningen synes böra tillsättas av chefen för försvarsstabens efter ansökan och sedan försvarsväsendets personalvårdsnämnds och skolöverstyrelsens yttranden inhämtats. Med hänsyn till den kompetens, som erfordras, bör lönen utgå efter MEo 23. Det bör uppställas som ett önskemål, att sökanden förutom väl vitsordad kompetens i folkbiblioteksarbete även äger god kannedom om svenskt bildningsarbete i allmänhet. Bibliotekarien skall nämligen vid behov kunna tjänstgöra som ersättare för detaljchefen.

Vid försvarsstabschefens skrivelse ha fogats utlåtanden av skolöverstyrelsen och försvarsväsendets personalvårdsnämnd.

Skolöverstyrelsen har — med erinran att ämbetsverket år 1941 avstyrkt ett av 1940 års militära soldatvårdskommitté framlagt förslag om inrättande av en bibliotekariebefattning vid försvarsstabens — i sitt nu avgivna utlåtande tillstyrkt förslaget och därom närmare anført följande.

Läget är såtillvida nu förändrat som den biblioteksverksamhet, som ombesörjes av truppförbandsbiblioteken, erhållit en högst betydande omfattning. Från och med budgetåret 1945/46 ha truppförbandsbiblioteken vidare erhållit möjlighet till ökade statsunderstöd. Under sådana omständigheter måste det givetvis i högre grad än förut framstå som ett intresse för staten att tillse att de medel, som ställas till truppförbandsbibliotekens förfogande, erhålla bästa möjliga användning. Överstyrelsen är visserligen alltjämt av den uppfattningen, att denna kontroll principiellt lämpligast omhänderhaves av över-

styrelsens bibliotekskonsulenter och de av överstyrelsen förordnade biblioteks-sakkunniga ledamöterna i bildningsråden, men är å andra sidan medveten om att det icke är möjligt för överstyrelsen att utan förstärkning av arbetskrafterna inom överstyrelsens biblioteksavdelning ägna truppförbandsbiblioteken en så detaljerad uppmärksamhet som önskligt vore. Vad lönen beträffar, har överstyrelsen intet att erinra mot den föreslagna placeringen i lönegraden MEO 23.

Försvarsväsendets personalvårdsnämnd har ansett, att en biblioteksutbildad och heltidsanställd befattningshavare borde ställas till försvarsstabens förfogande för en tid av högst två år samt att frågan därefter borde upptagas till förnyad prövning. Nämnden har i ämnet närmare anfört följande.

Truppförbandsbiblioteken ha otvivelaktigt en mycket viktig uppgift att fylla inom personalvården. Biblioteken befinna sig i allmänhet i sådant skick, att ett omedelbart behov finnes av sakkunnig översyn och hjälp med en ändamålsenlig organisering. Då dessutom mobiliseringsorganisationen av fältbiblioteken i varje fall inom den närmaste framtiden torde kräva speciell kontroll och rådgivning, synes ett akut behov finnas vid bildningsdetaljen av en biblioteksutbildad och heltidsanställd befattningshavare, vars uppgift skulle vara att i första hand ägna uppmärksamhet åt biblioteksverksamheten. Personalvårdsnämnden anser sig emellertid i nuvarande läge icke i stånd till att uttala sig om behovet av en bibliotekariebefattning med heltidstjänst, sedan förbandsbiblioteken givits en första grundlig översyn och på ett tillfredsställande sätt iståndsatts samt fältbibliotekens mobiliseringsorganisation förberetts och trimmats. Att behovet av fortlöpande kontroll och stöd från försvarsstabens sida i fråga om förbandsbiblioteken även i fortsättningen kvarstår torde dock vara klart. Det bör förutsättas, att befattningshavaren i mån av tid och behov i viss utsträckning skall biträda även med annat arbete inom bildningsdetaljen, varför han bör vara väl orienterad i folkbildningsverksamhet i allmänhet.

Försvarets civilförvaltning har i utlåtande över försvarsstabschefens framställning, i anslutning till vad personalvårdsnämnden anfört, framhållit, att det enligt civilförvaltningens mening icke syntes böra nu ifrågakomma att inrätta en mera fast befattning såsom bibliotekarie. Denna fråga syntes böra bli föremål för ytterligare överväganden. Det föreliggande behovet av sakkunnigt biträde för översyn och organisering av biblioteken syntes tills vidare böra tillgodoses genom att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för ändamålet uppräknades med lämpligt belopp, förslagsvis 10 000 kronor.

Även i *överbefälhavarens* förslag till högkvartersorganisation har en bibliotekariebefattning i lönegrad MEO 23 ansetts erforderlig.

I *försvarsstabschefens* den 16 februari 1946 avgivna promemoria har emellertid föreslagits, att, intill dess statsmakterna fattat slutgiltig ståndpunkt till överbefälhavarens organisationsförslag, lön i lönegrad MEX 23 måtte få utgå till bibliotekarien vid försvarsstabens personalvårdsavdelning.

Militärassistenter vid länsstyrelserna.

Å försvarsstabens för budgetåret 1944/45 gällande personalförteckning uppfördes i enlighet med 1944 års riksdags beslut angående civilförsvarets orga-

nisation (riksdagens skrivelse nr 472) 6 för militärassistenter vid länsstyrelser avsedda beställningar förenade med arvode motsvarande lön i lönegrad Oa 3. För motsvarande ändamål ha enligt beslut av 1945 års riksdag 7 ytterligare beställningar i samma lönegrad uppförts å försvarsstabens personalförteckning, varför sammanlagda antalet för länsstyrelserna avsedda beställningar, inberäknat en tidigare för luftskyddsinspektionen avsedd beställning, är 14.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *chefen för försvarsstaben* anfört, att i enlighet med tidigare uppgjord plan en kaderökning med 7 kaptenbeställningar erfordrades för att den av riksdagen beslutade civilförsvarsorganisationen skulle kunna genomföras.

1945 års försvarskommitté har erinrat om att, sedan berörda förslag avgivits, 1945 års civilförsvarsutredning i ett den 14 januari 1946 avgivet preliminärt betänkande angående civilförsvarets verksamhet under den närmaste tiden anfört, att några utökningar av organisationen på civilförsvarets område genom tillskapande av nya befattningar inom administrationen icke borde ifrågakomma. Med beaktande härav syntes det ligga närmast till hands att låta med den nu ifrågasatta kaderökningen anstå i avbidan på ett slutligt ställningstagande från nämnda utrednings sida till spörsmålet om civilförsvarets framtida organisation. Försvarskommittén kunde således icke för närvarande tillstyrka förslaget i denna del.

Kontorspersonal.

Vid försvarsstaben finnas för närvarande följande ordinarie och extra ordinarie befattningar för kontorspersonal, nämligen 3 kanslibiträden i lönegrad A 7, 5 kanslibiträden i MEo 7, 8 kontorsbiträden i A 4, 11 kontorsbiträden i MEo 4 samt 5 skrivbiträden i MEo 2. Vidare finnes vid försvarsstaben anställt ett antal expeditionsofficerare och expeditionsofficerare.

I 1944 års statsverksproposition anmäldes, att verkställda organisationsundersökningar givit vid handen, att genom omläggning av expeditions- och ordonnanstjänsten vid försvarsstaben kunde indragas 3 arvodesbefattningar för pensionerade officerare — löneklass Oa 10 — och vinnas en minskning av den värnpliktiga personalen med omkring 25 expeditionsbiträden och ordonnanser. Det framhölls vidare, att dessa undersökningar utvisat möjligheten av att ernå en årlig besparing av icke mindre än omkring 115 000 kronor, vilken dock till övervägande delen icke påverkade beräkningen av förevarande anslag och vid övergång till fredsförhållanden komme att delvis bortfalla.

I sin skrivelse med anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll *chefen för försvarsstaben*, att lösningen av de väsentliga delarna av det inom försvarsstaben uppgjorda organisationsförslaget vore beroende av möjligheterna att centralisera stabens verksamhet till militärstabsbyggnaden. I full utsträckning bleve denna centralisering möjlig först efter krigsarkivets och de militära högskolornas utflyttning ur nämnda byggnad. Rationaliseringsarbetet innebure bland annat viss omläggning av kontorspersonalens placering, utnyttjande och ansvar. Vid genomförande av planerade omflyttningar

inom byggnaden bleve det möjligt att bättre utnyttja arbetskraften hos befintliga expeditionsofficerare. Tjänsten såsom expeditionsofficer kunde nämligen efter omflyttningen i vissa fall upprätthållas av en och samme befattningshavare för två avdelningar, under förutsättning att vissa arbetsuppgifter överfördes på vid avdelningarna placerade kvinnliga sekreterare. Organisationsundersökningarna i vad avsåge kontorspersonalen vid försvarsstaben hade utmynnat i att varje avdelning borde fast tilldelas endast oundgängligen erforderlig kontorspersonal för brådskande utskrifter m. m., medan återstående skrivgöromål borde utföras vid en särskild skrivcentral. De föreslagna kvinnliga sekreterarna skulle ha följande arbetsuppgifter, nämligen att utföra vederbörande avdelnings skrivarbete i den utsträckning arbetstiden medgäve, upptaga stenogram, taga emot besökande, svara i telefon, vidarebefordra meddelanden, lämna uppgift om avdelningens personal m. m., taga emot och avsända avdelningens skrivelser, vid behov rekvirera skrivhjälp och stenograf i skrivcentralen samt lämna rapport till personaldetaljen över personalens sjukdom, semester och övrig tjänstledighet enligt arbetsordningens bestämmelser. Under återopande av vad sålunda anförts föreslog försvarsstabschefen sådan utökning av stabens kontorspersonal, att denna skulle komma att utgöras av sammanlagt 21 kanslibiträden i lönegrad A 7 och 12 kontorsbiträden i lönegrad A 4. Härutöver räknades med anställande av extra personal enligt tidigare tillämpade grunder, medan däremot någon extra ordinarie kontorspersonal icke avsågs skola finnas anställd i staben. Ifrågavarande personal vore enligt försvarsstabschefens mening oavsett beredskapsförhållandena oundgängligen erforderlig.

Vid anmälan av denna fråga i propositionen 1945: 170 (s. 255) anförde min företrädare i ämbetet, att det av försvarsstabschefen framlagda förslaget att för rationalisering av expeditionstjänsten överflytta vissa arbetsuppgifter från militär personal till kvinnliga befattningshavare syntes i och för sig vara ett steg i rätt riktning. Såsom försvarets civilförvaltning framhållit skilde sig emellertid den föreslagna personalorganisationen i fråga om personalens fördelning å såväl lönegrader som anställningsformer avsevärt från vad som eljest vore brukligt inom statsförvaltningen. Till en del sammanhängde detta med arten av de arbetsuppgifter, som avsetts skola anförtros åt mera kvalificerade kvinnliga befattningshavare. Personalförslaget borde dock kunna underkastas vissa beskrningar. Hithörande spörsmål berörde nära de uppdrag, som anförtrots åt två på föredragning av chefen för finansdepartementet tillsatta utredningar, nämligen 1944 års personalutredning och försvarets tjänsteförteckningssakkunniga. Ett genomförande av det framlagda förslaget i huvudsakliga delar skulle kunna komma att föregripa de resultat, till vilka berörda utredningar kunde leda. Utan att så behövde ske syntes det dock möjligt att tillstyrka en mera begränsad förstärkning av ifrågavarande kontorspersonal. Därest personalökningen skedde successivt, vunnnes även ökad möjlighet att rekrytera de nya befattningarna med kvalificerade krafter inom eller utom staben.

I anslutning till vad sålunda anförts föreslogs, att vid försvarsstaben skulle

inrättas ytterligare 4 kanslibiträdesbefattningar, av vilka 2 i lönegrad A 7 och 2 i lönegrad MEO 7, samt att i samband därmed antalet kontorsbiträden i MEO 4 skulle minskas med 2 och antalet skrivbiträden i MEO 2 likaledes minskas med 2.

Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida.

I anslagsäskandena för nästa budgetår har *chefen för försvarsstaben* anförts, att han icke hade något att erinra mot den sålunda anvisade vägen för rationalisering. Det vore önskvärt att genomföra rationaliseringsarbetet på detta område inom loppet av tre budgetår. Med hänsyn bland annat därtill syntes det lämpligt, att från och med nästa budgetår inrättades 4 nya kanslibiträdesbefattningar i 7:e lönegraden, varav 2 ordinarie och 2 extra ordinarie. I samband därmed kunde antalet kontorsbiträden i lönegrad MEO 4 minskas med 2 och antalet skrivbiträden i MEO 2 likaledes minskas med 2. I avvaktan på de utredningar, som för närvarande påginge rörande bland annat försvarsstabens organisation, ansåge sig försvarsstabschefen icke nu böra förorda någon mera genomgripande förändring i fråga om antalet arvodesbefattningar. Emellertid kunde vissa åtgärder vidtagas för minskning av sådan personal utan att därigenom en eventuell omorganisation föregreps. Genom dessa åtgärder kunde arvodesbefattningar för 1 officer i löneklass Oa 10 och 1 underofficer i löneklass UO 7 indragas.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig sakna anledning motsätta sig försvarsstabschefens förslag, enär detta icke innebure utökning av kontorspersonalen i dess helhet och dessutom möjliggjorde indragning av två militära arvodestjänster.

Sedan i överbefälhavarens förenämnda skrivelse den 10 januari 1946 föreslagits vissa ytterligare jämkningar beträffande kontorspersonalen, har *chefen för försvarsstaben* i sin den 16 februari 1946 avgivna promemoria förutsatt, att vid bifall till de i promemorian framlagda förslagen 4 arvodesbefattningar för pensionerad personal, varav 1 i löneklass Oa 11, 2 i Oa 10 och 1 i UO 7, skulle kunna indragas, en av befattningarna i Oa 10 dock först från och med den 1 oktober 1946. Med hänsyn till den indragning av arvodespersonal, som förutsatts vid chefsexpeditionen med kommandatur, och med hänsyn till att där kvarvarande underofficer i stor utsträckning beräknats komma att tagas i anspråk såsom uppbördsman vid försvarsstaben, erfordrades vid chefsexpeditionen en viss förstärkning av civil personal med högre kvalifikationer än vad nuvarande personalstat medgäve. På grund därav föresloges med ändring av anslagsäskandena, att en befattning som kansliskrivare i lönegrad A 11 nyinrättades i stället för en av de föreslagna ordinarie kanslibiträdesbefattningarna. Antalet kontorsbiträden i lönegrad MEO 4 borde icke minskas, enär behov även under nästa budgetår föreläge av dessa befattningar, vilka motsvarade två befattningar i lönegrad MEX 4 som enligt särskilt beslut av Kungl. Maj:t med anlitande av avvecklingsanslag finge finnas inrättade vid försvarsstaben under innevarande budgetår.

Departements-
chefen.

Det förslag till organisation av högkvarteret, som överbefälhavaren framlagt i sin skrivelse den 10 januari 1946, innefattar i vissa avseenden väsent-

liga avvikelser från den nu gällande organisationen. Förslaget avses skola utgöra underlag för den inom 1945 års försvarskommitté pågående utredningen rörande försvarets organisation efter utgången av femårsperioden 1942/47. Emellertid har överbefälhavaren ansett vissa delar av förslaget vara av den betydelse ur rationaliserings- och besparingssynpunkt, att de böra genomföras redan från och med nästa budgetår. I likhet med försvarskommittén anser jag hinder icke böra möta att i anslutning till förslaget såsom ett provisorium vidtaga de rationaliseringar, som kunna anses lämpliga och möjliga att genomföra utan överskridande av försvarsstabens nuvarande kostnadsram. Då emellertid, såsom försvarskommittén framhållit, vissa av de i överbefälhavarens förslag förutsatta besparingarna med hänsyn till rådande vakanser inom försvarsgrenarnas befälskårer äro endast av formell natur, kan förslaget icke utan ökning av de nuvarande kostnaderna genomföras i obeskuret skick.

Det begränsade förslag, som chefen för försvarsstaben i promemoria den 16 februari 1946 föreslagit, synes mig i huvudsak godtagbart ur här angivna synpunkter, och jag kan i stort sett biträda detsamma såsom ett provisorium. Kostnaderna under försvarsstabens avlöningsanslag beräknas vid bifall till detsamma kunna ungefärligen inrymmas inom det för innevarande budgetår anvisade anslagsbeloppet. Att försvarsstabens anslag för nästa budgetår det oaktat komma att avsevärt överstiga de för innevarande budgetår anvisade anslagen sammanhänger med att vissa kostnader av extraordinär natur, vilka under beredskapstiden bestritts från förskottsanslag och innevarande år utgå från avvecklingsanslag, ansetts böra under nästa budgetår bestridas från försvarsstabens ordinarie anslag. Jag vill framhålla, att den omständigheten, att här avsedda kostnader föreslås skola utgå från ordinarie fredsanslag, icke innebär, att de under alla omständigheter bliva ofrånkomliga under normala fredsförhållanden.

Den nu föreslagna sektions- och avdelningsindelningen innebär bland annat den avvikelser från den i 1942 års försvarsbeslut angivna organisationen av försvarsstaben, att marin- och flygavdelningarna, den senare sammanslagen med luftförsvarsavdelningen, skulle ingå i den för handläggning av främst operativa frågor organiserade sektion I. Tidigare ha betänkligheter uttalats mot att marin- och flygavdelningarna på detta sätt skulle inordnas i sektion. Med hänsyn bland annat till vad i överbefälhavarens skrivelse anförts rörande föredragningsordningen inom försvarsstaben vill jag emellertid icke motsätta mig, att den sålunda föreslagna organisationen försöksvis tillämpas under nästa budgetår. Härvid bör klarhet kunna vinnas, huruvida de befarade olägenheterna äro av den art, att en återgång till tidigare organisation kan anses motiverad. Med hänsyn till den minskning av antalet regementsofficerare, som förslaget innebär, förutsätter jag, att återgårder tills vidare icke vidtagas för återbesättning av den regementsofficersbeställning i lönegrad Oa 5/4, som genom pensionsavgång beräknas bliva ledig den 1 oktober 1947. Härom torde anmärkning böra göras i försvarsstabens personalförteckning.

Under beredskapstiden har, i enlighet med vad som medgivits i försvarsstabens instruktion, en tredje sektion varit organiserad. Då ett bibehållande av denna organisation under nästa budgetår icke medför extra kostnader, har jag intet att däremot erinra.

Till frågan om inordnande i försvarsstaben av den i överbefälhavarens personliga stab ingående regementsofficersbeställningen för forskningsärenden anser jag mig icke kunna nu taga ställning.

Enligt förslaget skulle huvuddelen av den nuvarande utrikesavdelningen jämte en direkt under sektionschefen lydande underrättelsedetalj sammanslås till en underrättelseavdelning med sektionschefen som avdelningschef, varjämte återstoden av utrikesavdelningen skulle bilda en attachébyrå för handläggning av ärenden rörande försvarsattachéerna. Då såväl den nuvarande som den föreslagna organisationen i denna del torde kunna rymmas inom den personalorganisation, som jag räknar med för nästa budgetår, synes det icke erforderligt att i detta sammanhang taga slutlig ställning till denna fråga. Jag utgår från att Kungl. Maj:t efter ytterligare utredning skall äga fatta beslut i ämnet.

Såsom försvarsstabschefen framhållit kan det i vissa fall befinnas lämpligt att låta personal som sysselsättes i underrättelsetjänst kvarstanna i tjänst efter uppnådd pensionsålder. Därest riksdagen icke har något att däremot erinra, torde därför Kungl. Maj:t böra äga att vid sådan beställningshavares pensionsavgång medgiva en tillfällig utökning av antalet för pensionerad personal avsedda befattningar med arvode enligt löneklass Oa 10, under förutsättning dock att den genom pensionsavgången ledigblivande beställningen hålles vakant.

På sätt civilförvaltningen föreslagit torde ett belopp av 10 000 kronor böra beräknas för tillfälligt anställande av personal för översättningsarbeten. Jag förutsätter, att vid behov även andra myndigheter skola äga anlita den personal, som sålunda anställes.

Den föreslagna förstärkningen av inrikesavdelningen med två civila befattningar i lönegrad MEO 22 kan jag i princip förorda. Det synes mig lämpligt, att försvarsstaben på detta sätt beredes möjlighet att till försvaret fastare knyta två med avdelningens verksamhet väl förtrogna befattningshavare. Tills vidare torde dock dessa befattningshavare böra avlönas medelst arvoden motsvarande lön i lönegraden MEX 22.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen i fråga om försvarsstabens fotoanstalt föreligger numera enighet mellan fotoanstalten och rikets allmänna kartverk rörande avgränsningen av fotoanstaltens uppgifter i förhållande till kartverket. Det hinder, som föregående år förelåg för framläggande av förslag till en fastare personalorganisation inom fotoanstalten, föreligger därför icke längre. Då därtill kommer, att den till övergångsstat överförde föreståndaren för fotografiska centrallaboratoriet beräknas avgå med pension under nästa budgetår, synes tiden nu vara inne att till förnyad prövning upptaga frågan om anstaltens personalorganisation. I avvaktan på resultatet av 1945 års försvarskommittés utredning torde emellertid föränd-

ringar i organisationen böra vidtagas allenast i den mån så kan anses erforderligt för säkerställande av anstaltens verksamhet i fredstid. Med angivna utgångspunkter har jag ansett mig kunna tillstyrka, att för befattning såsom detaljchef vid fotoanstalten inrättas ytterligare en extra ordinarie ingenjörsbefattning, vilken i enlighet med försvarsstabschefens av lönenämnden tillstyrkta förslag synes böra hänföras till lönegrad MEO 24. I samband därmed bör det för innevarande budgetår utgående arvodet å 750 kronor per månad indragas. Med omreglering av löneställningen för fotoanstaltens chef och för ingenjören i lönegrad MEO 21 samt utbyte av en befattning i MEO 8 mot en befattning i MEO 15 synes däremot böra anstå.

Vid anmälan av försvarets upplysningsutrednings betänkande i årets statsverksproposition anförde jag beträffande den av utredningen föreslagna organisationen av sektion III — i vilken föreslagits skola ingå organ för upplysningsverksamheten — att jag icke då ansåge mig kunna taga ställning till utredningens förslag, vilka i första hand borde prövas av försvarskommittén. Med den ståndpunkt jag numera, efter försvarskommitténs hörande, anser mig kunna taga till föreliggande organisationsförslag har jag emellertid intet att erinra mot att inom den nya sektion III försöksvis bildas ett organ för ledningen av upplysningsverksamheten, därest så kan ske inom den nuvarande personalorganisationens ram. Jag kan nämligen icke tillstyrka, att för ändamålet inrättas en ny extra ordinarie befattning. Om däremot någon av de nuvarande stabsredaktörerna anses kunna befrias från sina uppgifter å press- och filmavdelningen, synes hinder icke böra möta för att han utnyttjas för här avsedd verksamhet. Jag förutsätter, att i så fall vid behov ytterligare en officer ur någon av försvarsgrenarna må kommenderas till tjänstgöring vid press- och filmavdelningen. Såsom av det föregående framgår har jag ansett mig icke böra för nästa budgetår ifrågasätta ändring i press- och filmavdelningens organisation i övrigt.

Av den föreliggande utredningen synes mig framgå, att inom försvarsstaben för närvarande föreligger behov av sakkunnigt biträde i biblioteksfrågor. Behovet torde delvis sammanhånga med avvecklingen av beredskapen och det i samband därmed pågående inordnandet av vissa fältbiblioteken tillhörande böcker i de även under fredstid befintliga truppförbandsbiblioteken. Emellertid synes, åtminstone till dess biblioteksorganisationen stabiliserats, en bibliotekariebefattning vara motiverad även med hänsyn till det mera fredsmässiga inordnandet av biblioteksverksamheten vid truppförbanden och eventuellt även vissa skolor ävensom till utarbetandet av vissa mobiliseringsföreskrifter. Jag har därför intet att erinra mot att försvarsstaben beredes förstärkning i angivet hänseende. Jag beräknar i det följande medel för anställande av en bibliotekarie mot arvode motsvarande avlöning i lönegrad MEx 23.

Med beaktande av vad försvarskommittén anført anser jag mig icke kunna tillstyrka, att för nästa budgetår inrättas ytterligare beställningar för militärassistenter vid länsstyrelserna. Det för närvarande tillämpade systemet med arvodesavlönade militärassistenter vid ett antal länsstyrelser

torde få bibehållas även under nästa budgetår med möjlighet att, därest i visst fall tillräckligt kvalificerad sådan militärassistent icke kan erhållas, kommandera lämplig officer ur någon av försvarsgrenarna för befattningens uppehållande.

Försvarsstabschefens i anslagsäskandena avgivna förslag om inrättande av ytterligare ett antal kanslibiträdesbefattningar för kontorspersonal innebär ett fullföljande av den redan inledda rationaliseringen av expeditionstjänsten inom staben och föranleder ingen annan erinran från min sida än att jag icke för närvarande kan tillstyrka inrättande av ordinarie befattningar för ändamålet. Jag kan icke heller biträda försvarsstabschefens sedermera framlagda förslag, att en av kanslibiträdesbefattningarna skulle utbytas mot en befattning för kontorsskrivare. Jag räknar således för nästa budgetår med 4 nya kanslibiträdesbefattningar i lönegrad MEO 7. Häremot bör svara indragning av 2 befattningar i MEO 4 och 2 befattningar i MEO 2. Då även under nästa budgetår torde komma att föreligga behov av de två extra kontorsbiträden, som enligt särskilt medgivande för innevarande budgetår avlönas med anlåtande av avvecklingsanslag, beräknar jag vidare medel för fortsatt anställande av dessa biträden.

I enlighet med försvarsstabschefens beräkningar förutsätter jag, att 4 arvodesbefattningar för pensionerad personal, varav 1 i löneklass Oa 11, 2 i Oa 10 (den ena först från och med den 1 oktober 1946) och 1 i UO 7 skola kunna indragas. Vidare räknar jag med att minst 15 kompaniofficerare ur försvarsgrenarna skola kunna återgå till tjänstgöring därstädes. Med hänsyn till befintliga vakanser är det ej erforderligt att redan från och med nästa budgetår verkställa den minskning av försvarsgrenarnas personalstater, som borde föranledas härav. Jag förutsätter emellertid, att denna fråga beaktas vid myndigheternas anslagsäskanden för budgetåret 1947/48.

Vid bifall till vad i det föregående föreslagits bör den i avlöningsstaten för försvarsstaben uppförda anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, nu förslagsvis 675 000 kronor, minskas till 665 000 kronor. Posten till arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning bör minskas från 293 000 kronor till 260 000 kronor. Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör upptagas med oförändrat belopp, 27 000 kronor. Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, nu 161 000 kronor, bör med hänsyn till vad i det föregående anförts ökas med 54 000 kronor till 215 000 kronor. För rörligt tillägg torde böra beräknas 174 000 kronor (nu 172 000 kronor). Övriga utgiftsposter i avlöningsstaten torde böra upptagas med oförändrade belopp. Inkomstposten beräknar jag till 180 000 kronor (nu 202 000 kronor). För försvarsstabens del inträder genom dessa ändringar en anslagshöjning med 35 000 kronor till 1 575 000 kronor.

Kostnaderna för försvarsväsendets radioanstalt ha för innevarande budgetår beräknats till 1 425 000 kronor, såvitt avser under förevarande anslag redovisade kostnader. Medelsbehovet har beräknats med utgångspunkt från normal fredsorganisation. Emellertid har verksamheten under beredskapsåren utövats i betydligt större omfattning, varvid överskjutande kostnader bestritts

från förskottsanslag. För innevarande budgetår utgå dessa kostnader från avvecklingsanslag. Då avvecklingsanslag icke torde böra komma till användning för detta ändamål under nästa budgetår, böra samtliga erforderliga medel beräknas under försvarsstabens ordinarie anslag. Med denna utgångspunkt uppskattar jag — på sätt framgår av en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, som kommer att överlämnas till riksdagens statsutskott — medelsbehovet för nästa budgetår, inberäknat medel för viss ytterligare verksamhet, till 2 625 000 kronor. Härav är ett belopp av 1 225 000 kronor att betrakta som tillfällig förstärkning av anslaget i avbidan på slutligt ställningstagande till frågan om verksamhetens omfattning. Sistnämnda belopp torde med hänsyn till ändamålet icke böra inräknas i den i 1942 års försvarsbeslut fastställda kostnadsramen.

Förevarande anslag bör alltså uppföras med $(1\,575\,000 + 2\,625\,000 =) 4\,200\,000$ kronor.

Såsom närmare framgår av propositionen 1942: 266 (s. 35 f.) ha befattningshavare vid radioanstalten, å vilka löneplan A i civila avlöningsreglementet gjorts tillämplig, tillförsäkrats i stort samma trygghet i anställningen som om de direkt inordnats under civila avlöningsreglementet. Skyldighet att avgå från tjänsten föreligger allenast i de fall, som för andra fullmaktstjänstemän än domare stadgas i allmänna tjänstepensionsreglementet, eller då Kungl. Maj:t prövar statens intresse så påfordra. I sistnämnda fall har förutsatts, att befattningshavaren skall försättas i disponibilitet och vara berättigad till disponibilitetsarvode enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder. Den sålunda beslutade anordningen för försättande av tjänstemän i disponibilitet har hittills icke behövt tillämpas.

Den undantagsställning, som radioanstaltens personal i detta hänseende intager i förhållande till andra civila tjänstemän, synes bland annat med hänsyn till föreliggande förflyttningsskyldighet och med ledning av numera vunnna erfarenhet icke erforderlig, i varje fall icke såvitt avser lägre tjänstemän. Jag förutsätter därför, att Kungl. Maj:t skall äga meddela de begränsningar med avseende å disponibilitetsinstitutets tillämpning, som må finnas påkallade.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att i försvarsstabens personalförteckning ej mindre skall intagas föreskrift därom, att en av beställningarna såsom regementsofficer i lönegrad Oa 5 eller Oa 4 vid uppkommande ledighet skall tills vidare vakantsättas än även under rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20 skall uppföras en ingenjör vid fotoanstalten i lönegrad MEo 24,

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarsstaben, med undantag av försvarsväsendets radioanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	665 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	»	260 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	27 000
4. Särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer:		
a) Ortstillägg, <i>förslagsvis</i> ..	kronor	290 000
b) Barnbidrag, <i>förslagsvis</i> ..	»	33 000
c) Utomeuropeiskt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	25 000
d) Bidrag till automobilresor, <i>förslagsvis</i>	»	17 000
e) Förflyttningsbidrag, <i>förslagsvis</i>	»	30 000
f) Prisutjämnings tillägg	»	19 000
5. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	215 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	174 000
		<hr/>
	Summa kronor	1 755 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	180 000
		<hr/>
	Nettoutgift kronor	1 575 000

dels ock till Försvarsstaben: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 4 200 000 kronor.

[18.] **Försvarsstaben: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 645 000 kronor, disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 88. I anslaget ha inräknats medel för bestridande av omkostnaderna vid försvarsväsendets radioanstalt.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 18) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarsstaben: Omkostnader för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 645 000 kronor. Denna anslagsfråga torde nu böra upptagas till behandling.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *chefen för försvarsstaben* beräknat medelsbehovet för sjukvård, reseersättningar m. m., expenser, anskaffning, underhåll och drift av motorfordon, fotoanstaltens verksamhet samt

inköp av åskådningsmateriel m. m. för identifiering av flygplan till samma belopp som för innevarande budgetår, tillhoppa 287 000 kronor.

För underhåll av chiffreringsapparater m. m. samt för anskaffning av reservdelslager för sådana apparater ha för innevarande budgetår anvisats 15 000 kronor respektive 5 000 kronor.

Försvarsstabschefen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår för ifrågakvarande två ändamål till 15 000 kronor respektive 1 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för här avsedda ändamål skulle således utgöra (287 000 + 15 000 + 1 000 =) 303 000 kronor.

Till försvarsväsendets radioanstalts omkostnader ha för innevarande budgetår beräknats 338 000 kronor. Emellertid ha, såsom anförts under föregående punkt, avsevärda kostnader för anstaltens verksamhet de senaste åren bestritts från förskottsanslag och, innevarande budgetår, avvecklingsanslag. Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår för radioanstalten m. m. har beräknats till 950 000 kronor.

I detta sammanhang torde böra anmälas, att fråga uppkommit, att åt i Moskva stationerade försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer skulle inrymmas rätt till fri tjänstebostad, uppvärmning och belysning i likhet med vad som tillkommer samtliga civila befattningshavare vid beskickningen därstädes. Denna fråga torde komma att föreläggas riksdagen av chefen för finansdepartementet. Enligt § 5 kungörelsen den 27 juni 1929 (SFS nr 252) angående ersättning för flyttnings- och resekostnader åt diplomatiska och konsulära tjänstemän kan, därest vid dylik tjänstemans förflyttning kostnaderna för flyttning av bohaget icke skulle stå i rimligt förhållande till bohagets värde eller till dess behövlighet för ägaren, tjänstemannen i stället för gottgörelse för flyttningskostnad erhålla ersättning för anskaffande av nya möbler. I analogi härmed har Kungl. Maj:t genom beslut den 22 februari 1946 medgivit, att kostnaderna för möblering av militär- och marinattachéernas i Moskva bostäder må bestridas av statsmedel och avföras å förevarande anslag.

Mot de föreliggande beräkningarna av medelsbehovet under förevarande anslag har jag i huvudsak intet att erinra. Såsom närmare framgår av förutnämnda promemoria i ämnet, förordar jag dock vissa mindre avvikelser från de framlagda beräkningarna och uppskattar i enlighet därmed medelsbehovet till 1 250 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 605 000 kronor. Anslagshöjningen beror i huvudsak på överflyttning av vissa kostnader från avvecklingsanslag till förevarande anslag och är av skäl som under närmast föregående punkt antytts att betrakta som tillfällig vad beträffar ett belopp av i runt tal 500 000 kronor. Sistnämnda belopp bör icke inräknas inom försvarsbeslutets kostnadsram.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsstaben*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 1 250 000 kronor.

*Departements
chefen.*

[19.] Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 62 020 800
vid genomförd organisation.....	» 66 779 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen) ¹	» 67 912 000

Anslaget för innevarande budgetår, 70 700 000 kronor, disponeras enligt en av Kungl. Maj:t den 15 juni 1945 fastställd avlöningsstat (se statsliggaren för detta budgetår, s. 90). Samma dag har Kungl. Maj:t fastställt särskilda personalförteckningar beträffande från anslaget avlönad personal ävensom meddelat vissa därtill anslutande tillämpningsföreskrifter, vilka föreskrifter finnas intagna i statsliggaren, s. 90 o. f.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 22) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 72 500 000 kronor. Denna anslagsfråga upptager jag nu till behandling.

Förslag till personalförteckningar för budgetåret 1946/47, upptagande flertalet av de beställningar och befattningar, som böra avses för olika staber, truppförband m. m., bör i vanlig ordning överlämnas till riksdagens vederbörande utskott. I likhet med vad som skett för innevarande budgetår böra i nämnda personalförteckningar upptagas alla de beställningar och befattningar, vilka beräknas skola tillsättas under budgetåret, även om viss beställning eller befattning planenligt icke skall tillsättas redan från och med budgetårets ingång. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med personalförteckningarnas fastställande eller i annat sammanhang meddela beslut om tidpunkten för nya beställningars eller befattningars tillsättande. Riksdagens bemyndigande härtill torde böra inhämtas.

Under de senaste åren ha förelegat vissa svårigheter att besätta samtliga de å personalförteckning uppförda kaptensbeställningarna. Med hänsyn härtill har inhämtats riksdagens medgivande att, därest ledig kaptensbeställning icke kunnat besättas med därtill kompetent beställningshavare, ett mot uppkommande vakanser svarande antal löjtnantsbeställningar i stället får tillsättas. Samma anordning torde erfordras jämväl för nästa budgetår. Medgivande av denna innebörd synes böra intagas i form av anmärkning i vederbörlig personalförteckning.

Såsom redan anmälts för riksdagen i propositionen 1945: 341 har Kungl. Maj:t för tiden intill den 1 april 1946 meddelat föreskrifter beträffande avlöning m. m. åt icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal vid frivillig tjänstgöring efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande å vakanta officers-, underofficers- eller manskapsbeställningar, innebärande i huvudsak att krigsavlöningsreglementet skulle, med visst undantag i fråga om krigs- utrustningsbidrag, tillämpas å personalen. Jämväl i fortsättningen torde det

¹ Vissa kostnader överförda från andra anslag.

bliva nödvändigt att i viss utsträckning taga i anspråk personal som här avses för frivillig tjänstgöring å vakanta beställningar. Därvid synes emellertid å personalen i princip böra tillämpas för fred gällande avlöningsbestämmelser. Föreskrifter i sådant syfte torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t. Jag förutsätter att, därest härvid skulle uppkomma frågor av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning, dessa frågor — innan bestämmelser i ämnet erhålla definitiv giltighet — underställas riksdagens prövning.

I propositionen 1945: 170 (s. 266 o. f.) behandlade min företrädare i ämbetet frågan om personalbehovet för Skånska kavalleriregementet, vilket jämlikt beslut av 1943 års riksdag skulle uppsättas i samband med att Skånska pansarregementet överflyttades till Hässleholm. Det i propositionen framlagda förslaget till personalförändringar, vilket riksdagen bifallit (skrivelse 1945: 353), innebar i huvudsak allenast en omfördelning av redan befintliga beställningar och befattningar; dock skulle för det nya regementet inrättas — förutom en regementschefsbeställning — vissa beställningar och befattningar för förvaltningspersonal. De personalförändringar som föranleddes av förslaget ha kommit till uttryck i personalförteckningarna för innevarande budgetår. Jämlikt föreskrift skola dock, intill dess omorganisationen av kavalleriet kan genomföras, de för budgetåret 1944/45 fastställda personalförteckningarna fortfarande gälla i de delar som beröras av densamma.

Genom beslut den 27 september 1945 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser rörande organiserandet av Skånska kavalleriregementet, vilket skulle ske i omgångar med början den 1 oktober 1945. Chef för regementet har tillsatts, varjämte med stöd av nämnda beslut den 27 september 1945 vidtagits vissa personalplaceringar.

I särskild skrivelse har överbefälhavaren föreslagit, att med uppsättandet av Skånska kavalleriregementet skulle av anförda skäl tills vidare anstå. Framställningen är föremål för remissbehandling. Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter rörande berörda personalstater som må kunna föranledas av ett ställningstagande till överbefälhavarens förslag.

Beträffande för nästa budgetår föreslagna ändringar med avseende å manskapsstaterna för armén får jag, under åberopande av vad jag under punkt 4 anført, hänvisa till det upprättade förslaget till personalförteckningar.

Jag övergår härefter till behandlingen av de olika anslagsposter, som böra ingå i avlöningsstaten, och föreslår i anslutning därtill erforderliga ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna.

I. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Generalstabskåren.

Under hänvisning till vad jag i det föregående under punkt 1 anført angående vissa minskningar av personalstaterna, vilka vid inom högkvarteret utfört utredningsarbete rörande försvarets organisation efter utgången av löpande femårsperiod visat sig möjliga att genomföra redan från och med

nästa budgetår, föreslår jag, att antalet beställningar för kaptener vid generalstabskåren minskas med 3.

Arméstaben.

Under denna rubrik äro för innevarande budgetår upptagna 9 befattningar för kaptener med arvoden enligt lönegrad Oa 3. Då det visat sig svårt att med nuvarande befälstillgång besätta dessa befattningar med enbart kaptener, har chefen för armén hemställt, att befattningarna för möjliggörande av ökad frihet vid personvalet måtte utbytas mot befattningar för kaptener eller löjtnanter i lönegrad Oa 3 eller Oa 2.

För egen del har jag, i likhet med civilförvaltningen, icke funnit något att erinra mot vad arméchefen sålunda hemställt.

De för närvarande i personalförteckningen upptagna befattningarna för 10 kaptener eller löjtnanter i flygtjänst med arvoden enligt lönegrad Oa 3 eller Oa 2 samt för 10 löjtnanter i flygtjänst med arvoden enligt lönegrad Oa 2 böra av skäl som i det föregående under punkt 1 anförts utgå ur förteckningen.

De å vederbörliga personalförteckningar under rubriken Arméstaben uppförda civila ordinarie och extra ordinarie befattningarna skola enligt till personalförteckningarna hörande noter fördelas på arméstaben, centrala värnpliktsbyrån, arméinspektionen och hemvärnsstaben enligt arméchefens bestämmande. Av den ordinarie personalen har hittills icke någon befattningshavare tilldelats centrala värnpliktsbyrån. Arméchefen har nu föreslagit, att den extra ordinarie personalen i fortsättningen i personalförteckningen uppdelas å rubrikerna Arméstaben och Centrala värnpliktsbyrån.

Civilförvaltningen har funnit det angeläget att, i avvaktan på ett utbrytande från arméns avlöningsanslag av kostnaderna för centrala värnpliktsbyrån, den för värnpliktsbyrån avsedda personalen om möjligt redovisades för sig samt har biträtt arméchefens förslag härutinnan.

I anledning av förslaget ha i förslagen till personalförteckningar samtliga för centrala värnpliktsbyrån avsedda befattningar upptagits under särskild rubrik.

Arméchefen har erinrat, att inom arméstaben under år 1945 utförts vissa organisationsundersökningar, och föreslagit inrättande av befattningar för en kontorsskrivare av 2. klass i lönegrad A 13, två kansliskrivare i lönegrad A 11, ett kanslibitråde i lönegrad A 7, fem kanslibiträden i lönegrad MEO 7 och ett skrivbiträde i lönegrad MEO 2, varvid en kontorsbiträdesbefattning i lönegrad A 4, en kansliskrivarebefattning i lönegrad MEO 11 och två kontorsbiträdesbefattningar i lönegrad MEO 4 kunde utgå ur vederbörliga personalförteckningar. Arméchefen har till stöd för förslaget anført i huvudsak följande.

För att kunna erhålla tillräckligt kvalificerad personal och bibehålla den välmeriterade och rutinerade arbetskraft, som under ett avsevärt antal år tjänstgjort vid arméledningen, vore det nödvändigt att vid arméstaben löneskalan hölles vid samma nivå som vid försvarsstaben och vissa civila statliga verk. Påpekas borde att vid försvarsstaben redan inrättats ett antal befatt-

ningar i lönegraderna A 7 och MEO 7 för kvinnlig personal med arbetsuppgifter liknande dem, som åvilade motsvarande personal vid arméstaben.

För arméledningens expedition erfordrades en ordinarie kontorskrivarbefattning i lönegrad A 13 i utbyte mot en extra ordinarie kansliskrivarbefattning i lönegrad MEO 11. Vidare erfordrades två ordinarie kansliskrivarbefattningar i lönegrad A 11, avsedda för arméstabens organisations- och utrustningsavdelningar. De göromål, som skulle ankomma på dessa, ombesörjdes för närvarande av ett kanslibitråde i lönegrad A 7 respektive en extra tjänsteman i lönegrad MEx 13, vilken jämlikt beslut av Kungl. Maj:t funnes anställd vid utrustningsavdelningen.

För arméinspektionens centralavdelning erfordrades (såsom arméinspektionens respektive chefens för centralavdelningen sekreterare) två kanslibiträden i lönegrad A 7 i utbyte mot två kontorsbiträden i lönegrad A 4. Vidare erfordrades för arméstabens organisations- och personalavdelningar två kanslibiträden i lönegrad MEO 7 i utbyte mot två kontorsbiträden i lönegrad MEO 4. Av de återstående tre begärda kanslibiträden i lönegrad MEO 7 vore en avsedd såsom arméchefens sekreterare, en för arméinspektionens centralavdelning, reglementsdetaljen, och en för samma avdelnings trupputbildningsdetalj. Såsom arméchefens sekreterare tjänstgjorde för närvarande ett kvinnligt kontorsbitråde, vilket anställdes mot särskilt arvode jämlikt försvarets civilförvaltnings beslut.

Befattningen vid reglementsdetaljen inom arméinspektionens centralavdelning, vilken för närvarande uppehölls av en extra tjänsteman i lönegrad MEx 7 enligt av försvarets civilförvaltning lämnat medgivande, vore avsedd för manuskript- och korrekturgranskning. Detta arbete, som under de senaste åren varit omfattande, hade hittills åvilat en kommanderad officer, vilken till sitt förfogande haft en inkallad reservofficer och ett expeditionsbitråde. Den kommanderade officeren hade tjänstgjort huvudsakligen såsom expeditionsofficer vid detaljen, under det att manuskript- och korrekturgranskning åvilat de båda övriga. Efter beredskapens avveckling kunde den inkallade reservofficeren icke längre påräknas. Att utföra arbetet i fråga enbart med korttidsinkallade expeditionsbiträden vore icke möjligt, helst som under de närmaste åren arbetets omfattning endast i ringa grad komme att begränsas. Till den kommanderade officerens förfogande borde därför ställas en civil befattningshavare med god allmänbildning (studentexamen eller motsvarande), stilistisk förmåga och ordningssinne. Det syntes med angivna kvalifikationer icke vara möjligt att härför avse en befattningshavare med lägre lönegradsplacering än MEO 7. I samband härmed kunde ett expeditionsbitråde frigöras.

Befattningen vid trupputbildningsdetaljen inom arméinspektionens centralavdelning upprätthölls för närvarande såsom expeditionsofficersbefattning av en inkallad reservofficer. Denne hade hittills handlagt vissa rutinärenden och granskat alla ammunitionsbeställningar för armén. Han hade — då övriga officerare vid detaljen ofta avlöstes — i viss mån svarat för kontinuiteten i arbetet. Efter återgången till fredsförhållanden syntes befattningen i fråga kunna upprätthållas av en väl kvalificerad kvinnlig befattningshavare, lämpligen i lönegrad MEO 7.

Hittills hade vid arméinspektionens sjukvårdsavdelning varit anställda — förutom ett kontorsbitråde i lönegrad MEO 4 — två extra kontors- och sex extra skrivbiträden. Vid återgång till fredsförhållanden kunde denna personal begränsas till sammanlagt två kontors- och tre skrivbiträden. Av dessa föresloges det nuvarande kontorsbiträdet i lönegrad MEO 4 bibehållas för expeditionen. Vid arméöverläkarens expedition vore ordnad en särskild personal-(rull-)detalj, där specialregistrering skedde av värnpliktiga läkare, tand-

läkare och apotekare samt därjämte av viss personal, som av arméchefen ställdes till arméöverläkarens förfogande för krigsplacering. Nämda registrering vore förenad med ett betydande arbete; förutom skrivarbete även tekniskt arbete i samband med krigsplacering av medicinalpersonal och uttagande av densamma till fackutbildning och facktjänstgöring. Då arbetet i fråga dels krävde stor noggrannhet och oavbruten kontinuitet, dels komme att allt framgent fortsätta borde den härför avsedda personalen under lång tid bibehållas vid samma tjänst. För berörda detalj borde därför inrättas en ordinarie kontorsbiträdesbefattning i lönegrad A 4. Vid detaljen erfordrades härutöver ett skrivbiträde, som tills vidare syntes kunna upptagas såsom extra ordinarie i lönegrad MEO 2. Övrig erforderlig kontorspersonal vid sjukvårdsavdelningen borde tills vidare anställas såsom extra tjänstemän.

Såsom framgår av propositionen 1945: 170 (s. 280) upptog arméchefen redan i sina äskanden för innevarande budgetår vissa av de nu framförda förslagen. Civilförvaltningen ansåg sig emellertid med hänsyn till pågående utredningar angående behovet av icke-ordinarie personal samt angående löneklassplacering m. m. för befattningshavare inom försvaret icke böra för detta budgetår framlägga något förslag i ämnet. Min företrädare i ämbetet uttalade för sin del, att skäl syntes föreligga att låta med ställningstagande till arméchefens förslag i berörda delar anstå i arbidan på genomförandet av sådana organisationsundersökningar, som i viss utsträckning skett vid försvarsstaben.

Civilförvaltningen har nu, då viss utredning i angivna hänseenden numera förebragts, ansett sig böra, oaktat förenämnda sakkunnigutredningar ännu icke slutförts, föreslå vissa löneförändringar, vilka befunnits oundgängliga och synts ämbetsverket kunna genomföras utan föregripande av utredningarnas resultat. Civilförvaltningen har i denna fråga anfört följande.

Vad först angår frågan om uppflyttande av befattningarna i lönegrad MEO 11 vid arméstabens expedition och A 7 vid organisationsavdelningen till befattningar i lönegrad A 13 respektive A 11 anser ämbetsverket spörsmålet härom så intimt beröras av förutnämnda utredningar, att ämbetsverket funnit sig icke böra framlägga något förslag i ämnet.

Då den för utrustningsavdelningen begärda befattningen torde få anses erforderlig under alla förhållanden, synes den böra uppföras i vederbörlig personalförteckning. Mot löneställningen har ämbetsverket icke funnit anledning till erinran. Befattningen torde emellertid tills vidare böra uppföras såsom extra ordinarie. Ämbetsverket har förty under icke-ordinarieposten för ändamålet beräknat medel för avlönande av en befattningshavare i lönegrad MEO 11.

Vidkommande de begärda befattningarna i lönegrad A 7 och MEO 7 avses dessa för kvinnliga befattningshavare med mera självständigt och kvalificerat arbete än det som regelmässigt utföres av kontors- och skrivbiträdespersonal i allmänhet. Ehuru sålunda i och för sig goda skäl synas tala för arméchefens förslag, torde likväl med hänsyn till pågående utredningar återhållsamhet böra iakttagas vid inrättande av nya befattningar i nyssnämnda lönegrader. För att personal med erforderliga kvalifikationer skall kunna erhållas och det skall bli va möjligt att för längre tid bibehålla vederbörande i tjänst synes det emellertid nödvändigt, att arméstabens uppsättning av civil personal avpassas efter i huvudsak samma normer som tillämpas vid liknade institutioner, exempelvis försvarsstaben. Ur angivna synpunkter har civilförvaltningen funnit sig böra beräkna medel under förevarande anslagspost för två nytillkomna be-

fattningar i lönegrad A 7 och under icke-ordinarieposten för tre nytillkomna befattningar i lönegrad MEo 7.

För arméinspektionens sjukvårdsavdelning torde, på sätt föreslagits, böra räknas med en befattning i lönegrad A 4 och en befattning i lönegrad MEo 2. I enlighet med det anförda torde en befattning i lönegrad A 4 böra utgå ur personalförteckningen för ordinarie tjänstemän.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd, som funnit skäl tala för att biträdespersonalen vid arméstaben i åtminstone begränsad omfattning bereddes fastare anställning, ha ansett sig böra i huvudsak biträda civilförvaltningens förslag, särskilt som 1945 års riksdag i viss utsträckning medgivit inrättande av ordinarie och extra ordinarie biträdesbefattningar vid försvarsstaben. I stället för den föreslagna ordinarie kontorsbiträdesbefattningen i lönegrad A 4 syntes dock tills vidare böra inrättas en extra ordinarie tjänst. Vad anginge uppflyttningen av två kontorsbiträden i lönegrad A 4 till kanslibiträden i lönegrad A 7 syntes icke samma skäl tala för vidtagandet av denna åtgärd som för inrättandet av ett antal extra ordinarie biträdesbefattningar. Då arméstaben emellertid för närvarande disponerade endast en ordinarie kanslibiträdesbefattning, hade lönenämnderna icke heller i denna del velat motsätta sig civilförvaltningens förslag.

För egen del kan jag ansluta mig till civilförvaltningens förslag, dock med den jämkningen att jag, i likhet med lönenämnderna, i stället för den föreslagna kontorsbiträdesbefattningen i A 4 föreslår inrättande av en extra ordinarie tjänst i motsvarande lönegrad, samt att jag icke föreslår inrättande av den föreslagna skrivbiträdesbefattningen i MEo 2. Härigenom torde icke föregripas de resultat, till vilka pågående utredningar kunna leda. Jag anser mig således kunna förorda, att från och med budgetåret 1946/47 inom arméstaben inrättas ytterligare 1 kansliskrivarebefattning i lönegrad MEo 11, 5 kanslibiträdesbefattningar, varav 2 i lönegrad A 7, i utbyte mot 2 befattningar i A 4, och 3 i lönegrad i lönegrad MEo 7, samt 1 kontorsbiträdesbefattning i lönegrad MEo 4. Antalet kontorsbiträden i A 4 minskas alltså med 2.

Arméinspektionen.

Arméchefen har föreslagit, att en av de fyra i vederbörlig personalförteckning för arméinspektionen uppförda beställningarna för alternativt överstelöjtnant eller major överföres till hemvärnsstaben och avses för stabschefen vid nämnda stab. I samband därmed borde den nu för hemvärnsstaben uppförda beställningen för alternativt major eller kaptan överföras till arméinspektionen. Till stöd för förslaget har arméchefen anført, att stabschefsbefattningen vid hemvärnsstaben under relativt lång tid borde upprätthållas av en och samme beställningshavare, vilken borde kunna befordras i innehavande befattning. Ett utbyte av beställningshavare mellan arméstaben och hemvärnsstaben på sätt föreslagits hade under de gångna åren skett kommandovägen. Civilförvaltningen har funnit sig böra biträda arméchefens förslag.

För egen del anser jag mig böra tillstyrka förevarande förslag och räknar därför för budgetåret 1946/47 för arméinspektionen med 3 beställningar för

överstelöjtnanter eller majorer och med 2 beställningar för majorer eller kaptener.

Hemvärnsstaben.

Den för hemvärnets erforderliga ordinarie militära personalen redovisas för närvarande å vederbörlig personalförteckning under rubriken Hemvärnsstaben. I anledning av återgång till fredsorganisation har hemvärnschefen i skrivelse till chefen för armén framlagt förslag om bland annat viss omorganisation av hemvärnets stridsskola. I fråga om ordinarie tjänstemän innebär förslaget, att såsom chef för stridsskolan skulle tillkomma en befattning för alternativt major eller kapten. Härutöver har bland annat hemställts om inrättande av en befattning för pensionerad underofficer, adjutant, i löneklass UO 7. Förslaget har biträtts av chefen för armén, som i samband därmed föreslagit, att rubriken Hemvärnsstaben måtte ändras till Hemvärnsstaben med hemvärnets stridsskola. Såsom redan anförts under rubriken Arméinspektionen har arméchefen tillika hemställt, att den för stabschefen vid hemvärnsstaben uppförda beställningen i lönegrad Oa 4 eller Oa 3 måtte utbytas mot en beställning i lönegrad Oa 5 eller Oa 4.

Civilförvaltningen har erinrat, att min företrädare i ämbetet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 februari 1945 tillkallat särskilda sakkunniga, 1945 års hemvärnskommitté, för att inom försvarsdepartementet biträda med utredning rörande hemvärnets organisation m. m. samt anført att, i avaktan på resultatet av utredningen, det syntes vanskligt att taga ställning till de av arméchefen framförda förslagen. Med hänsyn emellertid till betydelsen av de arbetsuppgifter, som anförtratts hemvärnets, och angelägenheten av att en effektiv utbildning av hemvärnsmännen kommer till stånd har civilförvaltningen likväl funnit sig böra räkna med ett genomförande av förslaget i vad det avser ordinarie tjänstemän.

Hemvärnskommittén har i utlåtande över civilförvaltningens anslagsäskanden, såvitt avsåge de av arméchefen föreslagna befattningarna såsom chef för respektive adjutant vid hemvärnets stridsskola, anført i huvudsak följande.

Det vore kommitténs bestämda åsikt, att hemvärnets stridsskola borde bestå i en framtida hemvärnsorganisation och att verksamheten där efter hand helt borde bekostas av statsmedel. Trots att kommittén icke tagit ställning till alla detaljer i fråga om personalorganisationen vid stridsskolan, tvekade den icke att tillstyrka inrättandet av en beställning i alternativt Oa 4 eller Oa 3 som chef för stridsskolan. Under de mer än två år skolan varit i verksamhet hade instruktionsofficeren vid hemvärnsstaben så gott som oavbrutet varit beordrad såsom skolchef. Med den omfattning kursverksamheten hade och alltjämt vore avsedd att få kunde nämnde officer ej i fortsättningen beräknas kunna tagas i anspråk såsom skolchef. Det vore ej heller lämpligt att för kortare tid beordra annan officer såsom skolchef, då detta skulle medföra bristande kontinuitet i verksamheten vid stridsskolan. Skolchefen måste dessutom vara väl insatt i hemvärnets speciella taktik. Han borde vidare vara den, som i första hand prövade hemvärnets utbildningsföreskrifter och gäve uppslag till ändringar i föreskrifterna.

I motsats till civilförvaltningen tillstyrkte kommittén även inrättandet av

en arvodesbefattning i löneklass UO 7 för en adjutant vid stridsskolan. Såsom adjutant vid skolan hade under beredskapstiden varit beordrade underofficerare, inkallade till tjänstgöring i perioder om två à tre månader. Det ofta återkommande ombytet av adjutant hade visat sig vara i hög grad olämpligt, då kontinuiteten i arbetet blivit lidande härav. Kommittén hade övervägt möjligheten av att helt indraga adjutantbefattningen och på förvaltaren överflytta de uppgifter, som hittills ankommit på adjutanten, men kommittén hade icke funnit sig kunna tillstyrka en sådan lösning. Visserligen vore antalet elever i varje särskild kurs icke över 100, men på grund av de ofta återkommande kurserna fördrade expeditionsarbetet i samband med kursdeltagarnas in- och utryckning mycken tid och god rutin. Erfarenheten hade visat, att eleverna i allmänhet saknade kännedom om militära förvaltningsformer och därför behövde biträde i flera frågor. Förvaltarens arbetsbörda vore dessutom så stor, att någon ökning däraf icke vore tänkbar. Snarare borde, enligt kommitténs mening, förvaltaren befrias från vissa av sina nuvarande åligganden. Med hänsyn härtill och då det syntes angeläget att skolchefen så mycket som möjligt befriades från att taga befattning med expeditionsgöromålen, ansågo kommittén det fullt motiverat, att en adjutantbefattning uppfördes för stridsskolans räkning. Adjutantens uppgift borde vara icke blott att handha expeditionen utan även att svara för viss del av uppbörden, exempelvis uppbörden av tyg- och sjukvårdsmateriel, som nu åvilade förvaltaren.

Såsom framgår av vad jag anfört under rubriken Arméinspektionen har jag ansett mig böra tillstyrka förslaget om utbyte av nu för hemvärnsstaben uppförd beställning i lönegrad Oa 4 eller Oa 3 mot en beställning i lönegrad Oa 5 eller Oa 4. Vidare anser jag mig kunna förorda inrättande av en befattning för pensionerad underofficer med arvode enligt löneklass UO 7, avsedd för adjutant vid stridsskolan. Då hemvärnskommittén ännu icke slutfört sitt utredningsuppdrag såvitt avser vissa organisatoriska frågor m. m. samt 1945 års försvarskommitté torde komma att till behandling upptaga jämväl hemvärnets organisation, är jag icke nu beredd taga ställning till förslaget om inrättande av en beställning, avsedd för chefen för stridsskolan. Jag förutsätter att chefsfrågan tills vidare skall kunna lösas genom kommendering av lämplig officer.

Truppförbanden.

Under hänvisning till vad i det föregående under avsnitt 1 anförts böra icke nu inrättas följande beställningar, vilka eljest jämlikt 1942 års försvarsbeslut skulle ha tillkommit, nämligen vid pansartrupperna 1 major, 5 kaptener och 6 sergeanter, vid artilleriet 3 kaptener och 4 löjtnanter, vid luftvärnet 2 majorer och 6 kaptener samt vid trängen 9 kaptener och 8 sergeanter.

Vid infanteriet skulle planenligt tillkomma 1 kapten för Svea livgarde, varigenom antalet kaptensbeställningar uppbringades till det i försvarsbeslutet för genomförd organisation beräknade. Då emellertid den omläggning av infanteriets regementsorganisation, som av statens organisationsnämnd enligt det föregående föreslagits, medför minskat behov av bland annat kaptensbeställningar vid infanteriet, torde med inrättandet av berörd kaptensbeställning böra anstå i avbidan på ställningstagande till organisationsnämndens förslag.

För pansartrupperna böra tillkomma beställningar för 2 fanjunkare. I staterna för artilleriets truppförband böra utökningar ske med 2 styckjunkare och 4 sergeanter. Av dessa beställningar äro 1 styckjunkare och 2 sergeanter avsedda för Gotlands artillerikår samt de övriga för Bergslagens artilleriregemente.

Trängen bör för nästa budgetår tillföras beställningar för 5 fanjunkare.

Fälttygkåren.

I en till arméchefen ingiven promemoria har generalfälttygmästaren föreslagit inrättande å fälttygkårens stat av två nya regemensofficersbeställningar samt till stöd för förslaget anfört i huvudsak följande.

Även om en slutlig behandling av frågan om fälttygkårens personalfråga icke kunde komma till stånd förrän i samband med utredningen rörande försvarets organisation efter utgången av femårsperioden 1942/47, syntes dock nödvändigheten bjuda att fälttygkåren så snart som möjligt tillfördes de beställningar, som vore oundgängligen erforderliga för att den av 1943 års riksdag beslutade förvaltningsorganisationen skulle kunna tillfredsställande fungera under normala fredsförhållanden.

Vid den i arméförvaltningens tygavdelnings fordonsbyrå ingående biluttagningssektionen — militärregistret — handlades de ärenden, som avsåge dels registrering m. m. av krigsmakten tillhöriga motorfordon, dels registrering m. m. av de civila motorfordon, som vid mobilisering skulle tagas i anspråk av krigsmakten, dels slutligen motsvarande ärenden rörande ianspråktagande av civila motorfordon för civilt försvar och vissa övriga samhällliga uppgifter. Verksamheten vid militärregistret vore av synnerlig betydelse för mobiliseringsberedskapen och måste ständigt pågå.

Vid en materielvårdssektion i tygavdelningens kontrollbyrå handlades de ärenden som rörde kontroll över värden av arméns vapenmateriel, motor- och anspanssfordon, signal- och ingenjörteknisk materiel m. m. ävensom de ärenden, som åvilade generalfälttygmästaren i hans egenskap av inspektör för tygmaterielvårdstjänsten vid armén. Verksamheten vore av stor betydelse såväl ur ekonomisk som beredskapssynpunkt och måste ständigt fortgå.

Som chefer för dessa båda under beredskapstiden tillskapade men enligt 1943 års förvaltningsbeslut även för normala fredsförhållanden inrättade sektioner hade hittills tjänstgjort till beredskapstjänst inkallade regementsofficerare i reserven, då erforderliga beställningar på aktiv stat vid fälttygkåren icke inrättats. Sektionschefsbefattningarna uppehöles även efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande den 1 juli 1945 av förenämnda officerare i reserven, vilka under vissa betingelser förklarat sig villiga att kvarstanna i tjänst åtminstone under en kortare tidsperiod. Även om frågan om upprätthållandet av befattningarna genom provisoriska åtgärder skulle kunna nödtorftigt lösas till innevarande budgetårs utgång, finge en dylik anordning dock anses vara utesluten efter den 1 juli 1946. Det syntes även vara principiellt oriktigt, att icke dylika permanenta befattningar inom den centrala försvarsförvaltningen bekläddes av beställningshavare å ordinarie lönestat. I avslutning till det anförda borde sålunda från och med nyssnämnda budgetår fälttygkåren utökas med två regementsofficersbeställningar.

I detta sammanhang syntes ett annat betydelsefullt spörsmål böra framhållas. Det rädde intet tvivel om att en av det andra världskrigets främsta nyheter på det vapen- och ammunitionstekniska området utgjordes av raketvapnet. Den mycket stora användning, som detta vapen redan fått och den uppmärksamhet, som ägnats detsamma hos de segrande stormakterna, varslade om

att nya vägar här beträffats, vilka kunde leda fram till högst avsevärda förändringar på det tekniska och därmed på det taktiska och organisatoriska området. Det syntes därför vara ytterligt betydelsefullt, att armén berörande frågor på raketvapnets område bleve handlagda på ett effektivt och betryggande sätt. Härfor krävdes emellertid att erforderliga organisatoriska och personella förutsättningar skapades. Omfattningen och den mycket skiftande arten av de ärenden, som redan nu handlades vid vapenbyråns olika sektioner, syntes utsluta en betryggande handläggning av raketärendena inom någon av de nuvarande sektionerna. För ändamålet borde därför en särskild raketsektion inom vapenbyrån inrättas under chefskap av därför kvalificerad tekniskt högskoleutbildad regementsofficer.

Av de tre regementsofficersbeställningar, som i enlighet med det anförda snarast skulle erfordras vid fälttygkåren, behövde emellertid icke mer än två nu tillskapas. Å fälttygkårens personalförteckning funnes nämligen redan nu upptagen en regementsofficersbeställning i lönegrad Oa 4, vilken dock enligt särskilt utfärdad föreskrift tills vidare icke finge besättas. Därest medgivande till återbesättande av denna beställning lämnades, skulle sålunda från och med budgetåret 1946/47 endast två nya regementsofficersbeställningar behöva tillkomma, avsedda för cheferna för militärregistret och materielvårdssektionen.

Befordringsförhållandena vid fälttygkåren hade på grund av uppskovet med personalfrågans lösning samt därigenom att beställningar i lägre lönegrader tillkommit samtidigt som beställningar i överstegraden bortfallit blivit mycket ogynnsamma, vilket även framhållits i proposition 1944: 185 (s. 152). För att i någon mån råda bot på detta missförhållande syntes av de båda föreslagna nya regementsofficersbeställningarna den ena böra upptagas i Oa 6 eller Oa 5 och den andra i Oa 5. Medgivande att från och med budgetåret 1946/47 återbesätta en nu befintlig beställning i lönegrad Oa 4 borde därjämte lämnas.

Berörda förslag till utökning av fälttygkårens personalstat har tillstyrkts av chefen för armén, som därvid betonat, att militärregistret och materielvårdssektionen måste äga bestånd jämväl i fred. Vidare har arméchefen vitsordat behovet inom tygavdelningen av en särskild målsman för raketvapnet samt biträtt förslaget om inrättande av en särskild raketsektion under chefskap av en högskoleutbildad regementsofficer. Mot den ifrågasatta lönegradsplacementen för de föreslagna nya beställningarna har arméchefen icke haft något att erinra.

Civilförvaltningen har — under erinran om den vid tiden för anslagsäskandenas avgivande pågående utredningen rörande militärregistrets organisation — ansett sig icke böra föreslå att å fälttygkårens personalstat uppfördes någon ny beställning för regementsofficer, avsedd såsom chef för militärregistret. Vidkommande förslaget i övrigt har civilförvaltningen uttalat att, i avbidan på resultatet av den pågående utredningen rörande försvarets framtida organisation, stor försiktighet borde iakttagas, när det gällde att tillskapa nya beställningar. Med hänsyn till fälttygkårens för närvarande otillräckliga numerär och nödvändigheten av att den av 1943 års riksdag beslutade nya förvaltningsorganisationen fungerade på ett tillfredsställande sätt hade civilförvaltningen — under beaktande jämväl av de ogynnsamma befordringsförhållandena vid kåren — funnit sig böra tillstyrka, att kåren tillfördes ytterligare en regementsofficersbeställning samt att medgivande lämnades att åter-

besätta en nu vakantsatt dylik beställning. I och för sig syntes skäl kunna tala för att åtminstone den ena beställningen upptoges såsom alternativt Oa 5 eller Oa 4. Med hänsyn till den nyssnämnda utredningen syntes man dock för närvarande böra stanna vid att hänföra båda beställningarna till lönegrad Oa 4.

Försvarsväsendets lönenämnd har, under hänvisning till i det föregående berörda utredningar beträffande militärregistret och arméns ingenjörpersonal, avstyrkt förslaget om inrättande av de två för militärregistret och materielvårdssektionen avsedda beställningarna. Däremot har lönenämnden icke haft något att erinra mot att den nu vakanthållna regementsofficersbeställningen i lönegrad Oa 4 återbesättes.

Vid bifall till det förslag angående arméns ingenjörpersonal, som genom särskild proposition förelagts riksdagen, skall tygavdelningens materielvårdssektion omorganiseras till materielvårdsbyrå, vars chef skall anställas i särskild ordning. Under denna förutsättning kan icke ifrågakomma att inrätta den regementsofficersbeställning, vars innehavare enligt det föregående förutsatts skola vara chef för materielvårdssektionen. Däremot har jag intet att erinra mot att fälttygkåren tillföres en för annat ändamål avsedd regementsofficersbeställning samt att en för närvarande vakantsatt sådan beställning i lönegrad Oa 4 återbesättes. Den av mig föreslagna nya regementsofficersbeställningen synes böra uppföras i alternativt Oa 5 eller Oa 4. Vad i det föregående anförts ger vid handen, att dessa båda beställningshavare erhålla viktiga arbetsuppgifter inom tygavdelningen.

I personalförteckningen för innevarande budgetår har, med hänsyn till vissa förhållanden, för vilka närmare redogjorts i propositionen 1944:185, föreskrivits att, därest överste vid fälttygkåren åtnjuter tjänstledighet i anledning av förordnande å överingenjörsbefattning vid försvarets fabriksverk samt annan beställningshavare vid kåren förordnas å beställningen, å en av beställningarna i lägre lönegrad vid kåren icke må meddelas successionsförordnande. Denna föreskrift bör fortfarande gälla.

Tygstaten.

Tygstatens personalstat torde planenligt böra utökas med 2 tygförvaltare av 2. klassen, 4 tygverkmästare av 2. klassen och 2 tyghantverkare av 2. klassen. Av tygförvaltarna är den ene avsedd för tygförvaltnings-skolan och den andre för centralförråd, medan de båda tyghantverkarna avses för Skånska kavalleriregementet.

På grund av avgång bland den personal vid krigsmaterielverket och försvarets fabriksverk, som för innevarande budgetår redovisas å tygstaten, kunna dessa beställningar minskas, såvitt avser krigsmaterielverket, med 1 tygförvaltare av 1. klassen och 4 tygskrivare samt, såvitt avser fabriksverket, med 2 tygförvaltare av 1. klassen.

Intendenturkåren.

Under hänvisning till vad jag i det föregående under punkt 1 anført föreslår jag, att antalet kaptensbeställningar från och med nästa budgetår minskas med 2.

Fältläkarkåren.

Arméöverläkaren har till behandling upptagit frågan rörande läkarvården vid arméns jägarskola, Göta trängkärs kompani i Nora samt arméns intendenturförråd i Stockholm och Första intendenturkompaniet och därvid föreslagit inrättande av särskilda bataljonsläkarbeställningar för ändamålet. Läkarvården är för närvarande vid ifrågavarande förband och anstalter ordnad på följande sätt.

I samband med 1942 års riksdags beslut att året runt förlägga en jägarbataljon ur Norrbottens regemente till Kiruna förutsattes, att läkarvården vid bataljonen skulle bestridas av bataljonsläkare vid fältläkarkåren samt att sammanlagt 12 extra tjänstgöringsmånader måste uttagas, motsvarande 5 bataljonsläkare vid fältläkarkåren. Samma anordning tillämpas jämväl sedan jägarbataljonen från och med den 1 juli 1945 omorganiserats till arméns jägarskola.

Vad angår läkarvården vid Göta trängkärs kompani i Nora förutsattes i samband med 1942 års riksdagsbeslut, att förbandet icke skulle ha egen läkare; civila läkare i orten skulle anställas för den egentliga sjukvården mot arvode enligt avtal. Sjukvårdsutbildningen skulle ledas av bataljonsläkaren vid Livregementets grenadjärer, som förutsattes skola företaga resor till Nora, när utbildningsarbetet så erfordrade. För beredande av ersättning till denne för resor till och från Nora har å vederbörlig arvodesförteckning uppförts ett arvode å 1 500 kronor.

Beträffande slutligen arméns intendenturförråd i Stockholm och Första intendenturkompaniet har Kungl. Maj:t genom beslut den 18 januari 1946 bemyndigat arméöverläkaren att, i den mån honom underställd tjänstgöringskyldig läkare icke står till förfogande, träffa avtal med icke tjänstgöringskyldig militärläkare eller civil läkare att tills vidare intill den 1 juli 1946 bestrida läkarvården därstädes mot en ersättning av högst 18 kronor för dag i ett för allt.

Chefen för armén och försvarets sjukvårdsförvaltning ha tillstyrkt arméöverläkarens förenämnda förslag, därvid sjukvårdsförvaltningen uttalat, att ämbetsverket funnit det synnerligen angeläget, att för läkarvårdens behöriga bedrivande särskilda läkarbefattningar inrättades vid de ifrågavarande förbanden och anstalterna.

Civilförvaltningen har erinrat att, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, min företrädare i ämbetet den 14 januari 1944 tillkallat särskilda utredningsmän för att inom försvarsdepartementet verkställa utredning rörande militärsjukvårdens organisation och därmed sammanhängande spörsmål. Civilförvaltningen ifrågasatte, om, i avbidan på resultatet av denna utredning, de föreslagna läkarbeställningarna borde inrättas och om ej den hittillsvarande anordningen borde tills vidare bibehållas. Med hänsyn emellertid till de framträdande bristerna i den nuvarande organisationen, vilka syntes böra snarast möjligt elimineras, hade civilförvaltningen ansett sig böra tillstyrka arméöverläkarens förslag. De nya läkarbeställningarna syntes dock icke böra till sättas med ordinarie innehavare utan endast intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämde uppehållas på förordnande tills vidare.

För egen del är jag icke beredd att, innan ställning tagits till det förslag angående militärsjukvårdens framtida organisation, som förenämnda utredningsmän ha att avgiva, förorda att ordinarie bataljonsläkarbeställning inrättas vid annat förband än Göta trängkårs kompani i Nora. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, huruvida den nya beställningen skall uppehållas på förordnande eller tillsättas med ordinarie innehavare. Anmärkning härom har intagits i förslaget till personalförteckning. Jag förutsätter, att de för närvarande tillämpade anordningarna för tillgodoseende av läkarvården vid övriga här ifrågakvarande förband och anstalter få bestå jämväl under nästa budgetår.

Till löner för den å personalförteckningen för ordinarie tjänstemän upptagna personalen — med undantag av den personal vid försvarets fabriksverk, som redovisats under tygstaten — skulle för nästkommande budgetår erfordras ett belopp av i runt tal 47 900 000 kronor. Denna beräkning förutsätter, att samtliga beställningar komma att vara besatta under hela budgetåret. Emellertid torde åtskilliga nytillkommande beställningar icke komma att tillsättas redan från och med budgetårets början. Vidare kan man räkna med att en del beställningar med hänsyn till rekryteringssvårigheter komma att under hela eller någon del av året vara vakanta. Med hänsyn till vad sålunda anförts kan anslagsbelastningen för löner till ordinarie tjänstemän beräknas komma att icke oväsentligt understiga det enligt förutnämnda grunder beräknade beloppet. Jag uppskattar de verkliga lönekostnaderna till ett belopp av 46 500 000 kronor.

För avlöningar till personal å avgångsstat har för innevarande budgetår beräknats ett belopp om 33 000 kronor. När det icke är möjligt att nu beräkna i vilken omfattning personal kan komma att vara överförd till avgångsstat under nästa budgetår, synes såsom utgångspunkt vid beräkningen av medelsbehovet för avlöningar till sådan personal böra tagas de beräknade kostnaderna för avlöningar till de beställningshavare, som enligt hittills meddelade beslut överförts å avgångsstat och kunna beräknas där kvarbliva under nästa budgetår. Enligt civilförvaltningens beräkning kunna ifrågakvarande kostnader — om hänsyn toges till att en av dessa beställningshavare förordnats å för pensionerad personal avsedd arvodesbefattning och hans avlöning alltså skall belasta förevarande anslagspost endast i den mån den överstiger arvodesbeloppet — uppskattas till i runt tal 39 000 kronor. Denna beräkning synes böra godtagas.

Hittills har endast en beställningshavare, i lönegrad Oa 6, överförts till disponibilitetsstat. För arvode till personal å dylik stat beräknar jag därför för nästa budgetår ett belopp av 10 000 kronor.

För avlöningar till volontärer över stat beräknades för innevarande budgetår 500 000 kronor med utgångspunkt från ett antal volontärer av 1 900 och med hänsyn tagen jämväl till att på grund av rekryteringssvårigheter vakans komme att föreligga å åtskilliga beställningar. Medelsbehovet för ändamålet synes för nästa budgetår kunna upptagas till 400 000 kronor.

Med hänsyn till minskat antal kvarstående indelta kan medelsbehovet för dagavlönning och dagavlöningsstillägg åt indelt manskap, för innevarande budgetår beräknat till 78 000 kronor, för budgetåret 1946/47 i enlighet med civilförvaltningens kalkyler uppskattas till omkring 73 000 kronor.

Från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän utgå, förutom lön enligt löneplan, vissa i avlöningsreglementena angivna fasta lönetillägg och flygtillägg. Dessa förmåner kunna liksom för innevarande budgetår beräknas draga en kostnad av omkring 950 000 kronor.

I enlighet med vad i det föregående anförts kan alltså förevarande anslagspost för budgetåret 1946/47 beräknas till (46 500 000 + 39 000 + 10 000 + 400 000 + 73 000 + 950 000 =) 47 972 000 kronor eller i avrundat tal 48 000 000 kronor. Motsvarande kostnader uppskattades för innevarande budgetår till 48 500 000 kronor.

Av riksdagen tidigare givna bemyndiganden för Kungl. Maj:t att vidtaga särskilda åtgärder för fyllande av personalkadrerna samt att meddela bestämmelser om placering i löneklass m. m. för personal, som överförts till aktiv stat, torde icke erfordras för nästa budgetår.

2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning.

Arméstaben m. m.

Chefen för armén har föreslagit, att en befattning såsom expeditionsunderofficer i löneklass UO 7, avsedd för centrala värnpliktsbyrån, måtte inrättas. Alltsedan värnpliktsbyråns tillkomst hade en inkallad pensionerad underofficer varit i tjänstgöring vid värnpliktsbyråns truppregistreringsdetalj och därvid tjänstgjort i sin mobiliseringsbefattning. Behovet av denne expeditionsunderofficer kvarstode även efter övergång till fredsförhållanden. Då värnpliktsbyrån organiserades hade omfattningen av det arbete, som komme att påvåla berörda detalj, icke kunnat överblickas. Omfattningen av arbetsuppgifterna hade successivt ökats, bland annat hade värnpliktsbyrån blivit truppregistreringsmyndighet för allt flera myndigheter (krigsmaterielverket, försvarets fabriksstyrelse m. fl.). Då truppregistreringsdetaljen vid värnpliktsbyrån hade samma funktioner, som fullgjordes av truppförbandens personal- och mobiliseringsavdelningar, bleve det löpande expeditionsarbetet så omfattande, att det icke medhunnas av vederbörande expeditionsofficer.

Civildförvaltningen, som funnit vad arméchefen anført bärande, har tillstyrkt bifall till förevarande förslag.

För egen del anser jag mig böra biträda förslaget och räknar därför med ytterligare en arvodesbefattning för expeditionsunderofficer i löneklass UO 7.

Hemvärnsstaben med hemvärnets stridsskola.

I det föregående har jag förordat inrättande från och med budgetåret 1946/47 av en befattning för pensionerad underofficer med arvode enligt löneklass UO 7, avsedd för adjutant vid hemvärnets stridsskola. Jag föreslår i enlighet med förslag av arméchefen att berörda befattning tillika med de för närvarande i arvodesförteckningen under rubriken Hemvärnsstaben upptagna

befattningarna i förteckningen för nästa budgetår upptagas under rubriken Hemvärnsstaben med hemvärnets stridsskola.

Militärområdena m. m.

Chefen för armén har anmält, att inom Blekinge försvarsområde, infanteribefälhavarstaben i Karlskrona, föreläge ett stort behov av en hemvärnsofficer. Antalet hemvärmän vore betydande och för närvarande dubbelt så stort som inom Stockholms skärgårds försvarsområde, där företrädare för hemvärnsärenden funnes. I avvaktan på närmare erfarenheter ville emellertid arméchefen icke nu föreslå någon utökning av det totala antalet hemvärnsofficerare vid försvarsområdesstaberna. Det syntes möjligt att tills vidare överflytta en biträdande hemvärnsofficer från Uppsala till Blekinge försvarsområde.

Den av arméchefen föreslagna anordningen, som av civilförvaltningen lämnats utan erinran, anser jag mig kunna förorda. För infanteribefälhavarstaben i Karlskrona bör alltså för nästa budgetår tillkomma en befattning för hemvärnsofficer i löneklass Oa 10, varvid en befattning för biträdande hemvärnsofficer i samma löneklass, avsedd för Uppsala försvarsområde, bör utgå ur vederbörlig personalförteckning. Då sistnämnda befattning kommer att bli vakant från och med den 1 april 1946, har Kungl. Maj:t medgivit, att befattningen från och med nämnda dag intill utgången av innevarande budgetår må utnyttjas för anställande av en hemvärnsofficer vid infanteribefälhavarstaben.

Med hänsyn till pågående utredning om försvarets organisation efter utgången av nu löpande femårsperiod böra de i förteckningen för pensionerad personal i arvodesbefattning under I.—VI. militärbefälen upptagna befattningarna för *inspektörer för lokalförsvaret* icke återbesättas i den mån de bli lediga. Anmärkning härom synes böra intagas i berörda förteckning.

Med hänsyn till vad jag anfört under punkt 2 bör vidare i personalförteckningen intagas en föreskrift därom, att vid uppkommande ledighet å befattning såsom försvarsområdesbefälhavare frågan om dess återbesättande skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Vad nu sagts bör — i den mån så befinnes erforderligt — gälla även övrig personal vid försvarsområdesstaber.

Truppförbanden m. m.

Vad beträffar infanteriets truppförband hemställde chefen för armén i skrivelse den 18 november 1944 om inrättande vid vartdera av Jämtlands fältjägarregemente och Norrbottens regemente av en befattning för pensionerad underofficer, tillsynsman vid stabsmobiliseringscentral. Överbefälhavaren och civilförvaltningen förklarade sig i yttrande över framställningen icke ha något att erinra mot förslaget, vilket även syntes försvarsväsendets lönenämnd kunna godtagas. Med hänsyn till den osäkerhet, som rådde om möjligheterna att besätta arvodesbefattningar med därför avsedd personal, ställde sig emellertid min företrädare i ämbetet vid anmälan av propositionen 1945:170 tveksam till lämpligheten av förslaget. Då han räk-

nade med att möjligheter ändock skulle föreligga att under innevarande budgetår tillgodose ifrågavarande personalbehov, ansåg han sig tills vidare icke böra tillstyrka förslaget.

På framställning av arméchefen har civilförvaltningen nu ånyo upptagit denna fråga. Enligt ämbetsverkets uppfattning vore de föreslagna tillsynsmannabefattningarna oundgängligen erforderliga. Möjligheter att för tillgodoseende av personalbehovet taga i anspråk icke ständigt tjänstgörande fast anställd personal eller värnpliktiga föreläge icke efter den förstärkta försvarsberedskapens upphörande. Med hänsyn härtill och då ökade utsikter att besätta arvodesbefattningar med därför avsedd personal syntes kunna förutses efter återgång till fredsorganisation, funne civilförvaltningen sig böra förorda, att arméchefens förenämnda förslag nu genomfördes.

Då de förhållanden, som för ett år sedan inverkat bestämmande för Kungl. Maj:ts ständpunktstagande till berörda förslag, numera få anses ha väsentligen förändrats, anser jag mig kunna tillstyrka, att de ifrågavarande arvodesbefattningarna inrättas från och med nästa budgetår. Jag räknar därför med två nya arvodesbefattningar i löneklass UO 7, tillsynsmän vid stabsmobiliseringscentraler, avsedda den ena för Jämtlands fältjägerregemente och den andra för Norrbottens regemente.

Vad angår luftvärnets truppförband har numera i enlighet med 1942 års försvarsbeslut en *mobiliseringscentral för Karlsborgs luftvärnsregemente* färdigställt.

Chefen för armén har nu, under hänvisning till nödvändigheten av att berörda mobiliseringscentral i likhet med övriga mobiliseringscentraler tillfördes personal för förvaltning och förrådsvärd, föreslagit, att såsom förståndare för centralen skulle avses en pensionerad underofficer i löneklass UO 7, för vilken personalbostad finnes uppförd.

Arméchefens förevarande förslag, mot vilket civilförvaltningen icke funnit något att erinra, anser jag mig böra biträda och räknar därför för nästa budgetår med en arvodesbefattning för förrådsunderofficer i löneklass UO 7 vid Karlsborgs luftvärnsregementes mobiliseringscentral.

Jämlikt beslut av 1945 års riksdag (propositionen nr 189; riksdagens skrivelse nr 460) skall Stockholms luftvärnsregemente (Lv 3) förläggas till Norrtälje. Det har härvid förutsatts, att vissa åtgärder måste vidtagas för att säkerställa mobiliseringen av de för Stockholms försvar avsedda luftvärnsförbanden.

Chefen för armén har nu föreslagit, att en mobiliseringscentral för Lv 3 inrättas i Stockholm och därvid anført i huvudsak följande.

Undersökningar rörande lämpligaste grupperingen av Lv 3 mobiliseringsförråd m. m. hade givit vid handen att regementet borde organisera samtliga luftvärnsförband inom försvarsområdena nr 44 och 45. De för Stockholms försvar avsedda luftvärnslokalförsvarsförbanden borde ha sin materiel förrådsförvarad i Stockholm eller dess närhet.

För vård m. m. av den i Stockholm förrådsförvarade materielen samt för taktisk planläggning av huvudstadens luftvärn krävdes en till Stockholm förlagd personalorganisation, vilken med underställda förråd borde utgöra Lv 3

mobiliseringscentral i Stockholm. Såsom chef för denna borde avses en regementsofficer ur regementet. Chefens huvuduppgift bleve den taktiska planläggningen och handläggningen av därmed sammanhängande mark- och byggnadsfrågor. Overinseendet över vård och redovisning av den mycket omfattande materielen borde handhavas av en pensionerad officer, förvaltningsofficer, med arvode enligt löneklass Oa 10. Till dennes förfogande borde stå en pensionerad underofficer, tygunderofficer, med arvode enligt löneklass UO 7, tre förrådsvaktmästare, skrivpersonal samt ett antal förrådsmän och civila handräckningsmän. Av den sålunda erforderliga personalen kunde chefen, tygunderofficeren, förrådsvaktmästarna, ett skrivbiträde, två förrådsmän och ett antal civila handräckningsmän ställas till förfogande ur regementet. Härutöver erfordrades således en förvaltningsofficer ävensom — beroende på resultatet av pågående utredning rörande skriv- och förrådspersonalen vid truppförbanden — eventuellt ytterligare sådan personal.

Civilförvaltningen har beträffande kostnaderna för avlöning till den för mobiliseringscentralen erforderliga personalen anfört, att vid bifall till arméchefens förslag särskilda dylika kostnader för närvarande allenast uppkomme i form av arvode enligt löneklass Oa 10 till en pensionerad officer.

Då den föreslagna organisationen synes erforderlig för att säkerställa mobiliseringen av de för Stockholms försvar avsedda luftvärnsförbanden, föreslår jag i enlighet med arméchefens förslag, att en mobiliseringscentral för regementet upprättas i Stockholm. Fortifikationsförvaltningen har framhållit, att detta icke kommer att medföra några särskilda byggnadskostnader. Med hänsyn till de omfattande arbetsuppgifter som kunna beräknas komma att åvila mobiliseringscentralen anser jag mig kunna i huvudsak godtaga den av arméchefen föreslagna personaluppsättningen. Jag föreslår därför att å vederbörlig personalförteckning för nästa budgetår uppföres en arvodesbefattning i löneklass Oa 10, avsedd för förvaltningsofficer vid berörda mobiliseringscentral.

Vissa utbildningsanstalter.

Genom beslut av 1944 års riksdag skall infanteriets och kavalleriets kadettskola förläggas till Rådan å Järvafältet. Skolan avses i förvaltningshänseende skola underställas sekundchefen för Svea livgarde och förläggas i ett friliggande kasernetablisement intill regementets kaserner i Sörentorp. Förläggningen beräknas kunna tagas i bruk den 1 oktober 1946. Under hänvisning härtill har chefen för armén till behandling upptagit frågan om personalbehovet vid skolan. Personalen har synts arméchefen böra redovisas under Svea livgarde. Civilförvaltningen däremot har ansett det lämpligare ur redovisningssynpunkt, att den för kadettskolan erforderliga personalen upptages för sig under särskild rubrik och i vederbörliga personalförteckningar redovisas under samlingsrubriken Vissa utbildningsanstalter.

För egen del ansluter jag mig till civilförvaltningens förslag beträffande redovisningen av personalen vid skolan.

Behovet av pensionerad personal i arvodesbefattning vid kadettskolan har arméchefen angivit till två befattningar i löneklass UO 7, den ena för ex-

peditionsunderofficer och den andra för väbel. Civildförvaltningen har tillstyrkt inrättande av dessa befattningar.

Såsom av det efterföljande framgår har föreslagits att, utöver de nu nämnda befattningarna, skulle vid skolan tillkomma även ett betydande antal extra ordinarie tjänster. Då det syntes mig vanskligt att bedöma personalbehovet vid denna anstalt, har jag den 4 februari 1946 åt statens organisationsnämnd uppdragit att verkställa närmare utredning i ämnet. I väntan på denna utredning kan jag, vad de ifrågavarande båda tjänsterna beträffar, endast förorda, att tjänsten för expeditionssunderofficer inrättas.

Avlöningskostnaderna för helt budgetår för den i förslaget till personalförteckning upptagna personalen i arvodesbefattning beräknas uppgå till i runt tal 5 900 000 kronor, med vilket belopp ifrågavarande anslagspost synes böra upptagas för nästa budgetår (nu 5 850 000 kronor).

De pensionsmedel, som arvodesinnehavarna ha att avstå och som skola upptagas såsom särskilda uppbördsmedel å avlöningsstaten, kunna, under förutsättning att alla arvodesbefattningarna vore besatta med från aktiv stat pensionsavgången personal, uppskattas till omkring 5 000 000 kronor. Emellertid skola befattningarna i första hand uppehållas av personal, som tvångsvis överförs på övergångsstat, varjämte i åtskilliga fall, då det visat sig omöjligt att besätta befattningarna med dylik personal eller från aktiv stat pensionsavgången, Kungl. Maj:t medgivit, att jämväl andra personalkategorier — såsom personal å frivillig övergångsstat eller på reservstat eller i reserven utnämnd personal eller ock från nämnda stater pensionsavgångna beställningshavare ävensom värnpliktiga officerare och underofficerare och i vissa fall civil personal — finge förordnas att uppehålla befattningarna. Detta förhållande medför, att pensionsmedlen minskas. Minskningen för nästa budgetår synes i enlighet med av civilförvaltningen verkställd beräkning kunna uppskattas till samma belopp som för innevarande budgetår, eller 600 000 kronor. Med utgångspunkt från detta belopp kunna de pensionsmedel, vilka såsom särskilda uppbördsmedel böra upptagas i avlöningsstaten för nästa budgetår, beräknas till (5 000 000 — 600 000 =) 4 400 000 kronor.

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Från ifrågavarande anslagspost skola enligt de av 1945 års riksdag beslutade ändrade grunderna för uppställningen av fjärde huvudtitelns anslag bestridas kostnaderna för dels arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän, dels ock vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal.

De arvoden, som för innevarande budgetår må utgå till ordinarie tjänstemän, äro uppförda i en till Kungl. Maj:ts brev den 15 juni 1945 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1945/46 fogad bilaga (införd i statsliggaren för detta budgetår, s. 185 o. f.). Härjämte må enligt i brevet meddelade föreskrifter övergångsvis utgå vissa

arvoden. För innevarande budgetår har i propositionen 1945: 170, i vad avser armén, för ändamålet beräknats 220 000 kronor.

Civilförvaltningen har beträffande ifrågasatt arvoden icke ifrågasatt någon ändring för budgetåret 1946/47. Emellertid har civilförvaltningen, då enbart de i förenämnda bilaga upptagna utbildningsarvodena för arméns del uppgå till sammanlagt 224 360 kronor, vartill komma stabsarvoden å tillhoppa 30 960 kronor och övriga arvoden å 5 735 kronor, ansett sig för nämnda budgetår böra räkna med ökade medel för ändamålet. I betraktande jämväl av de kostnadsökningar, som föranledas av de övergångsvis utgående arvodena, har civilförvaltningen uppskattat medelsbehovet till i runt tal 275 000 kronor.

Mot den av civilförvaltningen verkställda beräkningen av medelsbehovet för ifrågasatt arvoden har jag icke funnit anledning till erinran. Jag räknar därför för ändamålet med ett belopp av 275 000 kronor.

Vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Arméstaben m. m.

Under rubriken Arméstaben äro för innevarande budgetår upptagna, bland annat, dels ett belopp å 1 000 kronor för sakkunnig i psykologiska frågor, dels ock ett belopp å 6 400 kronor till sakkunniga vid centrala värnpliktsbyråns personalprövningsdetalj.

Sedan en befattning för militärpsykolog i lönegrad MEo 27 numera inrättats vid arméstaben, bör förstnämnda arvode å 1 000 kronor såsom icke längre erforderligt utgå ur förteckningen.

Chefen för armén har föreslagit, att medel till centrala värnpliktsbyråns personalprövningsdetalj skulle anvisas å ett särskilt anslag under samlingsrubriken Vissa för försvaret gemensamma ändamål, varför jämväl förutnämnda belopp å 6 400 kronor borde utgå ur förteckningen å vissa arvoden och särskilda ersättningar. Såsom skäl för en utbrytning av kostnaderna för personalprövningsdetaljens verksamhet har arméchefen anfört, att, då denna verksamhet omfattade samtliga försvarsgrenar, kostnaderna icke syntes böra belasta enbart arméns anslag.

Civilförvaltningen, som funnit det böra anstå med en utbrytning av kostnaderna för centrala värnpliktsbyrån till budgetåret 1947/48, har icke ansett sig böra föreslå, att kostnaderna för personalprövningsdetaljen för nästa budgetår redovisas under särskilt anslag, i synnerhet som detaljens verksamhet icke skulle omfatta all personalprövning vid försvarsväsendet utan främst personalprövningen vid armén och flygvapnet. Viss specialprövningsverksamhet vid marinen förutsattes alltjämt skola handhavas av marinchefen. Kostnaderna för personalprövningsdetaljens verksamhet syntes i stället, oavsett att denna utom armén berörde jämväl de övriga försvarsgrenarna, få, i likhet med vad fallet vore beträffande övriga kostnader för centrala värnpliktsbyrån, intill dess förenämnd utbrytning i dess helhet kunde komma till stånd bestridas av arméns vederbörande anslag. Civilförvaltningen räknade, i enlighet med av arméchefen gjorda beräkningar, för personalprövningsdetaljens del med ett belopp av 16 800 kronor för arvoden till sakkunniga m. fl. vid armén och flygvapnet.

Med biträdande av civilförvaltningens förslag räknar jag för nästa budgetår med ett belopp av 16 800 kronor till arvoden åt sakkunniga m. fl. vid centrala värnpliktsbyråns personalprövningsdetalj.

Militärområdena m. m.

Kommandantsstaben i Boden. Kommandanten i Bodens fästning har föreslagit, att ett arvode å 720 kronor måtte uppföras för tillsynsman och gårdskarll vid radiovillan i Boden. Förslaget har tillstyrkts av arméchefen och civilförvaltningen.

Då jag icke har något att erinra mot förslaget, räknar jag för nästa budgetår med en höjning av det för innevarande budgetår under kommandantsstaben uppförda beloppet å 1 290 kronor till vissa arvoden att utbetalas från staben med 720 kronor till 2 010 kronor.

Arvoden, som utbetalas vid truppförband eller försvarsområdesstaber. För innevarande budgetår är upptaget ett arvode å 300 kronor till skogvaktare vid övningsfältet i Skövde. Förutom nämnda arvode, varå dyrtidstillägg utgår enligt sedvanliga grunder, för närvarande 78 kronor för år, har vederbörande varit tillförsäkrad rätt att fritt disponera ett visst jordområde för odling och bete. Efter övningsfältets ianspråktagande för bland annat övningskörning med stridsvagnar och sedan visst område försålts till Skövde stad, ha dessa naturaförmåner icke vidare kunnat utgå till skogvaktaren. Såsom kompensation härför har denne för budgetåret 1944/45 av civilförvaltningen tillerkänts ett extra arvode av, vederbörliga tillägg inräknade, tillhoppa 315 kronor. Vederbörandes sammanlagda kontanta förmåner ha sålunda uppgått till (378 + 315 =) 693 kronor, motsvarande ett arvodesbelopp av 550 kronor jämte därå utgående dyrtidstillägg. Civilförvaltningen har föreslagit, att, då nämnda naturaförmåner i framtiden icke kunde beredas skogvaktaren, det honom tillkommande arvodet såsom kompensation härför höjdes till ett såsom skäligt befunnet belopp av 700 kronor i ett för allt.

Jag anser mig böra tillstyrka civilförvaltningens förslag.

Civilförvaltningen har anmält, att ämbetsverket, efter samråd med arméns fortifikationsförvaltning, medgivit, att vid Skånska pansarregementets övningsfält i Hovdala finge för tiden den 1 juli 1945—den 30 juni 1946 finnas anställd en tillsynsman mot åtnjutande av ett arvode av 1 080 kronor för år i ett för allt. Då behovet av tillsynsman komme att bliva permanent, har civilförvaltningen föreslagit, att ifrågavarande arvode uppfördes å förteckningen å vissa arvoden och särskilda ersättningar.

Då det synes mig böra övervägas, om icke de arbetsuppgifter, som ankomma på denne tillsynsman, kunna utan särskild ersättning utföras av befattningshavare vid regementet, anser jag mig icke böra i detta sammanhang upptaga nämnda arvode.

För VII. militärområdet torde i enlighet med militärbefälhavarens av arméchefen och civilförvaltningen tillstyrkta förslag böra uppföras ett arvode å 900 kronor för en tillsynsman vid bergskyddsrum. För innevarande budget-

år har, efter medgivande av civilförvaltningen, en tillsynsman anstälts mot nämnda arvode.

Det i gällande arvodesförteckning uppförda arvodet å 200 kronor till tillsynsman vid Bredåkra f. d. mötesplats kan såsom icke längre behövt utgå ur förteckningen.

Vid behandlingen i det följande av medelsbehovet under icke-ordinarieposten förordar jag inrättande av 51 arvoden, ettvar å 1 260 kronor, för förrådsredogörare vid vissa försvarsområden och för ersättning åt civil personal för biträde åt förrådsredogörare med förrådsvärden. Dessa arvoden torde bära redovisas under förevarande rubrik i arvodesförteckningen, fördelade i enlighet med förslag av arméchefen med 9 på I., 8 på II., 10 på III., 12 på IV., 9 på V. och 3 på VI. militärområdet. Härvid kan motsvarande antal nu upptagna arvoden å 150 kronor till vakter vid förråd utgå. Skillnaden i kostnader utgör 56 610 kronor.

Sjukvårdsväsendet.

I det föregående har jag föreslagit inrättande av en bataljonsläkarbeställning, avsedd för Göta trängkårs kompani i Nora. Vid bifall härtill bör det för närvarande upptagna arvodet å 1 500 kronor för läkarvärden vid kompaniet utgå ur förteckningen.

Arméförvaltningens tygvärdnings anstalter.

Under denna rubrik finnes för innevarande budgetår uppfört ett belopp å 582 kronor såsom ersättning till vaktaren vid kruthuset på Ridön. Sedan förvaltningen av kruthuset numera övertagits av krigsmaterielverket, har jag i årets statsverksproposition vid behandlingen av krigsmaterielverkets avlöningsanslag förklarar mig intet ha att erinra mot ett av verket angivet förslag om överflyttande av berörda arvode till nämnda anslag. Vid sådant förhållande bör arvodet från och med nästa budgetår utgå ur förevarande förteckning.

Vissa utbildningsanstalter.

Det för krigsskolan uppförda arvodesbeloppet, 4 000 kronor, torde i enlighet med arméchefens av civilförvaltningen tillstyrkta förslag bära minskas med 1 400 kronor till 2 600 kronor, då undervisning i finska och ryska förutsättes icke längre skola ske vid skolan.

Arméchefen har föreslagit, att för arméns signalskola uppföres ett belopp å 16 400 kronor för arvoden till civila lärare vid skolan. För sådana lärare ha tidigare icke beräknats särskilda medel. Utbildningen vid skolan avses i enlighet med reglementet för skolan under budgetåret 1946/47 bedrivas vid, bland andra, följande kurser, nämligen signaltruppskola, förberedande kurs i beställningsmannautbildning för signalmekaniker, furirskola för signalmekaniker, signalmekanikerkurs för värnpliktiga signalmekaniker samt radio-certifikatkurs i olika ämnen.

Civilförvaltningen, som under hand inhämtat att kostnaderna för erforder-

liga civila lärare vid signalskolan hittills i huvudsak bestritts av besparingar & till skolan anvisade medel för praktiska övningar samt i övrigt av besparade medel till arvoden åt militära lärare och särskilda föreläsare, har, då dylika medel icke kunde beräknas i fortsättningen stå till förfogande, förordat, att å förevarande förteckning upptages ett särskilt belopp för arvoden till civila lärare vid signalskolan. Civildförvaltningen finge härvid erinra, att för signalskolan funnes en befattning för signalingenjör, vilken förutsattes skola utan särskild ersättning handha undervisningen i elektroteknik vid den förberedande beställningsmannautbildningen för signalmekaniker och vid furirskolan för signalmekaniker. Med hänsyn därtill syntes för anställande av civila lärare vid ifrågavarande kurser beräknat belopp, 5 000 kronor, icke erfordras. Civildförvaltningen räknade därför med att ett belopp av (16 400 — 5 000 =) 11 400 kronor skulle vara tillfyllest för beredande av arvoden till civila lärare vid signalskolan.

Jag har ansett mig kunna tillstyrka att för signalskolans del i förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar för budgetåret 1946/47 upptages ett särskilt belopp till arvoden åt civila lärare. Mot civildförvaltningens beräkning av beloppet till 11 400 kronor har jag icke funnit anledning till erinran.

Kungl. Maj:t har den 16 maj 1945 medgivit, att för anordnande av civil vakhållning vid tygförvaltningsskolans tillfälliga lokaler, Götgatan 66 i Stockholm, finge under budgetåret 1945/46 disponeras ett belopp av högst 14 500 kronor från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. Motsvarande medgivanden ha tidigare lämnats för de två närmast föregående budgetåren. Såvitt nu kan bedömas torde den hittillsvarande provisoriska förläggningen behöva tagas i anspråk under åtminstone ett par år framåt. Planer föreligga visserligen att uppföra särskilda lokaler i anslutning till Svea artilleriregementes förläggning å Järvafältet men med realiserandet härav har tills vidare ansetts böra anstå i avvaktan på ställningstagande till frågan rörande den framtida organisationen av underhållstrupperna.

Civildförvaltningen har uttalat att, då ifrågavarande medelsbehov vore betingat av en anordning som kunde beräknas bliva erforderlig under åtskilliga år, i fortsättningen icke borde för ändamålet tagas i anspråk anslaget till extra utgifter. Medelsbehovet syntes i stället böra tillgodoses genom anlitande av medel under arméns avlöningsanslag. Härvidlag kunde övervägas antingen att beräkna erforderliga medel under icke-ordinarieposten eller att uppföra ett särskilt belopp å förteckningen å vissa arvoden och särskilda ersättningar. Civildförvaltningen hade för sin del funnit den sistnämnda anordningen vara att föredraga och räknade för ändamålet, i enlighet med hittills tillämpade beräkningsgrunder, med ett belopp av högst 14 500 kronor.

För egen del anser jag mig böra förorda, att intill dess tygförvaltningsskolans lokalfråga blir slutligt ordnad det nu å förevarande förteckning uppförda beloppet 8 000 kronor till civil personal vid skolan för ändamålet höjes med 14 500 kronor till 22 500 kronor.

Civila timlärare vid truppförbanden.

För ifrågavarande ändamål är för innevarande budgetår i arvodesförteckningen upptaget ett belopp av 525 000 kronor. Arvoden utgå enligt av Kungl. Maj:t den 3 augusti 1945 meddelade bestämmelser, graderade efter ortsgrupper och med olika belopp allt efter läroämnets art och lärarnas utbildningsgrad.

I propositionen 1945: 170 (s. 309) har Kungl. Maj:t underställt riksdagens prövning fråga om ersättning till civila lärare vid försvarsväsendets stamskolor under tjänstledighet på grund av sjukdom. Enligt skrivelse 1945: 353 har riksdagen icke haft något att erinra mot vad i sådant hänseende föreslagits. Kungl. Maj:t har sedermera den 3 augusti 1945 föreskrivit, att civil lärare vid truppförband (motsvarande), som anstälts för hel kurs och för vilken denna anställning utgjorde den huvudsakliga sysselsättningen samt vars undervisning omfattade minst 20 veckotimmar, finge under honom beviljad tjänstledighet för styrkt sjukdom, dock högst en månad för läsår, uppbära hälften av vad han, därest sjukdomen icke mellankommit, skulle ägt uppbära i arvode för ifrågavarande tid; och skulle härvid iakttagas, att sålunda bestämd sjukavlöning finge utgå endast under förutsättning att den genom sjukdomsfallet eftersatta undervisningen icke kunde av vederbörande fullgöras å annan tid under läsåret.

Civilförvaltningen har anmält, att ämbetsverket vid prövning av frågan om semesterersättning enligt 1938 års semesterlag åt timlärare vid truppförbanden funnit dylik ersättning skola utgå till lärare, vars lärarverksamhet vid vederbörligt förband ansetts utgöra vederbörandes huvudsakliga sysselsättning och förvärvskälla. Storleken av de kostnader, som härav kunde föränlidas, låte sig svårligen bedömas, och civilförvaltningen hade icke heller ansett sig böra föreslå någon uppräknig av arvodesposten till civila timlärare. I medelsbehovet för här ifrågavarande ändamål har chefen för armén för nästa budgetår icke förutsatt någon ändring. I enlighet härmed beräknar jag här oförändrat 525 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att medgiva det överskridande av nämnda belopp, som kan komma att erfordras för utgivande av ersättning under tjänstledighet för sjukdom eller semesterersättning till lärare som här avses.

Hemvärnet.

I förevarande förteckning å vissa arvoden och särskilda ersättningar är för innevarande budgetår under rubriken Hemvärnet uppfört ett belopp å 70 000 kronor, avsett för arvoden till hemvärnskrets- och hemvärnsområdesbefälhavare. I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, p. 62) har jag under anslaget till Armén: Hemvärnets avlöningar beräknat erforderliga medel för dylika arvoden under budgetåret 1946/47. På grund härav bör förenämnda belopp å 70 000 kronor utgå ur förteckningen.

Arméchefen har tillstyrkt en av hemvärnschefen gjord framställning om äskande för nästa budgetår av medel till avlöande av kvinnliga köks- och servisbiträden vid hemvärnets stridsskola. Hemvärnschefen har erinrat, att

såsom biträde i kök och servering hittills anlitats medlemmar av lottaorganisationen, vilka därvid avlönats enligt krigsavlöningsreglementet, samt anfört i huvudsak följande.

Det nuvarande systemet har visat sig synnerligen lämpligt och med hänsyn till dels önskvärdheten av största möjliga fortsatta samarbete mellan hemvärns- och lottaorganisationerna och dels till lottakärmedlemmarnas egen utbildning anser jag mig böra framhålla vikten av att någon ändring härutinnan icke kommer till stånd, detta av så mycket större skäl, som hemvärnsbefälsutbildningen vid skolan under vissa perioder av året kommer att upphöra och skolan ställas till bland annat lottaorganisationens förfogande för dess egna utbildningskurser. Någon svårighet att på frivillighetens väg kunna tillfälligt anställa det erforderliga antalet lottor torde icke förefinnas, förutsatt att tjänstgöringsperioderna begränsas till högst fjorton dagar. Enär det övervägande antalet lottor, som kunna ifrågakomma, äro ekonomiskt mindre gynnsamt situerade, erfordras emellertid att vissa ekonomiska förmåner tillerkännas dem, nämligen fria resor till och från skolan, fri förplägnad och förläggning samt ett mindre dagarvode. Genom det avsedda ombytet av lottor tid efter annan ökas visserligen resekostnaderna i viss mån, vilket emellertid icke kommer att innebära någon ökad kostnad för statsverket jämfört med anställande av motsvarande antal köks- och servisbiträden.

Civiltjänstverksamheten har i ämnet samrätt med arméförvaltningens intendenturavdelning, som funnit behovet av köks- och servisbiträden böra uppskattas till nio biträden under åtta månader av året. Det syntes civiltjänstverksamheten ur skilda synpunkter lämpligt och ändamålsenligt, att utspisningen vid skolan i likhet med vad hittills varit fallet ombesörjdes av lottor. Såsom hemvärnschefen framhållit vore det nödvändigt att lottorna för ifrågavarande tjänstgöring erhöles viss ekonomisk kompensation. Då bidrag härtill icke kunde påräknas från hemvärnsfonden, syntes kostnaderna böra bestridas av statsmedel. Med hänsyn till de förhållanden, under vilka tjänstgöringen vid stridsskolan förutsattes skola fullgöras, ansågs emellertid civiltjänstverksamheten att några särskilda befattningar för köks- och servisbiträden icke lämpligen borde inrättas vid skolan. Den ändamålsenligaste lösningen syntes ämbetsverket vara, att visst belopp ställdes till hemvärnschefens förfogande för bestridande av de med anlitande av lottor förenade kostnaderna, däri inräknat resekostnader. Beloppet borde uppföras å förteckningen å vissa arvoden och särskilda ersättningar under rubriken Hemvärnet samt beräknas till högst 12 700 kronor, motsvarande lön jämte rörliga tilläggsförmåner under åtta månader för nio köks- och servisbiträden i lönegrad MVd löneklass e och ortsgrupp C, vartill skolorten Vällinge, Salems socken, vore att hänföra. Med hänsyn till vikten av att utbildningen vid stridsskolan löpte friktionsfritt och då lösningen av ifrågavarande spørsmål i enlighet med civiltjänstverksamhetens förslag syntes kunna ske utan att härigenom resultatet av den pågående hemvärnsutredningen föregreps, hade ämbetsverket vid sina kostnadsberäkningar medtagit förenämnda belopp.

För egen del finner jag det ofrånkomligt för utbildningsverksamhetens behöriga bedrivande vid stridsskolan att nödiga medel för avlönande av ett erforderligt antal biträden i kök och servering ställas till hemvärnschefens

förfogande. Förslaget att för ändamålet, liksom hittills, använda lottor anser jag vara förenat med fördelar, varför det kan av mig biträdas. Vidare kan jag ansluta mig till civilförvaltningens förslag beträffande de grunder enligt vilka ersättning bör utgå till sålunda anlitade lottor. Mot ämbetsverkets beräkningar av kostnaderna härför, 12 700 kronor, har jag intet att erinra liksom ej heller mot förslaget att beloppet uppföres å förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Luftbevakningsofficerare m. m.

För handhavande av viss utbildning av frivillig luftbevakningspersonal samt för övervakning av byggnader och förbindelser m. m. för luftbevakningen föreslog 1941 års försvarsutredning, att för varje försvarsområde skulle finnas en luftbevakningsofficer (reservofficer eller värnpliktig officer). Tjänstgöringen beräknades till omkring 4 veckor per år. Som ersättning härför föreslogs skola utgå årsarvode om 400 kronor.

I skrivelse den 18 november 1944 hemställde chefen för armén — med förmälan att vid en återgång till fredsförhållanden omedelbart behov uppkomme av dylika luftbevakningsofficerare — att arvoden för luftbevakningsofficerare måtte beräknas från och med budgetåret 1945/46. I samma skrivelse föreslog arméchefen vidare, att till lottor, som i fredstid erfordrades för biträde inom försvarsområdesstaber vid handläggning av ärenden rörande lottaorganisationen, s. k. fomoblottor, måtte utgå arvoden, samt att medel för ändamålet måtte beräknas för nämnda budgetår. Överbefälhavaren, som efter förslag av chefen för marinen anmält behov av medel för samma ändamål för marinens del, tillstyrkte arvodet till ifrågavarande personal. Civilförvaltningen tillstyrkte jämväl vad i förevarande hänseenden föreslagits. Försvarsväsendets lönenämnd ansåg förslaget om arvoden för luftbevakningsofficerare kunna godtagas men ställde sig tveksam till förslaget om arvoden till fomoblottor, särskilt med hänsyn till lottarörelsens karaktär av helt frivillig försvarsorganisation. Med hänsyn till vad myndigheterna anfört, ansåg sig lönenämnden dock icke böra motsätta sig förslaget. Min företrädare i ämbetet fann för sin del icke anledning föreligga att i vart fall för budgetåret 1945/46 räkna med medel för de angivna ändamålen.

Sedermera har emellertid Kungl. Maj:t på framställningar av armé- och marincheferna den 13 juli 1945 medgivit, att för biträde vid handläggningen av ärenden rörande lottafrågor vid armé- och marinledningarna samt vederbörande försvarsområdesstaber finge under visst angivet högsta antal månader av budgetåret 1945/46 finnas anställda lottor mot ett månatligt arvode av 250 kronor; och skulle härav föranledda kostnader bestridas av vederbörigt avvecklingsanslag.

Arméchefen har återkommit till de ifrågavarande personalfrågorna samt hemställt, att för budgetåret 1946/47 medel för angivna ändamål måtte uppföras å förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar. I fråga om luftbevakningsofficerare har arméchefen därvid anfört bland annat följande.

Vid en återgång till fredsförhållanden erfordras omedelbart dessa luftbevakningsofficerare, då för närvarande inkallade luftbevakningskompanichefer med flera icke längre kunna hållas i tjänst. I avvaktan på närmare erfarenheter beträffande dessa luftbevakningsofficerares arbetsbördas bära arvoden tills vidare beräknas enligt försvarsutredningens förslag, det vill säga 400 kronor per år. Det synes dock icke osannolikt, att arbetsbelastningen blir olika inom olika försvarsområden, varför en viss differentiering av arvodenas storlek sedermera torde erfordras.

Med hänsyn till arvodets storlek och den arbetsbördas, som åvilar luftbevakningsofficeren, bör dylik avses för varje lantmilitärt försvarsområde, såväl freds försvarsområde som krigsförsvarsområde. Huruvida luftbevakningsofficer erfordras även för de marina försvarsområdena undandraget sig chefens för armén bedömande.

Åberopande det anförda har arméchefen hemställt, att för arvoden till luftbevakningsofficerare måtte i enlighet med en av honom uppgjord tablå upptagas ett belopp av 12 400 kronor.

Beträffande frågan om arvoden till representanter ur lottaöverstyrelsen i arméledningen och till fomoblottor har arméchefen hemställt, att för ändamålet måtte beräknas ett belopp av 20 000 kronor. De ersättningsgrunder, från vilka arméchefen härvid utgått, överensstämmer med de i Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 13 juli 1945 tillämpade.

För egen del anser jag resultatet av pågående utredning angående försvarets framtida organisation bära avvaktas, innan medel för dessa ändamål upptagas å arvodesförteckningen. Skulle det befinnas oomtvistligt, att arbetet är ur krigsberedskapssynpunkt ofrånkomligt och att det icke kan utföras på annat sätt, exempelvis genom ianspråktagande av befintlig personal, torde fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter få anlitas för ändamålet.

Förrådscentralerna för läkemedel.

I proposition nr 11 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna vissa av mig förordade grunder för förrådsorganisationen för vård och omsättning av försvarets läkemedel. Enligt dessa grunder skulle inrättas nio regionala förrådscentraler, fyra större och fem mindre, av vilka de större avsetts förläggas till Linköping, Skövde, Sollefteå och Hässleholm och de mindre till Boden, Visby, Göteborg, Karlskrona och Örebro. Såsom föreståndare för envar av förrådscentralerna skulle finnas en apotekare med arvode om 3 000 kronor vid de större och 2 400 kronor vid de mindre förrådscentralerna, med möjlighet för Kungl. Maj:t att, om så skulle finnas påkallat, fastställa högre ersättning. Därjämte skulle vid envar av förrådscentralerna tjänstgöra en förrådsman i 5:e lönegraden. Kostnaderna för arvoden till föreståndarna, tillhoppa 24 000 kronor, och löner till förrådsmännen ha i propositionen förutsatts skola bestridas från försvarsgrenarnas avlöningsanslag. Med hänsyn till de avsedda förläggningsorterna bära kostnaderna beräknas allenast under arméns och marinens anslag. Av arvodesbeloppet synas 19 200 kronor bära belasta arméns och 4 800 kronor marinens avlöningsanslag samt såsom särskilda poster upptagas å dessa försvarsgrenars förteckningar å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar. Då det förut-

satts, att Kungl. Maj:t skulle äga fastställa högre ersättning till föreståndarna än som räknats med vid uppskattningen av medelsbehovet, böra, därest riksdagen icke har något att däremot erinra, berörda belopp få av Kungl. Maj:t överskridas för ändamålet. De erforderliga nio förrådsmännen böra upptagas å vederbörliga förteckningar för extra ordinarie tjänstemän såsom förrådsmän i lönegrad MEO 5, därvid 7 böra upptagas å arméns och 2 å marinens förteckning.

Personalvårdsassistenter.

I enlighet med 1942 års försvarsbeslut (propositionen nr 210; riksdagens skrivelse nr 374) meddelade Kungl. Maj:t i brev den 30 juni samma år vissa bestämmelser rörande personalvården inom försvarsväsendet. Enligt dessa bestämmelser handhar vederbörande chef personalvården vid sitt förband. Förbandschefen biträdes härvid av särskild tjänstegrenschef, personalvårds-officer, såsom föredragande i personalvårdsärenden samt militärpastor (motsvarande) ävensom av bildningsråd. Till personalvårds-officer skall utses officer, som fört eller för kompani (motsvarande). Befattningen skall skötas vid sidan av andra åligganden. I bildningsrådet är personalvårds-officeren ordförande och militärpastorn (motsvarande) självskrivnen ledamot. Därjämte skola såsom ledamöter i bildningsrådet ingå en representant för det fast anställda manskapet, en representant för det värnpliktiga manskapet och två civila, helst i orten bosatta ledamöter, vilka såvitt möjligt böra vara företrädare för folkbildningsarbete, socialvårdande verksamhet och nykterhetsrörelsen. Bildningsrådet är avsett att utgöra ett samlande, rådgivande och inspirerande organ för den fria och frivilliga bildningsverksamheten och för det socialvårdande arbetet vid förbandet.

I skrivelse den 26 juli 1945 har tjf. chefen för försvarsstaben, för överbefälhavaren, anfört att bestämda erfarenheter av hur berörda organisation arbetade och verkade ännu icke kunnat vinnas. Under den förstärkta försvarsberedskapen hade nämligen särskilda värnpliktiga assistenter — depå-assistenter och motsvarande — tjänstgjort vid förbanden för att biträda cheferna i personalvårdsverksamheten, och dessa assistenter hade i stor utsträckning kommit att bliva förbandschefernas egentliga organ för personalvården. Detta förhållande hade bland annat berott på att täta ombyten av personalvårds-officerare måste göras på grund av tjänstgöringsförhållandena samt att personalvårds-officerarna haft så många arbetsuppgifter, att de icke hunnit att i erforderlig utsträckning ägna sig åt personalvården. Någon olägenhet ur personalvårdssynpunkt av att assistenterna på detta sätt kommit att i stor utsträckning övertaga personalvårds-officerarnas och även bildningsrådets uppgifter hade icke visat sig, utan assistentorganisationen hade i stort sett fungerat väl.

Tjf. chefen för försvarsstaben har i sin förenämnda skrivelse, efter hörande av vederbörande militärmyndigheter samt försvarets civilförvaltning och försvarsväsendets personalvårdsnämnd, föreslagit, att anordningen med assistenter måtte, i avvaktan på beslut om krigsmaktens framtida organisation,

såsom ett provisorium bibehållas även i fredstid och därvid anført i huvudsak följande.

I samband med den förstärkta försvarsberedskapens avveckling hade från flera håll gjorts gällande, att den praxis, som sålunda utvecklats och visat sig ändamålsenlig, även under normala fredsförhållanden skulle innebära väsentliga fördelar, och det hade därför framhållits såsom önskvärt, att depå-assistenterna och motsvarande assistenter i någon form borde bibehållas även efter den förstärkta försvarsberedskapens avveckling. Det hade ansetts tveksamt, om personalvårdsofficeren vid sidan av annan tjänst själv skulle medhinna de betydande uppgifter, som framförallt fritidsverksamheten komme att ställa på honom. Det kunde härvid anmärkas, att denna sida av personalvården under normala fredsförhållanden ingalunda bleve av mindre betydelse än under den förstärkta försvarsberedskapen. Bland uppgifterna kunde omnämnas planering, ledning och kontroll av den frivilliga fritidsundervisningen samt av föreläsning-, biblioteks- och förströelseverksamheten. Även den sociala upplysningsverksamheten kunde komma att ställa vissa krav på personalvårdsofficeren.

Av de inom försvarsstaben gjorda överbägandena samt av de militära chefernas yttranden framginge, att en assistentorganisation vore nödvändig även i fredstid. Frågan syntes böra upptagas till definitivt avgörande i samband med det kommande avgörandet av frågan om hela krigsmaktens framtida organisation. I avvaktan härpå borde frågan lösas provisoriskt enligt olika alternativ, varigenom bland annat erfarenheter för den framtida organisationen kunde vinnas. Bland annat ur kostnadssynpunkt syntes vid de flesta förbanden böra prövas en organisation med deltidсанställd assistent. Något hinder mot att samma person anställdes vid flera förband inom samma garnison borde icke föreligga, men arvodet måste i så fall utgöra summan av de för de särskilda befattningarna bestämda arvoden. Assistenterna borde på förslag av förbandscheferna och efter personalvårdsnämndens hörande tillsättas av chefen för försvarsstaben för ett år i sänder. Största möjliga frihet borde lämnas chefen för försvarsstaben vid personvalet. Icke endast krigsplacerade assistenter, civila ledamöter och suppleanter i bildningsråden samt civila lärare i stamskolorna utan även underofficerare och underbefäl, vilka ville åtaga sig sysslan huvudsakligen på fritid, borde kunna ifrågakomma. Därest lämplig person tillhörande ovannämnda kategorier icke stode till förfogande, borde annan person kunna utses, därest han hade de kvalifikationer, som erfordrades för krigsplacering i befattning såsom assistent, likställd med officer. Bland annat för att bereda chefen för försvarsstaben möjlighet att med hänsyn till de olika kategorier, som kunde komma i fråga, variera personvalet, borde förbandschef om möjligt alternativt föreslå personer tillhörande två eller flera av ovannämnda kategorier.

Med hänsyn till kravet på en god rekrytering syntes arvoden för de deltidstjänstgörande assistenterna icke kunna sättas lägre än till 1 200 kronor om året för infanteriregementen, pansarregementen, artilleriregementen, luftvärnsregementen, trängkårer, örlogsstationer, kustartilleriregementen och kustartillerikår samt icke lägre än till 900 kronor om året för övriga förband.

Alternativet med heltidsanställda assistenter syntes av kostnadsskäl icke böra prövas vid enskilda förband utan sådana assistentbefattningar borde tills vidare endast införas gemensamt för flera förband inom samma garnison. Även de heltidsanställda assistenterna borde för ett år i sänder anställas av chefen för försvarsstaben efter personalvårdsnämndens hörande. Förslag borde ingivas av vederbörande militärbefälhavare respektive marindistriktschef. Endast personer kvalificerade att krigsplaceras såsom assistenter likställda med officer borde ifrågakomma. De heltidsanställda assistenterna borde erhålla lön enligt lönegrad MEo 20 i militära icke-ordinariereglementet.

En särskild fråga uppstode, hur kustflottans behov av assistent skulle kunna fyllas. Såsom av chefen för kustflottan framhållits, syntes det icke vara erforderligt med assistent för fritidsverksamheten vid kustflottan. För erforderlig social rådgivning för kustflottans personal syntes lämpligen assistenten vid Stockholms örlogsstation böra stå till förfogande. Detta kunde ske desto lättare som denne assistent sannolikt i alla fall tid efter annan måste resa till Hårsfjärden för personalvård åt örlogsstationens där förlagda personal. Denne assistents arvode borde på grund härav bestämmas till 1 500 kronor om året.

Civilförvaltningen har i infortrat utlåtande anfört, att, därest de erfarenheter, som under beredskapsåren vunnits av de i krigsorganisationen ingående assistenternas verksamhet, utvisade, att den lösning av spörsmålet, krigsorganisationen i förevarande hänseende inneburit, kunde medföra avgjorda fördelar i jämförelse med den av 1942 års riksdag beslutade personalvårdsorganisationen vid truppförbanden i fredstid, civilförvaltningen saknade anledning motsätta sig att möjlighet bereddes att ur skilda synpunkter ytterligare undersöka och pröva vilken form för ifrågavarande personalvårdsverksamhet som slutligen borde komma till användning under fredstid. Därvid borde givetvis särskild uppmärksamhet ägnas däråt att för uppgiften med avseende å kunskaper och personlig läggning särskilt ägnade personer toges i anspråk. Civilförvaltningen förutsatte, att med prövning av frågan om heltidsanställda tjänstemän i viss lönegrad för ifrågavarande ändamål borde anstå, till dess tillräcklig erfarenhet under fredsförhållanden vunnits rörande den föreslagna organisationen. I det preliminära läge, vari frågan för närvarande befunne sig, ifrågasatte ämbetsverket i allt fall, om tillräckliga skäl föreläge att redan nu binda assistentbefattning vid viss lönegrad för eventuell slutlig inplacering i löneplanen. Civilförvaltningen föreställde sig, att arvode motsvarande lönen i 17:e löneklassen och förmåner i övrigt, som tillkomme extra ordinarie tjänsteman i 18:e lönegraden, innebure en nöjaktig lösning. Mot de föreslagna arvoden till deltidstjänstgörande assistenter syntes, med hänsyn till kravet på en god rekrytering och att vederbörande bereddes fullt skälig ersättning för arbetet, anledning till erinran icke föreligga.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha framhållit, att viss tvekan syntes kunna råda rörande lämpligheten av att i nuvarande läge, då försvarsväsendet i sin helhet är föremål för utredning av 1945 års försvarskommitté, utbygga den personalvårdsorganisation, som enligt 1942 års försvarsbeslut skulle finnas i fredstid. Med hänsyn härtill kunde lönenämnderna icke tillstyrka, att extra ordinarie befattningar för assistenter inrättades, innan erfarenhet vunnits rörande behovet av en dylik organisation under fredsförhållanden. Lönenämnderna anslöte sig därför till civilförvaltningens förslag, att heltidstjänstgörande assistenter, därest sådana ansåges böra anställas, tills vidare skulle avlönas med arvoden. På sätt civilförvaltningen jämväl föreslagit syntes arvoden böra motsvara lönen i 17:e löneklassen jämte rörligt tillägg och kristillägg. Vidare syntes 10—15 §§, 19 § samt 20 § 1 mom. första stycket militära icke-ordinariereglementet i till-

lämpliga delar böra gälla för ifrågavarande befattningshavare, därvid de borde anses tillhöra 17:e löneklassen, lönegraden MEO 18. För deltidstjänstgörande assistenter föreslagna arvoden föranledde i och för sig icke någon erinran från lönenämndernas sida. Med anledning av att det föreslagna arvodet å 1 500 kronor till assistenten vid Stockholms örlogsstation avvägs med hänsyn till att denne jämväl skulle omhänderhava den socialvårdande verksamheten vid kustflottan, ville lönenämnderna emellertid, då större delen av kustflottan under vinterhalvåret vore förlagd till Karlskrona, ifrågasätta lämpligheten av denna anordning.

Genom brev den 21 december 1945 har Kungl. Maj:t på grundval av den föreliggande utredningen meddelat provisoriska bestämmelser med avseende å personalvårdsverksamheten att gälla för tiden den 1 januari—den 30 juni 1946. Enligt dessa bestämmelser må såsom biträde vid utövande av den å vederbörande förbandschef ankommande personalvårdsverksamheten finnas anställd en personalvårdsassistent. Anställningen skall avse deltidstjänst, dock att, där assistentens verksamhet omfattar flera å samma ort förlagda förband, anställningen må avse heltidstjänst. Assistenten anställs av förbandschefen efter av chefen för försvarsstaben lämnat tillstånd. Finner försvarsstabschefen att för flera å samma ort förlagda förband gemensam assistent bör anställas, sker anställandet enligt av nämnde chef meddelade direktiv. Förbandschef skall vid anställande av assistent ägna särskild uppmärksamhet åt att härför ifrågakommer personal, som med avseende å kunskaper och personlig läggning är väl ägnad för uppgiften.

Beträffande ersättningen till personalvårdsassistenterna har Kungl. Maj:t i berörda brev bestämt, att densamma skall utgå i form av arvode och bestämmas av civilförvaltningen efter förslag av försvarsstabschefen. Härvid skall iakttagas att ersättningen vid deltidstjänstgöring icke må för år överstiga, beträffande assistent vid större förband, 1 200 kronor och, i fråga om assistent vid mindre förband, 900 kronor, samt att ersättningen vid heltidstjänstgöring icke må överstiga lön enligt 17:e löneklassen militära icke-ordinariereglementet jämte utgående rörligt tillägg och kristillägg. Kungl. Maj:t har vidare föreskrivit, att uppkommande avlöningskostnader skola enligt av civilförvaltningen meddelade direktiv bestridas av lägerkassemedel.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har den under beredskaps-tiden tillämpade anordningen med särskilda assistenter såsom vederbörande förbandschefs egentliga organ för personalvårdsverksamheten visat sig vara i stort sett lämplig. Assistentorganisationen synes under de gångna beredskapsåren ha i avgörande grad bidragit till att personalvårdsverksamheten vid truppförbanden kunnat bedrivas på ett planmässigt sätt. Åtskilliga skäl tala enligt min mening för att personalvårdsassistenter i viss utsträckning bibehållas jämväl i fredstid. För innevarande budgetår gälla, såsom av det föregående framgår, provisoriska bestämmelser i ämnet, vilka bland annat föranletts av önskvärdheten av att under övergången till fredsorganisation vid truppförbanden vidmakthålla en fastare personalvårdsorganisation. Då 1945 års försvarskommitté torde komma att till behandling upptaga jämväl per-

sonalvårdsorganisationen vid försvarsväsendet efter utgången av löpande femårsperiod, synes, såsom försvarsstabschefen också förutsatt, slutlig ställning till frågan om personalvårdsassistenter i fredstid icke böra tagas redan nu. Med hänsyn bland annat till vikten av att innan den framtida personalvårdsorganisationen fastställs erhålla ytterligare erfarenheter beträffande assistenternas arbete under normala fredsförhållanden, synes emellertid lämpligt att den av Kungl. Maj:t för sista hälften av innevarande budgetår beslutade provisoriska assistentorganisationen får bestå även under budgetåret 1946/47. Härvid blir det emellertid erforderligt att för bestridande av kostnaderna för avlöning till assistenterna anvisa särskilda medel å riksstaten. Att jämväl under nästa budgetår för ändamålet taga i anspråk lägerkassemedel är nämligen icke möjligt. Enligt av civilförvaltningen verkställda beräkningar skulle berörda avlöningskostnader för budgetåret uppgå till 110 000 kronor, därav för armén 80 000 kronor, för marinen 14 000 kronor och för flygvapnet 16 000 kronor. Mot dessa beräkningar har jag intet att erinra. Jag föreslår därför att dessa belopp för budgetåret 1946/47 anvisas under de olika försvarsgrenarnas avlöningsanslag samt såsom särskilda poster upptagas i vederbörliga förteckningar över vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Summan av de för innevarande budgetår å förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar uppförda beloppen utgör 853 155 kronor. Med beaktande av i det föregående föreslagna ändringar kan beloppet för nästa budgetår beräknas till $(853\ 155 + 132\ 148 =)$ i avrundat tal 980 000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör enligt vad sålunda anförts för budgetåret 1946/47 uppföras med ett belopp av $(275\ 000 + 980\ 000 =)$ i avrundat tal 1 250 000 kronor.

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

I personalförteckning redovisade extra ordinarie tjänstemän.

Personalförteckning för extra ordinarie tjänstemän vid armén för budgetåret 1945/46 har av Kungl. Maj:t fastställts den 15 juni 1945. Förteckningen överensstämmer i allt väsentligt med det förslag, som i anslutning till propositionen 1945:170 tillhandahållits vederbörligt utskott vid 1945 års riksdag.

Kostnaderna för avlöningar till den extra ordinarie personal, som uppförts å personalförteckning för innevarande budgetår, ha beräknats till 7 352 000 kronor. För nästa budgetår beräknar jag motsvarande kostnader till förslagsvis 9 500 000 kronor. Rörande beräkningsgrunderna må följande framhållas.

I skrivelse den 28 november 1945 har försvarets civilförvaltning inkommit med särskild utredning beträffande medelsbehovet under försvarsgrenarnas avlöningsanslag för anställande av kontors- och skrivbiträdespersonal m. m. vid försvarskrafterna under budgetåret 1946/47 och därvid anført i huvudsak följande.

Genom 1942 års försvarsbeslut hade försvarets fredsorganisation väsentligt utbyggt. På grund av beredskapsförhållandena hade emellertid på åt-

skilliga områden någon exakt beräkning av personalbehovet icke kunnat vidtagas utan grundade sig beräkningarna på organisationen, sådan den förelagat före krigsutbrottet 1939, och med uppskattning av personalbehovet för de utvidgningar, som sedermera beslutats. Vad anginge den civila biträdespersonalen vid staber och truppförband hade allenast obetydlig utökning av densamma kommit till stånd i anledning av försvarsbeslutet. Den utökade organisationen föranledde emellertid behov av civil biträdespersonal i helt annan omfattning än vad tidigare varit fallet. Ett ökat behov av civil biträdespersonal gjorde sig gällande icke blott på grund av utvidgning i organisationen utan jämväl — och kanske framför allt — på grund av den minskade tillgång på värnpliktig expeditiöns- och handräckningspersonal, som vore en följd av 1941 års värnpliktslag.

Den verkställda utredningen grundade sig på uppgifter angående behovet av biträdespersonal, som av civilförvaltningen infordrats från vederbörande underlydande myndigheter. Utredningsmaterialet hade därefter bearbetats i samråd med försvarsgrensstaberna. I vad utredningen avser marinen och flygvapnet torde densamma få upptagas till behandling i det följande under vederbörligt avlöningsanslag.

Av arméchefen framlagda beräkningar rörande behovet av biträdespersonal för armén upptaga för *arméledningens* del ett större antal befattningar än som förutsatts i det i det föregående återgivna förslag, vilket legat till grund för civilförvaltningens medelsäskanden i ämbetsverkets skrivelse den 31 augusti 1945. Civilförvaltningen har ansett sig icke kunna, utöver vad förvaltningen i nämnda sammanhang föreslagit, tillstyrka uppförande av nya ordinarie eller extra ordinarie befattningar för arméledningen.

Å den för innevarande budgetår fastställa personalförteckningen för extra ordinarie tjänstemän för armén finnas för *staber och truppförband* upptagna 113 kontorsbiträdesbefattningar i MEo 4 och 313 skrivbiträdesbefattningar i MEo 2. Angående fördelningen av dessa befattningar på militärbefäls- och försvarsområdesstaber samt truppförband torde få hänvisas till personalförteckningen. Arméchefens förslag rörande ifrågavarande personal, inberäknat ett i ett tidigare sammanhang framlagt förslag rörande personal för inskrivnings- och personalredovisningsväsendet, innebär inrättande av 1 befattning i MEo 8, 7 kanslibiträdesbefattningar i A 7 och 59 kontorsbiträdesbefattningar i A 4 samt utökning av den extra ordinarie kontors- och skrivbiträdespersonalen med 235 befattningar i MEo 4 och 214 i MEo 2, varjämte såsom personalreserv beräknats behov av 115 extra skrivbiträden (MEx 2).

Beträffande arméchefens förslag i denna del har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Hittills hade endast ett relativt fåtal av de för varje militär enhet (stab, truppförband etc.) erforderliga kontors- och skrivbiträdesbefattningarna uppförts å personalförteckning, medan den i övrigt behövliga personalen anställdes såsom extra med anlåtande av medel å förskottsstat (avvecklingsstat). Att beträffande ifrågavarande personal någon bestämd gräns icke dragits mellan fredsbehov å ena sidan och beredskapsbehov (avvecklingsbehov) å den andra hade sammanhängt med svårigheterna att i de låga befattningar, varom här vore fråga, avgöra om behovet föranletts av den ena eller andra anledningen. Numera syntes emellertid möjligheter föreligga att jämväl för be-

rörda personalkategori i fortsättningen avgränsa de olika behovsanledningarna. För den personal, som prövades erforderlig under fredsförhållanden, syntes därför särskilda medel böra beräknas under vederbörliga fredsanslag.

De hittillsvarande osäkra anställningsförhållandena för biträdespersonalen hade medfört betydande svårigheter att erhålla och behålla dugande arbetskraft. För att råda bot därå syntes nödvändigt, att möjligheter bereddades personalen att inom rimlig tid erhålla fastare anknytning till försvaret än anställning såsom extra tjänsteman medförde, och det framstode såsom angeläget, att åtgärder i förevarande syfte med det snaraste vidtoges. Med hänsyn till pågående utredningar syntes emellertid försiktighet böra iakttagas vid uppförande i personalförteckning av nya befattningar, och förslag därom alltså böra godtagas allenast i den mån dessa kunde genomföras utan föregripande av utredningarnas resultat.

Med utgångspunkt däri ansåge civilförvaltningen sig icke kunna för närvarande tillstyrka inrättande av några ordinarie befattningar vid staber och truppförband. Ej heller ansåge ämbetsverket sig böra föreslå inrättande därstädes av extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än den 4:e.

Civilförvaltningen har ansett en utökning av antalet extra ordinarie kontors- och skrivbiträdesbefattningar med 161 respektive 81 kunna genomföras oberoende av de nämnda utredningarna. Vid avvägningen av antalet befattningar i berörda lönegrader hade civilförvaltningen eftersträvat en skälig befördringsgång. Den utöver denna extra ordinarie personal för fredstid erforderliga biträdespersonalen syntes böra upptagas såsom extra i lönegraderna MEx 4 och MEx 2. Beträffande det sammanlagda behovet av extra ordinarie och extra personal hade civilförvaltningen ansett sig i huvudsak kunna följa arméchefens beräkningar och därför beräknat sammanlagt 405 extra befattningshavare.

Kostnaderna för de till nyinrättande föreslagna extra ordinarie befattningarna har civilförvaltningen uppskattat till i runt tal 700 000 kronor. Kostnaderna för den extra personalen beräknar civilförvaltningen till 910 000 kronor.

Överbefälhavaren har i utlåtande i ärendet anført, att det å ena sidan vore ofrånkomligt, att stabs- och förbandsexpeditioner tilldelades arbetskraft, varom nu vore fråga, i sådan omfattning, att de fortlöpande arbetsuppgifterna icke försvårades och fördröjdes, medan det å andra sidan vore angeläget, att kostnaderna för detta ur vidare synvinkel ganska improduktiva arbete så långt möjligt hölles nere. Med hänsyn till de avsevärda kostnader, som vore förenade med genomförande av civilförvaltningens förslag, har överbefälhavaren ansett för sin del utslutet att utan vidare godtaga de beräkningar angående personalbehovet, varpå förslaget vilade. Behovet syntes i åtskilliga fall vara tilltaget i överkant.

Överbefälhavaren har vidare anført, att ifrågavarande spørsmål intimt sammanhänge med pågående organisationsundersökningar vid försvaret och lämpligen icke borde bedömas fristående från dessa. Resultatet av undersökningarna, som i viss mån syntes kunna läggas till grund för bedömande av personalbehovet jämväl vid andra förband än de undersökningarna närmast avsett, syntes böra avvaktas, och försvarets centrala organisationskommitté

borde erhålla uppdrag att på grundval av vunna erfarenheter verkställa skyndsamt behovsprövning beträffande samtliga stabs- och förbandsexpeditioner.

I fråga om anställningsformen för ifrågakvarande personal har överbefälhavaren anfört i huvudsak följande.

Med hänsyn till att det nu ifrågakvarande personalbehovet ävenledes måste påverkas av de beslut rörande försvarets framtida organisation, som bleve en följd av 1945 års försvarskommittés arbete, syntes det ofrånkomligt, att personalen till övervägande del anställdes som extra befattningshavare. Det finge emellertid icke fördöljas att denna anställningsform, som redan nu komme till användning i alltför stor omfattning som följd av sedan länge pågående utredningar rörande anställningsförhållandena för den civila personalen vid försvaret, medförde avgjorda nackdelar. Sålunda hade det visat sig, att stora svårigheter föreläge att till försvarets expeditioner knyta dugande arbetskraft och att bättre avlönade platser med säkrare framtidsutsikter på den civila arbetsmarknaden utövade en ständig lockelse, som hade till följd att den verkligt dugande arbetskraften snart lämnade anställningen vid försvaret. Numera förhölle det sig dock så, att en stor del av de tjänster, som inom försvaret bestredes av kvinnlig arbetskraft, innefattade högt kvalificerat arbete, vilket för ett tillfredsställande resultat förutsatte duglighet, rutin och kontinuitet. Det vore därför i hög grad önskvärt, att de utredningar, som sedan är tillbaka ansetts utgöra hinder för fastare anställning av nu ifrågakvarande arbetskraft, kunde i görligaste mån påskyndas.

Statens organisationsnämnd har anfört, att det sammanlagda behovet av kansli-, kontors- och skrivbiträden vid ett rationaliserat infanteriregemente under fullt normala fredsförhållanden enligt det av nämnden rörande I 15 framlagda förslaget till fredsstat utgjorde 22 personer. Den ökning av biträdespersonalen som detta utgjorde i förhållande till nu gällande personaltilldelning för normalinfanteriregemente utjämnades av betydande besparingar i fråga om andra personalkategorier. Sålunda inginge exempelvis icke några värnpliktiga skrivbiträden i stabs- och förvaltningsorganen vid ett rationaliserat infanteriregemente. Samtidigt hade såväl biträdes- som den övriga personalen vid flertalet expeditioner kunnat minskas i avsevärd grad. En förutsättning för att det vid I 15 beräknade antalet kontors-, kansli- och skrivbiträden skulle kunna läggas till grund för beräkningarna av motsvarande personalbehov i fråga om stabs- och förvaltningstjänsten även vid övriga infanteriregementen vore, anför organisationsnämnden vidare, att denna tjänst rationaliserats på sätt skett vid I 15. Intill dess så bleve fallet, undandroge sig här ifrågakvarande personalbehov vid icke rationaliserat regemente nämndens bedömande. Icke heller ansåge sig nämnden kunna uttala sig om motsvarande personalbehov vid militärbefälsstaber samt vid truppförband tillhörande arméns specialtruppslag, vid vilka några organisationsundersökningar ännu icke hunnit genomföras.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha, med hänsyn till de stora svårigheter som för närvarande syntes möta att beräkna det stadigvarande behovet av biträdespersonal vid stabs- och truppförbands-expeditioner m. m., funnit det i och för sig ofrånkomligt, att — på sätt föreslagits — ett jämförelsevis stort antal av de biträdesbefattningar, som be-

räknats vara erforderliga under nästkommande budgetår, upptoges såsom extra. Lönenämnderna ville emellertid framhålla att, så snart det framtida personalbehovet bättre kunde överblickas, tillräckligt antal ordinarie eller extra ordinarie befattningar borde inrättas. Anställning såsom extra befattningshavare borde endast avses för rekryteringspersonal.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har civilförvaltningen föreslagit att — utöver det belopp om 20 000 kronor under delposten till avlöningar till viss extra personal m. m., som för innevarande budgetår avsetts för anställande såsom extra tjänstemän av telefonister vid vissa växelbordsanläggningar vid arméns truppförband, staber m. m. — medel skulle beräknas under avlöningsanslaget för avlöande av ytterligare ett antal växeltelefonister vid staber och truppförband m. m., för vilka kostnaderna under innevarande budgetår bestritts av avvecklingsanslag.

Från förenämnda belopp om 20 000 kronor avlönas enligt medgivande av civilförvaltningen nio extra växeltelefonister vid följande staber, förband och anstalter, nämligen 1 vid I. militärbefälsstaben jämte Signalregementets kompani i Kristianstad och vissa mobiliseringscentraler, 1 vid Jönköpings-Kalmar regemente och garnisonssjukhuset i Eksjö, 1 vid III. militärbefälsstaben och Signalregementets kompani i Skövde, 1 vid Skaraborgs pansarregemente, 1 vid arméns intendenturförråd i Karlsborg och garnisonssjukhuset i Karlsborg m.m., 1 vid Livgrenadjärregementet och Östgöta luftvärnsregemente, 1 vid Södermanlands pansarregemente och 2 vid VI. militärbefälsstaben. En av de båda vid sistnämnda stab anställda telefonisterna har anställts i lönegrad MEx 4, samtliga övriga i lönegrad MEx 2. Civilförvaltningen har föreslagit, att för såväl dessa nio telefonister som för ett ytterligare antal telefonister vid andra truppförband och staber än de nu nämnda skulle inrättas extra ordinarie befattningar i MEo 4 och MEo 2.

Såsom civilförvaltningen framhållit kan den biträdespersonal, till vars avlöande medel under innevarande budgetår beräknats under avlöningsanslaget, icke fylla det behov av dylik personal som betingas av försvarsorganisationens utvidgning och som föranledes av att värnpliktig personal numera icke i samma utsträckning som tidigare kan tagas i anspråk för expeditionstjänst. Svårigheten att under beredskapstiden, liksom under större delen av avvecklingstiden, överblicka de förhållanden under vilka försvaret i dess under samma tid väsentligt vidgade omfattning skulle komma att arbeta efter återgång till fredsfot har gjort att de här förevarande liksom vissa andra personalfrågor hittills fått lämnas olösta. Här föreliggande spørsmål har emellertid tagits upp redan för innevarande budgetår. I propositionen 1945:344 (punkt 1) förelades riksdagen fråga om sättet för bestridande av kostnaderna för i första hand handräkningspersonal men även biträdespersonal, som utan att medel för densammas avlöande beräknats under de för försvarets fredsorganisation anvisade anslagen dock visat sig oundgängligen nödvändig jämväl under normala fredsförhållanden. I anslutning till vad jag vid anmälan av denna fråga anförde till statsrådsprotokollet för försvarsärenden för den

19 oktober 1945 har riksdagen (skrivelse nr 545) förklarat sig intet ha att erinra mot att vederbörliga förslagsanslag överskredes för tillgodoseende av personalbehovet i fråga.

I detta sammanhang måste ställning tagas till frågan om biträdespersonalens omfattning under nästa budgetår. I likhet med överbefälhavaren anser jag, att det skulle varit synnerligen önskvärt, att behovsberäkningarna kunnat grundas på verkställda organisationsundersökningar vid berörda staber och förband. De beräkningar av behovet av biträdespersonal för ett rationaliserat infanteriregemente som organisationsnämnden framlagt kunna dock i viss mån tjäna som ledning för det bedömande som nu måste göras.

Till frågan om biträdespersonal vid arméledningen har jag redan i det föregående tagit ställning. Vad beträffar staber och truppförband kan jag i likhet med överbefälhavaren icke undgå att finna det för dessa enheter beräknade personalbehovet för högt. Jag räknar med att det skall vara möjligt att utan att viktiga arbetsuppgifter bli lidande därpå begränsa personalökningen till 550 befattningshavare. Av skäl som civilförvaltningen anfört och vilka understrukits av överbefälhavaren och lönenämnderna bör extra ordinarie anställning beredas en del av den sålunda nytillkommande personalen. Vad civilförvaltningen i sådant hänseende föreslagit anser jag mig böra tillstyrka och räknar därför med — utöver i personalförteckningen nu upptagna — 161 befattningar i MEO 4 och 81 i MEO 2, fördelade på staber och truppförband på sätt framgår av det förslag till personalförteckning för nästa budgetår beträffande arméns extra ordinarie personal, som kommer att i vanlig ordning tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. För avlönande av den av mig förordade ytterligare personalen, för vilken alltså bör avses extra anställningsform, beräknar jag i det följande — vid beräkning av medelsbehovet för viss extra personal m. m. — 675 000 kronor.

Vad beträffar telefonistpersonalen hyser jag, i likhet med civilförvaltningen, den uppfattningen, att de nu såsom extra tjänstemän anställda telefonister, vilka kunna beräknas bli även för framtiden behövliga, redan från och med nästa budgetår böra erhålla extra ordinarie anställning. Vad antalet dylika befattningar beträffar kan jag dock icke ansluta mig till civilförvaltningens uppfattning. För 1942 års riksdag framlades förslag om anvisande av medel till modernisering av arméns telefonanläggningar (bilagan fjärde huvudtiteln, s. 46 o. f.), vilket förslag bifölls av riksdagen. Enligt av arméförvaltningens intendenturdepartement framlagda kostnadsberäkningar beräknades förslaget genomförande medföra en minskning av kvartalsavgifterna till telegrafverket med 6 000 kronor, trots en betydande ökning av antalet telefonapparater. Härvid förutsattes att för hela armén erfordrades högst förutnämnda nio telefonister, huvudsakligen för betjäandet av anläggningar, gemensamma för flera truppförband m. m. Vid bifall till civilförvaltningens föreliggande förslag skulle telefonister beräknas även för övriga staber och förband m. m. i stället för annan personal som kan användas för dessa arbetsuppgifter. Ehuru jag väl inser, att telefonanläggningarna skulle komma att i allmänhet bättre betjänas av för ändamålet särskild anställd personal, kan jag

icke för närvarande biträda en dylik avsevärd utökning av den icke-ordinarie personalen. Jag förutsätter därför, att den extra personal, som under beredskapen och någon tid därefter måst anställas för telefonanläggningarnas skötsel, icke längre tages i anspråk efter utgången av innevarande budgetår och att telefonanläggningarna därefter betjänas på sätt arméförvaltningens intendenturdepartement förutsatt vid framläggande av förut berörda beräkning av kostnaderna för dessa anläggningar. Detta utesluter således icke, att växlarna betjänas av kvinnlig personal, som anställts för skrivgöromål eller liknande uppgifter. Den biträdespersonal, varmed jag i det föregående räknat, torde vara tillfyllest jämväl för bestridande av telefonisttjänstgöring.

Jag räknar således för nästa budgetår med tillkomsten av 1 befattning för telefonvakt av 1. klass i lönegrad MEO 4 och 8 befattningar för telefonvakt av 2. klass i lönegrad MEO 2 med den fördelning som framgår av förslaget till personalförteckning.

I övrigt föreslår jag för budgetåret 1946/47 följande ändringar i förhållande till innevarande budgetår beträffande den extra ordinarie personalen vid armén.

Arméstaben m. m.

Under denna rubrik redovisas den personal, som avses för arméstaben, centrala värnpliktsbyrån, arméinspektionen och hemvärnsstaben. Personalen fördelas enligt arméchefens bestämmande.

Här räknar jag med den utökning med 1 kansliskrivarbefattning i lönegrad MEO 11, 3 kanslibitträdesbefattningar i lönegrad MEO 7 och 1 kontorsbitträdesbefattning i lönegrad MEO 4, vilkas inrättande jag i det föregående förordat under motsvarande rubrik under anslagsposten till ordinarie tjänstemän.

Vid centrala värnpliktsbyrån är alltsedan hösten 1943 enligt särskilda medgivanden av Kungl. Maj:t anställd en verkmästare för vård och underhåll av adresseringsmaskiner mot en kontant lön av, i ett för allt, 500 kronor för månad och med rätt till semester, sjukledighet och reseersättning i likhet med extra tjänsteman i 12:e löneklassen lönegraden MEx 15. Härav föranledda kostnader bestridas av reservationsanslaget till Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m.

Chefen för armén har på anförda skäl, efter framställning av chefen för värnpliktsbyrån, föreslagit, att för ifrågavarande verkmästare måtte inrättas en befattning i lönegrad MEO 16.

Vidare har chefen för värnpliktsbyrån hemställt, att den vid byrån anställde maskinoperatören i lönegrad MEO 7 måtte uppflyttas till lönegrad MEO 15 samt till stöd för förslaget anført i huvudsak följande.

Det ålåg maskinoperatören att som föreståndare leda avdelningens arbete, utarbета arbetsplaner för olika bearbetningar av hålkortsmassan, beräkna nödvändiga maskintider för planerade större arbeten samt att i övrigt handhava skötseln av maskinerna. Maskinernas rätta handhavande krävde fullständig kännedom om ett synnerligen komplicerat kopplingsförfarande. Månadslönen för en föreståndare för en avdelning med en maskinpark av värnpliktsbyråns omfattning utgjorde i öppna marknaden för närvarande 550 à 700 kronor, och

så snart import av nya maskiner ånyo bleve möjlig komme dessa månadslöner med all sannolikhet att ytterligare stiga. Arméförvaltningens tygavdelning hade som föreståndare för en statistisk detalj anställt en assistent i lönegrad Eo 18 med i stort sett samma arbetsuppgifter, som ankomme på den vid värnpliktsbyrån anställde maskinoperatören. Försvarsväsendets radioanstalt hade anställt en föreståndare (tekniker) för en maskinavdelning av ungefär värnpliktsbyråns omfattning i lönegrad MEx 15. Svårigheten att vid värnpliktsbyrån anställa kompetent föreståndare för maskinavdelningen vore påtaglig då högre löneförmåner erbjödes på den civila arbetsmarknaden.

Då den nuvarande maskinoperatören väl fyllde på honom ställda krav och det vore önskvärt att få behålla honom, borde befattningen maskinoperatör i lönegrad MEo 7 utgå och ersättas med en befattning för tekniker i lönegrad MEo 15.

Arméchefen har biträtt förevarande förslag.

Civiltförvaltningen har med hänsyn till vad arméchefen anfört funnit det önskvärt, att verkmästaren vid värnpliktsbyrån fastare knötes till försvarsväsendet än vad för närvarande vore fallet. I betraktande av arten och omfattningen av de arbetsuppgifter, som ålåg verkmästaren, syntes den av arméchefen föreslagna löneställningen riktigt avvägd. Då det framstode som en angelägenhet av betydelse, att verkmästaren snarast erhöle extra ordinarie anställning, ansåge sig civiltförvaltningen böra, oaktat försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas utredning ännu icke slutförts, tillstyrka, att från och med budgetåret 1946/47 för värnpliktsbyrån inrättades en verkmästarebefattning av 2. klass i lönegrad MEo 16.

Civiltförvaltningen har vidare beträffande maskinoperatören föreslagit, att denne erhöle förbättrad löneställning och uppflyttades till lönegrad MEo 12 under tjänstebenämningen förste montör.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha i infortrat utlåtande uttalat, att nämnderna för närvarande endast kunde biträda civiltförvaltningens förslag om inrättande å centrala värnpliktsbyrån av en extra ordinarie befattning såsom förste montör i lönegrad MEo 12.

För egen del får jag erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 juli 1945 medgivit, att vid centrala värnpliktsbyrån finge, räknat från och med den 1 juli 1945, tills vidare för tiden intill den 1 juli 1946 finnas anställd — i stället för förutberörda extra ordinarie maskinoperatör — en extra tekniker, i lönegrad MEx 12. Däremot har Kungl. Maj:t, såvitt avser den extra verkmästarebefattningen, icke medgivit någon förbättrad löneställning.

I likhet med lönenämnderna anser jag resultatet av försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas arbete böra avvaktas, innan ställning tages till frågan om verkmästarens löneställning. Jag förutsätter, att till denna befattningshavare får utgå arvode jämväl under nästa budgetår. Vid behandlingen i årets statsverksproposition av anslaget till Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m. har jag förordat, att kostnaderna för avlöning till verkmästaren skola överföras från nämnda anslag till arméns avlöningsanslag. Kostnaderna böra därvid bestridas från delposten till tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. Vad åter angår maskinoperatören anser jag — med stöd

av en undersökning, som efter det remissmyndigheterna avgivit sina yttranden företagits i samband med den förut berörda granskningen av civilförvaltningens personalorganisation — fullgoda skäl tala för att ifrågavarande befattningshavare, i enlighet med chefens för värnpliktsbyrån förslag, placeras i lönegraden MEo 15, lämpligen under benämningen maskintekniker.

Militärområdena m. m.

Chefen för armén har föreslagit, att vid varje militärbefälsstab skulle inrättas en överfurirbeställning för bilförare vid staben, samt därvid framhållit lämpligheten av att befattningarna såsom bilförare upprätthöllas av militärpersonal. Erfarenheterna hade bestyrkt nödvändigheten av att en fast anställd, van bilförare skötte militärbefälsstabernas bilar. Härigenom kunde avsevärda besparingar göras i fråga om materielvården. Dessa besparingar kunde beräknas uppgå till väsentligt högre belopp per år än skillnaden i kostnad för en överfurir och en värnpliktig bilförare.

Arméchefen har emellertid tillika framhållit, att anställande av berörda bilförare icke komme att minska behovet av särskilda vaktmästare vid militärstabsbyggnaderna för portvaks-, eldare- och expeditionsvaktsgöromål. Då vaktmästarbefattningar för närvarande funnes upptagna allenast för II. och V. militärbefälsstaberna, har arméchefen föreslagit inrättande av dylika befattningar jämväl vid övriga militärbefälsstaber.

Civilförvaltningen har erinrat, att vid marin staben samt staberna vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt vore uppförda särskilda befattningar för automobilförare i lönegrad MEo 5 men att några motsvarande befattningar icke funnes upptagna för armén tillhörande staber m. m. De för II. och V. militärbefälsstaberna uppförda vaktmästarna avsåges emellertid skola kunna tagas i anspråk — förutom för göromål såsom portvakt och gårdskarlar vid stabsetablisementet samt skötseln av värmeanläggningarna — jämväl för tjänstgöring såsom förare av militärbefälhavarens bil. Civilförvaltningen kunde för sin del icke finna det ådagalagt, att bilförarna vid militärbefälsstaberna med nödvändighet borde vara militära beställningshavare. Då ifrågavarande göromål vid andra inrättningar ombesörjdes av civila befattningshavare med extra ordinarie anställning, syntes det ämbetsverket ligga närmast till hands att för ändamålet inrättades särskilda extra ordinarie befattningar. Ämbetsverket hade ansett sig böra förorda, att särskilda vaktmästarbefattningar i lönegrad MEo 5 inrättades vid I., III., IV., VI. och VII. militärbefälsstaberna i likhet med vad som redan skett vid II. och V. militärbefälsstaberna. Om för dessa befattningar utvaldes personer med för ändamålet erforderliga kvalifikationer, syntes de åtminstone tills vidare, i den mån övriga göromål icke lade hinder i vägen därför, i förekommande fall kunna tagas i anspråk såsom bilförare.

För egen del ansluter jag mig till civilförvaltningens uppfattning och förordar sålunda, att för envar av ifrågavarande militärbefälsstaber inrättas en extra ordinarie vaktmästarbefattning i lönegrad MEo 5. Dessa befattningshavare böra alltså, såsom nu sker vid II. och V. militärbefälsstaberna, jämväl tagas

i anspråk såsom förare av militärbefälhavarens bil. I anslutning till det anförda räknar jag alltså för nästa budgetår med tillkomsten av 5 befattningar för vaktmästare i lönegrad MEO 5, av vilka 4 böra uppföras under I.—VI. militärbefälsstaberna och 1 under VII. militärbefälsstaberna.

Jag föreslår vidare, att under I.—VI. militärbefälsstaberna uppföres den för närvarande under Göta pansarlivgarde upptagna skogvaktaren av 2. klass i lönegrad MEO 8. Denne befattningshavare är nämligen avsedd för pansarskjutfältet å Utö, vilket förvaltas av IV. militärområdet och icke av regementet.

I skrivelse den 15 februari 1946 med tilläggsäskanden till medelsäskandena för budgetåret 1946/47 har chefen för armén efter samråd med arméns fortifikationsförvaltning, arméförvaltningen, försvarets sjukvårdsförvaltning och statens organisationsnämnd avgivit förslag till anställande av förrådspersonal och civil handräckningspersonal vid truppförband och försvarsområden samt arméförvaltningens och sjukvårdsförvaltningens centrala anstalter. Arméchefen har anført, att den omfattande materielanskaffning som ägt rum under de senare åren nödvändiggjort en betydande utökning av den fasta förrådspersonalen. Vid förslaget uppgörande hade eftersträfvats att i möjligaste mån överföra personal från sakanslag till avlöningsanslag.

Vad *försvarsområdena* beträffar innebär förslaget utökning av den i personalförteckningarna för innevarande budgetår upptagna ordinarie och extra ordinarie förrådspersonalen med 32 förrådsvaktmästare i Ca 7 (nu 59) och 276 förrådsmän i MEO 5 (nu 147) samt utbyte av en förrådsvaktmästare i MEO 7 mot en motsvarande ordinarie befattning. Av de föreslagna förrådsmännen motsvaras 76 av nu sakanslagsanställda vapenmekaniker och ackumulatorskötare. Av de för närvarande för försvarsområdena beräknade 130 civila handräckningsmännen skulle enligt förslaget 124 utgå och ersättas av de föreslagna förrådsmännen. Som skäl härför har anförts, att förrådspersonalen vid försvarsområde vid behov måste kunna användas även till visst yrkesarbete och att densamma med hänsyn till det relativt konstanta arbetsbehovet vid försvarsområdena borde erhålla en fastare anställningsform.

Arméchefen föreslår vidare i enlighet med förslag av fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen inrättande vid försvarsområdena av 30 befattningar för uppborrdsmän för fortifikatoriska anläggningar i lönegrad MEO 12. Befattningarna borde även kunna besättas med pensionerade underofficerare i löneklass UO 7.

De i det föregående angivna beräkningarna rörande behovet av förrådspersonal bygga på förutsättningen, att en ny grupp befattningshavare, benämnda förrådsredogörare, tillkommer för intendenturmaterieförråd. Arméförvaltningens intendenturavdelning, som framlagt förslag i ämnet, har anført, att med den förenkling som numera genomförts på området, materielvården vid flertalet förrådsorter, med undantag av orter, där försvarsområdets huvudförråd vore belägna, icke bleve av sådan omfattning att, såsom eljest förutsatts för större förrådsorter, stadigvarande placering å sådan ort av för intendenturtjänst avsedda förrådsmän erfordrades. Ett förbilligande av förrådstjänsten

beträffande intendenturmateriel skulle därför vinnas genom att endast vid större förrådsorter, belägna i närheten av platsen för huvudförrådet, samt vid mindre förrådsorter, materieltjänsten bedreves genom utsändande från huvudförrådet av förrådsmän och civil handräckning, medan för nämnda tjänst vid större förrådsorter, belägna på längre avstånd från huvudförrådet, tillsattes inom orten bosatta särskilda befattningshavare, förrådsredogörare, vilka skulle ansvara för vården och redovisningen av den inom förrådsorten upplagda intendenturmaterielen och utöva tillsyn över förrådsbyggnaderna. Dessa tjänster skulle vara bisyssletjänster och avlönas medelst arvode. Ersättning skulle utgå för telefon, såväl årliga abonnemangsavgifter som i förekommande fall kostnader för inledande av telefon, samt för resor i tjänsten. Med detta system skulle vissa besparingar vinnas genom minskning av antalet erforderliga förrådsmän och civila handräckningsmän samt förrådsvakter m. m. Chefen för armén har räknat med 51 dylika förrådsredogörare med arvoden å 1 000 kronor för år, ersättning för civil biträdes hjälp — 600 kronor per förrådsort — och förmåner i övrigt som intendenturavdelningen föreslagit. De besparingar som skulle vinnas genom en dylik omläggning av intendenturmaterielvården har arméchefen uppskattat till omkring 100 000 kronor för år.

Försvarets centrala organisationskommitté hade förklarat sig för närvarande sakna underlag för granskning av den för försvarsområdena sålunda föreslagna personaluppsättningen.

För *truppförbanden* har föreslagits en utökning av förrådspersonalen med 90 förrådsvaktmästare i Ca 7 (nu 159) och 353 förrådsmän i MEo 5 (nu 342). Vidare har räknats med behov av 899 civila handräckningsmän mot för innevarande budgetår 550, eller en ökning med 349.

Arméchefen har anfört, att förslaget i förevarande del uppgjorts i samråd med försvarets centrala organisationskommitté och med hänsyn tagen till resultatet av de organisationsundersökningar, som bedrivits vid I 15. Med den för I 15 föreslagna personaltilldelningen som grund hade förbanden erhållit ett i förhållande till uppbörd och förrådsgruppering avpassat antal förrådsvaktmästare, förrådsmän och civila handräckningsmän. Förslaget vore att anse som preliminärt och avsett att gälla tills erforderliga organisationsundersökningar ägt rum vid respektive förband. Förrådspersonalen vore i den omfattning, som angåves i statens organisationsnämnds slutrapport den 13 december 1945, avsedd att kompletteras med värnpliktig handräckningspersonal. Särskilda åtgärder komme att vidtagas för central utjämning av denna tillgång. Då antalet värnpliktiga i handräckningstjänst för framtiden icke med säkerhet komme att motsvara behovet (40—60 man per förband), borde anslagsposten för avlöning till civil handräckningspersonal beräknas med erforderlig reserv.

Vad slutligen de *centrala anstalterna* beträffar har arméchefen tillstyrkt förslag till personaluppsättning för dessa anstalter, som avgivits av arméförvaltningens tyg- och intendenturavdelningar samt sjukvårdsförvaltningen. Förslagen, som huvudsakligen omfatta personal, som nu avlönas från sakanslag, gå i korthet ut på att i vederbörliga personalförteckningar skulle uppföras,

för tygavdelningens anstalter nya befattningar för 32 förrådsvaktmästare i Ca 7 och 51 förrådsmän i MEO 5, för intendenturavdelningens anstalter 3 nya maskinistbefattningar i Ca 12 och sammanlagt 70 nya extra ordinarie befattningar i lönegraderna MEO 22—MEO 2 vid centralförråd och centralmagasin, omfattande förutom egentlig förrådspersonal även yrkes- och kontorspersonal, samt för sjukvårdsförvaltningens här ifrågavarande verksamhetsområde nya befattningar för 1 förrådsvaktmästare i Ca 7 och 2 förrådsmän i MEO 5 samt därutöver 1 skrivbiträde i MEO 2, varjämte sjukvårdsförvaltningen i detta sammanhang föreslagit utbyte av en förrådsunderofficer i UO 7 mot en motsvarande befattning i UO 8.

Försvarets centrala organisationskommitté har förklarat sig för närvarande sakna underlag för granskning av förevarande förslag till personaluppsättning för de centrala anstalterna.

Arméchefen har beträffande det sålunda framlagda förslaget till tilldelning av förrådspersonal för försvarsområden, truppförband och centrala anstalter anfört, att detsamma kunde i full utsträckning tillämpas först sedan inflyttning i planlagda fredsörråd ägt rum och truppförbanden rationaliserats. Den ytterligare personal, som vore erforderlig intill dess så skett, har arméchefen förutsett skola bekostas av avvecklingsanslag. Kostnaderna för de föreslagna personalökningarna ha beräknats till 4,6 miljoner kronor. Ett genomförande av förslagen skulle emellertid medföra en minskad belastning av vederbörliga sakanslag med tillhoppa 3 miljoner kronor, varför den reella kostnadsökningen skulle stanna vid 1,6 miljoner kronor.

För egen del får jag beträffande här förevarande spörsmål framhålla följande. Vid de beräkningar angående behovet av förrådspersonal, som ligga till grund för försvarsbeslutets stater för dylik personal, har givetvis hänsyn tagits till den materielökning som försvarsbeslutets genomförande medfört. Naturligt är emellertid också, att behovet vid dessa beräkningar endast kunde ungefärligen uppskattas med ledning av då föreliggande erfarenheter. Icke minst frågan om förrådslokalernas anordnande påverkar personalbehovet. Denna fråga har varit föremål för särskild utredning av en för ändamålet tillsatt förrådskommitté inom arméstaben. Resultatet av denna kommittés arbete, på vilket arméchefens personalberäkningar grunda sig, framlägges i annat sammanhang för den nu samlade riksdagen.

Det är först nu, när lokalfrågan kan överblickas och avgränsning ske av de blivande fredsuppgifterna på detta område från de arbetsuppgifter, vilka varit direkt betingade av beredskaps- och avvecklingsförhållandena, som i förevarande avseende säkrare hållpunkter föreligga för ett bedömande av det för fredstid föreliggande personalbehovet.

Arméchefens förslag till personaluppsättning för förrådstjänsten vid försvarsområden och truppförband innebär väsentliga utökningar i förhållande till den nu för fred avsedda personalen. Förslaget i vad avser de centrala anstalterna avser huvudsakligen, att nu sakanslagsavlönad personal överföres till att avlönas av avlöningsanslag. Dessa förslag böra ses mot bakgrunden

av den nyss antydda osäkerheten i försvarsbeslutets beräkningar men även — och närmast kommer detta till uttryck i beräkningen av civila handräckningsmän — av att, till följd av de ändrade bestämmelserna rörande uttagning av värnpliktiga i vapentjänst, den militära personal som står till förfogande för handräckningstjänst väsentligt minskat i antal. Det synes mig med hänsyn därtill ofrånkomligt att under arméns avlöningsanslag beräkna medel för en utökning av förrådspersonalen. Jag är dock icke beredd att helt tillstyrka arméchefens förslag i detta hänseende.

Vad *försvarsområdena* beträffar förefaller det mig som om personalbehovet vore alltför högt beräknat. Jag vill som exempel nämna, att i det förslag till organisation av den för Kiruna—Jokkmokks försvarsområde och arméns jägarskola gemensamma förvaltningstjänsten, som i fjol framlades av ordföranden i försvarets centrala organisationskommitté (jfr propositionen 1945: 170, s. 274), räknades med 2 förrådsvaktmästare och 6 förrådsmän, avsedda för tyg- och intendenturförråd. Arméchefen räknar i förevarande förslag med ett ytterligare behov av förrådspersonal för tyg-, intendentur- och sjukvårdsmateriel inom nämnda försvarsområde av 3 förrådsvaktmästare och — bortsett från 4, som skulle överföras från sakanslag — 13 förrådsmän samt med att därjämte de 5 civila handräckningsmän som nu tilldelats försvarsområdet skulle bibehållas. Jag har vidare svårt att föreställa mig, att för handhavande av sjukvårdsmateriel skall, såsom förutsatts, erfordras en förrådsvaktmästare vid ettvar av 20 försvarsområden, i vissa fall dessutom vid sidan av för samma förordstjänst avsedda förrådsmän. Det synes mig nödvändigt, att förordstjänsten vid försvarsområdesstaberna göres till förmål för särskild översyn. Jag har därför för avsikt att uppdraga åt statens organisationsnämnd att skyndsamt verkställa en dylik översyn. Innan resultatet därav föreligger, kan jag icke förorda några ändringar i antalet å personalförteckning nu för försvarsområdena uppförda förrådsvaktmästare och förrådsmän. Även det för försvarsområdena nu beräknade antalet civila handräckningsmän torde vid sådant förhållande tills vidare bära bibehållas. Jag räknar vidare med att de 76 befattningarna för vapenmekaniker och ackumulatorskötare fortfarande tills vidare skola bestridas av sakanslagsavlönad personal. Beträffande möjligheterna att efter hand överföra dylika avlöningskostnader till avlöningsanslag återkommer jag i det följande.

Arméchefen har föreslagit, att särskilda förrådsredogörare skulle anställas å vissa förrådsorter i stället för förrådsmän. Detta förslag synes medföra betydande besparingar. Jag vill därför förorda, att systemet tills vidare prövas i avvaktan å förenämnda översyn av förrådsverksamheten och att för nästa budgetår beräknas 51 arvoden till dylika förrådsredogörare. Arvodet anser jag i enlighet med ett från intendenturavdelningen framfört förslag bära fastställas till 660 kronor, inkluderande abonnemangavgift för telefon. Med hänsyn till anordningens provisoriska karaktär torde ifrågasatt engångsersättning för inledande av telefon icke bära ifrågakomma. För ersättningar åt civil personal för biträde åt förrådsredogöraren med förrådsvärden torde bära räknas med högst 600 kronor för varje ifrågakommande förrådsort. Resekostnads-

och traktamentsersättningar enligt sedvanliga grunder till förrädsredogörare torde böra bestridas av anslaget Armén: Reseersättningar m. m. I det föregående vid behandlingen av medelsbehovet för vissa andra arvoden och särskilda ersättningar har jag räknat med de förändringar i kostnadsberäkningarna, som föranledas av vad jag här föreslagit.

Övrig erforderlig personal vid försvarsområdena, utöver den som finnes upptagen å gällande personalförteckningar eller tilldelats områdena, torde tills vidare få anställas såsom extra. I anslutning till arméchefens beräkningar skulle här ifrågakomma 32 förrädsvaktmästare och $[276 - (124 + 76) =]$ 76 förrådsmän. I den mån den fortsatta prövningen av ärendet ger vid handen, att så lämpligen bör ske, lär det vara Kungl. Maj:t obetaget att för här ifrågavarande personal inrätta extra ordinarie befattningar. Såsom jag nyss anfört bör personalbehovet kunna begränsas. Jag beräknar i det följande under rubriken Viss extra personal m. m. 200 000 kronor för anställande tills vidare av extra förrädsvaktmästare och förrådsmän vid försvarsområdena.

Genom särskilda beslut, senast den 3 augusti 1945 med giltighet för budgetåret 1945/46, har Kungl. Maj:t medgivit anställande av högst 31 extra tjänstemän i lönegraden MEx 12 såsom uppbördsmän för fortifikatoriska anläggningar. Byggnads- och fortifikationsförvaltningsutredningen har föreslagit bibehållande av dylika uppbördsmän till ett antal av 30. Enligt utredningens mening borde såsom uppbördsmän helst komma i fråga pensionerade underofficerare, men utredningen har, i likhet med arméchefen i förevarande ärende, alternativt räknat med civil personal, extra ordinarie befattningshavare i lönegrad MEo 12. I avvaktan å prövningen av utredningens förslag anser jag, att extra anställningsform bör bibehållas för dessa tjänstemän. Jag räknar därför i det följande under rubriken Viss extra personal m. m. med 115 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Arméchefens förslag beträffande förrädspersonal vid *truppförbanden* har uppgjorts med resultatet av organisationsundersökningarna vid I 15 såsom beräkningsgrund. Antalet befattningar av olika kategorier har avpassats i förhållande till uppörd och förrädsredovisning. Förrädspersonalens storlek anser jag mig med hänsyn därtill i stort sett kunna godtaga. Då fördelningen på olika förband och på skilda personalkategorier bör slutligt bestämmas först efter genomförda organisationsundersökningar, kan jag emellertid icke nu tillstyrka inrättande av ordinarie befattningar för förrädsvaktmästare eller av extra ordinarie befattningar i den omfattning som förslaget innefattar. Tiden har icke medgivit, att arméchefens här förevarande förslag ännu underkastats remissbehandling i vanlig ordning. Så torde dock böra ske, innan ställning toges till frågan i vilken omfattning extra ordinarie beställningar böra inrättas redan från och med ingången av nästa budgetår. Endast i vad förslaget avser planenlig utökning av nu befintliga befattningar för förrådsmän i MEo 5 med 4 vid Svea trängkår, 2 vid Göta trängkår samt 4 vid vardera av Norrlands trängkår och Skånska trängkåren, samtliga avsedda för trängmobiliseringscentraler, samt med 1 vid signalregementets kompani i Boden, avsedd för fästningens signalmaterieför-

råd, kan jag redan nu tillstyrka detsamma. Förslag beträffande nämnda befattningar har försvarets civilförvaltning med tillstyrkande upptagit i sina medelsäskanden för nästa budgetår. I övrigt torde jag få först i samband med hemställan om fastställande av personalförteckning för extra ordinarie tjänstemän för armén för nästa budgetår avgiva förslag beträffande inrättande av nya extra ordinarie befattningar för förrådspersonal vid truppförbanden och fördelningen av dessa befattningar. Här beräknar jag därför endast medel för avlönande av dylik ytterligare personal och upptager därvid, med någon avrundning nedåt, ett belopp som svarar mot vad som enligt arméchefens beräkningar belöper på den föreslagna personalökningen, eller — inberäknat kostnaderna för den personal som jag föreslagit skulle redan nu beredas extra ordinarie anställning — 1 200 000 kronor.

Den av arméchefen föreslagna ökningen av antalet civila handräckningsmän vid truppförbanden med (899 — 550 =) 349 anser jag mig böra i princip godtaga. Till beräkningen av kostnaderna härför återkommer jag i det följande vid behandlingen av för avlönande av dylik personal avsett anslag.

Det här behandlade förslaget till anställande av förrådspersonal för försvarsområden och truppförband är avpassat efter normala fredsförhållanden. Såsom arméchefen framhållit torde det vara nödvändigt att övergångsvis, in till dess utflyttning i planlagda fredsförråd ägt rum och förbanden efter genomförda organisationsundersökningar rationaliserats, räkna med behov av ytterligare förrådspersonal. Arméchefen har tänkt sig, att kostnaderna för dylik personal skulle bestridas från avvecklingsanslag. Så bör även enligt min mening ske, såvitt merbehovet av personal föranledes av att indragning av fältförråd icke kunnat ske till följd av att förrådslokaler ej hunnit iordningställas. I den mån däremot ett förband nu kräver mera förrådspersonal än som beräknas bli fallet, sedan dess förrådsverksamhet rationaliserats, få de merkostnader som härröra därav anses vara betingade av förbandens nuvarande fredsorganisation. För bestridande av dylika merkostnader böra därför medel beräknas under anslag, avsedda för försvarets fredsmässiga verksamhet. Då jag förutsätter, att föreliggande behov av extra förrådspersonal kan komma att behöva tillgodoses genom anställande av civil handräckningspersonal, beräknar jag under förutberörda anslag till avlönande av dylik personal medel för ändamålet.

Vad slutligen beträffar de *centrala anstalterna* är jag icke beredd att nu taga ställning till förslaget i denna del. Förslaget omfattar, förutom förrådspersonal, jämväl yrkes- och kontorspersonal och innebär i vissa fall icke obetydliga löneförhöjningar ävensom att personal som nu är extraanställd skulle erhålla ordinarie anställning. Det synes mig nödvändigt, att detsamma ur skilda synpunkter belyses genom remissförfarande i vanlig ordning. Jag förutsätter därför, att här ifrågakvarande personal tills vidare fortfarande får avlönas från sakanslag. Emellertid finnas bland de föreslagna befattningarna sådana som lämpligen böra avlönas från avlöningsanslag i stället för sakanslag. Då det får anses angeläget, att dylik personal snarast möjligt inordnas under den strängare kontroll, som kan utövas beträffande personal, avlönad

från avlöningsanslag, vore det enligt min mening lämpligt, att ett dylikt överförande kunde ske även under löpande budgetår. I samma mån som avlöningsanslag därigenom merbelastas bör givetvis dispositionsrätten till vederbörligt sakanslag begränsas. Jag förutsätter därför att, därest riksdagen icke har något att däremot erinra, Kungl. Maj:t skall äga att, såvitt avser förrådspersonal vid försvarsområdena samt vid de under arméförvaltningen och sjukvårdsförvaltningen lydande centrala anstalterna ävensom den i arméchefens förslag upptagna yrkes- och kontorspersonalen vid dessa anstalter, för överförande av avlöningskostnader till arméns avlöningsanslag överskrida de under icke-ordinarieposten beräknade kostnaderna under förutsättning att dispositionsrätten till vederbörligt sakanslag begränsas med ett mot de överförda kostnaderna svarande belopp. På sakanslag av reservationsanslags natur härigenom uppkommande besparingar böra vid regleringsårets slut överföras till budgetutjämningsfonden.

Truppförbanden m. m.

Kavalleriets truppförband. Vid anmälan av propositionen 1945:170 (s. 271) uttalade min företrädare i ämbetet, att han förutsatte, att den minskning av stamhästantalet, som föreslogs i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 44), skulle föranleda en minskning i det av 1942 års underbefälsutredning beräknade totala antalet remontryttare (lönegrad MEo 6). Det borde ankomma på arméchefen att taga denna fråga under övervägande och framlägga förslag i ämnet i samband med medelsäskandena för budgetåret 1946/47.

Arméchefen, som i anledning av detta uttalande verkställt undersökning beträffande ifrågavarande spörsmål, har framhållit, att utbildningen av de under våren 1945 inköpta remonterna komme att påbörjas hösten 1946, sedan dessa under ett år varit uppställda vid remontdepåerna. Minskningen av stamhästantalet komme således icke att påverka antalet remonter som borde utbildas under budgetåret 1946/47. Först under det därpå följande budgetåret, då antalet remonter under utbildning komme att minska med 20, kunde en begränsning av antalet remontryttare ske i förhållande till underbefälsutredningens förslag.

Med hänsyn till vad arméchefen framhållit synes någon minskning av antalet remontryttare i förhållande till det av 1942 års underbefälsutredning beräknade antalet icke kunna genomföras redan från och med nästa budgetår. Jag räknar därför för detta budgetår med planenlig utökning av antalet remontryttare vid kavalleriet med 20 till 90.

Pansartruppförbanden. I det föregående har jag föreslagit, att den för Göta pansarlivgarde för närvarande uppförda befattningen för skogvaktare av 2. klass i lönegrad MEo 8 redovisas under I.—VI. militärbefälsstaberna.

Beträffande artilleriets truppförband får jag under hänvisning till vad jag i det föregående anfört i fråga om kavalleriets truppförband föreslå, att vid ettvarvt av Svea, Göta och Norrlands artilleriregementen antalet remontryttare planenligt utökas med 2 till 10.

Vissa utbildningsanstalter.

Jämlikt reglementet för försvarets läroverk (SFS 1944:497) förestås läroverkets internat av chefen för arméns underofficersskola. Civil personal för internatet, som icke skall tillsättas av Kungl. Maj:t eller skolöverstyrelsen, anställas av chefen för underofficersskolan. På grund av detta förhållande har jag vid anmälan av årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 160) förordat ett av civilförvaltningen framställt förslag att för närvarande under anslaget till Försvarets läroverk: Avlöningar beräknade medel för avlöning av 3 tillsynsmän i lönegrad Eo 6, 15 vaktmästare i lönegrad Eo 5 och 2 skrivbiträden i lönegrad Eo 2, vilka samtliga avsetts för internatet, skulle överföras till arméns avlöningsanslag. Den nuvarande rubriken Arméns underofficersskola bör i samband härmed ändras till Arméns underofficersskola jämte försvarets läroverks internat, under vilken rubrik böra uppföras motsvarande befattningar enligt löneplanen MEo.

I gällande personalförteckning finnas för krigsskolan upptagna 23 vaktmästare i lönegrad MEo 5. Genom särskilda beslut, senast den 22 juni 1945, har Kungl. Maj:t härjämte medgivit, att vid krigsskolan finge under ettvart av budgetåren 1943/46 finnas anställda extra vaktmästare under sammanlagt högst 528 tjänstgöringsmånader, eller sålunda 44 extra vaktmästare. Ifrågasvarande extra vaktmästare, vilka i huvudsak anställdes för att frigöra värnpliktig handräckningspersonal, ha tagits i anspråk icke blott för krigsskolans egen räkning utan även för den till skolan förlagda kadettskolan (tidigare benämnd officersaspirantskolan) ur infanteriet.

Chefen för armén har, under hänvisning till den bristande tillgången på värnpliktig handräckningspersonal, framhållit, att jämväl efter utflyttningen av infanteriets och kavalleriets kadettskola till Rådan, vilken beräknats kunna ske omkring den 1 oktober 1946, det vore nödvändigt att visst antal av ifrågasvarande extra vaktmästare kvarbleve i tjänstgöring vid krigsskolan. Nämnda antal beräknades av arméchefen till 17. Då här vore fråga om ett stadigvarande behov, föresloge arméchefen, att för ifrågasvarande vaktmästare inrättades extra ordinarie befattningar i lönegrad MEo 5.

Civilförvaltningen har i denna fråga anfört följande.

Den för krigsskolan upptagna extra ordinarie vaktmästarpersonalen är uppenbarligen icke tillfyllest för handhavande av de olika vid skolan förekommande arbetsuppgifterna. Detta torde jämväl komma att bliva fallet efter utflyttning av kadettskolan till Rådan. I vilken utsträckning ett permanent behov av ytterligare arbetskraft kan komma att göra sig gällande efter nämnda utflyttning synes dock vanskligt att bedöma. För att det skall bliva möjligt att bibehålla personalen i tjänst under längre tid och på detta sätt ernå erforderlig kontinuitet i arbetet, synes det emellertid nödvändigt att bereda åtminstone det antal, som redan nu med säkerhet kan beräknas bliva under alla förhållanden behövt, extra ordinarie anställning.

På grund av de särpräglade lokalförhållandena vid krigsskolan blir personalbehovet förhållandevis större än vid en modern anläggning av motsvarande omfattning. Chefen för krigsskolan har till civilförvaltningen inkommit med en tablå, utvisande det beräknade behovet av extra ordinarie personal för budgetåret 1946/47. Av nämnda tablå, vilken bilagts handlingarna i ärendet,

framgår, att antalet vaktmästare beräknats sålunda: 3 för slottstjänst, 4 för tygtjänst jämte sprängämnestjänst, 5 för motortjänst, 3 för huvudförrådet, 1 för proviantmagasinet, 7 för stalltjänst, 1 för sjukvårdstjänst, 9 för kasernvård jämte eldning, 1 för gymnastikhuset, 1 för badhuset, 2 för vakttjänst och 4 för logements- och förrådstjänst, tillhopa 41. Antalet för närvarande för hit hörande göromål ianspråktagna vaktmästare utgör $(23 + 44 =) 67$. Såsom redan uttalats finner civilförvaltningen för sin del befogat, att antalet extra ordinarie vaktmästare utökas. Därest en dylik utökning för närvarande begränsas till 12 synes något föregripande av resultatet av pågående utredningar icke vara att befara. Uppkommande personalbehov härutöver torde få tillgodoses genom anställande av extra tjänstemän.

För egen del kan jag icke med ledning av nu föreliggande utredning bilda mig en uppfattning om behovet av den föreslagna personalen. Av denna anledning har jag den 4 februari 1946 uppdragit åt statens organisationsnämnd att verkställa utredning i ämnet. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter utredningens slutförande meddela beslut i denna fråga, avseende jämväl de jämkningar i övrigt i krigsskolans icke-ordinarie personalorganisation, som kunna befinnas erforderliga.

Arméchefen har i enlighet med framställning av chefen för tygförvaltningsskolan föreslagit, att för skolan måtte uppföras tre befattningar för mästare i lönegrad MEo 14 och tre befattningar för arbetsförmän av 1. klass i lönegrad MEo 12, avsedda för lärare vid skolans undervisningsverkstäder. Härom har skolchefen anfört bland annat följande.

Vid tygförvaltningsskolans undervisningsverkstäder tjänstgjorde för närvarande sex förmän, anställda enligt kollektivavtal och avlönade dels av undervisningsanslaget, dels av verkstädernas omkostnadsmedel. Då det vore ett önskemål att denna personal, som tjänstgjorde såsom lärare i verkstadstjänst m. m. vid till tygförvaltningsskolan förlagda beställningsmannakurser, fastare knötes till skolan, varigenom bättre stadga och homogenitet i utbildningen vunnes, syntes denna personal böra beredas extra ordinarie anställning. Anställande av ifrågavarande lärare såsom extra ordinarie tjänstemän med avlöning från medel under avlöningsanslaget komme jämväl att medföra, att det nuvarande mindre tillfredsställande sättet för kostnadernas bestridande icke längre skulle behöva tillgripas. Föredragande departementschefen hade vid anmälan av propositionen 1944: 185 (s. 150) i anledning av ett tidigare förslag i ämnet uttalat, att frågan borde vila i avvaktan på ingenjörutredningens betänkande. Då nämnda betänkande nu föreläge, syntes hinder icke föreligga, att frågan upptoges till förnyad behandling.

Civilförvaltningen har framhållit det angelägna i att frågan om anställningsförhållandena för ifrågavarande lärarpersonal snarast erhöles sin lösning. Detta syntes ämbetsverket kunna ske utan att därigenom prövningen av ingenjörutredningens förslag behövde föregripas. Civilförvaltningen tillstyrkte därför, att de föreslagna extra ordinarie befattningarna inrättades.

Då de föreslagna lärarbefattningarna synas vara för framtiden behöfliga för verksamheten vid tygförvaltningsskolan, vill jag icke motsätta mig att befattningarna från och med nästa budgetår inrättas såsom extra ordinarie. Jag räknar därför med tillkomsten vid skolan av befattningar för 3 mästare i lönegrad MEo 14 och 3 arbetsförmän av 1. klass i lönegrad MEo 12.

Såsom jag i det föregående anfört bör den för infanteriets och kavalleriets kadettskola erforderliga personalen från och med budgetåret 1946/47 upptagas för sig under särskild rubrik och redovisas under samlingsrubriken Vissa utbildningsanstalter.

Beträffande behovet av extra ordinarie personal vid skolan har arméchefen framhållit, att behovet av dylik personal icke kunde med full säkerhet beräknas förrän erfarenhet på platsen vunnits. Viss personal kunde emellertid redan nu på grund av erfarenheter dels från nuvarande organisation och dels från andra skolor av liknande art förutses vara erforderlig. Följande personal ansågo sålunda arméchefen vara oundgängligen erforderlig för budgetåret 1946/47, nämligen 1 förste vaktmästare, 1 förrådsvaktmästare och 1 stallföreståndare i lönegrad MEo 7, 3 tillsynsmän, 1 garageförman, 1 eldare av 1. klass och 1 husmoder av 2. klass i lönegrad MEo 6, 1 eldare av 2. klass, 18 vaktmästare och 5 förrådsmän i lönegrad MEo 5, 1 biträdande husmoder och 1 kontorsbiträde i lönegrad MEo 4, 3 skrivbiträden och 1 telefonvakt av 2. klass i lönegrad MEo 2 samt 6 köks- och servisbiträden i lönegrad Mvd. Därutöver erforderlig personal syntes arméchefen kunna tills vidare anställas såsom extra tjänstemän.

Civilförvaltningen har framhållit, att stor försiktighet borde iakttagas, då det gällde att nu inrätta extra ordinarie befattningar vid kadettskolan. Innan erforderliga byggnader hunnit iordningställas och skolans verksamhet kunnat igångsättas på platsen, vore det nämligen svårt att erhålla en närmare uppfattning av personalbehovet. För att en tillfredsställande rekrytering skulle kunna uppnås, syntes det emellertid nödvändigt att vissa befattningar, som under alla förhållanden måste anses erforderliga, upptoges såsom extra ordinarie. Personalbehovet i övrigt syntes, såsom arméchefen förutsatt, få tillgodoses genom anställande av extra tjänstemän. Civilförvaltningen har från dessa utgångspunkter föreslagit en ej oväsentlig minskning av den personal, som arméchefen funnit erforderlig.

Jag finner det uppenbart, att extra ordinarie personal bör i viss utsträckning beräknas för ifrågavarande skola. Emellertid har jag, såsom redan anförts, funnit det erforderligt, att statens organisationsnämnd verkställer ytterligare utredning rörande detta spörsmål. Det har nämligen synts mig troligt, att åtskilliga av de arbetsuppgifter, för vilka beräknats särskild personal vid kadettskolan, borde kunna utföras av Svea livgardes personal. Det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att efter utredningens slutförande meddela bestämmelser rörande den extra ordinarie personal, som må finnas anställd vid skolan.

Sjukvårdsväsendet.

Chefen för armén har hemställt om inrättande av ytterligare två sjuksköterskebefattningar i lönegrad MEo 7, avsedda för arméns intendenturförråd i Stockholm och första intendenturkompaniet respektive infanteriets och kavalleriets kadettskola. Vidare har försvarets sjukvårdsförvaltning förklarat behov föreligga av ambuleraende sjuksköterskor vid Livgrenadjärregementet för tjänstgöring inom Linköpings garnison, vid Norra skånska infanterirege-

mentet för tjänstgöring vid sjukhusen i Kristianstad och Hässleholm, vid Gotlands infanteriregemente för tjänstgöring vid sjukhusen på Gotland, inberäknat det vid Gotlands kustartillerikår i Fårösund, samt vid Göta artilleriregemente för tjänstgöring vid sjukhusen inom Göteborgs garnison.

I enlighet med förslag av civilförvaltningen har jag ansett mig kunna tillstyrka inrättande av de av arméchefen begärda sjuksköterskebefattningarna ävensom de av sjukvårdsförvaltningen förordade sjuksköterskebefattningarna vid Livgrenadjärregementet och Göta artilleriregemente. Däremot har jag icke ansett mig kunna biträda sjukvårdsförvaltningens förslag i övrigt. Jag räknar således för budgetåret 1946/47 med tillkomsten av ytterligare 4 befattningar för sjuksköterskor i lönegrad MEO 7, varför det sammanlagda antalet sjuksköterskor skulle komma att uppgå till 97.

Sjukvårdsförvaltningen har även framlagt ett av civilförvaltningen tillstyrkt förslag om utökning av antalet sjukvårdsbiträden med 57 samt till stöd för förslaget anfört i huvudsak följande.

Vid arméns truppförbands sjukhus hade från och med budgetåret 1944/45 funnits anställda 115 sjukvårdsbiträden. Arméförvaltningens dåvarande sjukvårdsstyrelse hade beräknat behovet av sjukvårdsbiträden vida högre, men Kungl. Maj:t hade icke funnit anledning att föreslå mer än det angivna antalet innan närmare erfarenheter vunnits. Med utgångspunkt från numera vunnen erfarenhet funnes anledning att utöka denna kvinnliga personal, som enligt uppgift från olika håll i landet visat sig vara till synnerligen god nytta på sjukhusen. Efter en överarbetning av den av sjukvårdsförvaltningen i samråd med försvarets civilförvaltning gjorda fördelningsplanen över dessa sjukvårdsbiträden funne sjukvårdsförvaltningen sig böra förorda inrättandet av ytterligare 57 befattningar för sjukvårdsbiträden. Därvid förutsattes, att sjukvårdare och sjukvårdsunderbefäl tillhandahölles i samma utsträckning som hittills men att handräckningsmännen minskades till det minsta möjliga, d. v. s. 2 för huvudparten av sjukhusen samt 3 för sjukhusen vid de större infanteriregementena och trängkåren.

För egen del finner jag mig böra biträda sjukvårdsförvaltningens förevarande förslag. Då antalet sjukvårdsbiträden för innevarande budgetår utgör 116, skulle således det sammanlagda antalet sådana biträden komma att uppgå till 173.

Förrådscentralerna för läkemedel.

Under hänvisning till vad jag i det föregående anfört vid behandlingen av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, räknar jag här med tillkomsten av 7 befattningar för förrådsmän i lönegrad MEO 5, avsedda för de i propositionen nr 11 till innevarande års riksdag föreslagna förrådscentralerna för läkemedel i Linköping, Skövde, Sollefteå, Hässleholm, Boden, Visby och Örebro.

Viss ingenjörpersonal.

I den för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen finnas under denna rubrik upptagna tillhopa 68 befattningar för ingenjörer, därav 14 i lönegrad MEO 26, 25 i lönegrad MEO 24, 20 i lönegrad MEO 21 och 9 i lönegrad MEO 18.

I proposition 1946: 80 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna vissa av mig förordade grunder för arméns ingenjörorganisation, innebärande, bland annat, att vid armén skulle finnas inrättade sammanlagt 60 extra ordinarie ingenjörbefattningar, nämligen 6 i lönegrad MEo 28, 25 i lönegrad MEo 26, 18 i lönegrad MEo 24, 5 i lönegrad MEo 22 och 6 i lönegrad MEo 20.

De nya befattningarna ha upptagits i förslaget till personalförteckning.

Viss extra personal m. m.

Kostnaderna för avlönande av sådana extra tjänstemän, som anställas såsom vikarier för i personalförteckningen uppförda extra ordinarie befattningshavare ha för innevarande budgetår upptagits till förslagsvis 79 000 kronor, i vilket belopp kostnaderna för vikarier för den extra ordinarie sjukvårdspersonalen ingå med ett till 27 000 kronor beräknat belopp. Civilförvaltningen har anfört, att, oaktat inrättande av förenämnda båda extra ordinarie befattningar för ambulering sjuksköterskor vid Livgrenadjärregementet och Göta artilleriregemente i och för sig måhända borde föranleda minskning av sistnämnda belopp, ämbetsverket med hänsyn till bland annat en förutsedd höjning av dagarvodet till tillfälligt tjänstgörande sjuksköterskor ansåge sig böra räkna med oförändrat belopp. Civilförvaltningen har ej heller i övrigt ifrågasatt ändrad beräkning av medelsbehovet under ifrågavarande delpost.

För egen del räknar jag i likhet med civilförvaltningen för nästa budgetår med oförändrat medelsbehov eller 79 000 kronor.

För innevarande budgetår har för anställande såsom extra tjänstemän av telefonister vid vissa växelbordsanläggningar vid arméns truppförband, staber m. m. beräknats ett belopp av 20 000 kronor. I det föregående har jag föreslagit inrättande av ett antal befattningar för extra ordinarie telefonvakter i lönegrad MEo 4 och MEo 2. Vid bifall till detta förslag bortfaller beloppet å 20 000 kronor.

Den för innevarande budgetår med förslagsvis 46 000 kronor upptagna delposten betjäningsspersonal m. fl. må jämlikt föreskrift i Kungl. Maj:ts brev den 15 juni 1945 disponeras för bestridande av avlöningskostnaderna för betjäningsspersonal — kokerskor vid vissa truppförband och skolor, viss personal vid fortifikationsförvaltningen i Boden samt viss ekonomipersonal vid krigsskolan — till högst det antal, som angivas i för budgetåret 1941/42 gällande personalförteckning, till vilken personal må, där ej civilförvaltningen annat medgiver, utgå i nämnda förteckning upptagna kontanta arvoden. Därvid skall iakttagas, att nyanställning i kokerskebefattning icke må ske, utan skall vid avgång i sådan befattning dittills utgående arvode inbesparas. Vidare skall enligt föreskrift i samma brev så länge före den 1 juli 1936 anställd kokerska, avlönad efter lönegrad MEo 2, kvarstår i dessförinnan innehavd befattning såsom icke-ordinarie befattningshavare, avlöning till dylik befattningshavare utgå från berörda delpost.

För nästa budgetår räknar jag med oförändrat medelsbehov eller 46 000 kronor.

Då anledning icke yppats att räkna med ändrat medelsbehov för anställande av extra sjuksköterskor, upptager jag för nästa budgetår medelsbehovet för ändamålet till oförändrat högst 5 000 kronor.

Under denna rubrik upptager jag vidare de i det föregående vid behandlingen av medelsbehovet under rubriken »I personalförteckning redovisade extra ordinarie tjänstemän» av mig föreslagna beloppen 675 000 kronor, 200 000 kronor och 115 000 kronor för anställande av extra kontors- och skrivbiträden, förrådsvaktmästare och förrådsmän samt uppbörds- män för fortifikatoriska anläggningar.

För tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. är i gällande avlöningsstat uppförd en post å 1 250 000 kronor. Därav avses för tillfälligt anställande av vård- och ekonomipersonal 1 100 000 kronor. För detta ändamål beräknar jag oförändrat belopp. För anställande av annan tillfällig personal än i det föregående omnämnda har civilförvaltningen föreslagit, att 250 000 kronor skulle anvisas. Med tillstyrkande av detta förslag beräknar jag här ifrågavarande post till $(1\,100\,000 + 250\,000 =)$ 1 350 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för anställande av viss extra personal m. m. beräknar jag således till $(79\,000 + 46\,000 + 5\,000 + 675\,000 + 200\,000 + 115\,000 + 1\,350\,000 =)$ 2 470 000 kronor.

Fänrikar.

För avlöningar till fänrikar är för innevarande budgetår beräknat ett belopp av förslagsvis 1 280 000 kronor, varvid antalet fänrikar beräknats till omkring 410.

Chefen för armén har anmält, att nämnda antal för nästa budgetår beräknades nedgå till omkring 370. Civilförvaltningen har på grundval härav räknat med ett medelsbehov av 1 154 000 kronor för nästa budgetår.

Stipendier för underlättande av officersrekryteringen i Boden ha för innevarande budgetår upptagits med ett belopp av 16 000 kronor, beräknat efter 8 fänrikar. Enligt uppgift av chefen för armén har antalet nytillkommande fänrikar vid Bodenförbanden under nästa budgetår beräknats till 7. Civilförvaltningen har därför räknat med att för stipendier erfordras ett belopp av 14 000 kronor.

Med godtagande av dessa beräkningsgrunder räknar jag med ett medelsbehov för nästa budgetår för här ifrågavarande ändamål av förslagsvis $(1\,154\,000 + 14\,000 =)$ 1 168 000 kronor (nu 1 296 000 kronor).

Viss icke-ordinarie personal vid fältläkarkåren.

För innevarande budgetår har beräknats ett belopp av 120 000 kronor för arvoden m. m. till 39 bataljonsläkare vid fältläkarkåren. Tjänstgöringskyldigheten för dessa läkare är fastställd till 75 dagar per år. Arvoden till dem utgå med 2 400 kronor för år jämte två ålderstillägg å 300 kronor, det ena efter 3 års och det andra efter 6 års väl vitsordad tjänstgöring. Under tjänstgöring äga de därjämte uppbära dagarvode med 6 kronor vid tjänstgöring inom och 12 kronor vid tjänstgöring utom egen bostadsort.

1941 års försvarsutredning föreslog, att antalet bataljonsläkare vid fält-

läkarkåren skulle bestämmas till 35 mot förut 30. Gentemot detta förslag anförde 1942 års försvarsberedning, att denna ökning syntes beredningen vara alltför ringa, såvida man icke ville vidtaga avsevärd utökning av reservstaten för fältläkarkåren. Genom försvarsbeslutet fastställdes antalet bataljonsläkare vid kåren till 38, därvid hänsyn togs till ett beräknat behov av 7 extra tjänstgöringsmånader för bestridande av läkarvården vid Norrbottens regementes jägarbataljon i Kiruna, numera arméns jägarskola. Sedermera har genom beslut av 1944 års riksdag antalet bataljonsläkare vid kåren utökats med ytterligare en till 39.

I skrivelse den 27 oktober 1945 har chefen för armén — under erinran om förenämnda uttalande av försvarsberedningen — framhållit, att den av beredningen uttalade uppfattningen kraftigt bestyrkts, framför allt sedan den förstärkta försvarsberedskapen upphört. Bristen på läkare för arméns sjukvård hade därvid framträtt på ett högst allvarligt sätt och hotade att äventyra de medicinska åtgärder, som under de gångna beredskapsåren vidtagits för att skydda de värnpliktigas liv och hälsa. Arméchefen hänvisade vidare till en genom arméöverläkarens försorg upprättad promemoria i ämnet och hemställde, att behovet av extra läkarkrafter vid armén måtte tillgodoses enligt vissa i promemorian angivna riktlinjer.

I berörda promemoria har anförts i huvudsak följande.

Sedan den förstärkta försvarsberedskapen upphört den 1 juli 1945 hade frågan om behovet av extra läkare vid armésjukvården aktualiserats.

De gångna beredskapsåren hade kännetecknats av ett intensivt arbete på armésjukvårdens område, syftande till att höja denna till samma nivå som landets civila sjukvård. Den moderna medicinens utveckling hade nödvändiggjort ett intensifierande av undersökningsförfarandet i samband med de värnpliktigas inryckning till första tjänstgöring, i syfte att på ett rationellt sätt snabbt gallra ut alla som på grund av sjukdom vore olämpliga för militärtjänst. Hit hörde bland annat såväl den skärpta tuberkuloskampen vid truppförbanden med tuberkulinprovning och skärmbildsundersökning etc. som den psykologiska och psykiatriska provningen. Den sjunkande värnpliktskontingenten hade nödvändiggjort en synnerligen noggrann provning av värnpliktiga tillhörande besiktningsgrupp 3 och 4 för att infoga dessa i krigsorganisationen. Detta medförde ökat arbete för truppförbandsläkarna, såväl i fråga om undersökning som fortlöpande hälsokontroll och sjukvård.

Jämväl övrigt sjukvårdsarbete vid truppförbanden hade undergått en intensifiering. Den allmänna höjningen av sjukvårdens och sjukhusens standard i riket medförde, att den värnpliktige ställde krav på att bliva noggrant undersökt med utnyttjande av alla de resurser, som den medicinska vetenskapen ställt till läkarnas förfogande.

Alla dessa förhållanden innebure givetvis en högst avsevärd ökning av truppförbandsläkarnas arbetsbörda.

Sedan armén under beredskapsåren tillförts en modern och synnerligen dyrbar sjukvårdsmaterielutrustning, hade ett betydande arbete pålagts truppförbandens läkare såsom ansvariga för denna materiels vård och redovisning. Denna arbetsuppgift, som tidigare varit relativt obetydlig, toge numera icke ringa tid i anspråk.

Utbildningen av sjukvårdsmanskap och sjukvårdsunderbefäl hade numera i större utsträckning centraliserats till trängen. Ehuru väl vissa läkare vid övriga förband därigenom beretts en avlastning, hade givetvis arbetsbördan

för trängens läkare ökat i avsevärd grad. Visserligen stode på varje trängkår två instruktionsskoterskor till förfogande för ifrågavarande undervisning. Denna måste dock ledas av läkare. Detta arbete, som måste utföras vid sidan av allt övrigt sjukvårdsarbete, materielltjänst etc., vore av avsevärd storleksordning, vilket framginge av det förhållandet, att antalet utbildningsenheter om plutons storlek per trängkår under vissa utbildningsperioder visat sig uppgå ända till 17. Räknade man med att varje enhet leddes av läkare 2 timmar i veckan, måste var och en av trängkårens båda läkare sätta till 17 timmar per vecka enbart för undervisning, vilket med 5 dagars undervisningsvecka utgjorde mer än 3 timmar per läkare och dag.

Den fältmässiga prägeln, som mer och mer kommit att känneteckna förbandens verksamhet, hade medfört, att ett stort antal förband tidvis förlade skjutningar eller tillämpningsövningar till övningsfält och liknande, belägna långt från förläggningssorten. Så vore förhållandet vid de flesta artilleriförbanden och luftvärnsförbanden. Även vid infanteriet funnes en tendens i samma riktning. Vid dylik förläggning fordrade förbandscheferna att läkare skulle medfölja.

Dessa förhållanden, vilka vid tidpunkten för försvarsutredningens arbete knappast låtit sig överblickas, hade i grund ändrat de förutsättningar efter vilka behovet av extra läkare inom armésjukvården beräknats. Det vore sålunda icke möjligt, med hänsyn till arbetsbördan, att vid förfall för den ene läkaren på grund av semester, sjukdom eller dylikt, låta den andre läkaren vid ett tväläkarregemente sköta två tjänster. Därest denne skulle kunna finna någon tid på dagen över för privatpraktik — vilket vore nödvändigt, ej blott för att säkerställa en god rekrytering av militärläkarna utan även för att upprätthålla deras yrkesskicklighet — måste ersättare på den vakanta befattningen kommenderas. Ej heller vore det möjligt att under inskrivningarna, då förbandets ene läkare vore bortkommenderad, låta den återstående bestrida två tjänster.

Vid tre förband förefunnes för närvarande vakanser i militärläkarbeställningar på grund av sjukdom. Vid två av dessa hade vakans funnits sedan 1 respektive 2 år. De sjuka läkarna hade ingivit framställning om avsked med sjukpension, men statskontoret hade icke ansett dem otjänstbara och avstyrkt framställningarna. Enligt intyg från psykiatrisk expertis vore emellertid vederbörande icke användbara i militär sjukvård. Det vore givetvis orimligt, om respektive förbands återstående läkare skulle under så lång tid — vilken för övrigt icke för närvarande kunde överblickas — bestrida två tjänster. Dylika förhållanden kunde givetvis uppstå även i framtiden. Behovet av ersättare i dylika fall hade icke beräknats av försvarsutredningen.

Med utgångspunkt från att det i staten för fältläkarkåren upptagna antalet läkare på truppförbanden vore att betrakta som ett minimiantal och att de krav, som numera ställdes på arméns sjukvård, icke möjliggjorde för en truppförbandsläkare att bestrida två militärläkartjänster utan att sjukvårdens kvalitet äventyrades, kunde det årliga behovet av extra tjänstgöringsdagar för läkare uppskattas till sammanlagt 17 412 dagar, därav 2 016 dagar vid ordinarie läkares tjänstgöring i inskrivningsnämnder, 3 880 dagar vid semesterledighet, 1 000 dagar vid sjukledighet, 2 910 dagar vid kommenderingar av ordinarie läkare till tjänstgöring utom förläggningssorten, 450 dagar vid vissa skolor, såsom artilleri- och infanteriskjutskolorna, vilka vore sammandragna viss tid av året och saknade egna läkare, 1 080 dagar vid Göta trängkårs kompani i Nora, arméns intendenturförråd i Stockholm jämte Första intendenturkompaniet samt arméns jägarskola, vilka förband och anstalter likaledes saknade egna läkare, 2 500 dagar för bestridande av vakanser å ordinarie militärläkartjänster, 966 dagar för förstärkning av den ordi-

narie läkarpersonalen vid epidemier eller ökad sjuklighet överhuvud, 720 dagar för förstärkning av läkarpersonalen vid trängen under de tider på året utbildningsarbetet därstädes vore mest intensifierat samt 1 890 dagar för förstärkning av läkarpersonalen vid infanteri- och pansarregementena under tid de ordinarie läkarna vid dessa förband jämväl vore sysselsatta med krigsplanläggning av försvarsområdenas sjukvård samt handläggning av inskrivningsärenden.

Till förfogande för att täcka det förevarande behovet av extra läkarpersonal stode följande personalkategorier, nämligen läkare på reservstat, läkare i fältläkarkårens reserv, bataljonsläkare vid fältläkarkåren och värnpliktiga, icke fast anställda läkare med facktjänstgöringsskyldighet. Genom utnyttjande av de tre första personalkategorierna erhöles 4 033 tjänstgöringsdagar. Den facktjänstgöringsskyldighet, 30 dagar per år, som ålåg värnpliktiga läkare å vilka 1941 års värnpliktslag icke vore tillämplig, vore numera i de flesta fall fullgjord. Med beaktande av att den motsvarande tjänstgöringsskyldighet, 180 dagar per år, som ålåg värnpliktiga läkare å vilka nämnda lag vore tillämplig, kunde i omgångar fördelas på hela värnplikts-tiden från och med sjunde värnpliktsåret, beräknades antalet genom facktjänstgöring disponibla tjänstgöringsdagar till omkring 840 under år 1947 för att först år 1970 uppgå till ett beräknat maximiantal av omkring 15 340. Härvid förutsattes emellertid att huvuddelen av de värnpliktiga läkarna komme att under 30 dagar av facktjänstgöringstiden beordras till särskild kurs för utbildning till militärläkare med kaptens tjänsteställning.

Det anförda gäve vid handen, att ett avsevärt underskott på tjänstgöringsskyldiga läkare för närvarande föreläge. Intill dess detta underskott kunde täckas genom de värnpliktiga läkarnas facktjänstgöring stode annan möjlighet att tillgodose behovet av läkarförstärkning icke till arméöverläkarens förfogande än att söka träffa avtal om tjänstgöring med civila, icke tjänstgöringsskyldiga läkare enligt av Kungl. Maj:t alltsedan år 1919 för ett budgetår i sänder meddelade bestämmelser. Det vore uppenbart, att när det gällde att täcka behovet av extra läkare avtal med civila läkare icke vore tillfredsställande. Dessa läkare kunde i regel icke påräknas för annat arbete än ren sjukvård. Truppförbandsläkarens övriga omfattande arbetsuppgifter såsom expeditionellt och hygieniskt arbete, undervisning m. m. finge, som erfarenheten visat, helt fullgöras av förbandets ordinarie läkare eller ligga nere när sådan läkare icke tjänstgjorde vid förbandet. Därjämte vore det i regel så, att det endast i vissa orter med relativt god läkartillgång vore möjligt att finna civila läkare, som vore villiga att åtaga sig sjukvård vid förbanden. Vid fältmässiga förläggningar utom hemorten, skjutfält etc. samt under fälttjänstövningar kunde behovet av extra läkarkrafter endast undantagsvis täckas genom avtal med civil läkare.

Berörda förhållanden vore av den art, att de allvarligt äventyrade de åtgärder till förbättrad sjukvård, vilka karakteriserat de senare årens arbete inom armésjukvården. För att erforderlig tillgång på läkare vid truppförbanden skulle kunna tillgodoses, vilket icke kunde göras beroende av hurvida civila läkare befunnos villiga att under viss tid åtaga sig sjukvårdsuppgifter vid armén eller av den på grund av många faktorer oberäknliga tillgången på facktjänstgöringsskyldiga värnpliktiga läkare, måste den till arméöverläkarens förfogande stående läkarpersonalen med årlig tjänstgöringsskyldighet ökas. Flera skäl talade nämligen för att antalet truppförbandsläkare i stort sett icke borde utökas utöver nu gällande stater. Såsom av det föregående framginge vore behovet av läkarförstärkning vid ett och samma förband icke konstant året runt utan berodde i hög grad på tillfälliga vakanser, bortkommenderingar av ordinarie läkarpersonal, ökad sjuklighet m. m. Därtill komme, att det med

all sannolikhet syntes bliva förenat med stora svårigheter att rekrytera ett ökat antal truppförbandsläkartjänster. Erfarenheten visade, att truppförbandsläkartjänster i orter med riklig tillgång på läkare — där sålunda möjligheterna till privatpraktik bedömdes dåliga — vanligen icke förmådde locka mer än enstaka sökande, i vissa fall inga alls. I många garnisonsorter funnes redan nu ett i förhållande till ortens storlek stort antal militärläkare. En ytterligare utökning skulle troligen medföra att många tjänster finge stå obesatta av brist på sökande.

För tillgodoseende av behovet av extra läkarkrafter kunde man antingen tänka sig en utökning av redan förefintliga personalkategorier med begränsad årlig tjänstgöringsskyldighet eller tillkomsten av en ny liknande personalkategori. En granskning av de kostnader per tjänstgöringsdag, som de olika militärläkarkategorierna åsamkade statsverket, gäve vid handen att de ordinarie truppförbandsläkarna vore de minst kostnadskrävande. Närmast efter dessa komme i detta hänseende bataljonsläkare vid fältläkarkåren under det att bataljonsläkarna i reserven och i ännu högre grad reservstatspersonalen ställde sig betydligt dyrare. Med hänsyn härtill skulle en utökning av antalet bataljonsläkare vid fältläkarkåren närmast kunna ifrågasättas. Då det syntes erforderligt att inomot hälften, eller omkring 6 000, av det behöfliga antalet extra tjänstgöringsdagar täcktes genom arvodesanställd personal skulle härför krävas minst 75 bataljonsläkare vid kåren. Läget inom civilsjukvården karakteriserades emellertid för närvarande av en påtaglig brist på läkare i just de åldersklasser och i det utbildningsstadium, som erfarenhetsmässigt i stor utsträckning rekryterade nämnda bataljonsläkartjänster. Tendenser i riktning mot en ökad avgång samt minskat antal sökande till dylika tjänster hade därjämte visat sig under sista året. Även om dessa förhållanden måhända vore av tillfällig art och förorsakade av ökat personalbehov inom civilsjukvården på grund av beredskapsförhållanden, flyktingvård etc., vore det dock troligt att det skulle möta stora svårigheter att rekrytera ett så stort antal nya tjänster med lämplig personal.

Vid provandet av olika möjligheter att lösa armésjukvårdens behov av extra läkare stannade man inför ett återupplivande i moderniserad form av den genom 1925 års riksdagsbeslut avvecklade fältläkarstipendiatinstitutionen. Enligt en uppfattning, som syntes vara tämligen enhälligt såväl bland de militärläkare, som ägde erfarenhet av nämnda institution, som bland militära chefer, hade fältläkarstipendiaterna varit synnerligen användbara vid förfall för ordinarie truppförbandsläkare. De hade tillfört armésjukvården ungdomligt intresse och från de akademiska studierna nyförvärvade medicinska impulser och bildat en synnerligen lämplig rekryteringskälla för bataljonsläkartjänsterna vid truppförbanden. Då de icke erhållit fasta civila tjänster, hade de i regel med mycket kort tidsfrist kunnat ställa sig till förfogande för tjänstgöring vid hastigt uppkomna vakanser etc. Under studietiden hade det ofta visat sig förmanligt för stipendiaterna att under några månaders tid åtaga sig militärtjänstgöring, utöver ordinarie tjänstgöringsskyldighet, exempelvis vid sommarföreläggningar, skjutskolor eller dylikt. Samtidigt med den militära tjänsten hade då ofta tentamensläsning kunnat äga rum. För fältläkarstipendiaterna på stat, vilka med liknande anställningsformer som bataljonsläkare vid fältläkarkåren erhållit ett årsarvode av 1 410 kronor, hade denna fasta inkomst spelat en stor roll och möjliggjort för många att under de sista studieåren undgå nämnvärd skuldsättning.

Fältläkarstipendiaterna hade i regel hunnit förvärva god rutin i truppförbandsläkartjänst. Under det att den nyutnämnde bataljonsläkaren vid ett truppförband ofta inträdde i sin tjänst med bristfällig kunskap om de krav, denna ställde på honom, hade de många fältläkarstipendiaterna, som sedermera

blivit militärläkare på stat, genom tidigare tjänstgöring vid förband i regel varit väl förberedda för sin uppgift. Genom årligt deltagande i fälttjänstövningar hade stipendiaterna också erhållit en god träning för krigsbefattning såsom bataljonsläkare vid fältförband.

Då det gällde att tillgodose behovet av extra läkare vid armén, syntes alltså en anordning liknande den tidigare fältläkarstipendiatinstitutionen vara den ändamålsenligaste. Såsom kompetensfordran för de ifrågavarande befattningshavarna, som borde benämnas extra bataljonsläkare vid fältläkarkåren, föresloges genomgången fackutbildningskurs och kirurgitjänstgöring samt fullgod fältduglighet. Årsarvodet borde bestämmas till 1 800 kronor samt tjänstgöringsskyldigheten, liksom för bataljonsläkare vid fältläkarkåren, till 75 dagar per år. Dagtraktamente syntes böra utgå med 12 kronor per tjänstgöringsdag, oavsett om tjänstgöringen fullgjordes i eller utom hemorten. Vidare borde, under förutsättning att vederbörande förbunde sig att kvarstå i befattningen tre år, utgå ekiperingsbidrag med 500 kronor vid första anställning. Liksom bataljonsläkare vid fältläkarkåren och extra bataljonsläkare vid garnisonssjukhus syntes befattningshavaren vid avgång från tjänsten på ansökan böra medgivnas inträde i fältläkarkårens reserv, dock tidigast efter att ha innehått sin befattning i tre år.

För att emellertid bereda de extra bataljonsläkarna möjlighet att efter avlagd medicine licentiatexamen erhålla anställning såsom bataljonsläkare vid fältläkarkåren och sålunda tillgodose ett naturligt behov av befordringsmöjligheter, borde emellertid inrättas allenast 50 extra bataljonsläkarbefattningar, under det att härutöver erforderligt antal läkarbefattningar syntes böra täckas genom inrättande av 25 nya befattningar för bataljonsläkare vid fältläkarkåren.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har uttalat, att ämbetsverket beträffande sättet för tillgodoseende av arméns behov av extra läkare ansåge att ett återupplivande av stipendiatinstitutionen skulle innebära en lämplig lösning såväl ur kostnadssynpunkt som med hänsyn till rekryteringen av de ordinarie förbandsläkartjänsterna, därvid ämbetsverket emellertid förutsatte, att det föreslagna utökade antalet arvodesanställda läkare minskades allteftersom tillgången på värnpliktiga läkare med facktjänstgöringsskyldighet ökade.

1944 års militärsjukvårdskommitté har i infortrat utlåtande anfört i huvudsak följande.

Kommittén hade i samband med utarbetandet av de principiella riktlinjer för den militära sjukvårdens framtida organisation, vilka sedermera framlagts i kommitténs redan avgivna betänkande del I, uppmärksammat det extraordinära behov av läkarkrafter, som kunde förutses för de närmaste åren. Under kommitténs fortsatta arbete hade denna fråga varit föremål för ytterligare överväganden. Vid den granskning kommittén underkastat det i förenämnda promemoria angivna behovet av extra tjänstgöringsdagar för läkare hade befunnits, att dessa på flertalet punkter syntes vara för högt beräknade. Kommittén beräknade för sin del behovet av extra tjänstgöringsdagar till sammanlagt 9 720. Härvid hade kommittén icke medräknat något behov av extra tjänstgöringsdagar på grund av förfall för läkare, vilka trots styrkt oförmåga att uppehålla militärläkarbefattning likväl av formella skäl icke kunnat beredas avsked med pension. Därutinnan hade det nämligen syntts kommittén oegentligt att räkna med något särskilt behov av tjänstgöringsdagar. Kommittén förutsatte i stället att statsmakternas uppmärksamhet riktades på nödvändigheten av att kunna utan onödig omgång från militärläkarbefattning skilja på grund av fysisk eller psykisk sjukdom icke tjänstdugliga personer. Beträffande an-

talet till förfogande stående tjänstgöringsdagar för mötande av det föreliggande behovet av extra tjänstgöringsdagar beräknade kommittén, i likhet med arméöverläkaren, det tillgängliga antalet tjänstgöringsdagar för reserv- och reservstatsanställda läkare samt bataljonsläkare vid fältläkarkåren till 4 055. Antalet till förfogande stående tjänstgöringsdagar för värnpliktiga läkare beräknade kommittén för budgetåren 1946/49 till respektive 840, 973 och 2 499, eller i medeltal för de tre budgetåren 1 437. Det behov, som det sålunda gällde att täcka, skulle enligt de anförda beräkningarna uppgå till 4 228 tjänstgöringsdagar. Därest för täckande av detta behov skulle anlitas läkare med en partiell tjänstgöringsskyldighet av 75 dagar om året skulle antalet erforderliga läkare uppgå till 56. Emellertid vore att märka, att detta antal kunde minskas i relativt betydande omfattning, om hänsyn toges till vissa behov av läkare, vilka borde tillgodoses i annan ordning. Kommittén åsyftade härvid behovet av läkare vid arméns jägarskola i Kiruna, Göta trängkårs kompani i Nora och Första intendenturkompaniet, vilka förband saknade egna läkare. För tillgodoseende av detta behov syntes i första hand böra övervägas att anlita civila läkare inom respektive förbands förläggningssorter. Kommittén ansåge sig böra räkna med, att en sådan anordning efterhand skulle kunna vidtagas, medförande att i en framtid behov av tre helårstjänstgörande läkare eller 15 läkare med 75 dagars årlig tjänstgöringsskyldighet bortföle. Detta skulle medföra, att behovet av extra läkare bleve 41. Då emellertid den nyss antydda ordningen för tillgodoseende av läkarbehovet vid berörda förband måhända icke omedelbart kunde tillämpas, syntes försiktigheten bjuda att räkna med någon reserv. För detta ändamål och för att möta andra behov, som kunde uppkomma, exempelvis i de tidigare berörda fall, där vederbörande läkare trots sjukdom icke kunnat beredas avsked, syntes 9 arvodesanställda läkare böra beräknas. I enlighet härmed skulle i nuvarande läge — intill dess efter budgetåret 1948/49 erforderligt antal facktjänstgöringsmånader av värnpliktiga läkare komme att stå till förfogande — erfordras 50 läkartjänster med en årlig tjänstgöringsskyldighet av 75 dagar. Kommittén hade intet att erinra mot att åtgärder vidtoges för anställande av sistnämnda antal läkare vid armén. Dessa befattningar syntes samtliga böra inrättas såsom extra bataljonsläkare enligt riktlinjerna i den remitterade promemorian. För att undvika förväxling med de nu befintliga befattningarna för extra bataljonsläkare vid garnisonssjukhusen — vilkas arbetsförhållanden och löneställning reglerats efter helt andra normer — och för att vinna anknytning till såväl den tidigare fältläkarstipendiatinstitutionen vid armén som marinläkarstipendiaterna vid marinläkarkåren syntes dock de nu föreslagna extra bataljonsläkarna vid fältläkaråren böra benämnas fältläkarstipendiater.

Försvarets civilförvaltning har framhållit angelägenheten av att provisoriska åtgärder vidtoges för tillgodoseende av det extra läkarbehovet vid armén. Förslaget om inrättande av befattningar för fältläkarstipendiater syntes härvidlag utgöra en godtagbar lösning av frågan. Civilförvaltningen ansåge sig svårigen kunna göra något uttalande om i vilken omfattning läkarkrafterna vid armén borde förstärkas men ville dock understryka det angelägna i att åtgärder vidtoges för att möjliggöra pensionering i de av 1944 års militär-sjukvårdskommitté angivna fallen. Då frågan om försvarets framtida organisation för närvarande vore under omprövning, ville det emellertid förefalla som om skäl talade för att föreliggande förslag med hänsyn till sin omfattning borde komma under bedömande i nämnda sammanhang. I avbidan härpå syntes det oundgängliga behovet av ytterligare läkarkrafter böra tillgodoses

genom anlitande av civila läkare eller icke tjänstgöringskyldiga läkare i reserven och på reservstat samt bataljonsläkare vid fältläkarkåren, en anordning som tillämpats alltsedan år 1919. Skulle denna utväg prövas icke vara framkomlig, syntes i förhandenvarande läge vid avvägningen av antalet befattningar för fältläkarstipendiater såsom utgångspunkt böra tagas det av militär-sjukvårdskommittén beräknade erforderliga antalet tjänstgöringsdagar för extra läkare.

Beträffande tjänstgöringskyldighet och ekonomiska förmåner för de föreslagna fältläkarstipendiaterna har civilförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Jämlikt reglementet för marinen vore marinläkarstipendiat skyldig tjänstgöra i medeltal minst 90 dagar för år. Tjänstgöringskyldighet av samma omfattning hade jämväl ålegat de tidigare fältläkarstipendiaterna vid armén. Civilförvaltningen ville därför ifrågasätta, huruvida icke även av förevarande beställningshavare borde utkrävas tjänstgöringskyldighet i sist angiven utsträckning. Härigenom skulle med utgångspunkt från militärsjukvårdskommitténs beräkningar antalet fältläkarstipendiater kunna begränsas till 42.

Marinläkarstipendiat åtnjöte ett årligt arvode av 1 410 kronor jämte dagarvode med 12 kronor under tjänstgöring i land och sjöstillägg med 17 kronor 50 öre under tjänstgöring till sjöss. Å årsarvodet utginge dyrtidstillägg med för närvarande 26 %. Då det syntes kunna befaras att rekryteringen av läkare till marinen skulle komma att ogynnsamt påverkas, därest årsarvodet till fältläkar- respektive marinläkarstipendiat skulle komma att utgå efter olika grunder, syntes det vara erforderligt att årsarvodena bestämdes till ensartade belopp. Civilförvaltningen ville ifrågasätta, om icke årsarvodet till fältläkarstipendiat borde kunna fastställas till det för marinläkarstipendiat nu bestämda beloppet 1 410 kronor. Härvid förutsattes att å arvodet finge utgå dyrtidstillägg.

Med utgångspunkt härifrån syntes anledning knappast föreligga att gradera dagarvodelt på sätt som gällde för bataljonsläkare vid fältläkarkåren utan borde dylikt arvode få utgå såsom föreslagits, eller med 12 kronor vare sig tjänstgöringen fullgjordes inom eller utom bostadsorten.

Gentemot förslaget om ekiperingshjälp och möjlighet för personalen att vinna inträde i reserven syntes i och för sig intet vara att erinra. Då emellertid — till undvikande av att den föreslagna organisationen i avbidan på resultatet av pågående utredning om försvarets framtida gestaltning fastlåstes — personalen syntes böra tills vidare anställas medelst kontrakt med förslagsvis 6 månaders ömsesidig uppsägningstid, ville det förefalla ämbetsverket tveksamt, huruvida ekiperingshjälp borde utgå. Civilförvaltningen ifrågasatte, huruvida icke lämpligen under tjänstgöring erforderlig beklädnad i stället kunde såsom lån tillhandahållas av kronan.

För egen del anser jag det oundvikligt, att åtgärder redan nu vidtagas för att i möjligaste mån avhjälpa den föreliggande bristen på läkare inom armén. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen kommer denna brist allteftersom facktjänstgöringskyldiga läkare kunna ställas till förfogande att nedgå för att slutligen helt täckas. Under sådana förhållanden synas de åtgärder, som nu böra vidtagas för avhjälpan av läkarbristen, böra erhålla provisorisk karaktär. Att, såsom föreslagits, för ändamålet återuppliva fältläkarstipendiatinstitutionen har därvid synt mig vara en framkomlig och ändamålsenlig utväg.

Däremot är jag icke för närvarande beredd förorda inrättande av ytterligare befattningar för bataljonsläkare vid fältläkarkåren, särskilt som sådana befattningar för närvarande i viss utsträckning äro vakanta. Av fältläkarstipendiat synes böra fordras en tjänstgöringsskyldighet av 75 dagar per år. Årsarvode synes i enlighet med arméöverläkarens förslag böra utgå med 1 800 kronor för år, därvid jag förutsätter, att dyrtidstillägg icke skall utgå. Vidare synes i enlighet med förslaget till fältläkarstipendiat böra utgå traktamente med 12 kronor per tjänstgöringsdag, oavsett om vederbörande tjänstgör inom eller utom egen bostadsort. Såsom civilförvaltningen föreslagit bör vederbörande anställas medelst kontrakt med 6 månaders ömsesidig uppsägningstid. Ekiperingshjälp torde icke böra utgå, då jag förutsätter, att erforderlig beklädnad såsom lån kostnadsfritt tillhandahålles av kronan. Jag har icke funnit anledning till erinran mot att fältläkarstipendiat, efter att ha innehaft sin befattning minst 3 år, erhåller möjlighet till inträde i fältläkarkårens reserv.

Det erforderliga antalet fältläkarstipendiaters uppskattar jag för nästa budgetår till 60. Kostnaderna för arvoden m. m. till stipendiaterna beräknar jag till omkring 160 000 kronor. Jag förutsätter, att detta belopp för de efterföljande budgetåren minskas i samma mån som antalet genom värnpliktiga läkares facktjänstgöring disponibla dagar ökas.

Då jag icke ifrågasatt någon ändring beträffande antalet bataljonsläkare vid fältläkarkåren, skulle det sammanlagda medelsbehovet för arvoden m. m. till dylika läkare samt fältläkarstipendiaters för nästa budgetår uppgå till (120 000 + 160 000 =) 280 000 kronor.

Bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren.

För innevarande budgetår ha under särskild delpost beräknats medel för arvoden m. m. till 10 bataljonsveterinärer vid fältveterinärkåren. För nästa budgetår förutsattes ingen ändring i antalet dylika beställningar. Jag räknar därför för ändamålet med oförändrat belopp, 25 000 kronor.

Musikelever.

För innevarande budgetår har under särskild delpost beräknats medel för kontant ersättning till 157 musikelever med 360 kronor för år och elev. Någon höjning härutinnan förutsattes icke, varför jag för budgetåret 1946/47 upp-tager oförändrat belopp, 57 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal för nästa budgetår skulle sålunda utgöra (9 500 000 + 2 470 000 + 1 168 000 + 280 000 + 25 000 + 57 000 =) 13 500 000 kronor.

5. Rörligt tillägg.

Med tillämpning av sedvanliga beräkningsgrunder erfordras för rörligt tillägg för budgetåret 1946/47 ett belopp av i runt tal 9 950 000 kronor (nu 9 425 000 kronor).

Det sålunda beräknade medelsbehovet under arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1946/47 uppgår således till 74 200 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 3 500 000 kronor.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för budgetåret 1946/47 fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattning vid armén, vilka komma att till riksdagen i särskild ordning överlämnas;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å de av riksdagen fastställda personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1942, den 30 juni 1943, den 2 juni 1944 och den 15 juni 1945 fastställts att lända till efterrättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar budgetåren 1942/43—1945/46, samt de särskilda föreskrifter, som kunna visa sig erforderliga i samband med genomförandet av den av 1942 års riksdag godkända planen för fortsatt utbyggnad och organisation av landets försvarskrafter under budgetåren 1942/47, ävensom bestämmelser om fortsatt giltighet av den för budgetåret 1945/46 fastställda personalförteckningen för ordinarie tjänstemän, såvitt avser manskapsbeställningarna;

dels godkänna följande avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. att tillämpas under budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 48 000 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	» 5 900 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 1 250 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 13 500 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 9 950 000
	<hr/>
	Summa kronor 78 600 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 4 400 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 74 200 000

dels ock till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 74 200 000 kronor.

[20.] Armén: Avlöningar till civil handräckningspersonal, förslagsanslag.

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor 2 590 000
vid genomförd organisation	» 2 650 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen)	» 3 550 000

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 070 000 kronor och har beräknats efter ett antal av 790 handräckningsmän. I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 28) har Kungl. Maj:tt föreslagit riksdagen att, i avbidan å särskild proposition i ämnet, för nästa budgetår för ändamålet beräkna ett anslag av 3 070 000 kronor. Beträffande beräkningsgrunden hänvisas till vad i det föregående anförts vid anmälan av anslaget till försvarets civilförvaltnings avlöningar.

Nämnda 790 handräckningsmän ha fördelats med 550 på truppförbanden och 130 på försvarsområdena, 60 ha tilldelats vissa skolor och anstalter och 50 avses såsom remontskötare. De handräckningsmän som tjänstgöra å truppförband och försvarsområden äro avsedda för förrådsarbete. Såsom framgår av vad jag anført vid behandlingen under anslaget till Armén: Avlöningar i det föregående av frågan om förrådspersonal vid armén har arméchefen föreslagit en utökning för truppförbanden av antalet handräckningsmän med 349 till 899. För försvarsområdena innebär förslaget om anställande av förrådspersonal, att kategorien civila handräckningsmän så gott som helt ersättes av förrådsmän, varigenom antalet handräckningsmän vid försvarsområdena ansetts kunna minskas med 124 till 6. Försvarets civilförvaltning har i sina medelsäskanden för nästa budgetår räknat med en planenlig utökning av antalet remontskötare till 57. Antalet civila handräckningsmän för nästa budgetår skulle härigenom uppgå till $(60 + 899 + 6 + 57 =) 1\ 022$.

Genom beslut den 25 augusti 1944 uppdrogs åt statens organisationsnämnd att i samråd med armé-, marin- och flygförvaltningarna samt arméns fortifikationsförvaltning verkställa utredning angående eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid försvarsväsendets ång- och värmecentraler.

I skrivelse den 1 februari 1946 har *statens organisationsnämnd* framlagt resultatet av den verkställda utredningen, såvitt avser behovet av viss personal för eldningstjänst vid försvaret. Beträffande de synpunkter, som varit vägledande för organisationsnämnden vid beräkningen av behovet av civil eldarpersonal, har nämnden anført i huvudsak följande.

Brist på värnpliktig handräckningspersonal vore att förutse under närmaste decennium. Redan innevarande eldningssäsong, då endast omkring 20 % av det maximala eldarbehovet skulle tillgodoses med värnpliktig handräckningspersonal, hade det vid flertalet förband stött på stora svårigheter att avse värnpliktiga för ändamålet i fråga. Därtill komme att eldningsarbetet enligt vad erfarenheten visade bleve mera ekonomiskt, när för ändamålet kunde avses ständigt tilldelad personal. Med anledning därav förutsattes, att hela eldarbehovet skulle täckas med civil personal.

Det egentliga eldningsarbetets kvantitet vore beroende av årstid och väderlek. Verkställda organisationsundersökningar av eldnings- och reparations-

arbetet visade emellertid, att huvuddelen av eldarpersonalen kunde erhålla full sysselsättning året runt dels med eldningsarbete, dels med den grundliga rengöring och översyn av värmeanläggning med tillhörande ledningar, som alltid erfordrades efter avslutad eldningssäsong, dels slutligen med de mer eller mindre omfattande reparationer, som bleve en följd av denna översyn. Därtill komme, att maskinist- och eldarpersonalens semester i regel infölle under sommaren. Lämpliga ersättare för den lediga personalen måste därför finnas vid förbandet. Den del av den civila eldarpersonalen, som sommartid kunde frigöras från värmeanläggningarna, komme i enstaka fall att uppgå till högst 2—3 man. Någon svårighet att sysselsätta dessa med nyttigt arbete vid truppförbanden syntes icke föreligga, då antalet handräckningsvärnpliktiga vid de enskilda förbanden av allt att döma komme att bliva knappt tillmätt. Möjligheten att årsanställa huvuddelen av eldarpersonalen borde också inverka fördelaktigt på denna personals rekrytering. Detta i sin tur kunde medföra, att personalens yrkesskicklighet, lokalkännedom m. m. stegrades, vilket allt komme eldnings- och reparationsarbetets kvalitet tillgodo.

Bränsleläget under de senaste åren hade nödvändiggjort, att ersättningsbränslen i stor utsträckning måst tillgripas. Enär dessas bränslevärde per volymenhet vore lägre än motsvarande värde för fossila bränslen, hade behovet av eldarpersonal under nämnda tid varit större än vid normalt bränsleläge. Mycket tydde på att ersättningsbränslen i stor utsträckning måste användas även under de närmaste åren, framför allt under nästkommande eldningsår. Med anledning därav hade beräkningen av eldarbehovet utförts så, att den utvisade dels behovet av arbetskraft vid normalt bränsleläge, dels det behov därutöver som erfordrades, då ersättningsbränslen måste användas. Endast det antal eldare borde givetvis årsanställas, som erfordrades vid normalt bränsleläge. Den arbetskraft, som användningen av ersättningsbränsle därutöver krävde, borde endast säsonganställas under den egentliga eldningsperioden. Sistnämnda synpunkt gjorde sig särskilt gällande vid beräkning av behov av eldarpersonal under budgetåret 1946/47. I det förslag, som här framlades, vore därför antalet eldare uppdelat i årsanställda och säsonganställda dylika.

Därest oljeeldning helt eller delvis kunde införas vid vissa av försvarsväsendets värmeanläggningar, komme detta givetvis att i någon mån inverka på behovet av eldare. Med hänsyn till att övergång till oljeeldning kunde väntas komma att ske endast vid vissa, för ändamålet välbelägna eller särskilt lämpade anläggningar, syntes antalet oljeeldade anläggningar bliva mycket begränsat. Någon svårighet att anpassa antalet erforderliga eldare efter det sålunda minskade behovet syntes därför icke uppstå, därest central myndighet bemyndigades att efter samråd med försvarets centrala organisationskommitté göra de jämkningar i eldarbehovet, som införandet av oljeeldning vid vissa anläggningar kunde medföra. Under avvaktan på avsedd centralisering av försvarets fortifikations- och byggnadsförvaltning borde bemyndigandet att reglera eldarbehovet lämpligen givas försvarets civilförvaltning. Samråd beträffande här avsedda ändringar i eldarbehovet borde äga rum med berörda förvaltningsmyndigheter vid försvarsgrenarna.

Försvarets utbyggande under innevarande femårsperiod hade ännu icke helt genomförts, varför vissa förband och anstalter stode inför omorganisation eller komme att erhålla nya kasernetablissemang. På grund därav kunde eldarbehovet icke exakt beräknas. En reserv måste därför allt fortfarande medräknas i fråga om detta behov. Hittills hade denna reserv varit uppdelad på de tre försvarsgrenarna. På grund av erfarenheterna från innevarande eldningsår syntes denna reserv hädanefter böra vara gemensam för hela försvarsväsendet. Den kunde därigenom göras mindre. Denna centrala reserv borde

på tidigare angivet skäl lämpligen ställas till försvarets civilförvaltnings förfogande att användas efter samråd med berörda förvaltningsmyndigheter vid försvarsgrenarna samt med försvarets centrala organisationskommitté.

På grundval av särskilda undersökningar och under hänsynstagande till nu angivna synpunkter har organisationsnämnden beräknat behovet av eldarpersonal vid de tre försvarsgrenarna under budgetåret 1946/47 enligt följande.

	Armén	Marinen	Flygvapnet
Helårsanställd personal	376	71	107
Säsonganställd »	72	17	51
	<u>Summa 448</u>	<u>88</u>	<u>158</u>
Sammanlagt		694	
Reserv		26	
		<u>Summa summarum 720</u>	

Nämnden har anfört, att i gällande personalförteckningar upptagna eldare av 1. och 2. klass icke inräknats i det angivna behovet. Personal för skötsel av eldningen vid kustartilleriförsvarens ytterförläggningar vore i regel icke heller medräknad i behovssiffrorna. Enligt undersökningarna på de olika platserna, vilka skett i samråd med berörda lokalmyndigheter, hade det nämligen visat sig, att här avsett eldningsarbete vore av mycket ringa omfattning i jämförelse med övriga förekommande arbetsuppgifter. Eldningstjänsten vore därför endast en bisyssla för här avsedd personal, som huvudsakligen sysselsattes med ren förrådstjänst. Organisationsnämnden vore därför av den åsikten, att personalen i fråga i avvaktan på resultatet av de vid kustartilleriet pågående organisationsundersökningarna borde anställas såsom förrådsarbetare, men med erforderliga kunskaper i eldningstjänst. Marinförvaltningen hade vid samråd i ärendet förklarat, att den för närvarande icke kunde överblicka effekten av här föreslagen omgruppering av personalen vid kustartilleriförsvarens ytterförläggningar.

Organisationsnämnden har även avgivit förslag till personalens fördelning på olika förband inom de tre försvarsgrenarna. Denna fördelning, som på grund av oförutsedda omständigheter kunde behöva göras till föremål för mindre jämkningar, borde verkställas av försvarets civilförvaltning på förslag av försvarets centrala organisationskommitté efter samråd med berörda centrala förvaltningsmyndigheter. Organisationsnämnden har förutsatt, att den säsonganställda personalen anställdes tidigast från och med 15 oktober 1946 högst intill 1 maj 1947. Vidare har nämnden framhållit, att för eldarpersonalen gällde ett specialavtal, avpassat efter de särskilda förhållanden, som vore förenade med eldningstjänsten.

Organisationsnämnden har erinrat, att jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1945 angående anställande av extra eldarpersonal vid försvaret under eldningsåret 1945/46 för nämnda tidsperiod medgivits anställning av högst följande antal extra eldare, nämligen vid armén 375, vid marinen 105 och för flygvapnet 160 eller sammanlagt 640 man. Därutöver hade sammanlagt 26

eldare funnits anställda med avlöning enligt löneplan MEx. Summa under året anställda civila eldare uppginge sålunda till 666 man. Lades därtill det eldarbehov, som beräknats för de under budgetåret 1946/47 nytillkommande förbanden K 2, S 1 K och F 18, infanteriets och kavalleriets kadettskola samt marinens underofficersskola, Berga, eller sammanlagt 19 man, ökades nämnda eldarantal till 685 man. Då organisationsnämnden föreslagit, att sammanlagt 720 civila eldare — reserven inräknad — skulle få anställas under budgetåret 1946/47, innebure detta sålunda en ökning med 35 man. Därvid borde emellertid hänsyn tagas till att det för innevarande eldningsår medgivna antalet eldare endast vore avsett att täcka omkring 80 % av det maximala behovet, att återstoden av detta behov skulle täckas med värnpliktig arbetskraft samt att i verkligheten ett hundratal värnpliktiga hittills använts för eldningsändamål. Samtliga dessa värnpliktiga kunde frigöras för andra arbetsuppgifter. En reell ökning på omkring 35 civila eldare uppvägdes sålunda av en minskning med omkring 100 värnpliktiga.

Departementss-
chefen.

Arméchefens förslag beträffande förrådspersonal vid armén innebär, att antalet handräkningsmän ökas från 790 till 1 015. Med planelig utökning av antalet remontskötare skulle antalet uppgå till 1 022. Med hänsyn till vad jag föreslagit beträffande förrådspersonal vid försvarsområdena räknar jag här med bibehållande av 124 handräkningsmän för dessa områden. Antalet skulle härigenom uppgå till 1 146. Jag förutsätter, att det skall vara möjligt att efter ytterligare prövning av behovet begränsa det sålunda beräknade antalet handräkningsmän. Vid behandlingen av frågan om behovet av förrådspersonal har jag förordat, att det ytterligare behov av dylik personal, som övergångsvis föreläge av den anledningen att truppförbanden icke komme att vara rationaliserade under nästa budgetår, skall tillgodoses genom anställande av civila handräkningsmän. Jag utgår från att det oundgängligen erforderliga behovet av handräkningsmän för här avsedda arbetsuppgifter, inberäknat förenämnda övergångsvis föreliggande behov, skall kunna tillgodoses inom ramen för ett belopp, som jag, beräknat efter nu gällande avtal, upptager till 5 000 000 kronor. Det bör framhållas, att jämlikt nytt specialavtal, som slutits under år 1945, numera utgå högre löneförmåner till den civila handräkningspersonalen än som förutsattes vid kostnadsberäkningarna för innevarande budgetår samt att nu gällande avtal uppsagts med krav på ytterligare höjda löneförmåner. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser till reglering av kostnaderna för här avsedd personal.

Såsom av redogörelsen framgår har Kungl. Maj:t tidigare medgivit anställande av extra civila eldare vid försvarets värmeanläggningar. Då dessa åtgärder under beredskapstiden närmast varit föranledda av önskemålet att icke hålla värnpliktiga inkallade i tjänst i större utsträckning än som varit strängt nödvändig, har det syntts riktigast, att kostnaderna för denna civila extra personal bestritts från förskottsanslag. För innevarande budgetår utgå motsvarande kostnader från avvecklingsanslag.

Minskningen av antalet värnpliktiga, som avdelas till handräckningstjänst, har emellertid beräknats komma att även efter återgång till fredsförhållanden nödvändiggöra anlåtande av civil personal i större omfattning för skötseln av försvarets värmeanläggningar. Det organisationsnämnden meddelade utredningsuppdraget har haft till syfte, bland annat, att klarlägga i vad mån så skulle bli nödvändigt.

Organisationsnämnden har förutsatt, att värnpliktiga icke alls skulle tagas i anspråk för här ifrågavarande arbetsuppgifter. Detta står även i överensstämmelse med den disposition av tillgänglig handräckningspersonal, som nämnden avsett för infanteriregemente i sin försöksorganisation vid Älvsborgs regemente. Med hänsyn därtill och då, såsom nämnden framhållit, det ur ekonomisk synpunkt är fördelaktigt, att för eldningsarbetet avses ständigt tilldelad personal, har jag ansett mig böra godtaga denna förutsättning för nämndens beräkningar av personalbehovet. I likhet med nämnden anser jag också, att här ifrågavarande personal bör vara kollektivavtalsanställd. Kostnaderna för avlönande av den civila eldarpersonalen böra beräknas under här förevarande anslag.

Nämndens beräkningar av personalbehovet ha grundats på verkställda undersökningar och framlagts i samråd med berörda centrala förvaltningsmyndigheter. Efter återgång till normalt bränsleläge skulle enligt dessa beräkningar erfordras, för armén 376, för marinen 71 och för flygvapnet 107 eldare samt grov- och diversearbetare. Vid behandlingen i årets statsverksproposition av arméns bränsleanslag har jag anfört som min åsikt, att uppvärmningskostnaderna skulle kunna högst avsevärt nedbringas genom modernisering av vissa äldre värmeanläggningar. Organisationsnämnden har framhållit, att personalbegränsningar kunna göras genom övergång till oljeeldning. Enligt vad som framkommit vid undersökningar, som sedermera verkstälts på området, skulle installation av oljeeldning i anläggningar, som därför lämpa sig, medföra så stora besparingar att kostnaderna för anskaffning av erforderlig utrustning för oljeeldning skulle inbesparas på kortare tid än ett halvt år. De kostnadsbegränsningar som sålunda stå att vinna på detta område böra enligt min mening snarast tillvaratagas. Engångskostnader för anskaffning av utrustningen samt för arbeten som kunna ifrågakomma, dock ej byggnadsarbeten, böra kunna bestridas från de anslag, å vilka besparingar uppkomma genom de bränslebesparande åtgärderna. Jag har för avsikt att framdeles förelägga Kungl. Maj:t förslag i ämnet.

Tills vidare anser jag mig böra godtaga nämndens beräkningar av personalbehovet vid normalt bränsleläge. Jag räknar därför med att nyss angivna antal civila eldare m. m. vid de olika försvarsgrenarna skola finnas anställda under nästa budgetår. I olika sammanhang i det föregående har jag, liksom organisationsnämnden i detta ärende, räknat med att vedeldning måste äga rum även under nästa budgetår. Den ytterligare personal, grov- och diversearbetare, som på grund härav erfordras under nämnda budgetår och som ansetts böra anställas endast för eldningssäsongen har av nämnden beräknats till 72, 17 och 51 för respektive armén, marinen och flygvapnet. Härutöver har nämnden

räknat med ytterligare en reserv av 26 man gemensam för hela försvaret och föranledd av att alla på grund av försvarsbeslutet tillkommande anläggningar ännu icke färdigställts. Även dessa beräkningar finner jag mig kunna godtaga.

För marinen och flygvapnet upptager jag erforderliga medel för anställande av ifrågavarande personal under motsvarande anslag för nämnda försvarsgrenar. I detta sammanhang beräknar jag medel för armén. Här bör också lämpligen tagas i beräkning den för försvaret gemensamma reserven av 26 man. I den mån denna reservpersonal tages i anspråk för de övriga försvarsgrenarna böra kostnaderna belasta dessa försvarsgrenars anslag. Vad nämnden anfört rörande formerna för ställande av denna reserv till förfogande liksom sättet för fördelningen av övrig personal på skilda förband har icke givit mig anledning till erinran.

Årskostnaderna för den för armén beräknade civila eldarpersonalen kunna uppskattas till 1 950 000 kronor på grundval av gällande avtal. De övergångsvis för nästa budgetår erforderliga medlen för reservpersonal beräknar jag till 125 000 kronor.

Med hänsyn till vad sålunda anförts skulle medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår uppgå till (5 000 000 + 1 950 000 + 125 000 =) i runt tal 7 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 3 930 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till civil handräckningspersonal* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 7 000 000 kronor.

{21.] **Armén: Familjebidrag, förslagsanslag.** I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkterna 30, 82 och 118) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 beräkna följande förslagsanslag, nämligen till *Armén: Familjebidrag* 690 000 kronor, till *Marinen: Familjebidrag* 155 000 kronor och till *Flygvapnet: Familjebidrag* 57 000 kronor. De beräknade anslagen ha enligt vedertagna grunder uppförts med samma belopp som för innevarande budgetår, varför det sammanlagda medelsbehovet för familjebidrag för detta budgetår uppskattats till 902 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i proposition den 15 februari 1946, nr 73, föreslagit riksdagen att godkänna förslag till ny familjebidragsförordning, avsedd att ersätta de nu gällande krigs- och fredsfamiljebidragsförordningarna. I anslutning till propositionen ha berörts vissa av statens arbetsmarknadskommission i skrivelse den 18 januari 1946 framlagda kostnadsberäkningar, slutande på en kostnad för budgetåret 1946/47 av i runt tal 7 700 000 kronor för samtliga försvarsgrenar.

Vid anmälan av nyssnämnda proposition anförde jag, bland annat, att familjebidragskostnaderna, såsom av arbetsmarknadskommissionens kostnadsberäkningar framginge, komme att högst avsevärt överstiga vad man tidigare räknat med. Att kostnadsberäkningarna tidigare varit så otillförlitliga sammanhänge, såsom arbetsmarknadskommissionen framhållit, med att samtliga familjebidrag under beredskapstiden redovisats gemensamt. Man hade således

icke ur anslagsredovisningarna kunnat särskilt utläsa kostnaderna för de värnpliktiga, som fullgjort normal fredstjänstgöring. Självfallet vore även de beräkningar, som nu framlagts, tämligen osäkra, då de i huvudsak grundats på förhållanden vid ett enda förband, Södermanlands pansarregemente, och detta, såsom kommissionen framhållit, icke kunde betraktas såsom representativt för förhållandena vid övriga delar av krigsmakten. Vad särskilt anginge giftermålsfrekvensen bland de värnpliktiga hade kommissionen ansett en kraftig reduktion av det procenttal, som framkommit vid Södermanlands pansarregemente, motiverad. Till komplettering av den av kommissionen verkställda utredningen hade jag låtit infordra uppgifter från ett antal förband i olika delar av landet rörande giftermålsfrekvensen bland de värnpliktiga, som för närvarande fullgjorde sin första tjänstgöring. Utredningen i ärendet vore emellertid ännu icke slutförd. Det av arbetsmarknadskommissionen tillämpade procenttalet beträffande giftermålsfrekvensen bland dessa yngre värnpliktiga syntes därför i brist på säkrare utgångspunkter få tills vidare godtagas.

Emellertid hade, enligt vad jag vidare anförde, arbetsmarknadskommissionen grundat sina beräkningar på det antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, som tidigare angivits av de militära myndigheterna och legat till grund för anslagsberäkningarna i årets statsverksproposition. Då ett stort antal värnpliktiga, som enligt dessa beräkningar skulle fullgöra repetitions- eller efterutbildningsövning under nästa budgetår, med hänsyn till fullgjord beredskapstjänstgöring syntes komma att befrias från sådana övningar, hade jag låtit verkställa en förnyad kostnadsberäkning, i vilken detta förhållande beaktats. Enligt denna beräkning, vilken då icke helt slutförts, uppskattades statens kostnader för familjebidragen under nästa budgetår till omkring 5 200 000 kronor.

Sedan nyssberörda undersökning rörande giftermålsfrekvensen bland de värnpliktiga vid vissa förband numera slutförts, upptager jag till behandling frågan om anvisande av medel för bestridande av familjebidragskostnaderna under nästa budgetår.

Innan jag närmare ingår på anslagsberäkningarna, torde emellertid böra upptagas till behandling ett av arbetsmarknadskommissionen framlagt förslag om anvisande av ett för försvarsgrenarna gemensamt anslag till familjebidrag.

I sin förenämnda skrivelse den 18 januari 1946 har *statens arbetsmarknads-kommission* till stöd för förslaget framhållit, att det skulle vålla familjebidragsnämnderna en betydligt ökad arbetsbörda, därest de skulle nödgas redovisa utgivna familjebidrag med hänsyn till vid vilken försvarsgren de värnpliktiga fullgjorde sin tjänstgöring.

Riksräkenskapsverket har i avgivet utlåtande anført, att mot kommissionens förslag talade önskvärdheten av att de tre försvarsgrenarnas kostnader kunde särskiljas. Riksräkenskapsverket ville emellertid särskilt framhålla, att svårigheterna att åstadkomma en sådan uppdelning av kostnaderna vore uppenbara. Utöver den arbetsbörda, som för möjliggörande av en sådan uppdelning skulle komma att åvila familjebidragsnämnderna, uppkomme andra svårigheter vid kostnadernas redovisning hos länsstyrelserna. Särskilt med hän-

syn till att familjebidragsnämnderna för finansiering av familjebidragen erhöle förskott från länsstyrelserna, vilka förskott i budgetredovisningen påfördes anslagen, samt att den slutliga avräkningen skedde först i efterhand, syntes möjligheterna att uppdelade dessa kostnader på anslag för de tre försvarsgrenarna vara mycket små, i varje fall så länge redovisningen av anslagen omhänderhades av länsstyrelserna. Hur familjebidragen fördelades å värnpliktiga vid olika försvarsgrenar kunde inte i förväg beräknas, enär fördelningen vore i huvudsak beroende av sociala och icke av militära förhållandena. Därtill komme, att även andra anslag avseende löneförmåner — dyrtidstillägg, barnstillägg, kristillägg och provisoriskt lönetillägg — vore upplagda såsom för försvarsgrenarna gemensamma anslag, trots att för dessa anslags uppdelning på försvarsgrenar kunde återopas betydligt starkare skäl. Med hänsyn till vad nu sagts ansåge sig riksräkenskapsverket böra förorda, att familjebidragen redovisades å fjärde huvudtiteln under ett för försvarsgrenarna gemensamt anslag.

Vidkommande beräkningarna rörande medelsbehovet för familjebidrag för nästa budgetår framgår av det föregående, att *arbetsmarknadskommissionen* grundat sina beräkningar på en undersökning rörande familjebidragskostnaderna vid Södermanlands pansarregemente. Undersökningen har avsett kostnaderna för familjebidrag för de värnpliktiga, som för närvarande fullgöra första tjänstgöring vid regementet. Beträffande undersökningens detaljer torde få hänvisas till förenämnda proposition samt handlingarna i ärendet. Här må blott erinras om följande.

Enligt undersökningen vid Södermanlands pansarregemente äro icke mindre än 8 % av ifrågavarande värnpliktiga gifta, medan enligt befolkningsstatistiken antalet gifta i åldern 20—21 år vid utgången av år 1942 motsvarade 1,3 %. Med beaktande av vissa i kommissionens skrivelse närmare angivna omständigheter har kommissionen emellertid funnit befogat att räkna med att 2,2 % av de värnpliktiga äro gifta under första tjänstgöring och under första repetitionsövning.

På grundval av dessa beräkningar har kommissionen kommit till det resultatet, att familjebidragskostnaden per tjänstgöringsdag för värnpliktiga i allmänhet bör beräknas efter ett belopp av 24,5 öre, varav 22,44 öre beräknats falla å staten och återstoden 2,06 öre, å kommunerna.

För officersaspiranter (motsvarande) och värnpliktiga, som uttagits till fortsatt tjänstgöring, har kommissionen räknat med en dagskostnad av 10 öre.

Vad slutligen angår kostnaderna för familjebidrag till äldre värnpliktiga har kommissionen ansett sig kunna räkna med en dagskostnad av 2 kronor, varav 1 krona 83,2 öre beräknats falla å staten och återstoden, 16,8 öre, å kommunerna.

Sedan den på min anmodan verkställda undersökningen rörande giftermålsfrekvensen bland värnpliktiga vid ett flertal andra förband än Södermanlands pansarregemete (samtliga infanteriregementen, två artilleriregementen, en örlogsstation, ett kustartilleriregemente och fyra flygflottiljer) visat, att de värnpliktiga äro gifta i avsevärt större omfattning än arbetsmarknadskommissionen haft anledning räkna med, ha inom kommissionen verkställts förnyade kostnadsberäkningar. Därvid ha jämväl beaktats de minskningar i tidigare beräknat antal tjänstgöringsdagar, som med hänsyn till vad under punkt 3 i det föregående anförts beräknas uppstå på den grund, att värnplik-

tiga, som fullgjort viss tids beredskapstjänstgöring, avses skola bliva befriade från fullgörande av repetitions- eller efterutbildningsövning. Hänsyn har även tagits till vissa andra jämkningar i tidigare angivet antal tjänstgöringsdagar.

Med dessa utgångspunkter ha de å staten belöpande familjebidragskostnaderna för nästa budgetår för de olika försvarsgrenarna beräknats på följande sätt.

	Giftermåls- frekvens bland yngre värnpliktiga %	Dagskostnad för yngre värnpliktiga öre	Totalkostnad för samtliga värnpliktiga kronor
Armén	6,5	42,94	6 056 000
Marinen	4,0	30,40	952 000
Flygvapnet	3,2	26,30	890 000
Summa	—	—	7 898 000

I det i propositionen nr 73 framlagda förslaget till ny familjebidragsförordning förutsattes, att familjebidragen till de värnpliktigas familjer skola utbetalas av kommunala familjebidragsnämnder. Såsom arbetsmarknadskommissionen och riksräkenskapsverket framhållit skulle det utan tvivel vara förenat med svårigheter för dessa nämnder att redovisa utgivna familjebidrag på sådant sätt, att av redovisningen framgår, vilken försvarsgrens anslag respektive familjebidrag böra belasta. Detta förhållande talar uppenbarligen för den av myndigheterna förordade anordningen med ett för försvarsgrenarna gemensamt anslag till familjebidrag. Emellertid synes det mig vara i hög grad önskvärdt, att respektive försvarsgrenars kostnader i görligaste mån redovisas var för sig. Jämförelser mellan kostnaderna för de olika försvarsgrenarna försvåras nämligen i den mån med försvarsgrenarnas verksamhet omedelbart sammanhängande kostnader bestridas med anlitage av anslag av gemensam natur. Den omständigheten, att vissa sådana kostnader — såsom kristillägg, ersättningar till försvarets fastighetsfonds delfonder m. m. — redan nu upptagas under gemensamma anslag, synes mig icke böra utgöra skäl för att så bör ske även beträffande kostnader, för vilka särskilda anslag för närvarande finnas uppförda å riksstaten.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till vad sålunda anförts har jag ansett mig böra ytterligare undersöka, huruvida icke — med skäligt beaktande av familjebidragsnämndernas svårigheter att redovisa de olika försvarsgrenarnas kostnader var för sig — de nuvarande särskilda familjebidragsanslagen skola kunna bibehållas. En framkomlig väg har därvid synts mig vara, att samtliga familjebidragskostnader i första hand få belasta ett enda anslag — lämpligen arméns — men att sedermera en avräkning äger rum i syfte att åvägbringa en fördelning av kostnaderna på de olika försvarsgrenarna. Till grund för avräkningsförfarandet torde kunna läggas uppgifter rörande antalet tjänstgöringsdagar inom de olika försvarsgrenarna, giftermålsfrekvens bland i tjänst varande värnpliktiga och andra omständigheter, som kunna anses vara av betydelse för kostnadernas fördelning. Utredning rörande kostnadsfördelningen synes böra

verkställas varje år genom tillsynsmyndighetens försorg. Självfallet böra endast mycket approximativa beräkningar verkställas i detta hänseende. I enlighet med det anförda förordar jag alltså, att även i fortsättningen särskilda anslag anvisas för de olika försvarsgrenarnas familjebidragskostnader.

De föreliggande kostnadsberäkningarna för nästa budgetår sluta, såsom av det föregående framgår, på ett totalbelopp för samtliga försvarsgrenar på i runt tal 7 900 000 kronor. Till jämförelse må erinras om att kostnaderna för innevarande budgetår beräknats till 900 000 kronor och att desamma i propositionen nr 73 — innan utredningen om giftermålsfrekvensen bland de värnpliktiga förelåg — uppskattades till omkring 5 000 000 kronor. Den avsevärda höjningen föranledes, såsom av nyssberörda proposition framgår, endast till en mindre del av de nya familjebidragsbestämmelser, varom förslag framlagts i propositionen. I huvudsak är ökningen att hänföra till den omständigheten, att kostnadsberäkningarna tidigare, med hänsyn till de under beredskapstiden rådande förhållandena, varit bristfälliga. Anledningen härtill är i främsta rummet, att samtliga familjebidrag under berörda tid redovisats gemensamt och att man således ur anslagsredovisningarna icke kunnat särskilt utläsa kostnaderna för de värnpliktiga, som fullgjort normal fredstjänstgöring.

Ehuru de nu verkställda kostnadsberäkningarna torde vara mera rättvisande än de tidigare framlagda, måste de alltjämt betraktas såsom i hög grad ungefärliga, då de beträffande vissa i beräkningarna ingående faktorer grundä sig på erfarenheterna från ett enda truppförband. Jag anser det därför befogat att icke i nuvarande läge föreslå en så avsevärd höjning av familjebidragsanslagen, som en tillämpning av de nya beräkningarna borde föranleda. Därvid har jag även beaktat, att den för närvarande redovisade höga giftermålsfrekvensen bland de värnpliktiga delvis kan vara av övergående natur. Även den förbättring av folkpensionerna, som i en nära framtid torde vara att förvänta, bör föranleda en minskad belastning å familjebidragsanslagen. Å andra sidan tillkomma portokostnaderna för familjebidragens utbetalning, vilka torde böra bestridas från familjebidragsanslagen. Med beaktande av vad sålunda anförts föreslår jag, att anslagen till familjebidrag för nästa budgetår bestämmas till följande belopp, nämligen för armén 4 900 000 kronor, för marinen 800 000 kronor och för flygvapnet 750 000 kronor, eller således tillhopa 6 450 000 kronor.

Vid anslagsberäkningen har jag i likhet med arbetsmarknadskommissionen förutsatt, att kostnaden för familjebidrag till värnpliktiga m. fl., som drabbats av kroppsskada, icke skola bestridas från försvarsgrenarnas familjebidragsanslag. Frågan om bestridande av dessa kostnader torde få upptagas till behandling i annat sammanhang.

I det följande återkommer jag till frågan om anvisande av anslag till familjebidrag för marinen och flygvapnet. I detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén*: *Familjebidrag* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 4 900 000 kronor.

[22.] **Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap, förslagsanslag.** Anslaget är för innevarande budgetår upptaget med 50 000 kronor och disponeras för bestridande av dels avgifter till besiktningsmän för motorfordon för utfärdande av militärt besiktningsinstrument och dels ersättning för inställelse av uttagna motorfordon till besiktning.

I statsverkspropositionen till innevarande års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkt 55) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna förevarande anslag till 50 000 kronor för budgetåret 1946/47.

Såsom framgår av vad jag i det föregående under punkt 14 anfört har Kungl. Maj:t från och med den 1 december 1945 upphävt bestämmelserna angående utfärdande genom besiktningsmännens försorg av särskilda militära besiktningsinstrument. Medel för bestridande av avgifter för dylika instrument behöva därför icke vidare beräknas. Av innevarande budgetårs anslag belöpa 35 000 kronor på dylika avgifter. För bestridande av återstående utgifter för nästa budgetår torde bära upptagas oförändrat belopp, 15 000 kronor. Närmare föreskrifter till reglering av medelsförbrukningen under anslaget torde bära meddelas av Kungl. Maj:t.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 15 000 kronor.

[23.] **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	32 220 000
vid genomförd organisation.....	»	36 487 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	29 847 000

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 75) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 33 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 31 400 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 15 juni 1945 fastställt dels avlöningsstat för anslaget för nämnda budgetår (se statsliggaren, s. 122 f.), dels ock särskilda personalförteckningar beträffande den från anslaget avlönade personalen.

Under hänvisning till vad jag tidigare anfört i vissa frågor, som beröra flera försvarsgrenar, övergår jag här efter till behandlingen av de olika anslagsposterna samt lämnar i anslutning därtill en redogörelse för de huvudsakliga ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna som bära vidtagas.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Flottan.

Vid anmälan av propositionen 1944: 185 (s. 197) framhöll min företrädare i ämbetet vid behandlingen av frågan angående flottans personalstater, att efter 1942 års försvarsbeslut vissa jämkningar vidtagits i det av 1941 års försvarsutredning framlagda fartygsbyggnadsprogrammet samt att vissa andra omständigheter tillkommit av beskaffenhet att kunna påverka flottans personalbehov. Med hänsyn därtill hade en översyn av de i försvarsbeslutet framlagda personalberäkningarna för flottan ansetts erforderlig. Med ledning av en inom marinstaben upprättad, den 28 januari 1944 dagtecknad promemoria beräknades personalstaterna för budgetåret 1946/47 komma att understiga de i försvarsbeslutet beräknade med — förutom 3 fänrikar, från vilka i detta sammanhang kunde bortses — 1 kommandörkapten av 2. graden, 5 kapten, 6 löjtnanter, 26 flaggunderofficerare, 62 underofficerare av 2. graden, 3 högbåtsmän, 32 furirer och 145 meniga.

De framlagda statberäkningarna föranledde icke erinran från riksdagens sida (skrivelse 1944: 321).

För nästkommande budgetår har nu marinchefen hemställt, att, i enlighet med förutnämnda plan för personalbehovets täckande vid flottan under femårsperioden, antalet beställningshavare i sjöofficerskåren finge utökas med 1 kommandör i lönegrad Oa 6, 1 kommandörkapten av 1. graden, 3 kommandörkapten av 2. graden, 6 kapten och 7 löjtnanter. Härutöver har chefen för marinen föreslagit inrättandet av en beställning som kommandör i lönegrad Oa 6, avsedd för en inspektör för flottans manskapsskolor.

Vad först beträffar kommandörsbeställningen för en inspektör för flottans manskapsskolor vill jag erinra om att marinchefen tidigare framlagt förslag i denna riktning. Överbefälhavaren har härvid ansett sig icke kunna biträda förslaget. I propositionen 1944: 185 (s. 37) anförde min företrädare i ämbetet, att, ehuru vissa skäl talade för förslaget, med prövningen av detsamma dock borde anstå tills vidare. Icke heller vid anmälan av proposition 1945: 170 (s. 322 f.) har förslaget för det dåvarande ansetts kunna biträdas.

Vidkommande den nu gjorda framställningen har överbefälhavaren uttalat, att han fortfarande ansåge sig icke kunna biträda förslaget, och härtill anförde, att det syntes olämpligt att inför den förestående utredningen rörande försvarets framtida organisation vidtaga en kostnadskrävande organisationsändring, som det syntes bära ankomma på nämnda utredning att pröva. Civilförvaltningen har i anslutning härtill icke ansett sig bära räkna med någon ny kommandörsbeställning för här avsedd befattning.

Jag delar överbefälhavarens och civilförvaltningens uppfattning och anser mig sålunda för närvarande icke bära tillstyrka förslaget om inrättandet av en kommandörsbeställning för en inspektör för flottans manskapsskolor.

Den ytterligare kommandörsbeställning i lönegrad Oa 6, som enligt myndigheternas förslag skulle upptagas, är avsedd för den tredje av de utav 1941 års försvarsutredning föreslagna högre förbandscheferna inom kustflottan. Då till följd av den långvariga verkstadskonflikten 1945 kryssarbyggena blivit fördröjda, anser jag att med inrättandet av denna beställning bör kunna anstå.

Däremot har jag icke funnit anledning till erinran mot att i personalförteckningen för flottan för nästkommande budgetår planenligt upptagas följande nya beställningar, nämligen 1 för kommandörkapten av 1. graden och 3 för kommandörkapten av 2. graden. I avvaktan på resultatet av utredningen angående organisationen av landets försvarskrafter efter utgången av budgetåret 1946/47 anser jag mig icke böra föreslå någon utökning av antalet kapten och löjtnanter vid flottan.

För underofficerare ha i civilförvaltningens medelsäskanden planenligt upptagits 54 nya beställningar, varav 11 i lönegrad UO 3, 20 i UO 2 och 23 i UO 1. Häremot synes intet annat vara att erinra än att antalet nytillkommande beställningar i lönegrad UO 1 bör begränsas till 22. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör det ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva behovet av beställningarna i lönegrad UO 3, varför föreskrift bör meddelas, att beställningarna icke må tillsättas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat särskilt medgivande.

Flaggkorpralsgraden har i försvarsbeslutet förutsatts skola successivt avvecklas och har i gällande personalförteckning nedbringats att omfatta 10 beställningar. Såsom civilförvaltningen i enlighet med marinchefens förslag förordat kan antalet flaggkorpralsbeställningar för nästa budgetår begränsas till 5. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör, så länge flaggkorpralsbeställningar finnas tillsatta, ett motsvarande antal beställningar för underofficerare av 2. graden hållas vakant.

Beträffande staterna för det fast anställda manskapet i övrigt för budgetåret 1946/47 får jag hänvisa till vad jag tidigare anfört under punkten 4.

Kustartilleriet.

I sina medelsäskanden för nästkommande budgetår har inspektören för kustartilleriet hemställt, att för befattningen som chef för utbildningsavdelningen i kustartilleriinspektionen måtte avses officer i lönegrad Oa 4 samt att befattningen icke måtte kombineras med tjänsten såsom stabschef inom inspektionen. Kustartilleriinspektören har framhållit, bland annat, att sjöförsvarets utbildningskommission i sitt i november 1943 avgivna betänkande angående utbildningen av värnpliktiga och fast anställt manskap vid marinen framlagt förslag av denna innebörd. Erfarenheten hade, framhåller kustartilleriinspektören, till fullo bestyrkt det av sjöförsvarets utbildningskommission framförda kravet. Det omfattande och för kustartilleriets utbildningsverksamhet betydelsefulla arbete, som utfördes inom kustartilleriinspektionens utbildningsavdelning, borde utan tvekan ledas av en regements-officer, vilken icke såsom nu vore fallet tillika tjänstgjorde såsom stabschef i inspektionen.

Chefen för marinen har tillstyrkt framställningen, varvid framhållits vikten av att med hänsyn till den pågående minskningen av antalet värnpliktiga all tänkbar omsorg ägnades utbildningsarbetet.

Försvarets civilförvaltning har likaledes ansett sig böra biträda förslaget. Då jag icke funnit anledning till erinran mot förslaget, förordar jag, att

för befattningen som chef för utbildningsavdelningen vid kustartilleriinspektionen avses 1 beställning i lönegrad Oa 4. Enär den nuvarande för VII. militärbefälsstaben avsedda regementsofficersbeställningen ansetts kunna utbytas mot beställning för kompaniofficer, medför bifall till förslaget endast utökning med en beställning för kapten. Däremot anser jag mig, i avvaktan på resultatet av pågående utredning om försvarets framtida organisation, icke böra förorda den utökning av antalet kompaniofficerare vid kustartilleriet, som marinchefen och civilförvaltningen — såsom av handlingarna i ärendet framgår — föreslagit.

Civilförvaltningen har föreslagit att planenligt skulle tillkomma följande beställningar för underofficerare vid kustartilleriet, nämligen 2 i lönegrad UO 3, 13 i UO 2 och 27 i UO 1. I avvaktan på resultatet av nyssnämnda utredning anser jag mig icke böra biträda förslaget i annan mån än att 2 beställningar i lönegrad UO 2 utbytas mot 2 beställningar i lönegrad UO 3. I likhet med vad som föreslagits för flottan och gällt för innevarande budgetår bör föreskrivas, att sålunda nytillkommande beställningar i lönegraden UO 3 icke må tillsättas utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande.

Beträffande manskapsstaterna för nästkommande budgetår vill jag hänvisa till vad jag tidigare anfört under punkten 4.

Mariningenjörkåren.

Försvarsutredningen föreslog i sitt betänkande, att den nuvarande uppdelningen av mariningenjörkåren i två grupper, egentliga mariningenjörer och specialingenjörer, av rekryteringshänsyn skulle upphöra och att ett enhetligt system för antagning och utbildning av all personal vid kåren skulle tillämpas. I anslutning härtill föreslogs bland annat, att huvuddelen av de nuvarande specialingenjörerna skulle överföras till att bliva egentliga mariningenjörer med inplacering i de tjänstegrader, som motsvarade specialingenjörernas nuvarande lönegradsplacering, och att återstoden — verkstadsingenjörerna, stationsingenjörerna och en kemist — skulle överflyttas å övergångsstat och efter hand avföras från kåren för att ersättas med civil personal, avlönad från sakanslag.

I försvarspropositionen 1942: 210 anförde min företrädare, att han, i avvaktan på resultatet av den sedermera igångsatta utredningen av frågan om utnyttjande inom den militära organisationen av ingenjörtekniskt utbildad personal och av 1941 års militära förvaltningsutredning, ansåge sig icke böra taga slutlig ståndpunkt till frågan om mariningenjörkårens organisation.

Försvarsväsendets ingenjörutredning har sedermera den 6 oktober 1944 avgivit betänkande med förslag rörande utnyttjandet av ingenjörtekniskt utbildad personal inom försvarsväsendet och därmed sammanhängande frågor. I betänkandet har frågan om mariningenjörkårens organisation icke upp tagits till närmare behandling.

Vid anmälan av propositionen 1945: 170 (s. 329) anförde min företrädare i ämbetet, att det syntes angeläget, att den svävande frågan om mariningenjörkårens organisation och omfattning bragtes till sådan lösning, att kåren nöj-

aktigt kunde betjäna marinen i tekniskt avseende, samt att utredning härom syntes böra igångsättas utan uppskov.

Jämlikt beslut den 29 juni 1945 har Kungl. Maj:t uppdragit åt chefen för marinen att i samråd med marinförvaltningen utreda frågan angående utnyttjandet av ingenjörtekniskt utbildad personal inom marinen.

Av skäl som framgår av vad jag nyss anfört har mariningenjörkåren under budgetåren 1942/43—1945/46 utökats i allenast begränsad omfattning. Vidare har, i anslutning till min företrädares uttalande vid anmälan av propositionen 1943: 235 (s. 105), gällt den bestämmelsen, att sedan den 1 juli 1943 nytillkomna beställningar vid mariningenjörkåren icke fått tillsättas med ordinarie innehavare utan allenast fått uppehållas på förordnande tills vidare intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer.

Av i personalförteckningen för innevarande budgetår upptagna beställningar få sålunda följande endast tillsättas medelst förordnande tills vidare, nämligen beställningar för 1 marindirektör av 1. graden, 1 förste mariningenjör, 2 mariningenjörer av 1. graden, 4 mariningenjörer av 2. graden, 1 specialingenjör av 1. graden, 3 specialingenjörer av 2. graden samt 9 specialingenjörer av 3. graden.

I skrivelse den 17 april 1945 har chefen för marinen — med överlämnande dels av en av försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund till marinchefen ingiven skrivelse, dels av marinöverdirektörens yttrande häröver — föreslagit, att å mariningenjörkårens stat upptagna beställningar, vilka finge tillsättas allenast medelst förordnande tills vidare, måtte få tillsättas med ordinarie innehavare.

Såsom framgår av det anförda, berör marinchefens framställning de beställningar, som för att täcka det mest angelägna behovet av personal vid mariningenjörkåren tillkommit från och med budgetåret 1943/44. Det förhållandet att nytillkomna beställningar icke få besättas med ordinarie befattningshavare har visat sig medföra olägenheter vid personalrekryteringen.

Med hänsyn härtill och då behovet av tekniskt utbildad personal inom marinen torde vara av den omfattningen, att bifall till marinchefens framställning icke kommer att föregripa nu pågående utredning angående mariningenjörkårens framtida omfattning och organisation, anser jag mig böra förorda, att de i personalförteckningen här avsedda befattningarna få från och med budgetåret 1946/47 besättas med ordinarie innehavare.

För innevarande budgetår hade chefen för mariningenjörkåren hemställt om inrättande av 5 nya beställningar såsom specialingenjörer, av vilka 2 för specialingenjörer av 2. graden och 3 för specialingenjörer av 3. graden. Av de nya beställningarna hade 2 avsetts för torpedingenjörer, 1 för radioingenjör, 1 för elektroingenjör vid Göteborgs örlogsvarv samt 1 för artilleriingenjör. I propositionen 1945: 170 uttalade min företrädare i ämbetet härutinnan, att en fortsatt ökning av antalet specialingenjörer syntes böra komma till stånd men att det samtidigt i väntan på definitivt ställningstagande till mariningenjörkårens organisation vore önskvärt, att viss återhållsamhet iakttoges i fråga om inrättandet av nya tjänster. Endast 3 nya beställningar

borde därför inrättas: 1 för specialingenjör av 2. graden och 2 för specialingenjörer av 3. graden. Riksdagen beslöt i enlighet härmed (skrivelse 1945: 353).

För budgetåret 1946/47 har marinöverdirektören funnit det ofrånkomligt att, då behovet av samtliga de beställningar för specialingenjörer, som begärts för budgetåret 1945/46, alltjämt kvarstode och gjorde sig alltmera kännbart, föreslå en utökning med de 2 beställningar, som, i enlighet med vad tidigare anförts, icke upptagits i personalförteckningen för innevarande budgetår.

Chefen för marinen och försvarets civilförvaltning ha tillstyrkt marinöverdirektörens förslag.

För egen del anser jag mig, på de av marinöverdirektören anförda skälen, böra räkna med inrättande av ytterligare 2 specialingenjörbeställningar, nämligen 1 för specialingenjör av 2. graden och 1 för specialingenjör av 3. graden.

Marinläkarkåren.

Försvarets civilförvaltning har i sina medelsäskanden för nästkommande budgetår hemställt om inrättande av en beställning såsom marinläkare av 1. graden, avsedd för marinens underofficersskola å Berga. Civilförvaltningen har härvid åberopat följande av marinchefen i skrivelse till ämbetsverket gjorda uttalande.

Marinens underofficersskola på Bergaområdet vid Hårsfjärden — vilken skola icke ingick i femårsplanen — beräknas träda i verksamhet under budgetåret 1946/47, medan verksamheten vid dit förlagd värnpliktsskola avses — om byggnaderna äro färdiga i beräknad tid — taga sin början redan under budgetåret 1945/46. För sistnämnda budgetår har i propositionen 1945: 170, s. 343, upptagits befattningar för 1 sjuksköterska och 2 sjuksköterskebiträden. Från och med budgetåret 1946/47 bör en tjänst som marinläkare av 1. graden inrättas för marinens underofficersskola i likhet med vad fallet är vid exempelvis sjökrigsskolan.

Marinöverläkaren har på anmodan verkställt utredning angående möjligheterna att på annat sätt än det sålunda föreslagna tillgodose underofficersskolans behov av läkare. Av utredningen framgår emellertid, att varken anlåtande av civil läkare i orten eller beordrande av marinläkare av 2. graden till tjänstgöring vid skolan synes kunna komma i fråga.

Med hänsyn härtill finner jag mig — oaktat resultatet av utredningen angående militärsjukvårdens organisation icke föreligger — böra förorda, att för nämnda skola uppföres en beställning såsom marinläkare av 1. graden i lönegrad Ca 22.

Då en av de beställningar för marinläkare av 1. graden, som i enlighet med 1942 års försvarsbeslut avsågs skola inrättas, till följd av berörda utredning rörande militärsjukvårdens organisation icke för närvarande ansetts böra uppföras i personalförteckningen, kommer härigenom antalet marinläkare av 1. graden att överensstämma med det enligt försvarspropositionen 1942: 210 beräknade slutläget.

Sedan marinens sjukhus i Karlskrona numera nedlagts och den för sjuk-

huset avsedde marinläkaren av 1. graden i lönegrad Ca 24 överförts till övergångsstat, torde antalet beställningar i sistnämnda lönegrad planenligt böra minska från 8 till 7.

Marinens poliskår.

Genom beslut den 3 juli 1942 anmodade Kungl. Maj:t 1939 års polisutredning att i samband med sitt utredningsuppdrag upptaga till behandling frågan om ersättande av marinens poliskår med särskilda statspolisavdelningar.

På förslag av polisutredningen förordnade därefter Kungl. Maj:t genom beslut den 19 mars 1943, att lediga eller ledigblivna ordinarie beställningar vid marinens poliskår tills vidare icke finge återbesättas utan allenast uppehållas på förordnande.

1939 års polisutredning avgav den 5 februari 1944 utlåtande rörande frågan om en omorganisation av marinens poliskår. I utlåtandet föreslogs bibehållande i huvudsak av nuvarande organisation.

Vid anmälan av propositionen 1945:170 (s. 331) framhöll min företrädare i ämbetet, att åt marinförvaltningen uppdragits att undersöka möjligheterna till minskning av den för Stockholms och Karlskrona örlogsvarv avsedda marinpolispersonalen, samt att marinförvaltningen i skrivelse den 30 januari 1945 inkommit med utredning i ämnet. Av utredningen framginge, att ifrågasvarande personal syntes kunna minska något, därest vissa mindre ombyggnadsåtgärder vidtoges. Då marinförvaltningen ansåge ytterligare utredning erforderlig, innan slutligt förslag kunde framläggas, förordade min företrädare, att förutnämnda bestämmelse att lediga beställningar icke finge återbesättas med ordinarie innehavare skulle gälla även under budgetåret 1945/46.

Svenska polisförbundet har nu i skrivelse den 19 november 1945 hemställt, att de vakanta ordinarie polismannabefattningarna — 1 polisöverkonstapels- och 5 poliskonstapelstjänster — vid marinens poliskår i Karlskrona måtte få återbesättas.

Marinförvaltningen har i infortrat yttrande anfört, att det, ehuru vissa av ämbetsverket i förutnämnda skrivelse den 30 januari 1945 föreslagna åtgärder för underlättande av bevakningstjänsten kommit till utförande eller vore under utförande, syntes av olika skäl ogörligt att minska polispersonalen, varför marinförvaltningen tillstyrkte framställningen. Chefen för marinen och försvarets civilförvaltning ha likaledes tillstyrkt bifall till framställningen.

Med hänsyn till att någon minskning av personalen vid marinens poliskår sålunda icke synes vara möjlig att genomföra anser jag mig böra förorda, att i personalförteckningen upptagna ordinarie beställningar för nämnda kår få från och med budgetåret 1946/47 besättas med ordinarie innehavare.

Vissa utbildningsanstalter.

För innevarande budgetår har under denna rubrik uppförts en särskild beställning för chefen för marinens underofficersskola. Under erinran att denna skola avses skola organiseras från och med ingången av budgetåret 1946/47 har marinchefen hemställt, att i personalförteckningen för nästa

budgetår planenligt måtte uppföras 2 nya beställningar, nämligen 1 för souschef i lönegrad Oa 3 samt 1 för lärare i gymnastik och idrott i lönegrad Oa 3 eller Oa 2. Jag har intet att erinra häremot.

Likaledes biträder jag civilförvaltningens förslag, att, då marinens sjukhus i Karlskrona numera nedlagts, den för sjukhuset avsedda civila personalen — 1 maskinist i lönegrad Ca 12 och 1 eldare i lönegrad Ca 7 — överföres till flottans sjömansskola och upptages under rubriken Vissa utbildningsanstalter.

Löneutgifterna enligt vederbörliga löneplaner för de ordinarie tjänstemän, som enligt vad jag sålunda föreslagit böra finnas upptagna i personalförteckningen för nästa budgetår, beräknas för helt budgetår utgöra 22 100 000 kronor. Från anslagsposten till avlöningar till nämnda personalkategori böra emellertid i enlighet med gällande grunder för statuppställningen utgå jämväl dels avlöningar till personal å avgångs- och disponibilitetsstat samt till meniga anställda över stat vid flottan och kustartilleriet, dels ock vissa i lönereglementena omförmälda fasta lönetillägg och särskilda ersättningar. Medel för anställande av meniga över stat ha inräknats i nyssnämnda belopp. Kostnaderna för avlöningar till personal å avgångs- och disponibilitetsstat, som för innevarande budgetår beräknats till 11 300 kronor, torde böra för nästkommande budgetår beräknas till oförändrat belopp.

Kostnaderna för sjötillägg m. fl. lönetillägg torde kunna beräknas till 1 300 000 kronor. Slutsumman under anslagsposten skulle sålunda utgöra (22 100 000 + 11 300 + 1 300 000 =) 23 411 300 kronor. Detta belopp lärer emellertid kunna minskas med förslagsvis 600 000 kronor på grund därav, att belastningen å posten under nästkommande budgetår kan beräknas komma att understiga det belopp, som vid de föregående beräkningarna framkommit. Härutinnan torde få hänvisas till vad i motsvarande hänseende yttrats beträffande arméns avlöningsanslag. Posten synes alltså böra upptagas med i avrundat tal 22 800 000 kronor.

2. Arvodet till pensionerad personal i arvodesbefattning.

Utöver de i personalförteckningen för budgetåret 1945/46 för pensionerad personal i arvodesbefattning upptagna befattningarna har försvarets civilförvaltning på förslag av marinchefen hemställt om inrättande av 2 nya befattningar, nämligen dels en för pensionerad underofficer vid marinens underofficersskola och dels en för pensionerad officer vid Norrlandskustens marindistrikt.

Marinens underofficersskola.

Såsom framgår av propositionen 1945: 170 (s. 333) hade marinchefen gjort framställning om att redan för innevarande budgetår skulle inrättas en befattning såsom expeditionsunderofficer, tillika uppbördsman, vid marinens underofficersskola. Föredragande departementschefen ansåg sig för det dåvarande icke kunna biträda förslaget, enär skolan skulle börja sin verksamhet först under budgetåret 1946/47 och skolchefen för förberedelsearbetet syntes kunna disponera annan personal.

Marinchefen har nu ånyo föreslagit, att ifrågavarande befattning måtte inrättas. Jag har intet att erinra mot att planenligt under denna rubrik för nästa budgetår uppföres en för pensionerad underofficer avsedd befattning i löneklass UO 7.

Norrlandskustens marindistrikt.

I sina anslagsäskanden för innevarande budgetår hade civilförvaltningen föreslagit en ny befattning som expeditionsofficer i löneklass Oa 10 vid marindistriktsstaben. Till stöd för förslaget hade chefen för marinen — med erinran att i 1942 års försvarsbeslut räknats med en sådan befattning för Gustavsviks örlogsdepå men att denna depå enligt 1944 års riksdags beslut icke skulle organiseras i tidigare avsedd omfattning — anfört, att enligt den nya organisationen förvaltningen av depån skulle skötas vid marindistriktsstaben, varför ifrågavarande befattning borde avses för denna stab, där den under alla förhållanden vore nödvändig.

Min företrädare ansåg sig för det dåvarande icke kunna tillstyrka förslaget, enär han funne det tveksamt, om den beslutade omorganisationen av örlogsdepån komme att medföra sådan ökning av arbetet i fredstid vid marindistriktsstaben, att en ny expeditionsofficersbefattning vore erforderlig.

Marinchefen har för nästkommande budgetår gjort förnyad framställning om inrättande av förberörda befattning. Härvid har bland annat framhållits, att verksamheten vid en marindistriktsstab krävde kontinuitet och omsorg i expeditionsföringen och att med hänsyn härtill och ifrågavarande marindistriktsstabs fåtaliga numerär i fredstid befattningen vore erforderlig.

För egen del finner jag det tveksamt, huruvida omorganisationen av Gustavsviks örlogsdepå kommer att medföra sådan ökning i arbetet för staben vid Norrlandskustens marindistrikt, att den motiverar inrättandet av en expeditionsofficersbefattning i löneklass Oa 10 vid marindistriktsstaben. Vid sådant förhållande och med hänsyn till nu pågående utredning angående försvarets framtida organisationen anser jag mig icke böra nu biträda förslaget.

Avlöningskostnaderna för den personal i arvodesbefattning, som uppförts i personalförteckningen för innevarande budgetår, ha beräknats uppgå till i runt tal 925 000 kronor, med vilket belopp ifrågavarande anslagspost synes kunna upptagas jämväl för budgetåret 1946/47.

De pensionsmedel, som arvodesinnehavarna ha att avstå och som skola upptagas som särskilda uppbördsmedel å avlöningsstaten, skulle under förutsättning att alla arvodesbefattningar vore besatta med från aktiv stat pensionsavgången personal kunna uppskattas till cirka 685 000 kronor. Emellertid måste man, av skäl som jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagspost under arméns avlöningsanslag, räkna med en minskning av pensionsmedlen. Denna minskning anser jag mig i likhet med civilförvaltningen böra uppskatta till i runt tal 85 000 kronor. De pensionsmedel, vilka i avlöningsstaten böra upptagas såsom särskilda uppbördsmedel för nästa budgetår, kunna således här beräknas till (685 000 — 85 000 =) 600 000 kronor.

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal.

I anslutning till beslut av 1945 års riksdag (proposition 170, riksdagens skrivelse 353) har Kungl. Maj:t den 15 juni 1945 utfärdat föreskrifter angående arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal m. m.

Dessa arvoden utöver lön för viss ordinarie personal äro i enlighet med vad som förordades i förutnämnda proposition uppdelade i fyra huvudgrupper, nämligen stabsarvoden, förvaltningsarvoden, utbildningsarvoden och övriga arvoden. För nästkommande budgetår ifrågasätter jag endast vissa mindre jämkningar i vad avser anslagsbeloppen för utbildningsarvoden för marinen, föranledda av omläggningar av undervisningen vid vissa av marinens utbildningsanstalter.

Jag vill i detta sammanhang även erinra därom, att utgifterna för arvoden till ledare för och lärare vid fackutbildningskurs för marinläkarstipendiater över stat och värnpliktiga läkare vid marinen, vilka utgifter tidigare bestritts av medel från förevarande anslagspost, vid anmälan av årets statsverksproposition förutsatts skola överflyttas till anslaget Vissa kostnader för marinens utbildningsanstalter, särskilda utbildningskurser m. m. (fjärde huvudtiteln s. 188).

Jag övergår nu till att behandla förutnämnda spörsmål rörande utbildningsarvoden vid marinens utbildningsanstalter.

Sjökrigshögskolan.

Försvarets civilförvaltning har i sina medelsäskanden godtagit chefens för sjökrigshögskolan förslag, att den under förevarande rubrik upptagna anslagsposten för deltidstjänstgörande lärare upptages med ett från 24 400 till 25 800 kronor förhöjt belopp. Jag har icke funnit anledning till erinran häremot.

Sjökrigsskolan.

Jag anser mig böra godtaga chefens för sjökrigsskolan av marinchefen och civilförvaltningen biträdda förslag, att arvodesbeloppet för deltidstjänstgörande lärare vid sjökrigsskolan upptages till ett beräknat belopp av 30 300 kronor. Motsvarande anslagspost har för detta budgetår beräknats till 31 300 kronor.

Flottans underofficersskolor och kustartilleriets underofficersskola.

Med hänsyn till att verksamheten vid ifrågavarande skolor avses upphöra från och med nästkommande budgetår, torde under förevarande rubriker uppförda arvoden böra utgå ur förteckningen.

Marinens underofficersskola.

För nämnda skola har skolchefen föreslagit inrättande av 18 arvoden à 1 440 kronor och 12 arvoden à 720 kronor för heltidstjänstgörande ämneslärare samt 7 arvoden à 360 kronor för heltidstjänstgörande lärare i övningsämnen även-

som 2 800 kronor för arvoden åt deltidstjänstgörande lärare. Härjämte har föreslagits, att souschefen vid skolan i likhet med motsvarande befattningshavare vid sjökrigsskolan skulle tillerkännas ett arvode å 1 440 kronor.

Civilförvaltningen har i anslutning härtill uttalat, dels att i innevarande budgetårs förteckning för flottans och kustartilleriets underofficersskolor uppförts allenast 4 arvoden för heltidstjänstgörande lärare i navigation m. m. samt i maskintekniska ämnen, varjämte för deltidstjänstgörande lärare upptagits sammanlagt 12 440 kronor, dels att av propositionen 1945: 170 framginge, att utbildningsarvode endast avsetts för sådan beställningshavare, som meddelade huvudsakligen teoretisk undervisning av mera kvalificerad natur. Civilförvaltningen, som under hand från marinstaben erfarit, att fyllnadsarvoden beräknats för samtliga lärare vid marinens underofficersskola, hade endast ansett sig kunna tillstyrka dylika arvoden för 2 heltidstjänstgörande lärare i navigation m. m. samt för 2 likaledes heltidstjänstgörande lärare i maskintekniska ämnen. Under erinran att utbildningsarvode tillerkänts såväl souschefen vid sjökrigsskolan som en kompanichef vid arméns underofficersskola, hade civilförvaltningen vidare ansett, att ytterligare ett arvode å 1 440 kronor borde utgå till souschefen eller annan militär lärare, som toges i anspråk för kvalificerad undervisning i teoretiska ämnen. Slutligen hade civilförvaltningen till följd av den föreslagna minskningen av antalet arvoden för heltidstjänstgörande lärare ansett sig böra förorda, att för deltidstjänstgörande lärare beräknades enahanda belopp, som för innevarande budgetår upptagits för flottans och kustartilleriets underofficersskolor, eller 12 440 kronor.

Undervisningsplanerna för marinens nya underofficersskola ha av skilda anledningar ännu icke kunnat utformas i detalj. Under sådana omständigheter erbjuder det vissa svårigheter att nu beräkna de anslagsposter, som — med utgångspunkt från de av min företrädare i ämbetet i propositionen 1945: 170 uppdragna riktlinjerna — böra upptagas i arvodesförteckningen för lärarpersonalen vid skolan. Med hänsyn till de upplysningar angående detaljplanläggningen av undervisningen vid skolan, som jag under hand erhållit från marinstaben, anser jag mig böra förorda, att 4 arvoden å 1 440 kronor beräknas för heltidstjänstgörande lärare ävensom att ett belopp av 12 440 kronor upptages för arvoden till deltidstjänstgörande lärare. För souschefen vid skolan förordar jag såsom civilförvaltningen föreslagit ett arvode å 1 440 kronor.

Slutligen vill jag i likhet med marinchefen föreslå, att ett i vederbörlig förteckning å vissa övergångsvis utgående arvoden för närvarande upptaget arvode å 900 kronor för en uppbördsman vid Karlskrona örlogsvarvs skjutbana skall utgå ur förteckningen från och med nästa budgetår.

För innevarande budgetår ha för stabs-, utbildnings- och övriga arvoden i arvodesförteckningen för marinen upptagits tillhopa 111 455 kronor. Härtill komma vissa kostnader för övergångsvis utgående arvoden.

I anslutning till vad jag i det föregående anfört och i betraktande av de extra kostnader, som föranledas av de övergångsvis utgående arvodena, torde medelsbehovet för arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal i en

lighet med civilförvaltningens förslag för nästa budgetår böra uppskattas till i runt tal 130 000 kronor.

Vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

En inom försvarsdepartementet tillkallad utredningsman, med uppdrag att inkomma med förslag rörande bostäder m. m. för kustartilleriförsvarens regionala uppbördsorganisation, har bland annat föreslagit indragning av vissa under förevarande rubrik utgående arvoden, därest i utredningen föreslagna byggnadsarbeten komme till utförande. Då dessa arbeten icke torde kunna vara genomförda nästa budgetår, anser jag mig för närvarande icke böra ifrågasätta minskning av ifrågavarande arvoden.

I övrigt torde under innevarande budgetår utgående arvoden och särskilda ersättningar, med följande jämkningar, böra uppföras med oförändrade belopp i förteckningen för budgetåret 1946/47.

Stockholms kustartilleriförsvär.

I enlighet med civilförvaltningens förslag anser jag mig böra förorda, att, med hänsyn till vissa nytillkomna anläggningar, anslagsposten för tillsynsmän vid befästningar och kruthus m. m. upptages till 18 890 kronor, vilket innebär en höjning av nuvarande belopp med 560 kronor.

Sydkustens marindistrikt.

Sedan marinens sjukhus i Karlskrona numera nedlagts, torde för sjukhuspersonalen beräknade arvoden om sammanlagt 11 140 kronor böra utgå ur förteckningen.

Vidare bör i enlighet med civilförvaltningens och marinchefens förslag arvodesbeloppet till uppbördsmän vid marinens kustbevakning minskas från 6 000 till 3 000 kronor.

Civilförvaltningen har jämväl erinrat om att Kungl. Maj:t alltsedan 1929 årligen genom särskilda brev medgivit, att till föreståndaren för Sydkustens marindistrikts arkiv finge utgå särskild ersättning med 400 kronor för år. I anslutning härtill hemställde civilförvaltningen, att detta arvodesbelopp måtte uppföras å arvodesförteckningen under Sydkustens marindistrikt.

För egen del vill jag erinra om att jämväl till motsvarande befattningshavare vid Ostkustens marindistrikt utgått ersättning, dock med 500 kronor för år. Civilförvaltningens förslag anser jag mig icke kunna biträda, enär de arbetsuppgifter, som honoreras med berörda ersättningar, torde komma att bortfalla i och med den omläggning av krigsarkivets verksamhet, som förut-sattes skola ske i samband med uppförandet av särskild byggnad för nämnda institution på Ladugårdsgärde.

Blekinge kustartilleriförsvär.

Arvodet å 150 kronor för år för tillsynsman för övningsbatteriet å Hasslö bör i enlighet med marinchefens förslag utgå ur förteckningen.

Västkustens marindistrikt.

På sätt chefen för Göteborgs kustartilleriförsvaret föreslagit förordar jag, att arvodesbeloppet för tillsynsmän vid befästningar, kruthus m. m. tillhörande kustartilleriförsvaret minskas från 10 920 kronor till 10 320 kronor.

Vissa utbildningsanstalter.

För innevarande budgetår har för sjökrigsskolan beräknats en minskning av arvodesbeloppet under denna rubrik med 13 300 kronor till 32 500 kronor. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 3 augusti 1945 angående disposition av poster i försvarsgrenarnas förteckningar å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar vid vissa utbildningsanstalter m. m. anvisades sedermera för sjökrigsskolan endast 20 550 kronor. Chefen för sjökrigsskolan har nu med tillstyrkan av marinchefen och civilförvaltningen hemställt, att för ändamålet måtte beräknas 24 450 kronor. Förhöjningen hänför sig till marinintendentslinjen, där undervisningen under innevarande budgetår bedrivits vid allenast en kurs men under nästkommande budgetår avses plan enligt skola uppdelas i två kurser.

Jag har intet att erinra häremot och anser mig således i förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar för sjökrigsskolan för budgetåret 1946/47 under denna rubrik böra räkna med ett från 32 500 kronor till 24 450 kronor minskat belopp.

Under rubriken **Marinens underofficersskolor** uppförda arvodesbelopp å totalt 16 725 kronor torde, på grund av nedläggandet av verksamheten vid dessa skolor, böra utgå ur förteckningen.

I stället bör för budgetåret 1946/47 under en ny rubrik **Marinens underofficersskola** i enlighet med civilförvaltningens äskanden uppföras ett belopp av 2 400 kronor avsett till arvoden för civila lärare i författningskunskap.

För lärararvoden vid flottans underbefälsskolor har marinchefen hemställt, att 90 000 kronor måtte anvisas. Motsvarande belopp för innevarande budgetår utgör 109 000 kronor. Jag har intet att erinra mot förslaget.

I förteckningen för innevarande budgetår har ett belopp av 253 800 kronor upptagits för flottans sjömansskola. I berörda brev den 3 augusti 1945 anvisades av nämnda belopp bland annat 25 710 kronor att enligt anvisning av chefen för marinen utgå såsom arvoden till lärare m. m. vid sjömansskolan eller kurs i samband med utbildningen vid sjömansskolan. Civilförvaltningen har nu anmält, att sistnämnda belopp ej syntes erforderligt för nästa budgetår. Vid sådant förhållande anser jag mig för flottans sjömansskola böra räkna med ett belopp av 228 100 kronor.

För särskilda kurser m. m. torde på sätt civilförvaltningen föreslagit få beräknas arvoden och ersättningar med totalt 28 740 kronor enligt följande specifikation.

	Kronor
Furirkurser för radiomatrosor och certifikatkurser vid radioskola ...	2 240
Undervisning för radiomän vid kustartilleriet	1 700
Särskilda kompletteringskurser	24 500
Till försvarets civilförvaltnings disposition för ytterligare arvoden	300
	Summa 28 740

Förslaget innebär en minskning i förhållande till budgetåret 1945/46 av 14 785 kronor.

Arvoden till mobiliseringslottor m. fl.

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagspost för armén, anser jag mig icke kunna biträda civilförvaltningens förslag att i förevarande förteckning uppföra arvoden till mobiliseringslottor vid marinlottakårer och representanter för lottaöverstyrelsen i marinledningen.

Förrådscentralerna för läkemedel.

Under åberopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande fråga under arméns avlöningsanslag, förordar jag att å marinens förteckning å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar för detta ändamål uppföres ett belopp å 4 800 kronor.

Personalvårdsassistenter.

I anslutning till vad jag vid behandlingen av arméns avlöningsanslag anfört angående behovet av personalvårdsassistenter förordar jag, att för nämnda ändamål beräknas ett belopp av 14 000 kronor för marinen.

Arvodessumman för innevarande budgetår utgör 753 064 kronor. Med beaktande av de av mig i det föregående föreslagna ändringarna bör beloppet för nästkommande budgetår beräknas till i avrundat tal 675 000 kronor.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde sålunda för budgetåret 1946/47 böra uppföras med ett belopp av (130 000 + 675 000 =) i avrundat tal 800 000 kronor.

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

I personalförteckning redovisade extra ordinarie tjänstemän.

Personalförteckning för de extra ordinarie tjänstemännen vid marinen för innevarande budgetår har av Kungl. Maj:t fastställts den 15 juni 1945. Beträffande personalförteckningen för nästa budgetår må anföras följande.

Jag vill först erinra om att jag tidigare under punkten 7 behandlat den ekonomiska organisationen vid de lokala myndigheterna, varför jag beträffande den extra ordinarie personalen vid kameral- och ekonomikontoren får hänvisa till vad jag därvid anfört.

Marinstaben.

Marinchefen har för marinstabens skrivbyrå föreslagit inrättande av 1 befattning i lönegrad MEO 4 och 2 befattningar i lönegrad MEO 2. Vid staben vore för närvarande av kvinnlig ordinarie och extra ordinarie kontorspersonal anställda 2 kanslibiträden och 5 kontorsbiträden, medan samtidigt icke mindre än 8 extra befattningshavare vore anställda. Vid vissa tillfällen måste värnpliktiga tagas i anspråk för skrivgöromål. Skrivbyrån vore numera gemensam för marinstaben och de olika inspektionerna inom marinledningen.

Behovet av kontors- och skrivbiträdespersonal i fredstid kunde icke exakt beräknas, men endast obetydlig minskning av ifrågakvarande personal syntes kunna ifrågakomma.

Civilförvaltningen har, då behovet av de föreslagna befattningarna finge anses styrkt, och då därjämte en utjämning av den i viss mån rådande disproportionen mellan den mera fast anställda och extra biträdespersonalen syntes påkallad, funnit sig böra tillstyrka, att ifrågakvarande befattningar uppfördes å extra ordinarie stat. Däremot hade det syntes ämbetsverket tillfyllest att samtliga befattningar hänfördes till 2:a lönegraden.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot marinchefens förslag och anser mig sålunda för marinstaben böra räkna med 3 nya biträdesbefattningar, av vilka 1 i lönegrad MEO 4 och 2 i lönegrad MEO 2.

Beträffande personalbehovet för marinledningens pannanläggning har marinchefen anfört följande.

För tjänstgöring inom marinledningens pannanläggning finnas för närvarande anställda 1 maskinist av 2. klass och 2 eldare av 2. klass som extra ordinarie samt 1 maskinist av 2. klass och 4 eldare av 2. klass som extra befattningshavare, utgörande sammanlagt således 2 maskinister av 2. klass och 6 eldare av 2. klass. Dessutom har byggnadsstyrelsen ställt en eller flera eldare till förfogande.

Pannanläggningen skall förse marinledningens, flygledningens, arméförvaltningens och det under byggnad varande krigsarkivets ämbetslokaler, lunchrestauranter, motionshall samt skyddsrum med värme och varmvatten. I den mån som flera byggnader tillkomma, vilket lär bliva fallet för försvarets sjukvårds- och civilförvaltningar, skola även dessa erhålla värme från den centrala pannanläggningen. Inom anläggningen finnas för närvarande installerade sex pannor med en eldyta av vardera 100 kvadratmeter. Anläggningen har beräknats för ytterligare tre pannor av nämnda storlek. Redan med nuvarande sex pannor torde anläggningen vara den största inom försvarsväsendet.

Den för anläggningens skötsel anställda personalen utför även ofta förekommande ändrings- och reparationsarbeten av elektriskt och mekaniskt slag m. m. jämte enklare snickeriarbeten inom ämbetsbyggnaderna, något som medfört betydande kostnadsbesparingar. Tillstånd har nu även erhållits från överståthållarämbetet att sota pannor och tuber genom försorg av anläggningens egen personal. Kostnaderna för denna sotning, som hittills utförts av civil entreprenör, uppgår till belopp, som överstiga avlöningskostnaden för en eldare, och skulle ha stigit i den mån som flera pannor tillkomma.

Den personal vid pannanläggningen, som skulle kunna erhålla extra ordinarie anställning, bör självfallet beräknas efter den omfattning som verksamheten därstädes har, då den är minst, d. v. s. sommartid. Det må framhållas, att eldning måste äga rum även sommartid, nämligen för att uppvärma skyddsrummen, så att därstädes befintlig materiel icke tager skada av fukt, samt för att förse lunchrestauranterna och flygvapnets motionshall med ånga och varmvatten. Den personal, som därutöver behövs under den egentliga eldnings-säsongen, bör således anställas som extra. Den extra ordinarie personalen bör tills vidare utgöras av 2 maskinister i MEO 12, 2 montörer (reparatörer och snickare) i MEO 7 (vid behov jämväl tjänstgörande som eldare) samt 4 eldare av 2. klass i MEO 5.

Ovan nämnt personalbehov för pannanläggningen får betraktas som ett minimum såväl med hänsyn till tjänstens omfattning som till att personalen skall kunna beredas författningssänlig ledighet. Behovet röner ingen inverkan av försvarsorganisationens omfattning.

Försvarets civilförvaltning har, oaktat att resultatet av pågående utredningar rörande behovet av icke-ordinarie personal inom försvarsväsendet ännu icke föreläge, funnit sig böra i huvudsak biträda förslaget om förbättrad löneställning för ifrågakvarande personal. Sålunda borde den av maskinisterna, som hade närmaste överinseendet över pannanläggningen, placeras i lönegrad MEo 12. Däremot ville ämbetsverket icke förordna någon ändring i löneställningen för den andre maskinisten. I övrigt biträdades marinchefens förslag helt.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha anfört, att de föreslagna montörsbefattningarna i MEo 7 syntes böra benämnas reparatörer.

För egen del vill jag först anmäla, att Kungl. Maj:t på framställning av chefen för marinen jämlikt beslut den 15 november 1945, med hänsyn till omfattningen av verksamheten vid marinstabens pannanläggning, medgivit, att den maskinist, som har närmaste överinseendet över här avsedd anläggning, finge från och med den 1 juli 1945 till och med den 30 juni 1946 hänföras till lönegrad MEx 12. Jag förordar nu, att en ny befattning för maskinist i lönegrad MEo 12 inrättas.

I avbidan på resultatet av pågående organisationsundersökningar beträffande underhålls- och reparationstjänsten vid försvarets värmeanläggningar anser jag mig för närvarande endast böra biträda det framlagda förslaget i övrigt i så måtto, att jag för nästa budgetår räknar med inrättande av en ny befattning för reparatör i lönegrad MEo 7.

Under erinran att inom flygledningens ämbetsbyggnad tjänstgjorde 3 portvakter, varav 2 i lönegrad MEo 5 och 1 i lönegrad MEx 5, medan inom marinledningens byggnad motsvarande tjänster bestredes av värnpliktig personal, har marinchefen — då värnpliktig personal för ändamålet icke längre kunde räknas och under framhållande tillika av lämpligheten av att civil personal avsåges för dessa tjänster — föreslagit inrättande av 2 befattningar för portvakter i lönegrad MEo 5. Portvakterna avsåges skola tjänstgöra vid marinstabens och marinförvaltningens portar samt dessutom bestrida tjänst som expeditionsvakter i bottenvåningen i respektive flygelbyggnader. En tredje portvakt föresloges skola anställas som extra befattningshavare.

Civilförvaltningen, som sedermera för innevarande budgetår medgivit anställande av 3 extra portvakter med lön enligt lönegrad MEx 5, har tillstyrkt förslaget.

Även jag förordar detsamma.

Ostkustens marindistrikt.

Mot ett av civilförvaltningen framlagt förslag om anställande av ytterligare 1 sjukvårdsbiträde vid Stockholms örlogsstation har jag ingen erinran.

Marinchefen har upprepat sitt i anslagsäskandena för innevarande budgetår framlagda förslag om beredande av extra ordinarie anställning i lönegrad MEo 8 åt en såsom biträde åt depåintendenten vid Hårsfjärdens örlogsdepå nu anställd extra tjänsteman i lönegrad MEx 10. Föredragande departementschefen fann sig för det dåvarande på grund av pågående och planerade organisationsundersökningar icke kunna tillstyrka förslaget. Försvarets civilför-

valtning har numera ansett sig böra tillstyrka marinchefens förslag. Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha endast anfört, att ifrågavarande befattningshavare syntes böra benämnas kontorist.

För egen del kan jag i likhet med min företrädare och av samma skäl icke förorda bifall till föreliggande förslag.

Chefen för Stockholms kustartilleriförsvaret har likaledes upprepat ett för innevarande budgetår framlagt förslag, innebärande att en kontoristbefattning i lönegrad MEo 8 vid kustartilleriförsvarets intendenturförvaltning skulle utbytas mot en befattning som förste kontorist i lönegrad MEo 10 samt att nya extra ordinarie befattningar skulle inrättas därstädes för 1 kontorsbiträde och 2 skrivbiträden.

Av samma skäl som förut angivits beträffande befattningen vid Hårsfjärdens örlogsdepå ansåg sig min företrädare för det dåvarande icke kunna tillstyrka förslaget.

Kustartilleriförsvaretschefen har nu bland annat anfört, att försöken med ny förvaltningsorganisation i förevarande avseende numera kunde anses avslutade. Marinchefen har tillstyrkt förslaget och framhållit svårigheten att i Vaxholm förvärva och bibehålla befattningshavare med anställning allenast som extra tjänstemän.

Civilförvaltningen har, i avvaktan på resultatet av den utredning, som försvarets tjänsteförteckningssakkunniga bedriva, ansett sig icke böra förorda ändrad löneställning för extra ordinarie personal. Däremot har ämbetsverket ansett sig böra biträda framställningen om inrättandet av 3 nya biträdesbefattningar, ehuru endast på det sättet att samtliga befattningar hänfördes till lönegrad MEo 2.

Enligt vad jag under hand inhämtat äro organisationsundersökningarna vid Stockholms kustartilleriförsvaret ännu icke avslutade. Med hänsyn härtill och med beaktande av vad civilförvaltningen anfört anser jag mig böra tillstyrka allenast 2 nya biträdesbefattningar i lönegrad MEo 2.

Likaledes godtager jag av civilförvaltningen framlagt förslag om inrättande av ytterligare 1 befattning såsom sjukvårdsbiträde vid Vaxholms kustartilleriregemente.

Gotlands marindistrikt.

Med biträdande av försvarets sjukvårdsförvaltnings av civilförvaltningen tillstyrkta förslag räknar jag med ytterligare 1 befattning som sjukvårdsbiträde vid Gotlands kustartillerikår.

Sydskustens marindistrikt.

Marindistriktschefen har bland annat föreslagit uppförande av 2 nya befattningar som telefonvakter vid marindistriktsstaben, varav 1 befattning i MEo 4 och 1 befattning i MEo 2. För närvarande finnas vid marindistriktsstaben 1 telefonvakt i lönegrad MEo 4 och 2 befattningar i lönegrad MEo 2. Civilförvaltningen har räknat med ytterligare en befattning som telefonvakt av 2. klass i lönegrad MEo 2. För egen del kan jag med hänsyn till pågående utredningar rörande personalorganisationen ej förorda bifall till detta förslag.

I enlighet med förslag av sjukvårdsförvaltningen och civilförvaltningen förordar jag uppförande av 1 ny befattning för sjukvårdsbiträde vid Karlskrona örlogsstation.

Marinens sjukhus i Karlskrona har nedlagts från och med den 5 juli 1945. I gällande personalförteckning upptagen personal för sjukhuset bör utgå ur förteckningen. I stället torde under ny rubrik Sjukvårdsförvaltningen böra upptagas de för denna förvaltning för närvarande avsedda befattningarna, nämligen 1 förrådsman i lönegrad MEO 5 och 2 kontorsbiträden i lönegrad MEO 4.

Jag förordar i likhet med civilförvaltningen, att under rubriken Karlskrona kustartilleriregemente upptages ytterligare 1 befattning som sjukvårdsbiträde.

Västkustens marindistrikt.

Marinchefen har för marindistriktsstabens nya telefonväxel, som beräknades kunna tagas i bruk i början av år 1946, föreslagit inrättande av extra ordinarie befattningar för 1 telefonvakt av 1. klass och 2 telefonvakter av 2. klass.

För egen del finner jag antalet extra ordinarie befattningshavare böra begränsas till 2, nämligen 1 telefonvakt av 1. klass och 1 telefonvakt av 2. klass.

För Göteborgs örlogsstation förordar jag i enlighet med försvarets sjukvårds- och civilförvaltningars förslag uppförande av ytterligare 1 befattning som sjukvårdsbiträde.

Chefen för Älvsborgs kustartilleriregemente har hemställt om inrättande av 1 ordinarie maskinistbefattning i lönegrad Ca 12 och 2 extra ordinarie befattningar för eldare av 2. klass i lönegrad MEO 5. Beträffande maskinistbefattningen har regementschefen anfört bland annat följande.

Regementets olika etablissemang, omfattande kanslihus, 5 kaserner, matinrättning, mässar, pjåshall, vissa varmgarage och verkstadsbyggnader samt vakt- och arrestbyggnad, hade numera färdigställts. För uppvärmningen av kasernetablissemanget funnes sammanlagt 4 värmeanläggningar. Disproportionen mellan arbetsuppgift och arbetsinkomst för maskinisten, som åtnjöt lön enligt lönegrad MEO 8, syntes uppenbar. Försvarsväsendets bränslekontrollant hade också vitsordat det berättigade i en högre löneställning för maskinisten och därvid erinrat om att motsvarande befattningshavare vid arméns truppförband vore hänfödda till lönegrad Ca 12.

Regementschefen har vidare anfört, att anledningen till att överhuvudtaget kompetent innehavare av befattningen kunnat erhållas med nu utgående löneförmåner, vore den, att vid beställningens ledigförklarande ett flertal fartygsmaskinister på grund av då rådande sjöfartsförhållanden sökt anställning i land. Sedan sjöfarten numera åter öppnats, vore det troligen omöjligt att bibehålla kompetent befattningshavare med nuvarande lön.

Chefen för marinen och civilförvaltningen ha tillstyrkt, att maskinistbefattningen hänföres till lönegrad MEO 12. Civilförvaltningen har bland annat uttalat, att värmeanläggningarnas storlek syntes vara sådan, att maskinistens arbetsuppgifter, såväl kvalitativt som kvantitativt, vore fullt jämförbara med de uppgifter som ålåg maskinisterna vid arméns truppförband.

För egen del tillstyrker jag, att befattningen som maskinist vid Älvsborgs kustartilleriregemente hänföres till lönegrad MEo 12.

Vidkommande de föreslagna befattningarna som eldare av 2. klass ha marinchefen och civilförvaltningen tillstyrkt inrättande av 1 ny sådan befattning.

Behovet av eldarepersonal har jag i annat sammanhang (punkt 20) upptagit till behandling på grundval av ett av organisationsnämnden framlagt förslag, varför jag icke här tillstyrker någon utökning av den extra ordinarie eldarepersonalen.

I likhet med marinchefen samt försvarets sjukvårds- och civilförvaltningar förordar jag, att 1 ny befattning som sjukvårdsbiträde vid kustartilleriregementet inrättas.

Vissa utbildningsanstalter.

I skrivelse den 12 oktober 1943 hemställde försvarets civila tjänstemannaförbund om ändrad lönegradsplacering för viss extra ordinarie personal vid sjökrigsskolan. I anledning härav föreslog försvarets civilförvaltning i skrivelse den 15 september 1944 ett flertal ändringar i då gällande personalförteckning. Sedan yttranden avgivits av försvarsväsendets lönenämnd och försvarets tjänsteförteckningssakkunniga, förordade min företrädare i ämbetet vid anmälan av propositionen 1945: 170 (s. 341), i huvudsaklig överensstämmelse med vad lönenämnden föreslagit, förbättrad löneställning för viss extra ordinarie personal vid skolan.

I skrivelse den 12 januari 1946 har försvarets civila tjänstemannaförbund hemställt om förnyad omvärdering av vissa befattningar vid sjökrigsskolan. Härvid har föreslagits utbyte av befattningar för 1 kontorist i MEo 8 och 1 kanslibiträde i MEo 7 mot befattningar i MEo 10, för sammanlagt 5 manliga tjänstemän i MEo 5—7 mot befattningar som arbetsförmän av 2. klass i MEo 10, för 1 vaktmästare i MEo 5 mot befattning i MEo 7 samt för 1 kontorsbiträde i MEo 4 likaledes mot befattning i MEo 7.

Försvarsväsendets lönenämnd har anfört, att nämnden för att erhålla närmare kännedom om de arbetsuppgifter, som åvilade dessa befattningshavare, hade avlagt besök vid sjökrigsskolan. Med stöd av därvid gjorda iakttagelser tillstyrkte nämnden i likhet med föregående år, att 1 kanslibiträde vid intendenturavdelningen placerades i lönegrad MEo 8 under benämningen kontorist. Med hänsyn till att idrottsvaktmästaren, för närvarande placerad i lönegrad MEo 5, syntes väl lågt lönegradsplacerad i förhållande till arbetsuppgifterna förordades, att han placerades i lönegrad MEo 6 intill dess en vid sjökrigsskolan planerad simhall färdigställts, varvid frågan om hans löneställning borde upptagas till förnyad prövning. Nämnden ville icke motsätta sig, att en förman av 1. klass i lönegrad MEo 7, tjänstgörande som vapenhantverkare, numera placerades i lönegrad MEo 10. Beträffande övriga befattningar funne lönenämnden icke sådana omständigheter föreligga, att de motiverade en ändrad löneställning.

För egen del har jag ingen erinran mot lönenämndens förslag, varför jag förordar, att befattningar för 1 kanslibitråde i MEo 7, 1 förman av 1. klass i MEo 7 och 1 vaktmästare i MEo 5 utbytas mot befattningar för 1 kontorist i MEo 8 respektive 1 arbetsförman av 2. klass i MEo 10 och 1 vaktmästare i MEo 6.

I enlighet med ett av sjukvårdsförvaltningen avgivet, av civilförvaltningen biträtt förslag räknar jag vidare med 1 sjukvårdsbiträde vid sjökrigsskolan.

För marinens underofficersskola i Berga ha för innevarande budgetår upptagits extra ordinarie befattningar endast för driften av matinrättningen och för sjukvården, nämligen för 1 husmoder av 1. klass i lönegrad MEo 8, 1 husmoder av 2. klass i lönegrad MEo 6, 1 sjuksköterska i lönegrad MEo 7 samt 14 köks- och servisbiträden och 2 sjukvårdsbiträden i lönegrad MVd.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47 har marinchefen hemställt, att ett flertal nya extra ordinarie befattningar måtte uppföras i personalförteckningen.

Försvarets civilförvaltning har anfört, att i förevarande fall samma synpunkter syntes böra anläggas som framförts vid behandlingen av förslaget att inrätta motsvarande befattningar vid infanteriets och kavalleriets kadettskola. Sålunda borde endast de befattningar, som under alla förhållanden måste anses erforderliga, besättas med extra ordinarie personal, medan personalbehovet i övrigt borde tillgodoses genom anställande av extra tjänstemän. Civilförvaltningen har räknat med följande extra ordinarie befattningshavare, nämligen 1 maskinist i MEo 12, 1 kontorist i MEo 8, 1 husmoder av 1. klass i MEo 8, 1 trädgårdsmästare i MEo 8, 1 förste vaktmästare i MEo 7, 1 sjuksköterska i MEo 7, 1 eldare av 1. klass i MEo 6, 1 husmoder av 2. klass i MEo 6, 4 vaktmästare i MEo 5, 2 förrådsmän i MEo 5, 1 automobilförare i MEo 5, 1 kontorsbiträde i MEo 4, 3 skrivbiträden i MEo 2, 1 telefonvakt av 2. klass i MEo 2, 14 köks- och servisbiträden i MVd samt 4 sjukvårdsbiträden i MVd.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha i anslutning till civilförvaltningens förevarande medelsäskanden uttalat, att lönenämnderna knappast kunde finna det påkallat att redan från ingången av nästa budgetår inrätta 1 maskinistbefattning vid skolan i lönegrad MEo 12. En placering i lönegrad MEo 10 syntes tills vidare vara tillfyllest.

För egen del finner jag det erforderligt, att föreliggande förslag till personalorganisation överses av statens organisationsnämnd, innan ställning till detsamma tages. Åt nämnden har jag den 4 februari 1946 uppdragit att verkställa dylik översyn. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, på grundval av den utredning som genom nämndens försorg verkställs, meddela föreskrifter rörande anställande av extra ordinarie personal vid denna läroanstalt. Härvidlag bör eftersträvas en reduktion av det antal befattningar, varmed civilförvaltningen räknat.

För flottans sjömansskola har chefen för Sydkustens marindistrikt föreslagit dels utbyte av 2 vaktmästarbefattningar i lönegrad MEo 5 mot 2 be-

fattningar för förmän av 1. klass i lönegrad MEo 7 och 1 kontorsbiträdesbefattning i lönegrad MEo 4 mot 1 kanslibiträdesbefattning i lönegrad MEo 7, dels inrättande av nya extra ordinarie befattningar för 1 skrivbiträde i lönegrad MEo 2 och 2 sjukvårdsbiträden i lönegrad MVd. Marindistriktschefen har bland annat anfört, att förutnämnda kontorsbiträde tjänstgjorde såsom biträde åt intendenten och härvid hade att handlägga upphandlingsärenden, granska räkningar, ombesörja dispositionsbokföring m. m. samt att arbetsuppgifterna syntes väl motivera uppflyttning av befattningen till 7:e lönegraden. Vid skolan funnes ett extra ordinarie och ett extra skrivbiträde, medan försvarsutredningen utgått från att båda befattningarna skulle vara extra ordinarie. Arbetets omfattning vore sådan, att den föreslagna befattningen under alla omständigheter vore erforderlig.

Civilförvaltningen har beträffande utbytet av de båda vaktmästarbefattningarna mot befattningar för förmän av 1. klass erinrat, att i personalförteckningen för innevarande år redan uppförts 1 sådan befattning för förmän i lönegrad MEo 7. Med hänsyn härtill och då båda ifrågavarande befattningshavares arbetsuppgifter vore dels sinsemellan likartade, dels av samma natur som de uppgifter, vilka åläge 2 förmän av 1. klass i lönegrad MEo 7 vid Karlskrona örlogsstation, tillstyrkte civilförvaltningen, att för nästa år för sjömansskolan uppfördes sammanlagt 2 befattningar som förmän av 1. klass i lönegrad MEo 7. Likaledes har ämbetsverket på de av marindistriktschefen anförda skälen tillstyrkt utbyte av 1 kontorsbiträdesbefattning mot 1 kanslibiträdesbefattning i lönegrad MEo 7 samt inrättande av 1 ny extra ordinarie skrivbiträdesbefattning i MEo 2. Däremot har civilförvaltningen i likhet med försvarets sjukvårdsförvaltning förordat inrättande av endast 1 ny sjukvårdsbiträdesbefattning. Civilförvaltningen har vidare förordat, att en köksmästare och en skolkökslärarinna, anställda vid sjömansskolans förplägnadsskola och nu åtnjutande arvoden motsvarande lön enligt lönegrad MEx 15 måtte erhålla extra ordinarie anställning i lönegrad MEo 15.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha i gemensamt yttrande anfört, att det på grund av de sistnämnda befattningarnas speciella art föreläge särskilda svårigheter att pröva löneställningen, varför lönenämnderna funne det önskvärt, att detta spörsmål hänskötes till försvarets tjänsteförteckningssakkunniga.

För egen del finner jag mig böra biträda civilförvaltningens berörda äskanden utom i vad avser beredande av extra ordinarie anställning för vid sjömansskolans förplägnadsskola tjänstgörande köksmästare och skolkökslärarinna samt inrättande av en befattning för skrivbiträde i lönegrad MEo 2.

Marinens poliskår.

I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår har marinchefen framlagt förslag till omorganisation av bevakningen av Göteborgs örlogsstation och örlogsvarv samt i anslutning härtill bland annat anfört följande.

I samråd med statens organisationsnämnd har nedanstående förslag till

gemensam bevakning av Göteborgs örlogsstation och Göteborgs örlogsvarv framlagts. Förslaget synes ur alla synpunkter lämpligt.

Enligt nuvarande organisation ombesörjes bevakningen av stationen av den s. k. högvakten, bestående av tre underofficerare såsom vaktchefer, tre furirer såsom avlösningsfurirer samt 24 meniga och en hornblåsare. För bevakning av varvet har anställts extra polispersonal — en överkonstapel och fyra konstaplar.

Undersökningar, som företagits, ha givit vid handen, att åtskilligt skulle kunna vinnas ur såväl besparings- som effektivitetssynpunkt, om kontrollen av in- och utpassering till stationen och varvet förlades till en för stationen och varvet gemensam vaktcentral. Nämda kontroll sker för närvarande av högvakten för stationen och av varvspolisen för varvet. Möjlighet att anordna sådan gemensam vaktcentral förefinnes i den lokal, där varvspolisen för närvarande tjänstgör. Under förutsättning att staketet utanför stationsbyggnaden flyttas ett 100-tal meter söderut kan ifrågavarande lokal efter vissa smärre omändringar utnyttjas för kontroll av in- och utpasseringen jämväl till stationen.

Marinchefen har vidare anfört, att det med hänsyn till de nya uppgifterna vore nödvändigt att förstärka poliskåren. Kåren borde utgöras av 1 kommissarie i lönegrad Ca 14, 1 överkonstapel i lönegrad Ca 12, 7 konstaplar i lönegrad Ca 10 jämte 2 extra ordinarie konstaplar i lönegrad MEo 9. Förslaget beräknades under då rådande förhållanden medföra en årlig besparing av i runt tal 45 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning har biträtt förslaget utom i vad avser anställningsform och löneställning för de nya befattningshavarna. Under återopande av att lediga eller ledigblivna befattningar vid marinens poliskår icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd finge återbesättas med ordinarie innehavare har civilförvaltningen föreslagit, att de nya befattningarna tills vidare skulle uppföras såsom extra ordinarie med placering polisöverkonstapeln, tillika polis-kommissarie, i lönegrad MEo 14, polisöverkonstapeln i lönegrad MEo 12 och polis-konstaplarna i lönegrad MEo 9.

Statens organisationsnämnd har anfört, att de hittills vunna erfarenheterna av de i Göteborg bedrivna organisationsundersökningarna beträffande bevakningens ordnande givit tillförlitliga resultat och att det med hänsyn till de besparingar, som syntes kunna ernås, vore önskvärt, att erfarenheterna snarast kunde tillgodogöras vid Göteborgs örlogsstation.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha i gemensamt yttrande velat ifrågasätta, om icke åtminstone viss del av de avsedda befattningarna tills vidare borde inrättas såsom extra.

För egen del anser jag mig böra tillstyrka, att bevakningen av Göteborgs örlogsstation och Göteborgs örlogsvarv organiseras på sätt marinchefen föreslagit. Jag anser mig dock icke för närvarande kunna förorda, att den erforderliga personalen uppföres på ordinarie stat. Ej heller kan jag förorda, att en befattning som kommissarie inrättas. De åligganden som skulle ankomma på denne befattningshavare synas kunna utföras av en överkonstapel. Jag föreslår, att i personalförteckningen för nästkommande budgetår för poliskåren i Göteborg upptagas — förutom i personalförteckningen uppförd personal,

nämligen 1 överkonstapel i lönegrad MEO 12 och 2 konstaplar i lönegrad MEO 9 — 4 poliskonstaplar i lönegrad MEO 9. Dessutom förordar jag inrättande av — förutom nuvarande 2 befattningar — ytterligare 1 befattning som extra poliskonstapel.

Marinens väderlektjänst.

I 1943 års riksdags beslut rörande den militära väderlektjänstens organisation (propositionen nr 354, riksdagens skrivelse nr 510) förutsattes, att av personalen i det inom flygledningen anordnade centralorganet för väderlektjänsten 1 förste militärmeteorolog, 1 militärmeteorolog av 2. graden och 1 militärmeteorolog av 3. graden skulle uppföras på marinens personalförteckning. Därjämte avsågs för lokala väderleksorgan vid marinen 1 militärmeteorolog av 1. graden och 4 militärmeteorologer av 3. graden. I enlighet med förslag i proposition 1945: 170 (s. 344) ha av dessa befattningar i innevarande budgetårs personalförteckning under rubriken Marinens lokala väderlektjänst uppförts 2 befattningar som militärmeteorolog av 3. graden i lönegrad MEO 13.

För nästa budgetår har marinchefen efter samråd med chefen för flygvapnet föreslagit inrättande av 1 befattning som militärmeteorolog av 2. graden i lönegrad MEO 15, avsedd för den militära väderlekscentralen, samt 1 befattning som militärmeteorolog av 3. graden i lönegrad MEO 13, avsedd för marinens lokala väderlektjänst.

I likhet med civiltjänstningen har jag intet att erinra häremot. Den nuvarande rubriken i personalförteckning torde i samband härmed böra ändras till Marinens väderlektjänst.

Förrådscentralerna för läkemedel.

Under hänvisning till vad jag vid behandlingen av arméns avlöningsanslag anfört under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, räknar jag här med 2 befattningar för förrådsmän i lönegrad MEO 5, avsedda för förrådscentralerna för läkemedel i Göteborg och Karlskrona.

Kostnaderna för avlöningar till den extra ordinarie personal, som sålunda bör uppföras å personalförteckningen för nästkommande budgetår, torde kunna beräknas uppgå till omkring 1 450 000 kronor.

Viss extra personal m. m.

För avlöningar åt vikarier för i personalförteckningen uppförda extra ordinarie tjänstemän beräknar jag i likhet med försvarets civiltjänstning totalt 10 000 kronor.

För avlöningar åt betjäningsspersonal ha för innevarande budgetår anvisats medel för 1 kokerska å Kungsholmen invid Karlskrona och 6 sjukvakter vid marinens sjukhus i Karlskrona. Sedan nämnda sjukhus numera avvecklats, torde några medel för avlöning av sjukvakter icke böra beräknas

för nästa budgetår. Däremot beräknar jag under förevarande post ett belopp å 900 kronor för avlönande av kokerskan, vilken befattning alltjämt torde vara erforderlig.

Såsom framgår av vad jag anfört vid behandlingen i det föregående under arméns avlöningsanslag av medelsbehovet för icke-ordinarie personal vid armén har försvarets civilförvaltning i skrivelse den 28 november 1945 inkommit med utredning beträffande medelsbehovet under försvarsgrenarnas avlöningsanslag för anställande av kontors- och skrivbiträdespersonal m. m. vid försvarskrafterna under budgetåret 1946/47. Jag upptager här förevarande fråga för marinens del.

De uppgifter angående behovet av extra biträdespersonal, som infordrats från marinens myndigheter, utvisa ett behov av 80 extra kontorsbiträden och 170 extra skrivbiträden. Marinchefen har beträffande dessa uppgifter anfört, att personalbehovet icke kunde till alla delar exakt angivas, enär det samma exempelvis i fråga om örlogsstationerna och kustartilleriet vore beroende av pågående organisationsundersökningar.

Civilförvaltningen har ansett sig i avvaktan på resultatet av de av marinchefen omförmälda organisationsundersökningarna böra räkna med att för marinens vidkommande för budgetåret 1946/47 erfordrades civil extra biträdespersonal i huvudsaklig överensstämmelse med de av myndigheterna framförda och av marinchefen biträdda förslagen. Kostnaderna för ifrågavarande personal har civilförvaltningen beräknat till 580 000 kronor.

I sitt i nyssberörda sammanhang återgivna utlåtande över civilförvaltningens utredning har överbefälhavaren särskilt beträffande marinen anfört, att det personalbehov som beräknats för vissa marindistrikt, örlogsstationer och kustartilleriregementen syntes vara tilltaget i överkant.

Statens organisationsnämnd har anfört, att organisationsundersökningar utförts vid Göteborgs örlogsstation beträffande dess militära ledningssida men att personalbehovet vid stationens förvaltningsavdelningar samt vid marinens staber och övriga truppförband tills vidare undandroge sig nämndens bedömning.

Vad jag anfört beträffande motsvarande personalfråga vid armén gäller i tillämpliga delar även här förevarande spörsmål om biträdespersonalen vid marinen. Även för marinens del synes således en ökning av denna personal vara ofrånkomlig. Jag anser dock, att personalbehovet bör begränsas i förhållande till vad som här beräknats. Jag räknar med att det skall vara möjligt att tillgodose det oundgängliga behovet av extra biträdespersonal vid marinen inom ett belopp av 450 000 kronor, vilket belopp jag alltså upptager för här ifrågavarande ändamål.

För tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. beräknar jag liksom för innevarande budgetår 150 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för viss extra personal m. m. uppgår således till (10 000 + 900 + 450 000 + 150 000 =) 610 900 kronor eller i avrundat tal 610 000 kronor.

Fänrikar.

För avlöningar till fänrikar är för innevarande budgetår beräknat ett belopp av förslagsvis 365 000 kronor, varvid antalet fänrikslöner, fördelat över hela budgetåret, beräknats till 117. Enligt marinchefens beräkningar kan antalet fänrikslöner för nästa budgetår uppskattas till 105. Medelsbehovet för avlöningar till fänrikar kan därför nästa budgetår beräknas till i runt tal 330 000 kronor.

Viss icke-ordinarie personal vid marinläkarkåren.

För innevarande budgetår bestridas från förevarande delpost arvoden åt 37 marinläkare av 2. graden samt 12 marinläkarstipendiater.

I sina medelsäskanden för nästkommande budgetår har marinchefen hemställt, att antalet marinläkare av 2. graden måtte i enlighet med 1942 års försvarsbeslut utökas med en. För att täcka beräknad brist i antalet tjänstgöringsmånader för marinläkare har marinöverläkaren hemställt, att antalet marinläkarstipendiater måtte utökas till 30. Chefen för marinen har i avvaktan på resultatet av pågående utredning rörande militärsjukvårdens organisation för sin del icke velat framlägga förslag i ämnet. Därest ifrågavarande utredning icke bleve i tid slutförd, borde i stället enligt marinchefens mening bristen i antalet tjänstgöringsmånader till största delen kunna täckas genom disposition av medel under anslaget till avlöningar till personal i marinens reserver, i vilket anslag beräknats 45 000 kronor för avlöande av frivilligt inkallade marinläkare.

Försvarets civilförvaltning har biträtt marinchefens förslag och sålunda tillstyrkt inrättande av en ny befattning för marinläkare av 2. graden.

Häremot synes intet vara att invända. För avlöningar till här avsedd personal torde därför böra beräknas ett från 165 000 kronor till 168 000 kronor förhöjt belopp.

Musikelever.

Till kontant ersättning åt musikelever — 25 vid flottan och 15 vid kustartilleriet — bör, liksom för innevarande budgetår, för budgetåret 1946/47 beräknas ett belopp av 15 120 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgör enligt det anförda (1 450 000 + 610 000 + 330 000 + 168 000 + 15 120 =) i avrundat tal 2 575 000 kronor.

5. Rörligt tillägg.

För tillgodoseende av medelsbehovet under denna anslagspost har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 3 910 000 kronor. Med hänsyn till i det föregående framlagda förslag synes anslagsposten för budgetåret 1946/47 böra upptagas med förslagsvis 3 700 000 kronor.

I enlighet med vad i det föregående anförts kommer det sammanlagda medelsbehovet under marinens anslag till avlöningar till aktiv personal

m. fl. att uppgå till 30 200 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 1 200 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för budgetåret 1946/47 fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän samt för pensionerad personal i arvodesbefattning vid marinen, vilka komma att till riksdagen i särskild ordning överlämnas;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å de av riksdagen fastställda personalförteckningarna meddela de särskilda föreskrifter, som kunna visa sig erforderliga i samband med genomförandet av den av 1942 års riksdag godkända planen för fortsatt utbyggnad och organisation av landets försvarskrafter under budgetåren 1942/47;

dels godkänna följande avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. att tillämpas under budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	22 800 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	»	925 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	800 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	2 575 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	3 700 000
	<hr/>	
	Summa kronor	30 800 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor	600 000
	<hr/>	
	Nettoutgift kronor	30 200 000

dels ock till *Marinen*: Avlöningar till aktiv personal m fl. för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 30 200 000 kronor.

[24.] **Marinen: Avlöningar till civil handräckningspersonal, förslagsanslag.** För marinen har hittills icke varit uppfört något anslag å riksstaten för avlöningar till kollektivavtalsanställd personal.

I det föregående under punkten 20 har jag upptagit till behandling ett av statens organisationsnämnd framlagt förslag rörande anställande av civil eldarpersonal vid försvarsväsendet. Jag har därvid tillstyrkt, att för marinen skulle för nästa budgetår beräknas 71 helårsanställda eldare och grov- och

diversearbetare samt 17 säsonganställda grov- och diversearbetare. Lönekostnaderna för denna personal kunna uppskattas till 375 000 kronor. Medel för dessa lönekostnader torde böra anvisas under ett särskilt förslagsanslag, benämnt **Marinen: Avlöningar till civil handräckningspersonal**. Jag erinrar, att detta anslag kan komma att belastas med kostnader för personal utöver den här angivna, i den mån nämligen för marinen tages i anspråk den reservpersonal för eldningstjänst, för vilken medel preliminärt beräknats under arméns motsvarande anslag.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till civil handräckningspersonal* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 375 000 kronor.

[25.] **Marinen: Familjebidrag, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag i det föregående under punkten 21 anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Familjebidrag* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 800 000 kronor.

[26.] **Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl., förslagsanslag.**

1942 års försvarsbeslut:

under uppsättningsperioden	kronor	21 360 400
vid genomförd organisation.....	»	31 450 000
Budgetåren 1942/47 (beräknad medelbelastning per år å kostnadsramen).....	»	21 070 000

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 112) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 26 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 23 400 000 kronor. Kungl. Maj:t har den 15 juni 1945 fastställt dels avlöningsstat för anslaget för nämnda budgetår (se statsliggaren s. 139), dels ock särskilda personalförteckningar beträffande den från anslaget avlönade personalen.

Under hänvisning till vad jag förut anført i vissa frågor, som beröra flera försvarsgrenar, övergår jag nu till behandlingen av de olika anslagsposterna samt lämnar i anslutning därtill en redogörelse för de huvudsakliga ändringar i de för innevarande budgetår fastställda personalförteckningarna som böra vidtagas.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Flygstaben.

Chefen för flygvapnet har ånyo framlagt förslag om beredande av ordinarie anställning för ett kanslibitråde och en telefonvakt av 1. klass samt utbyte av en befattning för extra ordinarie skrivbiträde mot en befattning för extra ordinarie kanslibitråde.

Försvarets civilförvaltning har härtill anfört att, innan tjänsteförtecknings-sakkunnigas utredning föreläge, ändringar i nuvarande löneställningar endast syntes böra vidtagas, därest tvingande skäl förfunnes. I förevarande fall ansåge sig ämbetsverket, för att kvalificerad personal skulle kunna bibehållas vid flygstaben, böra godtaga flygvapenchefens förslag i så måtto, att en kansli-biträdesbefattning uppfördes i lönegrad A 7 under förutsättning att en extra ordinarie befattning för skrivbiträde i lönegrad MEo 2 utginge ur personalförteckningen för extra ordinarie personal.

För egen del tillstyrker jag, att en befattning i lönegrad MEo 7 inrättas i utbyte mot en befattning i MEo 2.

Enär en av militärmeteorologerna på övergångsstat i lönegrad A 18 numera erhållit befattning som militärmeteorolog i lönegrad Ca 22, kan en av de i personalförteckningen å övergångsstat upptagna befattningarna som militärmeteorolog i lönegrad A 18 utgå.

Personal vid flygvapnet.

Jämlikt 1942 års försvarsbeslut skall chefen för flygkadettskolan vara regementsofficer. Chefen för flygvapnet har nu erinrat, att för cheferna för krigsskolan och sjökrigsskolan upptagits särskilda beställningar i lönegrad Oa 6, samt föreslagit, att för chefen för flygkadettskolan måtte i personalförteckningen uppföras en särskild beställning i lönegrad Oa 5.

Försvarets civilförvaltning har icke funnit anledning till erinran mot förslaget, därest det i försvarsbeslutet fastställda antalet beställningar i lönegrad Oa 5 icke överskredes.

I avvaktan på resultatet av pågående utredning angående försvarets framtida organisation anser jag mig icke böra förorda, att befattningen i personalförteckningen uppföres som särskild beställning i lönegrad Oa 5.

För nästa budgetår har — med undantag för det fast anställda manskapet — upptagits i stort sett den ordinarie personal vid flygvapnet, som för budgetåret 1946/47 angivits i den preliminära plan för personalökning under femårsperioden, vilken i anslutning till framläggandet av propositionen 1942: 210 överlämnades till riksdagens vederbörande utskott, dock med de avvikelser, som betingas av 1943 års riksdags beslut rörande omorganisation av flygförvaltningen samt beslutet om Södertörns flygflottilj.

Antalet officerare motsvarar med nyss angiven reservation i huvudsak det antal, som upptagits i nämnda plan. Med hänsyn till befodringsläget har dock ökningen av antalet löjtnantsbeställningar begränsats. I enlighet härmed förordar jag, att följande nya beställningar planenligt upptagas för nästkommande budgetår, nämligen 1 för flottiljchef, avsedd för Södertörns flygflottilj, 5 för majorer, 5 för kaptener och 25 för löjtnanter.

Beträffande underofficerare har på grund av befodringsläget antalet sergeanter måst upptagas lägre än enligt förutnämnda plan. Chefen för flygvapnet har erinrat om att Kungl. Maj:t genom beslut den 12 november 1943 medgivit, att, intill dess ny befodringskungörelse fastställdes för flygvapnet, sergeant finge efter fyra års tjänstetid i denna beställning befodras till fanjun-

kare oaktat att nu gällande befordringskungörelse (SFS 1938: 544) föreskrev 5 års tjänstetid. Därest ifrågasatte flygvapenchefen införande av en not till personalförteckningen med innehåll att, om ledig beställning i lönegrad UO 2 icke kunde besättas med därtill kompetent beställningshavare, beställningen finge tills vidare ersättas med beställning i lönegrad UO 1. I likhet med civilförvaltningen har jag intet att häremot erinra.

I årets personalförteckning äro underofficerarna i lönegrad UO 3 upptagna under benämningarna förvaltare och förvaltare (i kassörsbefattning). Till den första kategorien hänföras de underofficerare, vilka tidigare benämndes förrådsförvaltare och flygstationsmästare. Chefen för flygvapnet har anført, att det ur redovisningstekniska m. fl. synpunkter vore önskvärt, att sistnämnda båda kategorier redovisades var för sig i personalförteckningen, förslagsvis såsom förvaltare (i förrådsbefattning) och förvaltare (i flygstationsbefattning). Civilförvaltningen har tillstyrkt förslaget i princip men ansett, att särskiljandet av förvaltarna lämpligen borde ske genom noter i personalförteckningen. För egen del anser jag mig böra biträda flygvapenchefens förslag.

Jag förordar, att i enlighet med chefens för flygvapnet förslag för nästkommande budgetår följande antal underofficersbeställningar skola plan enligt tillkomma, nämligen 2 förvaltare (i förrådsbefattning), 10 förvaltare (i flygstationsbefattning), 23 fanjunkare, 1 fanjunkare (i kassörsbefattning) och 25 serjeanter. Samtidigt böra såsom tidigare förutsatts 2 beställningar för förvaltare (i förrådsbefattning) vid centrala verkstäder utgå ur förteckningen.

Beträffande manskap får jag hänvisa till vad jag anført under punkten 4.

I fråga om flygvapnets civilmilitära personal har flygvapenchefen föreslagit en ökning av *ingenjörspersonalen* med 1 flygdirektör av 1. graden, 1 flygdirektör av 2. graden, 13 flygingenjörer av 1. graden och 3 flygingenjörer av 3. graden. Samtidigt har föreslagits en minskning av flygingenjörbeställningarna av 2. graden med 3, varigenom sammanlagda antalet beställningar för ingenjörspersonalen komme att överensstämma med det antal, som enligt 1942 och 1944 års riksdagsbeslut förutsatts vid fullt uppsatt flygvapen. Med hänsyn till befordringsläget har föreslagits 1 flygdirektör av vardera 1. och 2. graden i stället för 2 flygdirektörer av 1. graden enligt förutnämnda plan. För att motverka att ett flertal flygingenjörer överginge till annan verksamhet, har antalet beställningar inom de högre lönegraderna föreslagits ökat i något snabbare takt än vad som förutsatts i försvarsbeslutet. Försvarets civilförvaltning har icke funnit anledning till erinran mot vad chefen för flygvapnet sålunda föreslagit.

För egen del anser jag mig böra biträda det framlagda förslaget utom vad avser inrättande av 1 ny beställning för flygdirektör av 2. graden.

I sina medelsäkanden för budgetåret 1945/46 upptog flygförvaltningen frågan om beredande av arvode utöver lön åt styresmännen för de centrala flygverkstäderna vid Malmen, Västerås och Arboga. Efter att ha erinrat, att styresmännen för närvarande voro flygdirektörer av 1. graden i lönegraden Ca 30 och att spörsmålet om beredande av löneförbättring alltsedan 1929 varit föremål för prövning, har flygförvaltningen anført i huvudsak följande.

Frågan om en löneförbättring för styresmännen kunde enligt ämbetsverkets mening icke anstå längre. Personalen vid vardera verkstaden hade utökats från omkring 150 man år 1929 till mer än 1 000 man för närvarande. Praktiskt taget alla anställda voro civila. Verkstäderna ombesörjde reparations- och översynsarbeten berörande en avsevärd del av den synnerligen dyrbara och tekniskt komplicerade materiel, som flygvapnet förfogade över. Driftsförhållandena överensstämde i stort sett med vad som tillämpades vid jämförbar enskild industri. Det syntes då uppenbart, att en alltför stor disproportion förefunnos mellan de löneförmåner, som för närvarande utginge till dessa styresmän och till cheferna för enskilda industrier av motsvarande storleksordning. Även en jämförelse med löneställningen för cheferna vid vissa andra av försvarets verkstäder gäve vid handen, att ifrågavarande styresmän vore missgynnade i lönehänseende.

Försvarets civilförvaltning fann starka skäl tala för en reglering av styresmännens avlöningsförmåner och tillstyrkte flygförvaltningens förslag.

Vid anmälan av propositionen 1945:170 (s. 350) anförde min företrädare i ämbetet, att han, då denna fråga borde komma under bedömande av försvarets tjänsteförteckningsakkunniga, icke ansåge sig för det dåvarande böra taga ställning till densamma.

Försvarets tjänsteförteckningsakkunniga ha i infortrat yttrande anført, att bärande skäl syntes föreligga att bereda styresmännen en löneställning, som bättre än den hittillsvarande svarade mot de med befattningarna förenade arbetsuppgifterna och ansvaret. Efter att ha jämfört arbetsuppgifter och avlöningsförmåner för olika statliga chefstjänstemän förordade de sakkunniga, att löneförmånerna för ifrågavarande styresmän borde motsvara avlöning enligt lönegraden C 7. De sakkunniga ville ifrågasätta, om icke dessa styresmannabefattningar borde konstrueras som civila förordnandetjänster, tillsatta för viss tid. Härför erfordrades emellertid ytterligare utredning och då styresmännen snarast borde erhålla löneförbättring tillstyrkte de sakkunniga, att fyllnadsarvode utginge från och med budgetåret 1946/47. Av flygförvaltningen föreslaget arvode å 2 400 kronor för år syntes böra begränsas till 2 100 kronor för att närmast motsvara avlöning enligt lönegrad C 7.

Civilförvaltningen, chefen för flygvapnet och flygförvaltningen ha i infortrade yttranden tillstyrkt tjänsteförteckningsakkunnigas förslag.

Även jag anser en förbättring av styresmännens avlöningsförmåner skälig. Frågan är av natur att böra slutligt prövas först sedan pågående revision av statstjänstemännens löner slutförts. I anslutning till förslaget vill jag emellertid förorda, att till envar av styresmännen för de centrala flygverkstäderna vid Malmen, Västerås och Arboga må under nästa budgetår utgå ett lönefyllnadsarvode av 2 100 kronor för år.

Antalet *flygläkarebeställningar* har för nästa budgetår föreslagits ökat med en beställning såsom flygläkare av 1. graden, avsedd för Södertörns flygflottilj. Häremot har jag intet att erinra.

Beträffande *meteorologpersonalen* ha på grund av bristande tillgång på kompetent personal i innevarande budgetårs personalförteckning endast upp-

förts 3 beställningar för militärmeteorolog i lönegrad Ca 22, medan enligt 1943 års riksdagsbeslut det centrala väderleksorganet i flygstaben skulle utgöras av 1 stabsmeteorolog, 2 förste militärmeteorologer, 3 militärmeteorologer samt 5 militärmeteorologer av 2. graden. Chefen för flygvapnet har beräknat viss förbättring i personalläget under nästkommande budgetår, varför beställningen som stabsmeteorolog samt en av beställningarna såsom förste militärmeteorolog borde uppföras i förteckningen. I samband härmed kunde antalet beställningar för militärmeteorolog i lönegrad Ca 22 minskas till 2. I likhet med civilförvaltningen förordar jag, att för nästkommande budgetår uppföras beställningar för 1 stabsmeteorolog i lönegrad Ca 30, 1 förste militärmeteorolog i lönegrad Ca 26 och 2 militärmeteorologer i lönegrad Ca 22.

Av beställningar för *verkmästare* har föreslagits planenlig ökning med 4 för verkmästare av 1. klassen. Jag har intet att erinra häremot.

Antalet *mästare* har liksom föregående år med hänsyn till förbättrade rekryteringsmöjligheter befunnits kunna ökas något hastigare än som beräknades i försvarsbeslutet. Med anledning härav förordar jag, att för nästa budgetår i förteckningen upptagas 50 mästare av 1. klassen och 120 av 2. klassen eller tillhoppa 170 mot i försvarsbeslutet för nämnda budgetår beräknade 147 och vid slutligt genomförd organisation 265.

Personal vid flygförbanden.

Beträffande denna personal föreslår jag för Södertörns flygflottilj utökning med 1 maskinist i lönegrad Ca 12 samt 1 eldare av 1. klassen och 2 förråds-vaktmästare, samtliga i lönegraden Ca 7.

Kostnaderna för löner åt ordinarie tjänstemän enligt det här framlagda förslaget till personalförteckning beräknas till 14 000 000 kronor. För avlöningar till personal å avgångsstat och disponibilitetsstat synas i likhet med för innevarande budgetår icke böra beräknas särskilda medel.

I det föregående har jag under punkt 4 beräknat antalet volontärer över stat, avsedda för stamflygförare, till i genomsnitt 110 för nästa budgetår. För avlöning till dessa beräknar jag ett belopp av 75 000 kronor.

Till bestridande av kostnader för de övriga förmåner, som skola bestridas från förevarande anslagspost, beräknar jag i enlighet med civilförvaltningens förslag i runt tal sammanlagt 3 920 000 kronor. Anslagsposten skulle sålunda kunna beräknas till (14 000 000 + 75 000 + 3 920 000 =) 17 995 000 kronor. Av i huvudsak samma skäl, som jag anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslagspost, torde emellertid detta belopp för nästa budgetår böra minskas med 295 000 kronor till 17 700 000 kronor. Motsvarande belopp för innevarande budgetår har upptagits till 16 100 000 kronor.

2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning.

Än för innevarande budgetår fastställda personalförteckningen för pensionerad personal i arvodesbefattning ha upptagits befattningar för tillhoppa 51 officerare och 81 underofficerare.

Chefen för flygvapnet har för budgetåret 1946/47 föreslagit uppförande i personalförteckningen av befattningar för ytterligare 1 officer, avsedd som mobiliseringsofficer vid Södertörns flygflottilj, samt 3 underofficerare, avsedda som expeditionsunderofficerare vid samma flygflottilj. Antalet expeditionsunderofficerare har — liksom för innevarande budgetår — föreslagits skola beräknas till fyra vid flygbaskären och tre vid varje flottilj, enär en minskning till det i propositionen 1942: 210 förutsatta antalet icke kunde genomföras, förrän behovet av stamunderofficerare fyllts.

Vad chefen för flygvapnet sålunda föreslagit, vilket av försvarets civilförvaltning biträtts, finner jag mig böra tillstyrka.

Kostnaderna för arvoden motsvarande nettolön i respektive löneklasser beräknar jag i enlighet med civilförvaltningens förslag till ett belopp av i runt tal 900 000 kronor (nu 875 000 kronor). Å avlöningsstatens inkomstitel inflytande pensionsmedel skulle, under förutsättning att alla arvodesbefattningar vore besatta med från aktiv stat pensionsavgången personal, kunna uppskattas till 770 000 kronor. Av skäl som jag anfört vid behandlingen av arméns motsvarande anslag torde inflytande pensionsmedel böra beräknas till 700 000 kronor (nu 675 000 kronor).

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.

Från och med innevarande budgetår ha de tidigare anslagsposterna Arvoden och övriga ersättningar utöver lön till ordinarie tjänstemän samt Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, sammanförts till en ny anslagspost Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t. Av praktiska skäl har emellertid den dittillsvarande uppdelningen i två särskilda arvodesförteckningar bibehållits.

Chefen för flygvapnet har i skrivelse den 17 oktober 1945 anfört, att det under de närmaste åren till följd av den snabba tekniska utvecklingen och därmed förknippad omläggning av flygvapnets undervisning komme att bli svårt att så relativt lång tid före en skolas början som nu vore erforderligt fördela utbildningsarvodena på militär och civilmilitär personal å ena sidan och civil personal å andra sidan. Flygvapenchefen hemställde till följd härav bland annat, att en sammanslagning av nyssnämnda arvoden måtte upptagas till prövning. Försvarets civilförvaltning har i infortrat yttrande erinrat om skälet till den nuvarande uppdelningen av arvodena på två förteckningar.

Jag anser mig icke böra förorda den ifrågasatta sammanslagningen.

Under de senaste åren har undervisningen inom flygvapnet successivt omlagts i huvudsaklig överensstämmelse med vad som förutsatts i 1942 års försvarsbeslut. Vid omdaning av undervisningen ha dock självfallet beaktats de erfarenheter som vunnits sedan beslutet fattades. För nästa budgetår har man att räkna med en fortsatt utveckling på detta område. Därtill kommer, att inrättandet av en ny yrkesgren för stammanskap, stamflygförare (jfr punkt 4), kommer att i olika hänseenden påverka utbildningsorganisationen. Då slutliga utbildningsplaner ännu ej kunnat uppgöras, föreligga för närvarande svårigheter att i detalj beräkna medelsbehovet för olika utbildningsanstalter.

Emellertid har jag i nuvarande läge ansett mig böra i stort godtaga de förslag, som myndigheterna härutinnan framlagt. Uteslutet är dock icke, att det vid den slutliga utformningen av utbildningsorganisationen under nästa budgetår kan visa sig erforderligt att inom den totala anslagsramen vidtaga jämkningar i föreliggande beräkningar.

Arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal.

Såsom jag tidigare anfört har Kungl. Maj:t i enlighet med beslut av 1945 års riksdag den 15 juni 1945 utfärdat föreskrifter angående arvoden utöver lön till här avsedd personal. För nästkommande budgetår upptagas till behandling endast vissa jämkningar i för detta ändamål uppförda anslagsposter, vilka jämkningar huvudsakligen föranletts av viss omläggning av undervisningen vid flygvapnet.

För arvoden till lärare i militära ämnen vid flygvapnets utbildningsanstalter ha för innevarande budgetår beräknats sammanlagt 62 600 kronor. För budgetåret 1946/47 har civilförvaltningen i enlighet med chefens för flygvapnet förslag ansett sig böra räkna med ett sammanlagt belopp av 91 800 kronor. Förslaget är grundat på den av flygvapenchefen förutsedda omfattningen av utbildningsverksamheten samt en beräkning av kostnaderna för de enligt äldre bestämmelser övergångsvis utgående arvoden.

De övergångsvis utgående arvoden torde enligt under hand inhämtade uppgifter kunna beräknas till cirka 8 000 kronor. Vid sådant förhållande skulle den reella ökningen av kostnaderna bli (91 800 — 8 000 — 62 600 =) 21 200 kronor. I sina anvisningar till civilförvaltningen angående medelsbehovet för budgetåret 1946/47 har flygvapenchefen anfört, att det för det dåvarande erbjöde stora svårigheter att bedöma kursverksamhetens omfattning vid flygvapnets utbildningsanstalter. På grund härav föresloges att under förevarande anslag endast skulle uppföras ett maximerat belopp och att det sedermera skulle få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela beloppet.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts rörande svårigheterna att nu beräkna för de olika utbildningsanstalterna specificerade anslagsbelopp anser jag mig för nästa budgetår i detta avseende böra godtaga flygvapenchefens förslag. Jag förutsätter härvid, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att i detalj pröva vilka arvodesbelopp, som äro erforderliga för de olika skolorna. Medelsbehovet anser jag mig böra beräkna till 81 000 kronor, varav cirka 8 000 kronor för övergångsvis utgående arvoden. Härvid har jag räknat med enahanda belopp som för innevarande år för bomb- och skjutskolan, tekniska skolan och krigsflygskolan. Ökningen i förhållande till motsvarande anslagsbelopp för innevarande budgetår utgör, inberäknat det för övergångsarvoden beräknade beloppet, 18 400 kronor.

I den för budgetåret 1945/46 fastställda förteckningen å arvoden utöver lön till militär och civilmilitär personal finnes under rubriken Övriga arvoden upptaget ett belopp av 1 800 kronor, avsett för militärmeteorolog, som uppehåller befattningen såsom chef för flygstabens väderleksavdelning. Vid bifall till det av mig förut framförda förslaget om uppförande av en beställning

för stabsmeteorolog & personalförteckningen för ordinarie tjänstemän torde nyssnämnda arvode å 1 800 kronor böra utgå ur arvodesförteckningen.

I enlighet med vad i det föregående anförts böra å arvodesförteckningen uppföras 3 arvoden å 2 100 kronor för styresmännen vid de centrala flygverkstäderna å Malmen samt i Västerås och Arboga.

För innevarande budgetår fastställda arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, uppgå till, oberäknat övergångsarvodena, sammanlagt 71 335 kronor. Med beaktande av vad här anförts uppskattar jag motsvarande kostnader för nästa budgetår, inklusive övergångsarvodena, till (71 335 + 18 400 — 1 800 + 3 × 2 100 =) 94 235 kronor.

Vissa andra arvoden och särskilda ersättningar.

Flygstaben.

Chefen för flygvapnet har föreslagit, att nu utgående arvode å 5 000 kronor till sekreteraren vid flygstabens flygsäkerhets- och haveriavdelning, tillika juridiskt biträde åt flygstabschefen, måtte från och med nästkommande budgetår höjas till 7 000 kronor samt att till sekreteraren jämväl måtte utgå ålders-tillägg med 500 kronor för år efter 3 och 6 års tjänstgöring. Någon ändring beträffande den ersättning å 2 000 kronor, som enligt civilförvaltningens bestämmande utginge till annat biträde åt flygvapnets haverikommission än nyssnämnde sekreterare, ifrågasattes härvid icke.

Försvarets civilförvaltning har intet att erinra mot att sekreterarens arvode höjes från 5 000 kronor till 7 000 kronor men avstyrker, att ålderstillägg med-gives. Vidare ifrågasattes, om icke det särskilda ersättningsbeloppet å 2 000 kronor till annan biträdeshjälp kan utgå ur förteckningen. Anses detta arvode dock böra bibehållas, bör enligt civilförvaltningens mening fördelningen av beloppet ske enligt chefens för flygvapnet bestämmande.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha anført, att ersättningsbeloppet å 2 000 kronor upptagits i arvodesförteckningen från och med budgetåret 1943/44, sedan flygförvaltningen bland annat framhållit, att haverier inträffat med så korta mellanrum att sekreteraren icke alltid kunde tjänstgöra i samtliga beordrade kommissioner. Då dessa skäl alltjämt syntes äga giltighet, vore det knappast lämpligt att indraga detta belopp. Emellertid ansåge sig lönenämnderna icke kunna tillstyrka höjning av nu utgående arvode till ordinarie sekreteraren. Erfarenhet rörande haveriernas omfattning och behovet av juridiskt biträde under normala fredsförhållanden borde nämligen först avvaktas.

Av skäl som lönenämnderna anført föreslår jag icke nu någon ändring i arvodet till sekreteraren, varför jag upptager arvodessumman under denna rubrik med oförändrat belopp, 7 000 kronor. Intet synes vara att erinra mot att fördelningen av arvodet å 2 000 kronor sker av chefen för flygvapnet i stället för såsom nu, av försvarets civilförvaltning.

Flygbasområdesstaberna.

Civilförvaltningen har hemställt, att i arvodesförteckningen för 1945/46 upptaget belopp av sammanlagt 37 800 kronor för arvoden till tillsynsmän vid

krigsflygfält och övningsplatser måtte med hänsyn till nytillkomna flygfält m. m. höjas till 39 900 kronor. Häremot synes intet vara att erinra.

Flygförbanden.

För arvoden till civila lärare vid flygvapnets manskapsskolor har för innevarande budgetår upptagits ett belopp av 189 000 kronor. Chefen för flygvapnet har i sina anslagsberäkningar för budgetåret 1946/47 anfört, att undervisningen i allmänbildande ämnen vid korprals- och furirsskolorna till följd av elevantalets storlek måste uppdelas på två eller flera undervisningsavdelningar. För nästkommande budgetår beräknades 118 sådana undervisningsavdelningar erforderliga. Undervisningen avsåges skola omhändervhas av timavlönade lärare utom vid 4 flygflottiljer, där heltidsanställda civila lärare med en månadslön av 650 kronor syntes erforderliga. För arvoden till timlärare beräknades 198 100 kronor och för avlöning till de heltidsanställda lärarna 46 800 kronor. Därjämte hemställdes, att 19 studieledare vid flottiljer liksom hittills skulle tillerkännas årsarvoden av 300 kronor. Sammanlagt erfordrades sålunda 250 600 kronor eller i avrundat tal 250 000 kronor. Försvarets civilförvaltning har icke funnit anledning till erinran mot flygvapenchefens förslag.

Den av flygvapenchefen begärda anslagsökningen står icke i direkt proportion till den beräknade ökningen av elevantalet i korprals- och furirsskolorna. Enligt vad jag under hand erfarit har chefen för flygvapnet av olika anledningar ansett sig böra räkna med minskning av antalet elever i vissa undervisningsavdelningar. Enligt de framlagda beräkningarna ha vidare de heltidsanställda lärarna icke förutsatts skola för den undervisning, varom här är fråga, utnyttjas det antal undervisningstimmar som Kungl. Maj:t föreskrivit.

För egen del anser jag att undervisningen bör kunna bedrivas på sådant sätt att anslagsbehovet kan begränsas till 215 000 kronor.

Flygkrigshögskolan.

För arvoden till civila lärare vid denna skola har i arvodesförteckningen uppförts ett belopp av 11 500 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 3 augusti 1945 angående disposition av posterna i förevarande förteckning har härav anvisats endast 6 300 kronor. Flygvapenchefen har uppgivit, att sistnämnda belopp torde vara tillfyllest för nästa budgetår. I likhet med civilförvaltningen anser jag mig böra räkna med 6 300 kronor för detta ändamål.

Aspirantskolan.

Jag anser mig böra biträda ett av flygvapenchefen framlagt och av civilförvaltningen tillstyrkt förslag, att arvodesbeloppet för civila lärare vid aspirantskolan höjes från 23 560 kronor till 23 800 kronor.

Flygkadettskolan och signalskolan.

För dessa skolor beräknar jag oförändrade belopp, 9 350 kronor respektive 7 640 kronor.

Tekniska skolan.

Försvarets civilförvaltning har i sina medelsäskanden för nästkommande budgetår anfört, att civila lärare tidigare anlitats för undervisning i yrkesmatematik m. m. i utbildningskurserna för överfurirer (mästarkurserna) vid tekniska skolan, vilket enligt flygvapenchefens mening varit ändamålsenligt. I Kungl. Maj:ts brev av den 24 november 1944 angående disposition av poster i arvodesförteckningen m. m. hade för budgetåret 1944/45 medgivits, att ett belopp av 7 500 kronor finge disponeras jämväl för arvoden åt civila lärare. För innevarande budgetår saknades motsvarande medgivande och icke heller hade i förteckningen å vissa andra arvoden och särskilda ersättningar upptagits något belopp för civila lärare vid tekniska skolan. Undervisningen hade därför för innevarande år avsetts omhänderhavas av militär personal.

I sina anvisningar till civilförvaltningen hade chefen för flygvapnet anmält, att tekniska skolan under budgetåret 1946/47 komme att vara fullt utbyggd, vilket krävde ökad tillgång på såväl militära som civila lärare. Arvodesposten till militära lärare försloge därvid icke till bestridande av jämväl arvoden för civila lärare. Härför borde uppföras särskild post å 5 000 kronor. Detta belopp beräknades kunna minskas med cirka 1 700 kronor för år, när eleverna i dessa kurser komme att utgöras av underbefäl, vilka genomgått manskapsskola enligt 1942 års utbildningsbestämmelser. Detta beräknades bliva fallet vid påbörjandet av 1949 eller 1950 års mästarkurser. Civilförvaltningen har för egen del icke framställt erinran häremot.

Såsom jag tidigare anfört, föreligga stora svårigheter att nu bedöma omfattningen av undervisningen vid flygvapnets olika utbildningsanstalter. Vid sådant förhållande och då jag icke nu funnit anledning till erinran mot vad chefen för flygvapnet föreslagit, anser jag mig böra förorda, att ett belopp av 5 000 kronor beräknas för detta ändamål och att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva medelsbehovet, när undervisningens omfattning bättre kan överblickas.

Personalvårdsassistenter.

I anslutning till vad jag tidigare anfört vid behandlingen av personalvårdsverksamheten vid armén förordar jag, att under en ny rubrik Personalvårdsassistenter uppföres ett arvodesbelopp å 16 000 kronor.

Kostnaderna för vissa andra arvoden och särskilda ersättningar i enlighet med det anförda uppgå till $(7\ 000 + 39\ 900 + 215\ 000 + 6\ 300 + 23\ 800 + 9\ 350 + 7\ 640 + 5\ 000 + 16\ 000 =) 329\ 990$ kronor.

Sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgör sålunda $(94\ 235 + 329\ 990 =)$ i avrundat tal 425 000 kronor (nu 400 000 kronor).

4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.**I personalförteckningen redovisade extra ordinarie tjänstemän.**

Personalförteckningen för extra ordinarie tjänstemän torde, såvitt nu kan bedömas, med följande ändringar böra fastställas att gälla även för nästa budgetår.

Flygstaben.

I avbidan på omorganisation av statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har för innevarande budgetår uppförts en befattning såsom byrådirektör i lönegrad Eo 28. Sedan denna omorganisation numera kommit till stånd, kan befattningen utgå ur personalförteckningen.

I skrivelse den 21 juli 1945 hemställde chefen för flygvapnet, att under innevarande budgetår måtte få anställas 4 civila stabstrafikledare i lönegrad MEo 22. I anslutning härtill anförde flygvapenchefen, att vid flygstaben sedan två år tillbaka funnits en central flygsäkerhetsledning. Erfarenheterna visade, att inom flygsäkerhetsledningen borde handläggas ärenden angående flygförbud samt flygvarning, betingad av andra skäl än vädret, mörkerflygning, beställning av extra radiosändningar, tändning av viss flygbelysning samt vid behov ledningen av efterforskning av försvunna flygplan. Denna flygsäkerhetsledning måste kunna fungera dygnet runt. För det dåvarande hade en reservofficer varit inkallad, varjämte vid flygstaben och flygförvaltningen tjänstgörande flygutbildade officerare beordrats till sådan tjänstgöring i perioder om en vecka. Emellertid erfordrades för denna viktiga verksamhet kontinuitet, och med hänsyn härtill och då reservpersonal för framtiden icke kunde disponeras för detta ändamål, vore 4 civila stabstrafikledare erforderliga.

Genom beslut den 21 december 1945 medgav Kungl. Maj:t, att intill den 1 juli 1946 finge vid flygstaben för ifrågavarande ändamål vara anställda högst 4 extra tjänstemän i lönegrad MEx 22.

Chefen för flygvapnet har nu hemställt, att från och med nästa budgetår måtte inrättas 4 befattningar för stabstrafikledare i lönegrad MEo 22.

Det må erinras, att chefen för flygvapnet och flygförvaltningen i yttrande över 1941 års försvarsutrednings förslag bland annat anförde, att det syntes nödvändigt tillföra flygstabens flygsäkerhets- och haveriavdelning 2 civila stabstrafikledare i lönegrad MEo 18. Min företrädare i ämbetet ansåg sig i avvaktan på närmare erfarenheter för det dåvarande icke böra tillstyrka förslaget.

Försvarets civilförvaltning har intet haft att erinra mot att 4 befattningar såsom stabstrafikledare uppföras såsom extra ordinarie befattningar i personalförteckningen, men ämbetsverket har ansett sig icke kunna förorda inplacering av dessa tjänster i högre än 18:e lönegraden.

Försvarsväsendets lönenämnd har ifrågasatt, om icke officerare vid flygvapnet, vilka av en eller annan anledning icke längre kunde tagas i anspråk för aktiv flygtjänst, borde utnyttjas för dessa arbetsuppgifter. Skulle så icke kunna ske, ansåge sig nämnden för civila befattningar kunna tillstyrka inplacering i högst 20:e lönegraden.

Försvarets tjänsteförteckningssakkunniga ha i likhet med övriga hörda myndigheter ansett sig icke kunna ingå på prövning av behovet av stabstrafikledare. De sakkunniga, som gjort jämförelser med löneställningen för motsvarande befattningshavare inom den civila luftfarten, ha ansett sig icke kunna förorda högre löneställning för de föreslagna stabstrafikledarna än lönegrad MEo 20.

För egen del anser jag mig nu böra förorda, att för ifrågavarande uppgifter inrättas 4 extra ordinarie befattningar i 20:e lönegraden.

I det föregående har jag räknat med inrättande av en ny befattning för kanslibiträde i lönegrad MEO 7 i utbyte mot en befattning i MEO 2.

Civilförvaltningen har med hänsyn till telefonväxeln storlek vid flygvapnets ämbetsbyggnad i Stockholm ansett sig böra förorda, att ytterligare en telefonvakt erhåller extra ordinarie anställning i lönegrad MEO 2. Jag har intet att erinra häremot.

Chefen för flygvapnet har föreslagit, att de för närvarande under rubriken Flygstaben redovisade befattningshavarna — 6 tekniska biträden, 6 kontorsbiträden och 4 skrivbiträden — vilka tjänstgöra vid den militära väderlekscentralen, i likhet med övrig personal vid nämnda central i personalförteckningen skola uppföras under rubriken Väderlekstjänsten. I likhet med civilförvaltningen biträder jag förslaget.

Flygförbanden.

För nästa budgetår har chefen för flygvapnet ånyo upptagit de tidigare vid olika tillfällen och senast i medelsäskandena för innevarande budgetår (se propositionen 1945:170) framlagda förslagen om löneregleringar för signalister, sjukvårdsförmän och garageförmän.

Vidkommande signalisterna har flygvapenchefen framhållit nödvändigheten av att denna personal erhöles sådana avlöningsförmåner att återgång till fredsförhållanden icke medförde, att personalen åter sökte sin utkomst på den civila arbetsmarknaden, främst inom sjöfarten.

Civilförvaltningen har anfört, att flygvapnets signalister till övervägande antal utgjordes av personal ur handelsflottan. Erfarenheterna hade visat, att icke oväsentliga svårigheter föreläge att med nuvarande löneställning för andre signalister rekrytera och bibehålla dylik personal i tjänst. Då arbetsuppgifterna för förste och andre signalisterna i stort sett vore desamma, föreslog civilförvaltningen, att samtliga flygvapnets signalister upptoges i lönegrad MEO 12 under tjänstebenenämningen signalister.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha ansett, att med prövning av frågan om uppflyttning av andre signalisterna till MEO 12 borde anstå i avbidan på resultatet av tjänsteförtecknings-sakkunnigas arbete.

För egen del anser jag, att förevarande spörsmål bör bli föremål för ytterligare överväganden. Det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att taga ställning till frågan om signalisternas lönegradsplacering.

Försvarsverkens civila personals förbund har i skrivelse den 10 november 1945 hemställt, att, i enlighet med vad chefen för flygvapnet föreslagit, garageförmännen måtte upptagas i lönegrad MEO 10.

I likhet med civilförvaltningen anser jag, att några nya omständigheter icke föreligga, som motivera att löneregleringsfrågan för sjukvårdsförmännen och garageförmännen vid flygvapnet prövas innan tjänsteförtecknings-sakkunnigas utredning föreligger.

Vid anmälan av propositionen 1945:170 ansåg min företrädare sig, i avbidan på resultatet av vissa genom försvarets centrala organisationskommittés försorg pågående undersökningar beträffande försvarets matinrättningar, böra förordas, att endast 1 befattning för husmoder upptoges för den då under uppsättning varande Hälsinge flygflottilj. I anslutning till vad jag tidigare anfört vid behandlingen av organisationsnämndens förslag angående personaluppsättningen vid de militära matinrättningarna anser jag mig nu böra förordas chefens för flygvapnet av civilförvaltningen biträdande förslag om inrättande av en befattning såsom biträdande husmoder i lönegrad MEO 4 vid nämnda flottilj ävensom befattningar för 1 husmoder av 1. klass och 1 biträdande husmoder vid Södertörns flygflottilj, vilken flottilj avses skola uppsättas under nästa budgetår. Jag förordar likaledes, i anslutning till vad organisationsnämnden anfört, inrättande av ny befattning för ytterligare 1 biträdande husmoder vid Upplands flygflottilj.

Chefen för flygvapnet har beträffande köks- och servisbiträdespersonalen erinrat om att i enlighet med propositionen 1945:170 (s. 358) i avvaktan på resultatet av pågående organisationsundersökningar icke uppförts några extra ordinarie befattningar för sådan biträdespersonal vid Hälsinge flygflottilj. Extra ordinarie befattningar för biträdespersonal vore emellertid av rekryteringskäl erforderliga. På grund härav och med hänsyn till vissa jämkningar beträffande antalet biträden vid övriga uppsatta flottiljer föresloges en ökning av denna personal från 293 till 306. För Södertörns flygflottilj beräknades därutöver 12 biträden.

I organisationsnämndens förutnämnda förslag angående rationalisering av driften vid försvarets matinrättningar ha för flygförbanden utom Södertörns flygflottilj beräknats 265 extra ordinarie biträden, varav 36 första biträden. För egen del anser jag mig böra biträda flygvapenchefens förslag i vad avser inrättande av extra ordinarie befattningar för biträdespersonal vid de båda nämnda förbanden. Antalet befattningar läser dock liksom för övriga flygflottiljer få bestämmas av Kungl. Maj:t i enlighet med vad jag tidigare anfört i samband med behandlingen av organisationsnämndens förslag.

Såsom av det föregående framgår böra 18 befattningar som skrivbiträden tillika kartritare i lönegrad MEO 4 från och med nästa budgetår överflyttas till rubriken Väderlektjänsten.

För nästkommande budgetår förordar jag att planenligt, och i anslutning till vad jag tidigare anfört, för Södertörns flygflottilj uppföras följande befattningar i personalförteckningen för extra ordinarie personal, nämligen 1 förste trafikledare i MEO 18, 1 andre trafikledare i MEO 15, 1 förste signalist i MEO 12, 2 andre signalister i MEO 10, 1 elektriker i MEO 10, 1 husmoder av 1. klass i MEO 8, 1 sjukvårdsförman i MEO 7, 1 sjuksköterska i MEO 7, 1 garageförman i MEO 7, 6 förrådsmän i MEO 5, 1 biträdande husmoder i MEO 4, 1 kontorsbiträde i MEO 4, 1 sjukvårdsbiträde i MEO 3, 4 skrivbiträden i MEO 2 samt 1 telefonvakt av 2. klass i MEO 2. Härtill komma köks- och servisbiträden i enlighet med vad i det föregående anförts.

Väderlekstjänsten.

I personalförteckningen för innevarande budgetår finnas upptagna 2 militärmeteorologer av 1. graden i lönegraden MEO 20, 24 militärmeteorologer av 2. graden i lönegraden MEO 15 och 40 militärmeteorologer av 3. graden i lönegraden MEO 13. Chefen för flygvapnet har hemställt, att för nästa budgetår måtte, med hänsyn dels till den avsedda slutliga personalsammansättningen, dels till tillgången på nu anställd personal med kompetens för uppflyttning till högre befattningar, upptagas följande antal befattningar, nämligen 17 för militärmeteorologer av 1. graden, 35 för militärmeteorologer av 2. graden samt 28 för militärmeteorologer av 3. graden. I likhet med civilförvaltningen har jag intet att erinra häremot.

I propositionen 1944: 185 (s. 47) uttalade min företrädare i ämbetet, att det borde utredas om kostnaderna för distrikts- och observationscentralstationerna skulle överföras från flygvapnets övningsanslag till avlönings- och omkostnadsanslagen. I flygförvaltningens anslagsäskanden för innevarande budgetår framhöll chefen för flygvapnet, att den nya väderleksorganisationen endast fungerat några månader, varför de dittills vunna erfarenheterna vore otillräckliga för att på riktigt sätt kunna bedöma organisationen. Emellertid hade svårigheter förefunnits att rekrytera personalen, sannolikt beroende på för låg löneställning. Det kunde således bli fråga om ändrad löneställning för dessa befattningshavare. Vid sådant förhållande syntes det icke lämpligt att för det dåvarande överföra avlöningskostnaderna till avlöningsanslaget och fastlåsa befattningarna i personalförteckning, utan borde kostnaderna även för budgetåret 1945/46 bestridas från flygvapnets övningsanslag. Vid anmälan av 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 240) anslöt sig min företrädare till detta förslag.

Chefen för flygvapnet har nu återkommit till förevarande spörsmål och därvid anfört i huvudsak följande.

Sedan observationscentralstationerna (OC) varit i bruk under mer än ett års tid ha erforderliga erfarenheter vunnits. Denna organisation har fungerat utomordentligt väl. Då emellertid föreståndarna för observationscentralstationerna erhållit vetskap om att någon avlöningsförbättring icke är att förvänta för budgetåret 1945/46 ha två av dem under hand anmält, att de överväga att begära avsked. Till detta steg bidrager även det i flera fall isolerade läge, som dessa orter ha, och därmed svårigheterna för personalen att skaffa sig extra inkomster. Befattningen såsom föreståndare måste betraktas såsom sluttjänst.

Det åligger föreståndarna för dessa observationscentralstationer att svara för såväl mark- som höjdvindobservationer, att leda och övervaka tjänsten vid egen station samt i möjligaste mån även vid inom OC väderleksdistrikt befintliga civila och militära observationsstationer, att insamla och kontrollera rapporterna från distriktets stationer, att medelst teleprinter-signalering överbringa såväl dessa rapporter i samlat skick som övriga erforderliga meddelanden samt att på sätt nu sker vid flottiljerna handha väderleksunderrättelsetjänsten. Skillnaden mellan arbetsuppgifterna för de nuvarande andre väderleksassistenterna i lönegraden MEO 12 vid flottiljernas väderleksstationer och för föreståndarna vid dessa observationscentralstationer, med arvoden motsvarande lönegraden MEX 7, är sålunda rätt obetydlig

och i huvudsak bestående i mindre belastning av det mera kvalificerade arbetet samt frånvaron av skyldighet att undervisa flygande personal. Å andra sidan förekommer till följd av den ringa personaltillgången mera natttjänstgöring per individ. Skillnaden i yrkesutbildning mellan dessa båda kategorier är likaledes obetydlig.

Med hänsyn härtill böra föreståndarna för OC från och med budgetåret 1946/47 vara extra ordinarie tjänstemän i lönegrad MEO 10.

Vid varje OC tjänstgöra för närvarande 2—3 biträden med arvoden motsvarande lönegraden MEx 2. Antalet är icke fastställt i avvaktan på närmare erfarenheter. De arbetsuppgifter, som måste åläggas biträdena, äro av stor omfattning och fordra stor noggrannhet och ansvarskänsla. Med det låga arvode, som för närvarande utgår, har det visat sig svårt att få behålla biträdena under längre tid. Alltför täta ombyten av biträdespersonalen försvårar och försenar arbetet, vilket kan bidra till, att väderleksrapporter etc. bliva försenade. För att få bibehålla personalen bör därför jämväl denna överföras till extra-ordinarie tjänstemän, varvid löneställningen bör vara densamma, som under budgetåret 1944/45 gällde för de tekniska biträdena i flygstaben, nämligen lönegraden MEO 4.

Vid de OC, där antalet biträden endast varit 2, har detta visat sig vara otillräckligt, varför utfyllnad måst ske med värnpliktiga väderleksbiträden. Detta är med hänsyn till önskvärd kontinuitet i tjänstgöringen mindre lämpligt. Antalet biträden vid varje OC bör därför tills vidare fastställas till 3.

För närvarande finnas vid 5 OC och den särskilda under F 2 lydande distriktsväderleksstationen vid Fårösund, vilken samtidigt fungerar som OC, anställda sammanlagt 5 föreståndare samt 15 biträden. I Fårösund tjänstgör med hänsyn till stationens särskilda vikt en militärmeteorolog av 3. graden (motsvarande) såsom föreståndare.

I anslutning härtill har flygvapenchefen föreslagit, att i personalförteckningen för extra ordinarie personal skulle tillkomma befattningar för 5 föreståndare i lönegrad MEO 10 och 18 kontorsbiträden i lönegrad MEO 4.

Försvarets civilförvaltning har tillstyrkt överförande av ifrågavarande lönekostnader till förevarande anslagspost. Starka skäl syntes tala för att denna personal bereddes extra ordinarie anställning. De föreslagna löneställningarna syntes ämbetsverket väl avvägda med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning samt de speciella förhållanden, varunder personalen tjänstgjorde.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ville ifrågasätta, om icke biträdena på observationscentralstationerna lämpligen borde uppdelas på lönegraderna MEO 2 och MEO 4 med förslagsvis 6 respektive 12 i vardera lönegraden.

Vid anmälan i årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, s. 251) av medelsbehovet under flygvapnets övningsanslag har jag förordat, att kostnaderna för avlöning av väderleksobservationscentralernas personal skola utgå från avlöningsanslaget. Jag anser mig nu böra biträda chefens för flygvapnet förslag att uppföra 5 föreståndare för här avsedda stationer på extra ordinarie stat med placering i lönegraden MEO 10. I likhet med lönenämnderna anser jag emellertid, att biträdespersonalen bör uppdelas på två grupper. En grupp synes böra omfatta 12 biträden i lönegrad MEO 4. Övrig personal synes böra vara extra och hänföras till lönegrad MEx 4.

Jag har i det föregående anslutit mig till förslaget, att all personal

i väderlekstjänst skall i personalförteckningen upptagas under rubriken Väderlekstjänsten. Med beaktande av att en befattning som skrivbiträde, tillika karritare, bör tillkomma för tjänstgöring vid Södertörns flygflottilj, förordar jag således, att i personalförteckningen för nästkommande budgetår under förevarande rubrik upptagas befattningar för 17 militärmeteorologer av 1. graden i lönegraden MEo 20, 35 militärmeteorologer av 2. graden i lönegraden MEo 15, 28 militärmeteorologer av 3. graden i lönegraden MEo 13, 5 föreståndare för observationscentralstation i lönegraden MEo 10, 6 tekniska biträden i lönegraden MEo 7, 18 kontorsbiträden i lönegraden MEo 4, 19 skrivbiträden, tillika karritare, i lönegraden MEo 4 och 4 skrivbiträden i lönegraden MEo 2.

Underofficers-, signal- och tekniska skolorna.

I förvaltnings- och kassahänseende ha skolorna tidigare sorterat under chefen för Västmanlands flygflottilj. I och med denna flottiljs utflyttning till Hässlö och skolornas fortgående utbyggnad har det visat sig nödvändigt att inrätta en särskild kassaförvaltning för skolorna. Civildförvaltningen har medgivit, att vid denna kassaförvaltning högst intill 1 juli 1946 finge vara anställd en kontorist i lönegrad MEx 8. Chefen för flygvapnet har nu föreslagit, att befattningen skulle inrättas som extra ordinarie i lönegraden MEo 8. Civildförvaltningen har, då behovet av den föreslagna befattningen syntes bli bestående och då motsvarande befattning funnes inrättad vid arméns underofficersskola, ansett sig böra tillstyrka flygvapenchefens förslag. För egen del har jag intet att erinra häremot.

Kostnaderna för avlöningar m. m. till den extra ordinarie personal, som sålunda bör uppföras å personalförteckningen för nästa budgetår, kunna beräknas till 2 900 000 kronor.

Viss extra personal m. m.

Kostnaderna för avlöande av sådana extra tjänstemän, som anställas såsom vikarier för i personalförteckningen uppförda extra ordinarie befattningshavare i anledning av dessas semester eller tjänstledighet, torde i enlighet med civilförvaltningens förslag böra beräknas till 25 000 kronor (nu 20 000 kronor).

Vid anmälan i det föregående av medelsbehovet under arméns avlöningsanslag, anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal, har jag upptagit till behandling av civilförvaltningen framlagt förslag angående kontors- och skrivbiträdespersonal vid stabs- och truppförbandsexpeditioner m. m. budgetåret 1946/47. Såvitt förslaget rör flygvapnet behandlar jag det samma här.

I vad angår behovet av kontors- och skrivbiträden vid flygvapnet har civilförvaltningen hänvisat till dels en skrivelse den 29 september 1945 av chefen för flygvapnet och flygförvaltningen angående behov av viss extra personal vid flygvapnet och dels i samband med den av civilförvaltningen verkställda utredningen i ärendet infordrade uppgifter angående personalbehovet. I nämnda skrivelse har anmälts behov av 18 extra skrivbiträden, ett

för varje flottilj (motsvarande), avsedda såsom biträden till förrådsförvaltarna, och 1 extra kontorsbiträde vid flygvapnets intendenturförråd i Västerås. Uppgifterna upptaga behov av sammanlagt 20 extra kontorsbiträden och 24 extra skrivbiträden vid flygförbanden och flygvapnets centrala skolor. Civilförvaltningen har beräknat lönekostnaderna för denna personal till i runt tal 100 000 kronor.

Även för flygvapnet torde, av i huvudsak samma skäl som anförts beträffande motsvarande personalbehov vid armén och flygvapnet, medel böra beräknas för kontors- och skrivbiträdespersonal utöver vad som för innevarande budgetår finnes redovisat i personalförteckningarna. Detta behov bör såsom av de förslagsställande myndigheterna förutsatts tills vidare tillgodoses medelst extra personal. Jag anser dock, att personalbehovet bör kunna betydligt begränsas i förhållande till vad som föreslagits och beräknar därför 60 000 kronor för här ifrågakvarande ändamål.

För tillfälligt anställande av tjänstemän ha för innevarande budgetår anvisats 146 000 kronor, varav 100 000 kronor för avlönande av tillfälliga köks- och servisbiträden, 12 000 kronor för uppehållande av läkarvården under semester m. m. samt 34 000 kronor för tillfälligt anställande av tjänstemän i övrigt.

För köks- och servisbiträden beräknar jag oförändrat belopp, 100 000 kronor.

Kostnaderna för uppehållande av läkarvården under semester m. m. beräknar jag likaledes i enlighet med civilförvaltningens förslag till oförändrat belopp 12 000 kronor.

I nyssberörda skrivelse den 29 september 1945 ha chefen för flygvapnet och flygförvaltningen gjort framställning om överförande till avlöningsanslaget av lönekostnaderna för viss extra personal, huvudsakligen förrådspersonal, som enligt flygförvaltningens medgivande funnits anställd under beredskapstiden och som nu bedömdes erforderlig även efter återgång till fredsförhållanden. Dessa lönekostnader hade tidigare bestritts från förskottsanslag men avfördes under innevarande budgetår från sakanslag i brist på andra medel.

Civilförvaltningen har ansett, att kostnaderna för ifrågakvarande personal i princip borde belasta avlöningsanslag. I avvaktan å resultatet av pågående utredningar borde personalen upptagas såsom extra. Kostnaderna för densamma har civilförvaltningen beräknat till 161 000 kronor. Medelsbehovet för tillfälligt anställande av personal i övrigt har civilförvaltningen upptagit till 46 500 kronor.

I likhet med de förslagsställande myndigheterna anser jag, att lönekostnader för den personal, varom här är fråga, böra bestridas från avlöningsanslag. Då jag icke blivit övertygad om att extra personal skall bli oundgängligen behövlig i den utsträckning som flygmyndigheterna beräknat, anser jag att medelsbehovet för ändamålet kan begränsas. Det återstående medelsbehovet under förevarande delpost uppskattar jag till 140 000 kronor.

För tillfälligt anställande av tjänstemän m. m. beräknar jag således tillhopa (100 000 + 12 000 + 140 000 =) 252 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för avlöningar till viss extra personal m. m. uppgår sålunda till (25 000 + 60 000 + 252 000 =) 337 000 kronor.

Fänrikar.

Medel böra för nästa budgetår beräknas för avlöande av dels de fänrikar, som antagits år 1945, dels ock för dem, som beräknas komma att bli antagna våren 1946 och våren 1947. För de år 1945 antagna, 60, liksom för de våren 1946 antagna, likaledes 60, bör lön beräknas för hela budgetåret, medan för de våren 1947 antagna, 49, bör räknas med lön endast för två och en halv månader.

Kostnaderna för löner till nu nämnd personal beräknas för nästa budgetår till i runt tal 405 000 kronor (nu 460 000 kronor). Flygtillägg och andra särskilda avlöningsförmåner beräknas draga en kostnad av i runt tal 335 000 kronor. Sammanlagda medelsbehovet utgör sålunda för budgetåret 1946/47 (405 000 + 335 000 =) 740 000 kronor (nu 840 000 kronor).

Viss icke-ordinarie läkarpersonal.

För innevarande budgetår ha beräknats medel för 5 arvoden till flygläkare av 2. graden. För nästa budgetår bör planenligt ytterligare ett dylikt arvode tillkomma.

Arvodeskostnaderna beräknas för nästa budgetår till i runt tal 24 000 kronor (nu 20 000 kronor).

Musikelever.

Medelsbehovet för detta ändamål beräknas för nästkommande budgetår till oförändrat belopp, 14 600 kronor.

Viss kontraktsanställd civil personal.

För budgetåren 1940/46 ha under flygvapnets avlöningsanslag funnits upptagna särskilda anslagsposter för bestridande av avlöningskostnaderna för viss kontraktsanställd civil personal. Syftet med anställandet av denna personal har varit att med hänsyn till rådande knapphet på militärt utbildad personal under den pågående utbyggnaden av flygvapenorganisationen frigöra dylik personal från sådana sysslor och befattningar, som icke nödvändigt kräva militära kvalifikationer hos sina innehavare. För budgetåret 1945/46 har för ändamålet beräknats ett belopp av 550 000 kronor, avsett för högst 157 befattningshavare i expeditionstjänst.

Chefen för flygvapnet har uppgivit, att personalläget icke möjliggör en avveckling av den kontraktsanställda personalen under nästa budgetår. Civilförvaltningen har med anledning härav beräknat behovet av dylik personal för budgetåret 1946/47 till 166. Ökningen har föranletts av tillkomsten av Södertörns flygflottilj. Medelsbehovet för avlöande av ifrågasvarande personal beräknar jag i enlighet med civilförvaltningens förslag till i avrundat tal 580 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal utgör enligt det förut anförda (2 900 000 + 337 000 + 740 000 + 24 000 + 14 600 + 580 000 =) i avrundat tal 4 600 000 kronor.

5. Rörligt tillägg.

Medelsbehovet under förevarande anslagspost, som under innevarande budgetår upptagits med 2 480 000 kronor, torde med hänsyn till det ökade antalet beställnings- och befattningshavare, som under nästa budgetår kommer att avlönas från anslaget, bära beräknas till 2 725 000 kronor.

I enlighet med vad i det föregående anförts kommer det sammanlagda medelsbehovet under flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl. att uppgå till 25 650 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 2 250 000 kronor.

Under återopande av vad i det föregående anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels för budgetåret 1946/47 fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattning vid flygvapnet, vilka komma att till riksdagen i särskild ordning överlämnas;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende å de av riksdagen fastställda personalförteckningarna meddela de särskilda föreskrifter, som kunna visa sig erforderliga i samband med genomförandet av den av 1942 års riksdag godkända planen för fortsatt utbyggnad och organisation av landets försvarskrafter under budgetåren 1942/47;

dels godkänna följande avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 17 700 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	» 900 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 425 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 4 600 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 2 725 000
	<hr/>
	Summa kronor 26 350 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 700 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 25 650 000

dels ock till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 25 650 000 kronor.

[27.] **Flygvapnet: Avlöningar till civil handräckningspersonal, förslagsanslag.** *Chefen för flygvapnet* har föreslagit, att den yttre renhållningen vid flygvapnets förband måtte ombesörjas av civil handräckningspersonal, sedan på grund av minskad tilldelning av till fredstjänstgöring inkallade värnpliktiga dylik värnpliktig personal icke i tillräcklig omfattning stode till buds för ändamålet. Härav föranledda kostnader hade flygvapenchefen för nästa budgetår uppskattat till 400 000 kronor. *Försvarets civilförvaltning* har ansett kostnaderna för här avsedda utgiftsändamål vara av natur att — i likhet med vad fallet vore beträffande motsvarande kostnader vid armén — böra redovisas under ett särskilt anslag, förslagsvis benämnt »Avlöningar till civil handräckningspersonal». Efter närmare utredning i ärendet har civilförvaltningen föreslagit, att anslaget skulle upptagas med 400 000 kronor.

Departements-
chefen.

Även för flygvapnet torde det vara lämpligt att, i likhet med vad som sedan några år tillämpats för armén och enligt mitt förslag från och med nästa budgetår skulle bli fallet beträffande marinen, uppföra ett särskilt anslag för lönekostnader för kollektivavtalsanställd personal.

Såsom framgår av vad jag anfört vid behandlingen i årets statsverksproposition (bilagan fjärde huvudtiteln, punkten 123) av anslaget till Flygvapnet: Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt hade flygförvaltningen under nämnda anslag äskat 200 000 kronor för anställande av civil personal för den inre renhållningen. Jag upptog icke detta äskande i nämnda sammanhang utan förklarade mig vilja först i samband med behandlingen av motsvarande spörsmål för de övriga försvarsgrenarna taga ställning till frågan. I detta sammanhang ha nu därutöver begärts 400 000 kronor för anställande av civil personal för den yttre renhållningen.

Enligt vad jag inhämtat avses den civila personalen för den inre renhållningen skola ombesörja städning och renhållning av logement och i anslutning därtill belägna dagrum och dylikt. Jag vill i anledning härav framhålla, att statens organisationsnämnd i sina personalberäkningar för rationaliserat normalinfanteriregemente icke räknat med särskild personal för städning av kompanilokaler. För dylikt arbete har avsetts sjukredovisad delvis tjänstbar värnpliktig personal. Jag anser, att det skall vara möjligt att i större utsträckning än flygförvaltningen räknat med taga i anspråk tillgänglig personal för såväl den yttre som den inre renhållningen. Om alla möjligheter därtill utnyttjas och arbetet rationaliseras, borde enligt min mening ett starkt reducerat belopp, högst 200 000 kronor, kunna förslå för anställande under nästa budgetår av oundgängligen erforderlig civil personal för renhållningsuppgifter.

I det föregående vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén har jag i likhet med statens organisationsnämnd förordat, att för vård och skötsel av värmeanläggningar vid flygvapnet beräknas 107 helårsanställda eldare samt grov- och diversearbetare och 51 säsonganställda grov- och diversearbetare. Lönekostnaderna för denna eldarpersonal böra beräknas under detta anslag. Kostnaderna uppskattas till i runt tal 625 000 kronor med nu gällande löneavtal såsom grund.

Det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag skulle härigenom uppgå till (200 000 + 625 000 =) 825 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter för reglering av medelsförbrukningen under anslaget.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till civil handräckningspersonal* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 825 000 kronor.

[28.] **Flygvapnet: Familjebidrag, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag i det föregående under punkten 21 anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Familjebidrag* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 750 000 kronor.

[29.] **Sjökarteverket: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 511 000 kronor, disponeras enligt i statsliggaren för detta budgetår, s. 157, intagen avlöningsstat jämte personalförteckning.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 146) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till Sjökarteverket: Avlöningar för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 511 000 kronor. Denna anslagsfråga synes nu böra upptagas till behandling.

Inledning.

Sedan 1944 års riksdag vid behandlingen av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen till samma riksdag gjorda framställning rörande anslag för sjökarteverket för budgetåret 1944/45 anfört, bland annat, att det syntes riksdagen lämpligt, att vissa personalfrågor inom verket, som icke vore tillfredsställande ordnade, gjordes till föremål för översyn av statens organisationsnämnd, anbefalldes Kungl. Maj:t organisationsnämnden att snarast igångsätta organisationsundersökningar vid verket i den omfattning, som föranleddes av riksdagens berörda uttalande.

I skrivelse den 30 oktober 1944 överlämnade organisationsnämnden resultatet av sitt arbete. Sedan utredningen varit föremål för remissbehandling, i vilket sammanhang styrelsen och chefen för verket framlade förslag om lönejämkningsfrågor för ett stort antal befattningshavare vid verket, upptogs frågan till behandling i propositionen 1945: 170 (s. 364 o. f.). Vid anmälan av denna proposition anförde min företrädare i ämbetet, att han icke då vore beredd tillstyrka den mera allmänna löne reglering, som verkets styrelse föreslagit. Med hänsyn till omfattningen av dessa lönefrågor syntes det önskvärt, att, innan

förnyat förslag i ämnet framlades, samtliga för verket aktuella lönefrågor gjordes till föremål för en närmare undersökning i ett sammanhang. De av organisationsnämnden föreslagna organisationsändringarna, bland annat inbärande ändrad avdelningsindelning, kunde däremot i huvudsak tillstyrkas.

Vad sålunda anförts föranledde icke erinran från riksdagens sida (skrivelse 1945: 353, s. 30).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 26 oktober 1945 tillkallades därefter t. f. statskommisarien K. A. Lindbergson att såsom sakkunnig inom försvarsdepartementet biträda med i nyssnämnda proposition omförmälda utredning av vissa vid sjökarteverket aktuella lönefrågor.

I skrivelse den 14 januari 1946 har Lindbergson framlagt utredning rörande löneställningen för sjökarteverkets personal.

Beträffande sättet för utredningens bedrivande har utredningsmannen inledningsvis anfört följande.

På grund av de vitt skilda synpunkter, som vid olika tillfällen under de senaste åren framförts rörande sjökarteverkets lönefrågor har utredningsmannen ansett det angeläget att bilda sig en personlig uppfattning om förhållandena inom verket. Utredningsmannen har därför under tre veckor följt befattningshavarnas arbete därstädes, därvid tillfälle beretts dessa att personligen eller genom respektive organisationer framlägga sina synpunkter. För att få de föreliggande spörsmålen på ett tidigt stadium så allsidigt belysta som möjligt har även under arbetets gång dåvarande t. f. kartverkschefen samt i viss utsträckning de olika avdelningarnas chefer och personalrepresentanter informerats om de successivt framkomna utredningsresultaten. De i samband härmed förda diskussionerna ha enligt utredningsmannens mening visat sig fruktbarande för arbetet. För en värdesättning i kvalitativt hänseende av vissa befattningshavares arbetsuppgifter ha experter utanför verket anlåtats. Sålunda har utredningsmannen rådfört sig med byrådirektören hos telegrafstyrelsen A. S. Litström i fråga om radiotelegrafistens löneställning, tryckerikon-sultenten hos statskontoret G. Lindholm rörande löneförhållandena för verkets tryckeripersonal samt dåvarande byråingenjören hos lantmäteristyrelsen, numera distriktslantmätaren i Kristianstads norra distrikt O. A. Enflo angående ritarpersonalens arbetsuppgifter.

Utredningsmannen och sekreteraren ha med vederbörligt tillstånd företagit en studieresa till verkets kontrollstation i Sundsvall. Vidare har utredningsmannen vid ett sammanträde med verkets styrelse den 14 december 1945 lämnat en preliminär redogörelse för utredningsarbetet, därvid utredningsmannen även erhöll del av styrelsens syn på vissa lönefrågor.

Över utredningen ha utlåtanden efter remiss avgivits av försvarets civilförvaltning, styrelsen för sjökarteverket, statskontoret, riksräkenskapsverket, allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd gemensamt, civilförvaltningens personalförbund samt civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund. Vid utlåtandet från styrelsen för sjökarteverket finnes fogat ett yttrande av sjökarteverkets civila personalförening.

Utredningsmannens förslag torde nu böra upptagas till behandling. Dessförinnan vill jag emellertid lämna en kortfattad redogörelse för sjökarteverkets organisation, sådan denna utformats efter 1945 års riksdags beslut.

Sjökarteverkets organisation.

Verksamheten inom sjökarteverket ledes, under överinseende av en styrelse, av en överdirektör i lönegrad C 6. Verket är uppdelat å följande avdelningar, nämligen sjökortsavdelningen, sjömätningsavdelningen, nautiska avdelningen, jordmagnetiska avdelningen och tekniska avdelningen. Därjämte finnes en expedition.

Av verkets olika avdelningar, vilka till sin struktur äro väsentligt artskilda, är *sjökortsavdelningen* den ojämförligt största. Avdelningen har, bland annat, att planlägga och utarbета nya allmänna sjökort, att framställa allmänna sjökortsplåtar, att rätta och komplettera allmänna sjökort och sjökortsplåtar, att ombesörja reproduktion av de allmänna sjökorten, att utföra geodetiska arbeten samt att omhänderha och vårda bibliotek och arkiv. För närvarande tjänstgöra å denna avdelning ett 40-tal befattningshavare. Avdelningen — under chefskap av en förste aktuarie i lönegraden A 26 — avses skola vara organiserad å tre detaljer, nämligen geodetiska detaljen, originalritningsdetaljen samt rättelse- och reproduktionsdetaljen.

Sjömätningsavdelningen — som, bland annat, handhar sjömätningsarbetenas utförande, planlägger och förbereder sjömätningarna, utarbetar för marinen erforderliga nya militärsjökort och framställer därtill hörande sjökortsplåtar — förestås av en från flottan kommenderad officer i lönegraden Oa 4 och är för närvarande uppdelad i tre detaljer, allmänna sjömätningdetaljen, militära sjömätningdetaljen och militärkartografiska detaljen.

Under somrarna, då sjömätningar pågå, tillföres avdelningen för sjömätningens arbetets utförande erforderlig personal från flottan.

Nautiska avdelningen skall, bland annat, till sjöfartens gagn följa utvecklingen inom navigationsväsendet och utgiva tidskriften »Underrättelser för sjöfarande», handha undersökningar av fartygslanternor, kompasser och andra nautiska instrument, studera de magnetiska företeelserna å järn- och andra fartyg och metoderna för undersökning av fartygskompassernas egenskaper samt utgiva seglingsbeskrivningen »Svensk Lots». Avdelningen, som står under chefskap av en förste aktuarie i lönegraden A 26, är indelad i tre detaljer, nämligen detaljen för Underrättelser för sjöfarande, detaljen för Svensk Lots och instrumentkontrolldetaljen.

Jordmagnetiska avdelningen under chefskap av förste aktuarie i lönegrad A 26 har att, bland annat, utföra magnetisk kartläggning av rikets kuster och omgivande farvatten, att undersöka den magnetiska sekulärvariationen i riket samt att omhänderha verkets magnetiska observatorium.

Tekniska avdelningen under chefskap av en ingenjör i lönegraden A 21 handhar vården och underhållet av kartverkets fartygs- och båtmateriel med samtliga uppbörder ävensom för sjömätningsarbeten erforderlig materiel och »utredning» med undantag för instrument samt utövar den närmaste tillsynen över verkets fastigheter.

Å *expeditionen* slutligen ombesörjes förekommande kansli- och kontorsgöromål samt kassa- och räkenskapsärenden ävensom bokföring av kartverkets inventarier och sjökortslager. Såsom föreståndare för expeditionen tjänstgör redogöraren (lönegraden A 18).

**Allmänna synpunkter på personalens
löneställning m. m.**

Utredningsmannen har inledningsvis framhållit, att personalen vore uppdelad å ett flertal mindre grupper med sinsemellan mycket olikartade arbetsuppgifter. För åtskilliga befattningar krävdes specialutbildning, som hittills praktiskt taget endast ansetts kunna förvärfvas och utnyttjas i verket. Då därtill komme, att åldersfördelningen inom vissa personalgrupper icke vore alltför markerad, hade en viss stagnation inträtt i personalens befordringsmöjligheter, vilket i sin mån återverkat på arbetsron inom verket.

Som en allmän iakttagelse beträffande tjänstemännens löneställning ansåge sig utredningsmannen kunna konstatera, att vid en jämförelse med andra befattningshavargrupper med likartade arbetsuppgifter inom statsförvaltningen löneläget i allmänhet icke vore ogynnsamt. Detta uttalande gällde särskilt befattningshavare i lönegraderna under den 20:e. Måhända hade just detta förhållande bidragit till att sjökarteverket kunnat förvärva en stab välutbildade och ansvarsställande yrkesmän.

Vid en omprövning av löneställningen för sjökarteverkets befattningshavare syntes ligga närmast till hands att anställa jämförelser med förhållandena vid rikets allmänna kartverk. Emellertid finge erinras, att kartverket i sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår påkallat avsevärda jämkningar i löneställningen för ett flertal befattningshavare. Dessa lönefrågor syntes icke bliva lösta inom sådan tid, att utredningsmannen kunde inhämta ledning därav. Därtill komme, att de båda kartverken sinsemellan förededde sådana olikheter ur organisatorisk synpunkt, att endast i vissa hänseenden jämförelser vore bärande.

Utredningsmannen hade vid den föreliggande undersökningen icke ansett sig böra ingå på en omprövning av löneavvägningen för den personal å flottans stat, som kommenderades till tjänstgöring vid verket. För den befattningshavare, som handhade däcksuppbörden, komme dock att föreslås en överföring å verkets stat.

Vid sjökarteverket funnes vidare anställd, förutom ordinarie, extra ordinarie och extra tjänstemän, personal med avlöning enligt kollektivavtal. Denna personal utgjordes av bland annat tryckeribiträden och arbetare inom tekniska avdelningen. Det mellan verket och personalen i fråga upprättade kollektivavtalet hade uppsagts men givits provisorisk förlängning i avvaktan på lösningen av det av styrelsen för verket i dess medelsäskanden för nästkommande budgetår framställda yrkandet om överförande av personalen till tjänstemannaställning.

I denna fråga har utredningsmannen anfört i huvudsak följande.

Utredningsmannen är av den meningen, att viss försiktighet bör iakttagas då det gäller att överföra kollektivavtalsanställd personal till tjänstemannaställning. Erfarenheten har nämligen visat, att tidigare kollektivanställd personal vid övergång till tjänstemannaställning gärna vill med den större fasthet i anställningen, som därigenom vinnes, bibehålla den rörlighet i lönesättningen, som karakteriserar den avtalsanställda personalen. I den mån inom statsförvaltningen för personal med likartade arbetsuppgifter avtalsformen

vunnit mera allmän tillämpning synes i princip anledning icke föreligga att inom något mindre förvaltningsområde övergå till annan anställningsform. Däremot lärer vissa skäl tala för att vid avtalsförhandlingar för mindre grupper arbetstagare, såsom exempelvis vid sjökarteverket, anknytning sökes till de förvaltningar, som sysselsätta ett större antal arbetare med närliggande arbetsuppgifter. För sjökarteverket torde sålunda den i tryckeriet anställda personalens löneförhållanden böra tagas upp till behandling jämsides med motsvarande spörsmål vid andra statliga tryckeriföretag, exempelvis statens reproduktionsanstalt, och i fråga om arbetarna vid tekniska avdelningen viss anknytning ske till exempelvis örlogsvarvet i Stockholm.

Utredningsmannen är således icke beredd förorda någon ändring av anställningsformen för denna personal, detta så mycket mindre som dessa arbetare icke regelmässigt tilldelas arbetsledande uppgifter. Vid utredningsarbetet har emellertid uppmärksamats vissa spörsmål rörande anställningsförhållandena, som enligt utredningsmannen erhållit en mindre tillfredsställande reglering och därför orsakat visst berättigat missnöje hos arbetarparten.

För, bland annat, personalen å tryckeriet — även tjänstemännen därstädes — är föreskrivet en tjänstgöring av 48 timmar i veckan, vilken dock, då arbetsförhållandena så medgiva, för tjänstemännen kan nedsättas till 42 timmar i veckan (jfr statsliggaren s. 158). Denna förmån att i undantagsfall kunna få tjänstgöringstiden nedsatt har icke ansetts kunna medgivas arbetarna, ehuru dessa enligt avtalet berättigade månadsavlöning. Enligt utredningsmannen bör denna fråga kunna lösas på ett för arbetarparten tillfredsställande sätt vid kommande avtalsunderhandlingar.

En annan fråga, som synes böra uppmärksammas vid kommande underhandlingar, är arbetstiden för den tekniska avdelningens arbetare under tjänstgöring å sjömätningsexpedition. För utredningsmannen har uppgivits, att arbetstiden därunder regelmässigt uppgår till 12 timmar om dygnet utan att arbetarna bliva berättigade till någon övertidsersättning. I vad mån denna långa arbetstid effektivt utnyttjas äger utredningsmannen icke möjlighet bedöma. Vid utredningsarbetet har emellertid framkommit, att en reglering av arbetstiden torde kunna genomföras utan större olägenhet för verket. Måste på grund av haverier eller av liknande orsaker övertidsarbete utföras, synes särskild ersättning böra utgå.

Styrelsen för sjökarteverket har ansett sig kunna konstatera, att den ledande personalen intoge en otillfredsställande lönegradsställning. Såväl av rekryterings- som allmänna rättviseskäl ansåge styrelsen, att en förhöjd löneställning beträffande ifrågavarande kategori vore ofrånkomlig. Emellertid ansåge styrelsen, att även personalen i mellangraderna — styrelsen åsyftade därvid befattningshavare, vilka för närvarande vore hänfödda till lönegraderna 15—23 — icke innehade en mot ansvar och utbildning svarande löneställning. Ett genomförande av det av utredningsmannen framförda förslaget skulle visserligen innebära en mindre förbättring av personalens lönestatus men dock icke utgöra en sådan förbättring, som styrelsen förväntat skola komma den vid sjökarteverket tjänstgörande personalen till del.

I fråga om den kollektivanställda personalen har styrelsen hänvisat till sina anslagsäskanden för budgetåret 1946/47, vari framförts förslag om anställande såsom tjänstemän av följande kollektivavtalsanställda personal, nämligen 4 arbetsförmän i lönegrad Eo 8, 3 tekniska biträden i Eo 6, 3 tryckeri-biträden i Eo 6 samt 1 tryckeribitråde i Eo 2.

Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund har fäst uppmärksamheten på att arbetsron inom verket endast i mycket ringa mån påverkats av den stagnation i personalens befordringsmöjligheter, som föranletts av åldersfördelningen inom vissa personalgrupper. Enligt förbundets mycket bestämda uppfattning hade nu kvarvarande orosmoment sin bakgrund dels i vissa personalgruppers nuvarande mindre tillfredsställande löneläge dels ock i spänningar, som ytterst härledde sig från hittills icke lösta organisationsproblem.

Civilförvaltningens personalförbund har — med erinran om att enligt utredningsmannen en viss stagnation i personalens befordringsmöjligheter återverkat på arbetsron inom verket — anfört, att man på denna grund kunnat förvänta sig förslag från utredningsmannens sida om åtgärder i syfte att borteliminera dylika missförhållanden. Så hade emellertid icke varit fallet. Om man bortsåge från att utredningsmannen till uppflyttning i högre lönegrad föreslagit en del befattningshavare, som redan nu vore placerade i högre löneställning, syntes det som om utredningsmannen icke ansett nödvändigt framkomma med förslag i riktning att återställa arbetsron inom verket. Förbundet ansåge den av utredningsmannen verkställda jämförelsen med förhållandena vid rikets allmänna kartverk helt utesluten såvitt avsåge den personal, som förbundet representerade. Det hade också inför utredningsmannen framhållits, att beträffande tryckeripersonalen jämförelseobjekt vore så gott som uteslutna. Sjukarteverkets tryckeri vore nämligen det enda i sin bransch inom landet. I motsats till utredningsmannen hade förbundet den uppfattningen, vilken bibringats förbundet vid arbetstidsförhandlingar för den tjänstemannaanställda personalen, att arbetstiden för den kollektivavtalsanställda personalen skulle regleras av sig självt, därest sagda personal överfördes till tjänstemannaanställning.

Förbundet har sålunda föreslagit inrättande av ett antal befattningar å verkets personalförteckning för personal, som för närvarande avlönas enligt kollektivavtal. Beträffande den närmare innebörden av förslaget torde få hänvisas till handlingarna.

Två reservanter i lönenämnderna, herr Joel Andersson och fru Jane Broström, ha uttalat sig i samma riktning.

Statskontoret har däremot delat utredningsmannens uppfattning, att denna fråga icke borde bedömas isolerat för sjukarteverket utan måste prövas i ett större sammanhang. Vidkommande den i tryckeriet anställda personalens anställnings- och löneförhållanden finge särskilt erinras, att en kommitté nyligen tillsatts med uppgift att undersöka den statliga tryckeriverksamhetens framtida organisation, vilket syntes utgöra ett ytterligare skäl att icke nu föregripa resultatet av sistnämnda organisationsundersökning genom ändring av anställningsformen för sjukarteverkets tryckeripersonal.

Kartverkschefens löneställning.

Såsom tidigare angivits är befattningen såsom chef för sjukarteverket uppförd i lönegraden C 6. I sina medelsäskanden för innevarande budgetår har verket yrkat på en uppflyttning av befattningen till lönegraden C 8.

Med hänsyn till de mångskiftande arbetsuppgifter, som åvila verkschefen, samt de höga kvalifikationskrav, som måste ställas å denne, har det syntts *utredningsmannen* ofrånkomligt, att innehavaren av befattningen bereddtes en förbättrad löneställning. En placering i lönegraden C 8 syntes icke föregripa den mera allmänna omprövning av verkschefernas löneställning, som framdeles kunde komma till stånd.

I *remissutlåtandena* har icke gjorts erinran mot det sålunda framlagda förslaget.

Avdelningsföreståndarnas tjänstebenämning och löneställning.

Föreståndarna för verkets olika avdelningar äro enligt gällande personalförteckning inplacerade i följande lönegrader, nämligen föreståndarna för sjökorts-, nautiska och jordmagnetiska avdelningarna i lönegraden A 26 med tjänstebenämningen förste aktuarie, föreståndaren för sjömätningsavdelningen som skall vara regementsofficer vid flottan med tjänstebenämningen förste aktuarie samt föreståndaren för tekniska avdelningen i lönegraden A 21 med tjänstebenämningen ingenjör, varjämte kassören i lönegraden A 17 fungerar såsom chef för expeditionen. Sistnämnda befattning uppehålltes dock för närvarande av en å övergångsstat uppförd redogörare i lönegraden A 18.

I anslutning till det yttrande, som chefen för sjökartverket avgav den 27 november 1944 över organisationsnämndens tidigare omförmälda utredning, upptog sjökartverket i sina medelsäskanden för budgetåret 1945/46 frågan om personalens avlöningsförhållanden. Verket fann därvid, att den ledande personalens löneställning var otillfredsställande i jämförelse med läget i närmast motsvarande verk, ett förhållande som måste utöva ett oförmånligt inflytande på rekryteringen till verket. Föreståndarna för sjökorts-, nautiska och jordmagnetiska avdelningarna borde enligt verkets förslag uppflyttas till 28:e lönegraden med tjänstebenämningen byrådirektör.

Utredningsmannen har till en början upptagit till behandling frågan om tjänstebenämningen för de avdelningschefer, som enligt nuvarande organisation benämnas förste aktuarier, samt därvid erinrat om att 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga i betänkande den 21 november 1942 (SOU 1942: 46) föreslagit utbyte av benämningen förste aktuarie mot förste statshydrograf. Verket självt hade vid upprepade tillfällen förordat titeln byrådirektör. Då av skäl, som närmare komme att utvecklas i det följande, det inom en snar framtid syntes böra övervägas, om icke å viss avdelning inom verket en befattning i mellanställning mellan avdelningsföreståndare och statshydrograf borde inrättas, samt för denna befattning benämningen förste statshydrograf borde reserveras, hade *utredningsmannen* stannat för att beträffande förste aktuarierna, vilka fungerade som chefer för organisatoriska enheter inom verket, föreslå benämningen byrådirektör.

Av tidigare anförda skäl har *utredningsmannen* ansett en omprövning av löneställningen för chefen för sjömätningsavdelningen — aktiv officer vid

flottan — falla utanför utredningsuppdraget. De tre återstående i detta sammanhang aktuella avdelningarna företedde, enligt vad utredningsmannen vidare anför, sinsemellan stora olikheter i organisatoriskt hänseende. Å föreståndaren för sjökortsavdelningen med dess 40-tal befattningshavare ankomme organisatoriska uppgifter av en helt annan storleksordning än å cheferna för nautiska och jordmagnetiska avdelningarna. Med hänsyn därtill hade utredningsmannen — oaktat de teoretiska kompetenskraven å innehavarna av sistnämnda befattningar vore högre — vid sina överväganden stannat för att föreslå en placering i lönegraden A 28 av föreståndaren för sjökortsavdelningen, medan tillräckliga motiv icke ansetts föreligga för en motsvarande uppflyttning av de båda övriga avdelningscheferna.

Vad därefter angår tekniska avdelningen, förestås denna för närvarande av en ingenjör i lönegraden A 21. Denna avdelning är nyorganiserad och ingick tidigare såsom en materieldetalj i sjömättningsavdelningen. Organisationsnämnden fann i sitt förslag, att föreståndaren för denna avdelning med hänsyn till det ansvar, som avsåges åvila honom, borde placeras i lönegraden A 24. I avbidan på närmare erfarenhet borde dock en uppflyttning tills vidare anstå.

Utredningsmannen har framhållit, att stora krav måste ställas å denne befattningshavare, om den nya organisationen skulle tillföra sjökarteverket de fördelar, som organisationsnämnden avsett. Dessa krav gjorde sig med särskild skärpa gällande under upporganisationstiden. Med hänsyn därtill förordade utredningsmannen en placering i 24:e lönegraden. Då den kommande utvecklingen emellertid icke med vissnet nu kunde förutses, syntes befattningen tills vidare endast böra uppföras som extra ordinarie i lönegraden Eo 24 med tjänstebenenämningen förste byråingenjör. I samband därmed syntes den å gällande personalförteckning för verket uppförda befattningen som ingenjör i lönegraden A 21 böra överflyttas å övergångsstat. Då utredningsmannen förutsatte, att den nuvarande innehavaren av denna befattning komme att förordnas som avdelningschef, syntes medel icke böra beräknas för befattningen å övergångsstat.

Vidkommande slutligen föreståndaren för expeditionen fungerar såsom sådan och såsom arbetsledare för personalen därstädes den å övergångsstat uppförde redogöraren i lönegraden A 18. Redogöraren åligger att bereda och inför verkschefen föredraga ärenden av kameral natur, vissa personalärenden m. m. Han skall granska inom verket förekommande inventarie- och förrädsredovisningar. Han förgranskar verkets och sjömättningsfartygens medelsräkenskaper. Redogöraren svarar för huvud- och dispositionsbokföring samt registrerar hemliga handlingar. Under de senaste åren ha ett flertal framställningar gjorts om en ombildning av denna redogörarbefattning till en kamrers-tjänst. I detta sammanhang må erinras om följande.

Vid riksdagsbehandlingen av sjökarteverkets anslagsäskanden för nu löpande budgetår hemställdes motionsvis, att riksdagen måtte besluta, att redogörarbefattningen vid sjökarteverket förändrades till en kamrerarbefattning i lönegraden A 20. I anledning härav framhöll statsutskottet (utskottets utlåtande 1945: 178 s. 117), att det ville förefalla utskottet, som om det ansvar

och de arbetsuppgifter, som även efter omorganisationen komme att åvila innehavaren av befattningen, borde taga sig uttryck i förhöjd löneställning. Denna uppfattning hade också delats av statens organisationsnämnd och allmänna lönenämnden i dess utlåtande över organisationsnämndens förslag liksom av motionärerna. Utskottet fann i anledning härav befogat, att denna lönegrads placeringsfråga bleve föremål för ny prövning i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1946/47. På grund härav avstyrkte utskottet för det dåvarande de i ämnet väckta motionerna. I anslutning härtill har styrelsen för verket i sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 ånyo tagit upp frågan om förbättrad löneställning för denne tjänsteman.

Utredningsmannen har erinrat om att från och med den 1 juli 1945 till kartverkschefens förfogande ställts en juridiskt-administrativt skolad kraft med deltidсанställning. Tillkomsten av denna befattning hade givetvis avlastat redogöraren vissa arbetsuppgifter. Å andra sidan hade nya tillkommit, såsom överförandet till expeditionen av viss lager- och försäljningsbokföring. Enligt utredningsmannens uppfattning motiverade redogörarens kamerala och arbetsledande uppgifter en ombildning av tjänsten till en kamrerarbefattning i lönegraden A 20, vilket därför förordades. Då den nuvarande kassören syntes kompetent att bestrida sistnämnda befattning, borde kassörstjänsten å ordinarie stat och redogörarbefattningen å övergångsstat avföras från personalförteckningen.

Utredningsmannens förslag i dessa delar har föranlett erinringar i vissa utlåtanden. Sålunda har *försvarets civilförvaltning* ansett, att man borde undvika att göra avsteg från den, låt vara med vissa undantag, vedertagna principen, att befattning för byrådirektör icke borde hänföras till lägre löneställning än 28:e lönegraden. Civilförvaltningen förordade i stället, att föreståndarna för nautiska och jordmagnetiska avdelningarna erhöles benämningen förste statshydrograf. Vad beträffade föreståndaren för tekniska avdelningen hade civilförvaltningen icke funnit sig övertygad att med hänsyn till arbetets art och omfattning en inplacering i 24:e lönegraden vore motiverad. Skulle emellertid en löneförbättring för denne befattningshavare böra åvägbringas, syntes i vart fall icke högre lönegrad än 22:a lönegraden böra ifrågakomma. Ämbetsverket ville emellertid erinra, att löneställningen i 22:a lönegraden för ingenjörpersonal ursprungligen tillkommit med sikte på statens affärsdrivande verk och att den därutöver förekomme endast undantagsvis, bland annat för viss civilmilitär ingenjörpersonal. Vid det förhållandet, att de tidigare å redogöraren ankommande juridiskt-administrativa göromålen numera anförtrotts en särskild för ändamålet deltidсанställd tjänsteman, föreställde sig civilförvaltningen, att den för kassörstjänsten fastställda lönegradsplaceringen finge anses lämpligt avvägd. Skulle det likväl prövas befogat att höja löneställningen för befattningshavaren i fråga, ville det förefalla mera ändamålsenligt att förena de kamerala och de juridiskt-administrativa arbetsuppgifterna och för desammas bestridande inrätta en kamrerarbefattning i lönegrad A 22. Därvid skulle alltså det nuvarande årsarvodet av 3 000 kronor till deltidstjänstgörande juridiskt-administrativt biträde bortfalla.

Styrelsen för sjökarteverket har ansett, att föreståndarna för nautiska och

jordmagnetiska avdelningarna borde hänföras till samma lönegrad som av utredningsmannen föreslagits beträffande chefen för sjökortsavdelningen. Styrelsen har därvid bland annat framhållit följande.

Med hänsyn till mångfalden och artskillnaden av inom verket förekommande ärenden har det sedan lång tid tillbaka visat sig nödvändigt, att varje ärende beredes och föredrages inför verkschefen av vederbörande avdelningsföreståndare. Även om instruktionen icke uttryckligen ålägger avdelningsföreståndare föredragningsskyldighet, torde sådan skyldighet likväl enligt hävdvunnen praxis åligga sjökarteverkets avdelningsföreståndare. De åligganden, som ankomma på avdelningsföreståndarna, anser styrelsen följaktligen nära överensstämma med dem, som åvila ledamot av centralt ämbetsverk. Styrelsen föreslår därför, att avdelningsföreståndarna — med undantag för föreståndaren för den tekniska avdelningen, varom mera nedan — i lönehänseende behandlas som om de vore ledamöter av verket.

Då sjökarteverket icke är indelat i byråer — spörsmålet om lämplig byråindelning torde få upptagas i annat sammanhang — anser styrelsen, att avdelningsföreståndarna böra erhålla den löneställning, som normalt tillkommer byrådirektör. Utredningsmannen synes ha tillmätt sjökortsavdelningens omfattning avgörande vikt. Styrelsen anser sig för sin del icke tillmäta denna omständighet avgörande betydelse vid löneplaceringen, helst som de teoretiska kompetenskraven, såsom ock av utredningsmannen framhållits, äro högre å cheferna för nautiska och jordmagnetiska avdelningarna.

I fråga om befattningen som föreståndare för tekniska avdelningen har styrelsen ansett att — även om en placering i 28:e lönegraden skulle kunna ifrågasättas — med hänsyn till de för befattningen stadgade kompetenskraven högre löneställning än enligt 24:e lönegraden icke borde ifrågakomma. På av utredningsmannen angivna skäl ville styrelsen icke motsätta sig förslaget, att befattningen uppfördes som förste byråingenjör i lönegraden Eo 24.

Styrelsen har — med erinran att organisationsnämnden på sin tid föreslagit uppflyttning av redogörarebefattningen i 22:a lönegraden — anfört, att tillkomsten av ett juridiskt-administrativt biträde icke nämnvärt avlastat redogöraren från honom åvilande göromål. Styrelsen ansåge, att organisationsnämndens förslag ej borde frångås.

Statskontoret har icke ansett sig kunna tillstyrka högre löneställning än 26:e lönegraden för någon av avdelningsföreståndarna. Den omständigheten, att sjökortsavdelningen vore större än övriga avdelningar, kunde enligt statskontorets mening knappast motivera, att avdelningsföreståndaren skulle placeras två lönegrader högre än föreståndarna för nautiska och jordmagnetiska avdelningarna, å vilka dessutom ställdes högre teoretiska kompetenskrav. Tjänstebenämningen förste statshydrograf vore att föredraga framför byrådirektör, vilken titel som regel borde förbehållas tjänster i lägst 28:e lönegraden.

För föreståndaren för tekniska avdelningen har statskontoret, med hänsyn till de kompetenskrav, som skulle gälla för befattningen, ansett sig icke kunna tillstyrka högre löneställning än lönegrad A 22.

Statskontoret har däremot icke haft något att erinra mot kassörstjänstens uppflyttning i lönegrad A 20.

Riksräkenskapsverket har beträffande sistnämnda befattning intagit samma ståndpunkt. Med hänsyn till att titeln kamrerare icke borde användas på personal i lägre lönegrad än den 22:a borde befattningshavaren emellertid benämnas kassör.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha icke haft något att invända mot utredningsmannens förslag beträffande byrådirektörstjänsterna och kassörstjänsten. Däremot ha lönenämnderna ansett sig icke böra frångå allmänna lönenämndens redan föregående år uttalade uppfattning, att föreståndaren för tekniska avdelningen icke borde hänföras till högre lönegrad än den 22:a.

Tjänstemannaförbundet har anslutit sig till verksstyrelsens förslag beträffande byrådirektörstjänsterna samt därjämte hemställt, att befattningen såsom föreståndare för tekniska avdelningen måtte uppföras på ordinarie stat.

Tjänstebestämmelser och löneställning för aktuarie, kartografer och assistenter.

Å gällande personalförteckning för verket finnas uppförda, bland andra, följande befattningar, nämligen *dels* å sjökortsavdelningen 1 aktuarie i lönegrad A 22, chef för geodetiska detaljen, 1 kartograf i samma lönegrad, chef för rättelse- och reproduktionsdetaljen, samt 1 kartograf i lönegrad Eo 21, assistent åt avdelningsföreståndaren med självständiga arbetsuppgifter, *dels* å sjömätningssavdelningen, militärkartografiska detaljen, 1 militärkartograf i lönegrad A 21, *dels* å nautiska avdelningen 1 assistent i sistnämnda lönegrad, redaktör för publikationen *Underrättelser för sjöfarande* och 1 assistent i lönegrad Eo 21, redaktör för publikationen *Svensk Lots*, *dels* ock å jordmagnetiska avdelningen 1 assistent i lönegrad A 21, föreståndare för verkets magnetiska observatorium.

Utredningsmannen har funnit ifrågavarande tjänster i viss mån kunna likställas med befattningarna såsom statsgeodet och statskartograf vid rikets allmänna kartverk samt vidare anfört i huvudsak följande.

Befattningarna vid allmänna kartverket äro för närvarande hänfödda till 21:a lönegraden. Emellertid har rikets allmänna kartverk i sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 yrkat på uppflyttning av statsgeodeter, statskartografer och statstopografer från 21:a till 23:e lönegraden, bland annat under åberopande av löneställningen för statshydrologer och statsmeteorologer (22:a lönegraden) samt för arkivarier m. fl. vid de lärda verken (23:e lönegraden). Då emellertid kompetenskraven för statsgeodet (lantmäterieexamen, filosofie kandidat eller filosofisk ämbetsexamen) och statskartograf (lantmåteri-, civilingenjör- eller jägmästarexamen) vid allmänna kartverket äro lägre än fordringarna för arkivarierna m. fl. (normalt filosofisk eller annan licentiatexamen) samt jämställda med kompetensvillkoren för statsmeteorolog och statshydrolog (filosofie kandidat eller filosofisk ämbetsexamen eller civilingenjörsexamen), har utredningsmannen måst utgå ifrån, att ovan angivna befattningshavare vid allmänna kartverket i vart fall icke böra beredas högre löneställning än statshydrologer och statsmeteorologer vid meteorologiska och hydrologiska institutet eller 22:a lönegraden. Bland annat med utgångspunkt härifrån kommer i det följande att föreslås vissa jämkningar i löneställningen för aktuarie, kartograf, militärkartograf och assistent vid sjökartverket.

De för sistnämnda befattningar fastställda kompetensfordringarna äro, för aktuarie filosofisk ämbetsexamen eller filosofie kandidatexamen, för kartograf lantmåteriexamen eller filosofisk ämbetsexamen eller filosofie kandidatexamen, för militärkartograf sjöofficersexamen eller examen såsom officer i flottans reserv, för assistent å nautiska avdelningen sjöofficers- eller sjökaptensexamen samt för assistent å jordmagnetiska avdelningen filosofisk ämbets- eller filosofie kandidatexamen. Om tills vidare bortses från militärkartografen och assistentbefattningarna å nautiska avdelningen, kunna de angivna kompetenskraven anses likvärdiga med vad som gäller för statsgeodet och statskartograf vid allmänna kartverket.

Med hänsyn till vad sålunda anförts har utredningsmannen ansett sig kunna i princip förorda en placering i 22:a lönegraden av befattningarna såsom aktuarie, kartograf och assistent å jordmagnetiska avdelningen. Utredningsmannen har emellertid funnit skäl tala för en viss differentiering av befattningarna. Sålunda har utredningsmannen ansett, att aktuariebefattningen borde, med tjänstebestämmelsen statsgeodet, placeras i lönegrad A 23, samt härom närmare anført följande.

Innehavaren av aktuariebefattningen är instruktionsenligt anförtrodd självständiga arbetsuppgifter inom det geodetiska området. På grund av den mångfald uppgifter av organisatorisk art, som åvila chefen för sjökortsavdelningen, torde denne endast i mycket begränsad omfattning kunna deltaga i det geodetiska arbetet. Inom rikets allmänna kartverk åter, där dessa arbetsuppgifter ha en annan karaktär och äro av annan storleksordning, är en särskild geodetisk byrå inrättad. Med hänsyn till den förhållandevis självständiga ställning, som geodeten vid sjökartverket intager, synes det motiverat, att denne gives en något förmånligare löneställning än statsgeodeterna hos rikets allmänna kartverk.

För kartografen i lönegraden A 22 har utredningsmannen — i anslutning till vad han anført rörande lönegradsplaceringen av motsvarande personal hos allmänna kartverket — ansett sig böra föreslå oförändrad löneställning. Tjänstebestämmelsen har dock föreslagits skola ändras till statshydrograf.

Även kartografen i lönegraden Eo 21 har föreslagits skola, med tjänstebestämmelsen statshydrograf, placeras i 22:a lönegraden, fortfarande såsom extra ordinarie, med benämningen statshydrograf. Härom har utredningsmannen anført.

Innehavaren av denna tjänst har ålagts självständiga utredningsuppgifter inom kartografiens och fotogrammetriens område. Utredningsmannen har hibringats den uppfattningen, att innehavaren av denna befattning kan och bör anförtros att under avdelningschefens tillsyn tillföra verket tekniska nyheter i fråga om kartkonstruktion samt att avlasta denne vissa organisatoriska uppgifter. Med hänsyn härtill har övertvägts, om icke nu ifrågavarande befattning bör med tjänstebestämmelsen förste statshydrograf inlemmas såsom en tjänst mellan föreståndaren för sjökortsavdelningen och övriga tjänstemän å originalritnings- samt rättelse- och reproduktionsdetaljerna. Då emellertid befattningen som sådan inrättades så sent som den 1 juli 1945, synes den tills vidare i avvaktan på närmare erfarenhet rörande den kommande utvecklingen böra hänföras till 22:a lönegraden. En omprövning rörande den definitiva lönegradsplaceringen synes böra verkställas efter förslagsvis två år.

I överensstämmelse med den principiella ståndpunkt, som utredningsmannen intagit, har han funnit assistenten å jordmagnetiska avdelningen (lönegraden A 21) böra uppflyttas till lönegraden A 22, därvid tjänstebenenämningen borde ändras till statshydrograf.

Beträffande militärkartografen, vilken såsom av det föregående framgår skall ha avlagt sjöofficersexamen eller examen såsom officer i flottans reserv, har utredningsmannen anført, att han, då den militära sakkunskapen finnes företrädd av andra befattningshavare, icke vore övertygad om lämpligheten att för denna befattning uppställa andra kompetensfordringar än för övriga vid verket med kartografarbete sysselsatta personer. Frågan syntes vara förtjänt att övervägas av styrelsen för verket. I vart fall syntes denne befattningshavare icke intaga sådan särställning, att den motiverade annan lönegradsplacering eller tjänstebenenämning än motsvarande tjänsteinnehavare å sjökortsavdelningen. Utredningsmannen föresloge därför, att tjänsten ombildades till en statshydrografbefattning i lönegraden A 22.

Av assistenterna å nautiska avdelningen är såsom förut nämnts den ene hänförd till lönegraden A 21. Utredningsmannen har beträffande denna befattning anført i huvudsak följande.

Innehavaren ålåge att svara för redigering och utgivningen av veckotidskriften »Underrättelser för sjöfarande». Såvitt utredningsmannen kunnat finna, måste innehavaren av befattningen vara en väl förfaren nautiker. Vidare krävdes mycket stor noggrannhet i arbetet, enär en felaktig notis kunde medföra katastrofala följder för sjöfarten. Redigeringen av tidskriften syntes emellertid i och för sig icke vara av alltför kvalificerad natur. Materialet till notiserna hämtades dels från lotsstyrelsen, marinstabens, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, sjökartverket m. fl. myndigheter, dels ock från utländska jämförbara publikationer. Härigenom erfordrades språkkunskaper och omdömesgillhet vid bedömandet av de uppgifter rörande främmande farvatten, som borde inflyta i tidskriften.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1946/47 hade styrelsen för sjökartverket framfört önskemålet om en uppflyttning av befattningen till lönegraden A 24 med tjänstebenenämningen redaktör. Utredningsmannen kunde för sin del icke finna, att de med tjänsten förenade göromålen och kvalifikationerna för befattningen vore av sådan art, att de motsvarade den av styrelsen förordade lönegradsplaceringen (jfr löneavvägningen för andre fartygsinspektör med nautisk utbildning). Det kunde vidare framhållas, att avdelningschefen under överinseende av verkschefen, som vore nautiker, borde så följa publikationen. att han kunde giva vederbörande allmänna anvisningar rörande principerna för publikationens uppställning och sovringen av det inkomna materialet.

Under åberopande av det anförda har utredningsmannen föreslagit en placering av befattningen i lönegraden A 22. Tjänstebenenämningen syntes i viss överensstämmelse med tjänsteförteckningssakkunnigas förslag böra vara statshydrograf.

Den andra assistentbefattningen, nu i lönegrad Eo 21, har föreslagits skola bibehållas i denna lönegrad.

Försvarets civilförvaltning har icke haft något att erinra mot att aktuarie-, kartograf- och assistentbefattningarna i princip inplaceras i 22:a lönegraden. Däremot har civilförvaltningen icke kunnat finna att kartografens arbetsupp-

gifter äro av den art och omfattning att de motivera en i förhållande till övriga, i fråga om kompetensvillkor likvärdiga befattningshavare förmånligare löneställning.

Verksstyrelsen har däremot förordat vissa löneförhöjningar utöver vad utredningsmannen föreslagit. Sålunda ha befattningarna såsom aktuarie och kartograf å sjökortsavdelningen samt såsom militärkartograf föreslagits skola hänföras till lönegraden A 24. Även befattningen såsom redaktör för *Underrättelser för sjöfarande* har föreslagits uppflyttad till nämnda lönegrad.

Statskontoret har däremot i huvudsak biträtt utredningsmannens förslag. *Ambetsverket* har dock icke kunnat tillstyrka, att den nuvarande aktuarien uppflyttas i högre lönegrad än övriga här berörda befattningshavare, eller den 22:a.

I huvudsak samma ståndpunkt har intagits av *lönenämnderna*, vilka emellertid ansett, att ställning till militärkartografens lönegradsplacering icke kunde tagas förrän frågan om kompetensvillkoren för befattningen blivit avgjord. Icke heller kartografen i lönegrad Eo 21, som tjänstgjorde såsom närmaste man till föreståndaren för sjökortsavdelningen, borde för närvarande uppflyttas i högre lönegrad, enär hans arbetsuppgifter och ställning i organisationen ännu icke blivit klart utformade. Benämningen syntes dock lämpligen böra ändras till assistent. Redaktören för *Underrättelser för sjöfarande* borde fortfarande benämnas assistent.

Tjänstemannaförbundet har anfört, att aktuariebefattningen borde uppflyttas i lönegraden A 24 under beteckningen förste statsgeodet. Även assistentbefattningen å jordmagnetiska avdelningen borde hänföras till samma lönegrad. Utredningsmannen hade nämligen icke tagit skälig hänsyn till befattningens speciella natur. Frågan om lönegradsplaceringen för den nuvarande assistenten i lönegrad A 21 på nautiska avdelningen borde enligt förbundets mening lämnas öppen till dess verkets nye chef blivit i tillfälle att närmare överväga befattningens framtida ställning. Även den andra assistenten å nautiska avdelningen borde erhålla ordinarie anställning med tjänstebenämningen statshydrograf.

Löneställningen för en amanuens.

Hos verket finnes för det vetenskapliga arbetet sedan den 25 juli 1945 anställd en amanuens i lönegraden Ex 16 med filosofie magisterexamen. Befattningshavaren delar sin tjänstgöring mellan sjökortsavdelningen och jordmagnetiska avdelningen.

I anslutning till den beföringsgång, som fastställts för amanuenspersonal vid riksarkivet m. fl. lärda verk (jfr statsliggaren s. 465), har *utredningsmannen* vid anslagsberäkningarna utgått ifrån, att från och med den 1 januari 1947 nämnde befattningshavare, som icke kan åberopa sig å tidigare statsanställning, skall avlönas som förste amanuens i lönegraden Eo 18.

Utredningsmannens förslag i denna del har icke föranlett erinran i något av *remissutlåtandena*.

Ritarpersonalens löneställning.

Den med ritningsarbete sysselsatta personalen är fördelad till tjänstgöring å olika detaljer inom verket enligt följande sammanställning.

Å rättelse- och reproduktionsdetaljen:

1 förste ritare i lönegraden A 17, 1 ritare i lönegraden A 15, 1 ritare i lönegraden Eo 15, 1 ritare i lönegraden Eo 11, 1 ritbiträde i lönegraden A 7, 1 ritbiträde i lönegraden Eo 7, 1 ritbiträde i lönegraden Eo 4 och 1 ritbiträde i lönegraden Ex 4.

Å originalritningsdetaljen:

1 förste ritare i lönegraden A 17, 4 ritare i lönegraden A 15, 1 yngre ritare i lönegraden Eo 7 och 1 ritarelev.

Å geodetiska detaljen:

1 ritare i lönegraden Eo 15 och 1 ritbiträde i lönegraden A 7.

Å militärkartografiska detaljen:

2 ritare i lönegraden A 15 och 1 ritbiträde i lönegraden A 7.

Utredningsmannen har erinrat om att löneställningen för sjökarteverkets ritare överensstämde med den som plägade användas för ritarpersonal med kvalificerat arbete inom statsförvaltningen i övrigt, bland annat vid rikets allmänna kartverk, ehuru där befattningshavare med närmast motsvarande arbetsuppgifter benämndes gravörer. Då under utredningsarbetets gång viss tvekan från personalhåll yppat sig, om en sådan jämförelse vore rättvisande för sjökarteverket, hade en speciell undersökning ansetts önskvärd. Denna hade utförts av distriktslantmätaren Enflo, som efter att ha närmare studerat de båda ritargruppernas arbete sammanfattat sina synpunkter på frågan i en vid utredningen fogad promemoria.

I anslutning till promemorian har utredningsmannen anfört i huvudsak följande.

Sammanfattningsvis har i promemorian uttalats, att de större kraven på ritarna i sjökarteverket i fråga om självständigt omdöme motsvarades av större krav på yrkesskicklighet hos gravörerna i rikets allmänna kartverk. Utredningsmannen, som även följt ritarbetet i de båda verken, biträder denna uppfattning. I anledning av vad i promemorian i övrigt anförts rörande en önskvärd differentiering av ritarnas arbete må framhållas, att enligt utredningsmannens mening sjökarteverket i vidgad omfattning för enklare arbetsuppgifter såsom renritning och pantografering bör kunna utnyttja ritbiträden i 4:e och 7:e lönegraderna. Lämpligheten att av denna anledning sätta någon eller några ordinarie ritarbefattningar å övergångsstat har övervägts. Av hänsyn till den nuvarande rekryteringspersonalen är utredningsmannen dock icke nu beredd förorda en sådan åtgärd. Härvid förutses emellertid, att sjökarteverkets styrelse vid kommande nyrekrytering har sin uppmärksamhet riktad å berörda förhållande. Måhända bör ordinarie ritarbefattning icke få återbesättas utan Kungl. Maj:ts medgivande.

Vid sina undersökningar har utredningsmannen uppmärksammat, att de ordinarie ritarna under de senaste åren i mycket begränsad omfattning deltagit i sjömätningsarbetet. Ganska enstämmigt har emellertid vid utredningsarbetet understrukits angelägenheten av att ritarna beredas vidgade möjligheter att deltaga i sjökarteverkets »fältarbeten». Då enligt utredningsman-

nens uppfattning ett rätt fullgörande av ritarnas arbetsuppgifter kräver ingående kännedom om sjömättningsarbetet, samt de kunskaper härom, vilka tidigare kunnat förvärfvas, böra underhållas och utvidgas, måste med skärpa understrykas vikten av att en ändring kommer till stånd.

Utredningsmannen har i anslutning till vissa i promemorian anförda synpunkter närmare ingått på frågan om ansvarsfördelningen beträffande införande av rättelser m. m. samt härom yttrat:

I promemorian har framhållits, att såsom originalritnings- och rättelsedetaljerna faktiskt fungerat ansvaret för de utförda arbetena, som i rikets allmänna kartverk vilade på statstopografer och topografofficerare, torde ha legat på ritarna, än den ene och än den andre. Denna anordning, vilken även stode i samklang med den obetydliga specialiseringen mellan ritarna inbördes, kunde ej vara rationell. Möjligheter borde enligt promemorieförfattaren finnas att dela upp ritarnas arbete efter dess art och de olika kvalifikationer, som krävdes för de olika arbetsmomenten, varvid även ansvaret för de utförda arbetena borde överföras till någon eller några befattningshavare, som överordnats ritarna.

I det föregående har framhållits önskvärdheten av att ritarna avlastas vissa enklare göromål. Vad angår den av promemorieförfattaren berörda ansvarsfrågan för sjökorten, vilkens betydelse med skärpa understruktis av personalen, må erinras, att enligt § 11 i av dåvarande verkschefen den 30 december 1938 fastställda, ännu gällande arbetsföreskrifter det åligger föreståndaren för sjökortsavdelningen särskilt »att med stöd av vederbörlig handling granska de i rättelsekortet inlagda rättelserna och att ansvara för att de äro rätt inlagda i sjökort av största skala». Sedan enligt den år 1945 beslutade organisationen en kartograf avdelats som chef för rättelse- och reproduktionsdetaljen torde denne närmast under avdelningschefen ansvara för rättelsearbetet. Genom denna fördelning av ansvaret böra de praktiska möjligheterna att giva granskningsarbetet ett mera reellt innehåll avsevärt öka.

Utredningsmannen har med beaktande av vad sålunda anförts uttalat, att ansvarsfrågan å rättelse- och reproduktionsdetaljen under alla förhållanden syntes vara reglerad på sådant sätt, att denna reglering icke med fog kunde åberopas som motiv för en förbättrad löneställning för å denna detalj tjänstgörande ritare.

Mindre tillfredsställande har utredningsmannen funnit ansvarsfrågans reglering å originalritningsdetaljen, å vilken nya sjökort utarbetas. Härom ha anförts följande synpunkter.

Enligt § 10 i arbetsföreskrifterna utövas ledningen vid utarbetandet av allmänna sjökort av föreståndaren för sjökortsavdelningen »med biträde av förste ritaren». Vilken eller vilka som formellt bära ansvaret för sjökortets framställning å originalritningsdetaljen framgår icke av gällande föreskrifter.

Från ritarkåll har med skärpa framhållits, att hela ansvaret åvilar de ritare, som utarbetat och korrekturläst kortet, varför en högre löneställning synes motiverad för flertalet å originalritningsdetaljen tjänstgörande ritare. Enligt utredningsmannens uppfattning åvilar detta ansvar i sista hand avdelningschefen, ehuru denne hittills i praktiken haft små möjligheter att kontrollera ritarnas arbete i detalj.

För utredningsmannen framstår det som angeläget, att vid en kommande revidering av verkets arbetsordning och de i anslutning därtill meddelade arbetsföreskrifterna även ansvarsfrågan för de nya sjökorten klarlägges. Detta

ansvar synes närmast falla på avdelningschefen. Emellertid kan icke förbises, att denne med hänsyn till arbetsbelastningen måste äga mycket begränsade möjligheter att företaga en mera ingående granskning. Utredningsmannen anser sig därför böra föreslå, att som biträde åt avdelningschefen för dessa arbetsuppgifter inrättas en extra ordinarie hydrografbefattning i 20:e lönegraden. Det må erinras, att vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut inrättats hydrolog- och meteorologbefattningar i högst lönegraden Eo 20.

Beträffande den sålunda föreslagna nya befattningen har utredningsmannen anfört i huvudsak följande.

Innehavaren av denna befattning bör enligt utredningsmannen äga ingående kännedom om arbetet å originalritningsdetaljen, vara erfaren sjömätare samt besitta mycket gott omdöme. Givetvis är önskvärt, om med dessa egenskaper kan förenas viss teoretisk utbildning. Den nuvarande förste ritaren å originalritningsdetaljen torde äga erforderliga kvalifikationer för tjänsten. Utredningsmannen föreslår därför, att denne tjänsteman förordnas till innehavare av hydrografbefattningen, att i succession efter honom förordnande med vikariatslön meddelas å förste ritarbefattningen samt att en ritarbefattning föres å övergångsstat. Då utredningsmannen utgår ifrån, att vikariatslöneförordnandet kommer att tilldelas en ordinarie ritare inom verket samt dennes befattning bör placeras å övergångsstat, ha i avlöningsstaten medel icke beräknats för övergångsstatslönen.

För ritarpersonalen å den geodetiska detaljen har icke föreslagits någon ändring i löneställningen. För militärkartografiska detaljen ha, enligt vad utredningsmannen anfört, önskemål framställts om ombildning av en ritarbefattning till en tjänst som förste ritare i 17:e lönegraden. Utredningsmannen, som förutsatt, att denne befattningshavare skall fungera som förman både för ritare och gravörer å detaljen, har biträtt detta förslag.

Slutligen har utredningsmannen vid anslagsberäkningarna räknat med utbyte av en extra ordinarie ritarbefattning i 11:e lönegraden mot en i 15:e lönegraden.

Ritarpersonalens lönefråga har liksom föregående år ingående behandlats i flera av remissutlåtandena.

Sålunda har *verksstyrelsen* — med erinran om sitt förut återgivna uttalande, att personalen i mellangraderna icke innehade en mot ansvar och utbildning svarande löneställning — anfört, att detta uttalande vore särskilt tillämpligt på ritarpersonalen. I fråga om dennas utbildning borde erinras om att under de senaste 30 åren för anställning som ritare fordrats realexamen eller därmed jämförliga kunskaper. Två ritare hade därutöver avlagt studentexamen. Avsaknaden inom landet av utbildningsanstalter för ifrågavarande personal hade medfört, att utbildningen förlagts till sjökarteverket. Efter antagandet som elev åtnjöte vederbörande under första året ett jämförelsevis blygsamt arvode (100—150 kronor i månaden). Därefter höjdes avlöningen successivt i förhållande till tillgodogjord utbildning. I allmänhet åtnjöt under andra året lön enligt lönegrad Ex 2, under tredje och fjärde åren lön enligt lönegrad Ex 4, under femte, sjätte och sjunde åren lön enligt lönegrad Eo 7 och under åttonde, nionde och tionde åren lön enligt lönegrad Eo 11.

Tidigast efter en tioårig tjänstgöring, varunder vederbörande jämväl deltagit i flera sjömätningsexpeditioner och utbildats till mättningsförrättare, ansåges den grundläggande utbildningen vara avslutad och lön böra utgå enligt 15:e lönegraden.

Under antagande att ansvaret för ett sjökorts riktighet i sista hand åvilade avdelningsföreståndaren, vilken dock hittills haft små möjligheter att kontrollera ritarnas arbete i detalj, hade utredningsmannen föreslagit, att som biträde åt avdelningsföreståndaren för dessa arbetsuppgifter skulle inrättas en extra ordinarie hydrografbefattning i 20:e lönegraden. Behovet av denna befattning ansåge styrelsen knappast styrkt. Det syntes här böra erinras om att statens organisationsnämnd vid sina undersökningar av verkets organisation icke ansett behov föreligga av en sådan »granskningsman» som den av utredningsmannen nu föreslagna. Såvitt styrelsen kunde finna, måste förslaget grunda sig på en missuppfattning av rådande ansvarsfördelning som ock på en undervärdering av det arbete, som utfördes av ritarna.

Härom har styrelsen närmare anfört följande.

Enligt § 8 instruktionen för sjökartverket åligger det föreståndaren för sjökortsavdelningen att i redaktionellt avseende handhava de allmänna sjökortens planläggning och utarbetande. Det orimliga i att å föreståndaren lägga ansvaret för en felaktighet beträffande någon av de otaliga detaljer, som ingå i varje sjökort, ligger i öppen dag. Något avlastande av avdelningsföreståndarens ansvar för kortets detaljer skulle näppeligen komma till stånd genom tillkomsten av den föreslagna hydrografbefattningen. Styrelsen anser därför att det närmaste ansvaret för sjökortens riktighet måste såsom hittills åvila ritarna och då närmast dem som handhava utarbetandet av korten. Då ansvaret härför, såsom av utredningsmannen ock framhållits, är av väsentlig betydelse för lönesättningen, har det synts styrelsen angeläget att i detta sammanhang något närmare redogöra för de kvalificerade momenten vid utarbetandet, nämligen korrekturläsningen och granskningen.

Korrekturläsningen av ett sjökortsoriginal är helt anförtrodd ritarna. Denna verksamhet innebär icke någon mer eller mindre rutinmässig kollationering utan innefattar granskning och kritik av det primärmaterial, varav den som utarbetat kortet begagnat sig. Korrekturläsaren ansvarar för att detta material fullt utnyttjats och rätt bedömts med hänsyn till dess tillförlitlighet. Vidare har han att granska djupsiffrorna i de mätningsskator, som ligga till grund för sjökortet, och göra ett med hänsyn till kortskalan lämpligt urval. Härtill kommer kontroll av att djupkurvor utformats med hänsyn till de krav, som sjöfartens säkerhet ställer. I korrekturläsningen ingår även ett nautiskt granskningsmoment, i det att korrekturläsaren har att tillse, att säkerhetsanstalter för de sjöfarande, såsom sjömärken och fyrar med sektorer, kommit med och blivit rätt inlagda.

Sedan den nautiska granskningen utförts i samband med korrekturläsningen återstår endast en slutlig granskning av det färdiga sjökortsoriginalen. Denna granskning, som innebär en sista översyn, verkställs av avdelningsföreståndaren.

Styrelsen anser följaktligen, att den av utredningsmannen föreslagna åtgärden skulle innebära, att ritarna berövades en del av det kvalificerade ansvar, som de visat sig väl vuxna, och att detta ansvar överflyttades å befattningshavare, som svårligen skulle kunna medhinna de arbetsuppgifter, för vilka i det föregående redogjorts.

Styrelsen har med åberopande av vad sålunda anförts tillstyrkt ett av sjökarteverkets civila personalförening framlagt förslag rörande ritarpersonalens sammansättning och löneställning. Förslaget innebär följande.

Originalritningsdetaljen tilldelas en befattningshavare i lönegrad A 18, vilken bör leda arbetet samt därjämte ägna sig åt de problem, som sammanhånga med detaljplanläggningen för utgivandet av nya sjökort. Av övriga å detaljen för närvarande placerade ritare uppflyttas tre till lönegrad A 17.

Rättседetaljen tilldelas en befattningshavare i lönegrad A 18, vilken skall leda arbetet å detaljen och deltaga i kontrollen av å jourhållningen av sjökorten.

Å militärkartografdetaljen placeras under detaljförståndaren — militärkartografen — en befattningshavare i lönegrad A 17 med uppgift att leda det med planering och detaljutförning av militära sjökort förknippade ritarbetet.

Styrelsen har med hänsyn till de kvalificerade uppgifter, som avsetts skola tilldelas befattningshavare i lönegraderna A 17 och A 18, föreslagit att dessa erhålla tjänstebenenämningen hydrograf. Ritarna i lönegrad A 15 ha ansetts böra bibehålla hittillsvarande tjänstebenenämning.

Liknande synpunkter ha anförts av *tjänstemannaförbundet* och *sjökarteverkets civila personalförening*.

Däremot har *statskontoret* icke haft något att erinra mot utredningsmannens förslag.

Även *lönenämnderna* ha funnit sig kunna i huvudsak godtaga förslaget, därest den av utredningsmannen angivna ansvarsfördelningen vore riktig. Lönenämnderna ifrågasatte dock, huruvida icke den föreslagna hydrografbefattningen i lönegrad Eo 20 lämpligen kunde utbytas mot en ordinarie befattning i A 19, förslagsvis under benämningen förste ritare eller kartograf. Vid bifall härtill skulle den ritarbefattning i A 15, som enligt utredningsmannens förslag skulle överföras å övergångsstat, kunna indragas.

Försvarets civilförvaltning har sagt sig icke kunna bedöma, huruvida de med den nya befattningen förenade arbetsuppgifterna vore av den art och omfattning, att de borde föranleda förhöjd lönegradsplacering. I varje fall borde befattningshavaren i fråga icke erhålla tjänstebenenämningen hydrograf, enär denna benämning som regel syntes avsedd för befattningshavare med helt andra arbetsuppgifter. För befattningen borde hellre väljas benämningen ingenjör.

Anställningsvillkor för materialförvaltare m. fl.

Å tekniska avdelningen tjänstgör en från flottan kommenderad flaggunderofficer å tvångsvis övergångsstat. Till honom utgår från sjökarteverkets avlöningsanslag ett arvode av 300 kronor för handhavande av däcksuppbörden å verkets fartyg under den tid dessa icke äro på expedition. Ifrågavarande befattningshavare har alltsedan år 1929 varit inkallad till ständig tjänstgöring vid sjökarteverket. Under sommarmånaderna tjänstgör han såsom mättningsförrättare och i övrigt såsom materialförvaltare och arbetsledare för de till avdelningen hörande arbetarna. Organisationsnämnden föreslog, att denne befattningshavare skulle placeras som extra ordinarie i 15:e lönegraden,

medan verksstyrelsen i petita för budgetåret 1946/47 upptagit befattningen som ordinarie i samma lönegrad.

Utredningsmannen har funnit goda skäl föreligga för ett överförande av denna befattning å sjökarteverkets stat. Med hänsyn till arten av arbetsuppgifterna vore utredningsmannen även beredd förorda en placering i 15:e lönegraden. En förutsättning för ombildningen av ifrågavarande tjänst till en befattning å sjökarteverkets stat vore dock, att detta skedde i sådan ordning, att den av omregleringen berörda befattningshavaren icke komme att vid sidan av den nya lönen uppbära någon del av övergångsstatslönen. I samband med regleringen av tjänsten borde det särskilda arvodet å 300 kronor indragas.

Vid verket finnes vidare anställd en radiotelegrafist i lönegrad Eo 12, vilken jämväl uppbär ett arvode å 200 kronor såsom ersättning för handhavande av sjökarteverkets instrumentuppbörd. Tidigare har förslag framlagts om denna befattnings placering i lönegraden Eo 15. Vederbörande personalorganisation har hos utredningsmannen framställt önskemål om en ombildning av befattningen till en materialförvaltartjänst i lönegraden A 15.

Utredningsmannen har på anförda skäl föreslagit, att befattningen uppflyttas till lönegrad Eo 13, varvid tjänstebenenämningen med hänsyn till de med befattningen förenade arbetsuppgifterna syntes böra ändras till instrumentuppbördsman. I samband därmed syntes det hittillsvarande arvodet av 200 kronor böra indragas.

Enligt vederbörliga för dispositionen av sjökarteverkets anslag till mättings- och rekognosceringsverksamhet för innevarande budgetår fastställda bestämmelser må från den under anslaget uppförda anslagsposten till driftkostnader vid det magnetiska laboratoriet å Lovö bestridas kostnaderna för avlönande av ett observatoriebiträde.

Utredningsmannen har anført, att denne befattningshavare, som genom verkets försorg beretts bostad i en intill observatoriet belägen byggnad, tillhörig domänverket, för närvarande åtnjöte avlönning enligt kontrakt med 330 kronor för månad. I sina anslagsäskanden för nästkommande budgetår hade verket hemställt, att observatoriebiträdet uppfördes å verkets personalförteckning i lönegraden A 6 med tjänstebenenämningen tekniskt biträde. Mot den föreslagna placeringen i 6:e lönegraden syntes icke något vara att erinra. Försiktigheten syntes dock bjuda, att befattningen tills vidare uppfördes som extra ordinarie.

Försvarets civilförvaltning har ansett, att definitiv ställning till frågan om en befattning på sjökarteverkets stat för en materialförvaltare icke borde tagas, förrän den nuvarande befattningshavaren avginge från tjänsten. Befattningarna såsom telegrafist vid telegrafverket samt förste signalist vid flygvapnet vore hänfödda till 12:e lönegraden. Mot bakgrunden härav kunde civilförvaltningen icke finna det tillrådligt, att sjökarteverkets radiotelegrafist — såsom utredningsmannen föreslagit — inplacerades i 13:e lönegraden. Befattningshavaren syntes sålunda böra bibehållas vid honom nu tillkommande löneförmåner.

Utredningsmannens förslag beträffande biträdet vid det magnetiska laboratoriet & Lovön har icke föranlett annan erinran från civilförvaltningens sida än att befattningshavaren lämpligen syntes böra benämnas tillsyningsman i stället för tekniskt biträde.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot att en befattning å sjökarteverkets stat inrättades för materialförvaltaren. Den föreslagna placeringen i lönegrad A 15 förefölle emellertid väl hög. Lönegrad A 14 skulle närmast motsvara de löneförmåner, som nu tillkomme befattningens innehavare. Av den utredning, som förebragts rörande radiotelegrafistens arbetsuppgifter, kunde statskontoret icke finna motiverat att uppflytta befattningen till högre lönegrad. Däremot syntes hinder icke föreligga att överföra den till ordinarie stat med placering i lönegrad A 12. I samband därmed borde det hittillsvarande särskilda arvodet av 200 kronor indragas.

Lönenämnderna ha anfört, att materialförvaltaren icke borde placeras i högre lönegrad än A 13. Då emellertid den flaggunderofficer, som nu fullgjorde de å befattningen ankommande göromålen, redan uppbure en avlöning, som — bortsett från det årliga arvodet å 300 kronor — närmast motsvarade lönen i högsta löneklassen av lönegrad A 13, syntes det lämpligast, att denne bibehölles vid sina nuvarande avlöningsförmåner. Materialförvaltarbefattningen syntes emellertid böra upptagas i sjökarteverkets personalförteckning från och med nästkommande budgetår och föreskrift samtidigt meddelas, att befattningen skulle hållas vakant, så länge ovannämnda flaggunderofficer vore i tjänst vid verket. Lönenämnderna hade intet att erinra mot att radiotelegrafisten uppfördes i lönegrad A 13. Även en hos verket anställd uppbördsmaskinist i Eo 12 syntes kunna få ordinarie anställning i motsvarande lönegrad.

Civilförvaltningens personalförbund har hemställt, att radiotelegrafistbefattningen måtte hänföras till lönegrad A 15 med titeln materialförvaltare. En dylik placering syntes motiverad bland annat av det servicearbete å radio- och ekolodsanläggningar, som utfördes av honom men tidigare överlämnats till privata företagare. Även befattningen som uppbördsmaskinist borde göras ordinarie. Biträdet & Lovöobservatoriet borde erhålla ordinarie anställning i lönegrad A 6.

Verksstyrelsen har uttalat samma uppfattning beträffande sistnämnda befattning.

Tjänstemannaförbundet har föreslagit, att ifrågavarande biträde skall hänföras till lönegraden Eo 7.

Löneställning för viss övrig personal.

Förutom i det föregående omförmäld personal tjänstgöra inom sjökarteverket — förutom gravör- och tryckeripersonal, beträffande vilken utredningsmannen ej föreslagit ändrad löneställning — viss expeditionspersonal. Sälunda tjänstgöra å expeditionen, förutom redogöraren, 1 kontorist i lönegraden A 9, 2 kanslibitråden i lönegraden A 7, 2 kontorsbitråden, varav ett i lönegraden A 4 och ett i lönegraden Eo 4, samt 2 expeditionsvakter, varav

en i lönegraden A 6 och en i lönegraden Eo 5. Tillika tjänstgöra å andra avdelningar inom verket 2 extra ordinarie kanslibiträden.

I sina medelsäskanden för innevarande år har styrelsen för sjökarteverket föreslagit uppflyttning av kontoristbefattningen i lönegraden A 9 till kansli-skrivare i lönegraden Eo 11. Från personalhåll har framställts önskemål om uppflyttning av den ordinarie expeditionsvakten till 7:e lönegraden.

Utredningsmannen har icke funnit kontoristens arbetsuppgifter vara av sådan natur, att en uppflyttning till lönegraden Eo 11 syntes motiverad. Då vidare allenast en av expeditionsvakterna för närvarande hade ordinarie anställning samt utredningsmannen icke vore beredd föreslå ordinarieanställning för den extra ordinarie expeditionsvakten, syntes med hänsyn till inom allmänna civilförvaltningen tillämpade principer den ordinarie expeditionsvaktstjänsten böra bibehållas i lönegraden A 6. Det kunde anmärkas, att denne befattningshavare för eldning och tillsyn av städning uppbure särskild ersättning med något över 1 000 kronor för år.

I detta sammanhang har utredningsmannen framställt vissa erinringar mot de av verket tillämpade anställningsvillkoren vid nyrekrytering av den lägre personalen. Härutinnan torde få hänvisas till handlingarna.

Verksstyrelsen har icke kunnat biträda förslaget, att befattningen såsom förste expeditionsvakt skulle bibehållas i lönegrad A 6. Det ifrågavarande befattningshavare åvilande ansvaret vore betydande — sjökarteverkets personal uppginge till inemot 100 befattningshavare — och den omständigheten att verket, som tidigare ägt disponera värnpliktig handräckningspersonal, icke haft annan ordinarie expeditionsvakt, syntes icke vara av beskaffenhet att böra inverka på förste expeditionsvaktens löneställning. Styrelsen föresloge, att befattningen som förste expeditionsvakt hänfördes till lönegrad A 7. Den hittillsvarande i lönegrad Eo 5 uppförda befattningen som expeditionsvakt ansåge styrelsen böra uppföras å ordinarie stat, enär behov av ytterligare en expeditionsvakt (eventuellt ett yngre biträde mot arvode) syntes uppkomma inom en snar framtid.

Samma mening har uttalats av *civilförvaltningens personalförbund*.

Lönenämnderna ha anført, att — då det stadigvarande behovet av expeditionsvakter vid verket icke syntes understiga två — den extra ordinarie expeditionsvaktsbefattningen borde inrättas såsom ordinarie i lönegrad A 5 och i samband därmed den nuvarande ordinarie expeditionsvaktsbefattningen i A 6 utbytas mot en förste expeditionsvakt i A 7.

Tjänstemannaförbundet har anført, att kontoristbefattningen borde uppflyttas i lönegrad Eo 11. Befattningen ställde förhållandevis höga krav på innehavaren. Med hänsyn till den intima kontakt, som måste hållas med marinen, måste kontoristen besitta en ingående kännedom även om militära författningar och reglementen, vilket fört med sig att befattningen hittills endast kunnat rekryteras med personal med kompetens som underofficer vid flottan. Kontoristen skulle vidare vid förfall för redogöraren uppehålla dennes befattning. Enligt förbundets uppfattning borde vidare kanslibiträdesbefattningen å jordmagnetiska avdelningen nu uppföras å ordinarie stat.

**Anställningsvillkor för kontrollstations-
föreståndare m. fl.**

Sjökarteverkets kontrollstationer äro fem till antalet och belägna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Sundsvall och Kalmar. Personalen utgöres av en föreståndare för varje station, varjämte föreståndaren i Göteborg har ett tekniskt biträde till hjälp. Till Stockholmsstationens förfogande står även viss biträdeshjälp. Föreståndarna i Stockholm, Göteborg och Malmö äro inplacerade i lönegraden Eo 21, under det att föreståndarna i Sundsvall och Kalmar åtnjuta arvoden å 2 400 respektive 720 kronor för år, å vilka arvodesbelopp 26 % dyrtidstillägg utbetalas.

Kontrollstationsföreståndarna ha till uppgift att undersöka fartygskompasser och fartygslanternor samt kontrollera, att dessa äro funktionsdugliga och uppfylla av fartygsinspektionen givna föreskrifter. På grundval av undersökningarna utfärda föreståndarna certifikat för de av dem undersökta instrumenten.

Utredningsmannen har anfört, att vederbörande personalförening framställt önskemål om en placering i lönegraden Eo 23 av kontrollstationsföreståndarna i Stockholm, Göteborg och Malmö samt i Eo 17 av motsvarande befattning i Sundsvall. Utredningsmannen ville erinra, att vissa av kontrollstationsföreståndarna vid sidan av den statliga anställningen mottoge uppdrag som kompassjusterare å fartyg, därvid de syntes bereda sig icke oväsentliga extrainkomster. Dessa uppdrag måste till stor del fullgöras å tid, då övriga statstjänstemän vore bundna till tjänsterummet. Med hänsyn härtill och under erinran om att andre fartygsinspektör vore placerad i 18:e lönegraden avstyrkte utredningsmannen den begärda uppflyttningen från 21:a till 23:e lönegraden.

Vid ett besök å kontrollstationen i Sundsvall hade utredningsmannen ansett sig kunna konstatera, att arbetsuppgifterna därstädes icke kunde tillnärmelsevis giva föreståndaren full sysselsättning. Någon anledning att överföra befattningen å löneplan syntes icke föreligga. Utredningsmannen föresloge endast, att det nu utgående dyrtidstillägget inarbetades i arvodet, vilket därefter borde bestämmas till 3 000 kronor för år. Av samma skäl syntes arvodet till kontrollstationsföreståndaren i Kalmar, vilken endast hade att verkställa lanternkontroll, böra uppräknas från 720 kronor till 900 kronor för år.

Å Göteborgsstationen vore sedan år 1940 anställt ett tekniskt biträde med heltidstjänstgöring mot månadsarvode av för närvarande 355 kronor. Utredningsmannen biträdde ett av sjökarteverket i dess medelsäskanden för budgetåret 1946/47 framfört förslag om inplacering av nämnde befattningshavare som tekniskt biträde i lönegraden Eo 6.

I övrigt har utredningsmannen ansett sig icke kunna tillstyrka ändrad löneställning för personalen vid sjökarteverket.

Verksstyrelsen har vidhållit ett tidigare framlagt förslag, att befattningarna såsom kontrollstationsföreståndare i Stockholm, Göteborg och Malmö skulle uppföras å ordinarie stat.

Kostnadsberäkningar.

Utredningsmannen har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår under sjökarteverkets avlöningsanslag vid bifall till utredningsmannens förslag till 536 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till innevarande års anslag med 25 000 kronor. Enär emellertid 11 800 kronor av denna ökning belöper på överflyttning av vissa avlöningskostnader från andra anslag, skulle den verkliga utgiftsökningen utgöra allenast 13 200 kronor.

Departements-
chefen.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, beslöt 1945 års riksdag på grundval av ett av statens organisationsnämnd framlagt förslag vissa ändringar i sjökarteverkets organisation. I samband med utarbetandet av förslaget, vilket närmast föranletts av ett uttalande av 1944 års riksdag, aktualiserades vissa löneregeringsfrågor inom verket. Den nu föreliggande utredningen har verkställt i syfte att få samtliga sådana frågor mera ingående belysta i ett sammanhang. Med hänsyn till de vitt skilda synpunkter, som under de senaste åren från olika håll framförts rörande sjökarteverkets lönefrågor, har utredningsmannen under några veckors tid följt de olika befattningshavarnas arbete inom verket, varjämte särskilda experter anlåtats för utredning av vissa spörsmål av speciell natur. Utredningsmannen har således kunnat bilda sig en ingående kännedom om de olika befattningshavarnas ansvar och arbetsuppgifter.

Vid min prövning av utredningsmannens förslag har jag ansett mig i stort sett kunna godtaga detsamma. Med beaktande av vissa i remissutlåtandena anförda synpunkter förordar jag dock, såsom av det följande framgår, vissa avvikelser från förslaget.

I enlighet med utredningsmannens förslag, vilket i denna del lämnats utan erinran i remissutlåtandena, tillstyrker jag, att *verkschefen* i lönehänseende uppflyttas från lönegrad C 6 till C 8. Såsom utredningsmannen framhållit torde denna lönegradsplacering icke föregripa den mera allmänna omprövning av verkschefernas löneställning, som framdeles torde komma till stånd.

I fråga om löneställningen för *avdelningsföreståndarna* ha i remissutlåtandena skilda uppfattningar kommit till uttryck. Medan verkets styrelse och civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund ansett, att föreståndarna för sjökortsavdelningen samt nautiska och jordmagnetiska avdelningarna borde placeras i lönegrad A 28, har statskontoret för dessa befattningshavare avstyrkt högre löneställning än den nuvarande, A 26. Försvarets civilförvaltning och lönenämnderna ha däremot icke haft något att erinra mot utredningsmannens förslag, enligt vilket föreståndaren för sjökortsavdelningen skulle placeras i 28:e lönegraden, medan de övriga två avdelningsföreståndarnas löneställning skulle vara oförändrad. För egen del tillstyrker jag, att föreståndaren för sjökortsavdelningen uppflyttas i 28:e lönegraden. Då av de båda andra avdelningsföreståndarna fordras högre teoretiska kvalifikationer än av föreståndaren för sjökortsavdelningen, har jag — ehuru dessa avdelningar äro till omfattningen mindre — funnit det i viss mån tveksamt om den nuvarande löneställningen är tillräcklig. För närvarande har jag emellertid an-

sett mig böra biträda utredningsmannens förslag även i dessa hänseenden. I enlighet med utredningsmannens förslag torde här avsedda tre befattningshavare samtliga böra erhålla tjänstebemäningen byrådirektör. Jag vill erinra om att exempelvis i kommerskollegium finnas byrådirektörer i såväl 28:e som 26:e lönegraden.

Den tekniska avdelningen, med en ingenjör i lönegraden A 21 såsom chef, har genom 1945 års riksdagsbeslut organiserats genom utbrytning av den dåvarande materieldetaljen ur sjömättningsavdelningen. Den nyorganiserade avdelningen har i samband med viss omläggning av serviceorganisationen för fartygsmaterielen avsetts skola erhålla ökade arbetsuppgifter. I särskild proposition framlägges för riksdagen av omorganisationen betingat förslag om anvisande av medel för anordnande av lämpliga servicelokaler m. m. å Beckholmen i Stockholm. Enligt utredningsmannens förslag skulle avdelningsföreståndaren uppflyttas i lönegraden Eo 24. Civilförvaltningen, statskontoret och lönenämnderna ha emellertid med hänsyn till de kompetenskrav, som avsetts skola gälla för befattningen, ansett sig icke kunna tillstyrka högre löneställning än 22:a lönegraden. Ehuru vissa skäl tala för den av utredningsmannen föreslagna lönegradsplaceringen, anser jag mig böra för närvarande föreslå, att befattningen uppföres i lönegraden A 22.

Föreståndaren för expeditionen, för närvarande redogörare i lönegrad A 18, synes med hänsyn till numera föreliggande erfarenheter böra på sätt utredningsmannen föreslagit inplaceras i 20:e lönegraden med benämningen kamrerare. I anledning av vad riksräkenskapsverket anfört beträffande tjänstebemäningen vill jag erinra om att redan i annat centralt ämbetsverk finnes kamrerare i denna lönegrad. I samband med löneregleringen böra de å personalförteckningen uppförda befattningarna såsom kassör och redogörare utgå. Anledning saknas att nu vidtaga ändring i den av föregående års riksdag beslutade anordningen med en deltidsanställd befattningshavare för handläggning av juridiskt-administrativa uppgifter.

Utredningsmannen, vilken funnit befattningarna såsom *aktuarie*, *kartografer* och *assistenter* i viss mån kunna likställas med befattningarna såsom statsgeodet och statskartograf i rikets allmänna kartverk, har i princip föreslagit samma lönegradsplacering för sjökartverkets som för rikets allmänna kartverks här avsedda befattningar. Därvid har utredningsmannen utgått från en placering i 22:a lönegraden för båda grupperna. I proposition till innevarande års riksdag angående anslag till rikets allmänna kartverk har emellertid framlagts förslag om uppflyttning av befattningarna i allmänna kartverket i 23:e lönegraden. Med hänsyn härtill torde även sjökartverkets här avsedda befattningar böra i princip uppföras i nämnda lönegrad. Emellertid böra vissa befattningar placeras i lägre lönegrad. Sålunda kan jag icke för närvarande tillstyrka, att militärkartografen uppflyttas i högre lönegrad än A 22. Tjänstebemäningen torde böra ändras till militärhydrograf. Samma lönegradsplacering torde böra tillämpas för den å nautiska avdelningen tjänstgörande assistent, som handhar redigeringen av Underättelser för sjöfarande. Såsom tjänstebemäning för denne befattningshavare föreslår jag redaktör. Den andre assistenten å nautiska avdelningen bör på

sätt utredningsmannen föreslagit bibehållas i nuvarande lönegrad, Eo 21. Övriga till denna grupp hänförliga befattningshavare synas böra placeras i 23:e lönegraden. Den å sjökortsavdelningen tjänstgörande aktuarien torde böra erhålla tjänstetiteln statsgeodet, medan de övrigas tjänstebenämning bör vara statshydrograf.

Mot utredningsmannens förslag beträffande *amanuensens* löneställning har jag intet att erinra.

Frågan om löneställningen för *ritarpersonalen* har, såsom av det föregående framgår, blivit ingående behandlad såväl av utredningsmannen som i vissa remissutlåtanden. I samband därmed ha anförts olika synpunkter på vissa frågor beträffande ansvarsfördelning m. m. Enär dessa frågor huvudsakligen synas vara av natur att böra avgöras av verksledningen, anser jag mig icke här böra taga ställning till desamma. Jag förutsätter, att de närmare övervägas i samband med den revidering av verkets arbetsordning och de i anslutning därtill utfärdade arbetsföreskrifterna, som synes erforderlig. Av utredningen synes mig framgå, att inom originalritningsdetaljen bör inrättas en befattning för en i förhållande till övriga ritare överordnad befattningshavare. Befattningen synes i enlighet med lönenämndens förslag böra placeras i lönegraden A 19. Jag utgår från att befattningens innehavare tilldelas kvalificerade arbetsuppgifter, som svara mot den högre löneställningen. Han bör således icke belastas med mera rutinmässigt kollationeringsarbete. Med biträdande i viss utsträckning av verksstyrelsens förslag förordar jag, att för samma detalj inrättas ytterligare en befattning i lönegraden A 17. Även för militärkartografiska detaljen torde, i enlighet med utredningsmannens förslag, böra tillkomma en befattning i A 17. På sätt utredningsmannen anført torde vidare böra beräknas medel för utbyte av en befattning såsom ritare i lönegrad Eo 11 mot en befattning i Eo 15. Någon förändring beträffande rättelse- och reproduktionsdetaljens ordinarie ritarpersonal kan jag däremot icke tillstyrka. Genom de föreslagna lönegradsuppflyttningarna kunna tre ritarbefattningar i lönegrad A 15 utgå. För den nya befattningen i lönegrad A 19 samt ritarbefattningarna i 17:e och 15:e lönegraderna förordar jag tjänstebenämningen kartograf.

De av utredningsmannen anförda synpunkterna beträffande ritarpersonalens sjötjänstgöring synas böra närmare övervägas av verksledningen, vilken även bör beakta vad utredningsmannen anført rörande möjligheterna att i ökad utsträckning utnyttja ritbiträden i stället för ritare.

Förslaget om inrättande av en befattning för *materialförvaltare* kan jag icke för närvarande biträda. Med hänsyn härtill böra medel fortfarande beräknas för arvode till den underofficer, som nu fullgör här ifrågasvarande arbetsuppgifter.

Även *radiotelegrafistens* löneställning torde böra regleras på sätt utredningsmannen föreslagit. Enär befattningen bör bibehållas såsom extra ordinarie, beräknar jag i det följande under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal medel för avlöning av en instrumentuppbördsman i lönegrad Eo 13, varvid jag förutsätter, att det nuvarande tilläggsarvodet icke vidare skall utgå. Under samma anslagspost böra även beräknas

medel för avlöning av ett *tekniskt biträde* i lönegrad Eo 6 vid sjökarteverkets magnetiska laboratorium å Lovö. Kostnaderna för denna befattningshavares avlöning bestridas för närvarande från sjökarteverkets anslag till mättnings- och rekognosceringsverksamhet. En hos verket anställd i lönegraden Eo 12 placerad *uppbördsmaskinist*, vilken lönenämnden föreslagit till ordinarie anställning, torde ytterligare någon tid böra bibehållas vid extra ordinarie anställning, då han innehaft befattningen allenast sedan den 1 juli 1945.

Enär sjökarteverket synes ha stadigvarande behov av två *expeditionsvakter*, tillstyrker jag det av bland andra verkets styrelse och lönenämnderna framlagda förslaget om uppförande å personalförteckningen av två ordinarie expeditionsvaktsbefattningar, den ena i lönegraden A 7 och den andra i A 5. Jag kan däremot icke tillstyrka tjänstemannaförbundets förslag om uppflyttning av kontoristbefattningen i högre lönegrad.

Kontrollstationsföreståndarna i Stockholm, Göteborg och Malmö synas böra bibehållas vid extra ordinarie anställning med oförändrad lön. På sätt utredningsmannen föreslagit torde arvoden till motsvarande befattningshavare i Sundsvall och Kalmar böra uppräknas med belopp, ungefär motsvarande nu utgående dyrtidstillägg, eller till 3 000 kronor respektive 900 kronor. Jag har icke heller något att erinra mot att ett å Göteborgsstationen anställt *tekniskt biträde* beredes extra ordinarie anställning i lönegraden Eo 6.

Till frågan, huruvida viss kollektivavtalsanställd personal bör erhålla tjänstemannaställning, är jag icke beredd att nu taga ställning. Jag förutsätter, att det skall ankomma på Kungl. Maj:t att i denna fråga fatta beslut. Personalen torde även fortsättningsvis böra tills vidare avlönas av medel å sakanslag.

I övrigt finner jag icke anledning till ändring i den för sjökarteverket gällande personalorganisationen. Verksledningen torde emellertid böra uppmärksamma vissa av utredningsmannen anförda synpunkter beträffande löneställningen för biträdespersonal vid nyrekrytering.

Den å sjökarteverkets avlöningsstat uppförda anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän kan med hänsyn till vad i det föregående anförts beräknas till 265 000 kronor (nu 250 000 kronor). Till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknar jag 18 490 kronor (nu 17 910 kronor).

Medelsbehovet till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal kan uppskattas till oförändrat belopp, 146 000 kronor. Till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän beräknar jag oförändrat 37 800 kronor. Då medelsbehovet till rörligt tillägg kan uppskattas till 62 710 kronor, skulle det sammanlagda medelsbehovet under anslaget utgöra (265 000 + 18 490 + 146 000 + 37 800 + 62 710 =) 530 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 19 000 kronor. Av anslagshöjningen belöpa omkring 7 000 kronor på överflyttning av vissa avlöningskostnader från andra anslag, varför den verkliga anslagshöjningen utgör 12 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för sjökarteverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 överdirektör		C 8
1 byrådirektör		A 28
2 byrådirektörer		A 26
1 statsgeodet		A 23
2 statshydrografer		A 23
1 ingenjör		A 22
1 militärhydrograf		A 22
1 redaktör		A 22
1 kamrerare		A 20
1 kartograf		A 19
1 förste gravör		A 17
4 kartografer		A 17
5 gravörer		A 15
4 kartografer		A 15
1 laborant		A 15
1 tryckeriförman		A 15
1 koppartryckare		A 10
1 kontorist		A 9
1 förste expeditionsvakt		A 7
2 kanslibiträden		A 7
3 ritbiträden		A 7
1 expeditionsvakt		A 5
1 kontorsbiträde		A 4
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.		
1 statshydrograf		Eo 23
1 assistent		Eo 21
3 kontrollstationsföreståndare (i Stockholm, Göteborg och Malmö)		Eo 21

dels godkänna följande avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.		
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	265 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	18 490
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	146 000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	»	37 800
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	62 710
Summa kronor		530 000

dels ock till Sjökarteverket: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 530 000 kronor.

[30.] **Sjökarteverket: Omkostnader, förslagsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 245 000 kronor, disponeras enligt en i statsloggaren för detta budgetår, s. 158, intagen omkostnadsstat.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 146) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Sjökarteverket: Omkostnader för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 245 000 kronor. Jag upptager nu denna anslagsfråga till behandling.

I sina anslagsäskanden för nästa budgetår har *styrelsen för sjökarteverket* biträtt en av *verkets chef* framlagd anslagsberäkning, vari föreslagits följande avvikelser från den för innevarande budgetår fastställda omkostnadsstaten.

Den under anslagsposten *Expenser m. m.* uppförda delposten *Övriga expenser*, nu 26 500 kronor, har föreslagits sänkt med 6 500 kronor till 20 000 kronor.

Verkschefen har erinrat om att av det för innevarande budgetår anvisade beloppet 7 000 kronor avsetts för anskaffning av lokaltelefonanläggning (omkring 6 200 kronor) och viss av statens organisationsnämnd förordad anskaffning av kontorsinventarier. Ökade löner till städningpersonalen på grund av nytt kollektivavtal beräknades emellertid medföra en icke förutsedd merbelastning med omkring 700 kronor. Därigenom syntes det icke bli möjligt att under innevarande budgetår i nämnvärd omfattning anskaffa nyssberörda kontorsutrustning. Det tidigare för ordinarie medelsbehov beräknade beloppet, 19 500 kronor, borde därför uppräknas. En höjning med 500 kronor beräknades tills vidare vara tillfyllest.

Under anslagsposten *Publikationstryck* finnes i gällande omkostnadsstat uppförd en delpost å 56 000 kronor till sjökort och andra publikationer.

Verkschefen, som förutsatt överflyttning av vissa avlöningskostnader från denna delpost till verkets avlöningsanslag, har av denna anledning räknat med en minskning av delposten med 17 000 kronor.

Enligt styrelsens förslag skulle således omkostnadsanslaget för nästa budgetår uppföras med ett belopp av (245 000 — 6 500 — 17 000 =) 221 500 kronor, eller i avrundat tal 222 000 kronor.

Under nästföregående punkt har jag förklarat mig icke kunna tillstyrka ett av sjökarteverkets styrelse framlagt förslag om överflyttande av vissa avlöningskostnader från detta anslag till sjökarteverkets avlöningsanslag. Den av styrelsen förutsatta minskningen av förevarande anslag med 17 000 kronor bortfaller därför. Då jag icke i övrigt funnit anledning till erinran mot anslagsberäkningarna, föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av (222 000 + 17 000 =) 239 000 kronor, innebärande en

*Departements-
chefen.*

anslagsminskning med 6 000 kronor. Stat för anslaget bör i vanlig ordning fastställas av Kungl. Maj:t.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 239 000 kronor.

[31.] **Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet, reservationsanslag.** Anslaget för innevarande budgetår, 465 000 kronor, disponeras enligt en i statsliggaren för detta budgetår, s. 159, intagen plan.

I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 146) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Sjökarteverket*: *Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1946/47 beräkna ett reservationsanslag av 465 000 kronor. Denna anslagsfråga synes nu böra upptagas till behandling.

I sina medelsäskanden för nästa budgetår har *styrelsen för sjökarteverket* biträtt en av *verkets chef* upprättad skrivelse, vari medelsbehovet under förevarande anslag beräknats på följande sätt.

Till fältarbeten till sjöss har upptagits ett belopp av 125 000 kronor, eller 5 000 kronor mera än för innevarande budgetår. Verkschefen har rörande denna post anført i huvudsak följande.

Med anledning av de omkring årsskiftet 1944/45 gällande oljepriserna hade medelsbehovet för innevarande budgetår beräknats till 125 000 kronor, från vilket belopp avdragits 5 000 kronor i beräknad behållning den 30 juni 1945 på grund av sänkta oljepriser. Beräkningen av anslagsposten för innevarande budgetår grundade sig på ett tonpris av 250 kronor för motorbrännolja. Priset vore numera sänkt till 135 kronor per ton. Emellertid hade tonpriset å kol höjts från 54 till 73 kronor. I enlighet med vid tiden för anslagsäskandenas avgivande gällande priser å de olika förnödenheter, som bekostades av ifrågasvarande anslagspost, hade en fullständig omräkning av medelsbehovet verkställts.

Enligt den sålunda verkställda beräkningen skulle medelsbehovet under posten liksom för innevarande budgetår uppgå till 125 000 kronor. Av detta belopp avse 17 000 kronor kostnader för ökade fältarbeten genom tillkomsten av det under byggnad varande sjömättningsfartyget *Ran*.

Till fältarbeten på land har upptagits samma belopp som för innevarande budgetår, 3 000 kronor.

Anslagsposten till driftkostnader vid det magnetiska observatoriet å Lovö har beräknats till 3 500 kronor, eller 2 000 kronor lägre än för innevarande budgetår. Därvid har förutsatts överflyttning till avlöningsanslaget av kostnaderna för avlöning av ett tekniskt biträde, vars avlöning för närvarande uppgår till omkring 4 000 kronor per år.

Verkschefen har framhållit, att den minskning av nu förevarande anslagspost, som skulle bli en följd härav, emellertid motverkades av ett ökat medelsbehov för övriga driftkostnader, vilket i sin tur vore en följd av att

observatoriet väsentligt utökats under de sista åren och att den jordmagnetiska avdelningen vid verket tillförts ytterligare personal (en amanuens). Sålunda hade det visat sig att de för resorna till Lovö beräknade utgifterna måste fördubblas, och jämväl i andra hänseenden — verkschefen erinrade särskilt om de kontinuerliga kostnader, som ett avfuktningssaggregat medförde — syntes en höjning av anslaget för driftkostnaderna nödvändig.

För rustning och underhåll har beräknats ett belopp av 249 000 kronor, innebärande en minskning i förhållande till kostnaderna för innevarande budgetår med 24 500 kronor, motsvarande kostnaderna för avlöningar till viss kollektivanställd personal, som föreslagits skola erhålla tjänstemannaställning.

Tillkommande kostnader för rustning och underhåll av det under byggnad varande sjömätningsskutan Ran, cirka 13 000 kronor, ha beräknats kunna inrymmas i det angivna beloppet genom den större arbetseffektivitet m. m., som beräknats kunna utvinnas genom den nyorganiserade tekniska avdelningen.

Till komplettering av båtmaterial har beräknats ett oförändrat belopp av 37 000 kronor.

I den för innevarande budgetår fastställda planen för anslaget har uppdragits ett belopp av 26 000 kronor för anskaffning av viss utrustning för radiopejling. För motsvarande ändamål ha tidigare anvisats tillhoppa 45 000 kronor. De anvisade beloppen ha avsetts för anskaffning av radioanläggningar, med vilkas tillhjälp man ansett sig kunna genom radiopejling ernå en noggrannare ortbestämning vid utsjömätningar.

För nästa budgetår har intet belopp beräknats för detta ändamål. Verkschefen har härom anfört i huvudsak följande.

Det hade under det sista året visat sig, att en annan metod än den vid sjökarteverket prövade radiopejlmetoden hade stora utsikter att föra till ett väsentligt bättre resultat, nämligen den s. k. radioekometoden. Denna metod hade i olika former använts av båda de krigförande parterna. I och med krigsslutet hade sekretessen omkring de apparater, som därvid använts, alltmera lättat. Metoden kunde med mycket stor sannolikhet utvecklas så, att den bleve av synnerligt värde för sjökarteverket och skulle kunna möjliggöra ytterst noggranna ortbestämningar med en felmarginal på endast cirka 100 m. Härför krävdes emellertid ytterligare experimentell verksamhet. Försvarets forskningsanstalt komme därvid att vara verket behjälpligt.

Av de för radiopejlutrustning anvisade medlen, tillhoppa 71 000 kronor, hade dittills disponerats 42 000 kronor, varför 29 000 kronor återstode odisponerade. Detta belopp hade avsetts för anskaffning av två pejlstationer för tillhoppa 24 000 kronor och en telefonisändare för 5 000 kronor.

Med anledning av det ändrade utgångsläget komme de båda pejlstationerna ej att inköpas. Telefonisändaren syntes däremot fortfarande komma att behövas. Övergången till radioekometoden påkallade omdisponering av sistnämnda för två pejlstationer upptagna summa 24 000 kronor, varom verksamledningen i särskild ordning avsåge att göra underdånig framställning. Medelsanvisning för anskaffande av apparatur, som komme att påfordras för utnyttjande av de vunna resultaten, syntes bliva erforderlig. Enligt verkets 10-årsplan skulle utsjölodning bedrivas redan under budgetåret 1946/47, men på grund av sannolikt ännu bestående mirrisk, måste sistnämnda verksamhet

begränsas. Övergången till ekoradiometoden komme därför ej att nämnvärt påverka mättningsverksamheten under ifrågavarande budgetår.

Redan havda kostnader för sändarestationen syntes i viss mån kunna tillgodogöras, medan det däremot syntes bliva svårt att få ut något värde för pejlstationen. Alla möjligheter att härvidlag tillgodose statens ekonomiska intressen komme givetvis att tillvaratagas.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget har i enlighet med det anförda beräknats till (125 000 + 3 000 + 3 500 + 249 000 + 37 000 =) 417 500 kronor, eller i avrundat tal 418 000 kronor.

Departements-
chefen.

Medelsbehovet för fältarbeten till sjöss är i väsentlig mån avhängigt av drivmedelspriserna. Verksledningen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår räknat med följande priser, nämligen för motorbrännolja 135 kronor per ton och för stenkol 73 kronor per ton. Emellertid torde dessa priser vara något för högt beräknade. Vad angår motorbrännoljan synes anledning saknas att räkna med högre pris än det som lagts till grund för marinförvaltningens anslagsäskanden för nästa budgetår, eller 125 kronor per ton. Kolpriset uppgår enligt från sjökarteverket inhämtade uppgifter i öppna marknaden för närvarande till omkring 65 kronor per ton. Om de sålunda angivna drivmedelspriserna läggas till grund för anslagsberäkningen, torde medelsbehovet för fältarbeten kunna uppskattas till omkring 120 000 kronor. Enär med hänsyn till sänkta drivmedelspriser en reservation å innevarande års anslag om åtminstone 5 000 kronor kan beräknas kvarstå vid ingången av nästa budgetår, uppskattar jag medelsbehovet för fältarbeten till sjöss till (120 000 — 5 000 =) 115 000 kronor. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör beloppet ställas till förfogande allenast i den omfattning, som svarar mot de under nästa budgetår rådande priserna.

Vid behandlingen av sjökarteverkets avlöningsanslag har jag beräknat medel för avlöning till det vid det jordmagnetiska observatoriet å Lovö anställda tekniska biträdet. Med hänsyn härtill borde medelsbehovet för driftkostnader vid observatoriet kunna nedräknas med 4 000 kronor, motsvarande de nuvarande avlöningskostnaderna för denna befattningshavare. Med hänsyn till vad verksledningen anført beträffande driftkostnadernas ökning i övrigt, torde emellertid för ändamålet böra beräknas ett belopp av 3 500 kronor, innebärande en minskning i förhållande till innevarande budgetår med allenast 2 000 kronor.

Det av verksledningen framlagda förslaget om överflyttning till avlöningsanslaget av kostnaderna för avlöningar till viss kollektivavtalsanställd personal — beräknade till 24 500 kronor — har jag, såsom av det föregående framgår, ansett mig icke kunna biträda. Med tillämpning av de i sjökarteverkets anslagsäskanden angivna grunderna borde därför medelsbehovet för rustning och underhåll uppskattas till (249 000 + 24 500 =) 273 500 kronor. Emellertid har verkets styrelse i skrivelse den 23 januari 1946, i samband med avgivande av förslag rörande anordnande av servicelokaler å Beckholmen, uppgivit, att vid bifall till detta förslag det för rustning och underhåll avsedda beloppet med hänsyn till beräknad rationalisering av verksamheten kunde nedräknas

med — förutom i anslagsäskandena angivet belopp, 13 000 kronor — ytterligare 5 500 kronor. Medelsbehovet för här avsett ändamål torde således kunna uppskattas till (273 500 — 5 500 =) 268 000 kronor.

Till fältarbeten på land och till komplettering av båtmateriel beräknar jag i enlighet med verkets förslag samma belopp som för innevarande budgetår, 3 000 kronor respektive 37 000 kronor.

Den av sjökarteverkets ledning omnämnda radioekometoden för ortbestämning ur sikte av land synes ha vissa företräden framför den radiopejlmeter, som de senaste åren försöksvis använts vid verket. Det synes mig därför välbetänkt att, såsom styrelsen förutsatt, anskaffningen av radiopejlmateriel tills vidare icke äger rum och att för sådan anskaffning anvisade medel vid behov disponeras för anskaffning av och försök med ekoradiomateriel. Jag förutsätter, att redan anskaffad radiopejlmateriel i görligaste mån utnyttjas.

I enlighet med det anförda uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår under anslaget till (115 000 + 3 500 + 268 000 + 3 000 + 37 000 =) i uppåt avrundat tal 430 000 kronor, innebärande en anslagsminskning med 35 000 kronor. Plan för anslaget torde få fastställas av Kungl. Maj:t.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 430 000 kronor.

[32.] **Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet, reservationsanslag.** Anslaget har i riksstaten för innevarande budgetår uppförts med 470 000 kronor. Därjämte har, efter i propositionen 1945: 334 (s. 23 o. f.) framlagt förslag, å tilläggsstat I till riksstaten för samma budgetår för ändamålet anvisats ett reservationsanslag av 1 625 000 kronor. Medelsanvisningen för innevarande budgetår utgör sålunda tillhoppa 2 095 000 kronor.

I årets statsverksproposition (bilagan fjärde huvudtiteln, s. 300 f.) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet för budgetåret 1946/47 beräkna ett reservationsanslag av 470 000 kronor. Vid anmälan av denna anslagsfråga anförde jag, att beräkningen av anslaget finge framdeles upptagas till bedömande efter förslag av överbefälhavaren och forskningsanstalten. Liksom övriga anslag som uppfördes med beräknade belopp borde även detta anslag upptagas med belopp som funnes uppfört i riksstaten för löpande budgetår.

Vid anmälan av förutberörda äskande av medel å tilläggsstat erinrade jag, att överbefälhavaren, efter samråd med armé-, marin- och flygförvaltningarna, krigsmaterielverket samt försvarets forskningsanstalt, gjort framställning om anvisande av medel till särskild forsknings-, konstruktions- och försöksverksamhet. Framställningen grundade sig på utlåtanden i fråga om inriktningen av forsknings- och försöksverksamhet beträffande ny försvarsmateriel, vilka i samband med utredningsarbetet rörande en ny försvarsorganisation avgivits

av vissa av överbefälhavaren och krigsmaterielverket tillsatta organ för arbetet med försvarsmaterielens utveckling. Överbefälhavaren hade, erinrade jag vidare, i sin skrivelse framhållit angelägenheten av att ifrågakommande nya tekniska försvarsmedel i så avancerad form som möjligt på lämpligt sätt inordnades i den nya försvarsorganisationen, vilken måste i hög grad bli beroende av huru försvarsmedlen kunde komma att utvecklas. Beträffande kostnaderna för den ifrågasatta verksamheten hade förutsatts, att i första hand skulle tagas i anspråk medel, som för forskningsverksamhet disponerades av forskningsanstalten eller för likartade ändamål ställts till förvaltningsmyndigheternas förfogande. För att önskade resultat skulle kunna föreligga vid försvarsordningsförslagets utarbetande måste emellertid, enligt vad i skrivelsen anfördes, därutöver en tillfällig ekonomisk förstärkning lämnas under närmaste tvåårsperiod. På grund av frågornas komplicerade natur och inbördes sammanhang hade överbefälhavaren icke ansett det lämpligt och möjligt att redan nu precisera kostnaderna och låsa fast dem till vissa problem eller vissa förväntade resultat.

1945 års försvarskommitté anförde i utlåtande över framställningen, att det med hänsyn till det åt kommittén lämnade utredningsuppdraget givetvis framstode såsom i hög grad önskvärt, att erforderliga anslagsmedel funnes tillgängliga för sådan forsknings-, konstruktions- och försöksverksamhet, vars resultat kunde tillvaratagas vid övervägandena rörande utformningen av försvarsorganisationen för tiden efter den löpande femårsperiodens utgång. Kommittén ville därför — utan att kunna taga ställning till frågan om anslagens storlek — tillstyrka, att den remitterade framställningen lades till grund för proposition till riksdagen i ämnet. Då det emellertid syntes önskvärt att kunna utnyttja ifrågakommande anslag för de forskningsuppgifter, som i belysning av de senaste krigserfarenheterna överhuvud taget tedde sig mest angelägna, ville kommittén för sin del ifrågasätta, huruvida anslagsäskandet borde bindas vid de i framställningen särskilt angivna ändamålen. Det syntes i stället böra få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma över användningen av de medel, som kunde komma att anvisas.

För egen del anförde jag i huvudsak följande.

I de riktlinjer för utredningen om en ny försvarsordning som i propositionen nr 45 förelades innevarande års riksdag framhöll föredragande departementschefen, att en viktig uppgift vid utredningen vore att söka anpassa försvarets organisation och inriktning efter erfarenheterna från kriget. Dessa synpunkter underströkos av riksdagen i dess skrivelse nr 368 och ha även framhållits i direktiven för den nya försvarsutredningen — 1945 års försvarskommitté.

En av de svåraste uppgifterna för försvarskommittén blir utan tvivel att bedöma på vad sätt nya försvarsmedel som framkommit eller beräknas framkomma kunna inverka på försvarsorganisationens framtida utformning. Vissa av dessa försvarsmedel äro redan framställda i vårt land. Andra äro för oss kända och befinna sig under vidareutveckling eller projektering. Beträffande åter andra är ett ofta omfattande forsknings- och försöksarbete erforderligt. Det synes mig uppenbart, att forskningen på ifrågakommande områden måste inom en godtagbar kostnadsram forceras under den närmaste tiden så

att resultaten kunna i största möjliga utsträckning beaktas vid ställningstagandet till frågan om försvarsorganisationens utformning. Jag delar därför överbefälhavarens och försvarskommitténs uppfattning om att medel för ändamålet böra ställas till förfogande utöver dem som nu stå till buds.

De kostnadsberäkningar, som överbefälhavaren framlagt, täcka de möjligheter, som nu bedömas föreligga för forskning, konstruktion och försök beträffande vissa speciella områden. Överbefälhavaren har ansett det icke lämpligt eller möjligt att låsa medelsanvisningen att avse vissa problem eller vissa förväntade resultat. Samma uppfattning har uttalats av försvarskommittén. Även enligt min mening skulle det vara mindre ändamålsenligt att i detta sammanhang binda medelsanvisningen till bestämda forskningsobjekt. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att med ledning av de erfarenheter, som vunnits och successivt vinnas, träffa avgörande rörande anslagsanvändningen så att verksamheten kan inriktas på sådant sätt och på sådana arbetsområden att bästa möjliga resultat kunna uppnås. För innevarande budgetår torde det av överbefälhavaren äskade beloppet, 1 625 000 kronor, få anses tillräckligt. Vid beräkningen av detta belopp har förutsatts, att för ändamålet kunna disponeras, förutom anslag till förfogande för forskningsanstalten och andra myndigheter, vissa medel som för ändamål, vilka här äro i fråga, under beredskapstiden anvisats från förskottsanslag till engångsutgifter. Frågan om fortsatt disposition av dessa senare medel, nu redovisade å vederbörligt täckningsanslag, torde i annat sammanhang få upptagas.

Det forskningsarbete som med anlitande av ifrågavarande medel bedrives bör givetvis utföras under ledning av eller i direkt samarbete med det för dylik verksamhet inrättade organet — försvarets forskningsanstalt. Ehuru en del av nämnda medel avses för konstruktionsarbete och andra uppgifter, som jämlikt gällande arbetsfördelning ankomma på försvarsgrensförvaltningarna, finner jag det ändamålsenligt, att det av mig förordade beloppet anvisas såsom förstärkning av det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet. De sålunda anvisade medlen böra tagas i beräkning vid bestämmandet av belastningen å försvarets kostnadsram jämlikt 1942 års försvarsbeslut.

Frågan om anvisande av medel fortsättningsvis för samma ändamål torde få framdeles upptagas till bedömande efter förslag av överbefälhavaren och forskningsanstalten.

Riksdagen (skrivelse 1945: 545) framhöll angelägenheten av att forskningsverksamheten på det militära området påskyndades så att resultaten så långt möjligt vore kunde utnyttjas vid ställningstagande till fråga om försvarsorganisationens utformning för tiden efter den löpande femårsperiodens utgång. Riksdagen anvisade med anledning härav det äskade anslaget.

I skrivelse den 13 februari 1946 har *forskningsanstaltens styrelse*, efter samråd med bland andra *överbefälhavaren*, framlagt beräkningar rörande behovet av medel för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1946/47. Då ärendet är av den natur att närmare redogörelse för detsamma icke kan lämnas till statsrådsprotokollet, får jag beträffande detaljerna i medelsberäkningen hänvisa till handlingarna i ärendet, vilka komma att ställas till riksdagens statsutskotts förfogande. Av beräkningarna inhämtas, att kostnaderna för forskningsverksamheten för nästa budgetår uppskattats till 4 039 000 kronor. På anförda skäl föreslår emellertid anstalten, att anslaget för nästa budgetår begränsas till 3 500 000 kronor.

Departement-
chefen.

Ifrågavarande forskningsverksamhet har nu kommit tämligen väl i gång och är av den största betydelse vid planläggandet av försvarets organisation och behov av utrustning under de närmaste åren. Det är därför angeläget att, såsom jämväl förutsattes i fjol, fortsatt anslag anvisas för ändamålet. Mot de föreliggande kostnadsberäkningarna, i vilka hänsyn tagits till tillgången på forskarpersonal och möjligheterna till materielanskaffning för forskningsverksamheten, synes i huvudsak intet vara att erinra. Jag förordar, att för ändamålet anvisas ett reservationsanslag av 3 500 000 kronor för nästa budgetår. I likhet med det för innevarande budgetår anvisade anslaget bör det sålunda förordade anslaget fördelas efter bestämmande av Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *reservationsanslag* av 3 500 000 kronor.

[33.] **Försvarets socialbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** Anslaget — nu benämnt Försvarets anställningsbyrå: Avlöningar och för innevarande budgetår uppfört med 67 000 kronor — disponeras enligt personalförteckning och avlöningsstat, införda å s. 163 i statsliggaren för budgetåret 1945/46.

Från en i avlöningsstaten uppförd anslagspost å 9 400 kronor till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå *dels* till ordföranden i byråns styrelse arvode av 1 200 kronor, för år räknat, *dels* till anställningsbyråns styrelses ledamöter och suppleanter — med undantag för ordföranden och befattningshavare vid byrån — sammanträdesarvoden å 20 kronor för dag, *dels ock*, med iakttagande av gällande bestämmelser rörande arvodesbefattningar för pensionerad personal vid försvarsväsendet m. m., till en pensionerad underofficer arvode, motsvarande nettolönen i löneklassen UO 7.

Personalförteckningen upptager, såsom tjänsteman å ordinarie stat, en chef i lönegraden C 6 och, såsom extra ordinarie tjänsteman i högre lönegrad än 20, en förste byråsekreterare i lönegraden Eo 24. Genom en till avlöningsstaten fogad föreskrift har Kungl. Maj:t förklarat, att det, intill dess Kungl. Maj:t annorlunda bestämmer, skall åligga chefen för anställningsbyrån att, utan rätt till särskild ersättning, jämväl vara chef för statens arbetsmarknadskommissions värnpliktshjälpsbyrå samt övrig personal vid anställningsbyrån att enligt föreskrifter, som meddelas av byråns styrelse i samråd med arbetsmarknadskommissionen, fullgöra arbetsuppgifter, vilka ankomma på värnpliktshjälpsbyrån.

Utöver de i personalförteckningen uppförda befattningarna finnas följande befattningar inrättade vid byrån, nämligen en amanuens i högst lönegraden Eo 18, en assistent i lönegraden Eo 15, en kansliskrivare i lönegraden Eo 11, en expeditionsvakt i lönegraden Eo 6 samt två kontorsbiträden i lönegraden Eo 4 och ett kontorsbiträde i lönegraden Ex 4. Av de extra ordinarie befattningarna vid byrån är befattningen för expeditionsvakt ännu icke till-

satt, när expeditionsvaktsgöromålen ombesörjas av hos statens arbetsmarknadskommission anställd expeditionsvaktspersonal. Å andra sidan uppehåller kansliskrivaren hos anställningsbyrån befattningen såsom registrator hos värnplikthjälpsbyrån och tages enligt uppgift praktiskt taget helt i anspråk härför.

I årets statsverksproposition (bilagan fjärde huvudtiteln, s. 302) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1946/47 till Försvarets anställningsbyrå: Avlöningar beräkna ett förslagsanslag av 67 000 kronor. Vid anmälan av denna anslagsfråga anförde jag, att statens arbetsmarknadskommission avgivit förslag till ändring av gällande bestämmelser om familjebidrag, varvid förutsatts att anställningsbyrån skulle i stället för kommissionen förordnas såsom tillsynsmyndighet för familjebidragsärenden m. m. Då ifrågavarande förslag kunde först framdeles prövas och förslaget genomförande påverkade beräkningen av förevarande anslag, fann jag det lämpligt, att anslaget i statsverkspropositionen uppfördes med beräknat belopp. Beträffande anslagets beräkning hänvisar jag till vad i det föregående anförts vid anmälan av fråga om anslag till Försvarets civilförvaltning: Avlöningar.

Genom propositionen 1946: 73 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att godkänna förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga m. m. (familjebidragsförordning). Förslaget bygger på förutnämnda av arbetsmarknadskommissionen framlagda förslag. Vid anmälan av propositionen fann jag mig i likhet med kommissionen böra förorda, att försvarets anställningsbyrå skulle bli tillsynsmyndighet för familjebidragsverksamheten och erhålla vissa därmed jämförliga uppgifter i fråga om värnpliktslån m. m. Jag förutskickade, att jag i annat sammanhang finge återkomma till frågan om vilka ändringar i byråns organisation som borde föranledas härav.

Jag upptager nu denna fråga till behandling och anmäler samtidigt frågan om byråns medelsbehov för nästa budgetår.

I skrivelse den 19 december 1945 har *försvarets anställningsbyrå* äskat ett avlöningsanslag av 114 000 kronor för budgetåret 1946/47. Av framställningen inhämtas följande.

Erfarenheterna av anställningsbyråns hittillsvarande verksamhet hade givit vid handen, att personalen vore väl knapp trots att antalet avgående underbefäl hösten 1945 varit avsevärt lägre än som normalt räknats med i 1942 års försvarsorganisation. Främst ärenden angående övergångsersättningar till därtill berättigat manskap hade visat sig arbetskrävande. — Vidare hade erfarenheten givit vid handen, att avsevärd tid måste ägnas åt upplysningsverksamhet rörande civilanställningsförhållandena. Avgående manskap hade visat sig äga mycket ringa kännedom om arbetsmarknadsförhållandena och om yrkesutbildningsmöjligheterna. Det hade framför allt visat sig, att avgående manskap i mycket stor utsträckning sökte inträde i privata skolor och utbildningsanstalter, som uttoge avsevärda kursavgifter och icke vore underställda statlig kontroll, och detta oaktat statliga eller statsunderstödda

anstalter på området funnes. Vidare förekomme att f. d. anställda träffade överenskommelser med arbetsgivare om oavlönad provtjänstgöring även i fall, där någon ersättning från arbetsgivaren skäligen borde utgå till den provtjänstgörande. I dylika fall borde byrån givetvis åstadkomma rättelse. För framtiden vore det önskvärt, att orienteringar lämnades den berörda personalen genom bland annat föredrag vid förbanden, varigenom kunde förhindras, att vederbörande komme att utnyttja sina civilanställningsförmåner på icke avsett sätt. — Härtill komme att byrån i betydande utsträckning tagits i anspråk såsom rådgivare åt förbands- och högre chefer vid handläggning av anställnings- och liknande ärenden för fast anställt manskap.

Även om en minskning av manskapskadern bleve resultatet av pågående utredning om manskapskaderns sammansättning m. m., syntes anställningsbyråns personal bli i behov av ökning, om byrån på avsett sätt skulle kunna fylla sina arbetsuppgifter.

Statens arbetsmarknadskommission hade vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1946/47 utgått från att de värnplikthjälpsbyråer inom kommissionen åliggande arbetsuppgifterna från och med ingången av nästa budgetår skulle överflyttas på anställningsbyrån, varför kommissionen icke räknat med något medelsbehov för kommissionens del för nu ifrågasatt arbetsuppgifter i vad avsåge tiden efter den 1 juli 1946. Styrelsen för försvarets anställningsbyrå hade för egen del intet att erinra mot det av arbetsmarknadskommissionen framlagda förslaget. Anställningsbyrån borde emellertid utbyggas och delvis omorganiseras i samband med att dessa nya uppgifter tillkomme.

Vad först anginge byråns benämning, kunde det ifrågasättas, huruvida denna icke borde ändras för att angiva även dess nya uppgift. »Försvarets anställningsbyrå och socialvårdsmyndighet» syntes kunna ifrågakomma såsom benämning. Byråns styrelse ansåge sig dock icke böra taga bestämd ståndpunkt till denna fråga.

Vidkommande sättet för de militära socialvårdsärendenas handläggning, i den mån denna icke skulle ankomma på byråns chef eller övriga befattningshavare vid byrån, borde — liksom i arbetsmarknadskommissionen — inom byrån finnas inrättad en särskild delegation, som skulle ha till uppgift att i styrelsens ställe till behandling och avgörande upptaga ärenden rörande beviljande av värnpliktslån, ändring i tidigare meddelade beslut rörande återbetalning av dylika lån m. m., framställningar rörande ändringar i gällande författningar rörande familjebidrag och värnpliktslån m. m., remisser från Kungl. Maj:t, kammarrätten eller andra myndigheter i ärenden av principiell natur, som rörde värnpliktslåne- och familjebidragsverksamheten samt dithörande områden, ävensom andra viktigare ärenden, som vore av natur att böra avgöras i annan ordning än av byråns ordförande eller chef men icke funnes böra hänskjutas till anställningsbyråns styrelses handläggning. Det syntes nämligen icke erforderligt, att styrelsen i sin helhet skulle sammanträda för handläggning av dylika ärenden. Denna vore heller icke sammansatt så, att densamma i allmänhet kunde anses vara lämplig för hand-

läggning av dessa slag av ärenden. Den inom kommissionen befintliga delegationen utgjordes av arbetsmarknadskommissionens ordförande och chef, som tillika vore ordförande i delegationen, samt tre andra av Kungl. Maj:t särskilt utsedda ledamöter, av vilka en tillika vore vice ordförande i delegationen.

Styrelsen hölle före, att den föreslagna delegationen inom anställningsbyrån borde utgöras av styrelsens ordförande, tillika ordförande i delegationen, anställningsbyråns chef, som samtidigt borde vara vice ordförande i delegationen, två representanter för det allmänna samt chefen för försvarstabens personalvårdsavdelning, varigenom önskvärd anknytning skedde till den militära personalvårdens ledning inom försvaret, ävensom den ledamot av anställningsbyråns styrelse, som representerade det fast anställda manskapet, vilken styrelseledamot borde ingå i delegationen med hänsyn till att f. d. underbefäl visat sig i förhållandevis stor utsträckning söka värnpliktslån för studier och etablerande av rörelse.

Ersättning till delegationens ledamöter borde utgå efter samma grunder som de, vilka gällt och alltjämt gällde för ledamöterna av arbetsmarknadskommissionens motsvarande delegation och även gällde för ledamöterna av byråns styrelse. Ledamot av delegationen — med undantag för dess ordförande och vice ordförande — borde alltså äga åtnjuta arvode med 20 kronor för varje dag han deltog i delegationens sammanträden eller eljest utförde arbete för delegationens räkning. Vid resor, som företogs i anledning av uppdraget, borde resekostnads- och traktamentsersättning utgå enligt klass I B i allmänna resereglementet.

Kostnaderna för delegationens sammanträden kunde för nästa budgetår beräknas till 3 200 kronor. Då anställningsbyråns styrelse visat sig böra sammanträda förhållandevis ofta, syntes det nu beräknade beloppet för sammanträdesarvoden till styrelsens ledamöter böra uppräknas med 400 kronor. Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, som i avlöningsstaten för innevarande budgetår vore uppförd med ett belopp av 9 400 kronor, borde alltså för budgetåret 1946/47 upptagas med ett belopp av 13 000 kronor.

Vid bedömande av personalbehovet vid anställningsbyrån från och med nästa budgetår borde man utgå från att den nuvarande personaluppsättningen vore fullt sysselsatt med de arbetsuppgifter, som för närvarande åläge byrån, och att denna personaluppsättning till och med vore väl knapp. De nytillkommande arbetsuppgifterna medförde alltså behov av ny personal vid byrån. Dessa nya uppgifter innefattade, att byrån skulle

1) vara tillsynsmyndighet i fråga om tillämpningen av författningarna rörande familjebidrag åt i tjänst varande värnpliktiga (för närvarande såväl krigs- som fredsfamiljebidragsförfattningarna, vilka författningar av arbetsmarknadskommissionen föreslagits skola ersättas med en för såväl krigs- som fredsförhållanden gällande familjebidragsförordning jämte tillhörande familjebidragskungörelse),

2) vara tillsynsmyndighet i fråga om tillämpningen av författningarna rörande familjebidrag åt värnpliktiga m. fl., vilka drabbats av kroppsskada (SFS 1941: 591 med ändringar samt 1944: 457),

3) vara långgivande myndighet i fråga om värnpliktslån från värnpliktslänefonden (SFS 1945: 494),

4) handhava värnpliktsläneverksamheten, i den mån den icke ankomme på värnpliktslänemönderna eller avsåge förvaltningen av lån, enligt värnpliktsläneförordningen (SFS 1940: 824 med ändring 1942: 522), kungörelsen angående värnpliktslån till viss långtidsinkallad militär personal (SFS 1945: 195) och kungörelsen angående värnpliktslån till vissa under militärtjänstgöring skadade (SFS 1945: 495),

5) vara centralt organ för handläggning av ärenden rörande övergångsförmåner till viss långtidsinkallad militär personal (SFS 1945: 194),

6) taga viss befattning med tillämpningen av förordningen angående in- drivning av utskylder hos värnpliktiga m. fl. (SFS 1944: 283), samt

7) handlägga och besluta i ärenden rörande ersättning (till kommuner) för oriktigt utbetalade familjebidrag m. m. (kungl. brev den 22 juni 1944).

Ärenden, som gällde omskolning av i beredskapstjänst skadade, avsåges icke skola överflyttas till anställningsbyrån, enär dessa ärenden ansetts vara av karaktär att fortfarande böra handläggas av arbetsmarknadskommissionen.

Vissa av de nämnda uppgifterna för anställningsbyrån kunde dock beräknas komma att bortfalla efter viss tid, nämligen uppgifter som avsåge förmåner åt långtidsinkallade, oriktigt utbetalade familjebidrag och värnpliktslån i annan ordning än från värnpliktslänefonden. För övriga arbetsuppgifter, som avsåges skola överflyttas på byrån, borde beräknas nya befattningshavare. Styrelsen för anställningsbyrån hade, efter samråd i ärendet med arbetsmarknadskommissionen, kommit till följande resultat beträffande beräkningen av det ökade personalbehovet.

För handläggning av ärenden rörande familjebidrag till i tjänst varande värnpliktiga samt i militärtjänst skadade och till deras efterlevande beräknades, efter återgång till fredsförhållanden, erfordras mer än en befattningshavare. Man måste nämligen räkna med att tillsynsmyndighetens arbete med dessa ärenden komme att — i förhållande till antalet inkallade värnpliktiga — bliva mera omfattande efter återgång till fredsförhållanden än under krigsåren, ty familjebidragsnämndernas ledamöter och befattningshavare komme att få mindre erfarenhet på sitt verksamhetsområde än under krigsåren, och redan nu hade det visat sig, att man i kommunerna vore benägen att avskaffa de särskilda familjebidragsnämnderna och överflytta deras uppgifter på annat kommunalt organ, vilket alltså jämväl skulle fungera som familjebidragsnämnd. Detta innebure, att familjebidragsärendena komme att handläggas av personer, som besatte mindre kunskap på området än som varit tillfinnandes hos de särskilda familjebidragsnämnderna, och detta komme utan tvivel att föranleda förhållandevis många förfrågningar hos tillsynsmyndigheten. Denna myndighets rådgivande verksamhet komme också att ökas i samband med att de särskilda heltidsanställda revisorerna, vilka funnits anställda i praktiskt taget samtliga län, komme att entledigas senast med utgången av innevarande budgetår. Dessa revisorer hade nämligen i stor utsträckning fungerat såsom konsulenter åt familjebidragsnämnderna, och deras uppgift härutinnan komme i stället att ankomma på tillsynsmyndigheten. Det borde också bemärkas, att vissa familjebidragsärenden vore av karaktär att skola underställas tillsynsmyndigheten och att icke minst dessa ärenden vore arbetskrävande. Vid bifall till kommissionens förslag i fråga om ny familjebidragsförordning

skulle sålunda ärenden rörande utgivande i vissa fall av familjepenning till värnpliktigs moder med samma belopp, som vore föreskrivet för värnpliktigs hustru (husföreståndarinna), rörande beviljande av flyttningsbidrag eller näringsbidrag till värnpliktig, som fullgjorde första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd) och rörande bostadsbidrag till ensamstående värnpliktig, som fullgjorde tjänstgöring av nyss nämnd art, ävensom rörande utgivande av familjebidrag till anhörig eller närstående, som icke utan vidare räknades såsom familjemedlem, underställas tillsynsmyndighetens prövning i varje särskilt fall. Dessa ärenden måste kunna snabbt avgöras av tillsynsmyndigheten. Styrelsen hade funnit, att för handläggningen av dessa ärenden fordrades en befattningshavare med ställning såsom byråsekreterare och att denne därjämte måste erhålla visst biträde av annan befattningshavare för att hinna fullgöra sina arbetsuppgifter. Ehuru skäl kunde anföras för denne byråsekreterares placering i högre lönegrad, funne sig styrelsen dock böra nu begränsa sitt förslag till att gälla en placering i lönegraden Eo 21.

Ytterligare en byråsekreterare i lönegraden Eo 21 erfordrades för handläggningen av värnpliktslåneärendena. Dessa ärenden, som i fredstid skulle direkt avgöras av tillsynsmyndigheten för fredsfamiljebidragsförfattningarna, hade enligt redan vunnen erfarenhet visat sig vara mycket arbetskrävande.

Tills vidare finge byrån också att handlägga ärenden rörande värnpliktslån till långtidsinkallade och beredskapsinvalider och under viss tid även till värnpliktiga, vilka vore hänförliga under 1940 års värnpliktslåneförordning. Även dessa ärendens handläggning toge sin tid och fordrade arbetskraft. Den omständigheten att 1940 års värnpliktslåneförordning och kungörelsen om värnpliktslån till långtidsinkallade kunde komma att upphöra att gälla under nästa budgetår, innebure heller icke, att byrån bleve helt befriad från att taga befattning med dylika värnpliktslåneärenden. I fråga om enligt dessa författningar beviljade lån komme nämligen jämväl därefter att kvarstå vissa arbetsuppgifter, som sammanhängde med de beviljade lånens återbetalning eller avskrivning.

Styrelsen räknade sålunda med att vid byrån skulle inrättas en befattning för byråsekreterare i lönegraden Eo 21, avsedd för handläggning av värnpliktslåneärenden.

I det föregående hade framhållits, att man måste räkna med att byråsekreteraren för ärenden rörande familjebidrag måste ha tillgång till en medhjälpare, då byråsekreteraren icke kunde beräknas hinna ensam handlägga alla på honom ankommande ärenden. Denne medhjälpare beräknades emellertid också kunna biträda med handläggningen av andra ärenden, såsom rörande skatteansånd, utredningar i ärenden rörande bidrag från Stiftelsen Kungafonden och från anslag till särskilda bidrag åt inkallades familjer, därest medel — motsvarande dem, som under krigsåren stått till landshövdingarnas förfogande — även i fredstid komme att kunna disponeras. Därjämte beräknades denne befattningshavare jämväl skola biträda vid handläggning av vissa civilanställningsärenden. Härigenom kunde alltså anställningsbyråns redan nu ådagalagda behov av ytterligare personal för civilanställningsverksamheten åtminstone tills vidare tillgodoses, utan att arbetskrafterna för denna verksamhet ökades med särskild befattningshavare. Befattningen beräknades för amanuens, högst lönegraden Eo 18.

Utöver det sålunda anmälda behovet av nya, kvalificerade befattningshavare vid anställningsbyrån för bestridande av de nytillkommande arbetsuppgifterna syntes emellertid antalet dylika befattningshavare böra ökas med ytterligare en. Det borde nämligen icke förbises, att byrån i egenskap av tillsynsmyndighet för familjebidragsförfattningarna borde genom befattningshavare vid byrån avlägga besök hos familjebidragsnämnderna och därvid

granska av nämnderna fattade beslut och även kontrollera deras medelsförvaltning. Under krigsåren hade särskilda revisorer varit heltidsanställda hos praktiskt taget samtliga länsstyrelser, och dessa revisorer hade tid efter annan besökt familjebidragsnämnderna. Kostnaderna för dessa revisorer hade täckts av till arbetsmarknadskommissionens förfogande ställda medel. Erfarenheten hade givit vid handen, att deras verksamhet medfört sådana besparingar för statsverket genom att de förhindrat utbetalning av för höga bidragsbelopp, att kostnaderna för deras avlöning och resor m. m. väl täckts. Visserligen vore det förutsatt, att revisionen av familjebidragsnämndernas verksamhet från och med den 1 juli 1946 skulle direkt åvila länsstyrelserna, men detta uteslöte icke, att även tillsynsmyndigheten borde verkställa granskning av familjebidragsnämndernas sätt att handhåva sina åligganden. För att tillsynsmyndigheten skulle kunna rätt fylla sin uppgift måste det till och med anses ofrånkomligt, att befattningshavare hos denna genom besök hos familjebidragsnämnder och länsstyrelser förvissade sig om att författningsbestämmelserna tillämpades på avsett sätt av nämnderna. Det kunde heller knappast råda något tvivel om att kostnaderna för en för detta ändamål särskilt beräknad befattningshavare hos tillsynsmyndigheten komme att uppvägas av de besparingar, som utvunnes genom att nämnderna föranleddes att i vissa fall nedsätta bidragsbelopp, som beviljats. Styrelsen funne sig därför böra föreslå inrättande av ytterligare en befattning för byråsekreterare i lönegraden Eo 21, d. v. s. i den vanliga lönegraden för revisorer. Med hänsyn till önskvärdheten att befattningshavarna tid efter annan omplacerades, syntes benämningen byråsekreterare böra komma i fråga i stället för revisor. I sammanhanget finge framhållas, att styrelsen förutsatte, att jämväl befattningshavare hos byrån, vilka företrädesvis skulle handlägga civilanställningsärenden, i samband med andra tjänsteresor skulle åläggas att besöka familjebidragsnämnder och granska deras verksamhet.

Vad därefter anginge biträdespersonalen vid byrån, måste antalet biträden för skrivgöromål ökas med tre till sex. För att byrån skulle erhålla en föreståndarinna för skrivbyrån, borde en av de nya befattningarna uppföras såsom kanslibitråde i lönegraden Eo 7, medan av de båda andra befattningarna en borde uppföras såsom kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 och en såsom skrivbiträde i lönegraden Eo 2.

Enligt vad som sålunda föreslagits skulle byråns personal komma att ökas med tre byråsekreterare i lönegraden Eo 21, en amanuens i högst lönegraden Eo 18, ett kanslibitråde i lönegraden Eo 7, ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 och ett skrivbiträde i lönegraden Eo 2. Till jämförelse kunde nämnas, att vid värnplikthjälpsbyrån i statens arbetsmarknadskommission för närvarande — förutom byråchefen — funnes sammanlagt 10 befattningshavare, vilka uteslutande ägnade sig åt handläggningen av på byrån ankommande ärenden, och att vissa av anställningsbyråns befattningshavare därjämte biträdde vid handläggningen av ärenden inom värnplikthjälpsbyrån. Kostnaderna för löner till de nya befattningshavarna vid byrån uppginge, efter vanliga beräkningsgrunder, till i runt tal 38 000 kronor. Anslagsposten behövde emellertid icke med hänsyn till dessa lönekostnader ökas med mera än 35 000 kronor, när i dess för innevarande budgetår fastställda belopp inginge 4 000 kronor för tillgodoseende av tillfälligt behov av arbetskraft för civilanställningsverksamheten och detta belopp i förevarande sammanhang kunde minskas med 3 000 kronor.

Av det sagda framginge, att byrån icke räknat med några befattningshavare för handläggning av ärenden rörande övergångsförmåner till viss långtidsinkallad militär personal och icke heller för handläggning av ärenden rörande felaktigt utbetalade familjebidrag. Av sistnämnda slag av ärenden hade omkring 15 000 förberedande behandlats inom arbetsmarknadskommissionen, men besluts fattande i dessa ärenden hade måst anstå med hänsyn till nödvändigheten att i första hand handlägga ärenden rörande övergångsförmåner. I den mån anställningsbyrån kunde komma att behöva särskilda arbetskrafter för handläggning av nyssnämnda slag av ärenden, förutsatte styrelsen, att extra befattningshavare skulle få anställas och att kostnaderna för deras avlönande skulle få bestridas med anlåtande av anslaget till försvarsberedskapens avveckling.

Med hänsyn till att byråns arbetsuppgifter komme att ökas och omfatta familjebidrags- och värnpliktslåneverksamheten m. m. och till att dessa arbetsuppgifter komme att bliva bestående syntes det byråns styrelse, att chefens för byrån ställning borde bli föremål för reglering. Dennes nuvarande löneställning vore bestämd med hänsyn till de anställningsbyrån nu åvilande arbetsuppgifterna men chefens arbetsuppgifter och ansvar komme att bliva betydligt ökade efter byråns omorganisation. Med hänsyn härtill syntes det styrelsen, att befattningen borde uppflyttas från nuvarande lönegrad C 6 till lönegraden C 8. Detta innebure en kostnadsökning av 2 000 kronor för år.

Vidare syntes det styrelsen erforderligt att uppflytta befattningen såsom förste byråsekreterare hos byrån från lönegraden Eo 24 till Eo 26. Denne befattningshavare vore nämligen ställföreträdare för byråns chef, och med hänsyn till dennes ökade arbetsuppgifter måste förste byråsekreteraren få sig ålagt att i större utsträckning än för närvarande på eget ansvar besluta i på anställningsbyråns handläggning ankommande rekryterings- och civilanställningsärenden. Han måste också i sin egenskap av ställföreträdare för chefen delta i handläggningen av familjebidrags- och värnpliktslåneärenden, för att han vid förfall för chefen skulle kunna fatta beslut i chefsärenden, som avsåge sistnämnda verksamhetsområden. Av lönegradsuppflyttningen föranledd kostnadsökning uppginge till, i avrundat belopp, 900 kronor för år.

Anslagsposten till rörligt tillägg borde i anslutning till den höjda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uppräknas med 5 400 kronor till 13 800 kronor.

Överbefälhavaren har tillstyrkt bifall till anställningsbyråns förslag. Benämningen Försvarets anställningsbyrå och socialvårdsmyndighet syntes överbefälhavaren väl tung och dessutom missvisande, eftersom tillsyn över socialvård i vanlig mening icke tillhörde byråns arbetsuppgifter. Benämningen »Försvarets anställnings- och familjebidragsbyrå» syntes bättre motsvara byråns arbetsuppgifter. Det borde med hänsyn till försvarets kostnadsram uppmärksammas, att den föreslagna omorganisationen medförde, att icke obetydliga årskostnader — omkring 60 000 kronor — överfördes till fjärde huvudtiteln.

Försvarets civilförvaltning har funnit överflyttningen av de nya arbetsupp-

gifterna till anställningsbyrån uppenbarligen nödvändiggöra en förstärkning av arbetskrafterna inom byrån. Civilförvaltningen ansåge sig sakna säkra hållpunkter för att kunna bedöma, i vilken utsträckning ytterligare personal erfordrades. Av vad anställningsbyrån anfört förefölle det dock som om förslaget i nu berört avseende finge anses motiverat. Mot vad i lönehänseende föreslagits syntes i betraktande av arbetsuppgifternas art och omfattning intet vara att erinra. Möjligen kunde det ifrågasättas, om icke den ene av de föreslagna byråsekreterarbefattningarna i lönegrad Eo 21 kunde utbytas mot en befattning för en amanuens i lönegrad Eo 18. Inrättande av en särskild delegation inom byrån för handläggning av vissa ärenden rörande familjebidrag och värnpliktslån syntes ämbetsverket lämpligt. Vad i framställningen anförts rörande delegationens sammansättning och arbetsformer samt ersättning till delegationens ledamöter hade icke givit anledning till erinran. Mot kostnadsberäkningarna syntes intet vara att invända.

Statskontoret har yttrat följande.

Under förutsättning att den föreslagna överflyttningen av arbetsuppgifter från arbetsmarknadskommissionen till anställningsbyrån skedde komme å ena sidan, bland annat, arbetsmarknadskommissionens värnplikthjälpsbyrå med omkring tio befattningshavare att kunna indragas och å andra sidan en viss utökning av personalen hos anställningsbyrån bliva av behovet påkallad. Vid bedömning av behovet av den oundgängligen erforderliga arbetsförstärkningen för anställningsbyråns vidkommande borde enligt statskontorets mening främst beaktas, att de arbetsuppgifter, vilka åvilat vederbörande tillsynsmyndighet för familjebidrags- och värnpliktslåneverksamheten, i samband med den förstärkta försvarsberedskapens avveckling otvivelaktigt måste successivt undergå en väsentlig minskning. Vid sådant förhållande syntes stor försiktighet böra iakttagas vid inrättandet av nya extra ordinarie befattningar hos anställningsbyrån och — i avvaktan å närmare erfarenhet av verksamhetens omfattning under åren närmast efter beredskapens upphörande — behovet av ytterligare arbetskraft i största möjliga utsträckning tillgodoses genom anställande av arvodesavlönade befattningshavare. Ämbetsverket finge fördenskull föreslå, att utökningen av anställningsbyråns extra ordinarie personal begränsades till allenast en befattningshavare i var och en av lönegraderna 21, 18, 4 och 2. För anställande av tillfällig, arvodesavlönad personal, för vilket ändamål byrån för innevarande budgetår disponerade ett belopp av 4 000 kronor, syntes i stället för föreslagna 1 000 kronor böra beräknas ett till förslagsvis 8 000 kronor förhöjt belopp.

Vad särskilt anginge familjebidragsverksamheten hade revisionen därav efter entledigande av de särskilda heltidsanställda revisorerna avsetts att från och med den 1 juli 1946 direkt åvila länsstyrelserna. Enligt statskontorets mening syntes behov icke föreligga att såsom en komplettering av länsstyrelsernas reviderande verksamhet hos anställningsbyrån anställa en särskild befattningshavare med uppgift att granska familjebidragsnämndernas och länsstyrelsernas verksamhet. Ämbetsverket finge fördenskull avstyrka bifall till framställningen om inrättande av en särskild byråsekreterarbefattning för ändamålet.

Beträffande frågan om ändrad löneställning för chefen för anställningsbyrån erinrade statskontoret, att befattningen genom beslut av 1945 års riksdag i samband med utbrytningen av byråns verksamhet från arbetsmarknadskommissionen hänfördes till lönegrad C 6. Det hade emellertid därvid förut-

satts, att så länge vissa uppgifter avseende familjebidrags- och värnpliktslåneverksamheten åvilade arbetsmarknadskommissionen, chefen för anställningsbyrån utan särskild ersättning tillika skulle vara chef för kommissionens värnplikts-hjälpsbyrå. Med hänsyn härtill kunde statskontoret icke tillstyrka någon uppflyttning av befattningen till högre lönegrad till följd av att berörda arbetsuppgifter helt överflyttades till anställningsbyrån. Ej heller syntes skäl föreligga för ändrad lönegradsplacering för den från och med innevarande budgetår till lönegrad Eo 24 hänförliga befattningen såsom förste byråsekreterare.

Inom anställningsbyrån borde — liksom nu vore fallet inom arbetsmarknadskommissionen — vara inrättad en särskild delegation för handläggning av vissa ärenden angående värnpliktslån. Med hänsyn till den minskning, som kunde beräknas inträda i verksamhetens omfattning, kunde statskontoret dock icke tillstyrka den föreslagna utökningen av delegationen. Vidare syntes — med ändring av nu gällande bestämmelser — böra föreskrivas, att ledamöterna skulle äga uppbära ersättning i enlighet med kommittékungörelsens föreskrifter.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd ha icke funnit anledning till erinran mot de löneställningar, som föreslagits för den nytilkommande personalen. Lönenämnderna funne motiverat, att vid ett genomförande av den ifrågasatta utvidgningen av byråns verksamhet chefen för byrån erhöle en förbättrad löneställning. Härvid syntes — förutom den av styrelsen föreslagna placeringen i C 8 — en placering i C 7 kunna övervägas. Vid ett ställningstagande till detta spörsmål borde enligt lönenämndernas mening särskilt avseende fästas vid det förhållandet, att innehavaren av chefsbefattningen bleve ansvarig för en omfattande verksamhet med en betydande årsomslutning. Det syntes i hög grad bliva beroende av chefen, om familjebidragsverksamheten komme att bedrivas efter enhetliga linjer och på sätt, som avsetts med gällande bestämmelser. Om också icke formellt komme sålunda i realiteten att å chefen vila ett betydande ekonomiskt ansvar. Lönenämnderna hade därför funnit övervägande skäl tala för att chefsbefattningen placerades i C 8. Förste byråsekreteraren syntes, på sätt föreslagits, böra uppflyttas från Eo 24 till Eo 26. I övrigt föranledde framställningen icke något uttalande av lönenämnderna.

I *särskilt yttrande* har ledamoten i nämnden Joel Andersson framhållit att visserligen, sedan riksdagen förelagts förslag om inrättande av en befattning såsom kanslichef hos statens organisationsnämnd med placering i lönegrad C 8, vissa skäl talade för en förhöjd lönegradsplacering åt chefen för försvarets anställningsbyrå liksom även för andra liknande tjänster. Dock ansåg reservanten, att man borde låta med denna åtgärd anstå till dess erfarenhet vunnits rörande arten och omfattningen av med befattningen enligt den förändrade organisationen förenade göromål.

Såsom redan nämnts har jag i annat sammanhang förordat, att till anställningsbyrån från arbetsmarknadskommissionen överflyttas de i det föregående angivna arbetsuppgifterna. Vissa av dessa uppgifter äro, såsom av byrån framhållits, betingade av den förstärkta försvarsberedskapen, och de kost-

*Departements-
chefen.*

nader, som därigenom uppkomma, böra bestridas från anslag till avveckling av beredskapen. I detta sammanhang bör således prövas endast byråns behov av arbetskraft för fullgörande av de arbetsuppgifter som i fredstid normalt ankomma på byrån.

Från denna förutsättning har byrån beräknat behov föreligga av ytterligare 7 befattningshavare, nämligen 3 byråsekreterare i Eo 21, 1 amanuens i högst Eo 18, 1 kanslibiträde i Eo 7, 1 kontorsbiträde i Eo 4 och 1 skrivbiträde i Eo 2. Samtidigt skulle arbetsmarknadscommissionens personal minskas med 10 befattningshavare. För egen del finner jag byråns beräkningar i och för sig godtagbara. Jag vill härvid fästa uppmärksamheten på att tillämpningen av den familjebidragförordning, varom förslag enligt det föregående framlagts, torde ställa helt andra och större krav på tillsynsmyndigheten än som varit fallet vid tillämpningen av motsvarande nu gällande bestämmelser. Å andra sidan finner jag i likhet med statskontoret anledning föreligga att iakttaga viss försiktighet vid utökningen av byråns personal. Det bör sålunda framhållas, att den minskning av försvarets manskapskadrer, som framtingas av läget på arbetsmarknaden, kan komma att i varje fall på längre sikt leda till en minskning rent kvantitativt av byråns befattning med civilanställningsfrågor. Med hänsyn härtill och i väntan på närmare erfarenheter rörande arbetsomfattningen förordar jag, att antalet byråsekreterare ökas med två. I övrigt förordar jag bifall till byråns ifrågavarande förslag.

Jag finner det lämpligt att inom byrån finnes inrättad en särskild delegation för behandling av viktigare familjebidrags- och värnpliktslåneärenden m. m. Erfarenheterna av motsvarande anordning inom arbetsmarknadscommissionen torde vara enbart gynnsamma. På Kungl. Maj:t lärers få ankomma att meddela bestämmelser rörande delegationens sammansättning och arbetsuppgifter. Anställningsbyråns beräkningar av kostnaderna för delegationens verksamhet giva mig icke anledning till erinran. Statskontoret har ansett, att kommittékungörelsens arvodesgrunder böra tillämnas vid bestämmandet av arvoden åt delegationens ledamöter. Med anledning härav vill jag framhålla, att anställningsbyråns förslag ansluter sig till de bestämmelser som nu tillämnas beträffande byråns styrelse. Att fixera andra arvoden för delegationsledamöterna lärers icke vara motiverat.

Vid löneregleringen i fjol för byråns chef förutsattes, att denne, så länge vissa uppgifter avseende familjebidrags- och värnpliktslåneverksamheten åvilade arbetsmarknadscommissionen, tillika skulle utan särskild ersättning vara chef för commissionens värnplikts hjälpsbyrå. Då dessa arbetsuppgifter nu överflyttas till anställningsbyrån, kan det synas naturligt, att byråns chef bör hava att även i fortsättningen fullgöra dessa arbetsuppgifter utan särskild ersättning. Med hänsyn till nu rådande onormal arbetsbelastning synes dock ett tilläggsarvode böra utgå. Ifrågavarande arvode torde böra bestridas från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter.

Byråns förslag till ändrad löneställning för förste byråsekreteraren kan jag icke nu biträda.

Vid bifall till vad sålunda av mig förordats bör förevarande anslag höjas med 37 000 kronor till 104 000 kronor. Häremot svarande minskning av ar-

betsmarknadskommissionens anslag torde komma att föreslås av chefen för socialdepartementet.

Med hänsyn till byråns ändrade arbetsuppgifter synes densamma bära benämnas Försvarets socialbyrå.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för Försvarets socialbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 chef		C 6

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 20.

1 förste byråsekreterare	Eo 24
2 byråsekreterare	Eo 21

dels godkänna följande avlöningsstat för Försvarets socialbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 14 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 13 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 68 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 12 800
Summa kronor	108 300

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	kronor 4 300
Nettoutgift kronor	104 000

dels ock till Försvarets socialbyrå: Avlöningar för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 104 000 kronor.

[34.] **Försvarets socialbyrå: Omkostnader, förslagsanslag.** Motsvarande anslag är nu uppfört med 64 000 kronor och disponeras enligt följande av Kungl. Maj:t fastställda omkostnadsstat:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 300
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 2 000
3. Expenser m. m., <i>förslagsvis</i>	» 5 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 4 700
5. Övriga utgifter:	
a) Annonsering och annan upplysningsverksamhet för manskapsrekryteringen, <i>förslagsvis</i>	kronor 50 000
b) Blankettryck för manskapsrekryteringen, <i>förslagsvis</i>	» 2 000 » 52 000
Summa kronor	64 000

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för ändamålet för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 64 000 kronor.

I sin förutnämnda skrivelse har *försvarets anställningsbyrå* hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår höjas till 75 000 kronor. Till stöd härför har anförts följande.

Medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår påverkades givetvis av den föreslagna utvidgningen av byråns arbetsuppgifter.

Anslagsposten till *sjukvård m. m.* borde sålunda med hänsyn till den ökade personalen höjas med 300 kronor till 600 kronor.

Kostnaderna för *reseersättningar* — nu beräknade till 2 000 kronor — komme att bli avsevärt större dels med hänsyn till att resekostnader uppkomme för vissa ledamöters deltagande i delegationens sammanträden dels ock på grund av behovet att företaga resor för granskning av familjebidragsnämndernas verksamhet. Till följd härav borde anslagsposten höjas med 3 000 kronor till 5 000 kronor.

Anslagsposten till *expenser m. m.* måste likaledes höjas med ett avsevärt belopp med hänsyn till familjebidrags- och värnpliktslåneverksamheten m. m. och syntes icke kunna sättas till lägre belopp än 9 000 kronor. Vid angivande av detta medelsbehov för *expenser m. m.* förutsatte styrelsen, att anställningsbyrån skulle kunna få övertaga kontorsmaskiner och möbler m. m., som erfordrades för den utbyggda byrån, av annan statlig myndighet, och att alltså nyinköp skulle kunna undvikas, och vidare att kostnaderna för blankettryck för familjebidrags- och värnpliktslåneverksamheten m. m. komme att bestridas av försvarets civilförvaltning. Dessa kostnader kunde i fredstid beräknas komma att uppgå till minst 10 000 kronor för år, när samtliga för familjebidragsnämndernas verksamhet erforderliga blanketter skulle tillhandahållas av staten.

Anslagsposten till *publikationstryck* vore för innevarande budgetår upptagen med ett belopp av 4 700 kronor och avsåges främst för bestridande av kostnaderna för framställning av broschyr med upplysningar rörande antagning av fast anställt manskap vid försvaret. Med hänsyn till nödvändigheten att sprida denna broschyr i största möjliga utsträckning för att kunna tillgodose försvarets behov av nyanställt manskap, hade beloppet visat sig vara väl knappt beräknat. Innan ytterligare erfarenhet vunnits, syntes dock icke skäl vara för handen att höja beloppet. Kostnader måste emellertid från och med nästa budgetår beräknas jämväl för publikationstryck rörande familjebidrag och värnpliktslån m. m. (anvisningar rörande författningarnas tillämpning, cirkulär m. m.). Kostnaderna härför syntes icke kunna beräknas till lägre belopp än 2 700 kronor. Anslagsposten syntes sålunda böra beräknas till ett belopp av 7 400 kronor.

Vad slutligen anginge anslagsposten till *övriga utgifter*, d. v. s. till rekryteringsverksamheten, syntes, innan ytterligare erfarenhet vunnits, densamma böra upptagas med oförändrat belopp. Visserligen hade under innevarande budgetår förbandens chefer och rekryteringsofficerare gjort anspråk på annonsering för manskapsrekrytering i väsentligt större utsträckning än byrån kunnat tillgodose, men detta förhållande ägde samband med de för närvarande rådande stora rekryteringsssvårigheterna. I den mån dessa komme att bestå även under nästa budgetår, syntes det ökade medelsbehovet för annonsering kunna tillgodoses på det sättet, att Kungl. Maj:t medgäve byrån att överskrida delposten till annonsering med visst belopp, under förutsättning att förbanden tilldelade rekryteringsmedel i stället i motsvarande omfattning in-

besparades. Detta borde låta sig göra, när såväl rekryteringsanslagen som nu förevarande anslagspost vore beräknade med hänsyn till normala förhållanden. Då rekryteringssvårigheter föreläge, uppkomme givetvis behov av ökad upplysningsverksamhet och därmed av ökade medel för denna verksamhet, men samtidigt finge förbanden mindre behov av rekryteringsmedel, varför besparingar kunde göras å dem tilldelade medel.

Förslaget har icke givit *försvarets civilförvaltning* anledning till särskilt uttalande.

Statskontoret har förordat en medelsanvisning av 71 000 kronor. Begränsningen i förhållande till byråns förslag föranledes av att statskontoret räknat med färre befattningshavare.

Mot anställningsbyråns anslagsberäkningar har jag intet att erinra. Den av mig förordade minskningen av antalet befattningshavare i förhållande till byråns förslag torde icke nämnvärt påverka medelsbehovet. Jag hemställer således, under hänvisning till vad under föregående punkt anförts rörande byråns benämning, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Försvarets socialbyrå*: *Omkostnader* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 75 000 kronor.

[35.] **Skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl., förslagsanslag.** Efter förslag i 1945 års statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 187) har riksdagen (skrivelse nr 4, punkt 179) för innevarande budgetår anvisat ett anslag av 61 000 kronor till Skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl. och ett reservationsanslag av 104 000 kronor till Engångsanskaffning av skärmbildsutrustningar m. m. Anslagen disponeras på sätt framgår av statsliggaren för detta budgetår, s. 183.

Vid anmälan av årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 4) anförde jag, att förslag framlagts om utförande under medicinalstyrelsens ledning av en allmän skärmbildsundersökning i Sverige. Under tiden för inskrivning av värnpliktiga och under tiden för deras inryckning till första tjänstgöring vore avsikten att avbryta den allmänna skärmbildsundersökningen samt i stället utnyttja personal och apparatur för undersökning av de värnpliktiga. Kostnaderna för denna undersökning syntes böra belasta försvarets anslag, varför särskilt anslag under fjärde huvudtiteln borde anvisas för ändamålet. Då utredning angående kostnaderna härför påginge, hemställde jag, under punkt 202, att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för här avsett ändamål skulle beräknas ett anslag av 61 000 kronor.

Försvarets sjukvårdsförvaltning har nu i skrivelse den 31 januari 1946 anfört, att ämbetsverket efter samråd med medicinalstyrelsen och med beaktande av vad chefen för socialdepartementet anfört vid anmälan av statsverkspropositionen (femte huvudtiteln s. 330 f.) beräknat kostnaderna för skärmbildsundersökning av värnpliktiga till 195 000 kronor. Kostnaderna hade beräknats med utgångspunkt från att 100 000 värnpliktiga skulle undersökas och att kostnaderna per man belöpte sig till 1 krona 95 öre, varav 1 krona 23 öre för

materielkostnader och 72 öre för personalkostnader. I sistnämnda belopp inginge kostnader för röntgentekniker beräknade efter en månadslön av 500 kronor, vilket belopp med hänsyn till nuvarande läge på arbetsmarknaden vore höjt med 50 kronor i förhållande till vad chefen för socialdepartementet förordat i statsverkspropositionen vid anmälan av förslaget angående allmän skärmbildsundersökning.

Försvarets civilförvaltning har anfört, att sjukvårdsförvaltningen beräknat materielkostnaderna till 1 krona 23 öre per undersökning, medan chefen för socialdepartementet vid anmälan av statsverkspropositionen utgått från en kostnad av 1 krona för undersökning. Vidare erinrades om förutnämnda höjning av månadslönen för röntgentekniker. Kostnaderna för all av staten bedriven skärmbildsundersökning syntes emellertid böra beräknas efter enhetliga grunder. Med tillämnande av de i statsverkspropositionen angivna beräkningsgrunderna uppskattades ifrågavarande kostnader till i runt tal 171 000 kronor.

Departements-
chefen.

Ifrågavarande kostnader synas böra beräknas på sätt av civilförvaltningen anförts. Då emellertid vissa merkostnader synas komma att uppstå vid skärmbildsundersökningarna för försvaret på grund av högre transportkostnader, anser jag mig böra förorda, att förevarande anslag beräknas till 180 000 kronor. Anslagshöjningen utgör 119 000 kronor. Då omfattningen av verksamheten är beroende av de värnpliktigas antal, synes anslaget böra betecknas såsom förslagsanslag. Jag förutsätter, att anslaget skall disponeras enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser och icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl.* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 180 000 kronor.

[36.] **Kristillägg, förslagsanslag.** I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 207) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Kristillägg för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 20 500 000 kronor.

I statsverkspropositionen (bilagan Utgifter å driftbudgeten: För flera huvudtitlar gemensamma frågor) har förutsatts, att kristillägg under nästa budgetår skola utgå efter oförändrade grunder. Enligt numera verkställda beräkningar kan medelsbehovet för detta ändamål uppskattas till i runt tal 20 000 000 kronor, med vilket belopp anslaget bör upptagas för nästa budgetår.

Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kristillägg* för budgetåret 1946/47 anvisa ett *förslagsanslag* av 20 000 000 kronor.

[37.] **Provisoriskt lönetillägg, förslagsanslag.** I årets statsverksproposition (fjärde huvudtiteln, punkt 208) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1946/47 beräkna ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

Enligt de av innevarande års riksdag i anledning av propositionen nr 3 beslutade grunderna skall provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1946/47 utgå med vissa i propositionen angivna belopp till statliga befattningshavare med lön enligt vissa löneplaner, varjämte förutsatts, att även andra befattningshavare skola kunna efter särskild prövning komma i åtnjutande av löneförbättring.

Ett stort antal icke-ordinarie civila befattningshavare inom försvaret avlönas från sakanslag — i flertalet fall anslag av reservationsanslags natur för anskaffning eller underhåll av materiel. I likhet med vad som i propositionen nr 3 förutsatts beträffande vissa befattningshavare, som icke åtnjuta lön enligt i det föregående avsedda löneplaner, torde provisoriskt lönetillägg för den från sakanslag avlönade personalen böra utgå från samma anslag, varifrån avlöningen i övrigt bestrides. Detta torde böra komma till uttryck på det sätt, att anslagen förklaras vara avsedda jämväl för provisoriskt lönetillägg. Då vid beräkningen av ifrågavarande anslag icke kunnat tagas hänsyn till de merkostnader för provisoriskt lönetillägg, som sålunda uppkomma, kunna anslagen i vissa fall komma att visa sig otillräckliga. Kungl. Maj:t torde därför böra utverka riksdagens bemyndigande att för här avsett ändamål överskrida respektive anslag med högst belopp motsvarande det provisoriska lönetillägget. Jag vill erinra om att ett motsvarande bemyndigande för likartade fall utverkats genom propositionen nr 3.

Det särskilda anslag till provisoriskt lönetillägg, som bör uppföras under fjärde huvudtiteln för nästa budgetår, bör i enlighet med vad här anförts avses för bestridande av provisoriskt lönetillägg till befattningshavare med avlöning från avlöningsanslag. Enligt verkställda beräkningar uppskattas medelsbehovet under anslaget med dessa utgångspunkter till 24 000 000 kronor, med vilket belopp anslaget således bör uppföras för nästa budgetår. Jag förutsätter härvid, att kostnaderna för provisorisk löneförbättring till personal, som avlönas med anlåtande av avvecklingsanslag, liksom hittills skola bestridas från sistnämnda anslag.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels till Provisoriskt lönetillägg för budgetåret 1946/47 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

dels besluta, att under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda anslag till anskaffning eller underhåll av materiel m. m., från vilka avlöningskostnader utgå till befattningshavare, som äro berättigade till provisoriskt lönetillägg, skola vara avsedda jämväl för dylikt tillägg,

dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i det föregående förordats medgiva överskridande under budgetåret

1946/47 av genom riksdagens beslut maximerade anslag, som nyss sagts.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erland Kock.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Översikt	1
<i>I. Vissa särskilda frågor.</i>	
1. Vissa frågor beträffande omfattningen av försvarsgrenarnas personalstater för nästa budgetår	4
2. Ändrad militärterritoriell indelning	4
3. De värnpliktigas tjänstgöring under budgetåret 1946/47	7
4. Försvarets manskapsorganisation	8
5. Ändrad organisation av infanteriregemente	22
6. Rationalisering av driften vid marinrättningarna	25
7. Den ekonomiska organisationen vid marinens lokala myndigheter ..	30
8. Löneställningen för ingenjörpersonalen vid arméns tygverkstäder ..	37
9. Bibehållen lön vid kompletteringsstudier	48
<i>II. Vissa anslagsfrågor.</i>	
10. Försvarets civilförvaltning: Avlöningar	50
11. » » : Omkostnader	82
12. Arméns fortifikationsförvaltning: Avlöningar	84
13. » » : Omkostnader	94
14. Arméförvaltningen: Avlöningar	95
15. » » : Omkostnader	110
16. Anskaffning av inventarier m. m. för tillbyggnad till ämbetshusen å Ladugårdsgärde	113
17. Försvarsstaben: Avlöningar	114
18. » » : Omkostnader	134
19. Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	136
20. » : Avlöningar till civil handräkningspersonal	197
21. » : Familjebidrag	202
22. » : Uttagning av motorfordon och motorredskap	207
23. Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	207
24. » : Avlöningar till civil handräkningspersonal	232
25. » : Familjebidrag	233
26. Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	233
27. » : Avlöningar till civil handräkningspersonal	252
28. » : Familjebidrag	253
29. Sjökarteverket: Avlöningar	253
30. » » : Omkostnader	281
31. » » : Mätnings- och rekognosceringsverksamhet	282
32. Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet	285
33. Försvarets socialbyrå: Avlöningar	288
34. » » » : Omkostnader	299
35. Skärmbildsundersökningar av värnpliktiga m. fl.	301
36. Kristillägg	302
37. Provisoriskt lönetillägg	303